



عنوان پروژه

مطالعات بازار، برندینگ و توانمندسازی جوامع محلی جهت دسترسی هرچه بهتر به بازار و ترویج
کسب و کارهای سازگار با منابع دریاچه ارومیه

گزارش نهایی

مجری:

پردیس کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه تهران

آذر ۱۳۹۹



شناسنامه گزارش

شماره نسخه: اول	عنوان: مطالعات بازار، برندینگ و توانمندسازی جوامع محلی جهت دسترسی هرچه بهتر به بازار و ترویج کسب و کارهای سازگار با منابع دریاچه ارومیه
تاریخ ارائه گزارش: آذر ۱۳۹۹	
مدیر پروژه: دکتر حامد رفیعی	مجری: پردیس کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه تهران
کارشناسان پروژه و سمت آنها (در این گزارش): دکتر حامد رفیعی (مسئول پروژه و مدیر بخش مطالعات بازار) امیر علم بیگی (همکار بخش ترویج و آموزش جوامع محلی) حسین نوروزی (متخصص بازاریابی و دبیر پروژه) فرشته بالوی (متخصص بخش آب) الهام مهرپرور حسینی (متخصص بخش بازار و سیاست‌های حمایتی) فرنوش وجدی (متخصص بازار و مسئول مطالعات جوامع محلی در آذربایجان غربی) شیوا غزنوی (متخصص اقتصاد منابع طبیعی و محیط زیست و مسئول بخش مطالعات پایه) عمران طاهری (متخصص بازار و مسئول بخش مطالعات مصرف کننده) اتابک کاظم‌پور (متخصص بازار و مسئول مطالعات جوامع محلی در آذربایجان شرقی) احمدرضا ایرجی (مدیر بخش فنی و طراحی سامانه) امیر فخمی (همکار اصلی بخش فنی و طراحی سامانه) نیلوفر نعلبندی (همکار اصلی بخش فنی و طراحی سامانه و مسئول بخش گرافیک)	
تهیه‌کنندگان گزارش پروژه (مستندسازان): حامد رفیعی، الهام مهرپرور حسینی، حسین نوروزی و فرنوش وجدی	
نام و نشانی مجری: کرج، سه راه دانشکده، پردیس کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه تهران، دانشکده اقتصاد و توسعه، گروه اقتصاد کشاورزی E-mail: hamedrafiee@ut.ac.ir	
نام و نشانی حمایت کننده: سازمان حفاظت از محیط زیست	
مدت زمان اجرای پروژه:	محل جغرافیایی پروژه: مناطق مجاور دریاچه ارومیه
زبان گزارش: فارسی - انگلیسی	وضعیت گزارش: اولیه
تعداد صفحات: ۳۳۱	

شرح خدمات:

شرح خدمات بر مبنای جلسات متعدد با کارشناسان دفتر و مذاکرات انجام شده و همچنین با توجه به موضوع و اهداف این پروژه بصورت زیر تبیین شده است:

۱- معرفی منطقه مطالعاتی

۱-۱- معرفی محدوده‌ی مطالعاتی

۱-۲- بررسی مطالعات و پژوهش‌های پیشین در مناطق تحت بررسی

۲- تحلیل وضعیت تولید در مناطق مورد بررسی و ارائه تحلیل‌های مقایسه‌ای

۱-۲- بررسی وضعیت فعالیت‌های زراعی و باغی در منطقه مورد مطالعه

۲-۲- بررسی مقایسه‌ای سطوح زیرکشت، تولیدات و عملکرد محصولات زراعی و باغی در هر منطقه و جایگاه آن در کل منطقه مورد بررسی

۲-۳- بررسی وضعیت تولید محصولات دام، طیور، شیلات و آبزیان در منطقه مورد مطالعه

۲-۴- بررسی مقایسه‌ای جمعیت دام و تولید محصولات دام، طیور، شیلات و آبزیان در هر منطقه و جایگاه آن در کل منطقه مورد بررسی

۲-۵- بررسی وضعیت مراتع در منطقه مورد مطالعه

۲-۶- بررسی وضعیت صنایع فراوری، تبدیلی و تکمیلی در منطقه مورد مطالعه

۳- تدوین روش‌شناسی مطالعه جهت دستیابی به اهداف

۱-۳- روش‌شناسی بخش سازگاری با دریاچه از منظر مصارف آبی

۱-۱-۳- روش‌شناسی تحلیل مصارف آبی محصولات مختلف

۲-۱-۳- روش‌شناسی بهره‌وری فیزیکی و اقتصادی آب

۲-۳- روش‌شناسی بخش مزیت‌های تولیدی

۱-۲-۳- روش‌شناسی شاخص مزیت مقیاس

۲-۲-۳- روش‌شناسی شاخص مزیت کارایی

۳-۲-۳- روش شناسی شاخص مزیت جمعی

۳-۳- کنش با جوامع محلی و مطالعه میدانی و تنوع کسب و کارهای محلی

۴-۳- ارزیابی مالی کسب و کارهای منتخب نهایی و تدوین طرح کسب و کار (BP)

۵-۳- تحلیل رفتار مصرف کننده در استقبال از سامانه و تقاضای محصولات سازگار با منابع دریاچه

۶-۳- تدوین استراتژی توسعه بازار و برندسازی محصولات سازگار با منابع دریاچه

۴- انتخاب محصولات سازگار با منابع دریاچه ارومیه

۱-۴- تحلیل شاخص‌های کمی شناسایی محصولات سازگار با دریاچه ارومیه

۴-۱-۱- تحلیل نیاز آبی محصولات مختلف و میزان تقریبی آب مصرفی محصولات مختلف

۴-۱-۲- تحلیل بهره‌وری فیزیکی و اقتصادی مصرف آب در محصولات مختلف

۴-۱-۳- تحلیل مزیت مقیاس، مزیت کارایی و مزیت جمعی محصولات مختلف

۴-۲- انتخاب اولیه محصولات منتخب بر مبنای شاخص‌های آبی و مزیتی (محصولات سازگار)

۴-۳- تحلیل شاخص‌های کیفی شناسایی محصولات سازگار با دریاچه ارومیه

۴-۳-۱- بررسی سطح مشارکت کشاورزان مناطق همجوار با دریاچه ارومیه در کشت محصولات منتخب در بند

۴-۱

۴-۳-۲- بررسی میزان رضایت کشاورزان مناطق همجوار با دریاچه ارومیه از کشت محصولات مختلف

۴-۳-۳- چالش‌های محصولات منتخب با مشارکت ذی نفعان و جوامع محلی

۴-۴- تحلیل مقایسه‌ای، رتبه‌بندی محصولات مختلف و انتخاب نهایی محصولات سازگار

۵- بررسی فنی، مالی و اقتصادی تولید محصولات سازگار در مناطق همجوار با دریاچه ارومیه

۵-۱- ارزیابی ارزش حال خالص (NPV) تولید محصولات سازگار

۵-۲- ارزیابی نسبت منفعت به هزینه (BC) تولید محصولات سازگار

۵-۳- ارزیابی نرخ بازدهی داخلی (IRR) تولید محصولات سازگار

۵-۴- ارزیابی نرخ بازگشت سرمایه (ROI) تولید محصولات سازگار

- ۵-۵- بررسی محدودیت های فنی، مالی و اقتصادی محصولات سازگار
- ۶- بررسی زنجیره تأمین محصولات سازگار در مناطق همجوار با دریاچه ارومیه
- ۶-۱- شناسایی حلقه های زنجیره تأمین محصولات سازگار
- ۶-۱-۱- تحلیل کارایی حلقه های زنجیره تأمین محصولات سازگار
- ۶-۱-۲- بررسی حلقه های مفقوده در زنجیره تأمین محصولات سازگار
- ۶-۱-۳- بررسی عوامل ارتقاء کارایی حلقه های زنجیره تأمین محصولات سازگار
- ۶-۲- تحلیل چالش های بازاریابی محصولات سازگار
- ۶-۳- ارزیابی حاشیه بازار محصولات سازگار
- ۶-۴- ارزیابی سهم تولیدکننده از قیمت نهایی
- ۶-۵- بررسی راهکارهای کاهش قیمت تمام شده کسب و کارهای سازگار
- ۶-۶- تحلیل نقش عوامل آمیخته بازاریابی (4p) در بهبود بازار کسب و کار سازگار
- ۶-۷- شناسایی بازار هدف محصولات سازگار با دریاچه ارومیه
- ۷- بررسی ساختار حمایت های بازاری دولت در محصولات سازگار منتخب
- ۸- بررسی راهکارهای ارتقاء اقبال عمومی کشاورزان در کشت محصولات سازگار
- ۸-۱- تحلیل راه کارهای مرتبط با زنجیره تأمین و با تأکید بر عوامل آمیخته بازاریابی (4p)
- ۸-۲- بررسی راه کارهای مرتبط با سیاست گذار
- ۹- طراحی سامانه جامع بازار محصولات سازگار با دریاچه ارومیه محصولات سازگار با دریاچه
- ۹-۱- طراحی ساختار عرضه و تقاضای محصولات سازگار در سامانه
- ۹-۲- طراحی ساختار بازخورد انتظارات مصرف کننده از سامانه
- ۹-۳- طراحی ساختار رصد آنلاین چالش های تولید و بازار در سامانه
- ۹-۴- طراحی ساختار ارائه مشاوره های فنی و اقتصادی به تولیدکنندگان محصولات سازگار در سامانه
- ۹-۵- طراحی ساختار ارائه فرصت های گردشگری در سامانه

۱۰- بررسی تمایل به مشارکت و استقبال از سامانه از منظر مصرف کنندگان و جوامع محلی در

بازارهای مصرف

۱۰-۱- بررسی ادراک مصرف کننده از برند جغرافیایی (GB) محصولات منتخب سازگار

۱۰-۲- بررسی عوامل مؤثر بر استقبال مشارکت جامعه و مصرف کنندگان در سامانه بر مبنای الگوهای وظیفه

گرایی و پیامدگرایی

۱۰-۳- بررسی عوامل مؤثر بر استقبال مشارکت جامعه و مصرف کنندگان در سامانه بر مبنای الگوهای وظیفه

گرایی و پیامدگرایی

۱۰-۴- بررسی دیدگاه جوامع محلی و صاحبان کسب و کار از سامانه و تحلیل چالش‌های پیش رو

۱۰-۵- بازمهندسی سامانه و ارائه الگوی سامانه نهایی کسب و کارهای سازگار با دریاچه ارومیه

۱۱- امکانسنجی نهایی برندسازی کسب و کارهای سازگار در مناطق همجوار با دریاچه ارومیه

۱۱-۱- بررسی نقاط ضعف، قوت، تهدید و فرصت برندسازی در محصولات سازگار بر مبنای الگوهای SWOT

۱۱-۲- ارائه استراتژی‌های برندسازی کسب و کارهای سازگار با منابع دریاچه ارومیه و اولویت‌بندی این

استراتژی‌ها بر مبنای رهیافت QSPM

۱۲- ارائه بسته‌های پیشنهادی نهایی کاربردی در جهت کاهش معیشت‌های آب بنیان و برندسازی و

توسعه کسب و کارهای سازگار

خلاصه مدیریتی

حفاظت از دریاچه ارومیه بدون مدیریت منابع و مصارف آبی امکان پذیر نخواهد بود. از طرفی بدون توجه به منافع جوامع محلی، نمی توان انتظار داشت در بلندمدت مشارکت جهت حفاظت از این دریاچه تحقق یابد. تجربه سال های گذشته در این منطقه نشان می دهد که توسعه کشت محصولات سازگار با دریاچه ارومیه با سیاست های دستوری امکان پذیر نیست. این مطالعه برای نخستین بار به توسعه بازار و برندسازی محصولات سازگار با دریاچه می پردازد. در واقع چنانچه بازار محصولات سازگار با دریاچه بهبود یابد، انگیزه توسعه کشت این محصولات در بلندمدت در بین جوامع محلی افزایش خواهد یافت. بطوری که می توان در نهایت امیدوار بود که اهداف اقتصادی و محیط زیستی برخلاف گذشته، در کنار هم تحقق یابند. هدف نهایی این پژوهش، طراحی سامانه بازار محصولات سازگار با دریاچه ارومیه خواهد بود. طراحی و معرفی این سامانه علاوه بر تأمین منافع کسب و کارهای سازگار، به حفظ دریاچه نیز منجر خواهد شد و همچنین به عنوان هدفی مهم، معرفی این سامانه، به توسعه عملی فرهنگ زیست محیطی در جامعه منجر خواهد شد. در واقع این سامانه اولین سامانه ای خواهد بود که با بهبود بازار کسب و کارهای سازگار به دنبال مشارکت اجتماعی و حفظ دریاچه ارومیه است.

در این بخش از مطالعه به عنوان گزارش اول، به روش شناسی و در ادامه شناخت بخشی از وضعیت موجود تولید در مناطق مورد مطالعه بوده است. در این گزارش به مطالبی نظیر معرفی منطقه مورد مطالعه و روش شناسی بخش های مختلف پرداخته شده و در ادامه، در ۹ شهرستان اشاره شده (ارومیه، سلماس، میاندوآب، نقده، آذرشهر، اسکو، بناب، شبستر و عجبشیر)، مؤلفه هایی از قبیل سطح زیر کشت، سهم سطح زیر کشت محصولات از کل اراضی آبی در هر منطقه، سهم سطح زیر کشت هر محصول از کل سطح زیر کشت آن در مناطق همجوار دریاچه، میزان تولید، سهم تولید محصولات از کل تولید محصولات در هر منطقه، سهم تولید هر محصول از کل تولید آن در مناطق همجوار دریاچه و میزان عملکرد مورد بررسی قرار گرفت. در گزارش آتی به بررسی دقیق تر سازگاری کسب و کارهای حائز اولویت در مناطق و مزیت های تولیدی آن پرداخته خواهد شد و زنجیره تأمین این کسب و کارها نیز بررسی شده و حلقه های ناکارآمد و مفقوده در زنجیره تأمین و کسب و کار حائز اولویت، شناسایی خواهد شد. همچنین از ابتدای شروع پروژه، طراحی سامانه بازاریابی و بازاریابی محصولات سازگار دریاچه ارومیه نیز در دستور کار بوده و در گزارش آتی جزئیات این سامانه به تفکیک ارائه خواهد شد. بخش های اصلی سامانه عبارتند از: طراحی ساختار عرضه و تقاضای محصولات سازگار در سامانه، طراحی ساختار بازخورد انتظارات مصرف کننده از سامانه، طراحی ساختار رصد آنلاین چالش های تولید و بازار در سامانه، طراحی ساختار ارائه مشاوره های فنی و اقتصادی به کسب و کارهای محصولات سازگار در سامانه و طراحی ساختار ارائه فرصت های گردشگری در سامانه. همراه با طراحی سامانه و بطور موازی، مدل کسب و کار در فعالیتهای حائز اولویت در حال انجام بوده و از طرفی مطالعه گسترده ای در بخش تقاضا برای بررسی ظرفیت طرف تقاضا و عوامل مؤثر استقبال از سامانه بررسی خواهد شد و در گزارش آتی نیز نتایج آن ارائه می شود. در گزارش پایانی نیز سامانه ای که نهایی شده به جوامع محلی ارائه خواهد شد و نقاط ضعف و ایرادهای آن شناسایی شده و سامانه نهایی بازمهندسی خواهد شد.

Executive Abstract:

The protection of Urmia Lake will not be possible without the management of water resources and consumption. On the other hand, without considering the benefits of local communities, we can't expect to participate in the protection of this lake. The experience of recent years shows that the development of crops adapted to the lake is not possible with grammatical policy. This study for the first time deals with the possibility of market development and branding of products compatible with the lake. In fact, if the market for compatible products with lake improves, the incentive to develop the cultivation of these products in the long run will increase among local communities. So that one can finally hope that, unlike in the past, economic and environmental goals will be achieved together. The ultimate goal of this research will be to design a market system for products compatible with Urmia Lake. The design and introduction of this system, in addition to providing the benefits of compatible businesses, will also lead to the preservation of the lake, and also as an important goal, the introduction of this system will lead to the practical development of environmental culture in society. In fact, this system will be the first system that seeks social participation and preservation of Urmia Lake by improving the compatible business market. In this report, issues such as the introduction of the study area and the methodology of different sections are discussed.

In the following, in the 9 mentioned counties (Urmia, Salmas, Miandoab, Naqadeh, Azarshahr, Osco, Bonab, Shabestar and Ajabshir), components such as cultivation area, share of cultivation area of crops from all irrigated cultivation area in each region, share of cultivation area of each product from the total cultivation area in the adjacent areas of the lake, production amounts, production share of total production in each area, production share of each product from its total production in the adjacent areas of the lake and yield were investigated. The next report will investigate in more detail the compatibility of priority businesses in the regions and their productive advantages. Also, the supply chain of these businesses will be investigated and then, the inefficient and missing segments in the supply chain of any priority business will be identified. Also, from the beginning of the project, the design of the marketing system on site and marketing of compatible products of Urmia Lake is on the agenda and in the next report, the details of this system will be presented separately. The main parts of the system on site are: a) Designing the supply and demand structure of compatible products in the system, b) Designing the feedback structure of consumer expectations of the system, c) Designing the structure of online monitoring of production and market challenges in the system, d) Design the structure to provide technical and economic advice to businesses on compatible products in the system, e) Designing the structure of providing tourism opportunities in the system. Along with the design of the system and in parallel, the business model is being carried out in priority activities, and on the other hand, an extensive study in the demand section will be investigated the capacity of the demand side and the factors affecting the acceptance of the system and in the next report, the results will be presented. In the final report, the finalized system will be presented to the local communities and its weaknesses and shortcomings will be identified and the final system will be re-engineered.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۲۱	۱- مقدمه
۲۱	۱- ۱- اهمیت و ضرورت.....
۲۳	۱- ۲- ارزش تالاب‌ها و دریاچه‌ها.....
۲۴	۱- ۳- معرفی منطقه مطالعاتی.....
۲۴	۱- ۳- ۱- دریاچه ارومیه.....
۲۷	۱- ۳- ۲- موقعیت جغرافیایی دریاچه ارومیه.....
۲۸	۱- ۳- ۳- ویژگی‌های عمده دریاچه ارومیه.....
۲۹	۱- ۳- ۴- حوضه آبریز دریاچه ارومیه.....
۲۹	۱- ۳- ۵- خشک شدن دریاچه.....
۳۰	۱- ۳- ۶- وضعیت توپوگرافی حوضه آبریز دریاچه ارومیه.....
۳۱	۱- ۴- مساحت و تعداد محدوده‌های مطالعاتی واقع در استان‌های حوضه آبریز دریاچه ارومیه.....
۳۱	۱- ۴- ۱- مناطق هم‌جوار دریاچه ارومیه.....
۳۱	۱- ۴- ۱- ۱- شهرستان ارومیه.....
۳۲	۱- ۴- ۱- ۲- شهرستان سلماس.....
۳۲	۱- ۴- ۱- ۳- شهرستان میاندوآب.....
۳۲	۱- ۴- ۱- ۴- شهرستان نقده.....
۳۳	۱- ۴- ۱- ۵- شهرستان آذرشهر.....
۳۳	۱- ۴- ۱- ۶- شهرستان اسکو.....
۳۳	۱- ۴- ۱- ۷- شهرستان بناب.....
۳۴	۱- ۴- ۱- ۸- شهرستان شبستر.....
۳۴	۱- ۴- ۱- ۹- شهرستان عجبشیر.....
۱۱	

۲- بررسی مطالعات و پژوهش‌های پیشین ۳۵

۲-۱- مقدمه ۳۵

۲-۱-۱- طرح‌ها و مطالعات پژوهشی الگوی کشت حوزه آبریز دریاچه ارومیه ۳۵

۲-۱-۲- مطالعات اقتصادی ۳۶

۲-۲- جمع‌بندی ۳۸

۳- روش‌شناسی ۴۰

۳-۱- روش شناسی بخش آب مطالعه ۴۰

۳-۱-۱- مقدمه ۴۰

۳-۱-۲- نیاز آبی ۴۱

۳-۱-۳- کل آب مصرفی ۴۲

۳-۱-۴- بهره‌وری فیزیکی آب ۴۲

۳-۱-۵- بهره‌وری اقتصادی آب ۴۳

۳-۱-۶- الگوی مفهومی مطالعه آبی ۴۳

۳-۲- روش شناسی بخش مزیت‌های تولیدی ۴۴

۳-۲-۱- مزیت‌های نسبی ۴۴

۳-۲-۲- شاخص مزیت مقیاس ۴۵

۳-۲-۳- شاخص مزیت تولید ۴۶

۳-۲-۴- شاخص مزیت کارایی ۴۶

۳-۲-۵- شاخص مزیت جمعی ۴۷

۳-۲-۶- کنش با جوامع محلی و مطالعه میدانی ۴۷

۳-۲-۷- تدوین طرح کسب و کار (BP) ۵۱

۳-۲-۸- تحلیل رفتار مصرف‌کننده در استقبال از سامانه و تقاضای محصولات سازگار با دریاچه ۵۱

- ۳-۲-۹- تدوین استراتژی توسعه بازار و برندسازی..... ۵۳
- ۳-۳- طرح اولیه سامانه..... ۵۵
- ۳-۳-۱- امکانات سامانه برندسازی محصولات سازگار با حفظ دریاچه ارومیه..... ۵۶
- ۳-۳-۲- منافع تولیدکنندگان..... ۵۷
- ۳-۳-۳- منافع مصرف‌کنندگان..... ۵۷
- ۳-۳-۴- طراحی عملیاتی سامانه..... ۵۷
- ۳-۴- جمع‌بندی..... ۵۸
- ۴- بررسی وضعیت تولید محصولات کشاورزی در منطقه مورد مطالعه ۶۰**
- ۴-۱- بررسی وضعیت تولید محصولات زراعی در منطقه مورد مطالعه..... ۶۰
- ۴-۱-۱- مقدمه..... ۶۰
- ۴-۱-۲- بررسی سطح زیر کشت محصولات زراعی هر منطقه به تفکیک محصول..... ۶۰
- ۴-۱-۳- بررسی سهم سطح زیر کشت محصولات زراعی از کل اراضی زراعی آبی در هر منطقه..... ۷۸
- ۴-۱-۴- بررسی سهم سطح زیر کشت هر محصول از کل سطح زیر کشت آن در مناطق همجوار دریاچه..... ۹۵
- ۴-۱-۵- بررسی میزان تولید محصولات زراعی هر منطقه به تفکیک محصول..... ۱۰۹
- ۴-۱-۶- بررسی سهم تولید محصولات زراعی آبی از کل تولید محصولات زراعی آبی در هر منطقه..... ۱۲۵
- ۴-۱-۷- بررسی سهم تولید هر محصول زراعی از کل تولید آن در مناطق همجوار دریاچه..... ۱۴۲
- ۴-۱-۸- بررسی متوسط عملکرد در واحد سطح محصولات زراعی هر منطقه به تفکیک محصول..... ۱۵۸
- ۴-۲- بررسی وضعیت تولید محصولات باغی در منطقه مورد مطالعه..... ۱۷۴
- ۴-۲-۱- مقدمه..... ۱۷۴
- ۴-۲-۲- بررسی سطح زیر کشت محصولات باغی هر منطقه به تفکیک محصول..... ۱۷۵
- ۴-۲-۳- بررسی سهم سطح زیر کشت محصولات باغی از کل اراضی باغی آبی در هر منطقه..... ۱۹۴
- ۴-۲-۴- بررسی سهم سطح زیر کشت هر محصول از کل سطح زیر کشت آن در مناطق هم‌جوار دریاچه..... ۲۱۱

۴-۲-۵- بررسی میزان تولید محصولات باغی هر منطقه به تفکیک محصول.....	۳۳۲
۴-۲-۶- بررسی سهم تولید محصولات باغی آبی از کل تولید محصولات باغی آبی در هر منطقه.....	۲۵۰
۴-۲-۷- بررسی سهم تولید هر محصول باغی از کل تولید آن در مناطق هم‌جوار دریاچه.....	۲۶۹
۴-۲-۸- بررسی متوسط عملکرد در واحد سطح محصولات باغی هر منطقه به تفکیک محصول.....	۲۸۷
۴-۳- بررسی وضعیت تولید محصولات دام، طیور و شیلات در منطقه مورد مطالعه.....	۳۰۶
۴-۳-۱- مقدمه.....	۳۰۶
۴-۳-۲- بررسی تولید محصولات دامی هر منطقه به تفکیک محصول.....	۳۰۶
۴-۳-۳- بررسی سهم تولید محصولات دامی از کل تولید آن در مناطق هم‌جوار دریاچه به تفکیک نوع محصول.....	۳۱۴
۴-۳-۴- بررسی تعداد جمعیت دامی در مناطق هم‌جوار دریاچه و کشور به تفکیک نوع دام.....	۳۱۹
۴-۳-۵- بررسی سهم جمعیت دامی از کل جمعیت آن در مناطق هم‌جوار دریاچه به تفکیک نوع دام.....	۳۲۴
۴-۴- بررسی وضعیت تولید مراتع در منطقه مورد مطالعه.....	۳۲۹
۴-۴-۱- مقدمه.....	۳۲۹
۴-۴-۲- بررسی میزان تولید علوفه در مناطق هم‌جوار دریاچه و کشور به تفکیک نوع مرتع.....	۳۳۰
۴-۴-۳- بررسی سطح مراتع در مناطق هم‌جوار دریاچه و کشور به تفکیک نوع مرتع.....	۳۳۲
۴-۴-۴- بررسی سهم تولید علوفه از کل تولید آن در مناطق هم‌جوار دریاچه به تفکیک نوع مرتع.....	۳۳۵
۴-۴-۵- بررسی سهم سطح مراتع از کل وسعت آن در مناطق هم‌جوار دریاچه به تفکیک نوع مرتع.....	۳۳۷
۴-۵- جمع‌بندی.....	۳۳۹
۵- انتخاب محصولات سازگار با منابع دریاچه ارومیه	۳۴۰
۵-۱- تحلیل شاخص‌های کمی شناسایی محصولات سازگار با دریاچه ارومیه.....	۳۴۰
۵-۱-۱- تحلیل نیاز آبی و میزان تقریبی آب مصرفی و بهره‌وری فیزیکی و اقتصادی آب مصرفی محصولات مختلف.....	۳۴۰
۵-۱-۱-۱- شهرستان ارومیه.....	۳۴۰

- ۵-۱-۱-۲- شهرستان سلماس ۳۴۳
- ۵-۱-۱-۳- شهرستان میاندوآب ۳۴۵
- ۵-۱-۱-۴- شهرستان نقده ۳۴۷
- ۵-۱-۱-۵- شهرستان آذرشهر ۳۴۹
- ۵-۱-۱-۶- شهرستان اسکو ۳۵۱
- ۵-۱-۱-۷- شهرستان بناب ۳۵۲
- ۵-۱-۱-۸- شهرستان شبستر ۳۵۴
- ۵-۱-۱-۹- شهرستان عجبشیر ۳۵۶
- ۵-۱-۱-۱۰- جمع‌بندی ۳۵۸
- ۵-۱-۲- تحلیل مزیت مقیاس، مزیت تولید، مزیت کارایی و مزیت جمعی محصولات مختلف ۳۵۸
- ۵-۱-۲-۱- بررسی مزیت محصولات زراعی به تفکیک استان‌های همجوار دریاچه ارومیه ۳۵۸
- ۵-۱-۲-۲- بررسی مزیت محصولات زراعی منطقه به تفکیک شهرستان‌های همجوار دریاچه ۳۶۳
- ۵-۱-۳- بررسی وضعیت مزیت نسبی محصولات باغی در منطقه مورد مطالعه ۴۰۸
- ۵-۱-۴- مقدمه ۴۰۸
- ۵-۱-۴-۱- بررسی مزیت نسبی محصولات باغی به تفکیک استان‌های همجوار دریاچه ۴۰۸
- ۵-۱-۴-۲- بررسی مزیت نسبی محصولات باغی منطقه به تفکیک شهرستان‌های همجوار دریاچه ارومیه ۴۱۴
- ۵-۱-۴-۳- بررسی مزیت نسبی محصولات باغی آذرشهر ۴۱۴
- ۵-۱-۴-۴- بررسی مزیت نسبی محصولات باغی اسکو ۴۲۰
- ۵-۱-۴-۵- بررسی مزیت نسبی محصولات باغی بناب ۴۲۵
- ۵-۱-۴-۶- بررسی مزیت نسبی محصولات باغی شبستر ۴۳۰
- ۵-۱-۴-۷- بررسی مزیت نسبی محصولات باغی عجبشیر ۴۳۵
- ۵-۱-۴-۸- بررسی مزیت نسبی محصولات باغی ارومیه ۴۴۱

- ۵- ۱- ۴- ۹- بررسی مزیت نسبی محصولات باغی سلماس..... ۴۴۷
- ۵- ۱- ۴- ۱۰- بررسی مزیت نسبی محصولات باغی میاندوآب..... ۴۵۴
- ۵- ۱- ۴- ۱۱- بررسی مزیت نسبی محصولات باغی نقده..... ۴۵۹
- ۵- ۱- ۵- انتخاب اولیه محصولات منتخب بر مبنای شاخص‌های آبی و مزیتی (محصولات سازگار)..... ۴۶۵
- ۵- ۲- تحلیل شاخص‌های کیفی شناسایی محصولات سازگار با دریاچه ارومیه (کنش با جوامع محلی و مطالعه میدانی)..... ۴۶۸
- ۶- بررسی فنی، مالی و اقتصادی تولید محصولات سازگار در مناطق همجوار با دریاچه ارومیه ۴۸۱**
- ۶- ۱- گزارش ارزیابی مالی محصولات زراعی و باغی سازگار با دریاچه ارومیه در استانهای آذربایجان شرقی و غربی (ارزیابی ارزش حال خالص (NPV)، نسبت منفعت به هزینه (BC)، نرخ بازدهی داخلی (IRR)، نرخ بازگشت سرمایه (ROI)..... ۴۸۱
- ۶- ۱- ۱- گل محمدی..... ۴۸۱
- ۶- ۱- ۲- انگور..... ۴۸۲
- ۶- ۱- ۲- ۱- انگور دانه قرمز..... ۴۸۲
- ۶- ۱- ۲- ۲- انگور کشمش..... ۴۸۳
- ۶- ۱- ۲- ۳- کشمش..... ۴۸۳
- ۶- ۱- ۳- زردآلو..... ۴۸۳
- ۶- ۱- ۳- ۱- قیسی..... ۴۸۴
- ۶- ۱- ۴- ۱- گیلان..... ۴۸۴
- ۶- ۱- ۴- ۱- گیلان تک دانه..... ۴۸۴
- ۶- ۱- ۴- ۲- گیلان خوشه ای..... ۴۸۵
- ۶- ۱- ۵- آلبالو..... ۴۸۵
- ۶- ۱- ۶- پسته..... ۴۸۶
- ۶- ۱- ۷- پسته و زعفران..... ۴۸۶

- ۴۸۷ ۶- ۱- ۸- سنجد و عناب
- ۴۸۸ ۶- ۱- ۹- پسته، زعفران و عناب
- ۴۸۸ ۶- ۱- ۱۰- پسته، زعفران و سنجد
- ۴۸۹ ۶- ۱- ۱۱- توت درختی
- ۴۸۹ ۶- ۱- ۱۱- ۱- توت تازه
- ۴۸۹ ۶- ۱- ۱۱- ۲- توت خشک
- ۴۹۰ ۶- ۱- ۱۲- سیر
- ۴۹۱ ۶- ۱- ۱۳- حبوبات
- ۴۹۲ ۶- ۱- ۱۴- تخم افتاب گردان
- ۴۹۳ ۶- ۱- ۱۵- تخم کدو
- ۴۹۳ ۶- ۱- ۱۶- زنبورداری

۷- بررسی نقاط قوت و ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها و زنجیره عرضه محصولات منتخب حافظ دریاچه

ارومیه ۴۹۴

- ۴۹۴ ۷- ۱- بررسی نقاط قوت و ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها و زنجیره عرضه محصول گیلان
- ۴۹۷ ۷- ۲- بررسی نقاط قوت و ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها و زنجیره عرضه محصول پسته
- ۴۹۹ ۷- ۲- ۱- حلقه‌های مفقوده زنجیره پسته
- ۴۹۹ ۷- ۲- ۱- ۱- در حوزه تولید
- ۵۰۰ ۷- ۲- ۱- ۲- در حوزه فرآوری و تبدیل
- ۵۰۰ ۷- ۲- ۱- ۳- در حوزه صادرات
- ۵۰۱ ۷- ۳- بررسی نقاط قوت و ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها و زنجیره عرضه محصول توت درختی
- ۵۰۲ ۷- ۳- ۱- حلقه‌های مفقوده زنجیره توت درختی
- ۵۰۴ ۷- ۴- بررسی نقاط قوت و ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها و زنجیره عرضه محصول حبوبات

۷-۴-۱- حلقه‌های مفقوده زنجیره حبوبات.....	۵۰۵
۷-۵- بررسی نقاط قوت و ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها و زنجیره عرضه محصول زعفران.....	۵۰۶
۷-۵-۱- حلقه مفقوده زنجیره زعفران.....	۵۰۸
۷-۶- بررسی نقاط قوت و ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها و زنجیره عرضه محصول سنجد.....	۵۰۹
۷-۶-۱- حلقه‌های مفقوده زنجیره سنجد.....	۵۱۱
۷-۷- بررسی نقاط قوت و ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها و زنجیره عرضه محصول عناب.....	۵۱۳
۷-۷-۱- حلقه‌های مفقوده زنجیره عناب.....	۵۱۵
۷-۸- بررسی نقاط قوت و ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها و زنجیره عرضه محصول گل محمدی.....	۵۱۸
۷-۸-۱- حلقه‌های مفقوده زنجیره گل محمدی:.....	۵۱۹
۸- بررسی ساختار حمایت‌های بازاری دولت در محصولات سازگار منتخب	۵۲۱
۸-۱- مقدمه.....	۵۲۱
۸-۲- شاخص حمایت بازاری از تولیدکنندگان محصولات زیربخش زراعت استان‌های آذربایجان شرقی و غربی	۵۲۲
۸-۳- شاخص حمایت بازاری از تولیدکنندگان محصولات زیربخش باغبانی استان‌های آذربایجان شرقی و غربی	۵۲۶
۸-۴- شاخص حمایت بازاری از تولیدکنندگان محصولات زیربخش دامپروری استان‌های آذربایجان شرقی و غربی	۵۲۸
۸-۵- جمع‌بندی.....	۵۲۹
۹- طراحی سامانه جامع بازار محصولات سازگار با دریاچه ارومیه محصولات سازگار با دریاچه	۵۳۰
۹-۱- ارائه بسته پیشنهادی نهایی کاربردی در جهت کاهش معیشت‌های آب‌بنیان و برندسازی و توسعه کسب و کارهای سازگار.....	۵۳۰
۹-۱-۱- مقدمه.....	۵۳۰
۹-۱-۲- امکانات و اهداف سامانه.....	۵۳۱

- ۹-۱-۳- منافع سامانه برای تولیدکنندگان محصولات سازگار..... ۵۳۲
- ۹-۱-۴- منافع سامانه برای مصرف‌کنندگان محصولات سازگار..... ۵۳۲
- ۹-۱-۵- چشم‌انداز سامانه برندسازی محصولات سازگار با حفظ دریاچه ارومیه..... ۵۳۲
- ۹-۱-۶- معرفی نام و نشان سامانه..... ۵۳۳
- ۹-۱-۷- معرفی اجزای سامانه..... ۵۳۴
- ۹-۱-۷-۱- صفحه اصلی..... ۵۳۵
- ۹-۱-۷-۲-۱-۹- ورود و ثبت نام در سامانه..... ۵۳۶
- ۹-۱-۷-۳- امکانات صفحه کاربری..... ۵۳۷
- ۹-۱-۷-۴- بازار نهاده..... ۵۳۹
- ۹-۱-۷-۵- بازار محصول..... ۵۳۹
- ۹-۱-۷-۶- فرایند خرید..... ۵۴۰
- ۹-۱-۷-۷- نمایش سبد خرید..... ۵۴۱
- ۹-۱-۷-۸- ورود مشخصات..... ۵۴۱
- ۹-۱-۷-۹- نمایش سفارش در انتظار ارسال..... ۵۴۱
- ۹-۱-۷-۱۰- گردشگری..... ۵۴۲
- ۹-۱-۷-۱۱- خدمات..... ۵۴۲
- ۹-۱-۷-۱۲- کشاورزی قراردادی..... ۵۴۳
- ۹-۱-۷-۱۳- ثبت چالش‌های بازار..... ۵۴۳
- ۹-۱-۷-۱۴- مشاوره فنی و اقتصادی (به صورت رایگان)..... ۵۴۴
- ۹-۱-۷-۱۵- مشارکت در کسب و کار و تامین مالی..... ۵۴۴
- ۹-۱-۷-۱۶- آئین‌نامه‌ها و قوانین به‌روز کشاورزی..... ۵۴۵
- ۹-۱-۷-۱۷- کسب و کارهای نمونه..... ۵۴۵

۹- ۱- ۷- ۱۸- تازه‌های تقاضا..... ۵۴۶

۹- ۱- ۷- ۱۹- محصولات جدید..... ۵۴۶

۱۰- بررسی تمایل به مشارکت و استقبال از سامانه از منظر مصرف کنندگان و جوامع محلی در

بازارهای مصرف ۵۴۷

۱۰- ۱- بررسی دیدگاه جوامع محلی و صاحبان کسب و کار از سامانه و تحلیل چالشهای پیش رو..... ۵۵۲

۱۰- ۲- بررسی تمایل به مشارکت و استقبال از سامانه از منظر مصرف کنندگان و جوامع محلی در بازارهای

مصرف..... ۵۵۴

۱۰- ۲- ۱- مقدمه..... ۵۵۴

۱۰- ۳- بررسی ادراک مصرف کننده از برند جغرافیایی (GB) محصولات منتخب سازگار..... ۵۵۴

۱۰- ۴- بررسی عوامل مؤثر بر استقبال مشارکت جامعه و مصرف کنندگان در سامانه بر مبنای الگوهای وظیفه

گرایی و پیامدگرایی..... ۵۵۶

۱۰- ۵- بازمهندسی سامانه و ارائه الگوی سامانه نهایی کسب و کارهای سازگار با دریاچه ارومیه..... ۵۶۰

۱۱- فهرست منابع ۵۶۱

۱- مقدمه

۱-۱- اهمیت و ضرورت

در دهه‌های اخیر، افزایش فزاینده جمعیت بشر بر روی کره زمین نیاز به تولیدات کشاورزی و دامی را افزایش داده و در کنار آن استفاده نامناسب و غیراصولی از منابع طبیعی بدون توجه به قابلیت و توان تولید آن سبب تخریب گسترده آن شده است. در واقع هرگونه بهره‌برداری از اراضی که ورای توانمندی آن باشد در درازمدت باعث تخریب و کاهش باروری اراضی گشته و اتخاذ روش‌های نامعقول و ایجاد تغییرات حساب نشده در بهره‌برداری از اراضی، خسارات جبران ناپذیری به منابع طبیعی وارد می‌سازد. طی دو دهه گذشته، دریاچه ارومیه به عنوان دومین دریاچه بزرگ شور جهان در معرض خشک شدن قرار گرفت و حجم و سطح آب آن تا ۸۰ درصد کاهش پیدا کرد (وفا بخش و همکاران، ۱۳۹۸). این فرایند به عواملی نظیر تغییر اقلیم، افزایش سطح زیر کشت و به دنبال آن مصرف آب در بخش کشاورزی و مدیریت نامناسب منابع آب نسبت داده شد. بنابراین، برنامه اصلاح الگوی کشت به عنوان یکی از راهکارهای احیای دریاچه ارومیه و استفاده پایدار از منابع طبیعی به‌ویژه آب و زمین در این حوضه مطرح گردید (وفا بخش و همکاران، ۱۳۹۸). در راستای برنامه‌ریزی استفاده بهینه از اراضی، نخست باید منابع اراضی به خوبی شناسایی گردیده و سپس قابلیت و استعداد آن‌ها برای انواع استفاده‌های ممکن بررسی شود. ارزیابی اراضی پایه و اساس برنامه‌ریزی و مدیریت پایدار منابع خاک می‌باشد چرا که چگونگی تخریب و یا راه بهبود کیفیت آن را به ما نشان می‌دهد (Dumanski et al, 2010).

عدم آگاهی زارعین از مقدار آب مورد نیاز گیاه و اصول صحیح آبیاری، به استفاده بی‌رویه آب در بخش کشاورزی منجر می‌شود. کمبود منابع آبی از سویی و افزایش بی‌رویه جمعیت و نیاز به تأمین غذای آن‌ها و بنابر آن افزایش سطح زیرکشت و برداشت از منابع آبی از دگر سو موجب شده است که مدیران و سیاست‌گذاران بخش کشاورزی به فکر استفاده بهینه از مقدار آب اختصاص یافته به این بخش و تولید بیشتر مواد غذایی باشند (قدیمی فیروزآبادی، ۱۳۸۶).

امروزه مداخلات انسان در طبیعت، وضعیت سامانه‌ها و زیست سامانه‌های محیطی (اکوسیستم) را دچار اختلال کرده که خود باعث ایجاد ناهنجاری‌هایی نظیر سیل‌های بی‌سابقه، طوفان‌های شدید، گرم شدن زمین، مصرف بی‌رویه منابع طبیعی و اخیراً خشک شدن دریاچه‌ها گردیده است (خوش‌اخلاق و همکاران، ۱۳۹۲). دریاچه‌ها به عنوان منابع آبی ارزشمند اکولوژیکی و اقتصادی، می‌توانند در ابعاد منطقه‌ای و یا بین‌المللی مطرح گردیده و به خاطر کاربری‌های گوناگون مانند تأمین آب، تغذیه آب‌های زیرزمینی، مهار سیلاب، رسوب‌گیری، نگهداری مواد مغذی، تولید انرژی، حمل‌ونقل آبی، گردشگری و توریسم برای انسان بسیار مؤثر باشند. با این وجود، این اکوسیستم‌های

غنی طی سال‌های اخیر به دلیل گسترش مخاطرات طبیعی، با مشکلات زیادی مواجه بوده‌اند. علاوه بر این بسیاری از آن‌ها به دلیل عوامل مختلف طبیعی و انسانی با سرعت قابل‌ملاحظه‌ای با کاهش سطح روبرو بوده و این فرآیند همچنان ادامه دارد، به نحوی که در یک قرن اخیر، در حدود ۵۰ درصد دریاچه‌ها از بین رفته و نابود شده‌اند (محمد یگانه و همکاران، ۲۰۱۳) که این تخریب هشدار جدی مبنی بر ناپایداری توسعه است. یکی از مهم‌ترین مخاطره‌های محیطی که در سال‌های اخیر در ایران در حال رخ دادن است کاهش آب دریاچه ارومیه است.

دریاچه ارومیه در شمال غربی ایران، دومین دریاچه بزرگ شور جهان است. جریان‌های سطحی، بارش‌های مستقیم و جریان آب‌ها زیرزمینی منابع اصلی آب این دریاچه هستند. این دریاچه به شکل یک زیست‌بوم مهم و نادر، منطقه گردشگری جغرافیایی و اقتصادی در کشور و حتی در کل جهان بوده و دارای ۲۷ گونه پستاندار، ۲۱۲ گونه پرنده، ۴۱ گونه خزنده، ۷ گونه دوزیست، ۲۶ گونه ماهی و ۱۱۲ جزیره و میزبان بیش از ۲۰ هزار جفت فلامینگو و حدود ۲۰۰ تا ۵۰۰ جفت پلیکان سفید در زمستان است (زرگری اصل و همکاران، ۲۰۱۴). علاوه بر این، این مکان یک ذخیره‌گاه بزرگ آرتمیا^۱ بوده که دارای ارزش اقتصادی بالایی است (حسین پور و همکاران، ۱۳۸۹). این مزیت‌ها باعث شده تا از طرف کنوانسیون رامسر در سال ۱۹۷۱ به عنوان تلاابی دارای اهمیت بین‌المللی و در سال ۱۹۷۶ به وسیله یونسکو به عنوان ذخیره‌گاه زیست کره اعلام گردد (زرینه و آذری نجف‌آباد، ۲۰۱۴). با توجه به پیش‌بینی سازمان نقشه‌برداری زمین‌شناسی ایالات متحده، دریاچه ارومیه با وجود ارزش‌های فراوان اکولوژیکی و اقتصادی-اجتماعی به شدت در حال خشک شدن بوده و ممکن است طی دو سال به‌طور کامل نابود شود. اگر این اتفاق بیفتد بیابان وسیعی از نمک بر جای می‌ماند که تهدیدی غیر قابل کنترل و خطرناک برای اکوسیستم محلی خواهد بود (زرینه و آذری نجف‌آباد، ۲۰۱۴). از ماه اگوست سال ۱۹۹۸ تا ماه اگوست سال ۲۰۰۱، سطح آب دریاچه ارومیه سه متر کاهش یافته است و باعث کاهش جدی حوضه‌ی دریاچه، تقریباً ۶۰۰۰ کیلومتر مربع به ۵۲۰۰ کیلومتر مربع شده است. از لحاظ کیفی، دریاچه تباه شده و تغییر ناگهانی در رژیم شوری اتفاق افتاده است. هم‌اکنون میزان نمک محلول در آب از ۱۶۰-۱۷۰ گرم بر لیتر به ۴۰۰ گرم بر لیتر افزایش یافته است (زرینه و آذری نجف‌آباد، ۲۰۱۴).

طرفداران محیط‌زیست ادعا می‌کنند که با ساختن سد بر رودخانه‌ها و جاده تازه ساخته شده در طول باریک‌ترین بخش از دریاچه، سطح آب کاهش یافته، گردش آب تحت تأثیر قرار گرفته، شوری آب افزایش یافته و حیات حیوانات و همچنین ارگانیسم‌های آبی به خطر افتاده است (زرینه و آذری نجف‌آباد، ۲۰۱۴). هم‌اکنون خشک شدن دریاچه ارومیه علاوه بر تهدیدات زیست‌محیطی و انقراض گونه‌های با ارزش و نادر کشور از جمله گوزن زرد ایرانی، کاهش

^۱ آرتمیا (نام علمی: Artemia) جاندار است سخت‌پوست که در آب‌های شور زندگی می‌کند. دریاچه ارومیه در ایران، یکی از غنی‌ترین منابع آرتمیا در جهان شمرده می‌شود. آرتمیا در صنایع پرورش میگو و ماهی مورد استفاده قرار می‌گیرد (آسم و همکاران، ۲۰۱۰).

ذخایر آرتیمیا و ... پیامدهای ناگواری برای صنعت توریسم این حوضه به همراه داشته است (اصغری سرسکنرود و همکاران، ۲۰۱۳).

در طول دو دهه اخیر تنش‌ها روی منابع طبیعی حوضه آبریز دریاچه ارومیه به وسیله فعالیت‌های ناپایدار انسانی از جمله توسعه پروژه‌های منابع آبی در بالادست رودخانه‌ها، توسعه کشاورزی آبی، ساخت‌وساز بزرگراه از مراکز دریاچه و همچنین خشکسالی‌های مداوم افزایش یافته است. علاوه بر محیط طبیعی، خشک شدن دریاچه ارومیه بر محیط اقتصادی و اجتماعی منطقه هم اثر گذاشته است. به نحوی که در سال‌های اخیر با تداوم روند صعودی کاهش آب دریاچه شاهد تخریب اقامتگاه‌ها، مجتمع‌های تفریحی و مسکونی، تخریب زیرساخت‌های ساحلی، بیکاری ساکنان محلی و مهاجرت ساکنین روستاهای حاشیه دریاچه، کاهش ورود گردشگران، کاهش دریافتی منطقه از صنعت گردشگری و در نهایت فشار تقاضا بر مقاصد مجاور می‌باشد (اصغری سرسکنرود و همکاران، ۲۰۱۳).

۱-۲- ارزش تالاب‌ها و دریاچه‌ها

تالاب‌ها و دریاچه‌ها منابع ارزشمندی از نظر اکولوژیکی و اقتصادی هستند که می‌توانند در ابعاد منطقه‌ای و یا بین‌المللی مطرح گردند (بهروزی راد، ۲۰۰۵). و به جهت کاربری‌های گوناگون مانند تأمین آب، تغذیه آب‌های زیرزمینی، مهار سیلاب‌ها، رسوب‌گیری، نگهداری مواد مغذی، تولید انرژی، حمل‌ونقل آبی، گردشگری و توریسم برای انسان بسیار مؤثر می‌باشند (ولائی و همکاران، ۱۳۹۲). تالاب‌ها بخشی از مهم‌ترین زیست‌بوم‌های کره زمین به شمار رفته و نواحی امن برای حیات‌وحش محسوب می‌شوند (میتس و گوسلیک، ۱۹۹۳) و از نظر زیستی حدود ۱۰ برابر جنگل‌ها و ۲۰۰ برابر زمین‌های زراعی ارزش اقتصادی دارند (کنوانسیون رامسر، ۲۰۰۶). با این وجود این اکوسیستم‌های غنی در معرض تهدیدهای متعددی قرار دارند و طی سال‌های اخیر به دلیل گسترش مخاطرات متعدد با مشکلات زیادی مواجه شده‌اند (کاوالو، ۲۰۱۱). از دیگر سوی بسیاری از آن‌ها به دلیل عوامل مختلف طبیعی و انسانی با سرعت قابل‌ملاحظه‌ای با کاهش سطح رو به رو بوده و این فرایند همچنان نیز ادامه دارد، به نحوی که در یک قرن اخیر در حدود ۵۰ درصد دریاچه‌ها و تالاب‌ها از بین رفته و نابود شده‌اند (سازمان بین‌المللی تالاب‌ها، ۲۰۰۵). در این بین فعالیت‌های بشری از تهدیدات مهم و اساسی برای حیات تالاب‌ها و دریاچه‌ها به شمار می‌شود. این گونه فعالیت‌ها، عمدتاً در قالب پروژه‌های عمرانی-توسعه‌ای، بدون توجه به ابعاد و آثار زیست‌محیطی آن‌ها صورت می‌گیرد که می‌تواند تهدیدی جدی برای حفاظت از این اکوسیستم با ارزش باشد (ساندس، ۲۰۰۳). از بین رفتن دریاچه‌ها و تالاب‌ها به خصوص دریاچه‌های داخلی تهدید اساسی برای مناطق روستایی و بخش کشاورزی به شمار می‌روند. برای اینکه آن‌ها نقشی اساسی در تثبیت فعالیت‌های کشاورزی مانند کنترل سیل، کنترل فرسایش، زیستگاهی برای حیات‌وحش، بهبود کیفیت آب و منابع آب زیرزمینی و غیره دارند (والترز و همکاران، ۲۰۰۳).

در این میان، مهم‌ترین مخاطره طبیعی که در سال‌های اخیر در ایران در حال رخ دادن است، کاهش آب دریاچه ارومیه می‌باشد. به دلایل متعددی آب دریاچه در سال‌های اخیر در معرض خشکی قرار گرفته و شهرها و روستاهای پیرامون خود را به شدت تحت تأثیر قرار داده است (سلیمی ترکمانی، ۱۳۹۰). با توجه به کاهش شدید آب دریاچه در سالیان گذشته در صورت تداوم روند کنونی، دریاچه تا چند سال آینده خشک می‌شود که پیامد آن افزایش سطح خشکی‌های نمکین و شور در منطقه، وزش بادهای تند و گرم به‌ویژه در تابستان و پاییز است که بروز این پدیده به‌مرور زمین‌های کشاورزی و مرغوب منطقه را به سمن شور شدن و در نهایت، کویری شدن پیش خواهد برد. در این حالت تولیدات کشاورزی و معیشت ساکنان آن آسیب جدی خواهد دید. لازم به ذکر است که بیش از ۳۶ شهر و ۳۱۵۰ روستا با جمعیتی بالغ بر ۵ میلیون نفر در حوضه آبریز دریاچه سکونت دارند که در این میان، بیش از ۶۰ درصد ساکن روستاها هستند که معیشت عمده آن‌ها در بخش کشاورزی و دامداری است (برنامه مدیریت جامع دریاچه ارومیه، ۱۳۸۹).

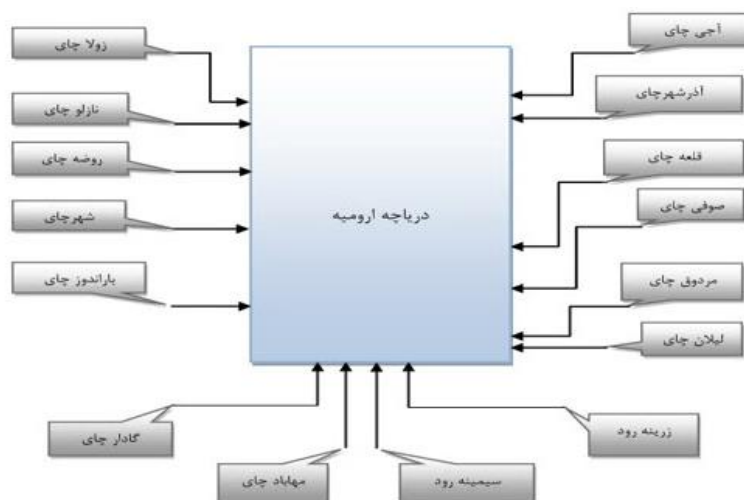
۱-۳- معرفی منطقه مطالعاتی

۱-۳-۱- دریاچه ارومیه

دریاچه ارومیه یکی از مهم‌ترین و ارزشمندترین زیست‌بوم‌های آبی کشور به شمار می‌آید و به دلیل اهمیت زیست‌محیطی به عنوان ذخیره‌گاه زیست کره در مجامع جهانی به ثبت رسیده و مورد حمایت بین‌المللی قرار گرفته است (آنونیموس، ۲۰۱۰). این دریاچه که با سواحل زیبا و آب‌شور خود گردشگران بسیاری را در فصول مختلف به سوی خود جذب می‌نماید، از نظر داشتن مواد معدنی گوناگون، یکی از کمیاب‌ترین منابع طبیعی کشور به شمار می‌آید. دریاچه ارومیه بزرگ‌ترین دریاچه داخلی ایران و دومین دریاچه آب شور دنیا محسوب می‌شود (شادکام و همکاران، ۲۰۱۶). این دریاچه در پست‌ترین اراضی واقع در میان دو استان آذربایجان غربی و شرقی و میان دو گسل تبریز در شمال و زرينه‌رود در جنوب قرار گرفته است. دریاچه ارومیه ۱۳۰ کیلومتر طول و در پهن‌ترین نقطه حدوداً ۴۰ کیلومتر عرض داشته و محیط آن در مجموع ۴۶۳ کیلومتر می‌باشد. آب این دریاچه بسیار شور بوده و عمدتاً از رودخانه‌های سیمینه‌رود، زرينه‌رود، مهابادچای، گدارچای، باراندوزچای، نازلوچای، روضه‌چای، زولاچای، شهرچای در آذربایجان غربی و آجی‌چای، لیلان‌چای، آذرشهرچای، قلعه‌چای، صوفی‌چای، مردوق‌چای در آذربایجان شرقی تغذیه می‌شود (حاج محمود عطار، ۱۳۹۸). در حوضه آبریز دریاچه ارومیه تعداد زیادی رودخانه بزرگ و کوچک جریان دارند که طول آن‌ها از ۲۰ کیلومتر در مسیل‌های شمال دریاچه تا ۲۶۰ کیلومتر در آجی‌چای متغیر است (حصاری و زینالزاده، ۱۳۹۸).

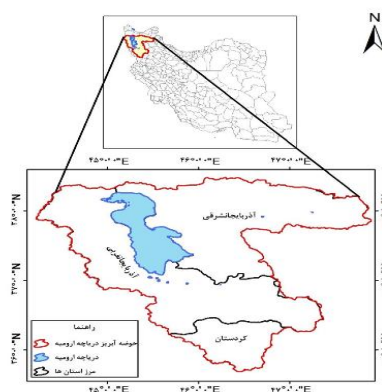
به‌طور کلی مهم‌ترین منابع تأمین آب دریاچه، بارش مستقیم بر روی دریاچه و همچنین منابع آب ورودی به آن

از طریق رودخانه‌های حوضه آبریز می‌باشد. در شکل (۱)، شمای سیستم رودخانه‌ای حوضه آبریز دریاچه ارومیه نشان داده شده است.



شکل ۱-۱- رودخانه‌های حوضه آبریز دریاچه ارومیه

موقعیت جغرافیایی حوضه آبریز دریاچه ارومیه در کشور در شکل (۲) نشان داده شده است.



شکل ۲-۱- موقعیت جغرافیایی حوضه آبریز دریاچه ارومیه در کشور

مطابق با شکل شماره ۲، حوضه آبریز دریاچه ارومیه بین سه استان آذربایجان غربی، آذربایجان شرقی و کردستان واقع شده است، که در این بین استان آذربایجان غربی با ۴۶ درصد سهم، بیشترین مساحت از این حوضه را به خود اختصاص داده است. همچنین در سطح این حوضه، تعداد ۲۵ محدوده مطالعاتی قرار دارد. نحوه تقسیم‌بندی سیاسی حوضه آبریز دریاچه ارومیه در جدول (۱-۱) نشان داده شده است (ستاد احیای دریاچه ارومیه).

جدول ۱-۱- مساحت و تعداد محدوده‌های مطالعاتی واقع در استان‌های حوضه آبریز دریاچه ارومیه

ردیف	استان	تعداد محدوده	مساحت (کیلومتر مربع)	درصد از سطح حوضه آبریز
۱	آذربایجان غربی	۱۳	۲۴۶۸۱	۴۷/۷
۲	آذربایجان شرقی	۱۱	۲۲۴۸۸	۴۳/۴
۳	کردستان	۱	۴۵۹۳	۹/۸
	جمع	۲۵	۵۱۷۶۲	۱۰۰

منبع: آب منطقه‌ای استان آذربایجان شرقی و غربی

منابع طبیعی همیشه به عنوان یک عامل مهم برای رشد اقتصادی مطرح بوده است. به دلیل این‌که این منابع برای تأمین نیازهای اولیه بشر، ضروری بوده است، استفاده از آن‌ها در طی زمان رو به افزایش گذاشته است و با ایجاد فناوری‌های جدید، بهره‌برداری از این منابع، رو به فزونی نهاد به‌طوری‌که میزان استفاده از منابع، بیشتر از تولید آن‌ها در جریان طبیعی اکوسیستم شد. به عنوان مثال، تکنولوژی حفر چاه‌های عمیق، باعث شد استحصال آب زیرزمینی، بیشتر از نزولات آسمانی باشد و به‌مرور افت سطح آب زیرزمینی در بسیاری از مناطق خشک و نیمه‌خشک جهان مانند ایران رخ داده است. از سویی، به دلیل عدم توسعه بخش‌های صنعت و خدمات، کشور معیشت بخش زیادی از جمعیت همواره به درآمد کشاورزی وابسته بوده است، به‌طوری‌که سهم حدود ۹ درصدی بخش کشاورزی در تولید ناخالص ملی در سال‌های اخیر و حدود ۱۸/۹ درصد اشتغال کشور (بانک مرکزی ج.ا.ا. و مرکز آمار ج.ا.ا، ۱۳۹۳)، تأمین مالی و معیشت حدود یک پنجم از شاغلین کشور را به خود اختصاص داده است.

امروزه، اشتغال و بیکاری از مسائل مهم در ادبیات توسعه اقتصادی همه کشورهاست. اشتغال منبع عمده درآمد مردم و عامل اصلی تعدیل فقر در جامعه است. گسترش بیکاری نیز عاملی مهم در زمینه کاهش رشد اقتصادی و افزایش عارضه‌های اجتماعی به شمار می‌رود. کاهش اشتغال در روستا و بخش کشاورزی، پیامدهای ناگواری از جمله کاهش درآمد روستائیان، نابرابری و فقر، مهاجرت روستائیان به شهرها و افزایش تراکم نیروی کار در شهرها را در پی دارد، لذا شاخص‌های اقتصادی-اجتماعی را به‌طور منفی تحت تأثیر قرار خواهد داد (نوروزی و همکاران، ۱۳۹۷).

از این‌رو کشاورزان همواره با مشکلات معیشتی فراوانی دست به گریبان بوده‌اند، بنابراین برای تأمین معاش خود، استفاده از منابع طبیعی را افزایش داده‌اند تا با کسب درآمد بیشتر بر فقر خود غلبه نمایند. البته معضل تخریب منابع طبیعی تنها به کشاورزان مرتبط نمی‌شود، بلکه بسیاری از مشاغل وابسته به کشاورزی مانند مشاغل مرتبط با حمل و نقل مواد غذایی، فرآوری محصولات کشاورزی و مشاغل مرتبط با بازار رسانی محصولات و غیره نیز از معضلات این بخش متضرر می‌شوند و درآمد یا شغل خود را از دست می‌دهند. علاوه بر این با توجه به افزایش جمعیت جهان و به

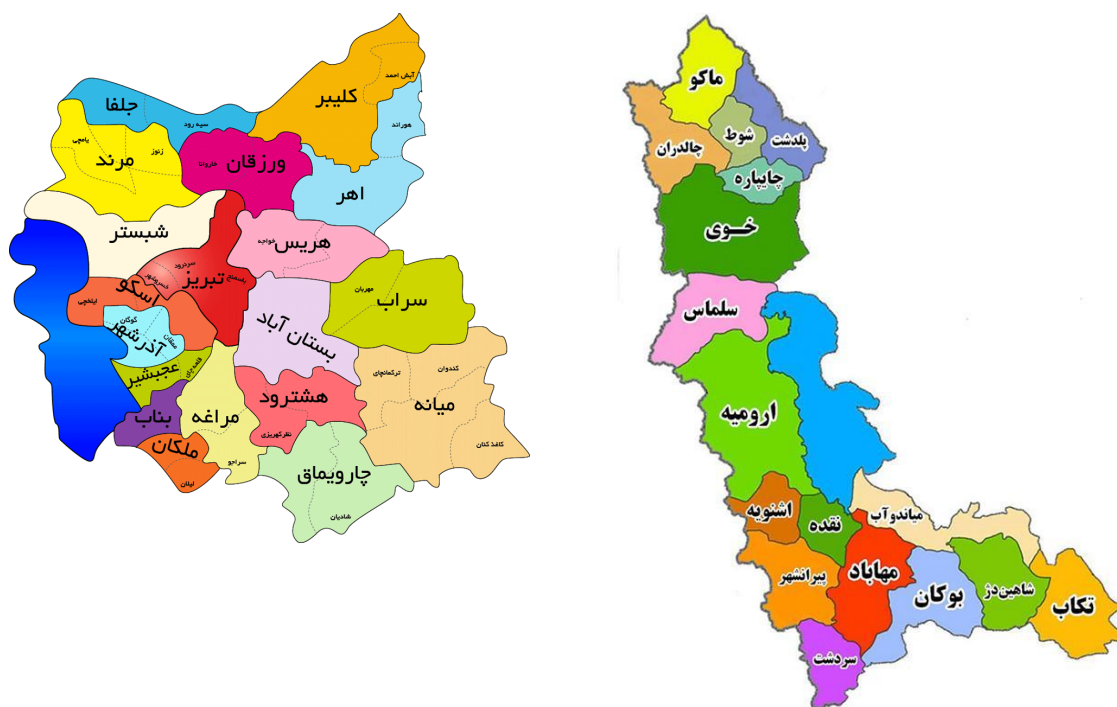
دنبال آن نیاز به غذا و از طرفی محدودیت منابع تأمین غذا، برداشت بی‌رویه از منابع طبیعی روند صعود و افزایش را در پیش گرفته است (ملبویی و حبیب پور مهربان، ۱۳۹۷). این روند در گذشته باعث شده است که کل جامعه از جهات مختلف متضرر شود: نخست: منابع طبیعی که علاوه بر ارزش تولیدی، برای پایداری محیط زیست ضروری است، تخریب شده به عنوان مثال، خشک شدن بخشی از دریاچه ارومیه احتمال وقوع طوفان‌های نمک در مناطق مجاور را افزایش داده و خطر شیوع برخی بیماری‌ها را تشدید کرده است. دوم: استفاده بیش از حد از این منابع، درآمد سرشار و پایداری را برای کشاورزان و سایر افرادی که به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم از بخش کشاورزی ارتزاق می‌کنند، ایجاد نکرده است و مساعدت این منابع برای بهبود معیشت کشاورزان، اندک و ناپایدار بوده است. سوم: علی‌رغم استفاده بیش از حد از منابع آب و خاک، امنیت غذایی کل جامعه با خطر مواجه شده است و اطمینان از تأمین غذای جمعیت رو به افزایش جامعه به دلیل تخریب منابع تولیدی، وجود ندارد. چهارم: وجود این منابع برای بسیاری از افراد جامعه دارای ارزش بوده است یعنی این افراد جدا از هر نوع ارزش مستقیمی که این منابع می‌توانند به وجود آورند، از نظر ذهنی وجود این منابع برایشان ارزش دارد. تخریب این منابع باعث تهدید این ارزش ذهنی شده و بعضاً واکنش‌هایی را در بین این افراد به وجود آورده است. به عنوان مثال در سال‌های گذشته با افت تراز دریاچه ارومیه و کاهش حجم آب آن، اعتراضاتی از سوی مردمی که وجود دریاچه از لحاظ ذهنی برایشان اهمیت داشت، صورت گرفت. این افراد که لزوماً ساکنان مناطق یا حتی استان‌های مجاور دریاچه نبودند و از دریاچه نفع مادی یا درآمدی کسب نمی‌کردند، صرفاً بدین این که وجود دریاچه برایشان ارزش ذهنی داشت، خواستار جلوگیری از بدتر شدن وضعیت دریاچه و احیای آن شدند (ستاد احیای دریاچه ارومیه، گزارش بررسی‌های اقتصادی، ۱۳۹۹).

۱-۳-۲- موقعیت جغرافیایی دریاچه ارومیه

دریاچه ارومیه به عنوان بزرگ‌ترین دریاچه داخلی ایران، نقش اجتماعی - اقتصادی و اکولوژیکی مهمی در شمال غرب ایران دارد. با این حال، سطح آب این دریاچه در طی سال‌های گذشته کاهش یافته و بیش از یک‌چهارم آن به اراضی شور تبدیل شده است (حسن‌زاده^۱ و همکاران، ۲۰۱۲). حوضه دریاچه ارومیه یکی از شش حوضه اصلی رودخانه‌ای در کشور ایران است. بیش از ۶/۵ میلیون نفر که اقتصادشان به کشاورزی دیم و صنعت وابسته است، در این حوضه زندگی می‌کنند (بخشیان لاموکی و همکاران، ۲۰۲۰). میانگین درازمدت بارندگی ۳۷۸ میلی‌متر بوده، در حالی که میانگین بارندگی بین سال ۲۰۱۵ تا ۲۰۱۷ حدود ۲۸۰ میلی‌متر گزارش شده است و تبخیر این منطقه نیز حدود ۸۰۰ میلی‌متر است (مرادی^۲ و همکاران، ۲۰۱۷). در این مطالعه شهرستان‌های شبستر، آذرشهر، مراغه، بناب، میاندوآب، نقده، ارومیه و سلماس که با دریاچه ارومیه مرز مشترک داشته‌اند مدّ نظر بوده است.

^۱- Hassanzadeh

^۲- Moradi



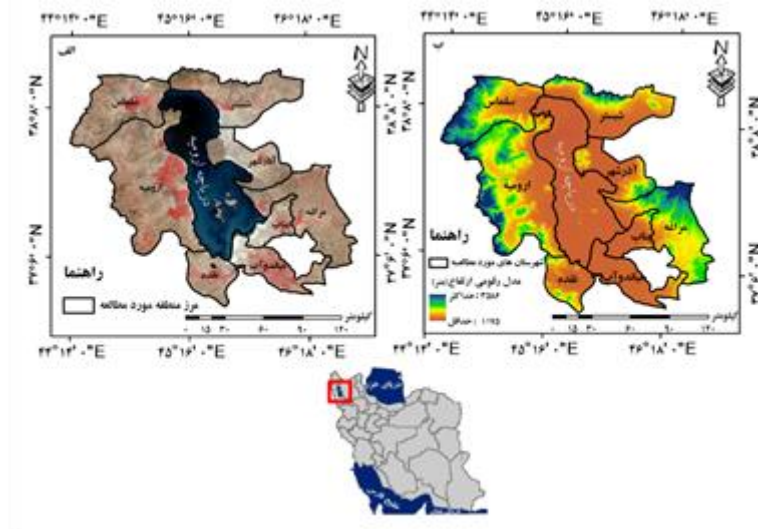
شکل ۱-۴- موقعیت دریاچه ارومیه در استان آذربایجان شرقی

شکل ۱-۳- موقعیت دریاچه ارومیه در استان آذربایجان غربی

۱-۳-۳- ویژگی‌های عمده دریاچه ارومیه

دریاچه ارومیه، بزرگ‌ترین دریاچه داخلی و دائمی کشور است که در شمال غرب فلات ایران، بین دو استان آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی واقع شده است. وسعت دریاچه ارومیه بین «چهار تا شش» هزار کیلومترمربع گزارش شده است ولی وسعت آن به‌طورمعمول «۵۵۰۰» کیلومترمربع و به عبارتی «۵۵۰» هزار هکتار است.

عمق آب دریاچه ارومیه، بین «۵ تا ۱۶» متر متغیر است ولی به‌طور متوسط ۶ متر گزارش شده است. البته این عمق در یک محل از دریاچه ارومیه در نزدیکی «کاظم داشی» تا ۲۰ متر هم اندازه‌گیری شده است. ارتفاع سطح آب دریاچه ارومیه از سطح آب‌های آزاد (دریاها) به‌طورمعمول ۱۲۴۷ متر است. این ارتفاع در سال‌های پرباران و کم باران، همچنین در فصل‌های مختلف سال، نوسان‌های قابل توجهی دارد.



شکل ۱-۵- موقعیت حوضه دریاچه ارومیه در ایران

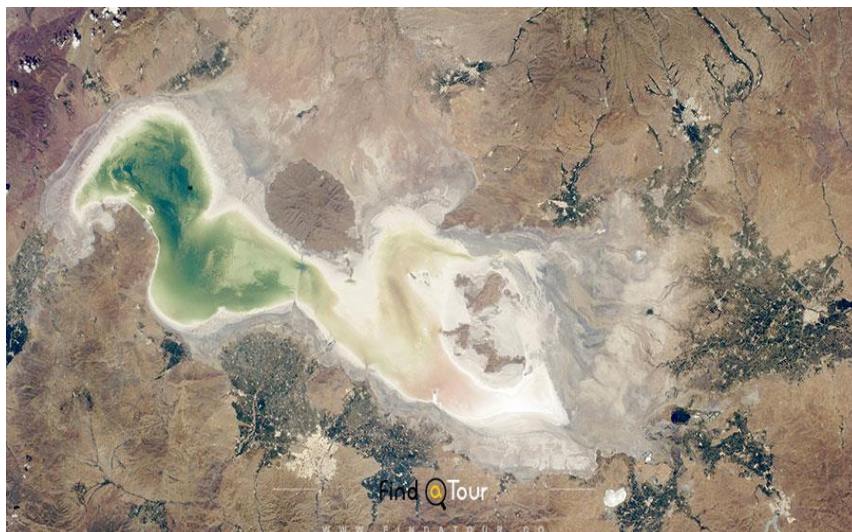
۱-۳-۴- حوضه آبریز دریاچه ارومیه

دریاچه ارومیه بزرگ‌ترین آبگیر دائمی در آسیای غربی در شمال غرب فلات ایران قرار گرفته است. حوضه آبریز دریاچه ارومیه، ۵۱,۸۷۶ کیلومترمربع است معادل بیش از ۳٪ مساحت کل کشور ایران می‌باشد. این حوضچه توسط مجموع ۶۰ رودخانه سیراب می‌شود که ۲۱ رودخانه دائمی یا فصلی هستند و ۳۹ تای آن‌ها دوره‌ای می‌باشند. از این میان زرينه‌رود، سيمينه‌رود و آجی چای (تلخه‌رود) ورودی‌های اصلی به دریاچه ارومیه می‌باشند. این حوضه با داشتن دشت‌هایی مانند دشت ارومیه، تبریز، آذرشهر، بوکان، بناب، میاندوآب، مهاباد، نقده، سلماس، پیرانشهر و اشنویه، یکی از کانون‌های ارزشمند فعالیت کشاورزی و دامداری در ایران به شمار می‌رود. سد بزرگ مخزنی بوکان نقش مهمی در حفظ این دریاچه تاکنون داشته است.

۱-۳-۵- خشک شدن دریاچه

این دریاچه از اواسط دهه ۸۰ شروع به خشک شدن کرد و امروزه درخطر خشک شدن کامل قرار دارد. بررسی تصاویر ماهواره‌ای نشان می‌دهد که در سال ۲۰۱۵ دریاچه ۸۸ درصد مساحت خود را ازدست‌داده (گزارش‌های قبلی تنها به از دست رفتن ۲۵ تا ۵۰ درصد مساحت دریاچه اشاره کرده بودند). دلایل بسیاری برای خشک شدن دریاچه ذکر شده است از جمله خشک‌سالی، احداث بزرگراه بر روی دریاچه، و استفاده بی‌رویه از منابع آب حوضه آبریز دریاچه و همچنین بارش کم برف و باران در سال‌های اخیر می‌باشد. تحقیق جدیدی توسط چند تن از محققان در آمریکای شمالی نشان می‌دهد که خشک‌سالی تنها باعث کاهش ۵ درصدی بارش در حوضه آبریز دریاچه شده و عوامل انسانی شامل پروژه‌های جاه‌طلبانه توسعه اقتصادی-آبی به همراه ساخت بزرگراه ۱۵ کیلومتری بر روی دریاچه با دریچه کوچک ۱/۲ کیلومتری وضعیت دریاچه را به بحران کشانیده است که برای ساخت آن از کوه مجاورت

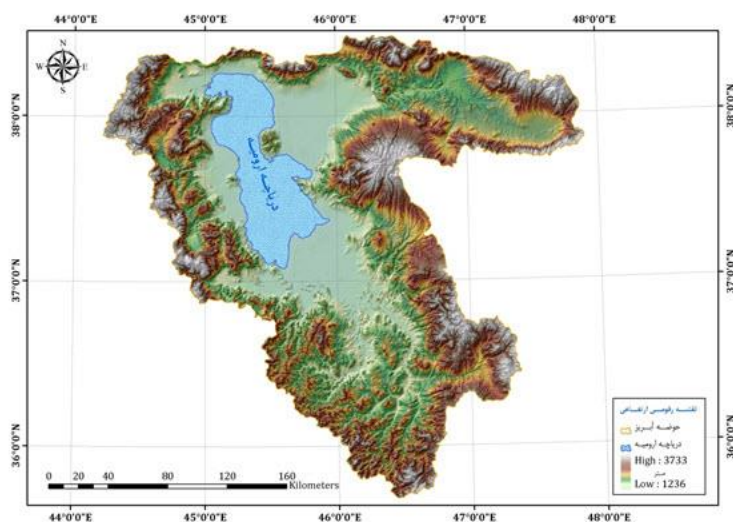
دریاچه استفاده کردند.



شکل ۱-۶- موقعیت توپوگرافی دریاچه ارومیه

۱-۳-۶- وضعیت توپوگرافی حوضه آبریز دریاچه ارومیه

حوضه آبریز دریاچه ارومیه به وسیله بخش شمالی کوه‌های زاگرس و دامنه‌های جنوبی کوه سبلان و نیز دامنه‌های شمالی، غربی و جنوبی کوه سهند احاطه شده است. حدود ۳۳۴۶۹ کیلومترمربع از سطح حوضه آبریز دریاچه ارومیه را مناطق کوهستانی (۶۵٪)، ۱۲۵۶۴ کیلومترمربع آن را دشت‌ها و کوهپایه‌ها (۲۴٪) و ۵۳۲۰ کیلومترمربع آن را نیز دریاچه ارومیه (۱۰٪) در بر گرفته است.



شکل ۱-۷- وضعیت توپوگرافی حوضه آبریز دریاچه ارومیه

۱-۴- مساحت و تعداد محدوده‌های مطالعاتی واقع در استان‌های حوضه آبریز دریاچه ارومیه

حوضه آبریز دریاچه ارومیه شامل سه استان آذربایجان غربی، آذربایجان شرقی و کردستان می‌باشد که، آذربایجان غربی با درصد مساحت نزدیک ۴۸ درصد بیشترین سطح از این حوضه را به خود اختصاص داده است. همچنین در سطح این حوضه، تعداد ۲۵ محدوده مطالعاتی قرار دارد.

۱-۴-۱- مناطق هم‌جوار دریاچه ارومیه

همان‌طور که پیشتر گفته شد دریاچه ارومیه نام دریاچه‌ای در شمال غربی کشور ایران است که طبق تقسیمات کشوری ایران، این دریاچه میان دو استان آذربایجان غربی و استان آذربایجان شرقی قرار گرفته است. لازم به ذکر است که در این پژوهش منظور از مناطق هم‌جوار دریاچه ارومیه، شهرستان‌هایی می‌باشند که با دریاچه ارومیه مرز مشترک دارند و به همین دلیل بیشترین تأثیر را بر این دریاچه خواهند داشت. لذا در نهایت، بررسی و شناسایی محصولات منتخب سازگار با دریاچه ارومیه در این مناطق هدف اصلی این پژوهش می‌باشد. این مناطق شامل شهرستان‌های ارومیه، سلماس، میاندوآب و نقده از آذربایجان غربی و شهرستان‌های آذرشهر، اسکو، بناب، شبستر و عجبشیر از آذربایجان شرقی می‌باشند، که در ادامه به معرفی هر کدام از شهرستان‌های نه‌گانه پرداخته می‌شود.

۱-۴-۱-۱- شهرستان ارومیه

ارومیه با داشتن موقعیت ممتاز جغرافیایی در ۲۰ کیلومتری دریاچه ارومیه قرار دارد. ارتفاع ارومیه ۱۳۳۲ متر از آب‌های آزاد است. ارومیه در دشت ارومیه واقع شده‌است که ارتفاعاتی چون کوه سیر، کوه قیزقلعه، کوه جهودها، کوه چهل مر شهیدان، کوه ماه، کوه علی پنجه سی و کوه علی ایمان آن را احاطه کرده‌اند. در واقع ارومیه بین دریاچه ارومیه و دیواره‌ی کوه‌های غرب استان واقع شده‌است. شهر ارومیه روی مدار ۳۷ درجه و ۳۲ دقیقه در نیم‌کره شمالی از خط استوا قرار گرفته‌است. همچنین این شهر روی نصف النهار ۴۵ درجه و ۲ دقیقه طول شرقی از نصف‌النهار گرینویچ قرار دارد. رودخانه شهرچای یا برده سور از دره بیقار ترکیه سرچشمه می‌گیرد و پس از عبور از ناحیه کوهستانی دشت ارومیه از میان شهر عبور می‌کند و به دریاچه ارومیه می‌ریزد.

آب و هوای ارومیه با متوسط درجه حرارت ۹/۸ درجه سانتی‌گراد در تابستان تقریباً گرم و در زمستان سرد است. دوره بارندگی از اواخر مهر و ابتدای آبان شروع شده و تا خرداد ادامه دارد. میانگین دوره بارش ۹۳ روزه در ارومیه ۳۶۰ میلی‌متر و میانگین بارش بلندمدت ارومیه ۲/۲۳۸ میلی‌متر است. روزهای یخبندان ارومیه در آبان ۱۹ روز، در آذر ۲۷ روز، در دی ۳۰ روز، در بهمن ۲۸ روز، در اسفند ۱۴ روز و در فروردین ۶ روز است. در مجموع ۱۲۰ روز از سال در ارومیه یخبندان است. میانگین سرعت باد در ارومیه ۵/۱۰ متر بر ثانیه است؛ که اردیبهشت و اسفند با ۱۶ متر بر ثانیه حداکثر سرعت باد و دی و بهمن با ۷ متر بر ثانیه حداقل سرعت باد را دارند.

در سرشماری سال ۱۳۹۰، جمعیت ارومیه ۶۶۷،۴۹۹ نفر بود. از این تعداد ۳۳۴،۱۳۴ نفر مرد و ۳۳۳،۳۶۳ نفر زن بود. این تعداد در قالب ۱۹۷۷۴۹ خانوار بودند. ارومیه دهمین شهر پرجمعیت ایران و دومین شهر شمال غربی ایران بعد از تبریز است. ارومیه جزو شهرهای پرتراکم در استان آذربایجان غربی است.

۱-۴-۱-۲- شهرستان سلماس

شهرستان سلماس (شاپور پیشین) یکی از شهرستان‌های استان آذربایجان غربی ایران است که در قسمت شمالی این استان قرار دارد که از شمال به خوی و از جنوب به ارومیه و از شرق به دریاچه ارومیه و طسوج و از مغرب به مرز ایران و ترکیه منتهی می‌شود. این شهرستان در ۸۵ کیلومتری شمال ارومیه در مسیر راه‌های اصلی ارومیه-خوی و ارومیه-تبریز قرار گرفته است. مرکز این شهرستان شهر سلماس است. این شهرستان به دو بخش کوهسار و مرکزی تقسیم شده است. مرکز بخش کوهسار شهر کتبان و مرکز بخش مرکزی شهر سلماس است. شهر سلماس در منطقه دشتی واقع شده و رودخانه زولاچای از ۳ کیلومتری جنوب شهر عبور می‌کند و آب و هوای آن در قسمت‌های مرزی و کوهستانی و در سایر نقاط معتدل و خنک است. براساس سرشماری جمعیت سال ۱۳۹۵ جمعیت شهرستان سلماس بالغ بر ۱۹۶۵۴۶ می‌باشد، که از این تعداد ۱۰۰۸۱۷ مرد و ۹۵۷۲۹ نفر زن می‌باشند.

۱-۴-۱-۳- شهرستان میاندوآب

شهرستان میاندوآب یکی از شهرستان‌های استان آذربایجان غربی در شمال غرب ایران است. مرکز این شهرستان، شهر میاندوآب است؛ که این شهر در جنوب دریاچه ارومیه و میان دو رود زرينه‌رود و سيمينه‌رود واقع شده است. وجه تسمیه این شهر حاصل موقعیت این شهر میان دو رود زرينه‌رود و سيمينه‌رود است. با توجه به وضعیت رودخانه‌ها و موقعیت جغرافیایی منطقه، مسیر ارتباطی استانهای آذربایجان غربی، آذربایجان شرقی، کردستان و زنجان از طریق این شهرستان است. موقعیت بسیار مطلوب جغرافیایی باعث رشد بسیار خوب کشاورزی و در نتیجه ترقی صنعتی منطقه میاندوآب شده است. کارخانه تولید قند و شکر میاندوآب در اوایل قرن بیستم با همکاری مهندسان بلژیکی بنا گردید. بنای سد انحرافی نوروزلو در سالهای ۱۳۵۰ هجری شمسی این ناحیه را مستعد آبادانی و صنعتی نمودن ناحیه نمود. جمعیت شهرستان میاندوآب در سرشماری ۱۳۹۵ بالغ بر ۲۷۳،۹۴۹ بوده است.

۱-۴-۱-۴- شهرستان نقده

شهرستان نَقْدِه در قسمت جنوبی استان آذربایجان غربی ایران قرار دارد و مرکز آن شهر نقده است. این شهرستان در دشت سولدوز واقع شده و دشتی حاصل خیز است که از شمال به دریاچه ارومیه اشراف دارد. دارای باغ‌های سیب و انگور منحصر بفرد به‌طور عمده می‌باشد. در اوایل آبادانی این سرزمین برنج یکی از عمده محصولات زیر کشت آن بوده و از شمال به دریاچه ارومیه اشراف دارد. براساس سرشماری عمومی سال ۱۳۹۵ جمعیت این شهرستان به

۱۲۷،۶۷۱ نفر که به تفصیل شامل ۳۷،۴۸۱ خانوار که ۱۰۶،۵۲۴ خانوار ساکن مرکز شهرستان و مابقی ساکن روستاها می‌باشند؛ و ۶۴،۵۸۷ نفر مرد و ۶۳،۰۸۴ نفر زن را شامل می‌گردد.

۱-۴-۵- شهرستان آذرشهر

آذرشهر یکی از شهرستان‌های استان آذربایجان شرقی ایران است. مرکز آن، شهر آذرشهر است. آذرشهر در حدود ۵۰ کیلومتری جنوب غربی تبریز واقع شده است. آذرشهر در شرق دریاچه ارومیه واقع و از شمال محدود است به شهرستان اسکو، از جنوب به شهرستان عجبشیر و از غرب به دریاچه ارومیه. این شهر در جلگه و مسیر مراغه - تبریز قرار دارد. بلندترین کوه شهرستان کوه کرکس در روستای هفت چشمه با ارتفاع ۲۵۸۰ متر واقع شده است. نام قدیم این شهرستان دهخوارقان بود و دارای باغهای میوه و انگور و گردوی بسیار است. روستاهای شرقی این شهرستان در کوهستان و دارای آب و هوای سالم و روستاهای غربی آن در جلگه و کنار دریا می‌باشد کارخانه‌های پتوبافی، برگه زردآلوسازی، کمپوت سازی، و کارخانه برق دارد. براساس سرشماری عمومی سال ۱۳۹۵ جمعیت این شهرستان به ۱۱۰،۳۱۱ نفر که به تفصیل شامل ۷۱۷۷۱ نفر ساکن مرکز شهرستان و ۳۸،۳۶۰ نفر ساکن روستاها می‌باشند.

۱-۴-۶- شهرستان اسکو

شهرستان اسکو یکی از شهرستان‌های استان آذربایجان شرقی است. مرکز این شهرستان شهر اسکو می‌باشد. نام قدیم این شهرستان «وشکایا» بود. ساکنان شهرستان اسکو آذربایجانی بوده و به زبان ترکی آذربایجانی صحبت می‌کنند. شهرستان اسکو در شرق دریاچه ارومیه با وسعت ۱۷۶۳ کیلومتر مربع قرار گرفته که از سمت شرق با شهرستان تبریز، از سمت شمال با شهرستان شبستر، از سمت غرب با دریاچه ارومیه و از سمت جنوب با شهرستان آذرشهر هم‌مرز است. شهرستان اسکو یکی از قطب‌های مهم صنایع دستی و گردشگری در استان آذربایجان شرقی است. براساس سرشماری عمومی سال ۱۳۹۵ جمعیت این شهرستان به ۹۸،۹۸۸ نفر است.

۱-۴-۷- شهرستان بناب

بناب یکی از شهرهای قدیمی استان آذربایجان شرقی و مرکز اداری شهرستان بناب است. این شهر در کنار رودخانه صوفی‌چای و در دامنه جنوبی کوه سهند گسترده شده است. بناب با داشتن ۱۵۷۲۶۸ نفر جمعیت و ۷ کیلومتر مربع مساحت در سال ۱۳۹۵ خورشیدی، ششمین شهر بزرگ و پرجمعیت استان شمار می‌رود. این شهر در ۱۲۰ کیلومتری جنوب غربی استان واقع شده است. از سال ۹۳ طرح ایجاد منطقه ویژه اقتصادی سهند به تصویب دولت رسید. بناب از یک بخش به نام مرکزی تشکیل و دارای ۳ دهستان می‌باشد، بطوری که دهستان بناجوی غربی به مرکزیت روستای خانه برق جدید، دهستان بناجوی شرقی به مرکزیت روستای خوشه مهر و دهستان بناجوی شمالی به مرکزیت روستای روست بزرگ قرار دارند. شهرستان بناب از یک شهر بنام بناب و تعداد ۲۹ روستا تشکیل

شده است. شهر بناب، مرکز شهرستان بناب، ۱۱۹ کیلومتری تبریز و ۷۳۵ کیلومتری شهر تهران پایتخت کشور واقع شده و ۲۰۰ کیلومتر با ارومیه فاصله دارد.

۱-۴-۱-۸- شهرستان شبستر

شبستر یکی از شهرهای غربی استان آذربایجان شرقی و مرکز شهرستان شبستر است. این شهر در ۶۵ کیلومتری شمال غرب تبریز واقع شده است. شبستر به دلیل همجواری با تبریز دومین شهرستان صنعتی استان آذربایجان شرقی محسوب می شود. به دلیل فعالیت چندین دانشگاه در سطح این شهرستان، شبستر به شهر دانشگاهی استان معروف است. جمعیت شهرستان شبستر برپایه آخرین نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۹۰ خورشیدی بالغ بر ۱۲۳۸۸۸ نفر بوده که از این تعداد، ۶۰۷۷۴ نفر مرد و ۶۳۱۱۴ نفر زن بوده اند. بر همین اساس، شمار خانوارهای شبستر ۳۷۳۸۶ خانوار می باشد که از این بین ۶۴۳۷۱ روستایی و ۵۹۵۱۷ نفر شهری می باشند.

۱-۴-۱-۹- شهرستان عجبشیر

عجبشیر یکی از شهرهای جنوبی استان آذربایجان شرقی و مرکز شهرستان عجبشیر است. شهر عجبشیر در سینه جلگه حاصلخیز، روی رسوبات غنی رودخانه قلعه چایی، در دامنه جنوب ارتفاعات تورجان و جرئیدن از پیشکوه های توده سهند واقع شده است. ظاهراً انگیزه پیدایش و علل وجودی آن داشتن موقعیت جغرافیایی ممتاز، اقلیم مساعد، خاکهای بارور، منابع آب، روستاهای آباد و دسترسی به دریاچه ارومیه بوده است. مختصات جغرافیایی شهرستان به صورت ۳۷،۲۸ شمالی ۴۵،۵۵ شرقی می باشد. شهرستان عجبشیر در ۸۵ کیلومتری مرکز استان آذربایجان شرقی (تبریز) و در کنار دریاچه ارومیه قرار دارد. مرکز این شهرستان، شهر عجبشیر می باشد. جمعیت این شهرستان بر اساس آمار جمعیت که در ۱۳۹۰ جمع آوری شده، ۶۶،۷۴۶ نفر می باشد. عجبشیر تا سال ۱۳۷۹ یکی از بخش های شهرستان مراغه محسوب می شد. از آن سال به بعد به شهرستان ارتقا یافته است. شهرستان عجبشیر با وسعت ۷۳۸ کیلومتر مربع (۱،۶ درصد مساحت استان) در ۱۰۰ کیلومتری تبریز واقع شده و از سمت شمال با شهرستان های اسکو و آذرشهر، از سمت شرق با شهرستان مراغه، از سمت غرب با دریاچه ارومیه و از سمت جنوب با شهرستان بناب هم مرز است. این شهرستان در منطقه کوهستانی واقع شده و دارای تابستان های معتدل و زمستان های سرد و برفی می باشد. ارتفاع این شهرستان از سطح آزاد دریا ۱۴۷،۸ متر بوده و دارای زمین های حاصلخیز و پرمحصول و مستعد کشاورزی می باشد و قسمتی از اراضی در نواحی دریاچه ارومیه در منطقه شوره زار و پست واقع شده است.

۲- بررسی مطالعات و پژوهش‌های پیشین

۲-۱- مقدمه

در این بخش به بررسی و مرور برخی از مطالعات و پژوهش‌هایی که تاکنون در رابطه با دریاچه ارومیه انجام شده، پرداخته می‌شود. این پژوهش‌ها و مقالات در دو بخش طرح‌ها و مطالعات پژوهشی الگوی کشت منطقه و مطالعات و مقالات اقتصادی دسته‌بندی شدند. در نهایت مطالعاتی که با اهداف این پژوهش هماهنگی داشته‌اند استخراج و به صورت خلاصه در جداول زیر آورده شده است.

۲-۱-۱- طرح‌ها و مطالعات پژوهشی الگوی کشت حوزه آبریز دریاچه ارومیه:

جدول ۲-۲- خلاصه طرح‌ها و مطالعات پژوهشی الگوی کشت حوزه آبریز دریاچه ارومیه

C4	
وضع موجود سیستم‌های کشاورزی و آبیاری (۱۳۹۸)	
مناطق تولید	محصولات
شهرستان ارومیه	مهم‌ترین محصولات باغی و زراعی کشت شده در شهرستان ارومیه که دارای سطح زیر کشت بیش از ۵۰ هزار هکتار بودند، عبارت‌اند از آفتابگردان، چغندرقد، ذرت علوفه‌ای (کشت اول و دوم)، سیب‌زمینی، کدوتنبیل، کلم، گندم، گوجه‌فرنگی، یونجه، پیاز، انگور، شلیل، هلو، زردآلو، بادام، آلبالو، گیلان، سیب، آلو و گردو
حوضه نازلو چای	به ترتیب سطح زیر کشت: انگور، سیب، شلیل، آلو و هلو
حوضه روضه چای	به ترتیب سطح زیر کشت: سیب، انگور، شلیل، هلو و شفتالو
حوضه شهرچای	به ترتیب سطح زیر کشت: انگور، سیب، هلو، شلیل و آلو
حوضه باراندوز چای	به ترتیب سطح زیر کشت: سیب، انگور، هلو، زردآلو و آلو
C10	
پهنه‌بندی اگرواکولوژیک حوضه آبریز دریاچه ارومیه (فاز ۱) (۱۳۹۸)	
مناطق تولید	محصولات
حوضه آبریز دریاچه ارومیه	الگوی زراعت آبی این منطقه شامل گندم، جو، یونجه، چغندرقد، انواع سبزی و صیفی (خیار، گوجه‌فرنگی، ..) و حبوبات (نخود، لوبیا و عدس) و الگوی باغی آن شامل سیب، خشکبار (عمدتاً گردو)، انواع هسته دارها (زردآلو، هلو، شلیل، آلبالو)، انگور و گونه‌های غیر مثمر است. در بین محصولات زراعی، گندم و جو با اختصاص ۵۷٪ به خود بیشترین سهم را دارند. یونجه، انواع سبزی و صیفی، چغندرقد و حبوبات نیز به ترتیب با اختصاص ۲۰٪ به خود در رتبه‌های بعدی قرار دارند. انگور، خشکبار (عمدتاً گردو) و انواع هسته دارها و درختان غیر مثمر (زراعت چوب) نیز درصد قابل‌توجهی از باغات را به خود اختصاص داده‌اند. گیاهان دارویی مناسب برای حوضه آبریز دریاچه ارومیه: گل محمدی، کدوی تخم کاغذی، مرزه، ترخون، آویشن، بابونه، سیاه‌دانه، گشنیز، رازیانه، موسیر
C11	
جلد دوم گزارش وضع موجود، کشاورزی و برنامه‌های پیشنهادی، بخش اول: زراعت و باغبانی (۱۳۹۸)	
بوکان، مهاباد، سقز	با وجود آنکه شهرستان‌های این مطالعه جزو شهرستان‌های همجوار با دریاچه ارومیه نیستند. اما برای شناسایی محصولات حوزه آبریز دریاچه ارومیه با توجه به شباهت شرایط اقلیمی و امکان انتقال محصولات به بازار این مناطق، این مطالعه بررسی شد که محصولات معرفی شده در این مطالعه به شرح زیر است: شهرستان بوکان: گندم و جو، یونجه و چغندرقد عمده‌ترین محصولات زراعی آبی و سیب و گلابی، هسته دارها، انگور، بادام و گردو، عمده‌ترین محصولات زراعی آبی و سیب و گلابی، هسته دارها، انگور، بادام و گردو، عمده‌ترین محصولات باغی شهرستان مهاباد: گندم، جو، یونجه، چغندرقد شهرستان سقز: گندم، جو، چغندرقد، یونجه

۲-۱-۲- مطالعات اقتصادی:

جدول ۳- خلاصه مطالعات اقتصادی

کد مقاله	نویسندگان	عنوان	محصولات	حوزه
A2	مریم نراقی، غلام عباس اکبری، محمد ابراهیم بنی حبیب	الگوی کشت بهینه در حوضه‌ی دریاچه ارومیه (۱۳۹۴)	-	دریاچه ارومیه
توجه به الگوی کشت مناسب و همچنین انتخاب گونه‌های زراعی و باغی جهت کاشت و در نظر گرفتن محدودیت‌ها، خصوصاً در شرایط کمبود آب امری اجتناب‌ناپذیر است. در این مقاله راهکارهایی در این زمینه در رابطه با دریاچه ارومیه بیان می‌شود. جایگزینی باغات و استفاده از گیاهان مقاوم به شوری و کم‌آبی راهکار پیشنهادی این پژوهش است. همچنین به دلیل نیاز آبی کم پسته نسبت به سایر درختان مناطق معتدله مثل سیب، انگور و زردآلو و با در نظر گرفتن اقتصادی بودن پسته، توسعه‌ی باغات این محصول توصیه می‌شود. جهت تولید محصولات استراتژیک، کشت گندم، جو، کلزا و حبوبات افزایش و کشت چغندر قند و پیاز کاهش یابد. سطح زیر کشت سیب‌زمینی ثابت (برداشت پائیزه به برداشت تابستانه تغییر یافته) و کشت سبزی و صیفی به صورت گلخانه‌ای و تولید قارچ خوراکی تا سطح یک هزار هکتار افزایش بیابد. در مورد باغات، سطح زیر کشت ثابت بماند و به صورت قطره‌ای شود.				
کد مقاله	نویسندگان	عنوان	محصولات	حوزه
A4	صالح حقی، سید احمد خاتون‌آبادی، محمدصادق ابراهیمی	تأثیر روند خشک شدن دریاچه ارومیه بر وضعیت اقتصادی مناطق روستایی اطراف از دیدگاه خانوارهای روستایی در دهستان بکشلوچای، شهرستان ارومیه (۱۳۹۵)	-	-
یافته‌های نشان داد که روستاییان بر این دیدگاه هستند که خشک شدن دریاچه منجر به کاهش مشاغل وابسته به حیات دریاچه و درآمد این مشاغل، کاهش تولیدات کشاورزی، کاهش میزان ورود گردشگر به منطقه و کاهش ارزش اقتصادی اراضی کشاورزی اطراف دریاچه در اثر انتقال گردوغبار نمکی از طوفان‌های شدید شده است. همچنین از دیدگاه این افراد، با خشک شدن دریاچه در سالیان اخیر از آبدهی چاه‌ها و قنوات کاسته شده، جمعیت آرمیا (معروف به میگوی آب‌شور که تنها جاندار آبری دریاچه ارومیه هست) کاهش یافته و تنوع کشت در منطقه نیز جای خود را به محدودیت کشت داده است.				
کد مقاله	نویسندگان	عنوان	محصولات	حوزه
A5	توحید علیقی نیا، حسین رضایی، جواد بهمنش و مجید منتصری	تخمین و ارزیابی ردپای آب آبی و سبز محصولات عمده مورد کشت در حوضه آبریز دریاچه ارومیه (۱۳۹۵)	پنج محصول عمده در حوضه شامل، گندم، چغندر قند، گوجه‌فرنگی، یونجه و ذرت	حوضه آبریز دریاچه ارومیه
جهت بررسی ردپای آب محصولات در قسمت‌های مختلف حوضه دریاچه ارومیه، کل حوضه مورد مطالعه به هفت منطقه تقسیم‌بندی گردید سپس برای هر منطقه یک ایستگاه به‌عنوان ایستگاه مبنا انتخاب گردید. در این راستا ایستگاه‌های سلماس، ارومیه، مهاباد، تکاب، تبریز، مراغه و سراب به‌عنوان ایستگاه‌های مبنا معرفی گردیدند.				

کد مقاله	نویسندگان	عنوان	محصولات	حوضه
A8	باقر نیکجو، عباس عبدشاهی، مسعود یزدان پناه	بررسی و اولویت‌بندی پیامدهای خشک شدن دریاچه ارومیه بر وضعیت اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی مناطق روستایی شهرستان ملکان (۱۳۹۶)	-	-
نتایج نشان داد که پس از سال ۱۳۸۸ تمامی محصولات به‌جز محصولات باغی نسبت به دوره قبل با کاهش قابل‌ملاحظه‌ای مواجه گردیده است. ملاحظه ارقام نشان می‌دهد که وضعیت اقتصادی کل منطقه نسبت به قبل از سال ۱۳۸۸ بدتر شده است. بنابراین به‌مرور زمان با خشک شدن دریاچه ساکنان منطقه در وضعیت بدتری قرار گرفته‌اند. فرآیند تحلیل سلسله‌مراتبی نشان داد که ساکنان منطقه بیشترین اولویت را به پیامدهای زیست‌محیطی خشک شدن دریاچه داده و پیامدهای اجتماعی و اقتصادی در رتبه‌های بعدی قرار دارند.				
کد مقاله	نویسندگان	عنوان	محصولات	حوضه
A10	توحید علیقلی نیا، حسین رضایی، جواد بهمنش و مجید منتصری	مطالعه شاخص ردپای آب برای محصولات غالب مورد کشت در حوضه آبریز دریاچه ارومیه و ارتباط آن با مدیریت آبیاری (۱۳۹۶)	گندم، چغندر قند، گوجه‌فرنگی، یونجه، ذرت	حوضه آبریز دریاچه ارومیه
در این تحقیق به‌منظور ارزیابی وضعیت محصولات تولیدی از نظر آبیاری و آب مصرفی به‌ازاء محصول تولیدی کشاورزی، از شاخص‌های تأمین نسبی آب آبیاری RIS شاخصی که بیشتر از ۱ بیانگر مصرف بیشتر و کمتر از ۱ بیانگر مصرف کمتر آب آبیاری است و ردپای آب WF برای عمده محصولات کشت شده در حوضه دریاچه ارومیه استفاده گردید. نتایج نشان داد که بیشترین مقدار ردپای آب مربوط به محصول گندم در ایستگاه مراغه بوده و همچنین کمترین مقدار ردپای آب مربوط به محصول ذرت در ایستگاه سراب بوده است.				
کد مقاله	نویسندگان	عنوان	محصولات	حوضه
A12	جواد وفا بخش، آرش محمد زاده، کامبیز بازرگان و میر ناصر نویدی	مطالعه تطبیقی الگوی کشت و تناسب اراضی محصولات زراعی و باغی عمده در حوضه آبریز دریاچه ارومیه (۱۳۹۸)	گیاهان زراعی: گندم، جو، ذرت دانه‌ای، لوبیا، نخود، سویا، آفتابگردان، کلزا، گل‌رنگ، یونجه، سور گوم علوفه‌ای، سیب‌زمینی، هویج، پنبه، چغندر قند، سیر، توتون، گوجه‌فرنگی، پیاز، هندوانه، زعفران و خیار گیاهان باغی: بادام، زردآلو، هلو، شلیل، آلبالو، گیلاس، آلو، سیب، گلابی، انگور، گردو و پسته	حوضه آبریز دریاچه ارومیه
نتایج به‌دست‌آمده نشان داد که طی ده سال گذشته، سطح محصولات زراعی آبی در منطقه مورد مطالعه کاهش و به سطح محصولات باغی آبی افزوده شده است.				

۲-۲- جمع‌بندی

همانطور که در خلاصه طرح‌ها و مطالعات پژوهشی و مطالعات اقتصادی، ارائه گردید، در طرح‌ها و مطالعات پژوهشی انجام گرفته برخی از محصولات به منظور کشت در منطقه توصیه شده است که محصولات منتخب بدین منظور مطابق با نتایج این مطالعات به صورت فهرست‌وار آورده شد. سپس مطالعات اقتصادی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت و خلاصه نتایج آن‌ها نیز گزارش گردید.

نکته مهم در طرح حاضر این است که هدف اصلی بهبود وضعیت بازار و زنجیره تأمین محصولات سازگار با دریاچه ارومیه مد نظر است. انتخاب محصول از بین تولیدات فعلی در منطقه مورد بررسی خواهد بود. برای این منظور در گام اول به بررسی وضعیت تولیدی و تحلیل جامع این وضعیت پرداخته خواهد شد. در گامهای بعدی میزان مصارف آبی، بهره‌وری فیزیکی و اقتصادی آب در محصولات بررسی خواهد شد و در گام موازی با گام دوم، شاخص‌های مزیت تولیدی محصولات در منطقه و گرایش کشاورزان به کشت محصولات در صورت بهبود وضعیت بازار، تحلیل خواهد شد. در نهایت محصولاتی که سازگار با دریاچه باشند و حائز شاخص‌های اولیه مشارکت کشاورزان در تولید (با فرض بهبود شرایط بازار) باشند، وارد مرحله تحلیل اقتصادی و تهیه طرح کسب و کار خواهد شد. تأکید می‌شود که محصولی که منافع پایینی برای تولیدکننده داشته و علت این منافع پایین، پایین بودن سهم تولیدکننده از قیمت نهایی است، بیش از هر محصولی ضرورت دارد که در این طرح به آن پرداخته شود و در سامانه بازار محصولات سازگار دریاچه ارومیه وارد شود. در واقع محصولی که سازگار با دریاچه باشد و منافع مناسبی نیز برای تولیدکننده داشته باشد، نیازی به مداخله نخواهد داشت چرا که خود در بین کشاورزان مورد استقبال قرار خواهد گرفت. در هر حال در قسمت آتی مطالعه به تحلیل جامع مناطق مورد بررسی و وضعیت تولیدی این مناطق پرداخته خواهد شد.

در این پژوهش ابتدا شهرستان‌های نه‌گانه شامل ارومیه، سلماس، میاندوآب و نقده (از استان آذربایجان غربی) و شهرستان‌های آذرشهر، اسکو، بناب، شبستر و عجبشیر (از استان آذربایجان شرقی) که مناطق هم‌مرز با دریاچه ارومیه هستند و همانطور که ذکر گردید، در واقع رودخانه‌های سیمینه‌رود، زرینه‌رود، مهابادچای، گدارچای، باراندوزچای، نازلوچای، روضه‌چای، زولاچای، شهرچای در آذربایجان غربی و آجی‌چای، لیلان‌چای، آذرشهرچای، قلعه‌چای، صوفی‌چای، مردوق‌چای در آذربایجان شرقی، که منابع تغذیه‌ای دریاچه هستند، از این نه شهرستان عبور کرده و در طول مسیر مورد برداشت قرار می‌گیرند (حاج محمود عطار، ۱۳۹۸) و بدین سبب بیشترین تأثیر را بر برداشت از منابع آبی و آب‌های زیرزمینی و بدنبال آن سطح آب دریاچه دارند، به عنوان مناطق همجوار مورد بررسی و مطالعه قرار خواهند گرفت.

سپس به منظور شناخت دقیق و کامل از مناطق همجوار که بیشترین تأثیر را بر این دریاچه دارند، میزان و سهم

تولید، سطح زیر کشت و سهم محصولات کشت شده، سهم محصولات از تولیدات آبی و سطوح زیر کشت آبی و عملکرد محصولات در مقایسه با کشور، استان‌ها و مناطق همجوار به صورت تفصیلی مورد بررسی قرار خواهند گرفت. سپس در بخش اقتصادی، انواع مزیت‌های تولیدی که در ادامه اشاره خواهد شد، برای همه محصولات محاسبه و بررسی می‌شود. همچنین در بخش مطالعات بخش آب همانطور که بیان شد، به بررسی میزان نیاز آبی، میزان آب مصرفی و بهره‌وری فیزیکی و اقتصادی مصرف آب پرداخته می‌شود. در نهایت با تلفیق نتایج دو بخش مطالعات اقتصادی و مطالعات آبی، محصولات سازگار با دریاچه ارومیه شناسایی و اولویت‌بندی خواهند شد. نتایج این تلفیق با تجربه فعالان اقتصادی و جوامع محلی به اشتراک گذاشته خواهد شد و محصولات نهایی انتخاب شده و برای این محصولات، طرح کسب و کار، برنامه توسعه بازار و برندینگ ارائه خواهد شد. شایان ذکر است که به عنوان نوآوری و به منظور اجرایی شدن نتایج پژوهش در مناطق همجوار، سامانه هوشمند الکترونیکی بر پایه خروجی نتایج این مطالعه طراحی خواهد شد. این سامانه اجزای زنجیره تأمین محصولات نهایی و سازگار در مناطق همجوار را از تامین نهاده تا تولید محصول و بازاریابی محصول به مصرف کننده نهایی را در بر خواهد گرفت. همچنین در این سامانه امکان خرید و فروش محصولات سازگار فراهم شده و این بخش نظام عرضه و تقاضا هوشمندسازی خواهد شد (در گزارش فازهای بعدی توضیح گسترده‌تری ارائه می‌شود). همچنین یکی دیگر از اهداف این سامانه ثبت آنلاین چالش‌های تولید و بازار برای محصولات سازگار با دریاچه و انتقال این چالش‌ها بصورت آنلاین و در کمترین زمان به سیاست‌گذار است تا نسبت به رفع این چالش‌ها برای محصولات سازگار با دریاچه اقدام شود و به این ترتیب اقبال کشاورزان بیش از پیش به این محصولات افزایش خواهد یافت. سایر امکانات سامانه در گزارش فازهای بعدی بطور کامل ارائه خواهد شد. بطور کلی این سامانه در دسترس مصرف کنندگان، تولیدکنندگان، تامین کنندگان نهاده‌ها، واسطه‌ها، کارخانجات تولیدی، سازمان‌های جهاد کشاورزی، تعاونی‌ها و اتحادیه‌های تولیدی و سایر ذی‌نفعان با کاربری‌های مختلف قرار خواهد گرفت.

۳- روش‌شناسی

براساس بررسی‌های انجام پذیرفته در بخش پژوهش‌های پیشین درباره بخش کشاورزی حوضه دریاچه ارومیه و استخراج خلأهای موجود در پژوهش‌ها و همچنین بررسی وضعیت تولید، سطح زیرکشت و عملکرد محصولات کشاورزی و دامپروری در شهرستان‌های همجوار با دریاچه، در این بخش با توجه به اهداف این طرح در راستای ساماندهی بازار محصولات کشاورزی این منطقه، روش پژوهش برای دستیابی به محصولات منتخب از نظر تولید و بازار و همچنین سازگار با حفظ منابع آبی دریاچه ارومیه ارائه می‌شود.

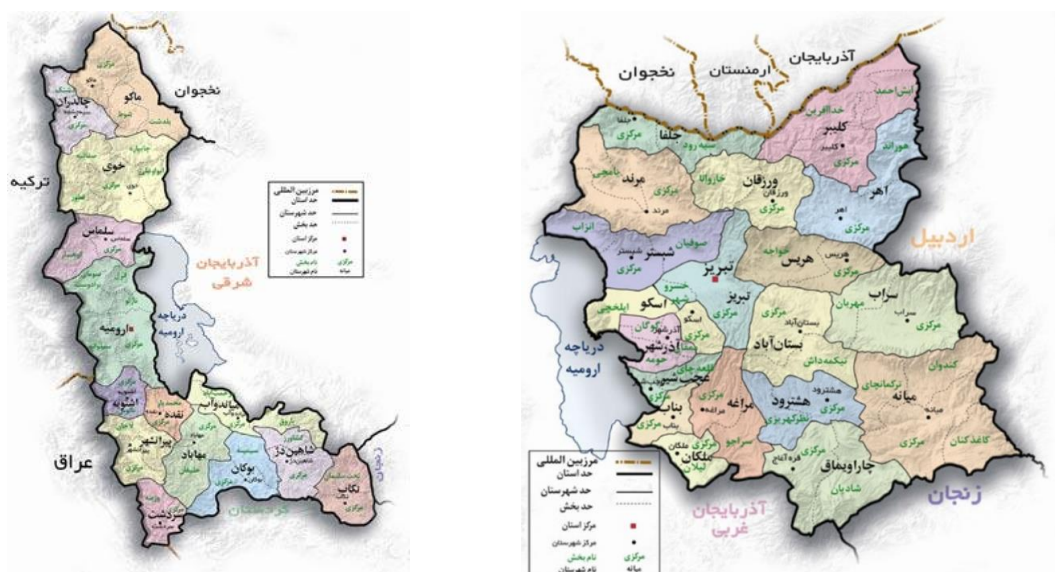
۳-۱- روش‌شناسی بخش آب مطالعه

۳-۱-۱- مقدمه

با توجه به مصرف بیش از حد آب، کمبود آب شیرین تهدیدی برای جامعه انسانی مطرح می‌شود (Dong et al., 2013). در سراسر جهان، بزرگترین مصرف‌کننده آب شیرین، بخش کشاورزی است که بیش از ۷۰ درصد از آب شیرین جهان را مصرف می‌کند (UNEP, 2007).

از طرفی کشاورزان در تولید محصولات کشاورزی به طور کلی قصد دارند بازده اقتصادی خود را از طریق افزایش بهره‌وری نهاده‌های ورودی مانند سرمایه، کار، زمین و کود به حداکثر برسانند. هنگامی که آب محدود است، افزایش تولید در واحد مصرف آب (افزایش بهره‌وری آب) یک چالش کلیدی برای صرفه‌جویی در آب و دستیابی به مصرف پایدار از منابع آبی است (Zhuo et al., 2016).

با در نظر گرفتن این جوانب، بررسی‌های آبی در حوضه دریاچه ارومیه به این صورت خواهد بود که پس از جمع‌آوری داده‌های رسمی سطح زیر کشت و تولیدات آبی محصولات زراعی (شامل غلات، حبوبات، محصولات صنعتی، سبزی و صیفی، نباتات علوفه‌ای و ...) و باغی (شامل میوه‌های دانه‌دار، هسته‌دار، دانه‌ریز، خشک، سردسیری، نیمه‌گرمسیری و ...) برای ۹ شهرستان همجوار دریاچه ارومیه (شامل شبستر، اسکو، آذرشهر، عجبشیر و بناب از استان آذربایجان شرقی و سلماس، ارومیه، نقده و میاندوآب از استان آذربایجان غربی)، به ترتیب نیازهای خالص و ناخالص آبی، کل آب مصرفی، بهره‌وری فیزیکی و بهره‌وری اقتصادی آب محاسبه خواهد شد. در نهایت بر مبنای سه شاخص آخر، محصولات، رتبه‌بندی شده و با تجمیع و ترکیب آن‌ها با نتایج کارگروه اقتصادی، محصولات نهایی تعیین می‌شود. هرکدام از شاخص‌های محاسباتی مذکور به ترتیب زیر تعریف و محاسبه می‌شود، که به طور مختصر تشریح خواهد شد.



شکل ۳-۱- مجاورت دو استان آذربایجان غربی و شرقی با دریاچه ارومیه

۳-۱-۲- نیاز آبی

در طراحی و برنامه‌ریزی طرح‌های توسعه کشاورزی و شبکه‌های آبیاری و زهکشی، تعیین آب مورد نیاز محصولات کشاورزی از مهمترین اطلاعات پایه مورد استفاده می‌باشد. همچنین با عنایت به اینکه مقدار نیاز آبی محصول مستقیماً در هزینه‌های تمام شده تأثیرگذار است، دقت در برآورد آب مورد نیاز طرح از اهمیت بسزایی برخوردار می‌باشد. آب مورد نیاز گیاه به مجموع مقدار تبخیر از سطح خاک و مقدار آبی که توسط ریشه از خاک جذب شده و صرف فتوسنتز و تعرق گیاه می‌شود، اطلاق می‌گردد. از آنجا که مقدار آب مصرف شده جهت فتوسنتز در مقایسه با تعرق بسیار ناچیز است، عملاً تبخیر و تعرق بعنوان منبع مورد قبول برای تعیین نیاز آبی گیاهان استفاده خواهد شد.



شکل ۳-۲- نمایی از نرم‌افزار NETWAT

نرم‌افزار NETWAT که به عنوان سند ملی آب نیز معروف است جهت برآورد نیاز آبی گیاهان باغی و زراعی در

ایران بکار برده می‌شود. آمار و اطلاعات موجود در این نرم افزار بسیار کاربردی است و در مطالعات بسیاری از طرح‌های آبیاری، سدسازی، زهکشی و پروژه‌های مرتبط با مهندسی آب مورد استفاده قرار می‌گیرد. این نرم‌افزار در واقع خروجی و نتیجه طرح «نیاز خالص آبیاری محصولات زراعی و باغی ایران» است که توسط وزارت جهاد کشاورزی و سازمان هواشناسی انجام گرفته است. در این نرم‌افزار اطلاعات مربوط به تبخیر و تعرق گیاهان کشت شده در ۶۲۰ دشت ایران موجود می‌باشد. اساس روش محاسباتی نرم‌افزار، استفاده از روش پنمن مانیتث فائو (FAO56-PM) بشرح زیر می‌باشد:

$$ET_0 = \frac{0.408\Delta(R_n - G) + \gamma \left[\frac{890}{T + 273} \right] u_2 (e_a - e_d)}{\Delta + \gamma(1 + 0.34u_2)} \quad (1)$$

که در آن، ET_0 تبخیر تعرق گیاه مرجع یا نیاز خالص آبیاری برحسب میلی‌متر بر روز، R_n تابش خالص در سطح پوشش گیاهی بر حسب مگاژول بر مترمربع بر روز، G شار گرما به داخل خاک بر حسب مگاژول بر مترمربع بر روز، T متوسط دمای هوا در ارتفاع دو متری از سطح زمین بر حسب سانتیگراد، u_2 سرعت باد در ارتفاع دو متری از سطح زمین بر حسب متر بر ثانیه، $e_a - e_d$ کمبود فشار بخار در ارتفاع دو متری بر حسب کیلو پاسکال، Δ شیب منحنی فشار بخار بر حسب کیلو پاسکال بر سانتیگراد و γ نیز ضریب رطوبتی بر حسب کیلو پاسکال بر سانتیگراد می‌باشد.

نیاز ناخالص آبی برابر مجموع نیاز خالص و تلفات آب در حین آبیاری است که با تقسیم نیاز خالص آبی بر متوسط راندمان کل منطقه (گزارش شده در مطالعات سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی) بدست می‌آید.

۳-۱-۳ کل آب مصرفی

با بدست آوردن نیاز خالص و سپس ناخالص آبی که در بالا توضیح داده شد، پارامتر کل آب مصرفی نیز از ضرب نیاز ناخالص آبی در سطح زیرکشت آبی (گزارش شده در آمار وزارت جهاد کشاورزی) محاسبه خواهد شد.

۳-۱-۴ بهره‌وری فیزیکی آب

بهره‌وری مصرف آب یکی از شاخص‌های مصرف بهینه آب آبیاری است. مطابق با تعریف کلی، بهره‌وری آب نسبتی است که در مخرج کسر آن آب کاربردی (آب آبیاری، بارش) و در صورت آن موارد متناهی از مفاهیم کمی قرار می‌گیرد. این موارد مشتمل بر عملکرد محصول، میزان درآمد (سود) خالص، میزان انرژی تولیدی، میزان کالری

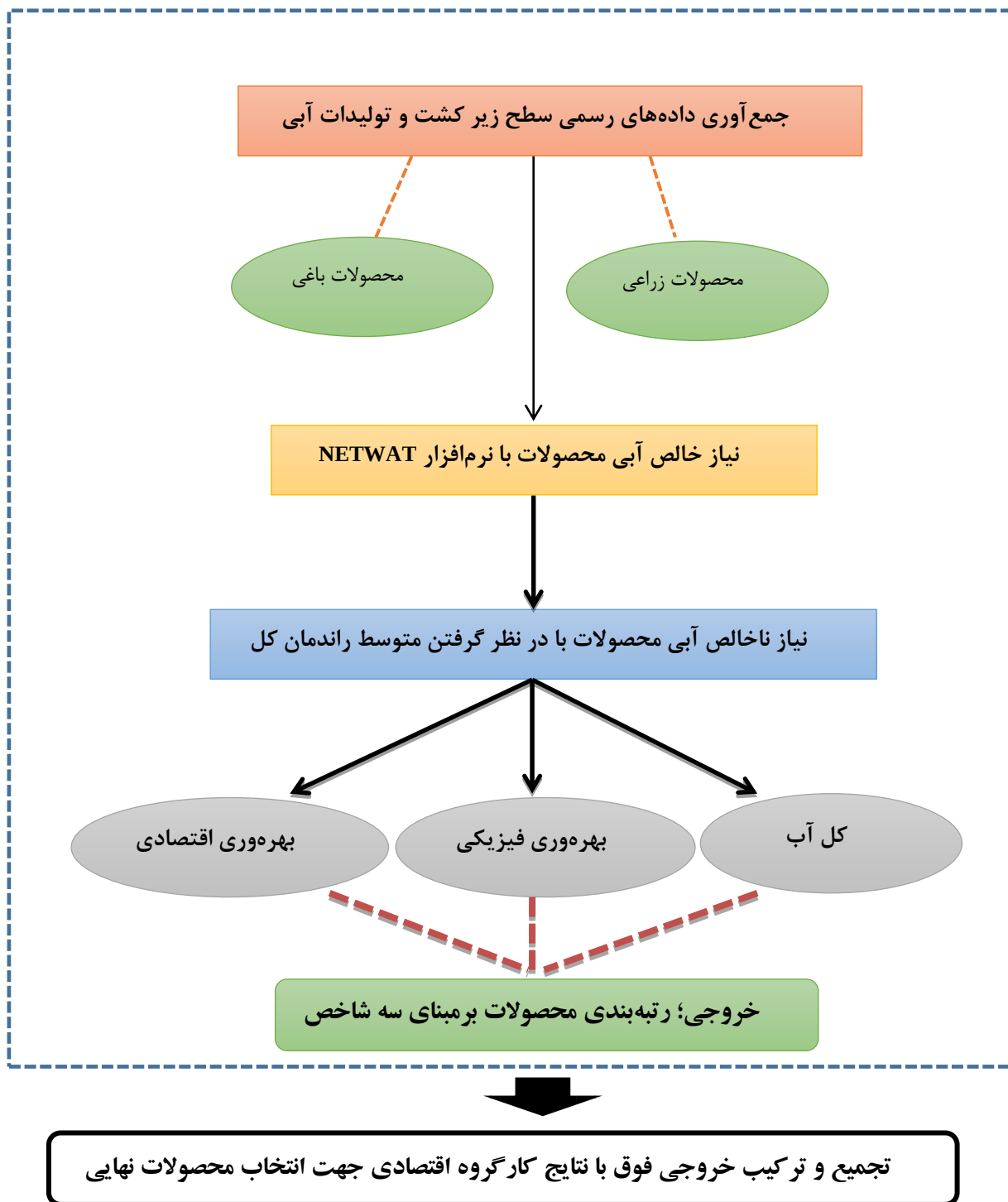
تولیدی، میزان ارزش افزوده و می‌شود. عموماً دو مفهوم بهره‌وری فیزیکی و اقتصادی آب، کاربرد بیش‌تری داشته و در تحلیل‌ها و تصمیم‌گیری‌ها مورد استفاده قرار می‌گیرد. طبق تعریف، بهره‌وری فیزیکی مصرف آب عبارت از مقدار محصول تولید شده به ازای واحد حجم آب مصرفی است که بر حسب کیلوگرم بر مترمکعب بیان می‌شود (عباسی و همکاران، ۱۳۹۶).

۳-۱-۵- بهره‌وری اقتصادی آب

بهره‌وری اقتصادی آب (Economic Water Productivity) یا به طور خلاصه (EWP)، ارزش پولی حاصل از هر واحد آب مصرفی یا به عبارتی ارزش پولی تولید، تقسیم بر آب مصرفی می‌باشد (Frisvold et al., 2018). یا به عبارتی در بهره‌وری اقتصادی ارزش محصول تولید شده یا میزان سود مدنظر قرار می‌گیرد. به عبارتی، بهره‌بردار به ازای مقدار آبی که مصرف می‌کند، چقدر درآمد کسب می‌نماید (عباسی و همکاران، ۱۳۹۶).

۳-۱-۶- الگوی مفهومی مطالعه آبی

در این بخش الگوی مفهومی ارزیابی اقتصادی مصرف آب در محصولات دو استان آذربایجان شرقی و غربی به صورت گام به گام ارائه شده است. همانطور که در شکل ۳-۳ نشان داده شد، برای همه محصولات که در مناطق همجوار کشت می‌شوند (زراعی و باغی)، ابتدا نیاز خالص آبی (با استفاده از نرم‌افزار NETWAT) محاسبه می‌شود. در ادامه با بدست آوردن نیاز خالص و سپس ناخالص آبی، پارامتر کل آب مصرفی نیز از ضرب نیاز ناخالص آبی در سطح زیرکشت آبی محاسبه خواهد شد. سپس بهره‌وری فیزیکی و اقتصادی آب محاسبه خواهد شد و در کنار مطالعات اقتصادی کارگروه اقتصادی، به تعیین محصول سازگار با دریاچه منتج خواهد شد.



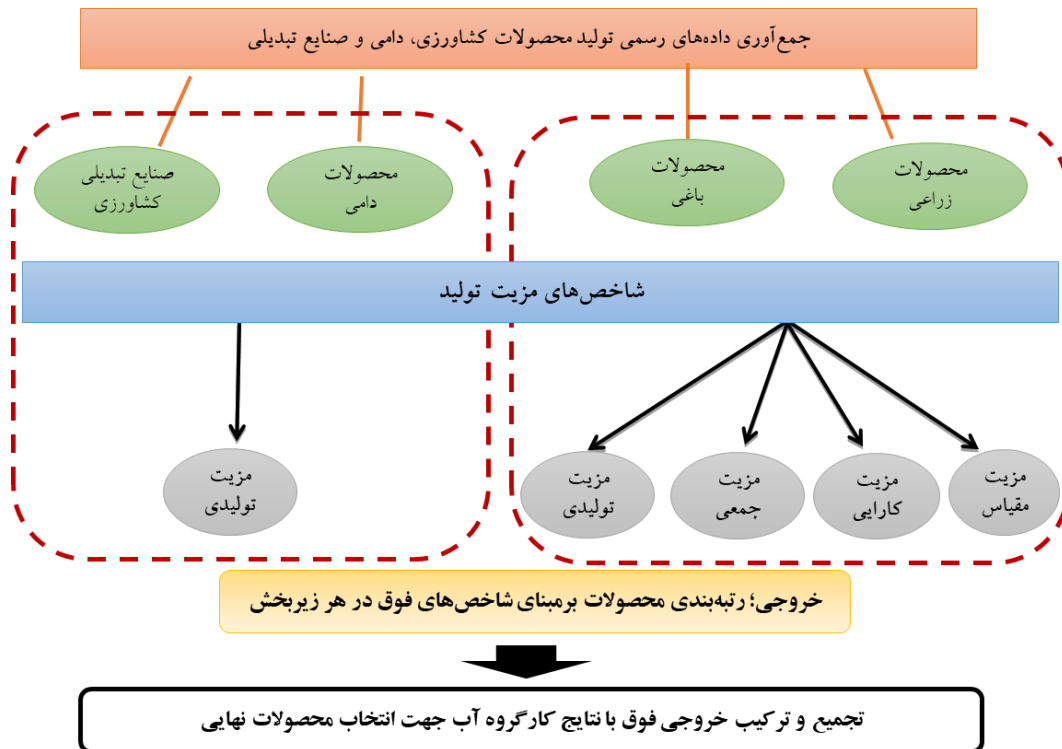
شکل ۳-۳- الگوی مفهومی مطالعه بخش آب انتخاب محصولات سازگار با حفظ و احیای دریاچه ارومیه

۳-۲- روش شناسی بخش مزیت‌های تولیدی

۳-۲-۱- مزیت‌های نسبی

معیارهای وضعیت تولید محصولات، از جمله معیارهای مهم در انتخاب محصولات مناسب برای پیشنهاد به کشاورزان است که در راستای حفظ و احیای منابع آبی است. از این رو براساس مطالعات انجام‌پذیرفته و ادبیات

موضوع، در این طرح افزون بر شاخص‌هایی مانند عملکرد در هکتار محصولات، سهم سطح زیرکشت و تولید محصولات از کل اراضی و تولیدات منطقه و همچنین نسبت عملکرد در هکتار محصول مورد نظر بر عملکرد محصولات زیربخش خود در منطقه، استان و کشور، شاخص‌های مزیت نسبی برای انتخاب محصولات از دیدگاه برتری تولید محاسبه شده‌اند که مراحل کلی آن در شکل ۳-۴ نشان داده شده است:



شکل ۳-۴- الگوی مفهومی مطالعه بخش آب انتخاب محصولات سازگار با حفظ و احیای دریاچه ارومیه

شاخص‌های تولیدی مزیت نسبی استفاده شده در این مطالعه، شامل مزیت مقیاس، مزیت تولید، مزیت کارایی و مزیت جمعی می‌باشند (Lee, 1995). چهار شاخص بیان شده برای بررسی و تعیین مزیت نسبی محصولات در هر یک از شهرستان‌های مجاور دریاچه ارومیه در دو سطح نسبت به استانی که در آن واقع شده‌اند و مجموع دو استان مجاور دریاچه محاسبه شده‌اند. همچنین مقادیر این شاخص‌ها برای دو استان آذربایجان شرقی و غربی و مجموعه آن دو نسبت به کشور مورد محاسبه قرار گرفته است. همچنین داده‌های مورد نیاز جهت دستیابی به نتایج، از وزارت جهاد کشاورزی ایران استخراج شده است.

۳-۲-۲- شاخص مزیت مقیاس

شاخص مزیت مقیاس نشان‌دهنده میزان تمرکز سطح زیر کشت یک محصول در شهرستان (استان یا مجموع دو استان) نسبت به میزان تمرکز سطح زیرکشت همان محصول در استان (مجموع دو استان یا کشور) می‌باشد. برای

محاسبه این شاخص از رابطه زیر استفاده می‌شود (محمدرضایی و همکاران، ۱۳۸۸):

$$SAI_{ix} = \left[\left(\frac{GS_{ix}}{GS_i} \right) / \left(\frac{GS_x}{GS} \right) \right] \quad (2)$$

که در آن SAI شاخص مزیت مقیاس، GS سطح زیرکشت، x محصول مورد نظر و i منطقه را نشان می‌دهد. برای مثال اگر مقدار این شاخص بزرگتر از واحد باشد، آنگاه درجه تمرکز محصول در شهرستان موردنظر بزرگتر از سطح استان است و اهمیت محصول مورد نظر را در بین اراضی زیرکشت آن منطقه نشان می‌دهد.

۳-۲-۳ شاخص مزیت تولید

شاخص مزیت تولید تمرکز تولید یک محصول در شهرستان (استان یا مجموع دو استان) نسبت به میزان تمرکز سطح زیرکشت همان محصول در استان (مجموع دو استان یا کشور) را نشان می‌دهد. برای محاسبه این شاخص از رابطه (۳) استفاده می‌شود:

$$PAI_{ix} = \left[\left(\frac{PR_{ix}}{PR_i} \right) / \left(\frac{PR_x}{PR} \right) \right] \quad (3)$$

که در آن PAI شاخص مزیت تولید، PR مقدار تولید (با توجه به نوع محصول بر حسب گرم، کیلوگرم و تن)، x محصول مورد نظر و i منطقه است که مقادیر بزرگتر از واحد آن، بیانگر تمرکز تولید محصول در منطقه i نسبت به منطقه بزرگتری است که با آن مقایسه می‌شود. علت بررسی آن در کنار شاخص مزیت مقیاس این است که ممکن است یک محصول از نظر مقیاس فاقد مزیت باشد، اما به دلیل عملکرد بالا، دارای مزیت تولید باشد و برعکس که این موضوع می‌تواند افزون بر تصمیمات تولیدی برای سیاست‌گذاری بازار محصول نیز مفید باشد.

۳-۲-۴ شاخص مزیت کارایی

یکی دیگر از شاخص‌های تولیدی مزیت نسبی، شاخص مزیت کارایی می‌باشد که برای محاسبه آن از رابطه (۴) استفاده می‌شود (امیرنژاد و رفیعی، ۱۳۸۸):

$$EAI_{ix} = \left[\left(\frac{AP_{ix}}{AP_i} \right) / \left(\frac{AP_x}{AP} \right) \right] \quad (4)$$

که در آن EAI، AP، x و i به ترتیب نشان‌دهنده شاخص مزیت کارایی، مقدار تولید متوسط، محصول مورد نظر و منطقه است. برای مثال اگر مقدار شاخص مذکور بزرگتر از یک باشد، متوسط عملکرد محصول x نسبت به همه محصولات زراعی در شهرستان موردنظر بالاتر از متوسط استان است. اگر اختلاف معنی‌داری در تکنولوژی و بین

مناطق مختلف وجود نداشته باشد و همچنین، محدودیت زیادی برای انتشار و پذیرش آن نباشد، EAI می‌تواند شاخصی از تخصیص عوامل تولید، منابع طبیعی و عوامل اقتصادی-اجتماعی و فرهنگی می‌باشد (حسینی و رفیعی، ۱۳۸۷).

۳-۲-۵- شاخص مزیت جمعی

شاخص مزیت جمعی یک شاخص جامع مزیت نسبی است که از میانگین هندسی دو شاخص مزیت مقیاس و مزیت کارایی مطابق رابطه (۵) به دست می‌آید (محمدی، ۱۳۸۳):

$$AAI_{ix} = \sqrt[2]{SAI_{ix} \times EAI_{ix}} \quad (5)$$

اگر این شاخص بزرگتر از یک باشد، برای مثال محصول x در شهرستان i مزیت نسبی بیشتری از متوسط استان خواهد داشت. در این پژوهش داده‌های مورد نیاز از سالنامه‌های آماری، اطلاعات و بانک تولید، بانک هزینه تولید وزارت جهاد کشاورزی و سازمان‌های جهاد کشاورزی استان‌های آذربایجان شرقی و غربی و شهرستان‌های همجوار استخراج می‌گردد.

۳-۲-۶- کنش با جوامع محلی و مطالعه میدانی

در پژوهش جاری و به منظور شناسایی محصولات کشاورزی و صنایع تبدیلی حوضه دریاچه ارومیه و مشکلات تولید و بازاریابی آنها، پرسشنامه‌ای تهیه و تدوین گردیده است. آذربایجان شرقی شامل شهرستان‌های اسکو، آذرشهر، بناب، شبستر، عجبشیر (پنج شهرستان) و شهرستان‌های ارومیه، سلماس، میاندوآب و نقده (چهار شهرستان) از استان آذربایجان غربی بر مبنای همجوار بودن با دریاچه ارومیه جامعه آماری هدف را تشکیل می‌دهند. به منظور شناسایی محصولات منطقه و مشکلات تولید و بازاریابی آنها، با خبرگان و کارشناسان و کشاورزان با تجربه شهرستان‌های همجوار با دریاچه ارومیه، مصاحبه‌های حضوری و تلفنی در همه شهرستان‌های نه‌گانه به صورت تفصیلی انجام شد که در گزارش‌های بعد نتایج آن ارائه خواهد گردید. لازم به ذکر است که در هر شهرستان با توجه به اهداف مطالعه مبنی بر شناسایی تمایل و رغبت کشاورزان نسبت به کشت و تولید محصولات کشاورزی مختلف، تعدادی پرسشنامه تکمیل گردید که همچنین به منظور کاملتر شدن اطلاعات و پوشش تمامی مناطق مورد مطالعه و همچنین شیوع بیماری کووید-۱۹ (موسوم به کرونا)، پرسشنامه الکترونیک نیز طراحی و آدرس اینترنتی (لینک) آن برای اعضای تعاونی‌های کشاورزی، اعضای اتحادیه‌ها و سازمان نظام مهندسی و کشاورزان منطقه با استفاده از اطلاعات دریافت شده از سازمان جهاد کشاورزی دو استان ارسال گردید که در ادامه نمونه‌ای از پرسشنامه ارائه می‌شود. لازم به ذکر است با توجه به مشکلاتی از قبیل عدم توانایی کشاورزان در استفاده از پرسشنامه الکترونیکی

(به علت عدم آشنایی با پرسشنامه الکترونیک و یا بی سوادی و کم سوادی)، با اطلاعات تماس دریافتی از سازمان جهاد کشاورزی با تعدادی از کشاورزان به صورت تلفنی (بعثت شیوع بیماری کووید-۱۹ (کرونا) مصاحبه شد که در گزارش نهایی گزارش تفصیلی آن ارائه خواهد شد.

شناسایی محصولات کشاورزی و صنایع تبدیلی حوزه دریاچه ارومیه و مشکلات تولید و بازاریابی آنها

نام منطقه:	چندسال است که سابقه کشاورزی در منطقه دارید؟.....
سه محصول غالب منطقه به ترتیب از نظر شما کدامند؟.....	
به نظر شما کشت چه محصولی در منطقه برای شما به لحاظ سوددهی جذاب تر است؟.....	
مصرف آب محصولی که در سوال قبل فرمودید چقدر است؟ در صورتی که مقدار دقیق مصرف آب آن را نمی دانید در مقایسه با سایر محصولات رایج منطقه مصرف آب آن را چطور ارزیابی می کنید؟ کم ☐ متوسط ☐ زیاد ☐	
به نظر شما کدام محصول در منطقه شما به خوبی تولید می شود اما مشکل فروش دارد؟	
مشکل فروش آن چیست؟	
مصرف آب محصولی که در سوال قبل فرمودید مشکل فروش دارد، چقدر است؟ در صورتی که مقدار دقیق مصرف آب آن را نمی دانید در مقایسه با سایر محصولات رایج منطقه مصرف آب آن را چطور ارزیابی می کنید؟ کم ☐ متوسط ☐ زیاد ☐	
به نظر شما محصولی که هم مصرف آب برای آن زیاد نباشد و هم با حل مشکل فروش آن، سودآور هم باشد کدام محصول است؟	
مصرف آب محصولی که در سوال قبل فرمودید چقدر است؟ در صورتی که مقدار دقیق مصرف آب آن را نمی دانید در مقایسه با سایر محصولات رایج منطقه مصرف آب آن را چطور ارزیابی می کنید؟ کم ☐ متوسط ☐ زیاد ☐	
به نظر شما دولت از توسعه تولید کدام محصولات در منطقه شما حمایت بیشتری می کند؟	
شما خودتان چه محصول یا محصولاتی را تولید می کنید؟	
آیا برای کشت این محصول یا محصولات مشکلی در مرحله تولید (مثل تأمین کود، سم، آب و ...) دارید؟ بلی ☐ خیر ☐	
اگر بلی، چه مشکلاتی؟.....	
آیا برای این محصول یا محصولات مشکل فروش دارید؟ بلی ☐ خیر ☐	
اگر بلی، چه مشکلاتی؟	
امسال محصولات خود را چگونه فروختید یا می فروشید؟ به چه کسانی و با چه قیمتی؟	
در همین سال محصولات شما با چه قیمتی درب مغازه به مصرف کننده فروخته شده و قیمتی که شما به دست آوردید چند درصد این قیمت بوده؟	
آیا در سال های اخیر به دلیل مشکلات تولید یا فروش محصول تولیدی خود را تغییر داده اید؟ بلی ☐ خیر ☐	
قبلا چه محصولی تولید می کردید؟	

- لطفاً به سوالات زیر درباره وضعیت آبیاری محصولات خود پاسخ دهید:

نام محصول	مساحت تولید	مقدار مصرف آب				روش آبیاری (لطفاً هر کدام هست تیک بزنید)	
		در صورتی که مقدار آن را نمی دانید، نسبت به سایر				غرقابی	قطره ای
						بارانی	سایر (لطفاً)

نام ببرید)				محصولات رایج منطقه به صورت کم، متوسط و زیاد پاسخ دهید.		

- لطفاً به سوالات زیر درباره گردشگری کشاورزی و صنایع دستی پاسخ دهید:

آیا باغ یا مزرعه شما امکان گردشگری دارد تا گردشگر از آن با قیمت مناسب و به طور مستقیم خرید کند؟ بلی ☐ خیر ☐
آیا تمایل به توسعه گردشگری در باغ یا مزرعه خود دارید؟ بلی ☐ خیر ☐
اگر گردشگر داخلی و خارجی برای بازدید از باغ یا مزرعه شما بیاید، آیا تمایل دارید در ازای دریافت وجه مناسب، برای چند روز اتاق یا خانه‌ای در اختیار آنها قرار دهید؟ بلی ☐ خیر ☐
آیا در کنار محصولات کشاورزی و دامپروری، محصولات خانگی و صنایع دستی خاصی نیز تولید می‌کنید؟ بلی ☐ خیر ☐
اگر بلی، چه محصولاتی؟ آیا بازار فروشی خوبی دارند؟ بلی ☐ خیر ☐

- اگر یک نرم افزاری طراحی شود که مطلقاً هیچ هزینه‌ای برای شما نداشته باشد و ویژگی‌های زیر را داشته باشد، هر یک از این ویژگی‌ها چقدر برای شما از صفر تا ۱۰ مطلوب است؟ (هر چه به سمت ۱۰ برویم مطلوبیت بیشتری برای شما دارد).

گزاره	۰	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰
فروش اینترنتی محصول شما را با قیمتی مناسب تر از فروش فعلی شما انجام دهد.											
بتواند مشکلات تولید، فروش و صادرات شما را آنلاین به مسئولین منتقل کند.											
بتواند حمایت‌ها، تغییر قوانین و تصمیم‌گیری مسئولین را به طور آنلاین به شما اطلاع دهد.											
بتواند امکان خرید مستقیم کارخانه‌های فراوری از شما را فراهم کند و حتی بتوانید از طریق آن قرارداد خرید پیش از تولید با کارخانه ببندید.											
بتواند امکان خرید و دسترسی شما به نهاده‌های تولید را با قیمت کمتر و در زمان مناسب فراهم کند.											
بتواند ارتباط شما را با انبارها و سردخانه‌ها و شرکت‌های باربری برقرار کند و ظرفیت انبارهای موجود را در نزدیکی شما نشان دهد.											
بتوانید از طریق این نرم‌افزار با توزیع‌کنندگان داخلی یا صادرکنندگان عمده محصول خود ارتباط برقرار کنید و محصول خود را به بالاترین قیمت پیشنهادی بفروشید.											
بتواند برای شما از طریق توسعه گردشگری کشاورزی درآمدزایی ایجاد کند											
بتواند اطلاعات هواشناسی و اقدامات مختلف در طول فصل کشت به شما بدهد و هشدارهایی برای شرایط آب و هوایی نامطلوب به شما											

گزاره	۰	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰
ارائه دهد.											
هدف ما از طراحی این سامانه افزایش منافع تولیدکننده در سال‌های آتی بدون دریافت هیچ هزینه‌ای است. اگر برای طراحی این سامانه و نرم‌افزار به همفکری شما نیاز باشد آیا مایل هستید این همفکری را با ما انجام دهید؟ بلی ☐ خیر ☐											
شما فکر می‌کنید چنین سامانه‌ای می‌تواند چه خدمات دیگری به فعالان بخش کشاورزی منطقه، ارائه کند؟											

در ابتدا از مصاحبه شوندگان درخواست شده با توجه به شرایط آب و هوایی منطقه، امکانات موجود و نیز تجربه شخصی، محصولات غالب منطقه، محصولاتی که سود دهی بالایی دارند و محصولاتی که از نظر مسائل فنی و نهاده‌ای، بدون مشکل تولید می‌شوند، اما در مرحله فروش دچار مشکل هستند را معرفی نمایند. در ادامه در رابطه با وضعیت نیاز آبی محصولات و همچنین سیستم آبیاری از مصاحبه شوندگان پرسیده شده است.

پس از معرفی محصولات توسط مصاحبه شوندگان، از آنان در رابطه با مشکلات پیش‌روی کشاورزان در تولید محصولاتشان از مرحله تولید تا عرضه به بازار در دو قسمت، ۱- مشکلات مربوط به تولید محصولات شامل؛ قیمت و کمبود نهاده‌های تولید نظیر آب، کود، سم و... و ۲- مشکلات مربوط به بازار شامل؛ مشکلات فروش، عدم وجود بازاری مناسب برای محصولات تولیدی، عدم وجود بازارهای محلی و غرفه‌های عرضه مستقیم محصولات، بی ثباتی قیمت‌ها و سهم پایین کشاورزان از قیمت نهایی محصولات پرسیده شد.

با توجه به تغییرات بوجود آمده در ابعاد اراضی منطقه و احداث باغ در ابعاد حدود هزار متر مربع و حفر چاه‌های متعدد در منطقه و مصرف بیش از حد آب به منظور افزایش تولید و در نتیجه سود بیشتر، به عنوان یک راهبرد پیشنهادی، با توجه تمایل کشاورزان منطقه بر اساس مصاحبه‌های انجام شده، توسعه گردشگری به منظور ایجاد درآمد پایدار در منطقه و جلوگیری از حفر چاه غیر مجاز و خرد شدن بیشتر اراضی، در مصاحبه با کشاورزان خبرگان مطرح گردید. در رابطه با امکان توسعه گردشگری، تمایل افراد به وجود گردشگر در منطقه، امکانات موجود اعم از امکان اسکان، عرضه و فروش محصولات بومی و صنایع دستی سوالاتی پرسیده شد. همچنین در ادامه برای سنجش اهمیت گردشگری و دریافت دیدگاه مصاحبه شوندگان، سوالاتی مبنی بر تمایل آنان برای اجازه ساخت و ساز در ملک، مشروط بر قبول الگوی کشت پیشنهادی از سوی سازمان‌های مربوطه در جهت حفاظت و احیای دریاچه ارومیه مطرح شد.

با توجه به اینکه این پژوهش در نهایت سعی در طراحی نرم افزاری کاربردی دارد تا در بستر آن مسائل مربوط به تولید تا عرضه محصولات سازگار با دریاچه ارومیه (محصولات مناسب در جهت حفظ و احیای دریاچه) رصد و رفع گردد. لذا در راستای دریافت دید روشن از دیدگاه کشاورزان نسبت به نرم افزار ذکر شده، با استفاده از طیف لیکرت با

دامنه از صفر (عدم مطلوبیت و عدم موافقت) شروع تا ۱۰ (حداکثر مطلوبیت و موافقت)، نظر آنان با گویه‌های زیر پرسش گردیده است که اگر نرم افزار دارای مشخصات و ویژگی‌های زیر باشد، تا چه میزان مایل به استفاده از آن هستند.

- فروش اینترنتی محصول شما را با قیمتی مناسب تر از فروش فعلی شما انجام دهد.
- بتواند امکان خرید و دسترسی شما به نهاده‌های تولید را با قیمت کمتر و در زمان مناسب فراهم کند.
- بتواند امکان خرید مستقیم کارخانه‌های فراوری از شما را فراهم کند و حتی بتوانید از طریق آن قرارداد خرید پیش از تولید با کارخانه ببندید.
- بتوانید از طریق این نرم‌افزار با توزیع کنندگان داخلی یا صادرکنندگان عمده محصول خود ارتباط برقرار کنید و محصول خود را به بالاترین قیمت پیشنهادی بفروشید.
- بتواند مشکلات تولید، فروش و صادرات شما را آنلاین به مسئولین منتقل کند.
- بتواند حمایت‌ها، تغییر قوانین و تصمیم‌گیری مسئولین را به طور آنلاین به شما اطلاع دهد.
- بتواند امکان خرید و دسترسی شما به نهاده‌های تولید را با قیمت کمتر و در زمان مناسب فراهم کند.
- بتواند ارتباط شما را با انبارها و سردخانه‌ها و شرکت‌های باربری برقرار کند و ظرفیت انبارهای موجود را در نزدیکی شما نشان دهد.
- بتواند اطلاعات هواشناسی و اقدامات مختلف در طول فصل کشت به شما بدهد و هشدارهایی برای شرایط آب و هوایی نامطلوب به شما ارائه دهد.
- بتواند از طریق توسعه گردشگری کشاورزی درآمدزایی در منطقه ایجاد کند.

۳-۲-۷- تدوین طرح کسب و کار (BP)^۱

در این قسمت پس از انتخاب محصولات نهایی به تهیه طرح کسب و کار پرداخته خواهد شد. برای این منظور تحلیل منافع و سودآوری، بازار و زنجیره تأمین محصولات تحلیل شده و در نهایت نقاط قوت، ضعف، تهدید و فرصت کسب و کار ارائه می‌شود که در نهایت، راهنمایی برای سرمایه‌گذاری جوامع محلی شناخته خواهد شد.

۳-۲-۸- تحلیل رفتار مصرف‌کننده در استقبال از سامانه و تقاضای محصولات سازگار با دریاچه

در این قسمت به بررسی اقتصادی رفتاری و تحلیل رفتار مصرف‌کننده در استقبال از سامانه و تقاضای محصولات

¹. Business Plan

سازگار با دریاچه پرداخته خواهد شد. بر این اساس مصرف کنندگان در مناطق آذربایجان شرقی و غربی به عنوان نخستین گروه بازار هدف در دسترس در منطقه، مد نظر خواهند بود و همچنین مصرف کنندگان در شهر تهران (به عنوان یکی از بزرگترین بازارهای مصرف که از دیدگاه تنوع ویژگی‌های جمعیت‌شناختی، به‌ویژه تنوع قومیتی نمونه مناسبی از کل کشور است) بررسی خواهند شد. الگوی مورد استفاده در این قسمت، الگوهای لجیت (Logit) و پروبیت (Probit) خواهند بود. در این قسمت عوامل مؤثر بر استقبال از سامانه بازار محصولات سازگار با دریاچه از دیدگاه مصرف کنندگان بررسی خواهد شد و میزان استقبال از برند جغرافیایی (GB)¹، با در نظر گرفتن مفاهیم آمیخته بازاریابی (4P: محصول، قیمت، محل عرضه و تبلیغات) و توجه به ابعاد مختلف کالاها از جمله کیفیت و سلامت محصول و اثر آن بر استقبال از محصولات سازگار با دریاچه ارومیه تحلیل و بررسی خواهد شد. در این روش، ابتدا سامانه و محصولات سازگار با دریاچه با تأکید بر برندهای جغرافیایی، به مصرف کنندگان ارائه خواهد شد، سپس مصرف کنندگان تمایل خود را جهت استقبال یا عدم استقبال از سامانه و تمایل یا عدم تمایل برای ثبت تقاضا از آن ابراز خواهند نمود. شرط موفقیت سامانه بصورت زیر بیان خواهد شد.

$$U(1, Y; S) + \varepsilon_1 \geq U(0, Y; S) + \varepsilon_0 \quad (6)$$

در رابطه (۶)، $U(1)$ مطلوبیت غیرمستقیمی است که هر فرد از استقبال از سامانه بازار محصولات سازگار با دریاچه و برندهای جغرافیایی به دست می‌آورد و $U(0)$ مطلوبیتی است که فرد از عدم استقبال بدست خواهد آورد. مسلماً شرط موفقیت سامانه آن است که مطلوبیت مصرف کنندگان در صورت مراجعه و استقبال از سامانه بیشتر از مطلوبیت آنها از عدم مراجعه و عدم استقبال باشد. Y معرف ویژگی‌های اقتصادی-اجتماعی خانوار و S معرف سایر ویژگی‌های دموگرافیک مصرف کنندگان می‌باشد. ε_0 و ε_1 متغیرهای تصادفی با میانگین صفر که به طور برابر و مستقل توزیع شده اند، می‌باشند. در این پژوهش، به منظور بررسی تمایل به استقبال از سامانه بازار محصولات سازگار با دریاچه و برندهای جغرافیایی و همچنین جهت بررسی تأثیر متغیرهای مختلف توضیحی (مستقل) بر احتمال این استقبال از مدل رگرسیونی لجیت استفاده شده است. بر اساس مدل لجیت، اینکه افراد احتمال (P_i) به معنی استقبال از سامانه و برندهای جغرافیایی به صورت رابطه (۷) بیان می‌شود:

$$P_i = F_{\eta}(\Delta U) = \frac{1}{1 + \exp(-\Delta U)} = \frac{1}{1 + \exp[-(\alpha - \beta A + \gamma Y + \theta S)]} \quad (7)$$

که در آن $F_{\eta}(\Delta U)$ تابع توزیع تجمعی با یک اختلاف لجستیک استاندارد بوده و β ، γ و θ ضرایب برآورد شده-ای هستند که انتظار می‌رود $\beta \leq 0$ ، $\gamma > 0$ و $\theta > 0$ باشند و همینطور α عرض از مبدا الگو است. پارامترهای

¹. Geographic Brand

مدل رگرسیونی لجیت با استفاده از روش حداکثر راست‌نمایی برآورد می‌شوند. سرانجام کشش پذیری^۱ متغیر توضیحی K ام نیز از رابطه (۸) به دست می‌آید.

$$\varepsilon_i = \left[\frac{e^{\Delta U_i}}{(1 + e^{\Delta U})^2} \beta_k \right] \frac{X_{ik}}{P_i} \quad (۸)$$

همانگونه که رابطه (۸) نشان می‌دهد کشش‌ها ثابت نیستند و به مقادیر متغیرهای توضیحی به کار رفته در مدل رگرسیونی بستگی دارند. همچنین جزء اول این رابطه بیانگر اثر نهایی (ME)^۲ بوده که میزان تغییر در احتمال استقبال از سامانه با تغییر هر واحد در متغیرهای مستقل را نشان خواهد داد. البته این الگوهای لجیت می‌تواند در قالب الگوهای لجیت چندگانه (MLM)^۳ نیز برآورد شوند که توضیحات تکمیلی الگوهای اقتصادسنجی در گزارش-های آتی و همزمان با برآورد این الگوها ارائه خواهند شد.

۳-۲-۹- تدوین استراتژی توسعه بازار و برندسازی

ماتریس SWOT یا مدل خط و مشی هاروارد، ابزار تحلیلی بسیار کارآمدی است که برای شناسایی محیط بیرونی و درونی کسب و کار به کار برده می‌شود. از این ماتریس در مدیریت استراتژیک و همین‌طور بازاریابی به منظور شناخت محیط کسب و کار استفاده می‌شود. ماتریس SWOT از حروف ابتدای مفاهیم قوت (Strength)، ضعف (Weakness)، فرصت (Opportunity) و تهدید (Threat) تشکیل شده است. در این ماتریس مفاهیم قوت و ضعف به محیط درون کسب و کار و فرصت و تهدید به محیط بیرون کسب و کار مربوط می‌شود. در این مطالعه این ماتریس برای کسب و کارهایی که براساس مصاحبه‌ها و شاخص‌های محاسبه شده، به عنوان کسب و کارهای منتخب برگزیده می‌شوند، تشکیل می‌شود تا بهترین استراتژی‌ها برای ساماندهی بازار و برندسازی آنها تدوین شود. برای انجام تحلیل SWOT در عمل، گام‌های زیر اجرا می‌شود:

قدم اول: شناسایی عوامل داخلی و خارجی

برای تهیه ماتریس SWOT ابتدا باید عوامل داخلی و خارجی که بر کسب و کار و برندسازی آن موثر هستند شناسایی شود. پس از اینکه تمامی نقاط قوت و ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها مشخص شد، ماتریس‌های ارزیابی عوامل داخلی (IFE) و ارزیابی عوامل خارجی (EFE) تشکیل می‌شود. تمامی نقاط ضعف و قوت که مربوط به محیط داخل کسب و کار است در ماتریس IFE و فرصت‌ها و تهدیدات محیط خارجی در ماتریس EFE تجزیه و تحلیل می‌شوند (قمیان و همکاران، ۱۳۹۷).

^۱. Elasticity

^۲. Marginal Effect

^۳. Model Logit Model

قدم دوم: تعیین وزن عوامل داخلی و خارجی

پس از شناخت عوامل داخلی و خارجی، میزان اهمیت هر یک از آنها مشخص می‌شود. در این مرحله از نظر خبرگان در موضوع مورد نظر استفاده می‌شود. مجموع وزن‌ها برای هر کدام از مجموعه‌ها باید برابر یک باشد.

قدم سوم: ایجاد ماتریس ارزیابی عوامل داخلی و خارجی

برای این کار به هر کدام از عوامل داخلی یا خارجی بر اساس اهمیت، ضریبی از عدد صفر (بدون اهمیت) تا یک (بسیار مهم) اختصاص می‌دهیم. سپس به هر کدام از این عوامل از شماره ۱ تا ۴ نمره می‌دهیم. که نمره ۱ نشان دهنده ضعف اساسی، نمره ۲ ضعف کم، نمره ۳ بیانگر نقطه قوت و نمره ۴ نیز نشان دهنده قوت بسیار بالا در عامل می‌باشد. سپس وزن هر عامل را در نمره آن ضرب کرده تا نمره نهایی به دست بیاید. اگر میانگین این عدد از ۲,۵ کمتر باشد یعنی کسب و کار با ضعف روبرو است و اگر بالاتر از ۲,۵ باشد یعنی کسب و کار دارای قوت است. این کار برای هر دو ماتریس IFE و EFE انجام می‌شود.

قدم چهارم: طراحی ماتریس SWOT

عواملی چون قدرت، ضعف، فرصت و تهدید در ماتریس SWOT شناسایی شده و مورد تحلیل و بررسی قرار گرفته اند. در ماتریس SWOT هریک از این عوامل لیست شده و در سلول‌های مربوط به خودشان وارد می‌شوند. بنابراین همواره این ماتریس چهار نوع استراتژی WO، WT، ST و SO را از ترکیب دو به دوی نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید ارائه می‌دهد. با توجه به اعداد به دست آمده از ماتریس‌های عوامل داخلی و خارجی، نوع استراتژی مناسب در موضوع مورد نظر، مشخص می‌شود.

استراتژی‌های محافظه کارانه (WO): در این استراتژی هدف این است که از مزیت‌های موجود در فرصت‌ها برای جبران نقاط ضعف استفاده شود.

استراتژی‌های تدافعی (WT): هدف از این استراتژی، کم کردن نقاط ضعف داخلی و پرهیز از تهدیدات ناشی از محیط خارجی است. معمولاً در چنین شرایطی کسب و کار در وضعیت مخاطره آمیز قرار دارد می‌توانیم از روش انحلال، واگذاری کاهش عملیات، پیوستن به شرکت‌های دیگر از این بحران عبور کند.

استراتژی‌های تهاجمی (SO): در این استراتژی، کسب و کار با تکیه بر قوت‌های داخلی‌ترین بهره را از فرصت‌های خارجی می‌برد. به همین دلیل بیشتر کسب و کارها تمایل دارند در این موقعیت قرار بگیرند.

استراتژی‌های رقابتی (ST): در این موقعیت هدف کسب و کار این است که روش‌هایی استفاده شود تا با استفاده از نقاط قوت داخلی از تاثیر منفی تهدیدات خارجی جلوگیری شود و حتی سعی شود تهدیدات را از بین ببرند.

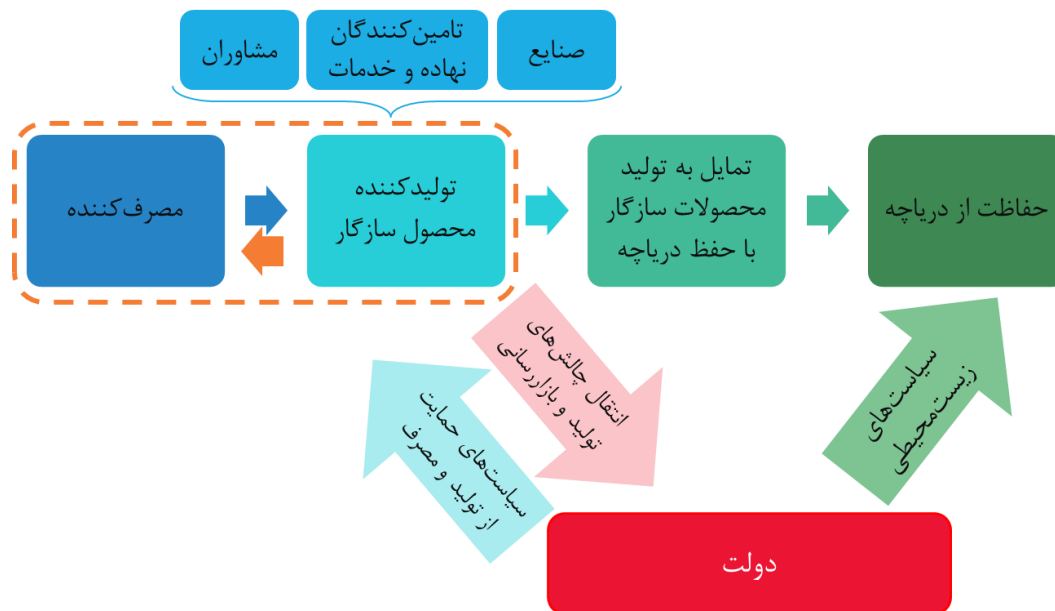
قدم پنجم: طراحی ماتریس QSPM

پس از مشخص شدن استراتژی‌های منتخب با استفاده از رویکرد SWOT، به منظور اولویت‌بندی استراتژی‌ها از ماتریس برنامه‌ریزی استراتژیک کمی استفاده می‌شود که بدین منظور، فرصت‌ها و تهدیدات خارجی و قوت‌ها و ضعف‌های داخلی در یک ستون فهرست می‌شود. این اطلاعات مستقیماً از ماتریس‌های EFE و IFE حاصل می‌شوند. در برابر هر عامل وزن محاسبه شده در مرحله قبل نیز درج می‌شود.

در مرحله بعدی به میزان اثرگذاری هر عامل در انتخاب هر استراتژی با در نظر گرفتن سایر استراتژی‌ها امتیازی از یک تا پنج (جذابیت استراتژی برای هر عامل) داده می‌شود. سپس با ضرب وزن هر عامل در امتیاز جذابیت هر استراتژی، جذابیت نسبی آن استراتژی محاسبه و در یک ستون درج می‌شود که مجموع این اعداد برای هر استراتژی، میزان جذابیت کل آن استراتژی را نشان می‌دهد. اعداد بزرگتر در مقایسه با سایر اعداد نشان‌دهنده برتری این استراتژی است. برای تمام وزن‌ها و اعداد این مرحله نیز از دیدگاه متخصصان آن حوزه استفاده می‌شود (قمیان و همکاران، ۱۳۹۷).

۳-۳- طرح اولیه سامانه

همان‌طور که بیان شد، هدف اصلی این مطالعه ساماندهی بازار و برندسازی محصولات حوضه دریاچه ارومیه، سازگار با حفظ منابع آبی است. در این راستا در این بخش، سامانه پیشنهادی براساس نتایج به دست آمده به طور مختصر معرفی می‌شود. در شکل ۳-۵ به طور شماتیک بازیگران اصلی این سامانه نمایش داده شده‌اند. این سامانه دارای این قابلیت است که شبکه‌سازی مناسبی بین حلقه‌های مختلف زنجیره عرضه محصولات منتخب این مطالعه ایجاد کند. این سامانه طوری طراحی خواهد شد که ضمن حفظ منافع تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان و حمایت از آنها، با اهداف توسعه پایدار دولت نیز سازگار است.



شکل ۳-۵- بازیگران بازار اصلی و سامانه محصولات منتخب سازگار با حفظ و احیای دریاچه ارومیه
منبع: یافته‌های پژوهش

۳-۳-۱- امکانات سامانه برندسازی محصولات سازگار با حفظ دریاچه ارومیه

این سامانه دارای امکانات مختلفی در تسهیل بازاریابی و دسترسی به محصولات برای کشاورزان، تولیدکنندگان، صنایع و مصرف‌کنندگان فراهم می‌آورد که در ادامه تعدادی از امکانات این سامانه ارایه شده است:

- فروش اینترنتی محصولات سازگار با احیای دریاچه ارومیه با قیمتی مناسب‌تر از فروش فعلی در مناطق همجوار با دریاچه
- انتقال آنلاین مشکلات تولید، فروش و صادرات به مسئولین
- اطلاع‌رسانی آنلاین حمایت‌ها، تغییر قوانین و تصمیم‌گیری مسئولین به فعالان زنجیره تأمین
- فراهم‌آوری امکان خرید مستقیم کارخانه‌های فراوری از تولیدکنندگان و کشاورزی قراردادی
- فراهم‌آوری امکان خرید و دسترسی تولیدکنندگان به نهاده‌های تولید با قیمت کمتر و در زمان مناسب
- برقراری ارتباط تولیدکنندگان با انبارها و سردخانه‌ها و شرکت‌های باربری و رصد ظرفیت انبارهای موجود در جوار محل تولید
- برقراری ارتباط تولیدکنندگان از طریق این نرم‌افزار با شرکت‌های بازرگانی خارجی
- درآمدزایی برای کشاورزان از طریق توسعه گردشگری کشاورزی

- ایجاد اطمینان در مصرف‌کنندگان از خرید محصول بی‌واسطه، با کیفیت، با قیمت مناسب از منطقه

۳-۳-۲- منافع تولیدکنندگان

از جمله منافعی که برای تولیدکنندگان در این سامانه پیش‌بینی می‌شود شامل موارد زیر است که می‌تواند به افزایش انگیزه کشاورزان برای تولید محصولات سازگار با حفظ و احیای دریاچه ارومیه بیانجامد.

افزایش منافع با بهبود بازاریابی، افزایش فروش، افزایش سهم از حاشیه بازار و کاهش هزینه‌های مبادله
افزایش کارایی زنجیره تامین با تسهیل ارتباط با تامین‌کنندگان خدمات و نهاده‌ها، صنایع تبدیلی و شرکت‌های بازرگانی خارجی
تسریع انتقال مشکلات تولید و بازاریابی به نهادهای مربوطه
دریافت رایگان خدمات مشاوره فنی و اقتصادی
کاهش ضایعات
امکان کسب درآمد از گردشگری کشاورزی (اگروتوریسم)
احساس مثبت کمک به مسئولیت اجتماعی در مقابل محیط زیست

۳-۳-۳- منافع مصرف‌کنندگان

از جمله منافعی که برای مصرف‌کنندگان در این سامانه پیش‌بینی می‌شود عبارت است از:

دسترسی مستقیم برای خرید محصولات خاص منطقه شمال غرب کشور
اطمینان از قیمت و کیفیت مناسب با ایجاد شناخت و اعتماد به برند دریاچه ارومیه
امکان استفاده از خدمات مطمئن گردشگری کشاورزی (اگروتوریسم)
احساس مثبت کمک به مسئولیت اجتماعی در مقابل محیط زیست

۳-۳-۴- طراحی عملیاتی سامانه

به منظور صرفه جویی در زمان، موازی با مطالعه‌ی جامع و انتخاب محصولات نهایی سازگار با منابع دریاچه،

طراحی و راه اندازی سامانه نیز پیگیری شده است. این سامانه در حال نهایی سازی است تا هر محصول یا محصولاتی که در نهایت حائز شرایط برای ورود به سامانه شدند، جایگزین شده و این سامانه در اختیار جوامع محلی قرار گیرد و نقاط ضعف و قوت آن شناسایی شده و بازمهندسی نهایی از سامانه انجام شود. صفحه اول طرح مقدماتی سامانه که راه اندازی گردیده در شکل ۳-۶ نشان داده شده است. تأکید می‌شود که این تنها صفحه اول بوده و در هر سربرج آن مجموعه های متعددی وجود دارد که از ذکر آن در گزارش اول خود داری شده است. ضمناً این مورد تنها پیش طرح راه اندازی سامانه بوده و در جریان نهایی سازی گزارش، تغییراتی خواهد نمود.

شکل ۳-۶- طرح اولیه سامانه بازار محصولات سازگار دریاچه ارومیه

ورود ثبت نام

صفحه اصلی بازار نهاده بازار محصول مشاوره فنی و اقتصادی ثبت مشکلات تولید و بازار تجارت خارجی

بازار محصولات سازگار با دریاچه

- سامانه‌ای برای تأمین نهاده فعالیت های سازگار با دریاچه ارومیه
- سامانه‌ای برای فروش محصولات سازگار با دریاچه ارومیه
- سامانه‌ای برای خرید محصولات با برند حوضه دریاچه ارومیه
- سامانه‌ای برای رفع موانع و چالش های تولید و بازاریابی محصولات سازگار با دریاچه ارومیه
- در این سامانه، منافع اقتصادی شما به حفاظت از دریاچه زیبای ارومیه می‌انجامد



بیشتر بخوانید

محصولات

جستجو در شهر ها...

جستجو

جستجو کنید...

همه محصولات پر فروش ترین ها پر بازدید ترین ها آخرین محصولات

محصولات حوضه دریاچه ارومیه، سازگار با حفظ ، شاخص های فنی و اقتصادی کارایی آبی و محصولات و روش های جمع آوری اطلاعات و بعد نتایج محاسبات مربوط به این بخش ها ارایه

صارف آبی، بهره‌وری فیزیکی و اقتصادی آب در اخص های مزیت تولیدی محصولات در منطقه و



گرایش کشاورزان به کشت محصولات در صورت بهبود وضعیت بازار، تحلیل خواهد شد. در نهایت محصولاتی که سازگار با دریاچه باشند و حائز شاخص‌های اولیه مشارکت کشاورزان در تولید (با فرض بهبود شرایط بازار) باشند، وارد مرحله تحلیل اقتصادی و تهیه طرح کسب و کار خواهد شد. از بین محصولات سازگار با احیای دریاچه ارومیه، تأکید می‌شود که محصولی که منافع پایینی برای تولیدکننده داشته و علت این منافع پایین، پایین بودن سهم تولیدکننده از قیمت نهایی است، بیش از هر محصولی ضرورت دارد که در این طرح به آن پرداخته شود و در سامانه بازار محصولات سازگار دریاچه ارومیه وارد شود. در واقع محصولی که سازگار با دریاچه باشد و منافع مناسبی نیز برای تولیدکننده داشته باشد، نیازی به مداخله نخواهد داشت چرا که خود در بین کشاورزان مورد استقبال قرار خواهد گرفت.

۴- بررسی وضعیت تولید محصولات کشاورزی در منطقه مورد مطالعه

۴-۱- بررسی وضعیت تولید محصولات زراعی در منطقه مورد مطالعه

۴-۱-۱- مقدمه

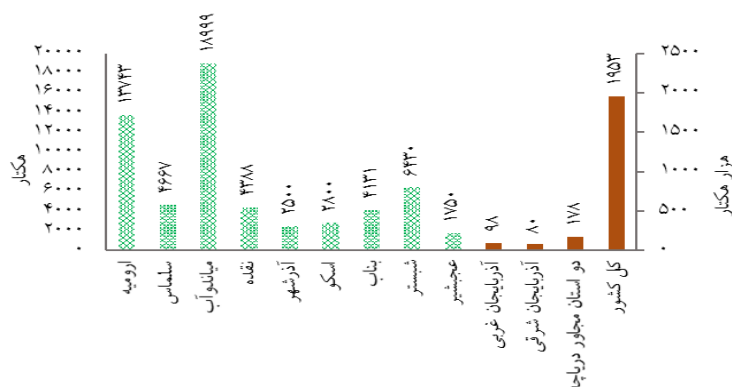
در بخش پیش‌رو، به منظور ایجاد شناخت کافی از وضعیت تولید محصولات زراعی در منطقه مورد مطالعه، مؤلفه‌هایی از قبیل سطوح زیر کشت، سهم سطح زیر کشت محصولات زراعی از کل اراضی زراعی آبی در هر منطقه، سهم سطح زیر کشت هر محصول از کل سطح زیر کشت آن در مناطق همجوار دریاچه، میزان تولید، سهم تولید محصولات زراعی آبی از کل تولید محصولات زراعی آبی در هر منطقه، سهم تولید هر محصول زراعی از کل تولید آن در مناطق همجوار دریاچه و میزان عملکرد در ۹ شهرستان اشاره شده (ارومیه، سلماس، میاندوآب، نقده، آذرشهر، اسکو، بناب، شبستر و عجبشیر) مورد تجزیه و تحلیل قرار خواهد گرفت. علاوه بر این، با ارائه اطلاعات مرتبط با استان‌های آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی، مجموع دو استان مجاور و کل کشور، به ارزیابی مقایسه‌ای این مؤلفه‌ها پرداخته می‌شود. لازم به ذکر است که کلیه اطلاعات ارائه شده در این بخش، مربوط به سال ۱۳۹۷ بوده و با مرور جلد اول آمارنامه کشاورزی وزارت جهاد کشاورزی و مکاتبه با کارشناسان سازمان جهاد کشاورزی دو استان آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی گردآوری شده است.

لازم به ذکر است در این مطالعه، به منظور شناخت جامع و کامل‌تر از وضعیت کشت و تولید محصولات کشاورزی در منطقه، محصولات زراعی، باغی، دامی و مرتع مورد بررسی قرار گرفت تا ضمن شناسایی محصولات کشاورزی، پایش کامل نسبت به سطح و سهم زیرکشت و میزان و سهم تولیدی و ... صورت پذیرد. همچنین در مطالعات کشاورزی پایدار زیر نظر سازمان حفاظت از محیط زیست برخی از محصولاتی که در این مطالعه بررسی شده است، مورد نظر نبوده است اما داشتن اطلاعات جامع در رابطه با این محصولات با توجه به اهداف مطالعه حاضر مفید بوده و دارای کاربرد هستند و دارای تعارضی با سایر مطالعات از این جهت نمی‌باشد.

۴-۱-۲- بررسی سطح زیر کشت محصولات زراعی در منطقه به تفکیک محصول

در اولین قسمت از این بخش به ارائه سطح زیر کشت محصولات مختلف زراعی آبی در کل کشور، دو استان مجاور و ۹ شهرستان همجوار با دریاچه ارومیه پرداخته می‌شود. آمار و اطلاعات ارائه شده بر اساس آخرین اطلاعات وزارت جهاد کشاورزی و سازمان‌های تابعه در سال ۱۳۹۷ می‌باشد.

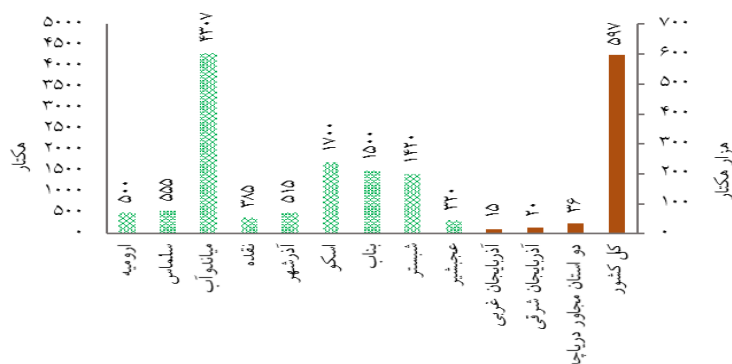
❖ گندم آبی



نمودار ۴-۱- سطح زیر کشت گندم آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (هکتار - هزارهکتار)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

نمودار ۴-۱ سطح زیر کشت گندم آبی را در ۹ شهرستان همجوار با دریاچه ارومیه، دو استان آذربایجان شرقی و غربی، مجموع این دو استان و کل کشور نشان می‌دهد. همان‌طور که مشاهده می‌شود، کل سطح زیر کشت گندم آبی کشور در سال ۱۳۹۷ معادل با ۱۹۵۳ هزار هکتار بوده است. دو استان مجاور دریاچه ارومیه نیز معادل با ۱۷۸ هزار هکتار از اراضی کشاورزی‌شان را به کشت گندم آبی اختصاص داده‌اند که ۹۸ هزار هکتار آن مربوط به استان آذربایجان غربی و ۸۰ هزار هکتار نیز مربوط به استان آذربایجان شرقی بوده است. در میان ۹ شهرستان مذکور نیز، سه شهرستان میاندوآب، ارومیه و شبستر به ترتیب با ۱۸۹۹۹، ۱۳۷۴۳ و ۶۴۳۰ هکتار در جایگاه اول تا سوم قرار دارند.

❖ جو آبی

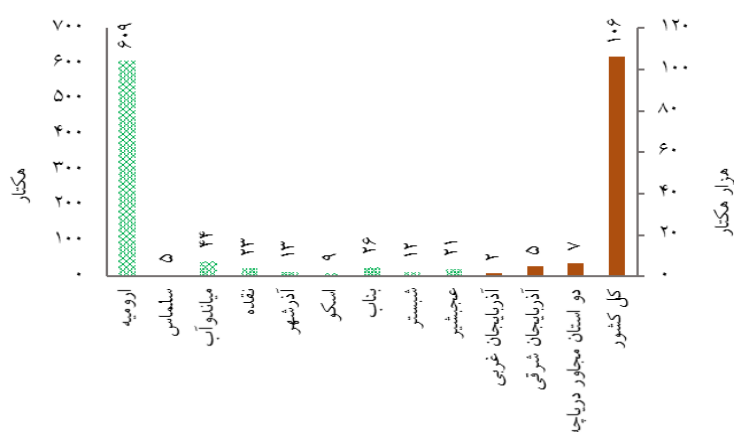


نمودار ۴-۲- سطح زیر کشت جو آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (هکتار - هزارهکتار)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

در ادامه، نمودار ۴-۲ سطح زیر کشت جو آبی در ۹ شهرستان همجوار با دریاچه ارومیه، دو استان آذربایجان شرقی و غربی، مجموع این دو استان و کل کشور ارائه شده است. همان‌طور که مشاهده می‌شود، کل سطح زیر کشت

جو آبی کشور در سال ۱۳۹۷ معادل با ۵۹۷ هزار هکتار بوده است. در این میان، در دو استان مجاور دریاچه ارومیه در مجموع ۳۶ هزار هکتار از اراضی کشاورزی به کشت جو آبی اختصاص داده شده است که بیش از ۱۵ هزار هکتار آن مربوط به استان آذربایجان غربی و بیش از ۲۰ هزار هکتار نیز مربوط به استان آذربایجان شرقی بوده است. در میان ۹ شهرستان مورد اشاره نیز، عمده سطح زیر کشت جو آبی در سال ۱۳۹۷ مربوط به شهرستان میاندوآب می‌باشد؛ به طوری که مقدار این متغیر معادل ۴۳۰۷ هکتار بوده است. پس از این شهرستان، شهرستان‌های اسکو، بناب و شبستر قرار دارند که سطح زیر کشت جو آبی در آن‌ها به ترتیب معادل با ۱۷۰۰، ۱۵۰۰ و ۱۴۲۰ هکتار بوده است.

❖ لوبیا آبی

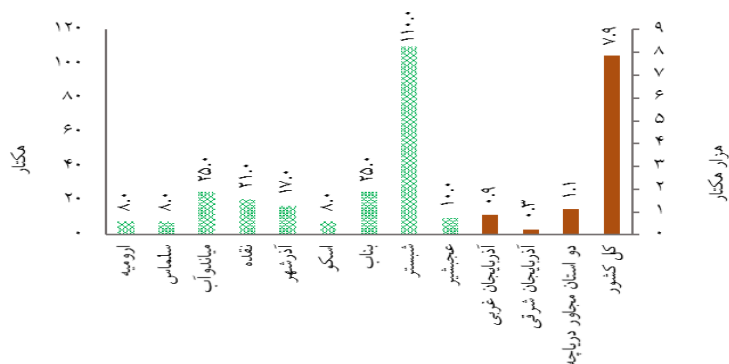


نمودار ۳-۴- سطح زیر کشت لوبیا آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (هکتار - هزارهکتار)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

سطح زیر کشت لوبیا آبی در مناطق مختلف در نمودار ارائه شده است. با توجه به آنچه که از نمودار بر می‌آید، در سال ۱۳۹۷ کل سطح زیر کشت لوبیا آبی در کشور معادل با ۱۰۶ هزار هکتار بوده است. در دو استان مجاور دریاچه ارومیه نیز در مجموع ۷ هزار هکتار به کشت این محصول اختصاص پیدا کرده که ۲ هزار هکتار آن مربوط به استان آذربایجان غربی و ۵ هزار هکتار نیز مربوط به استان آذربایجان شرقی می‌باشد. در میان ۹ شهرستان مجاور دریاچه ارومیه، عمده سطح زیر کشت لوبیا آبی مربوط به شهرستان ارومیه می‌باشد؛ این شهرستان معادل ۶۰۹ هکتار از اراضی زراعی آبی خود را به کشت لوبیا آبی اختصاص داده است. سایر شهرستان‌ها از سطوح زیر کشت بسیار کمتری نسبت به شهرستان ارومیه برخوردار بوده‌اند.

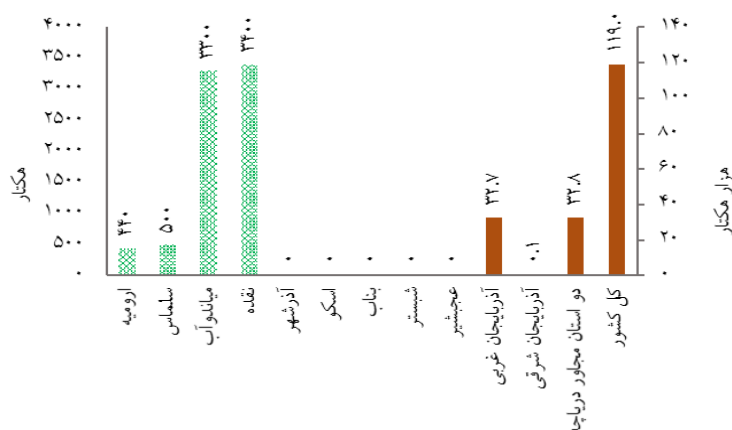
❖ نخود آبی



نمودار ۲-۴ سطح زیر کشت نخود آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (هکتار - هزارهکتار)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

نمودار ۲-۴ سطح زیر کشت نخود آبی را در ۹ شهرستان همجوار با دریایچه ارومیه، دو استان آذربایجان شرقی و غربی، مجموع این دو استان و کل کشور نشان می‌دهد. همان‌طور که مشاهده می‌شود، کل سطح زیر کشت نخود آبی کشور در سال ۱۳۹۷ معادل با ۷/۸۷ هزار هکتار بوده است. در این میان، در دو استان مجاور دریایچه ارومیه در مجموع ۱۱۲۰ هکتار از اراضی کشاورزی به کشت نخود آبی اختصاص داده شده است که بیش از ۸۷۰ هکتار آن مربوط به استان آذربایجان غربی و ۲۵۰ هکتار نیز مربوط به استان آذربایجان شرقی بوده است. در میان ۹ شهرستان مورد بحث، شهرستان شبستر با ۱۱۰ هکتار سطح زیر کشت سهم بیشتری نسبت به سایر شهرستان‌ها در کشت نخود آبی دارند.

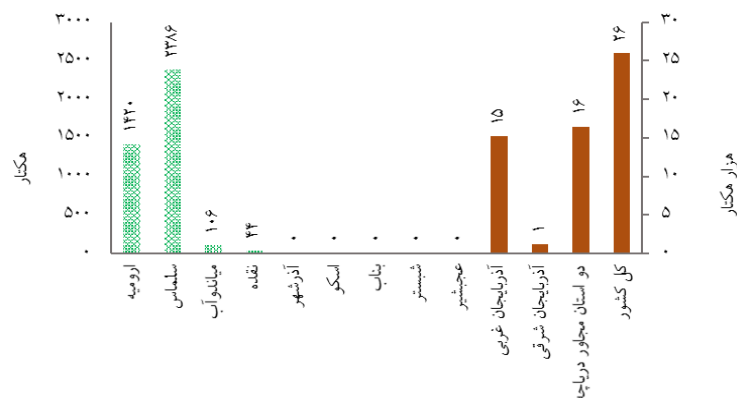
❖ چغندر قند آبی



نمودار ۳-۴- سطح زیرکشت چغندر قند آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (هکتار - هزارهکتار)^۱
 مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

سطح زیر کشت چغندر قند آبی در چهار شهرستان ارومیه، سلماس، میاندوآب و نقده، استان غربی و کل کشور در نمودار ۳-۴ ارائه شده است. لازم به ذکر است که اطلاعات دقیق و قابل استنادی از ۵ شهرستان دیگر مجاور با دریاچه ارومیه و مجموع استان آذربایجان شرقی در دسترس نبوده است. همان طور که در نمودار زیر مشاهده می شود، کل سطح زیر کشت چغندر قند آبی کشور در سال ۱۳۹۷ معادل با ۱۱۹ هزار هکتار بوده است که از این میان ۳۳ هزار هکتار مربوط به استان آذربایجان غربی و ۱۲۹ هکتار مربوط به استان آذربایجان شرقی می باشد. مقدار سطح زیر کشت نقده و میاندوآب به ترتیب ۳۴۰۰ و ۳۳۰۰ هکتار بوده و از این منظر در جایگاه اول و دوم قرار دارند.

❖ آفتابگردان آجیلی آبی



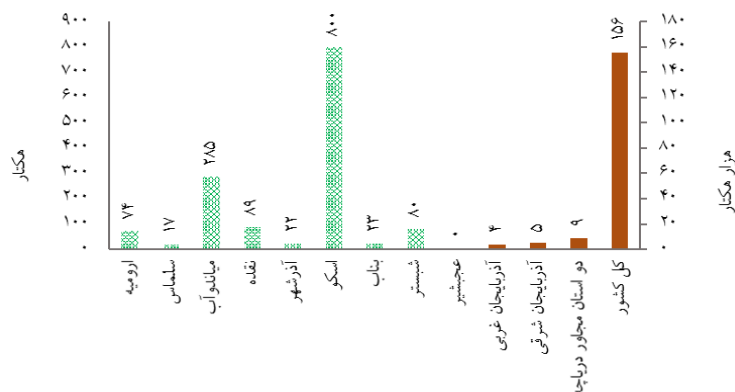
نمودار ۴-۴- سطح زیرکشت آفتابگردان آجیلی آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (هکتار - هزارهکتار)
 مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

در نمودار ۴-۴، سطح زیر کشت آفتابگردان آجیلی آبی در ۴ شهرستان ارومیه، سلماس، میاندوآب و نقده و مقدار آن در دو استان آذربایجان شرقی و غربی و کل کشور ارائه شده است. همان طور که در نمودار ۴-۴ مشاهده می شود، در سال ۱۳۹۷ کل سطح زیر کشت آفتابگردان آجیلی آبی کشور برابر با ۲۶ هزار هکتار بوده است. در این میان، در دو استان مجاور دریاچه ارومیه در مجموع ۱۶ هزار هکتار از اراضی کشاورزی به کشت این محصول اختصاص داده شده است که بیش از ۱۵ هزار هکتار آن مربوط به استان آذربایجان غربی بوده است. به نظر می رسد که این استان

^۱ لازم به ذکر است در برخی از نمودارها مقادیر صفر برای بعضی از شهرها و کشور در نمودارهای مربوط به محصولات مختلف گزارش شده است، که علت آن در دسترس نبودن آمار در گزارش های وزارت و سازمان جهاد کشاورزی استان های آذربایجان شرقی و غربی است. همچنین برخی از محصولات در همه شهرستان های نه گانه کشت نمی شوند که با عدد صفر نشان داده شده اند. در توضیح نمودارها به صورت موردی به علت این موضوع اشاره شده است.

جزء مهم ترین مناطق کشور در تولید آفتابگردان آجیلی باشد. در میان ۴ شهرستان ارومیه، سلماس، میاندوآب و نقده، عمده سطح زیر کشت آفتابگردان آجیلی آبی در سال ۱۳۹۷ مربوط به دو شهرستان سلماس و ارومیه می باشد؛ به طوری که مقدار این متغیر در این شهرستان ها به ترتیب معادل ۲۳۸۶ و ۱۴۲۰ هکتار بوده است.

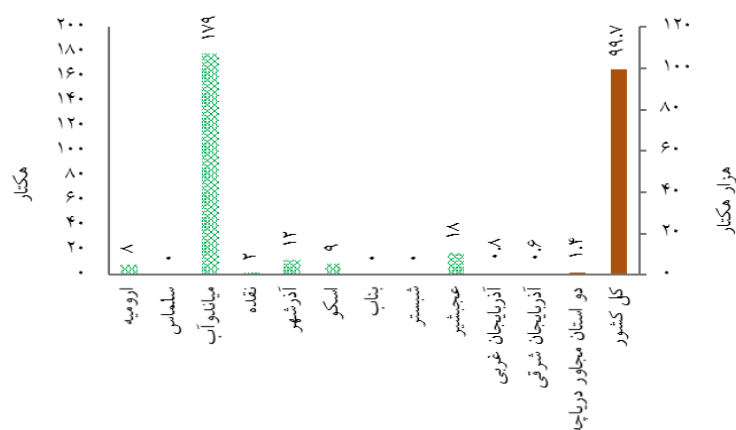
❖ کلزا آبی



نمودار ۴-۵- سطح زیرکشت کلزا آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (هکتار - هزارهکتار)
 مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

سطح زیر کشت کلزا آبی در ۹ شهرستان همجوار با دریاچه ارومیه، دو استان آذربایجان شرقی و غربی، مجموع این دو استان و کل کشور در نمودار ۴-۵ آمده است. همان طور که مشاهده می شود، کل سطح زیر کشت کلزا آبی کشور در سال ۱۳۹۷ معادل با ۱۵۶ هزار هکتار می باشد. با توجه به سطح زیر کشت ۹ هزار هکتاری کلزا آبی در دو استان مجاور دریاچه ارومیه نمی توان این دو استان را جزء مناطق کلیدی کشور در تولید این محصول به حساب آورد. استان آذربایجان شرقی و غربی به ترتیب ۵ و ۴ هزار هکتار از اراضی کشاورزی شان را به زیر کشت کلزا آبی برده اند. از میان شهرستان های نه گانه تحت بررسی، شهرستان اسکو با ۸۰۰ هکتار بیشترین سطح زیر کشت کلزای آبی را دارد و پس از آن، شهرستان میاندوآب (۲۸۵ هکتار) قرار دارد.

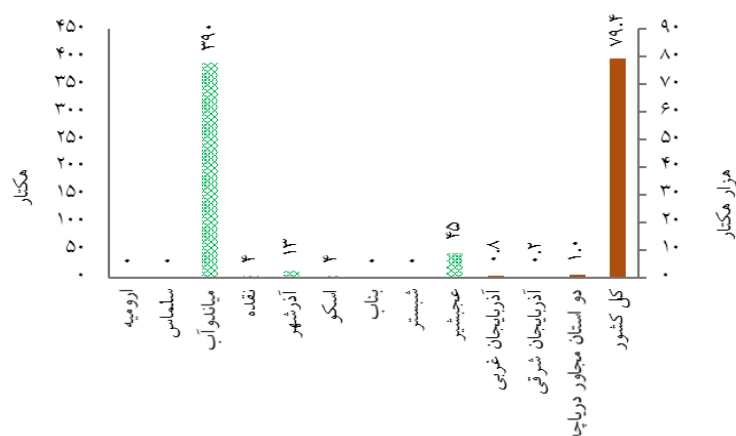
❖ هندوانه آبی



نمودار ۴-۶- سطح زیر کشت هندوانه آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (هکتار - هزارهکتار)
 مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

در زیر، نمودار ۴-۸ سطح زیر کشت هندوانه آبی در مناطق مختلف مورد نظر، ارائه شده است. مطابق با نمودار و بررسی مجدد داده‌ها، دیده می‌شود، کل سطح زیر کشت هندوانه آبی کشور در سال ۱۳۹۷ تقریباً ۱۰۰ هزار هکتار بوده است که دو استان مجاور دریاچه ارومیه، در مجموع تنها ۱۴۲۶ هکتار از اراضی کشاورزی‌شان را به کشت هندوانه آبی اختصاص داده‌اند. در میان ۹ شهرستان مورد نظر، عمده سطح زیر کشت هندوانه آبی در سال ۱۳۹۷ مربوط به شهرستان میاندوآب می‌باشد؛ به طوری که مقدار این متغیر معادل ۱۷۹ هکتار بوده است.

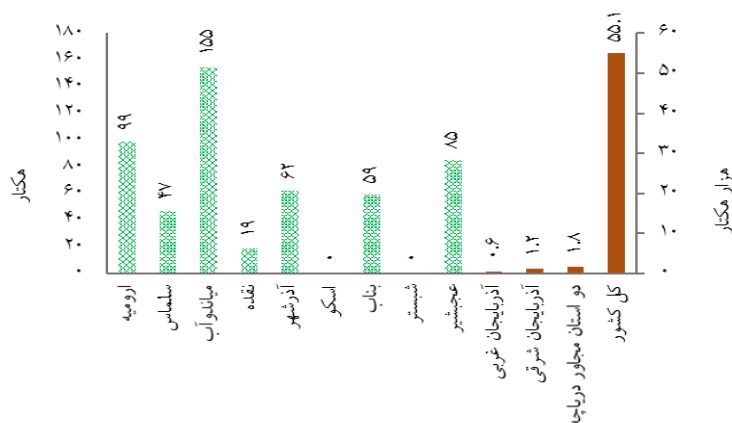
❖ خربزه آبی



نمودار ۴-۷- سطح زیر کشت خربزه آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (هکتار - هزارهکتار)
 مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

سطح زیر کشت خربزه آبی را در ۹ شهرستان همجوار با دریاچه ارومیه، دو استان آذربایجان شرقی و غربی، مجموع این دو استان و کل کشور مطابق با نمودار ۴-۹ و بررسی مجدد داده‌ها نشان می‌دهد. همان‌طور که مشاهده می‌شود، کل سطح زیر کشت خربزه آبی کشور در سال ۱۳۹۷ برابر با ۷۹ هزار هکتار بوده است. در این میان، در دو استان مجاور دریاچه ارومیه در مجموع ۱۰۱۴ هکتار از اراضی کشاورزی به کشت خربزه آبی اختصاص داده شده است که ۷۹۴ هکتار آن مربوط به استان آذربایجان غربی و ۲۲۰ هکتار نیز مربوط به استان آذربایجان شرقی بوده است. در میان ۹ شهرستان مورد بحث، عمده تولید مربوط به شهرستان میاندوآب بوده است. این شهرستان بیش از ۳۹۰ هکتار از اراضی کشاورزی‌اش را به کشت خربزه آبی اختصاص داده است.

❖ خیار آبی

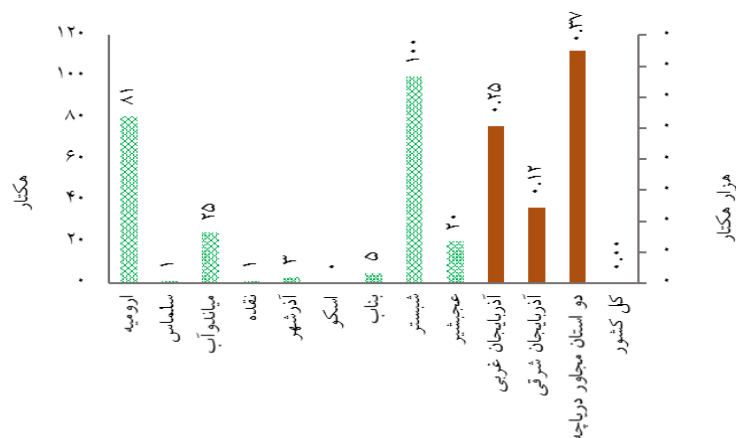


نمودار ۴-۸- سطح زیر کشت خیار آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (هکتار - هزارهکتار)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

سطح زیر کشت خیار آبی در سال ۱۳۹۷ در ۹ شهرستان همجوار با دریاچه ارومیه، دو استان آذربایجان شرقی و غربی، مجموع این دو استان و کل کشور در نمودار ۴-۸ ارائه شده است. همان‌طور که مشاهده می‌شود، مطابق با نمودار و بررسی مجدد داده‌ها کل سطح زیر کشت خیار آبی کشور معادل با ۵۵ هزار هکتار می‌باشد. در این میان در دو استان مجاور دریاچه ارومیه مقدار این متغیر، ۱/۸ هزار هکتار می‌باشد؛ به طوری که استان آذربایجان شرقی و غربی به ترتیب ۱/۲ و ۰/۶ هزار هکتار از سطح زیر کشت کشاورزی‌شان را به محصول خیار آبی اختصاص داده‌اند. از میان شهرستان‌های نه‌گانه تحت بررسی، شهرستان‌های میاندوآب، ارومیه و عجبشیر به ترتیب با ۱۵۵، ۹۹ و ۸۵ هکتار کشت خیار آبی در جایگاه اول تا سوم قرار دارند.

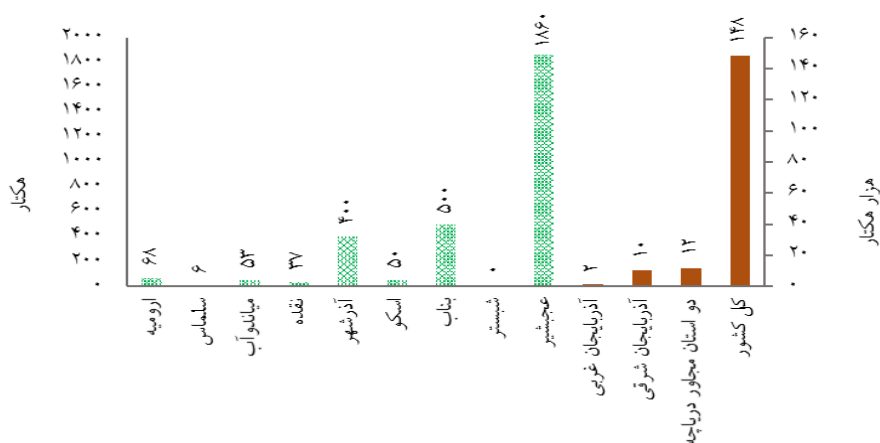
❖ کدو آبی



نمودار ۴-۹- سطح زیر کشت کدو آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (هکتار - هزارهکتار)^۱
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

سطح زیر کشت کدو آبی در ۹ شهرستان همجوار با دریاچه ارومیه، دو استان آذربایجان شرقی و غربی، مجموع این دو استان در نمودار ۴-۹ آمده است. با توجه به اینکه مقدار این شاخص در سالنامه‌های آماری کشاورزی کشور ارائه نشده است، در نمودار نمایش داده نمی‌شود. همان‌طور که مشاهده می‌شود، کل سطح زیر کشت کدو آبی در دو استان مجاور دریاچه ارومیه در سال ۱۳۹۷ معادل با ۰/۳۷ هزار هکتار می‌باشد. در این میان استان آذربایجان شرقی و غربی به ترتیب ۰/۱۲ و ۰/۲۵ هزار هکتار از اراضی‌شان را به زیر کشت کدو آبی برده‌اند. در میان شهرستان‌های مورد بحث نیز شبستر و ارومیه به ترتیب با ۱۰۰ و ۸۱ هکتار از لحاظ میزان سطح زیر کشت کدو آبی در جایگاه اول و دوم قرار دارند.

❖ سبب زمینی آبی



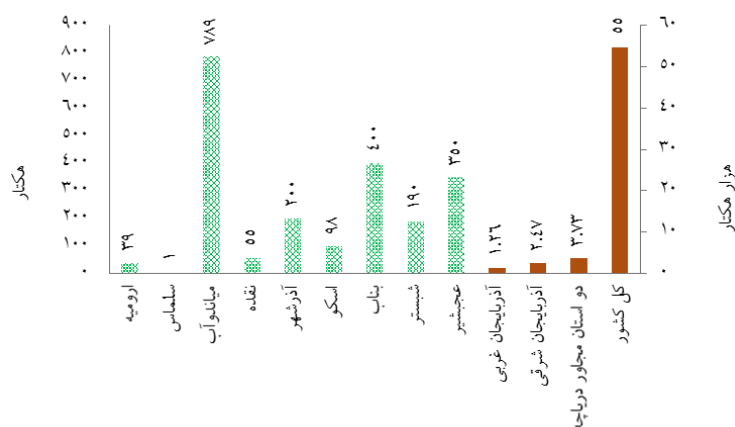
^۱ اطلاعات کشوری برای این محصول در آمارنامه سال ۱۳۹۷ گزارش نشده است.

نمودار ۴-۱۰- سطح زیر کشت سیب زمینی آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (هکتار - هزار هکتار)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

نمودار سطح زیر کشت سیب زمینی آبی در مناطق مختلف در نمودار ۴-۱۰ ارائه شده است. با توجه به آنچه که از نمودار بر می آید، در سال ۱۳۹۷ کل سطح زیر کشت سیب زمینی آبی در کشور برابر با ۱۴۸ هزار هکتار بوده است. در دو استان مجاور دریاچه ارومیه نیز در مجموع ۱۲ هزار هکتار به کشت این محصول اختصاص پیدا کرده که ۱۰ هزار هکتار آن مربوط به استان آذربایجان شرقی و ۲ هزار هکتار نیز مربوط به استان آذربایجان غربی می باشد. در میان شهرستان های نه گانه مجاور دریاچه ارومیه، عمده سطح زیر کشت سیب زمینی آبی مربوط به شهرستان عجبشیر می باشد؛ این شهرستان معادل ۱۸۶۰ هکتار از اراضی زراعی آبی خود را به زیر کشت سیب زمینی آبی برده است.

❖ پیاز آبی

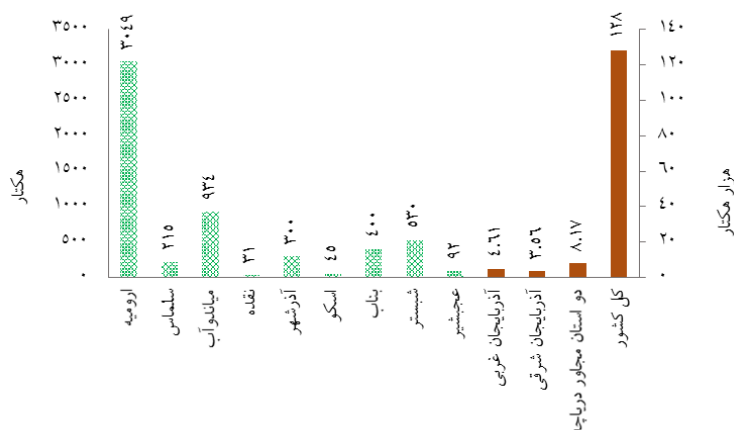


نمودار ۴-۱۱- سطح زیر کشت پیاز آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (هکتار - هزار هکتار)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

در نمودار ۴-۱۳ سطح زیر کشت پیاز آبی در مناطق مختلف مورد نظر، ارائه شده است. همان‌طور که قابل رؤیت است، کل سطح زیر کشت پیاز آبی کشور در سال ۱۳۹۷ تقریباً ۵۵ هزار هکتار بوده است که دو استان مجاور دریاچه ارومیه، در مجموع تنها ۳۷۳۰ هکتار از اراضی کشاورزی‌شان را به کشت پیاز آبی اختصاص داده‌اند. در این میان، ۲۴۷۰ هکتار مربوط به آذربایجان شرقی و ۱۲۶۰ هکتار مربوط به آذربایجان غربی می‌باشد. در میان ۹ شهرستان مورد نظر، سطح زیر کشت پیاز آبی در میاندوآب، بناب و عجبشیر به ترتیب برابر با ۷۸۹، ۴۰۰ و ۳۵۰ هکتار بوده است. بر این اساس، در میان ۹ شهرستان مذکور در جایگاه اول تا سوم قرار دارند.

❖ گوجه فرنگی آبی

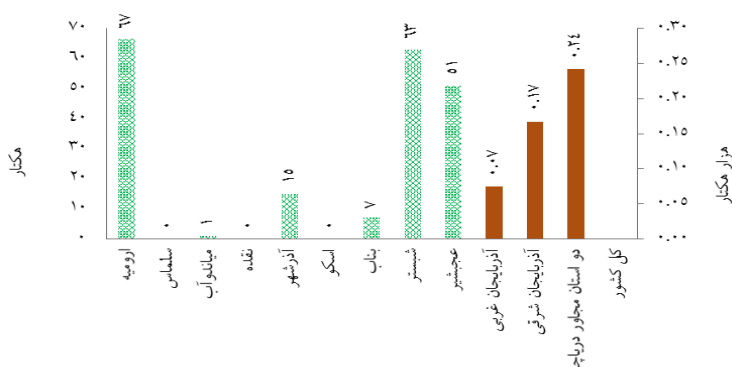


نمودار ۴-۱۲- سطح زیر کشت گوجه فرنگی آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (هکتار - هزارهکتار)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

در نمودار ۴-۱۴ سطح زیر کشت گوجه فرنگی آبی در مناطق مختلف مورد نظر، ارائه شده است. همان طور که قابل رؤیت است، کل سطح زیر کشت این محصول در کشور در سال ۱۳۹۷، ۱۲۷ هزار هکتار بوده است که کمی بیش از ۸ هزار هکتار از این میزان، مربوط به دو استان مجاور دریاچه ارومیه می باشد. در میان ۹ شهرستان مورد نظر، عمده سطح زیر کشت گوجه فرنگی آبی در سال ۱۳۹۷ مربوط به شهرستان ارومیه می باشد؛ به طوری که مقدار این متغیر معادل ۳۰۴۹ هکتار بوده است.

❖ لوبیا سبز آبی

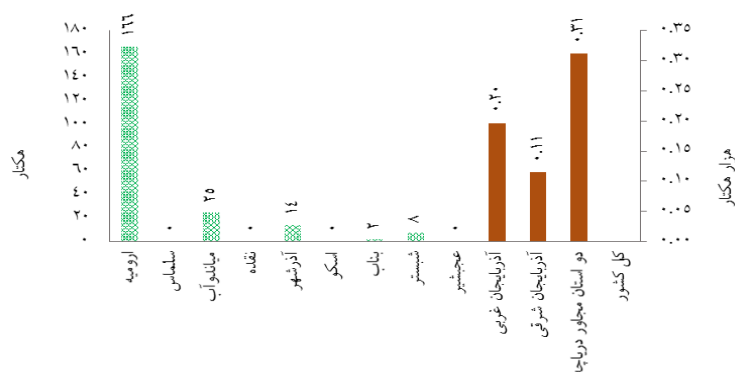


نمودار ۴-۱۳- سطح زیرکشت لوبیا سبز آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (هکتار - هزارهکتار)^۱

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

سطح زیر کشت لوبیا سبز آبی در ۹ شهرستان همجوار با دریاچه ارومیه، دو استان آذربایجان شرقی و غربی و مجموع این دو استان در **Error! Reference source not found.** آمده است. با توجه به اینکه مقدار این شاخص در سالنامه‌های آماری کشاورزی کشور ارائه نشده است، در نمودار نمایش داده نمی‌شود. همان‌طور که قابل رؤیت است، کل سطح زیر کشت لوبیا سبز آبی در دو استان مجاور دریاچه ارومیه در سال ۱۳۹۷ معادل با ۲۴۲ هکتار می‌باشد که از این میزان، ۱۶۷ هکتار مربوط به آذربایجان شرقی و ۷۵ هکتار مربوط به آذربایجان غربی بوده است. از میان شهرستان‌های نه‌گانه تحت بررسی، شهرستان‌های ارومیه، شبستر و عجبشیر به ترتیب با ۶۷، ۶۳ و ۵۱ هکتار در جایگاه اول تا سوم قرار دارند.

❖ کلم آبی



نمودار ۴-۱۴- سطح زیرکشت کلم آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (هکتار - هزارهکتار)^۲

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

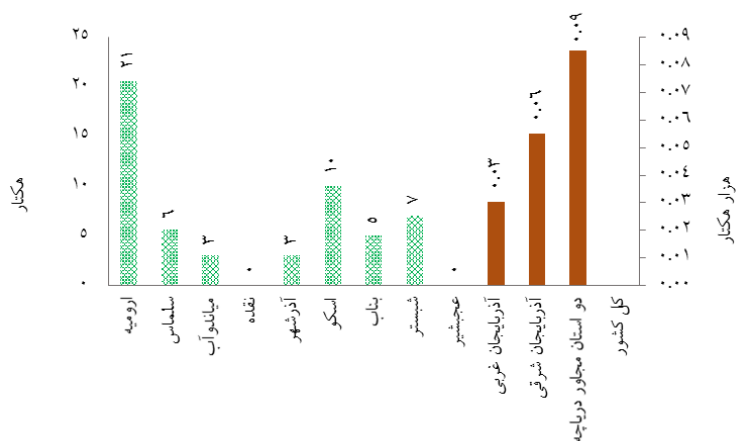
سطح زیر کشت کلم آبی در ۹ شهرستان همجوار با دریاچه ارومیه، دو استان آذربایجان شرقی و غربی، مجموع این دو استان در نمودار ۴-۱۴ آمده است. مقدار این شاخص هم به دلیل عدم گزارش‌دهی در سالنامه‌های آماری کشاورزی کشور، در نمودار نمایش داده نمی‌شود. همان‌طور که مشاهده می‌شود، کل سطح زیر کشت کلم آبی در دو استان مجاور دریاچه ارومیه در سال ۱۳۹۷ معادل با ۳۱۱ هکتار می‌باشد. در این میان استان آذربایجان شرقی و غربی به ترتیب ۱۱۵ و ۱۹۶ هکتار از اراضی‌شان را به زیر کشت کلم آبی برده‌اند. در میان شهرستان‌های مورد بحث نیز ارومیه عمده‌ترین تولیدکننده کلم آبی می‌باشد. سطح زیر کشت کلم آبی در این شهرستان معادل ۱۶۶ هکتار بوده

^۱ آمار مربوط به کل کشور برای این محصول در سال ۱۳۹۷ منتشر نشده است.

^۲ آمار مربوط به کل کشور برای این محصول در سال ۱۳۹۷ منتشر نشده است.

است.

❖ فلفل آبی

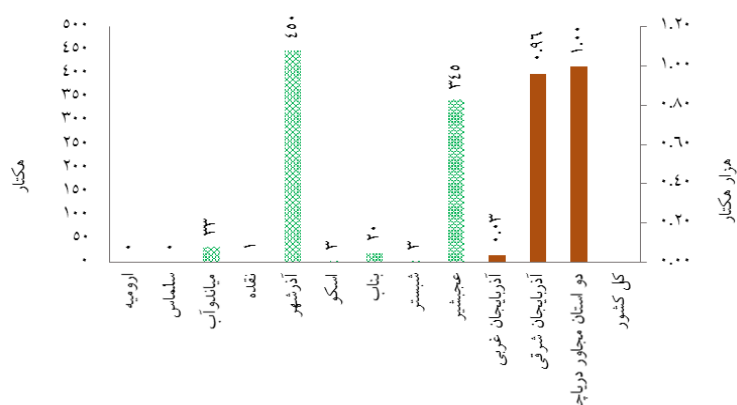


نمودار ۴-۱۵- سطح زیر کشت فلفل آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (هکتار - هزارهکتار)^۱
 مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

در نمودار ۴-۱۷ سطح زیر کشت فلفل آبی در مناطق مختلف مورد نظر، ارائه شده است. مقدار این شاخص هم به دلیل عدم گزارش دهی در سالنامه های آماری کشاورزی کشور، در نمودار نمایش داده نمی شود. همان طور که در نمودار ۴-۱۵ مشاهده می شود، در سال ۱۳۹۷ دو استان مجاور دریاچه ارومیه، ۸۵ هکتار از اراضی کشاورزی خود را به کشت فلفل آبی اختصاص داده اند که بیش از ۵۵ هکتار آن مربوط به استان آذربایجان شرقی و حدود ۳۰ هکتار آن مربوط به آذربایجان غربی می باشد. در میان شهرستان های نه گانه تحت بررسی، ارومیه با ۲۱ هکتار بیشترین سطح زیر کشت فلفل آبی را دارد.

❖ سیر آبی

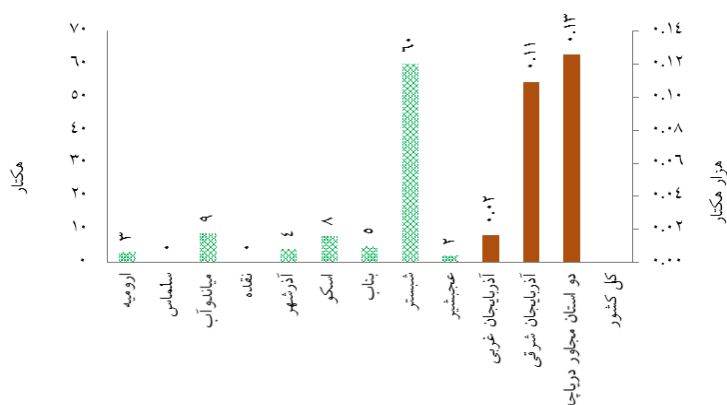
^۱ آمار مربوط به کل کشور برای این محصول در سال ۱۳۹۷ منتشر نشده است.



نمودار ۴-۱۶- سطح زیرکشت سیر آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (هکتار - هزارهکتار)^۱
 مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

نمودار ۴-۱۶ سطح زیر کشت سیر آبی را در ۹ شهرستان همجوار با دریاچه ارومیه، دو استان آذربایجان شرقی و غربی و مجموع این دو استان نشان می‌دهد. مقدار این شاخص هم به دلیل عدم گزارش‌دهی در سالنامه‌های آماری کشاورزی کشور، در نمودار نمایش داده نمی‌شود. همان‌طور که قابل رؤیت است، کل سطح زیر کشت سیر آبی در دو استان مجاور دریاچه ارومیه در مجموع ۹۹۵ هکتار بوده است که از این میان، ۳۴ هکتار مربوط به استان آذربایجان غربی و ۹۶۱ هکتار نیز مربوط به استان آذربایجان شرقی بوده است. در میان ۹ شهرستان مورد بحث، دو شهرستان آذرشهر و عجبشیر به ترتیب با ۴۵۰ و ۳۴۵ هکتار سطح زیر کشت سهم بیشتری نسبت به سایر شهرستان‌ها در کشت سیر آبی دارند.

❖ بادمجان آبی

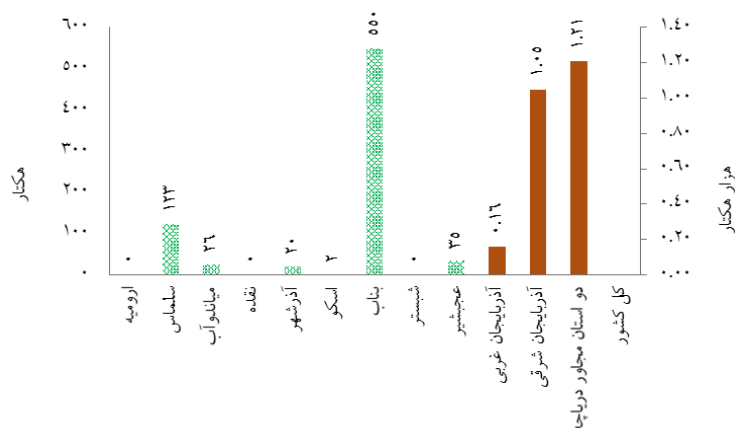


نمودار ۴-۱۷- سطح زیرکشت بادمجان آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (هکتار - هزارهکتار)
 مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

^۱ آمار مربوط به کل کشور برای این محصول در سال ۱۳۹۷ منتشر نشده است.

در نمودار ۴-۱۹ سطح زیر کشت بادمجان آبی در مناطق مختلف مورد نظر، آمده است. مقدار این شاخص هم به دلیل عدم گزارش دهی در سالنامه های آماری کشاورزی کشور، در نمودار نمایش داده نمی شود. همان طور که مشاهده می شود، کل سطح زیر کشت بادمجان آبی در دو استان مجاور دریاچه ارومیه، در مجموع ۱۲۶ هکتار بوده است. در این میان، ۱۰۹ هکتار مربوط به استان آذربایجان شرقی و ۱۷ هکتار دیگر مربوط به استان آذربایجان غربی می باشد. از بین ۹ شهرستان مورد نظر، عمده سطح زیر کشت بادمجان آبی در سال ۱۳۹۷ مربوط به شهرستان شبستر می باشد؛ به طوری که مقدار این متغیر معادل ۶۰ هکتار بوده است.

❖ هویج آبی

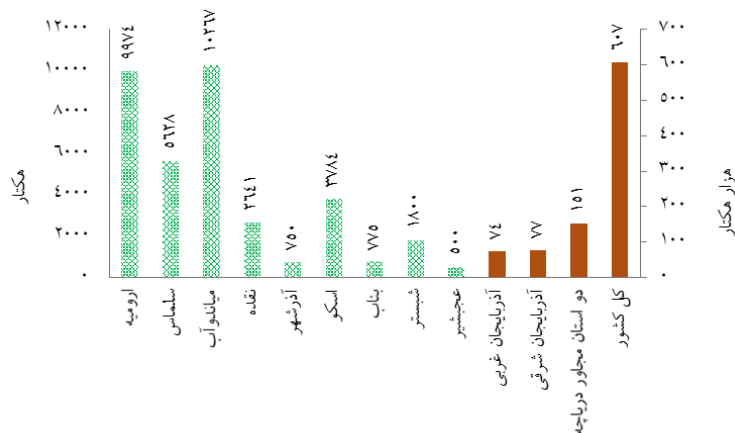


نمودار ۴-۱۸- سطح زیر کشت هویج آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (هکتار - هزارهکتار)^۱
 مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

سطح زیر کشت هویج آبی در ۹ شهرستان همجوار با دریاچه ارومیه، دو استان آذربایجان شرقی و غربی و مجموع این دو استان در نمودار ۴-۱۸ ارائه شده است. با توجه به اینکه مقدار این شاخص در سالنامه های آماری کشاورزی کشور ارائه نشده است، در نمودار نمایش داده نمی شود. همان طور که مشاهده می شود، در سال ۱۳۹۷ کل سطح زیر کشت هویج آبی در دو استان مجاور دریاچه ارومیه برابر با ۱۲۰۸ هکتار می باشد که از این میزان، ۱۰۴۸ هکتار مربوط به آذربایجان شرقی و ۱۶۰ هکتار مربوط به آذربایجان غربی بوده است. از بین شهرستان های نه گانه مذکور، شهرستان بناب با ۵۵۰ هکتار سطح زیر کشت، در جایگاه اول قرار دارند.

^۱ آمار مربوط به کل کشور برای این محصول در سال ۱۳۹۷ منتشر نشده است.

❖ یونجه آبی

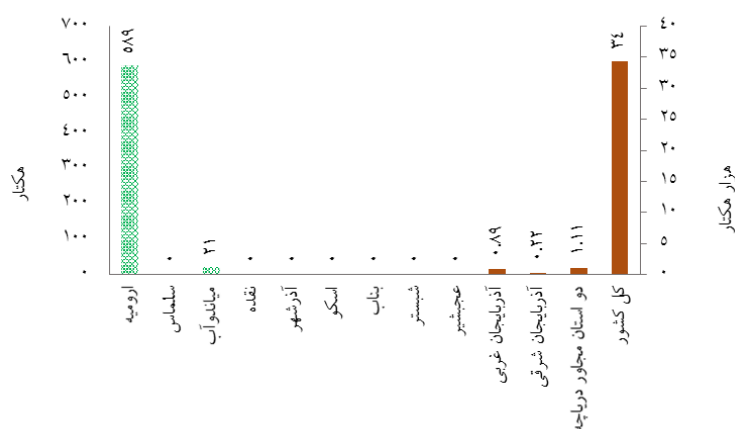


نمودار ۱۹-۴- سطح زیر کشت یونجه آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (هکتار - هزارهکتار)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

نمودار ۱۹-۴ سطح زیر کشت یونجه آبی را در ۹ شهرستان همجوار با دریایچه ارومیه، دو استان آذربایجان شرقی و غربی، مجموع این دو استان و کل کشور نشان می‌دهد. همان‌طور که مشاهده می‌شود، کل سطح زیر کشت یونجه آبی کشور در سال ۱۳۹۷ برابر با ۶۰۷ هزار هکتار بوده است. در این میان، دو استان مجاور دریایچه ارومیه در مجموع ۱۵۱ هزار هکتار از اراضی کشاورزی‌شان را به کشت خربزه آبی اختصاص داده‌اند که ۷۴ هزار هکتار آن مربوط به استان آذربایجان غربی و ۷۷ هکتار نیز مربوط به استان آذربایجان شرقی بوده است. در میان ۹ شهرستان مورد اشاره، سه شهرستان میاندوآب، ارومیه و سلماس به ترتیب با ۱۰۲۶۷، ۹۹۷۴ و ۵۶۲۸ هکتار در جایگاه اول تا سوم قرار دارند.

❖ شبدر آبی

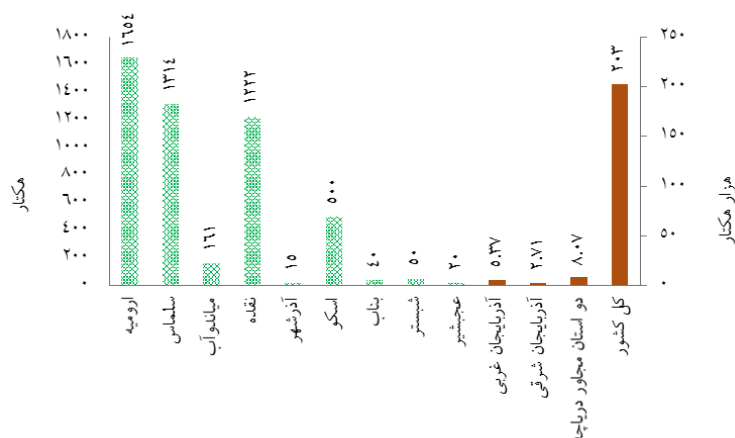


نمودار ۲۰-۴- سطح زیر کشت شبدر آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (هکتار - هزارهکتار)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

در نمودار ۴-۲۲، سطح زیر کشت شبدر آبی در ۲ شهرستان ارومیه و میاندوآب و مقدار آن در دو استان آذربایجان شرقی و غربی و کل کشور ارائه شده است. اطلاعات سطح زیر کشت شبدر آبی در ۵ شهرستان آذرشهر، اسکو، بناب، شبستر و عجبشیر در دسترس نبوده است. همچنین سطح زیر کشت این محصول در دو شهرستان سلماس و نقده صفر گزارش شده است. همان طور که در نمودار ۴-۲۰ مشاهده می شود، در سال ۱۳۹۷ کل سطح زیر کشت شبدر آبی کشور برابر با ۳۴ هزار هکتار بوده است. در این میان، در دو استان مجاور دریاچه ارومیه، در مجموع ۱۱۱۰ هکتار از اراضی کشاورزی، به کشت این محصول اختصاص داده شده است که بیش از ۸۹۰ هکتار آن مربوط به استان آذربایجان غربی و مابقی آن، معادل ۲۲۰ هکتار مربوط به استان آذربایجان شرقی بوده است. در میان شهرستان ها، ارومیه با سطح زیر کشتی معادل ۵۸۹ هکتار نقش برجسته ای در تولید شبدر آبی در منطقه همجوار با دریاچه ارومیه ایفا می کند.

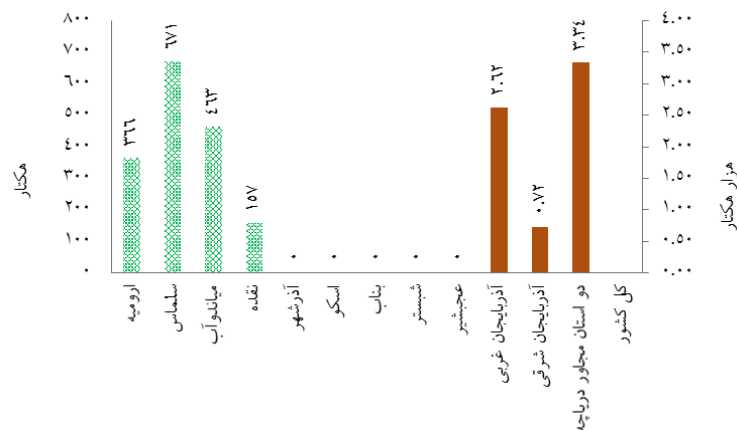
❖ ذرت علوفه ای آبی



نمودار ۴-۲۱- سطح زیر کشت ذرت علوفه ای آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (هکتار - هزارهکتار)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

در نمودار ۴-۲۱ سطح زیر کشت ذرت علوفه ای آبی در ۹ شهرستان همجوار با دریاچه ارومیه، دو استان آذربایجان شرقی و غربی، مجموع این دو استان و کل کشور ارائه شده است. همان طور که مشاهده می شود، در سال ۱۳۹۷ کل سطح زیر کشت این محصول در کشور معادل با ۲۰۳ هزار هکتار بوده است. در این میان، در دو استان مجاور دریاچه ارومیه در مجموع بیش از ۸ هزار هکتار از اراضی کشاورزی به کشت ذرت علوفه ای آبی اختصاص داده شده است که ۵/۳۷ آن مربوط به استان آذربایجان غربی و ۲/۷۱ هکتار نیز مربوط به استان آذربایجان شرقی بوده است. در میان ۹ شهرستان مورد بحث، ارومیه، سلماس و نقده به ترتیب با ۱۶۵۴، ۱۳۱۴ و ۱۲۲۲ هکتار سطح زیر کشت سهم بیشتری نسبت به سایر شهرستان ها در کشت ذرت علوفه ای آبی دارند.

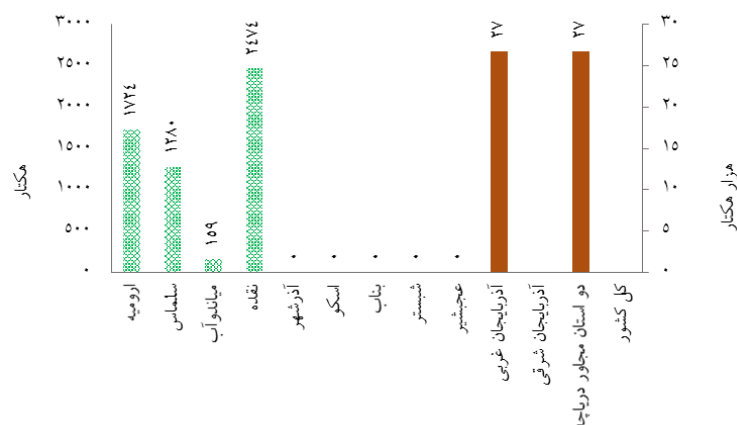
❖ سورگوم آبی



نمودار ۴-۲۲- سطح زیرکشت سورگوم آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (هکتار - هزارهکتار)
 مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

نمودار ۴-۲۲ سطح زیر کشت سورگوم آبی را در کل استان‌های همجوار با دریاچه، دو استان آذربایجان شرقی و غربی و کل کشور نشان می‌دهد. اطلاعات سطح زیر کشت سورگوم آبی در ۵ شهرستان آذرشهر، اسکو، بناب، شبستر و عجبشیر در دسترس نبوده است. علاوه بر این، میزان این متغیر برای کل کشور هم در سالنامه‌های آماری کشاورزی گزارش نشده است. همان‌طور که در نمودار زیر مشاهده می‌شود، در سال ۱۳۹۷ کل سطح زیر کشت سورگوم آبی در دو استان مجاور دریاچه ارومیه، در مجموع ۳/۳۴ هزار هکتار بوده است که ۲/۶۲ هزار هکتار آن مربوط به استان آذربایجان غربی و مابقی آن، معادل ۰/۷۲ هزار هکتار مربوط به استان آذربایجان شرقی بوده است. در میان شهرستان‌ها، سلماس با ۶۷۱ هکتار جایگاه نخست را از لحاظ سطح زیر کشت سورگوم آبی در منطقه دارد.

❖ کدو آجیلی آبی



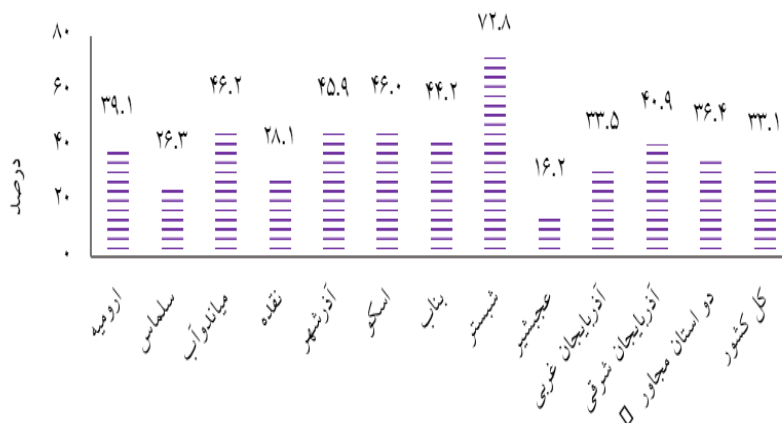
نمودار ۴-۲۳- سطح زیرکشت کدو آجیلی آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (هکتار - هزارهکتار)
 مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

نمودار ۴-۲۳ سطح زیر کشت کدو آجیلی آبی را در استان آذربایجان غربی و ۴ شهرستان ارومیه، سلماس، میاندوآب و نقده نشان می‌دهد. اطلاعات سطح زیر کشت سورگوم آبی در ۵ شهرستان آذرشهر، اسکو، بناب، شبستر و عجبشیر و استان آذربایجان شرقی در دسترس نبوده است. علاوه بر این، میزان این متغیر برای کل کشور هم در سالنامه‌های آماری کشاورزی گزارش نشده است. همان‌طور که در نمودار زیر مشاهده می‌شود، در سال ۱۳۹۷ کل سطح زیر کشت کدو آجیلی آبی در استان آذربایجان غربی معادل ۲۷ هزار هکتار بوده است. در میان شهرستان‌ها نیز، نقده با ۲۴۷۴ هکتار جایگاه نخست را از لحاظ سطح زیر کشت کدو آجیلی آبی در منطقه دارد.

۴-۱-۳- بررسی سهم سطح زیر کشت محصولات زراعی از کل اراضی زراعی آبی در هر منطقه

یکی از شاخص‌هایی که می‌تواند ما را در شناخت وضعیت کشت مناطق مجاور با دریاچه ارومیه یاری کند، تحلیل سهم سطح زیر کشت محصولات زراعی مختلف از کل اراضی زراعی آبی در هر منطقه می‌باشد. در ادامه به ارائه این شاخص برای کل کشور، دو استان مجاور و ۹ شهرستان مورد نظر پرداخته می‌شود.

❖ گندم آبی



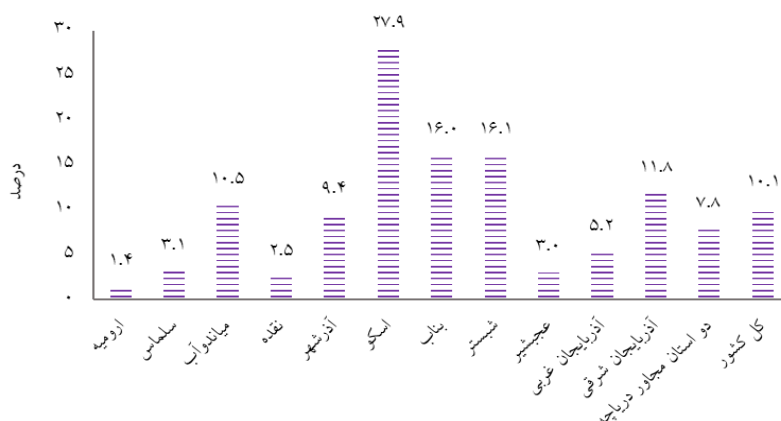
نمودار ۴-۲۴- سهم سطح زیر کشت گندم آبی از کل اراضی زراعی آبی (درصد)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

نمودار ۴-۲۶ وضعیت این شاخص را در کشت گندم آبی کل کشور، مجموع دو استان مجاور، استان‌های آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی و ۹ شهرستان هم‌جوار با دریاچه نشان می‌دهد. همان‌طور که رؤیت می‌شود، مطابق با نمودار و بررسی مجدد داده‌ها گندم آبی بیش از ۳۳ درصد از اراضی زراعی آبی کشور را به خود اختصاص

داده و از این لحاظ یکی از مهم‌ترین محصولات زراعی آبی محسوب می‌شود. وضعیت این شاخص در دو استان مجاور با دریاچه، آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی نیز به ترتیب معادل با ۳۶/۴، ۴۰/۹ و ۳۳/۵ درصد بوده است. از این لحاظ، الگوی کشت منطقه تقریباً مشابه کل کشور می‌باشد. در میان ۹ شهرستان همجوار با دریاچه، گندم آبی در شهرستان شبستر از اهمیت بیشتری برخوردار است به طوری که، بیش از ۷۲ درصد از سطح زیر کشت زراعی آبی این شهرستان به کشت گندم اختصاص داده شده است. از سوی دیگر، سهم سطح زیر کشت گندم آبی از کل اراضی زراعی آبی شهرستان عجبشیر معادل با ۱۶/۲ درصد بوده است که بیانگر تمایل کمتر کشاورزان این شهرستان نسبت به سایر مناطق به کشت گندم آبی می‌باشد.

❖ جو آبی



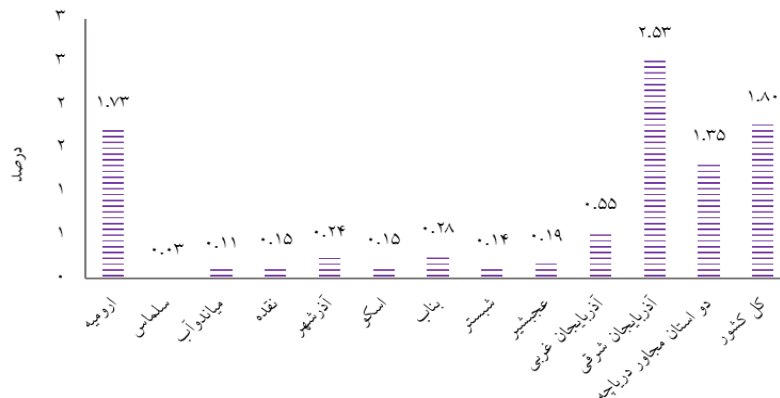
نمودار ۴-۲۵- سهم سطح زیر کشت جو آبی از کل اراضی زراعی آبی (درصد)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

نمودار ۴-۲۵ سهم سطح زیر کشت جو آبی از کل اراضی زراعی آبی را در کل کشور، مجموع دو استان مجاور، استان‌های آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی و ۹ شهرستان همجوار با دریاچه نشان می‌دهد. همان‌طور که مشاهده می‌شود، مطابق با نمودار و بررسی مجدد داده‌ها، جو آبی ۱۰/۱ درصد از اراضی زراعی آبی کشور را به خود اختصاص داده است. وضعیت این شاخص در مجموع دو استان مجاور با دریاچه، آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی نیز به ترتیب معادل با ۷/۸، ۱۱/۸ و ۵/۲ درصد بوده است. در میان ۹ شهرستان همجوار با دریاچه، جو آبی در شهرستان اسکو از اهمیت بیشتری برخوردار است به طوری که، حدود ۲۸ درصد از سطح زیر کشت زراعی آبی این شهرستان به کشت جو اختصاص داده شده است. پس از این شهرستان، دو شهرستان شبستر و بناب با بیش از ۱۶ درصد در

جایگاه دوم و سوم قرار دارند.

❖ لوبیا آبی

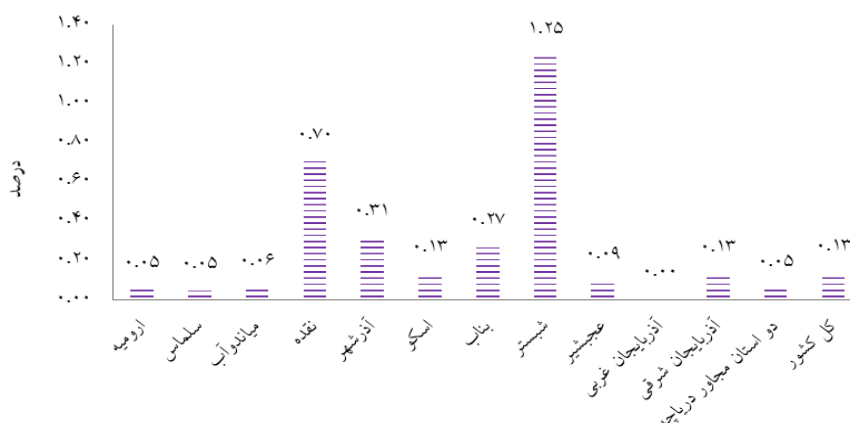


نمودار ۴-۲۶- سهم سطح زیر کشت لوبیا آبی از کل اراضی زراعی آبی (درصد)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

سهم سطح زیر کشت لوبیا آبی از کل اراضی زراعی آبی در مناطق اشاره شده، در نمودار ۴-۲۶ ارائه شده است. مطابق با نمودار و بررسی مجدد داده‌ها، تقریباً $1/8$ درصد از اراضی زراعی آبی کشور زیر کشت لوبیا آبی بوده است. وضعیت این شاخص در مجموع دو استان مجاور با دریache، آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی نیز به ترتیب معادل با $1/3$ ، $2/5$ و $0/55$ درصد بوده است. بنابراین، رغبت کشاورزان استان آذربایجان شرقی به کشت لوبیا آبی بیشتر از کشاورزان استان آذربایجان غربی می‌باشد. در میان شهرستان‌های نه‌گانه همجوار با دریache، کشت لوبیا آبی در شهرستان ارومیه از محبوبیت بیشتری برخوردار است، به طوری که بیش از $1/7$ درصد از سطح زیر کشت زراعی آبی این شهرستان به کشت لوبیا اختصاص داده شده است.

❖ نخود آبی

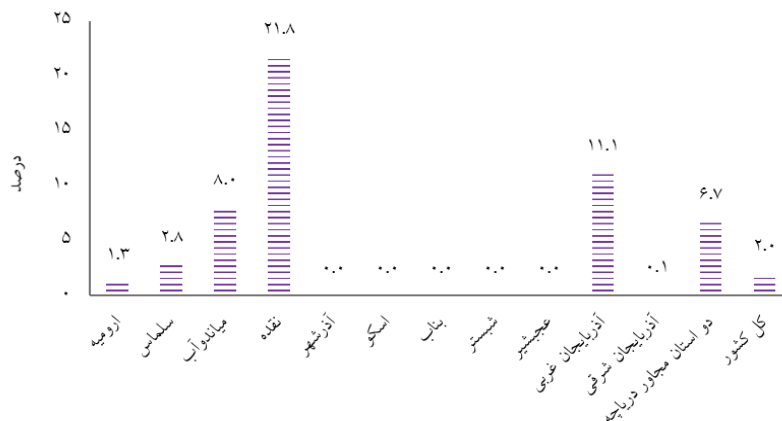


نمودار ۴-۲۷- سهم سطح زیر کشت نخود آبی از کل اراضی زراعی آبی (درصد)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

سهم سطح زیر کشت نخود آبی از کل اراضی زراعی آبی در مناطق اشاره شده، در نمودار ۴-۲۷ آمده است. همان طور که از این نمودار بر می آید، ۰/۱۳ درصد از اراضی زراعی آبی کشور زیر کشت این محصول بوده است. وضعیت این شاخص در مجموع دو استان مجاور با دریاچه، معادل با ۰/۲۳ درصد بوده است. در میان شهرستان های نه گانه همجوار با دریاچه نیز، کشت نخود آبی در شهرستان شبستر از رواج بیشتری برخوردار است، به طوری که بیش از ۱/۲۵ درصد از سطح زیر کشت زراعی آبی این شهرستان به کشت نخود اختصاص داده شده است.

❖ چغندر قند آبی



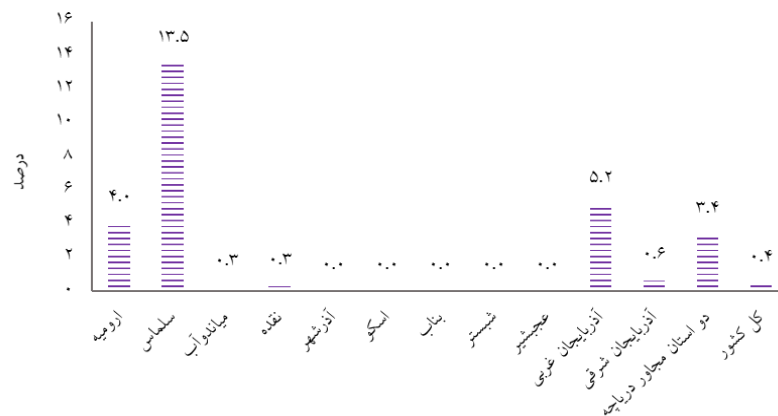
نمودار ۴-۲۸- سهم سطح زیر کشت چغندر قند آبی از کل اراضی زراعی آبی (درصد)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

نمودار ۴-۲۸ سهم سطح زیر کشت چغندر قند آبی از کل اراضی زراعی آبی را در کل کشور، مجموع دو استان مجاور، استان های آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی و ۴ شهرستان ارومیه، سلماس، میاندوآب و نقده نشان می دهد. اطلاعات مرتبط با ۵ شهرستان آذرشهر، اسکو، بناب، شبستر و عجبشیر در دسترس نبوده است. همان طور که مشاهده می شود، بیش از ۲ درصد از اراضی زراعی آبی کشور زیر کشت چغندر قند آبی بوده است. وضعیت این شاخص در مجموع دو استان مجاور با دریاچه، آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی نیز به ترتیب معادل با ۶/۷، ۰/۱ و ۱۱/۱ درصد بوده است. بنابراین، می توان اظهار داشت که استان آذربایجان غربی یکی از قطب های تولید چغندر قند در کشور می باشد. در میان ۹ شهرستان همجوار با دریاچه، چغندر قند آبی در شهرستان نقده به طور جدی تری مورد

اقبال کشاورزان بوده است و حدود ۲۲ درصد از سطح زیر کشت زراعی آبی این شهرستان به کشت این محصول اختصاص داده شده است

❖ آفتابگردان آجیلی آبی

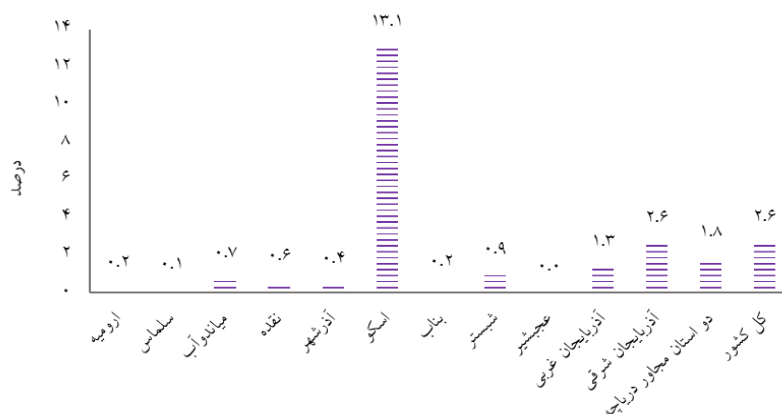


نمودار ۴-۲۹- سهم سطح زیر کشت آفتابگردان آجیلی آبی از کل اراضی زراعی آبی (درصد)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

سهم سطح زیر کشت آفتابگردان آجیلی آبی از کل اراضی زراعی آبی در مناطق اشاره شده به جز ۵ شهرستان آذرشهر، اسکو، بناب، شبستر و عجبشیر (به دلیل عدم دسترسی به اطلاعات)، در نمودار ۴-۲۹ ارائه شده است. همان طور که قابل مشاهده است، حدود ۰/۴ درصد از اراضی زراعی آبی کشور زیر کشت این محصول بوده است. وضعیت این شاخص در مجموع دو استان مجاور با دریache، آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی نیز به ترتیب معادل با ۳/۴، ۰/۶ و ۵/۲ درصد بوده است. به نظر می رسد که کشت این محصول در استان آذربایجان غربی از اقبال بیشتری نسبت به متوسط کشور برخوردار بوده است. در میان شهرستان های همجوار با دریache، سلماس با ۱۳/۵ درصد از لحاظ سهم سطح زیر کشت آفتابگردان آجیلی آبی از کل اراضی زراعی آبی در جایگاه نخست قرار دارد.

❖ کلزا آبی

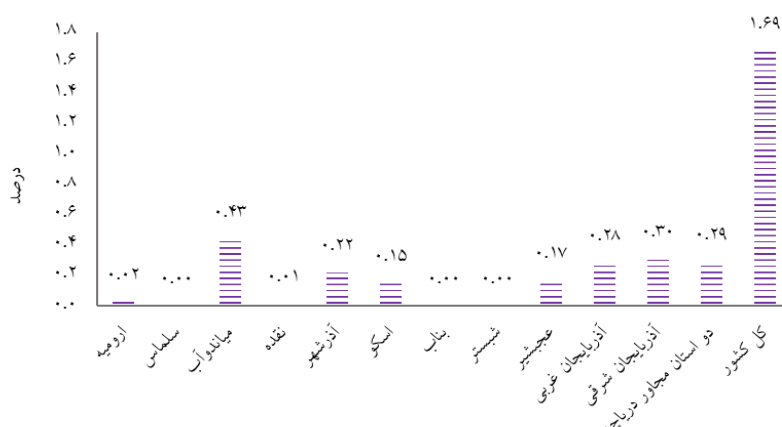


نمودار ۴-۳۰- سهم سطح زیر کشت کلزا آبی از کل اراضی زراعی آبی (درصد)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

سهم سطح زیر کشت کلزا آبی از کل اراضی زراعی آبی در مناطق اشاره شده، در نمودار ۴-۳۰ ارائه شده است. همان طور که رؤیت می شود، تقریباً ۲/۶ درصد از اراضی زراعی آبی کشور زیر کشت کلزا آبی بوده است. وضعیت این شاخص در مجموع دو استان مجاور با دریایچه، آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی نیز به ترتیب معادل با ۱/۸، ۲/۶ و ۱/۳ درصد بوده است. در میان شهرستان های نه گانه همجوار با دریایچه، کشت کلزا آبی در شهرستان اسکو از محبوبیت بیشتری برخوردار است، به طوری که بیش از ۱۳ درصد از سطح زیر کشت زراعی آبی این شهرستان به کشت کلزا اختصاص داده شده است.

❖ هندوانه آبی

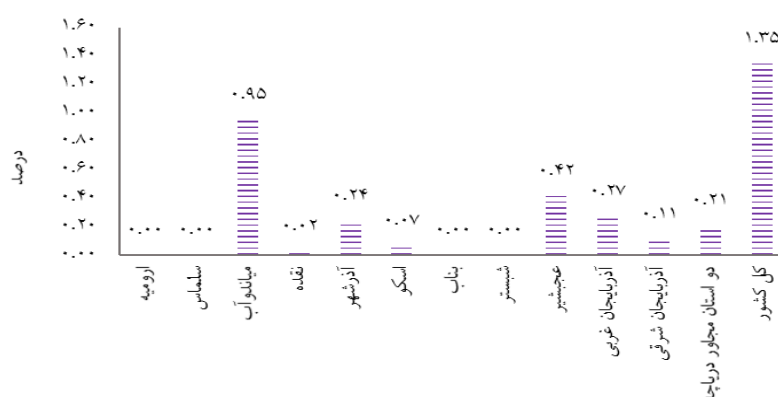


نمودار ۴-۳۱- سهم سطح زیر کشت هندوانه آبی از کل اراضی زراعی آبی (درصد)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

در نمودار ۴-۳۱ سهم سطح زیر کشت هندوانه آبی از کل اراضی زراعی آبی در مناطق مذکور، ارائه شده است. همان طور که قابل مشاهده است، حدود ۱/۷ درصد از اراضی زراعی آبی کشور زیر کشت این محصول بوده است. اما وضعیت این شاخص در مجموع دو استان مجاور با دریاچه، آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی به ترتیب معادل با ۰/۳، ۰/۳ و ۰/۳ درصد بوده است. به نظر می‌رسد که کشت این محصول مناطق همجوار با دریاچه چندان رایج نباشد. در میان شهرستان‌های همجوار با دریاچه، میاندوآب با ۰/۴ درصد از لحاظ سهم سطح زیر کشت هندوانه آبی از کل اراضی زراعی آبی در جایگاه نخست قرار دارد.

❖ خریزه آبی

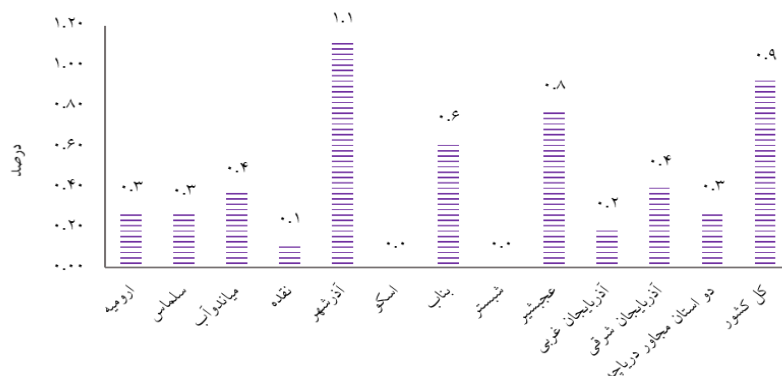


نمودار ۴-۳۲- سهم سطح زیر کشت خریزه آبی از کل اراضی زراعی آبی (درصد)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

نمودار ۴-۳۲ بیانگر سهم سطح زیر کشت خریزه آبی از کل اراضی زراعی آبی می‌باشد که در پهنه‌های مختلف از قبیل کل کشور، مجموع دو استان مجاور دریاچه ارومیه، استان‌های آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی و ۹ شهرستان همجوار محاسبه و ارائه شده است. همان طور که مشاهده می‌شود، خریزه آبی ۱/۳۵ درصد از اراضی زراعی آبی کشور را به خود اختصاص داده است. وضعیت این شاخص نیز مشابه با هندوانه آبی می‌باشد، به طوری که سهم سطح زیر کشت خریزه آبی از کل اراضی زراعی آبی در مجموع دو استان مجاور با دریاچه، آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی به ترتیب معادل با ۰/۲۱، ۰/۱۱ و ۰/۲۷ درصد بوده است. در میان ۹ شهرستان همجوار با دریاچه، خریزه آبی در شهرستان میاندوآب از رواج بیشتری برخوردار است به طوری که، حدود ۰/۹۵ درصد از سطح زیر کشت زراعی آبی این شهرستان به کشت خریزه اختصاص داده شده است.

❖ خیار آبی

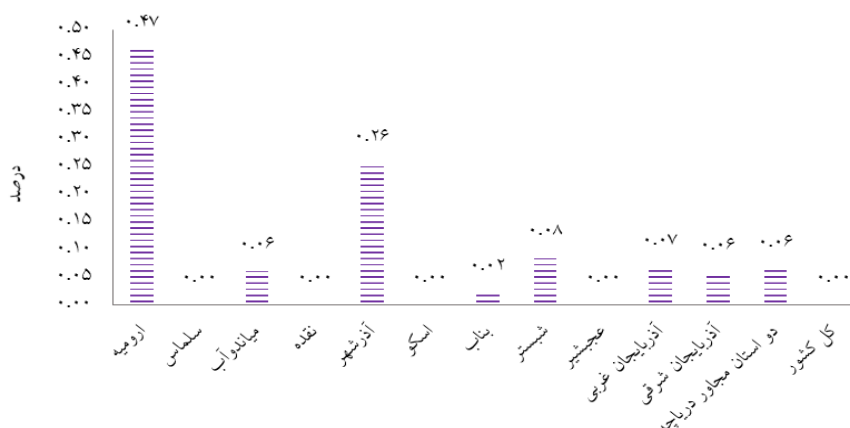


نمودار ۴-۳۳- سهم سطح زیر کشت خیار آبی از کل اراضی زراعی آبی (درصد)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

سهم سطح زیر کشت خیار آبی از کل اراضی زراعی آبی در مناطق اشاره شده، در نمودار ۴-۳۳ آمده است. مطابق با آنچه که از این نمودار بر می آید، حدود ۰/۹ درصد از اراضی زراعی آبی کشور، مربوط به تولید این محصول بوده است. وضعیت این شاخص در مجموع دو استان مجاور با دریچه، استان آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی معادل با ۰/۳، ۰/۴ و ۰/۲ درصد بوده است. در میان شهرستان‌های نه‌گانه هم‌جوار با دریچه نیز، کشت خیار آبی در شهرستان آذرشهر از رواج بیشتری برخوردار است، به طوری که بیش از ۱/۱ درصد از سطح زیر کشت زراعی آبی این شهرستان مربوط به کشت خیار می‌باشد.

❖ کدو آبی

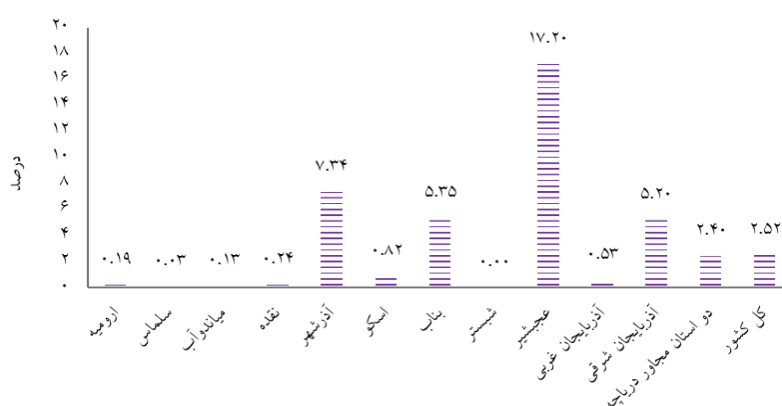


نمودار ۴-۳۴- سهم سطح زیر کشت کدو آبی از کل اراضی زراعی آبی (درصد)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

در نمودار ۴-۳۴ سهم سطح زیر کشت کدو آبی از کل اراضی زراعی آبی در پهنه‌های مختلف از قبیل مجموع دو استان مجاور دریاچه ارومیه، استان‌های آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی و ۹ شهرستان همجوار، ارائه شده است. لازم به ذکر است که آمار مرتبط با کشت کدو آبی کل کشور در سالنامه‌های آماری ارائه نمی‌شود. همان‌طور که قابل مشاهده است، سهم سطح زیر کشت کدو آبی از کل اراضی زراعی آبی در مجموع دو استان مجاور با دریاچه، آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی معادل با ۰/۰۸ درصد بوده است. اما مقدار این شاخص در شهرستان شبستر برابر با ۰/۴۵ درصد بوده و از این منظر در جایگاه نخست قرار دارد.

❖ سبب زمینی آبی

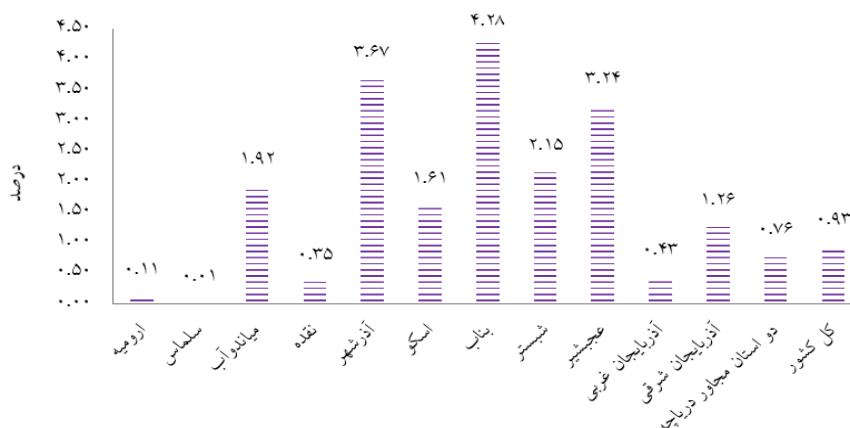


نمودار ۴-۳۵- سهم سطح زیر کشت سبب زمینی آبی از کل اراضی زراعی آبی (درصد)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

سهم سطح زیر کشت سبب زمینی آبی از کل اراضی زراعی آبی در مناطق اشاره شده، در نمودار ۴-۳۵ آمده است. مطابق با این نمودار، حدود ۲/۵ درصد از اراضی زراعی آبی کشور زیر کشت سبب زمینی آبی بوده است. وضعیت این شاخص در مجموع دو استان مجاور با دریاچه، آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی نیز به ترتیب برابر با ۲/۴، ۵/۲ و ۰/۵ درصد بوده است. به نظر می‌رسد که کشت این محصول در استان آذربایجان شرقی از اقبال بیشتری نسبت به متوسط کشور و استان آذربایجان غربی برخوردار بوده است. در میان شهرستان‌های همجوار با دریاچه، عجبشیر با ۱۷/۲ درصد از لحاظ سهم سطح زیر کشت سبب زمینی آبی از کل اراضی زراعی آبی در جایگاه نخست قرار دارد. پس از آن، شهرستان‌های آذرشهر و بناب به ترتیب با ۷/۳ و ۵/۳ جزء شهرستان‌های مهم منطقه در کشت سبب زمینی می‌باشند.

❖ پیاز آبی

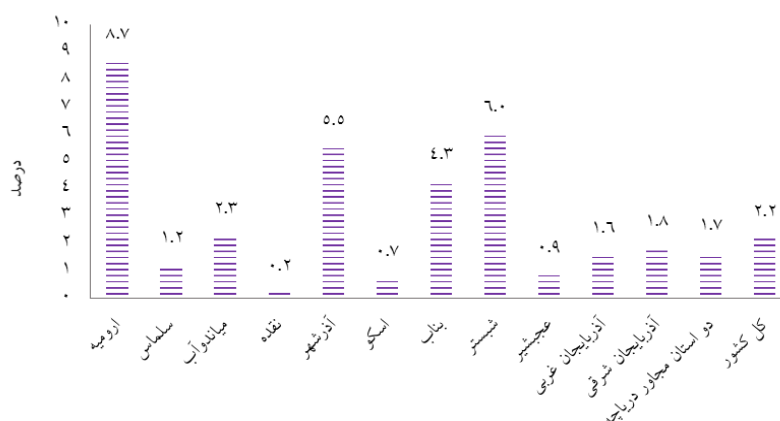


نمودار ۴-۳۶- سهم سطح زیر کشت پیاز آبی از کل اراضی زراعی آبی (درصد)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

نمودار ۴-۳۶ وضعیت سهم سطح زیر کشت پیاز آبی از کل اراضی زراعی آبی را در کل کشور، مجموع دو استان مجاور، استان‌های آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی و ۹ شهرستان همجوار با دریاچه نشان می‌دهد. همان‌طور که رؤیت می‌شود، پیاز آبی ۰/۹۳ درصد از اراضی زراعی آبی کشور را به خود اختصاص داده است. این شاخص در دو استان مجاور با دریاچه، آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی نیز به ترتیب معادل ۰/۷۶، ۱/۲۶ و ۰/۴۳ درصد بوده است. در میان ۹ شهرستان همجوار با دریاچه، پیاز آبی در شهرستان بناب، آذرشهر و عجبشیر از اهمیت بیشتری برخوردار است در این شهرستان‌ها به ترتیب ۴/۲۸، ۳/۶۷ و ۳/۲۴ درصد از اراضی زراعی آبی به کشت پیاز آبی اختصاص داده شده است.

❖ گوجه فرنگی آبی

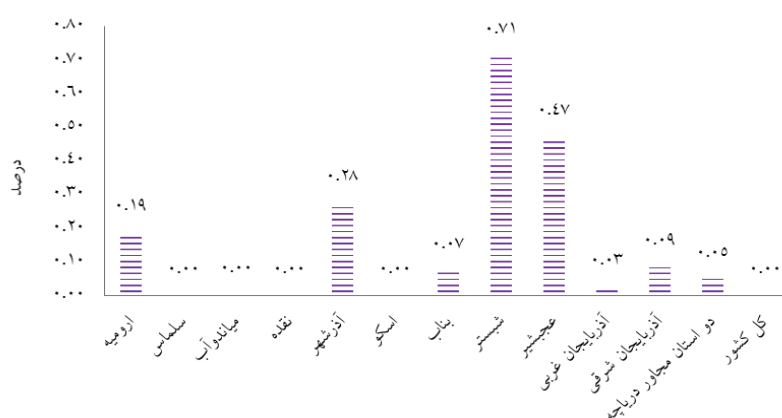


نمودار ۴-۳۷- سهم سطح زیر کشت گوجه فرنگی آبی از کل اراضی زراعی آبی (درصد)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

در نمودار ۴-۳۷ سهم سطح زیر کشت گوجه فرنگی آبی از کل اراضی زراعی آبی در کل کشور، مجموع دو استان مجاور، استان‌های آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی و شهرستان‌های نه‌گانه تحت بررسی نمایش داده شده است. مطابق با آمارهای ارائه شده در این نمودار، ۲/۲ درصد از اراضی زراعی آبی کشور زیر کشت گوجه فرنگی آبی بوده است. وضعیت این شاخص در مجموع دو استان مجاور با دریاچه، آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی نیز به ترتیب معادل با ۱/۷، ۱/۸ و ۱/۶ درصد بوده است. در میان ۹ شهرستان همجوار با دریاچه، گوجه فرنگی آبی در شهرستان ارومیه به طور جدی‌تری مورد اقبال کشاورزان بوده است و حدود ۸/۷ درصد از سطح زیر کشت زراعی آبی این شهرستان به کشت این محصول اختصاص داده شده است.

❖ لوبیا سبز آبی

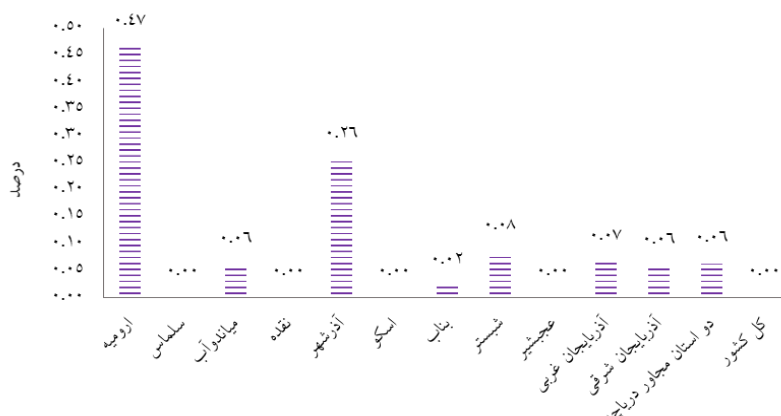


نمودار ۴-۳۸- سهم سطح زیر کشت لوبیا سبز آبی از کل اراضی زراعی آبی (درصد)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

سهم سطح زیر کشت لوبیا سبز آبی از کل اراضی زراعی آبی در پهنه‌های مختلف از قبیل مجموع دو استان مجاور دریاچه ارومیه، استان‌های آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی و ۹ شهرستان همجوار، در نمودار ۴-۴۰ ارائه شده است. لازم به ذکر است که آمار مرتبط با کشت لوبیا سبز آبی کل کشور در سالنامه‌های آماری ارائه نمی‌شود. مطابق با آنچه که از این نمودار بر می‌آید، حدود ۰/۹ درصد از اراضی زراعی آبی در مجموع دو استان مجاور با دریاچه، مربوط به تولید این محصول بوده است. وضعیت این شاخص در استان آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی معادل با ۰/۰۹ و ۰/۰۳ درصد بوده است. در میان شهرستان‌های نه‌گانه همجوار با دریاچه نیز، کشت لوبیا سبز آبی در شهرستان‌های شبستر و عجبشیر از رواج بیشتری برخوردار است، به طوری که به ترتیب با ۰/۷۱ و ۰/۴۷ درصد سهم از سطح زیر کشت زراعی آبی در جایگاه اول و دوم قرار دارند.

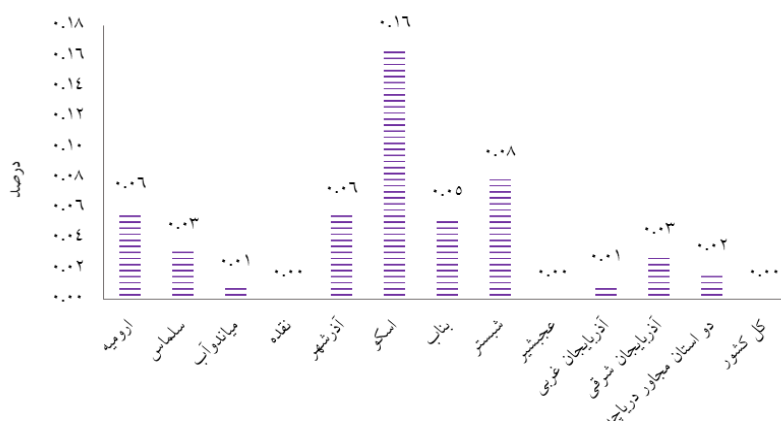
❖ کلم آبی



نمودار ۴-۳۹- سهم سطح زیر کشت کلم آبی از کل اراضی زراعی آبی (درصد)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

در نمودار ۴-۳۹ سهم سطح زیر کشت کلم آبی از کل اراضی زراعی آبی در پهنه‌های مختلف از قبیل مجموع دو استان مجاور دریایچه ارومیه، استان‌های آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی و ۹ شهرستان همجوار، ارائه شده است. با توجه به عدم گزارش دهی سطح زیر کشت این محصول در سالنامه‌های آماری کشاورزی، مقدار این شاخص برای کل کشور ارائه نشد. مطابق با آنچه که در نمودار زیر مشاهده می‌شود، وضعیت این شاخص در مجموع دو استان مجاور با دریایچه، آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی ۰/۱ درصد بوده است. در میان شهرستان‌های مجاور با دریایچه نیز، کشت کلم آبی در شهرستان‌های ارومیه (۰/۵ درصد) و آذرشهر (۰/۳ درصد) از رواج بیشتری برخوردار است.

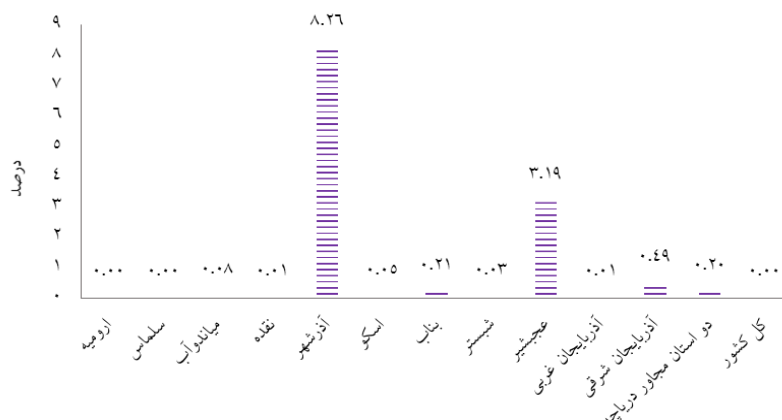
❖ فلفل آبی



نمودار ۴-۴۰- سهم سطح زیر کشت فلفل آبی از کل اراضی زراعی آبی (درصد)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

سهم سطح زیر کشت فلفل آبی از کل اراضی زراعی آبی در پهنه‌های مختلف از قبیل مجموع دو استان مجاور دریاچه ارومیه، استان‌های آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی و ۹ شهرستان همجوار، در نمودار ۴-۴۰ ارائه شده است. با توجه به عدم گزارش دهی سطح زیر کشت این محصول در سالنامه‌های آماری کشاورزی، مقدار این شاخص برای کل کشور ارائه نشد. همان‌طور که مشاهده می‌شود، وضعیت این شاخص در مجموع دو استان مجاور با دریاچه، آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی به ترتیب معادل با ۰/۲، ۰/۳ و ۰/۱ درصد بوده است. در میان شهرستان‌های مجاور با دریاچه نیز، کشت فلفل آبی در شهرستان اسکو (۰/۱۶ درصد) از رواج بیشتری برخوردار است.

❖ سیر آبی

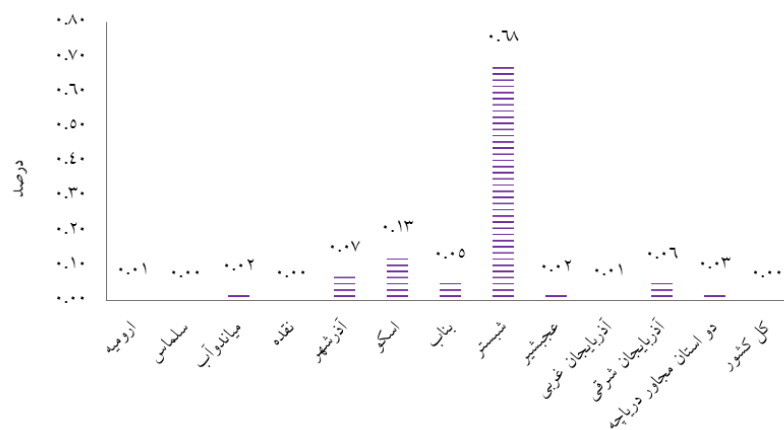


نمودار ۴-۴۱- سهم سطح زیر کشت سیر آبی از کل اراضی زراعی آبی (درصد)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

در نمودار ۴-۴۱ سهم سطح زیر کشت سیر آبی از کل اراضی زراعی آبی در مناطق مذکور، ارائه شده است. با توجه به عدم گزارش دهی سطح زیر کشت این محصول در سالنامه‌های آماری کشاورزی، مقدار این شاخص برای کل کشور ارائه نشد. مطابق با آنچه که در نمودار زیر مشاهده می‌شود، وضعیت این شاخص در مجموع دو استان مجاور با دریاچه، آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی به ترتیب معادل با ۰/۲، ۰/۴۹ و ۰/۰۱ درصد بوده است. بنابراین، عمده تولید در مناطق تحت بررسی مربوط به استان آذربایجان شرقی می‌باشد. در میان شهرستان‌های مجاور با دریاچه نیز، شهرستان آذرشهر و عجبشیر به ترتیب با ۸/۲۶ و ۳/۱۹ درصد در جایگاه اول و دوم قرار دارند.

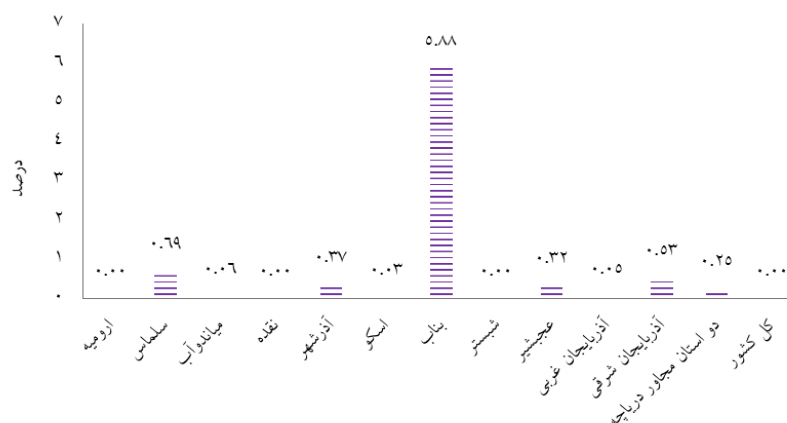
❖ بادمجان آبی



نمودار ۴-۴۲- سهم سطح زیر کشت بادمجان آبی از کل اراضی زراعی آبی (درصد)
 مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

سهم سطح زیر کشت بادمجان آبی از کل اراضی زراعی آبی در پهنه‌های مختلف از قبیل مجموع دو استان مجاور دریایچه ارومیه، استان‌های آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی و ۹ شهرستان همجوار، در نمودار ۴-۴۲ ارائه شده است. با توجه به عدم گزارش دهی سطح زیر کشت این محصول در سالنامه‌های آماری کشاورزی، مقدار این شاخص برای کل کشور ارائه نشد. همان‌طور که مشاهده می‌شود، وضعیت این شاخص در مجموع دو استان مجاور با دریایچه، آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی به ترتیب معادل با ۰/۰۳، ۰/۰۶ و ۰/۰۱ درصد بوده است. آنچه که به نظر می‌رسد این است که کشت بادمجان آبی در استان آذربایجان شرقی از اقبال بیشتری برخوردار بوده است. در میان شهرستان‌های مجاور با دریایچه نیز، کشت بادمجان آبی در شهرستان شبستر با ۰/۶۸ درصد سهم سطح زیر کشت بادمجان آبی از کل اراضی زراعی آبی در جایگاه نخست قرار دارد.

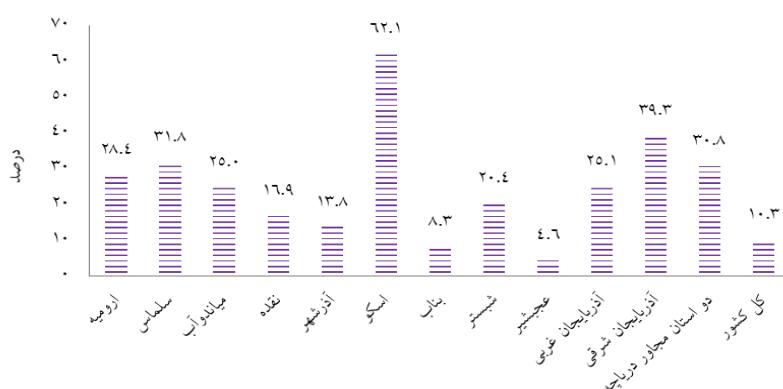
❖ هویج آبی



نمودار ۴-۴۳- سهم سطح زیر کشت هویج آبی از کل اراضی زراعی آبی (درصد)
 مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

در نمودار ۴-۴۳ سهم سطح زیر کشت هویج آبی از کل اراضی زراعی آبی در مناطق مذکور، ارائه شده است. با توجه به نبود گزارش قابل استناد از کل سطح زیر کشت هویج آبی در کشور مقدار این شاخص برای کل کشور گزارش نمی‌شود. مطابق با آنچه که در نمودار زیر مشاهده می‌شود، وضعیت این شاخص در مجموع دو استان مجاور با دریاچه، آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی به ترتیب معادل با ۲۵/۰، ۵۳/۰ و ۰/۰۵ درصد بوده است. به نظر می‌رسد که کشت این محصول بیشتر در استان آذربایجان شرقی مورد اقبال کشاورزان قرار گرفته است. در میان شهرستان‌های مجاور با دریاچه نیز، شهرستان بناب با ۵/۸۸ درصد در جایگاه نخست منطقه قرار دارد.

❖ یونجه آبی

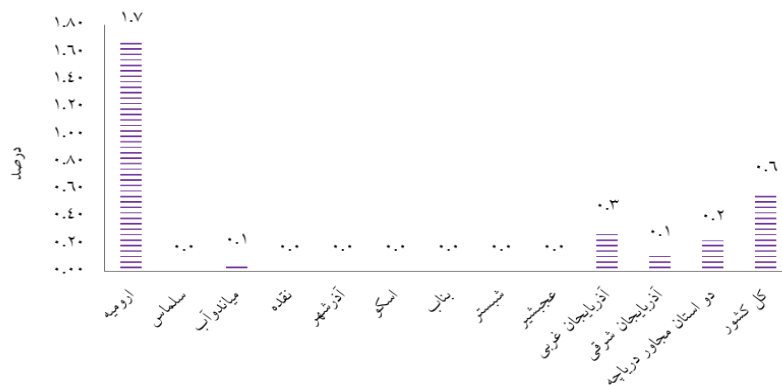


نمودار ۴-۴۴- سهم سطح زیر کشت یونجه آبی از کل اراضی زراعی آبی (درصد)
 مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

نمودار ۴-۴۴ وضعیت سهم سطح زیر کشت یونجه آبی از کل اراضی زراعی آبی را در کل کشور، مجموع دو استان مجاور، استان‌های آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی و ۹ شهرستان همجوار با دریاچه نشان می‌دهد. همان‌طور که رؤیت می‌شود، یونجه آبی بیش از ۱۰ درصد از اراضی زراعی آبی کشور را به خود اختصاص داده است. با توجه به ضرورت تولید این محصول در راستای خودکفایی در تولید محصولات دامی، این میزان سهم سطح زیر کشت توجیه داشته و بیانگر اهمیت این محصول راهبردی می‌باشد. وضعیت این شاخص در دو استان مجاور با دریاچه، آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی نیز به ترتیب معادل با ۳۰/۸، ۳۹/۳ و ۲۵/۱ درصد بوده است. از این لحاظ، در منطقه مجاور دریاچه، سهم سطح زیر کشت یونجه آبی از کل اراضی زراعی آبی نسبت به متوسط کشور بیشتر بوده است. در میان

۹ شهرستان همجوار با دریاچه، یونجه آبی در شهرستان اسکو از اهمیت بیشتری برخوردار است به طوری که، بیش از ۶۲ درصد از سطح زیر کشت زراعی آبی این شهرستان به کشت یونجه اختصاص داده شده است.

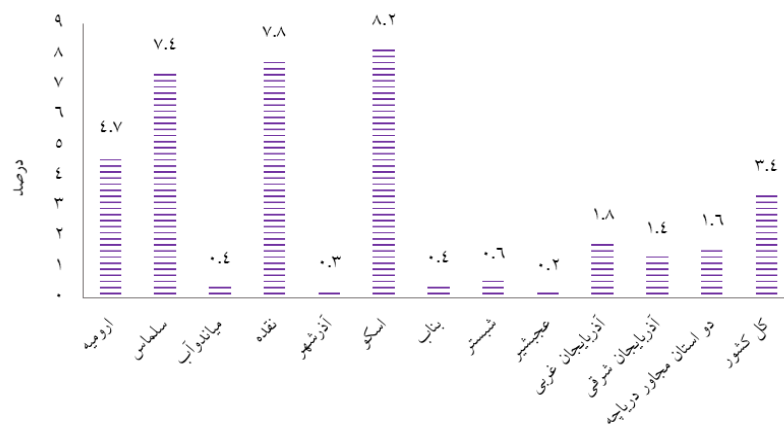
❖ شیدر آبی



نمودار ۴-۴۵ - سهم سطح زیر کشت شیدر آبی از کل اراضی زراعی آبی (درصد)
 مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

در نمودار ۴-۴۵ سهم سطح زیر کشت شیدر آبی از کل اراضی زراعی آبی در مناطق مذکور به جز ۵ شهرستان آذرشهر، اسکو، بناب، شبستر و عجبشیر (به دلیل عدم دسترسی به اطلاعات)، ارائه شده است. مطابق با آنچه که در نمودار زیر مشاهده می‌شود، سهم سطح زیر کشت شیدر آبی از کل اراضی زراعی آبی کشور معادل با ۰/۶ درصد می‌باشد. این شاخص در مجموع دو استان مجاور با دریاچه، آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی به ترتیب معادل با ۰/۲، ۰/۱ و ۰/۳ درصد بوده است. به نظر می‌رسد که کشت این محصول بیشتر در استان آذربایجان غربی مورد اقبال کشاورزان قرار گرفته است. در میان شهرستان‌های مجاور با دریاچه نیز، شهرستان ارومیه با ۱/۷ درصد در جایگاه نخست منطقه قرار دارد.

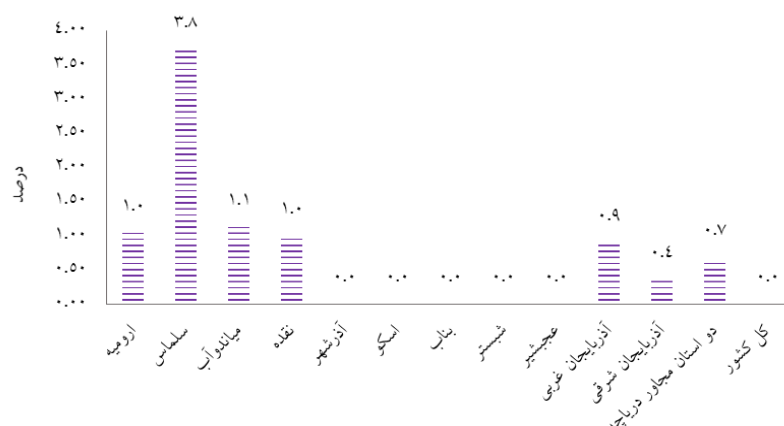
❖ ذرت علوفه‌ای آبی



نمودار ۴-۴۶- سهم سطح زیر کشت ذرت علوفه‌ای آبی از کل اراضی زراعی آبی (درصد)
 مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

در نمودار ۴-۴۶ سهم سطح زیر کشت ذرت علوفه‌ای آبی از کل اراضی زراعی آبی در مناطق مذکور، ارائه شده است. مطابق با آنچه که در نمودار زیر مشاهده می‌شود، سهم سطح زیر کشت ذرت علوفه‌ای آبی از کل اراضی زراعی آبی کشور معادل با ۳/۴ درصد می‌باشد. وضعیت این شاخص در مجموع دو استان مجاور با دریاچه، آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی به ترتیب برابر با ۱/۶، ۱/۴ و ۱/۸ درصد بوده است. در میان شهرستان‌های مجاور با دریاچه نیز، شهرستان‌های اسکو (۸/۲)، نقده (۷/۸) و سلماس (۷/۴) درصد در جایگاه اول تا سوم منطقه قرار دارند.

❖ سورگوم آبی

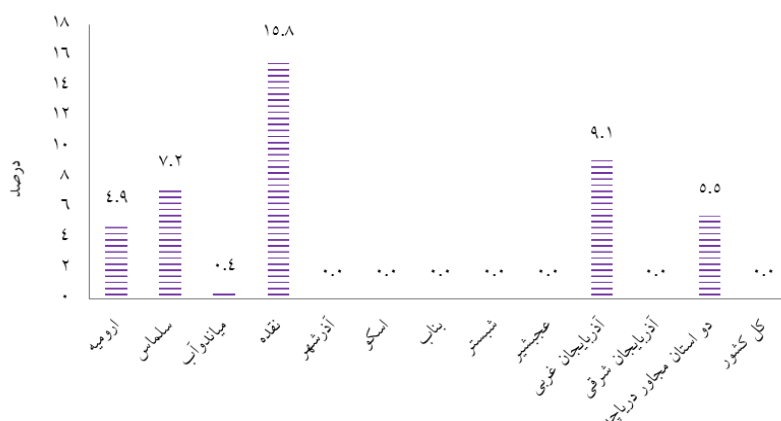


نمودار ۴-۴۷- سهم سطح زیر کشت سورگوم آبی از کل اراضی زراعی آبی (درصد)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

سهم سطح زیر کشت سورگوم آبی از کل اراضی زراعی آبی در پهنه‌های مختلف از قبیل مجموع دو استان مجاور دریاچه ارومیه، استان‌های آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی و ۹ شهرستان همجوار، در نمودار ۴-۴۷ ارائه شده است. با توجه به عدم گزارش دهی سطح زیر کشت این محصول در سالنامه‌های آماری کشاورزی، مقدار این شاخص برای کل کشور ارائه نشد. همان‌طور که مشاهده می‌شود، وضعیت این شاخص در مجموع دو استان مجاور با دریاچه ۰/۷ درصد می‌باشد. در حالی که سهم سطح زیر کشت سورگوم آبی از کل اراضی زراعی آبی در آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی به ترتیب معادل با ۰/۴ و ۰/۹ درصد بوده است. در میان شهرستان‌های مجاور با دریاچه نیز، کشت سورگوم آبی در شهرستان سلماس (۳/۸ درصد) از رواج بیشتری برخوردار است.

❖ کدو آجیلی آبی



نمودار ۴-۴۸- سهم سطح زیر کشت کدو آجیلی آبی از کل اراضی زراعی آبی (درصد)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

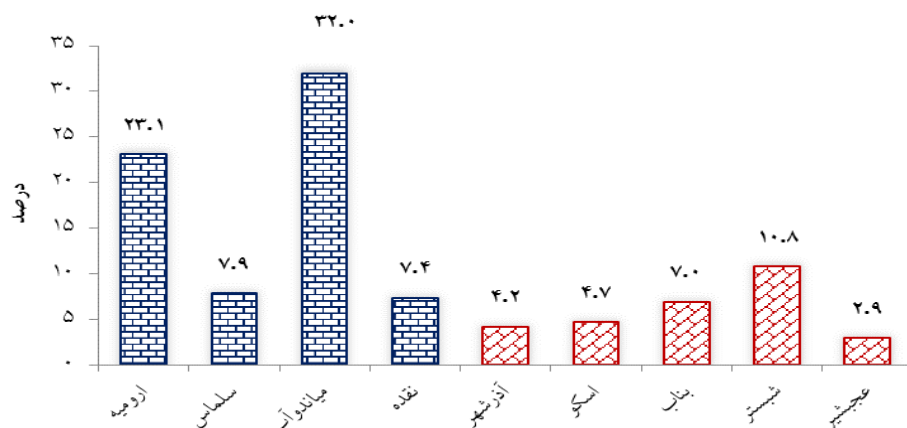
سهم سطح زیر کشت کدو آجیلی آبی از کل اراضی زراعی آبی در استان آذربایجان غربی و ۴ شهرستان این استان که همجوار با دریاچه ارومیه هستند، در نمودار ۴-۴۸ ارائه شده است. با توجه به عدم گزارش دهی سطح زیر کشت این محصول در سالنامه‌های آماری کشاورزی، مقدار این شاخص برای کل کشور ارائه نشد. علاوه بر این، آمار قابل استنادی از استان آذربایجان شرقی و ۵ شهرستان آذرشهر، اسکو، بناب، شبستر و عجبشیر در دسترس نبوده است. همان‌طور که مشاهده می‌شود، وضعیت این شاخص در استان آذربایجان غربی معادل با ۹/۱ درصد بوده است. در میان شهرستان‌های مجاور با دریاچه نیز، کشت کدو آجیلی آبی در شهرستان نقده با ۱۵/۸ درصد سهم از اقبال بیشتری برخوردار است.

۴-۱-۴- بررسی سهم سطح زیر کشت هر محصول از کل سطح زیر کشت آن در مناطق همجوار دریاچه

به منظور ارزیابی جامع‌تر چگونگی شرایط تولید محصولات زراعی آبی در مناطق همجوار با دریاچه ارومیه، سهم

سطح زیر کشت هر محصول از کل سطح زیر کشت آن در مناطق همجوار (مجموع ۹ شهرستان) مورد بررسی قرار می‌گیرد. در این بخش با بررسی سهم سطح زیر کشت محصولات از کل سطح زیر کشت، فراهم بودن شرایط منطقه برای کشت محصول، تا حدودی میزان تمایل کشاورزان به کشت محصولات مختلف و به نوعی سهم هر محصول از درآمد کشاورزان مورد بررسی قرار خواهد گرفت که در کنار سایر بخش‌های مطالعه می‌تواند سبب دید جامعی نسبت به وضعیت منطقه شود.

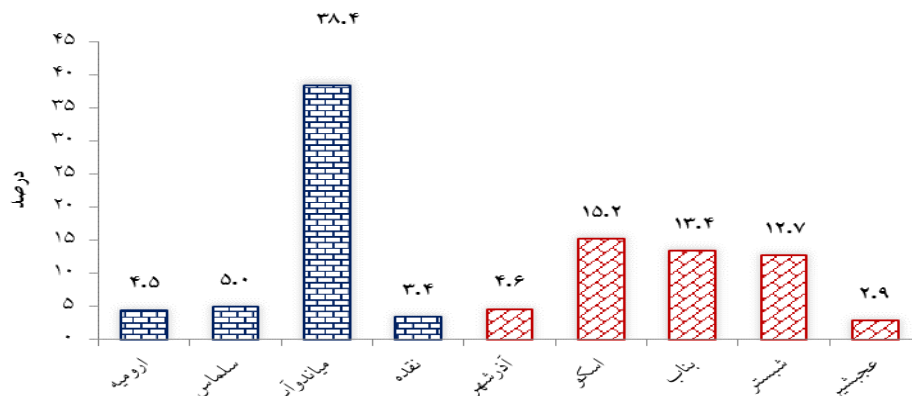
❖ گندم آبی



نمودار ۴-۴۹- سهم سطح زیر کشت گندم آبی از کل سطح زیر کشت آن در مناطق همجوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

وضعیت این شاخص در محصول گندم در نمودار ۴-۴۹ نمایش داده شده است. همان‌طور که مشاهده می‌شود، در میان ۹ شهرستان همجوار با دریاچه، شهرستان میاندوآب، با بیش از ۳۲ درصد، بالاترین سهم سطح زیر کشت گندم آبی از کل سطح زیر کشت این محصول در مناطق همجوار دریاچه را دارا بوده است. پس از این شهرستان می‌توان از شهرستان ارومیه یاد کرد که بیش از ۲۳ درصد از اراضی زیر کشت گندم آبی مناطق همجوار را به خود اختصاص داده است.

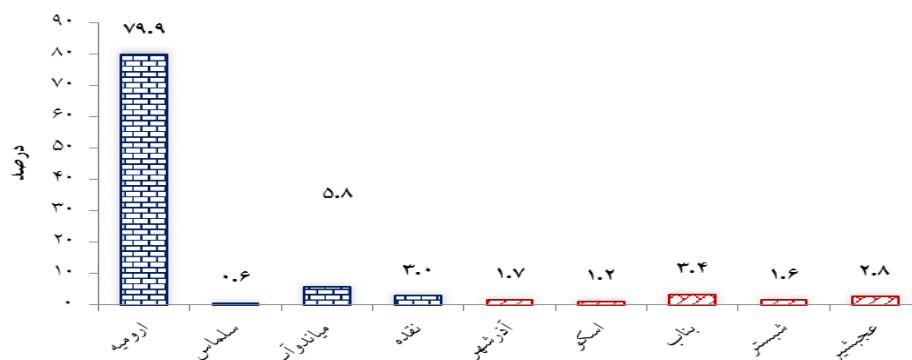
❖ جو آبی



نمودار ۴-۵۰- سهم سطح زیر کشت جو آبی از کل سطح زیر کشت آن در مناطق همجوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

وضعیت سهم سطح زیر کشت جو آبی از کل سطح زیر کشت آن در مناطق همجوار با دریاچه در نمودار ۴-۵۰ ارائه شده است. همان طور که رؤیت می شود، عمده ترین تولیدکننده جو آبی در مناطق همجوار با دریاچه ارومیه، شهرستان میاندوآب می باشد. این شهرستان با سهم ۳۸/۴ درصدی اش از کل سطح زیر کشت جو آبی منطقه، نقش بسزایی در تولید جو آبی در میان ۹ شهرستان همجوار با دریاچه ایفا می کند. از این لحاظ، شهرستان عجبشیر با ۲/۹ درصد کمترین سهم را در منطقه دارد.

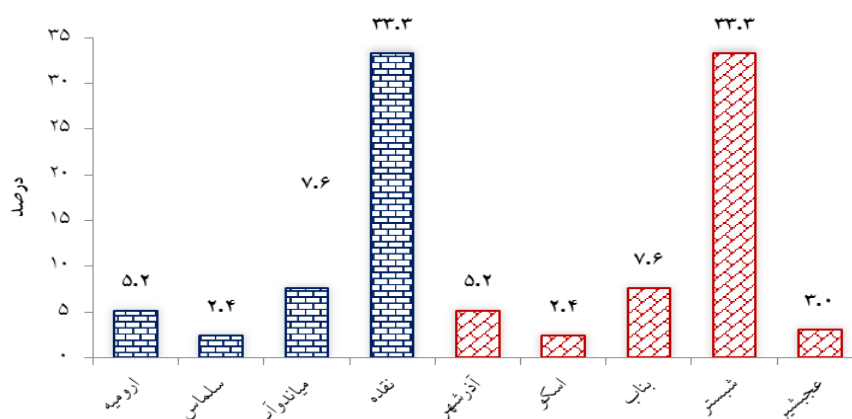
❖ لوبیا آبی



نمودار ۴-۵۱- سهم سطح زیر کشت لوبیا آبی از کل سطح زیر کشت آن در مناطق همجوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

نمودار ۴-۵۱ سهم سطح زیر کشت لوبیا آبی از کل سطح زیر کشت آن در مناطق همجوار با دریاچه را نشان می دهد که بیانگر سهم بالای شهرستان ارومیه می باشد. این شهرستان با نزدیک به ۸۰ درصد سهم از کل سطح زیر کشت لوبیا آبی در منطقه، بزرگترین تولیدکننده این محصول می باشد.

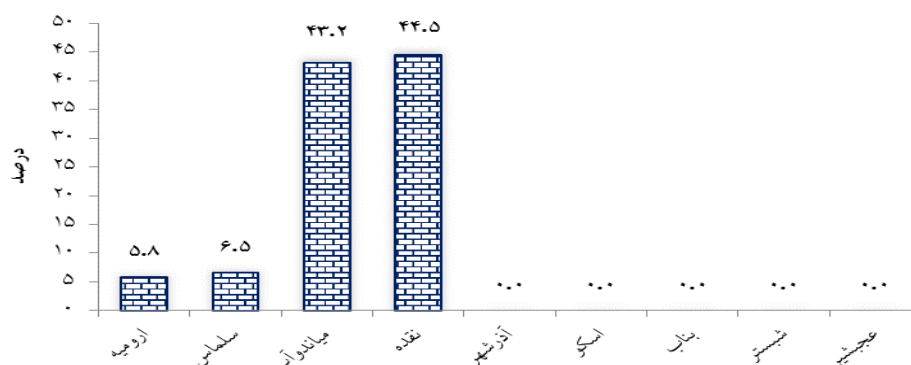
❖ نخود آبی



نمودار ۴-۵۲- سهم سطح زیر کشت نخود آبی از کل سطح زیر کشت آن در مناطق همجوار دریاچه
 مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

در نمودار ۴-۵۲ سهم سطح زیر کشت نخود آبی از کل سطح زیر کشت آن در مناطق همجوار با دریاچه ارائه شده است. با توجه به آن می‌توان دریافت که شهرستان شبستر با ۳۳/۳ درصد سهم سطح زیر کشت نخود آبی از کل سطح زیر کشت آن در مناطق همجوار دریاچه نقش پررنگی در تولید نخود آبی در منطقه بازی می‌کند.

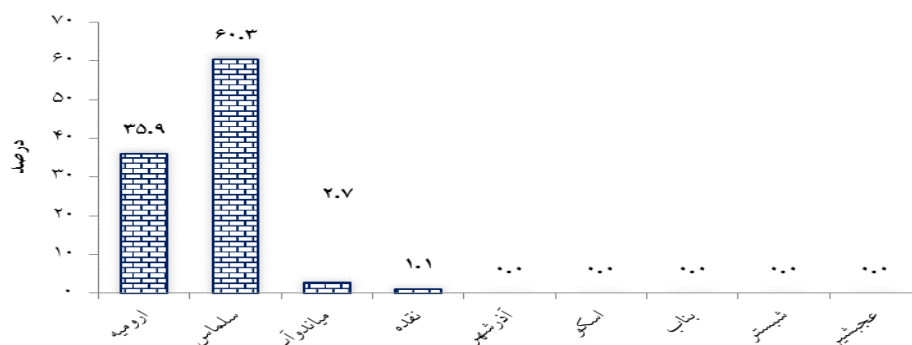
❖ چغندر قند آبی



نمودار ۴-۵۳- سهم سطح زیر کشت چغندر قند آبی از کل سطح زیر کشت آن در مناطق همجوار دریاچه
 مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

در نمودار ۴-۵۳ سهم سطح زیر کشت چغندر قند آبی از کل سطح زیر کشت آن در مناطق همجوار با دریاچه آمده است. البته با توجه به عدم دسترسی به اطلاعات ۵ شهرستان آذرشهر، اسکو، بناب، شبستر و عجبشیر، مقادیر این شاخص برای آن‌ها ارائه نشده است. بر اساس آنچه که در نمودار مشاهده می‌شود، دو شهرستان نقده و میاندوآب به ترتیب با ۴۴/۵ و ۴۳/۲ درصد سهم سطح زیر کشت چغندر قند آبی از کل سطح زیر کشت آن در مناطق همجوار (۴ شهرستان ارومیه، سلماس، میاندوآب و نقده) مهم‌ترین مناطق کشت این محصول می‌باشند.

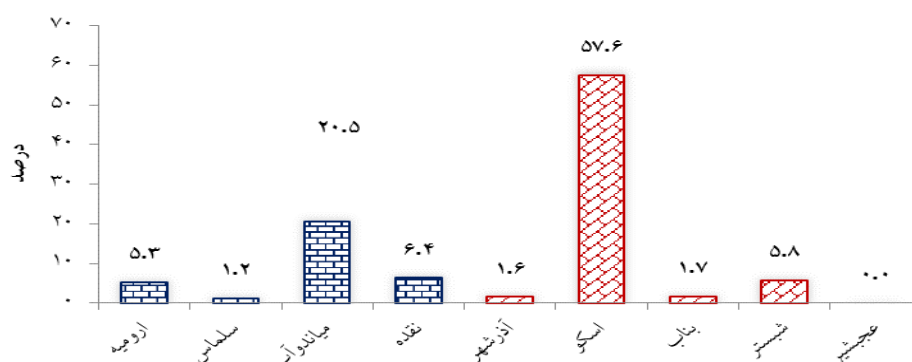
❖ آفتابگردان آجیلی آبی



نمودار ۴-۵۴- سهم سطح زیر کشت آفتابگردان آجیلی آبی از کل سطح زیر کشت آن در مناطق همجوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

در نمودار ۴-۵۴ سهم سطح زیر کشت آفتابگردان آجیلی آبی از کل سطح زیر کشت آن در مناطق همجوار ارائه شده است. با توجه به فقدان اطلاعات ۵ شهرستان آذرشهر، اسکو، بناب، شبستر و عجبشیر، مقادیر این شاخص برای آن‌ها در نمودار صفر می‌باشد. همان‌طور که مشاهده می‌شود، سلماس با ۶۰/۳ درصد سهم سطح زیر کشت آفتابگردان آجیلی آبی از کل سطح زیر کشت آن در مناطق همجوار (۴ شهرستان ارومیه، سلماس، میاندوآب و نقده) بیشترین میزان را در منطقه دارد.

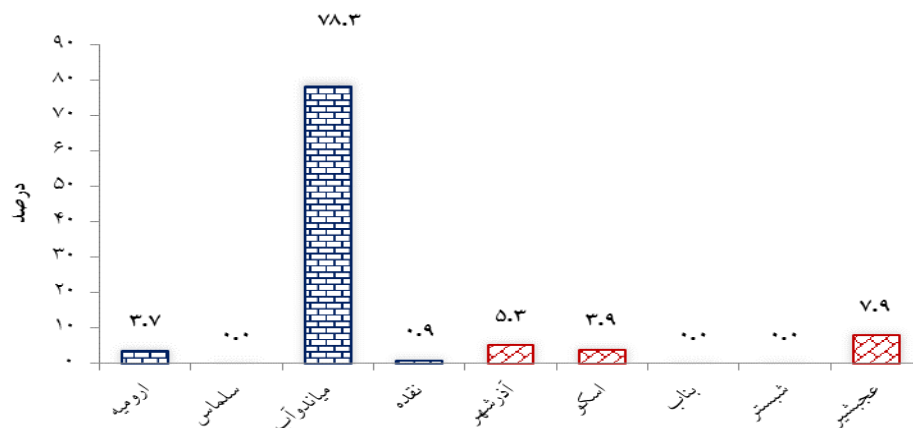
❖ کلزا آبی



نمودار ۴-۵۵- سهم سطح زیر کشت کلزا آبی از کل سطح زیر کشت آن در مناطق همجوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

نمودار ۴-۵۵ سهم سطح زیر کشت کلزا آبی از کل سطح زیر کشت آن در مناطق همجوار با دریاچه را نشان می‌دهد. بر این اساس، شهرستان‌های اسکو و میاندوآب به ترتیب با ۵۷/۶ و ۲۰/۵ درصد، بیشترین سهم را در کل سطح زیر کشت مناطق همجوار با دریاچه را دارند.

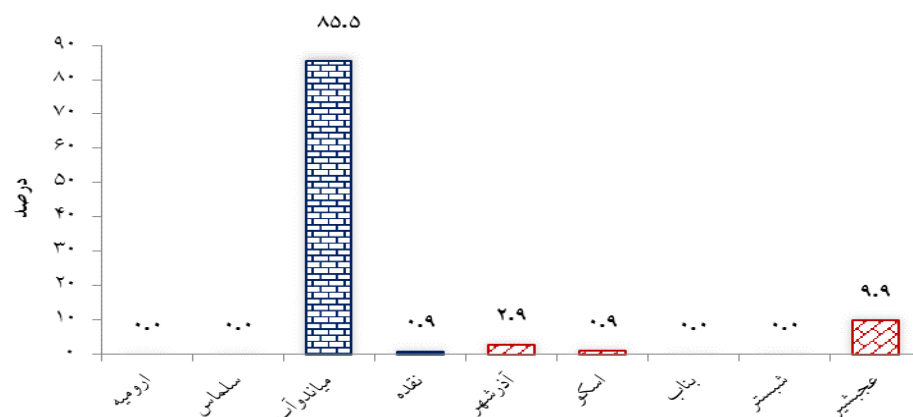
❖ هندوانه آبی



نمودار ۴-۵۶- سهم سطح زیر کشت هندوانه آبی از کل سطح زیر کشت آن در مناطق همجوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

نمودار ۴-۵۶- سهم سطح زیر کشت هندوانه آبی از کل سطح زیر کشت آن در مناطق همجوار با دریاچه را نشان می‌دهد. بر اساس آن چه که در نمودار مشاهده می‌شود، کشت هندوانه آبی در میاندوآب نسبت به سایر شهرستان‌های همجوار با دریاچه ارومیه از رونق بیشتری برخوردار است. به طوری که این شهرستان بیش از ۷۸ درصد کل سطح زیر کشت هندوانه آبی در مناطق همجوار با دریاچه را به خود اختصاص داده است.

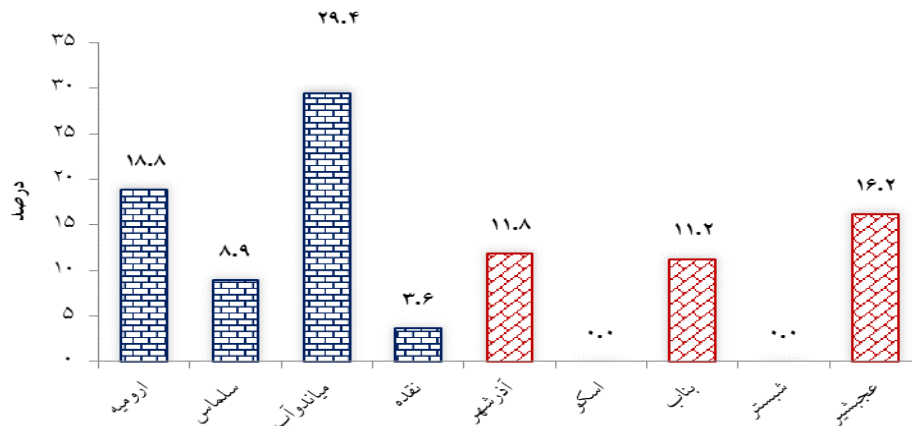
❖ خربزه آبی



نمودار ۴-۵۷- سهم سطح زیر کشت خربزه آبی از کل سطح زیر کشت آن در مناطق همجوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

سهم سطح زیر کشت خربزه آبی از کل سطح زیر کشت آن در مناطق همجوار با دریاچه در نمودار ۴-۵۷ ارائه شده است. در این محصول هم وضعیتی مشابه با هندوانه رؤیت می‌شود. شهرستان میاندوآب ۸۵/۵ درصد از کل اراضی زیر کشت خربزه آبی را در مناطق همجوار با دریاچه به خود اختصاص داده است.

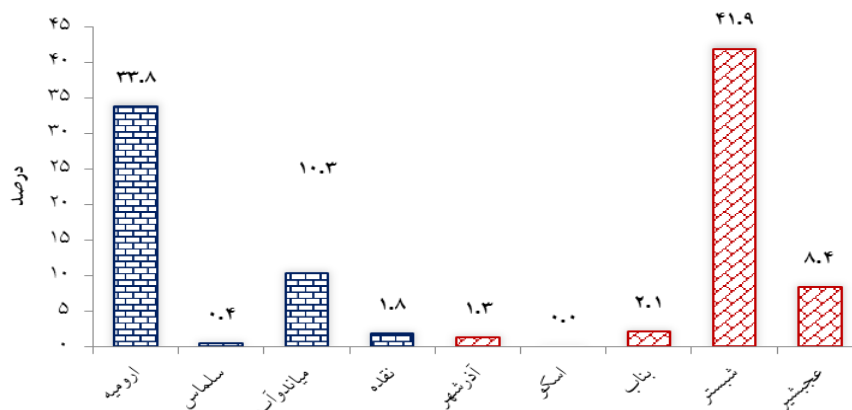
❖ خیار آبی



نمودار ۴-۵۸- سهم سطح زیر کشت خیار آبی از کل سطح زیر کشت آن در مناطق همجوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

نمودار ۴-۵۸ بیانگر سهم سطح زیر کشت خیار آبی از کل سطح زیر کشت آن در مناطق همجوار با دریاچه ارومیه می‌باشد. با توجه به نمودار زیر، شهرستان‌های میاندوآب، ارومیه و عجبشیر به ترتیب ۲۹/۴، ۱۸/۸ و ۱۶/۲ درصد از کل سطح زیر کشت خیار آبی مناطق همجوار با دریاچه را به خود اختصاص داده و در جایگاه اول تا سوم قرار دارند.

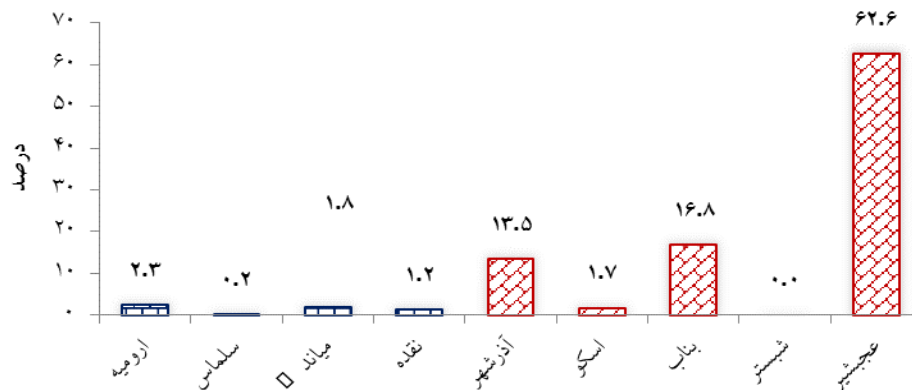
❖ کدو آبی



نمودار ۴-۵۹- سهم سطح زیر کشت کدو آبی از کل سطح زیر کشت آن در مناطق همجوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

در نمودار ۴-۵۹ سهم سطح زیر کشت کدو آبی از کل سطح زیر کشت آن در مناطق همجوار با دریاچه ارومیه ارائه شده است. بر این اساس، شهرستان‌های ارومیه، شبستر و میاندوآب به ترتیب با ۴۶، ۲۲/۸ و ۱۴/۱ درصد از لحاظ این شاخص در جایگاه اول تا سوم قرار دارند.

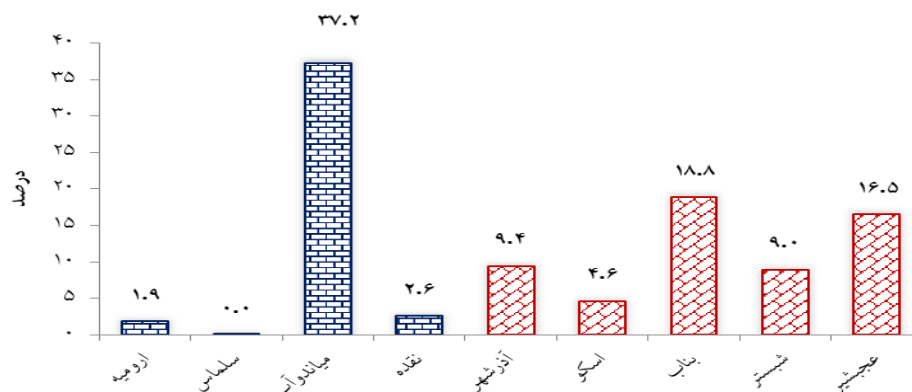
❖ سبب زمینی آبی



نمودار ۴-۶۰- سهم سطح زیر کشت سبب زمینی آبی از کل سطح زیر کشت آن در مناطق همجوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

نمودار ۴-۶۰ بیانگر سهم سطح زیر کشت سبب زمینی آبی از کل سطح زیر کشت آن در مناطق همجوار با دریاچه ارومیه می باشد. همان طور که از نمودار بر می آید، شهرستان عجبشیر با ۶۲/۶ درصد در جایگاه اول قرار دارد و می توان آن را عمده ترین تولیدکننده سبب زمینی آبی در این منطقه به حساب آورد.

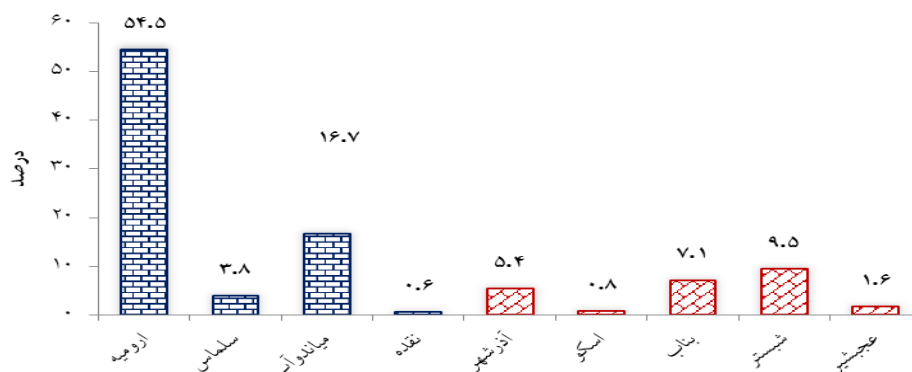
❖ پیاز آبی



نمودار ۴-۶۱- سهم سطح زیر کشت پیاز آبی از کل سطح زیر کشت آن در مناطق همجوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

در نمودار ۴-۶۱ سهم سطح زیر کشت پیاز آبی از کل سطح زیر کشت آن در مناطق همجوار با دریاچه ارومیه ارائه شده است. با توجه به آن نمودار، شهرستان میاندوآب با ۳۷/۲ درصد از لحاظ این شاخص در جایگاه اول قرار دارد. پس از این شهرستان نیز می توان به شهرستان های بناب و عجبشیر اشاره که به ترتیب با ۱۸/۸ و ۱۶/۵ درصد در جایگاه دوم و سوم قرار دارند.

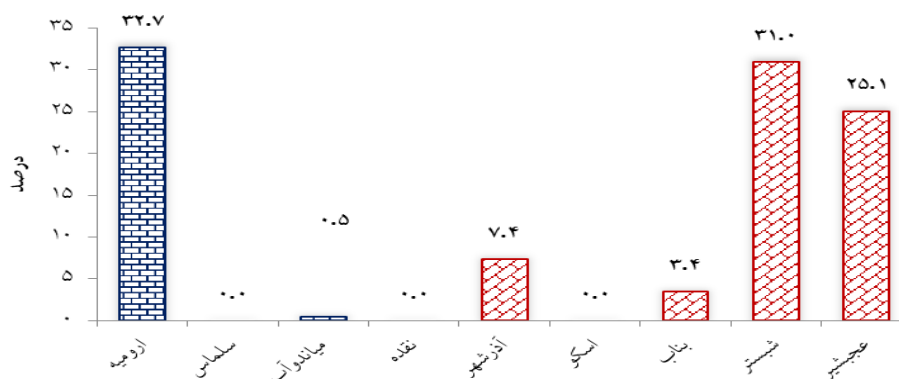
❖ گوجه فرنگی آبی



نمودار ۴-۶۲- سهم سطح زیر کشت گوجه فرنگی آبی از کل سطح زیر کشت آن در مناطق همجوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

نمودار ۴-۶۲ سهم سطح زیر کشت گوجه فرنگی آبی از کل سطح زیر کشت آن در مناطق همجوار با دریاچه ارومیه را برای ۹ شهرستان مورد بحث نشان می‌دهد. بر اساس آن چه که مشاهده می‌شود، کشت گوجه فرنگی آبی در ارومیه نسبت به سایر شهرستان‌های همجوار با دریاچه از رونق بیشتری برخوردار بوده است. به طوری که این شهرستان، ۵۴/۵ درصد کل سطح زیر کشت گوجه فرنگی آبی در مناطق همجوار با دریاچه را به خود اختصاص داده است.

❖ لوبیا سبز آبی

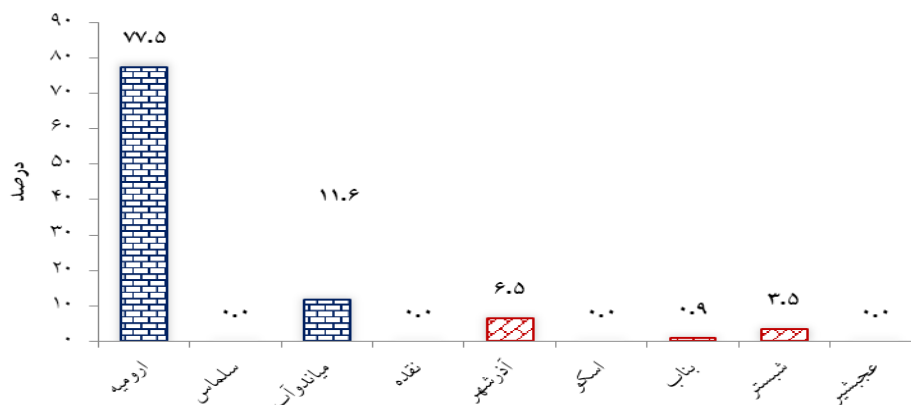


نمودار ۴-۶۳- سهم سطح زیر کشت لوبیا سبز آبی از کل سطح زیر کشت آن در مناطق همجوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

نمودار ۴-۶۳ نشان‌دهنده سهم سطح زیر کشت لوبیا سبز آبی از کل سطح زیر کشت آن در مناطق همجوار با دریاچه ارومیه می‌باشد. با توجه به این نمودار، شهرستان‌های ارومیه، شبستر و عجبشیر به ترتیب ۳۲/۷، ۳۱ و ۲۵/۱ درصد از کل سطح زیر کشت خیار آبی مناطق همجوار با دریاچه را به خود اختصاص داده و در جایگاه اول تا سوم

قرار دارند.

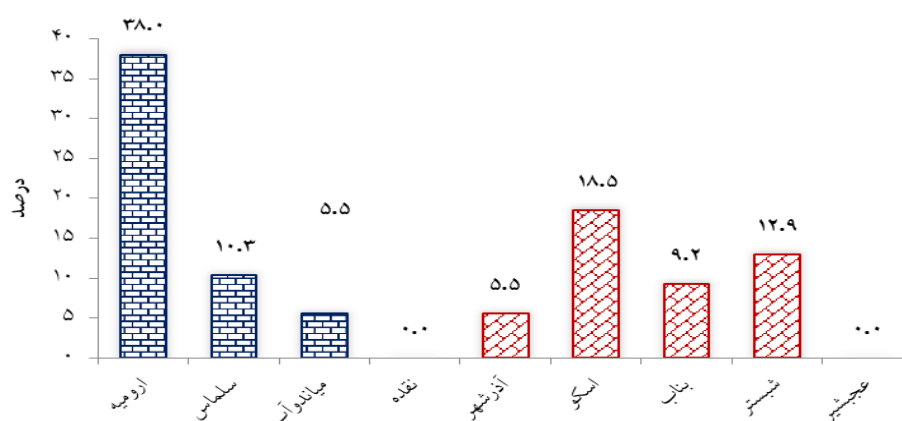
❖ کلم آبی



نمودار ۴-۶۴- سهم سطح زیر کشت کلم آبی از کل سطح زیر کشت آن در مناطق همجوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

سهم سطح زیر کشت کلم آبی از کل سطح زیر کشت آن در مناطق همجوار با دریاچه ارومیه در نمودار ۴-۶۴
ارائه شده است. در این محصول، شهرستان ارومیه با سهمی معادل ۷۷/۵ درصد عمده‌ترین تولیدکننده منطقه به
حساب می‌آید.

❖ فلفل آبی

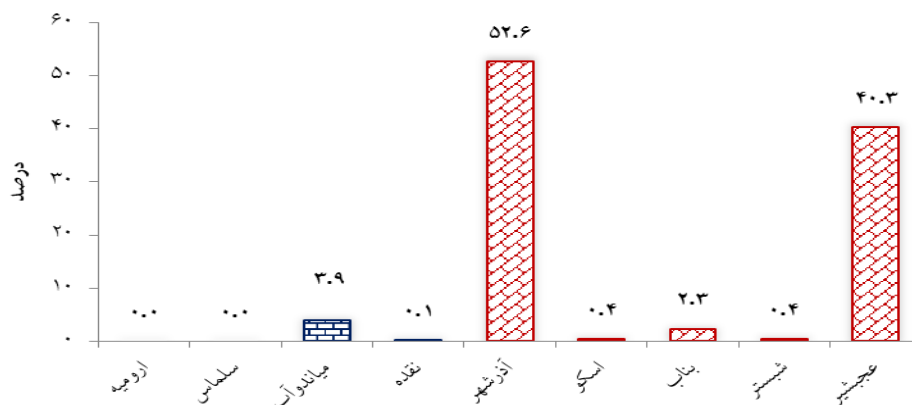


نمودار ۴-۶۵- سهم سطح زیر کشت فلفل آبی از کل سطح زیر کشت آن در مناطق همجوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

در نمودار ۴-۶۵ سهم سطح زیر کشت فلفل آبی از کل سطح زیر کشت آن در مناطق همجوار با دریاچه ارومیه
ارائه شده است. بر اساس آن، شهرستان‌های میاندوآب، اسکو و شبستر با ۳۸، ۱۸/۵ و ۱۲/۹ درصد از لحاظ این

شاخص در جایگاه اول تا سوم قرار دارند.

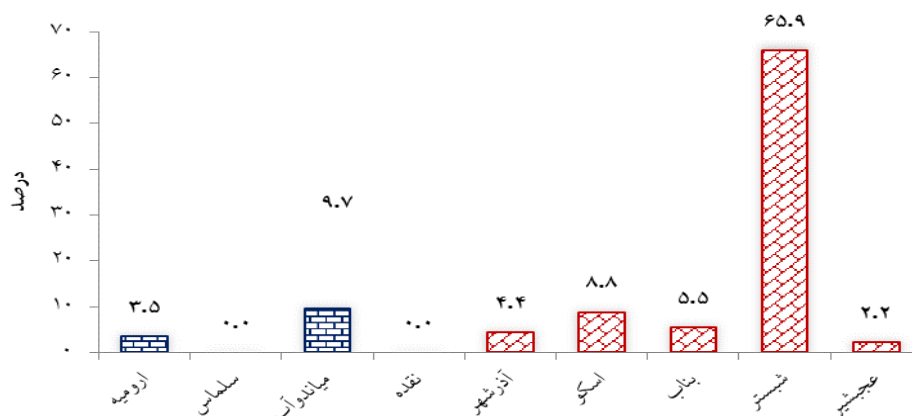
❖ سیر آبی



نمودار ۴-۶۶- سهم سطح زیر کشت سیر آبی از کل سطح زیر کشت آن در مناطق همجوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

سهم سطح زیر کشت سیر آبی از کل سطح زیر کشت آن در مناطق همجوار با دریاچه ارومیه در نمودار ۴-۶۶ ارائه شده است. در این محصول نیز، شهرستان‌های آذرشهر و عجیشیر به ترتیب با سهمی معادل ۵۲/۶ و ۴۰/۳ درصد عمده‌ترین تولیدکننده منطقه به حساب می‌آید. سایر شهرستان‌ها سهم بسیار پایینی از کل سطح زیر کشت سیر آبی در مناطق همجوار با دریاچه ارومیه دارند.

❖ بادمجان آبی

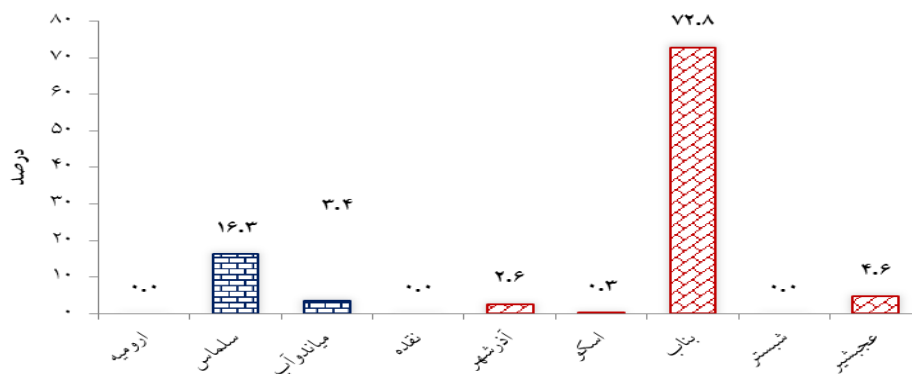


نمودار ۴-۶۷- سهم سطح زیر کشت بادمجان آبی از کل سطح زیر کشت آن در مناطق همجوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

نمودار ۴-۶۷ نشان‌دهنده سهم سطح زیر کشت بادمجان آبی از کل سطح زیر کشت آن در مناطق همجوار با

دریاچه ارومیه می‌باشد. با توجه به این نمودار، بخش اعظمی از کل سطح زیر کشت بادمجان آبی مناطق همجوار با دریاچه ارومیه مربوط به شهرستان شبستر می‌باشد. این شهرستان نزدیک به ۶۶ درصد از کل سطح زیر کشت بادمجان آبی مناطق همجوار با دریاچه ارومیه را به خود اختصاص داده و در جایگاه اول قرار دارد.

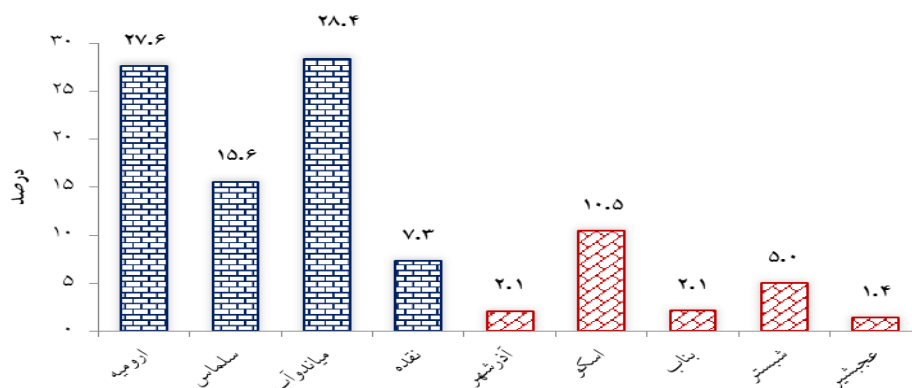
❖ هوپج آبی



نمودار ۴-۶۸- سهم سطح زیر کشت هوپج آبی از کل سطح زیر کشت آن در مناطق همجوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

در نمودار ۴-۶۸- سهم سطح زیر کشت هوپج آبی از کل سطح زیر کشت آن در مناطق همجوار با دریاچه ارومیه ارائه شده است. همان‌طور که مشاهده می‌شود، شهرستان بناب با ۷۲/۸ درصد، از لحاظ این شاخص در جایگاه اول منطقه قرار دارد. پس از آن، شهرستان سلماس با سهمی معادل ۱۶/۳ درصد دارای رتبه دوم بوده است.

❖ یونجه آبی

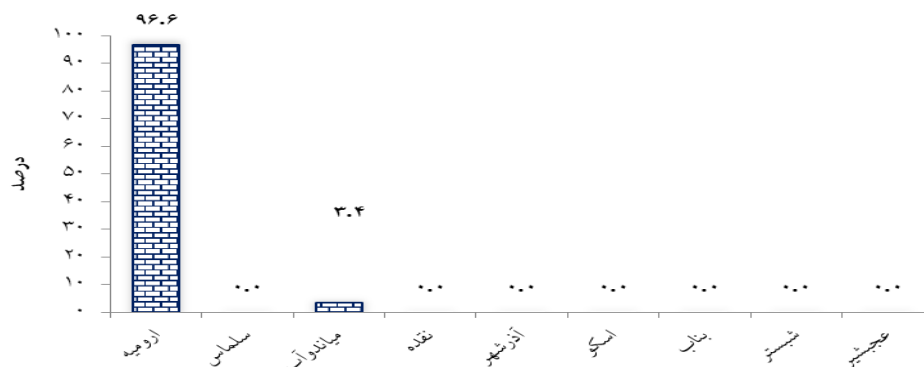


نمودار ۴-۶۹- سهم سطح زیر کشت یونجه آبی از کل سطح زیر کشت آن در مناطق همجوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

سهم سطح زیر کشت یونجه آبی از کل سطح زیر کشت آن در مناطق همجوار با دریاچه ارومیه در نمودار ۴-۷۰- ارائه شده است. با توجه به فقدان اطلاعات ۵ شهرستان آذرشهر، اسکو، بناب، شبستر و عجبشیر، سهم سطح زیر کشت یونجه آبی از کل سطح زیر کشت آن در مناطق همجوار با دریاچه ارومیه در نمودار ۴-۷۰- ارائه شده است. با توجه به فقدان اطلاعات ۵ شهرستان آذرشهر، اسکو، بناب، شبستر و عجبشیر، سهم سطح زیر کشت یونجه آبی از کل سطح زیر کشت آن در مناطق همجوار با دریاچه ارومیه در نمودار ۴-۷۰- ارائه شده است.

کشت یونجه آبی از کل سطح زیر کشت آن در مناطق همجوار با دریاچه ارومیه در نمودار ۴-۶۹ ارائه شده است. در این محصول، سه شهرستان میاندوآب، ارومیه و سلماس به ترتیب با سهمی معادل ۲۸/۴، ۲۷/۶ و ۱۵/۶ درصد دارای جایگاه اول تا سوم منطقه می‌باشند. بر اساس این نمودار، شهرستان‌های استان آذربایجان غربی اقبال بیشتری به کشت یونجه آبی نشان می‌دهند.

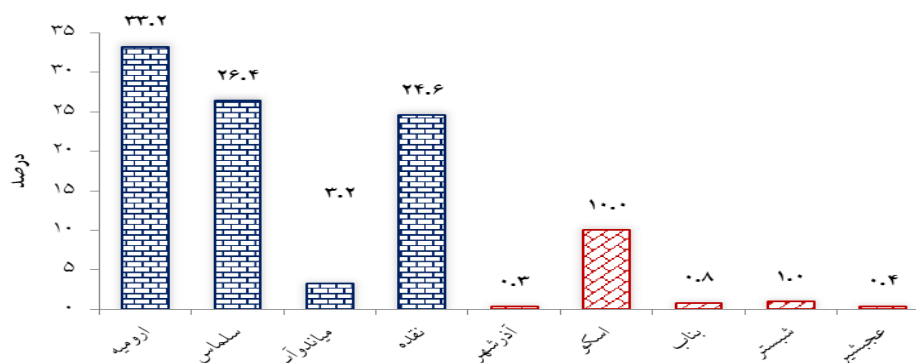
❖ شبدر آبی



نمودار ۴-۷۰- سهم سطح زیر کشت شبدر آبی از کل سطح زیر کشت آن در مناطق همجوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

همانطور که در نمودار ۴-۷۲ مشاهده می‌گردد، مقادیر این شاخص برای همه شهرستان‌ها به استثناء ارومیه و نقده صفر می‌باشد. در این محصول، شهرستان ارومیه با سهمی معادل ۹۶/۶ درصد عمده‌ترین تولیدکننده منطقه به حساب می‌آید.

❖ ذرت علوفه‌ای آبی

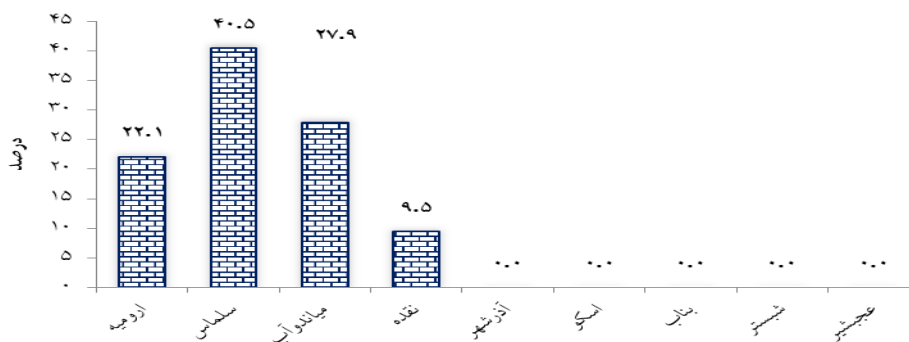


نمودار ۴-۷۱- سهم سطح زیر کشت ذرت علوفه‌ای آبی از کل سطح زیر کشت آن در مناطق همجوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

سهم سطح زیر کشت ذرت علوفه‌ای آبی از کل سطح زیر کشت آن در مناطق همجوار با دریاچه ارومیه در نمودار

۷۱-۴ ارائه شده است. همان طور که مشاهده می شود، سه شهرستان ارومیه، سلماس و نقده به ترتیب با سهمی معادل ۳۳/۲، ۲۶/۴ و ۲۴/۶ درصد دارای جایگاه اول تا سوم منطقه می باشند. بر اساس این نمودار، شهرستان های استان آذربایجان غربی اقبال بیشتری به کشت ذرت علوفه ای آبی نشان می دهند.

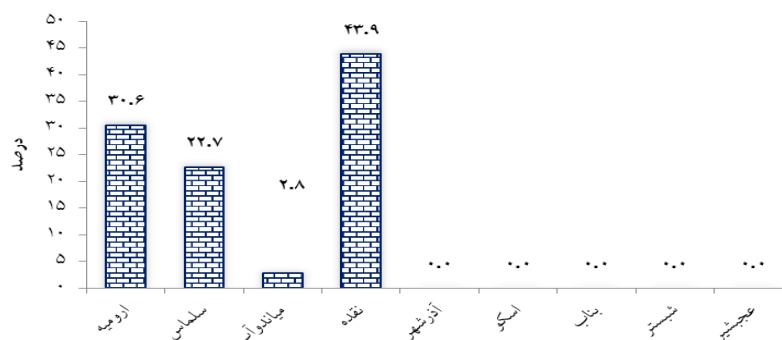
❖ سورگوم آبی



نمودار ۷۲-۴- سهم سطح زیر کشت سورگوم آبی از کل سطح زیر کشت آن در مناطق همجوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

سهم سطح زیر کشت سورگوم آبی از کل سطح زیر کشت آن در مناطق همجوار با دریاچه ارومیه در نمودار ۷۲-۴ ارائه شده است. به دلیل عدم دسترسی به اطلاعات ۵ شهرستان آذرشهر، اسکو، بناب، شبستر و عجبشیر، مقادیر این شاخص برای آن ها در نمودار صفر می باشد. بر اساس نمودار زیر، شهرستان سلماس با سهمی معادل ۴۰/۵ درصد بالاترین و شهرستان نقده با سهمی معادل ۹/۵ درصد پایین ترین سهم از کل سطح زیر کشت سورگوم آبی در مناطق همجوار با دریاچه ارومیه را دارند.

❖ کدو آجیلی آبی



نمودار ۷۳-۴- سهم سطح زیر کشت کدو آجیلی آبی از کل سطح زیر کشت آن در مناطق همجوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

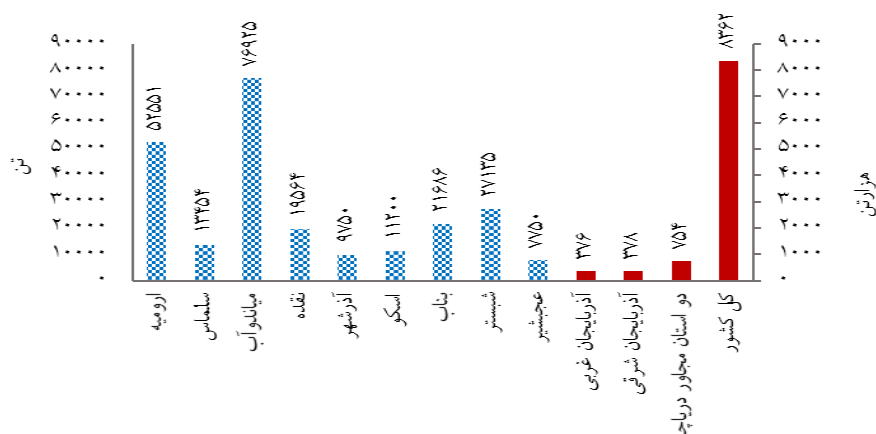
سهم سطح زیر کشت کدو آجیلی آبی از کل سطح زیر کشت آن در مناطق همجوار با دریاچه ارومیه در نمودار

۴-۷۳ ارائه شده است. به دلیل عدم دسترسی به اطلاعات ۵ شهرستان آذرشهر، اسکو، بناب، شبستر و عجبشیر، مقادیر این شاخص برای آن‌ها در نمودار صفر می‌باشد. بر اساس نمودار زیر، شهرستان نقده با سهمی معادل با ۴۳/۹ درصد بالاترین و شهرستان میاندوآب با سهمی معادل با ۲/۸ درصد پایین‌ترین سهم از کل سطح زیر کشت کدو آجیلی آبی در مناطق همجوار با دریاچه ارومیه را دارند.

۴-۱-۵- بررسی میزان تولید محصولات زراعی هر منطقه به تفکیک محصول

در این بخش وضعیت میزان تولید محصولات زراعی آبی در ۹ شهرستان همجوار با دریاچه ارومیه، دو استان آذربایجان شرقی و غربی، مجموع این دو استان و کل کشور مورد بررسی قرار می‌گیرد. آمار و اطلاعات مربوط به سال ۱۳۹۷ می‌باشد که البته در صورت عدم دسترسی یا گزارش‌دهی، در نمودارها میزان این شاخص معادل با صفر نمایش داده خواهد شد.

❖ گندم آبی

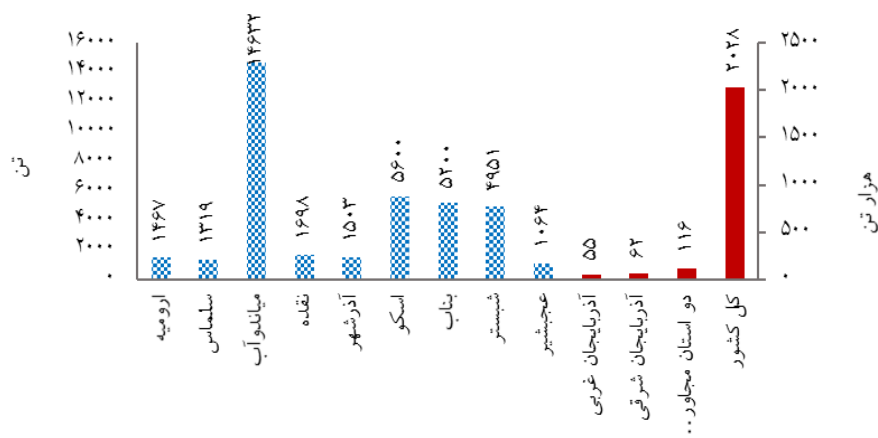


نمودار ۴-۷۴- تولید گندم آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (تن - هزار تن)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

نمودار ۴-۷۴ مجموع تولید گندم آبی کشور، استان‌ها و شهرستان‌های همجوار با دریاچه ارومیه را در سال ۱۳۹۷ نشان می‌دهد. همان‌طور که مشاهده می‌گردد، مجموع تولید گندم آبی در کشور، استان آذربایجان غربی، آذربایجان شرقی و مجموع دو استان به ترتیب ۸۳۶۲، ۳۷۶، ۳۷۸ و ۷۵۴ هزار تن می‌باشد. همچنین مطابق با نمودار دیده می‌شود که شهرستان‌های میاندوآب و عجبشیر به ترتیب با ۷۶۹۲۵ و ۷۷۵۰ تن بیشترین و کمترین مقدار تولید را در بین شهرستان‌های همجوار دارند.

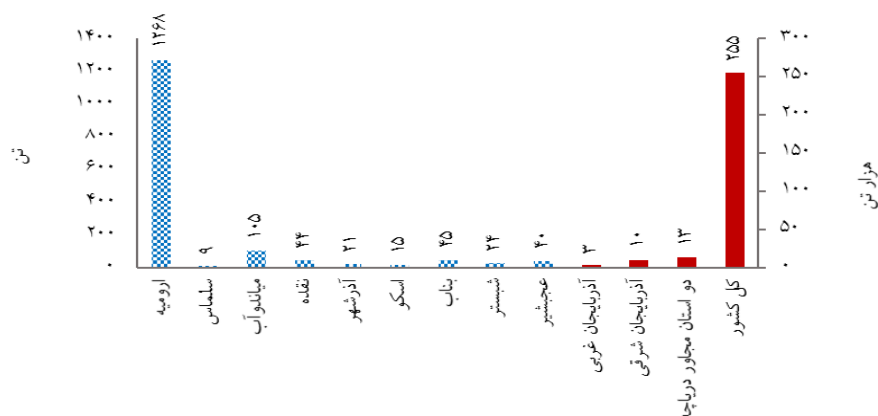
❖ جو آبی



نمودار ۴-۷۵- تولید جو آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (تن - هزار تن)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

همانطور که مشاهده می‌شود، نمودار ۴-۷۵ مجموع تولید جو آبی را در کشور، استان‌ها و شهرستان‌های همجوار با دریاچه ارومیه نشان می‌دهد. میزان تولید جو آبی در کشور، استان آذربایجان غربی، آذربایجان شرقی و مجموع دو استان، به ترتیب ۲۰۲۸، ۵۵، ۶۲ و ۱۱۶ هزار تن می‌باشد. بررسی نمودار بالا نشان می‌دهد که شهرستان‌های میاندوآب و عجبشیر به ترتیب با ۱۴۶۳۲ و ۱۰۶۴ تن بیشترین و کمترین مقدار تولید را در بین شهرستان‌های همجوار دارند.

❖ لوبیا آبی

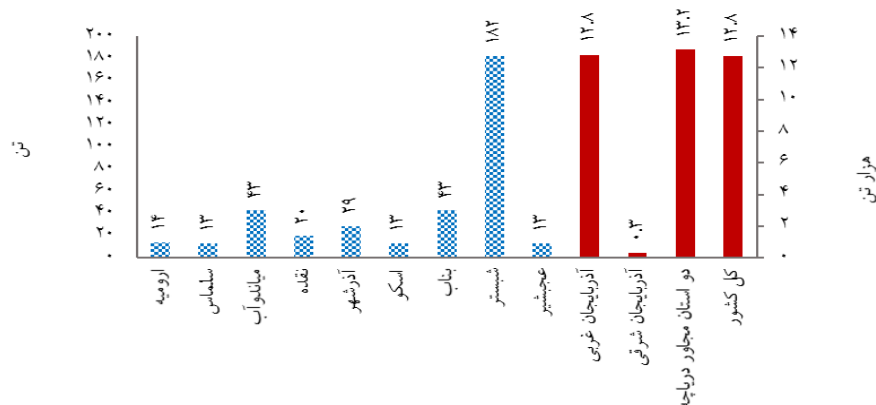


نمودار ۴-۷۶- تولید لوبیا آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (تن - هزار تن)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

نمودار ۴-۷۶، مجموع تولید لوبیا آبی را در پهنه‌های مختلف اشاره شده نشان می‌دهد. بر اساس آن چه که از نمودار برمی‌آید، کل تولید لوبیا آبی در کشور، استان آذربایجان غربی، آذربایجان شرقی و مجموع این دو استان به ترتیب ۲۵۵، ۳، ۱۰ و ۱۳ هزار تن می‌باشد. همچنین مطابق با نمودار دیده می‌شود که شهرستان‌های ارومیه و

سلماس به ترتیب با ۱۲۶۸ و ۹ تن بیشترین و کمترین مقدار تولید را در بین شهرستان‌های همجوار دارا می‌باشند.

❖ نخود آبی

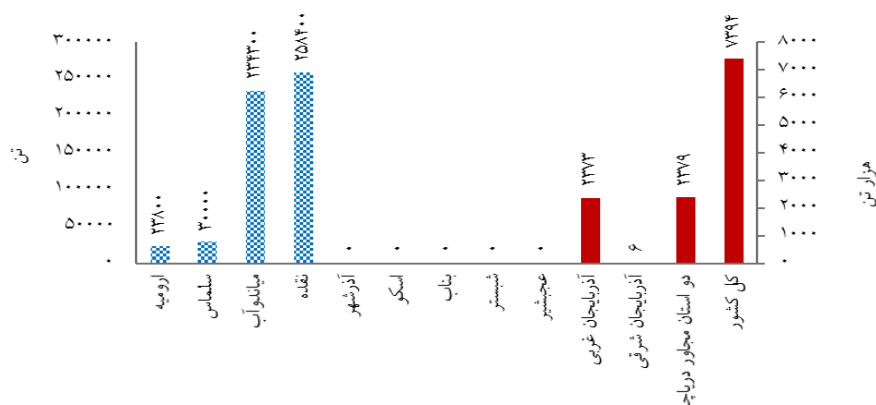


نمودار ۴-۷۷- تولید نخود آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (تن - هزار تن)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

با توجه به نمودار ۴-۷۷ که مجموع تولید نخود آبی را در کشور، استان‌ها و شهرستان‌های همجوار نشان می‌دهد، مشاهده می‌شود که مجموع تولید نخود آبی در کشور ۱۲/۸ هزار تن بوده است که از این مقدار، دو استان آذربایجان غربی و آذربایجان شرقی و در مجموع حدود ۱۳/۲، ۱۲/۸ و ۰/۳ هزار تن معادل ۱۳۱۵۷، ۱۲۸۲۵ و ۳۳۲ تن تولید نخود داشته‌اند. بررسی نمودار بالا نشان می‌دهد که شهرستان شبستر با ۱۸۲ تن بیشترین و اسکو و سلماس و عجبشیر با ۱۳ تن کمترین مقدار تولید نخود آبی را در بین شهرستان‌های نه گانه همجوار با دریاچه ارومیه دارند.

❖ چغندر قند آبی



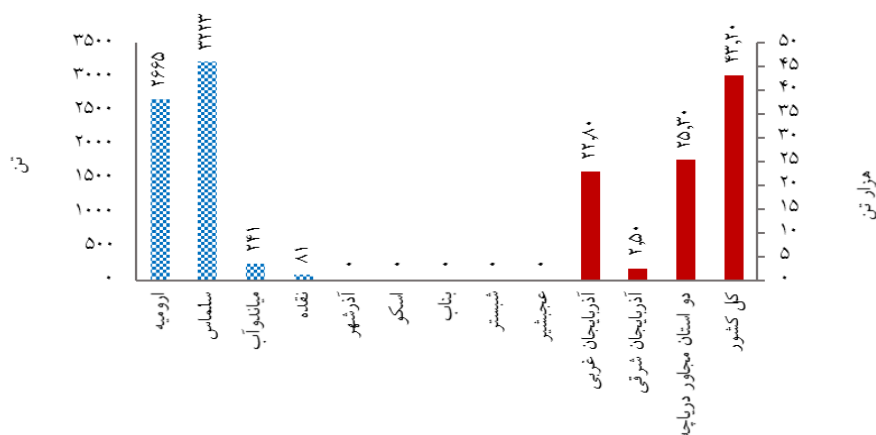
نمودار ۴-۷۸- تولید چغندر قند آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (تن - هزار تن)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

در نمودار ۴-۷۸ میزان تولید چغندر قند آبی در کشور، استان‌ها و شهرستان‌های همجوار ارائه شده است. همانطور

که مشاهده می‌گردد، مجموع تولید چغندر قند آبی در کشور، استان آذربایجان غربی، آذربایجان شرقی و مجموع دو استان مجاور دریاچه به ترتیب معادل ۷۳۹۴، ۲۳۷۳، ۶ و ۲۳۷۹ هزار تن می‌باشد. بر این اساس، استان آذربایجان غربی نه تنها بخش اعظمی از تولید چغندر قند مناطق همجوار را به خود اختصاص داده است، بلکه در کل کشور هم به عنوان یکی از بزرگ‌ترین تولیدکنندگان مطرح می‌باشد. همچنین مطابق با نمودار، دیده می‌شود که شهرستان‌های نقده و ارومیه به ترتیب با ۲۵۸۴۰۰ و ۲۳۸۰۰ تن، بیشترین و کمترین مقدار تولید را در بین شهرستان‌های همجوار دارند. نکته قابل توجه در این نمودار، عدم تولید محصول چغندر قند آبی در شهرستان‌های آذرشهر، اسکو، بناب، شبستر و عجبشیر می‌باشد.

❖ آفتابگردان آجیلی آبی

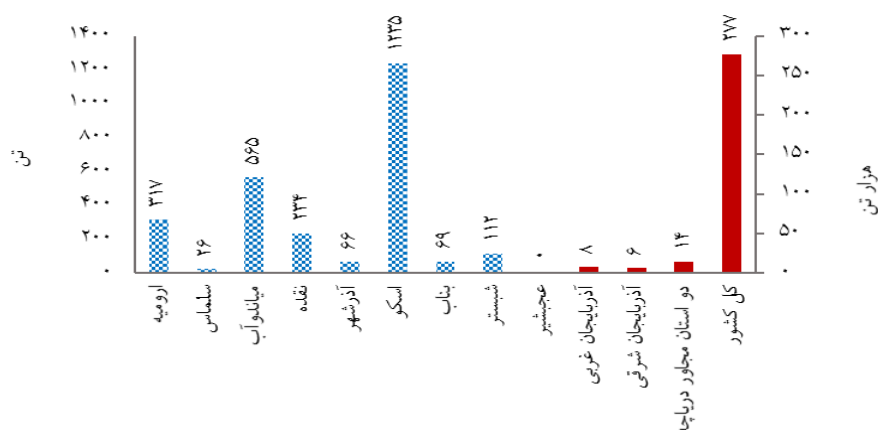


نمودار ۴-۷۹- تولید آفتابگردان آجیلی آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (تن - هزار تن)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

نمودار ۴-۷۹ مقدار تولید آفتابگردان آجیلی آبی را در کشور، دو استان آذربایجان غربی و شرقی، مجموع این دو استان و شهرستان‌های همجوار نشان می‌دهد. همان‌طور که مشاهده می‌شود، مجموع تولید آفتابگردان آجیلی آبی در کشور، استان آذربایجان غربی، آذربایجان شرقی و مجموع این دو استان به ترتیب ۴۳/۲، ۲/۵، ۲۲/۸ و ۲۵/۳ هزار تن می‌باشد. همچنین دیده می‌شود که شهرستان‌های سلماس و نقده به ترتیب با ۳۲۲۳ و ۸۱ تن به ترتیب بیشترین و کمترین مقدار تولید را در بین شهرستان‌های همجوار دارند. نکته قابل توجه در این نمودار، عدم تولید محصول آفتابگردان آجیلی آبی در شهرستان‌های آذرشهر، اسکو، بناب، شبستر و عجبشیر می‌باشد.

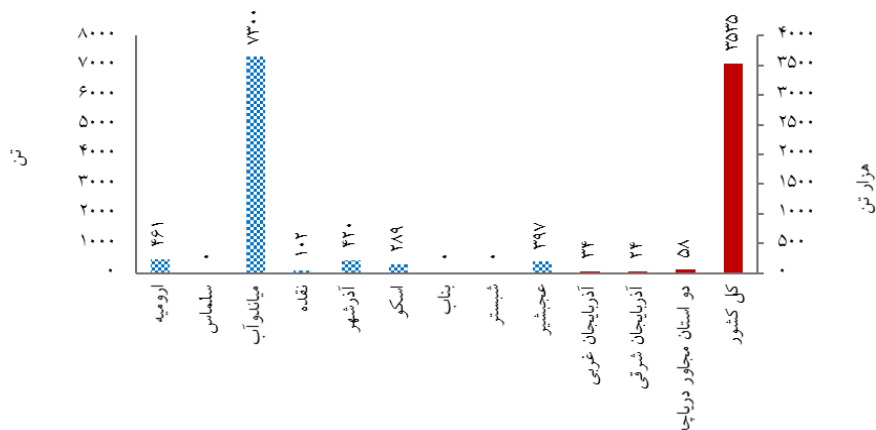
❖ کلز آبی



نمودار ۴-۸۰- تولید کلزا آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (تن - هزار تن)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

نمودار ۴-۸۰ مجموع تولید کلزا آبی را در کشور، استان‌ها و شهرستان‌های همجوار را در سال ۱۳۹۷ نشان می‌دهد. همانطور که مشاهده می‌گردد، مجموع تولید کلزا آبی در کشور، استان آذربایجان غربی، آذربایجان شرقی و مجموع دو استان به ترتیب ۲۷۶/۵، ۱۴/۰۶، ۷/۹ و ۶/۱ هزار تن می‌باشد. همچنین مطابق با نمودار دیده می‌شود که شهرستان‌های اسکو و سلماس به ترتیب با ۱۲۳۵ و ۲۶ تن به ترتیب بیشترین و کمترین مقدار تولید را در بین شهرستان‌های همجوار دارند.

❖ هندوانه آبی

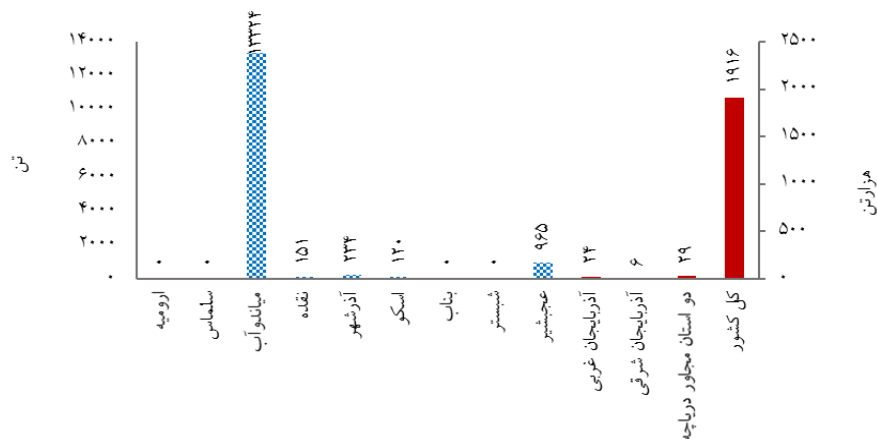


نمودار ۴-۸۱- تولید هندوانه آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (تن - هزار تن)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

با توجه به نمودار ۴-۸۱ مجموع تولید هندوانه آبی در کشور، استان‌ها و شهرستان‌های همجوار را در سال ۱۳۹۷ مشاهده می‌شود. نمودار بالا بیانگر این است که مجموع تولید هندوانه آبی در کشور، استان آذربایجان غربی،

آذربایجان شرقی و مجموع دو استان به ترتیب ۳۵۳۵، ۳۴، ۲۴ و ۵۸ هزار تن می‌باشد. همچنین مطابق با نمودار دیده می‌شود که شهرستان‌های میاندوآب و نقده به ترتیب با ۷۳۰۰ و ۱۰۲ تن بیشترین و کمترین مقدار تولید را در بین شهرستان‌های همجوار دارا می‌باشند. لازم به ذکر است که این محصول در شهرستان‌های سلماس، بناب و شبستر تولید نمی‌شود.

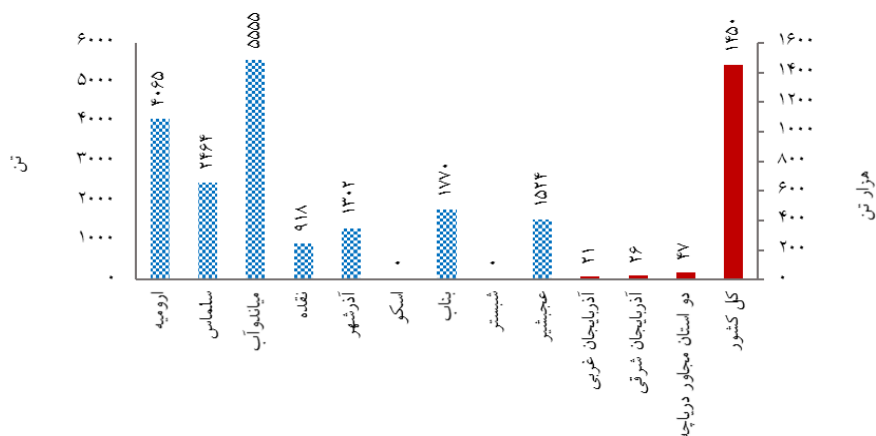
❖ خربزه آبی



نمودار ۴-۸۲- تولید خربزه آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (تن - هزار تن)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

در نمودار ۴-۸۲، مجموع تولید خربزه آبی در کشور، استان‌ها و شهرستان‌های همجوار را در سال ۱۳۹۷ ارائه می‌شود. نمودار نشان می‌دهد که مجموع تولید خربزه آبی در کشور، استان آذربایجان غربی، آذربایجان شرقی و مجموع دو استان به ترتیب ۱۹۱۶، ۲۳/۵، ۵/۵ و ۲۹ هزار تن می‌باشد. همچنین مطابق با نمودار دیده می‌شود که شهرستان‌های میاندوآب و اسکو به ترتیب با ۱۳۳۲۴ و ۱۲۰ تن بیشترین و کمترین مقدار تولید را در بین شهرستان‌های همجوار دارا می‌باشند. لازم به ذکر است که این محصول در شهرستان‌های سلماس، ارومیه، بناب و شبستر تولید نمی‌شود.

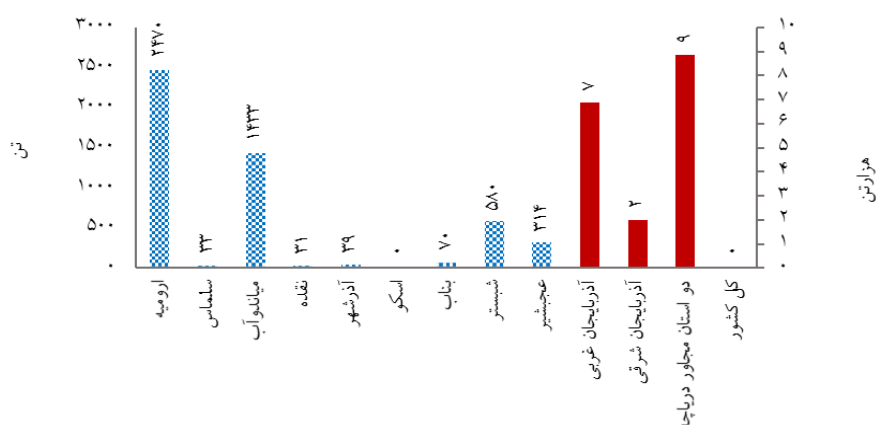
❖ خیار آبی



نمودار ۴-۸۳- تولید خیار آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (تن - هزار تن)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

نمودار ۴-۸۳ مجموع تولید خیار آبی را در کشور، استان‌ها و شهرستان‌های همجوار را در سال ۱۳۹۷ نشان می‌دهد. همانطور که مشاهده می‌گردد، مجموع تولید خیار آبی در کشور، استان آذربایجان غربی، آذربایجان شرقی و مجموع دو استان به ترتیب ۱۴۵۰، ۲۱، ۲۶، ۴۷ هزار تن می‌باشد. دیده می‌شود که شهرستان‌های میاندوآب و نقده به ترتیب با ۵۵۵۵ و ۹۱۸ تن به ترتیب بیشترین و کمترین مقدار تولید را در بین شهرستان‌های همجوار دارند. نکته قابل توجه در این نمودار عدم تولید محصول خیار آبی در شهرستان‌های شبستر و اسکو است.

❖ کدو آبی

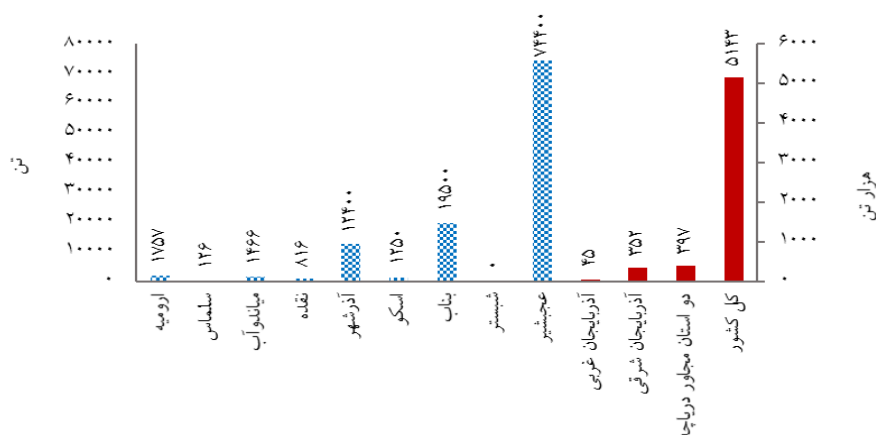


نمودار ۴-۸۴- تولید کدو آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (تن - هزار تن)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

با توجه به نمودار ۴-۸۴، مجموع تولید کدو آبی در استان‌ها و شهرستان‌های همجوار را در سال ۱۳۹۷ مشاهده

می‌شود. نمودار پایین بیانگر این است که مجموع تولید هندوانه آبی استان آذربایجان غربی، آذربایجان شرقی و مجموع دو استان به ترتیب ۲،۷ و ۹ هزار تن می‌باشد. همچنین مطابق با نمودار دیده می‌شود که شهرستان‌های ارومیه و نقده به ترتیب با ۲۴۷۰ و ۳۱ تن بیشترین و کمترین مقدار تولید را در بین شهرستان‌های همجوار دارا می‌باشند. لازم به ذکر است که این محصول در شهرستان اسکو تولید نمی‌شود. همچنین آمار این محصول برای کل کشور در سال ۹۷ ارائه نشده است.

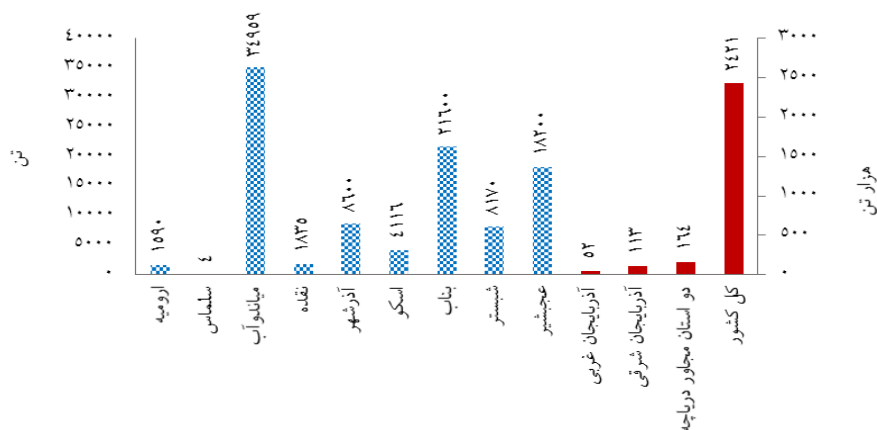
❖ سبب زمینی آبی



نمودار ۴-۸۵- تولید سبب زمینی آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (تن - هزار تن)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

نمودار ۴-۸۵، مجموع تولید سبب زمینی آبی را در سال ۱۳۹۷ در کشور، استان‌ها و شهرستان‌های همجوار دریاچه ارومیه نشان می‌دهد. در این نمودار مشاهده می‌شود که مجموع تولید سبب زمینی آبی کشور، استان آذربایجان غربی، آذربایجان شرقی و مجموع دو استان به ترتیب ۵۲۴۳، ۴۵، ۳۵۲ و ۳۹۷ هزار تن می‌باشد. دیده می‌شود که شهرستان‌های ارومیه و سلماس به ترتیب با ۷۴۴۰۰ و ۱۲۶ تن بیشترین و کمترین مقدار تولید را در بین شهرستان‌های همجوار دارا می‌باشند. لازم به ذکر است که این محصول در شهرستان شبستر تولید نمی‌شود.

❖ پیاز آبی

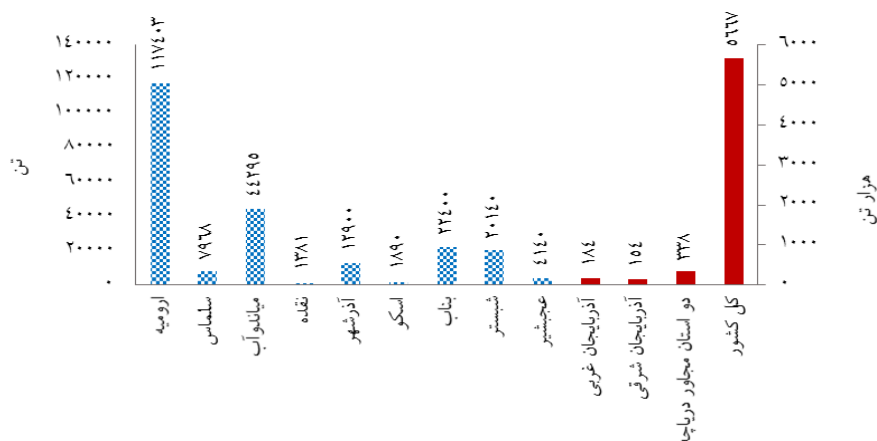


نمودار ۴-۸۶- تولید پیاز آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (تن - هزار تن)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

نمودار ۴-۸۶، مجموع تولید پیاز آبی در کشور، استان‌ها و شهرستان‌های همجوار را در سال ۱۳۹۷ مشاهده می‌شود. نمودار نشان می‌دهد که مجموع تولید پیاز آبی کشور، استان آذربایجان غربی، آذربایجان شرقی و مجموع دو استان به ترتیب ۲۴۲۱، ۵۲، ۱۱۳ و ۱۶۴ هزار تن می‌باشد. همچنین مطابق با نمودار دیده می‌شود که شهرستان‌های میاندوآب و سلماس به ترتیب با ۳۴۹۵۹ و ۴ تن بیشترین و کمترین مقدار تولید را در بین شهرستان‌های همجوار دارا می‌باشند.

❖ گوجه فرنگی آبی

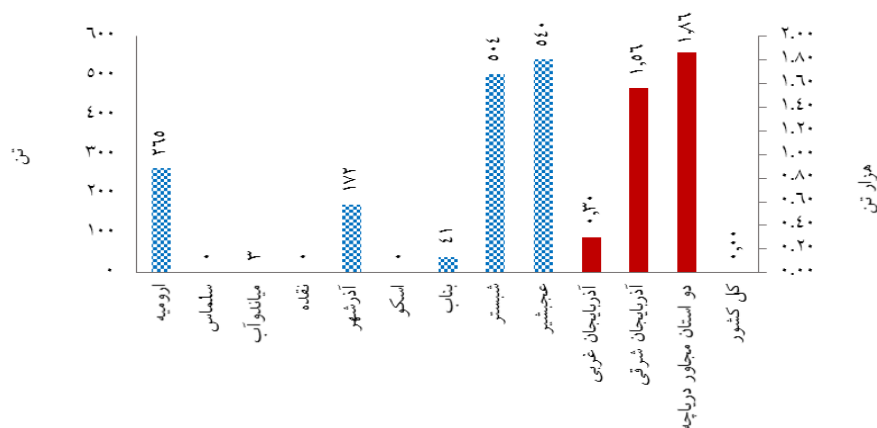


نمودار ۴-۸۷- تولید گوجه فرنگی آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (تن - هزار تن)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

همانطور که دیده می‌شود نمودار ۴-۸۷، مجموع گوجه فرنگی آبی را در کشور، استان‌ها و شهرستان‌های همجوار در سال ۱۳۹۷ نشان می‌دهد. بر اساس این نمودار، مجموع تولید گوجه فرنگی آبی کشور، استان آذربایجان غربی، آذربایجان شرقی و مجموع دو استان به ترتیب ۵۶۶۷، ۱۸۴، ۱۵۴ و ۳۳۸ هزار تن می‌باشد. همچنین مطابق با نمودار دیده می‌شود که شهرستان‌های ارومیه و نقده به ترتیب با ۱۱۷۴۰۳ و ۱۳۸۱ تن بیشترین و کمترین مقدار تولید را در بین شهرستان‌های همجوار دارا می‌باشند.

❖ لوبیا سبز آبی

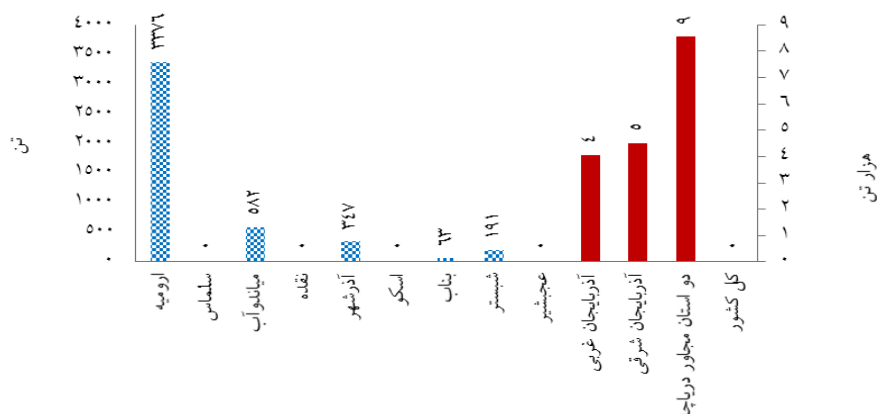


نمودار ۴-۸۸- تولید لوبیا سبز آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (تن - هزار تن)^۱
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

با توجه به نمودار ۴-۸۸، مجموع تولید لوبیا سبز آبی را در استان‌ها و شهرستان‌های همجوار را سال ۱۳۹۷ نمایش می‌دهد. نمودار بالا بیانگر این است که مجموع تولید لوبیا سبز آبی در استان آذربایجان غربی، آذربایجان شرقی و مجموع دو استان به ترتیب ۰/۳، ۱/۵۶ و ۱/۸۶ هزار تن می‌باشد. همچنین مطابق با نمودار دیده می‌شود که شهرستان‌های عجبشیر و میاندوآب به ترتیب با ۵۴۰ و ۳ تن بیشترین و کمترین مقدار تولید را در بین شهرستان‌های همجوار دارا می‌باشند. لازم به ذکر است که این محصول در شهرستان‌های سلماس، نقده و اسکو تولید نمی‌شود.

^۱ آمار مربوط به کل کشور برای این محصول در سال ۱۳۹۷ منتشر نشده است.

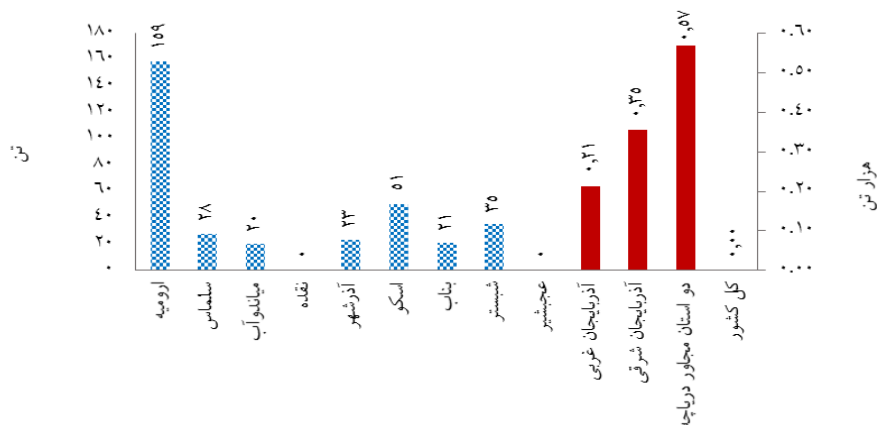
❖ کلم آبی



نمودار ۴-۸۹- تولید کلم آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (تن - هزار تن)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

با توجه به نمودار ۴-۸۹، مجموع تولید کلم آبی را در استان‌ها و شهرستان‌های همجوار را سال ۱۳۹۷ نمایش می‌دهد. نمودار بالا بیانگر این است که مجموع تولید کلم آبی در استان آذربایجان غربی، آذربایجان شرقی و مجموع دو استان به ترتیب ۴، ۵ و ۹ هزار تن می‌باشد. دیده می‌شود که شهرستان‌های ارومیه و بناب به ترتیب با ۳۳۷۶ و ۶۳ تن بیشترین و کمترین مقدار تولید را در بین شهرستان‌های همجوار دارا می‌باشند. لازم به ذکر است که این محصول در شهرستان‌های سلماس، نقده و اسکو تولید نمی‌شود. همچنین آمار مربوط به کل کشور در سال ۱۳۹۷ منتشر نشده است.

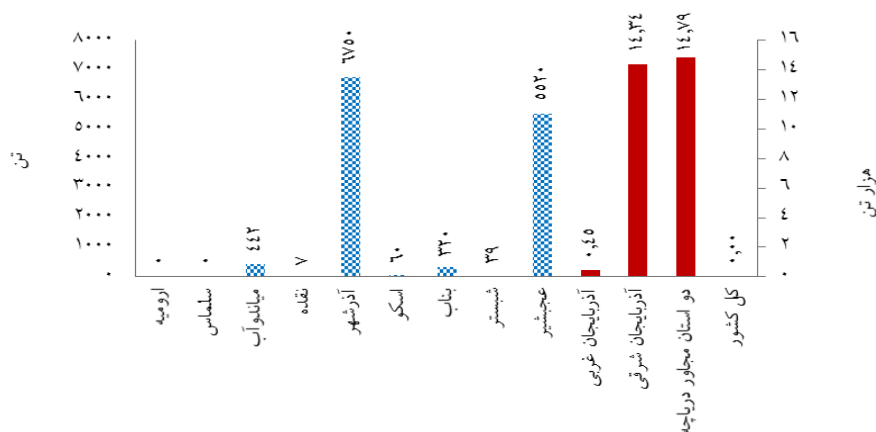
❖ فلفل آبی



نمودار ۴-۹۰- تولید فلفل آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (تن - هزار تن)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

با توجه به نمودار ۴-۹۰، مجموع تولید فلفل آبی در استان‌ها و شهرستان‌های همجوار را در سال ۱۳۹۷ مشاهده می‌شود. نمودار بالا نشان می‌دهد که مجموع تولید فلفل آبی استان آذربایجان غربی، آذربایجان شرقی و مجموع دو استان به ترتیب ۰/۲۱، ۰/۳۵ و ۰/۵۷ هزار تن می‌باشد. در این نمودار دیده می‌شود که شهرستان‌های ارومیه و میاندوآب به ترتیب با ۱۵۹ و ۲۰ تن بیشترین و کمترین مقدار تولید را در بین شهرستان‌های همجوار دارا می‌باشند. شایان ذکر است این محصول در دو شهرستان نقده و عجبشیر تولید نمی‌شود. همچنین آمار این محصول برای کل کشور در سال ۹۷ ارائه نشده است.

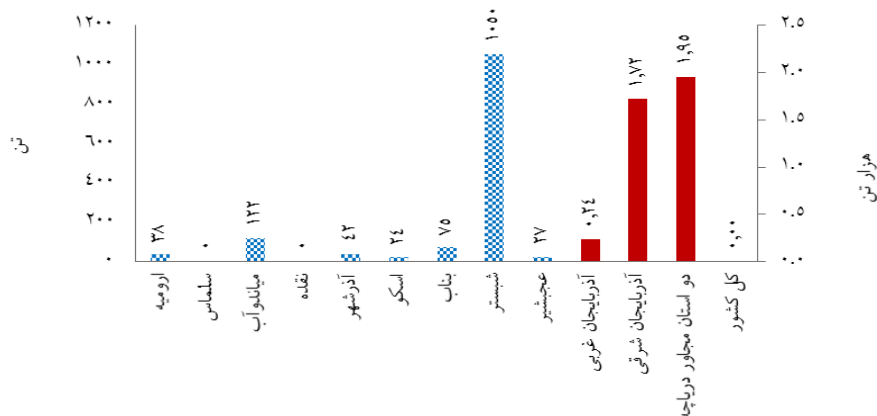
❖ سیر آبی



نمودار ۴-۹۱- تولید سیر آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (تن - هزار تن)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

نمودار ۴-۹۱ مجموع تولید سیر آبی را استان‌ها و شهرستان‌های همجوار را در سال ۱۳۹۷ نشان می‌دهد. مطابق با نمودار، مجموع تولید خیار آبی استان آذربایجان غربی، آذربایجان شرقی و مجموع دو استان به ترتیب ۰/۴۵، ۱۴/۳۴، ۱۴/۷۹ هزار تن است. مشاهده می‌گردد که شهرستان‌های آذرشهر و نقده به ترتیب با ۶۷۵۰ و ۷ تن به ترتیب بیشترین و کمترین مقدار تولید را در بین شهرستان‌های همجوار دارند. نکته قابل توجه در این نمودار عدم تولید محصول خیار آبی در شهرستان‌های سلماس و ارومیه است. ذکر این نکته که در سال ۱۳۹۷ آمار مربوط به تولید کل کشور منتشر نشده است، ضروری به نظر می‌رسد.

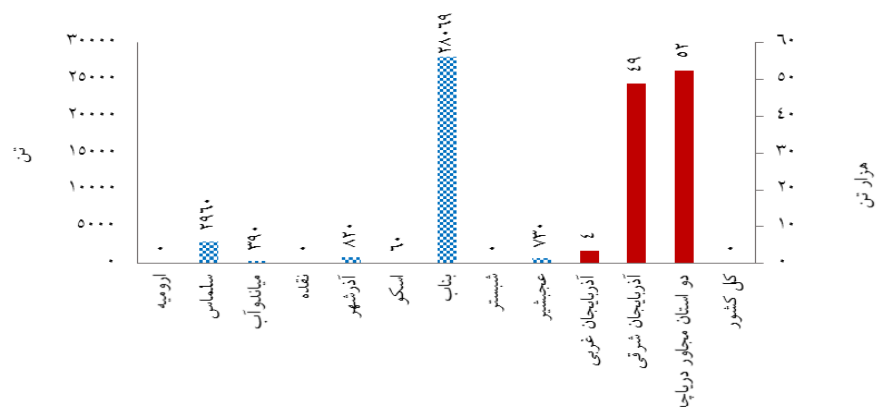
❖ بادمجان آبی



نمودار ۴-۹۲- تولید بادمجان آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (تن - هزار تن)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

با توجه به نمودار ۴-۹۲، مجموع تولید بادمجان آبی در استان‌ها و شهرستان‌های همجوار در سال ۱۳۹۷ مشاهده می‌شود. نمودار بیان می‌نماید که مجموع تولید فلفل آبی استان آذربایجان غربی، آذربایجان شرقی و مجموع دو استان به ترتیب ۰/۲۴، ۱/۷۲ و ۱/۹۵ هزار تن می‌باشد. در این نمودار دیده می‌شود که شهرستان‌های شبستر و اسکو به ترتیب با ۱۰۵۰ و ۲۴ تن بیشترین و کمترین مقدار تولید را در بین شهرستان‌های نه‌گانه دارند. شایان ذکر است این محصول در دو شهرستان نقده و سلماس تولید نمی‌شود. همچنین آمار این محصول برای کل کشور در سال ۹۷ گزارش نگردیده است.

❖ هویج آبی

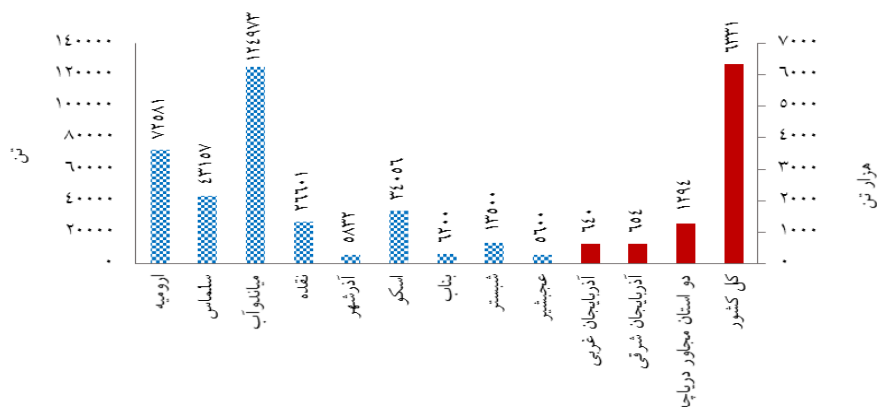


نمودار ۴-۹۳- تولید هویج آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (تن - هزار تن)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

با توجه به نمودار ۴-۹۳، مجموع تولید هویج آبی در استان‌ها و شهرستان‌های همجوار در سال ۱۳۹۷ مشاهده می‌شود. نمودار نشان می‌دهد که مجموع تولید هویج آبی استان آذربایجان غربی، آذربایجان شرقی و مجموع دو

استان به ترتیب ۴، ۴۹ و ۵۲ هزار تن است. دیده می‌شود که شهرستان‌های بناب و اسکو به ترتیب با ۲۸۰۶۹ و ۶۰ تن بیشترین و کمترین مقدار تولید را در بین شهرستان‌های همجوار دارا می‌باشد. همچنین از آنجا که این محصول در شهرستان‌های نقده، ارومیه و شبستر تولید نمی‌شود، مقدار تولید این شهرستان‌ها در نمودار با عدد صفر نمایش داده شده است. همچنین آمار این محصول برای کل کشور در سال ۱۳۹۷ گزارش نگردیده است.

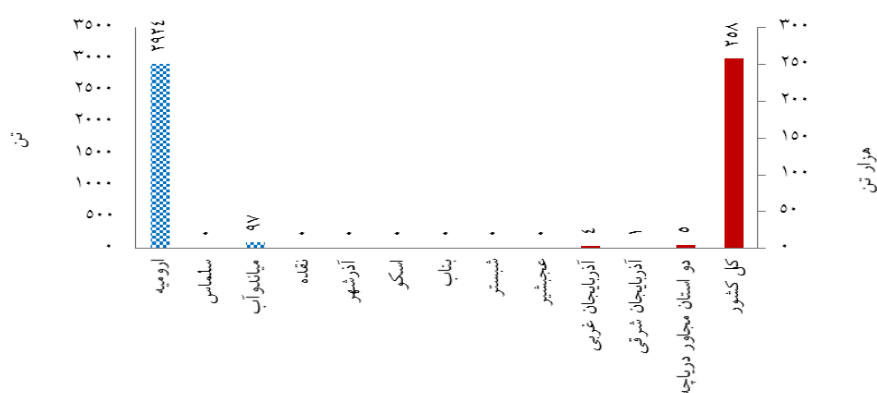
❖ یونجه آبی



نمودار ۴-۹۴- تولید یونجه آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (تن - هزار تن)
 مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

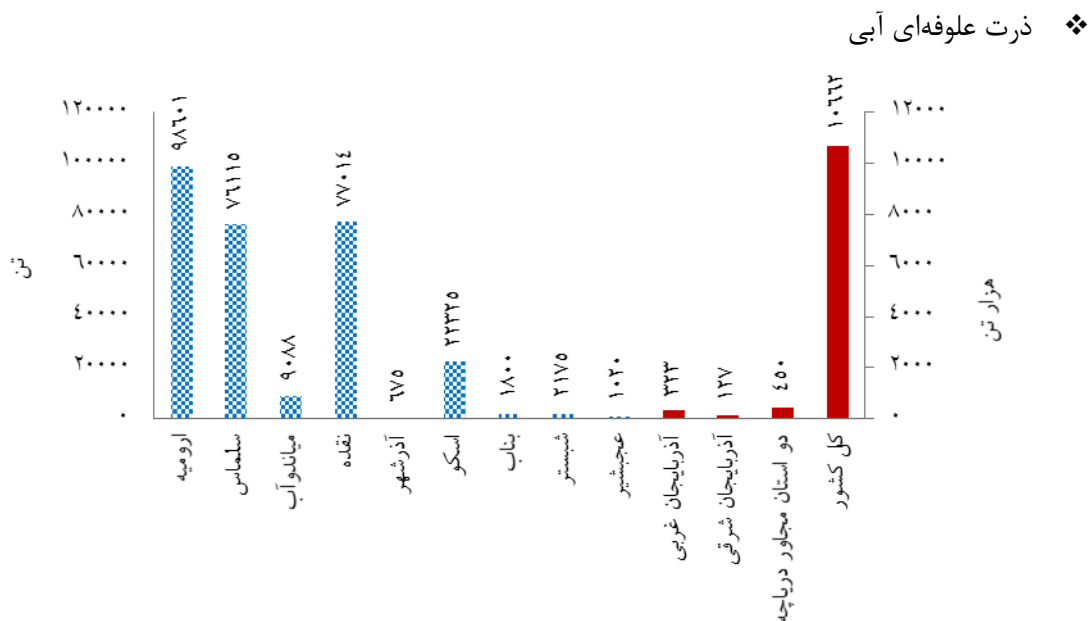
مطابق با نمودار ۴-۹۴، مجموع تولید یونجه آبی در کشور، استان‌ها و شهرستان‌های همجوار در سال ۱۳۹۷ دیده می‌شود. نمودار بالا بیانگر این است که مجموع تولید یونجه آبی در کشور، استان آذربایجان غربی، آذربایجان شرقی و مجموع دو استان به ترتیب ۶۳۳۱، ۶۴۰، ۶۵۴ و ۱۲۹۴ هزار تن می‌باشد. همچنین شهرستان‌های میاندوآب و بناب به ترتیب با ۱۲۴۹۷۳ و ۶۲۰۰ تن بیشترین و کمترین مقدار تولید را در بین شهرستان‌های همجوار داشته‌اند.

❖ شبدر آبی



نمودار ۴-۹۵- تولید شبدر آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (تن - هزار تن)
 مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

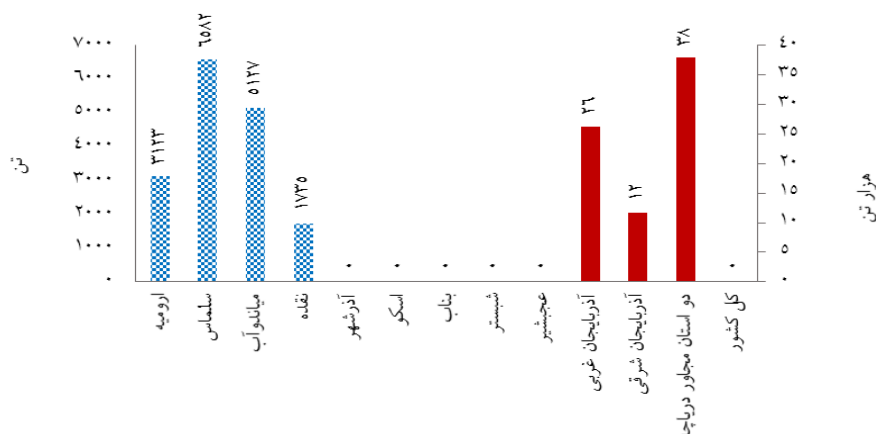
با توجه به نمودار ۴-۹۵، که مجموع تولید شبدر آبی را در کشور، استان‌ها و شهرستان‌های همجوار در سال ۱۳۹۷ نمایش می‌دهد، مجموع تولید شبدر آبی در کشور، استان آذربایجان غربی، آذربایجان شرقی و مجموع دو استان به ترتیب ۲۵۸، ۴، ۱ و ۵ هزار تن می‌باشد. همچنین در بین ۹ شهرستان همجوار دریاچه، این محصول تنها در دو شهرستان ارومیه و میاندوآب به ترتیب با ۲۹۲۴ و ۹۷ تن تولید می‌شود.



نمودار ۴-۹۶- تولید ذرت علوفه‌ای آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (تن - هزار تن)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

در نمودار ۴-۹۶، مجموع تولید ذرت علوفه‌ای آبی در کشور، استان‌ها و شهرستان‌های همجوار را در سال ۱۳۹۷ مشاهده می‌شود. دیده می‌شود که مجموع تولید ذرت علوفه‌ای آبی کشور، استان آذربایجان غربی، آذربایجان شرقی و مجموع دو استان به ترتیب ۱۰۶۶۲، ۳۲۳، ۱۲۷ و ۴۵۰ هزار تن می‌باشد. همچنین در نمودار دیده می‌شود که شهرستان‌های ارومیه و آذرشهر به ترتیب با ۹۸۶۰۱ و ۶۷۵ تن بیشترین و کمترین مقدار تولید را در بین شهرستان‌های همجوار دارند.

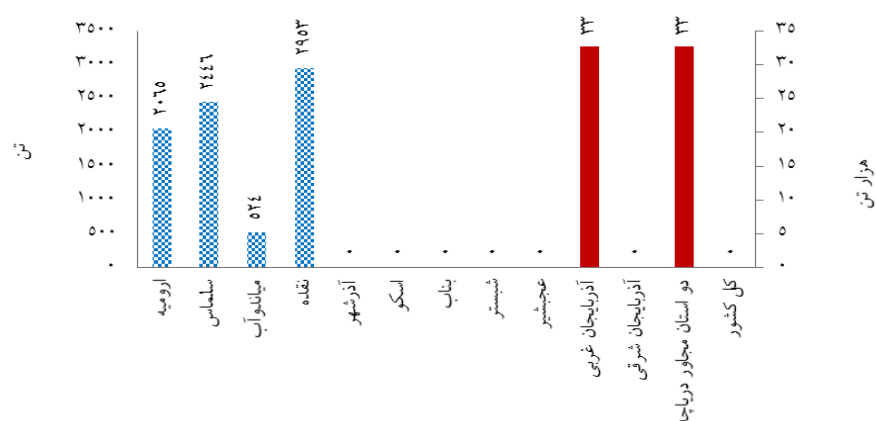
❖ سورگوم آبی



نمودار ۹۷-۴- تولید سورگوم آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (تن - هزار تن)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

مجموع تولید سورگوم آبی در استان‌ها و شهرستان‌های همجوار در نمودار ۹۷-۴ برای سال ۱۳۹۷ قابل مشاهده است. همانطور که دیده می‌شود مجموع تولید ذرت سورگوم آبی استان آذربایجان غربی، آذربایجان شرقی و مجموع دو استان به ترتیب ۲۶، ۱۲ و ۳۸ هزار تن می‌باشد. همچنین شهرستان‌های سلماس و نقده به ترتیب با ۶۵۸۲ و ۱۷۳۵ تن بیشترین و کمترین مقدار تولید را در بین شهرستان‌های همجوار دارند. نکته قابل توجه در این نمودار عدم کشت این محصول در ۵ شهرستان مجاور دریاچه که در استان آذربایجان شرقی قرار دارند، می‌باشد. توجه شود که مقدار تولید این محصول برای کل کشور ارائه نشده است.

❖ کدو آجیلی آبی



نمودار ۹۸-۴- تولید کدو آجیلی آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (تن - هزار تن)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

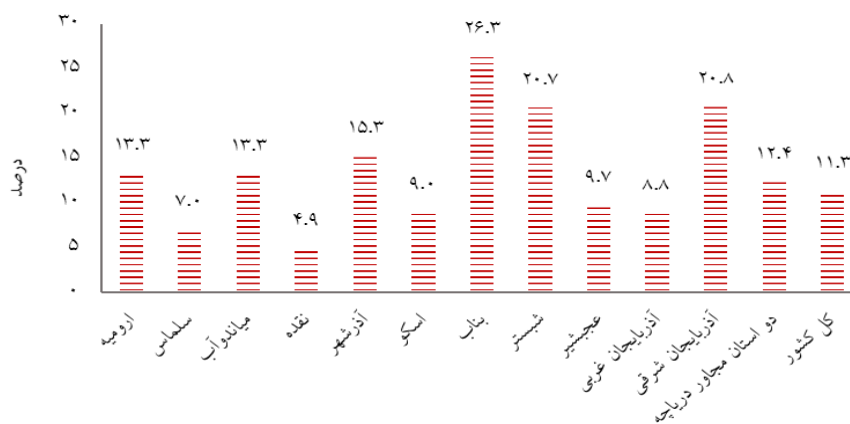
با توجه به نمودار ۹۸-۴ مجموع تولید کدو آجیلی آبی را در استان‌ها و شهرستان‌های همجوار را سال ۱۳۹۷

نمایش می‌دهد. نمودار بالا بیانگر این است که مجموع تولید کدو آجیلی آبی در استان آذربایجان غربی، ۳۳ هزار تن می‌باشد. همچنین این محصول تنها در استان آذربایجان غربی کشت می‌شود که در بین چهار شهرستان مجاور دریاچه که در این استان قرار دارند، نقده و میاندوآب به ترتیب با ۲۹۵۳ و ۵۲۴ تن بیشترین و کمترین میزان تولید را به خود اختصاص داده‌اند. همچنین شایان توجه است که مقدار تولید محصول کدو آجیلی آبی برای کل کشور ارائه نشده است.

۴-۱-۶- بررسی سهم تولید محصولات زراعی آبی از کل تولید محصولات زراعی آبی در هر منطقه

در این قسمت سهم تولید محصولات زراعی آبی از کل تولید محصولات زراعی آبی در مناطق همجوار به منظور شناسایی سهم هر محصول از تولیدات ارائه خواهد شد. مناطق مورد نظر، مشابه با سایر قسمت‌ها شامل کل کشور، مجموع دو استان مجاور، استان‌های آذربایجان غربی و شرقی و ۹ شهرستان اشاره شده می‌باشند.

❖ گندم آبی



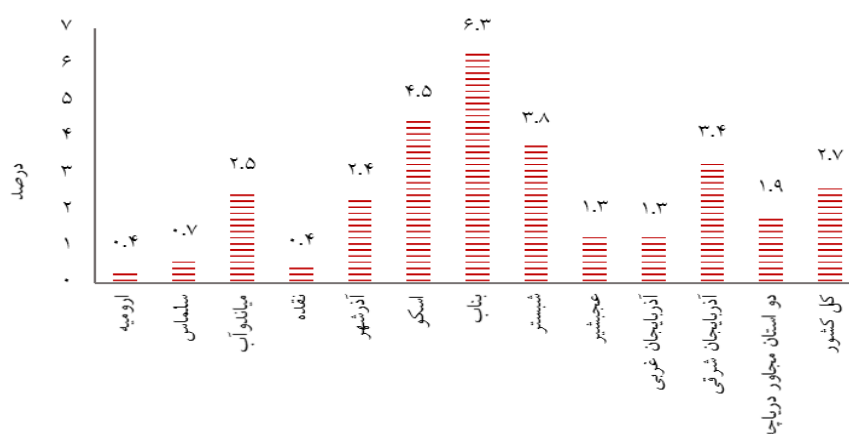
نمودار ۴-۹- سهم تولید گندم آبی از کل تولید محصولات زراعی آبی

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

نمودار ۴-۹- سهم تولید گندم آبی از کل تولیدات زراعی آبی را در کل کشور، دو استان مجاور، استان‌های آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی و ۹ شهرستان همجوار با دریاچه نشان می‌دهد. همان‌طور که مشاهده می‌شود، گندم آبی ۱۱/۳ درصد از تولید محصولات زراعی آبی کشور را به خود اختصاص داده است. وضعیت این شاخص در

مجموع دو استان مجاور با دریاچه، آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی نیز به ترتیب معادل با ۱۲/۴، ۲۰/۸ و ۸/۸ درصد بوده است. در میان ۹ شهرستان همجوار با دریاچه، گندم آبی در شهرستان بناب از اهمیت بیشتری برخوردار است به طوری که، حدود ۲۶/۳ درصد از تولید گندم آبی این شهرستان به کشت گندم آبی اختصاص داده شده است. پس از این شهرستان، دو شهرستان شبستر و آذرشهر به ترتیب با ۲۰/۷ و ۱۵/۳ درصد در جایگاه دوم و سوم قرار دارند.

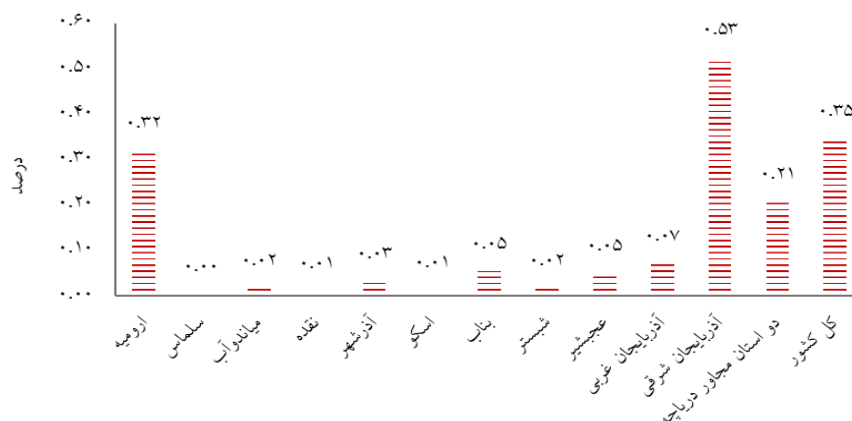
❖ جو آبی



نمودار ۴-۱۰۰- سهم تولید جو آبی از کل تولید محصولات زراعی آبی
 مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

نمودار ۴-۱۰۰ سهم تولید جو آبی از کل تولیدات زراعی آبی را در کل کشور، مجموع دو استان مجاور، استان‌های آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی و ۹ شهرستان همجوار با دریاچه نشان می‌دهد. مشاهده می‌گردد، جو آبی ۲/۷ درصد از تولید محصولات زراعی آبی کشور را دارد. وضعیت این شاخص در مجموع دو استان مجاور با دریاچه، آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی نیز به ترتیب معادل با ۱/۹، ۳/۴ و ۱/۳ درصد بوده است. در میان ۹ شهرستان همجوار با دریاچه، جو آبی در شهرستان بناب از اهمیت بیشتری برخوردار است به طوری که، حدود ۶/۳ درصد از تولید جو آبی این شهرستان به کشت جو آبی اختصاص داده شده است. پس از این شهرستان، دو شهرستان اسکو و شبستر به ترتیب با ۴/۵ و ۳/۸ درصد در جایگاه دوم و سوم قرار دارند.

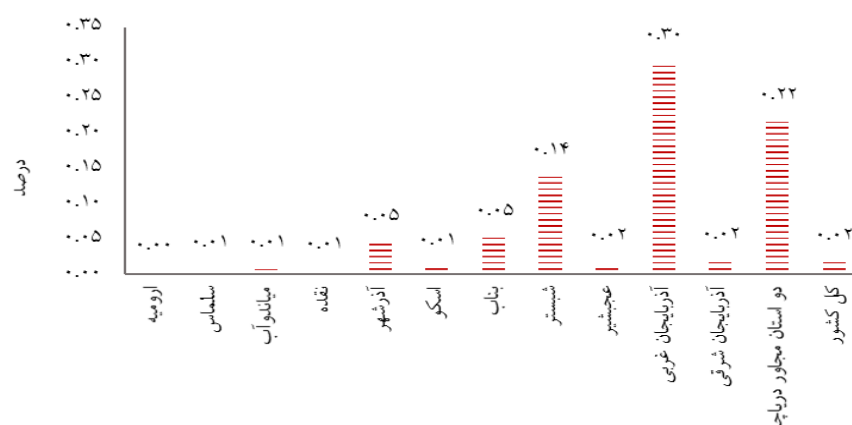
❖ لوبیا آبی



نمودار ۴-۱۰۱- سهم تولید لوبیا آبی از کل تولید محصولات زراعی آبی
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

سهم سطح تولید لوبیا آبی از کل تولیدات زراعی آبی در مناطق اشاره شده، در نمودار ۴-۱۰۱ ارائه شده است. همان طور که رؤیت می شود، تقریباً ۰/۳۵ درصد از اراضی زراعی آبی کشور زیر کشت لوبیا آبی بوده است. وضعیت این شاخص در مجموع دو استان مجاور با دریایچه، آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی نیز به ترتیب معادل ۰/۲۱، ۰/۵۳ و ۰/۰۷ درصد بوده است. بنابراین، رغبت کشاورزان استان آذربایجان شرقی به کشت لوبیا آبی بیشتر از کشاورزان استان آذربایجان غربی می باشد. در میان شهرستان های نه گانه همجوار با دریایچه، کشت لوبیا آبی در شهرستان ارومیه از محبوبیت بیشتری برخوردار است، به طوری که بیش از ۰/۳۲ درصد از سطح زیر کشت زراعی آبی این شهرستان به کشت لوبیا اختصاص داده شده است.

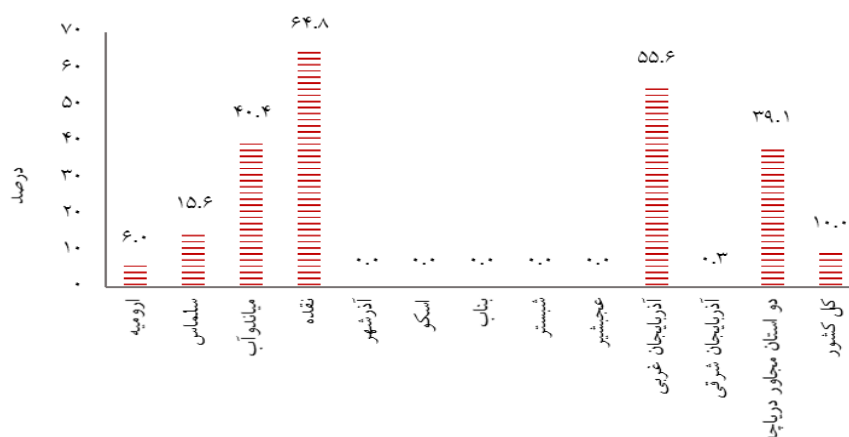
❖ نخود آبی



نمودار ۴-۱۰۲- سهم تولید نخود آبی از کل تولید محصولات زراعی آبی
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

سهم تولید نخود آبی از کل تولیدات زراعی آبی در مناطق اشاره شده، در نمودار ۴-۱۰۲ آمده است. همان‌طور که از این نمودار بر می‌آید، حدود ۰/۰۲ درصد از اراضی زراعی آبی کشور زیر کشت این محصول بوده است. وضعیت این شاخص در مجموع دو استان مجاور معادل با ۰/۲۲ می‌باشد. در میان شهرستان‌های نه‌گانه همجوار با دریاچه نیز، کشت نخود آبی در شهرستان شبستر از رواج بیشتری برخوردار است، به طوری که حدود ۰/۱۴ درصد از تولید زراعی آبی این شهرستان به کشت نخود اختصاص داده شده است.

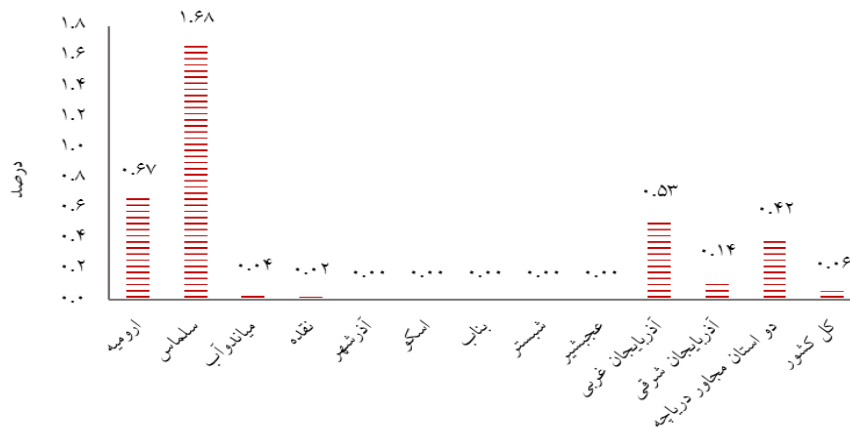
❖ چغندر قند آبی



نمودار ۴-۱۰۳ - سهم تولید چغندر قند آبی از کل تولید محصولات زراعی آبی
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

نمودار ۴-۱۰۳ سهم تولید چغندر قند آبی از کل تولیدات زراعی آبی را در کل کشور، مجموع دو استان مجاور، استان‌های آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی و ۴ شهرستان ارومیه، سلماس، میاندوآب و نقده نشان می‌دهد. اطلاعات مرتبط با ۵ شهرستان آذرشهر، اسکو، بناب، شبستر و عجبشیر در دسترس نبوده است. همان‌طور که مشاهده می‌شود، حدود ۱۰ درصد از تولیدات زراعی آبی کشور زیر کشت چغندر قند آبی بوده است. وضعیت این شاخص در مجموع دو استان مجاور با دریاچه، آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی نیز به ترتیب معادل با ۳۹/۱، ۵۵/۶ و ۰/۳ درصد بوده است. بنابراین، می‌توان اظهار داشت که استان آذربایجان غربی یکی از قطب‌های تولید چغندر قند در کشور می‌باشد. در میان ۹ شهرستان همجوار با دریاچه، چغندر قند آبی در شهرستان نقده به طور جدی‌تری مورد اقبال کشاورزان بوده است و حدود ۶۴/۸ درصد از تولید زراعی آبی این شهرستان به کشت این محصول اختصاص داده شده است.

❖ آفتابگردان آجیلی آبی

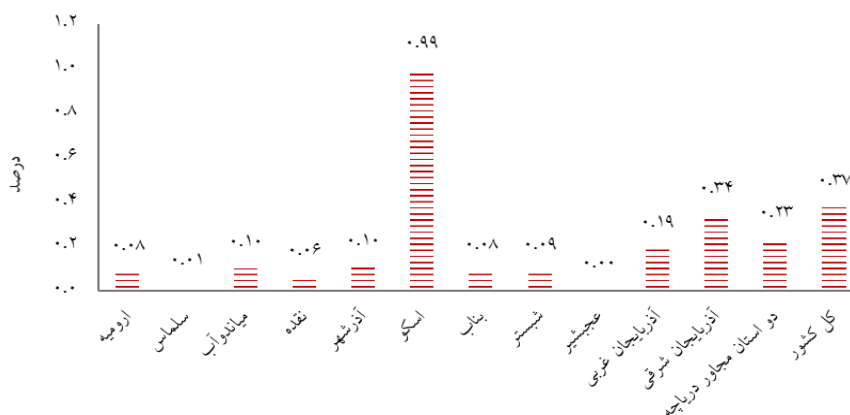


نمودار ۴-۱۰۴- سهم تولید آفتابگردان آجیلی آبی از کل تولید محصولات زراعی آبی

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

سهم تولید آفتابگردان آجیلی آبی از کل تولیدات زراعی آبی در مناطق اشاره شده به جز ۵ شهرستان آذرشهر، اسکو، بناب، شبستر و عجبشیر (به دلیل عدم دسترسی به اطلاعات)، در نمودار ۴-۱۰۴ ارائه شده است. همان طور که قابل مشاهده است، حدود ۰/۱ درصد از تولید زراعی آبی کشور، تولید این محصول بوده است. وضعیت این شاخص در مجموع دو استان مجاور با دریایچه، آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی نیز به ترتیب معادل با ۰/۴، ۰/۱ و ۰/۵ درصد بوده است. به نظر می‌رسد که کشت این محصول در استان آذربایجان غربی از اقبال بیشتری نسبت به متوسط کشور برخوردار بوده است. در میان شهرستان‌های همجوار با دریایچه، سلماس با ۱/۷ درصد از لحاظ تولید کشت آفتابگردان آجیلی آبی از کل اراضی زراعی آبی در جایگاه نخست قرار دارد.

❖ کلزا آبی

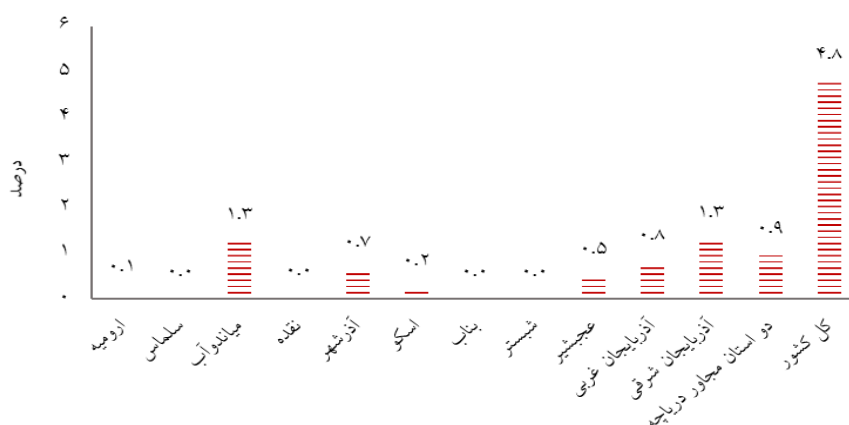


نمودار ۴-۱۰۵- سهم تولید کلزا آبی از کل تولید محصولات زراعی آبی

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

سهم تولید کلزا آبی از کل تولیدات زراعی آبی در مناطق اشاره شده، در نمودار ۴-۱۰۵ ارائه شده است. همان‌طور که رؤیت می‌شود، تقریباً ۰/۳۷ درصد از تولیدات زراعی آبی کشور، تولید کلزا آبی بوده است. وضعیت این شاخص در مجموع دو استان مجاور با دریاچه، آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی نیز به ترتیب معادل با ۰/۲۳، ۰/۳۴ و ۰/۱۹ درصد بوده است. در میان شهرستان‌های نه‌گانه همجوار با دریاچه، کشت کلزا آبی در شهرستان اسکو از محبوبیت بیشتری برخوردار است، به طوری که حدود ۰/۹۹ درصد از تولید زراعی آبی این شهرستان به کشت کلزا اختصاص داده شده است.

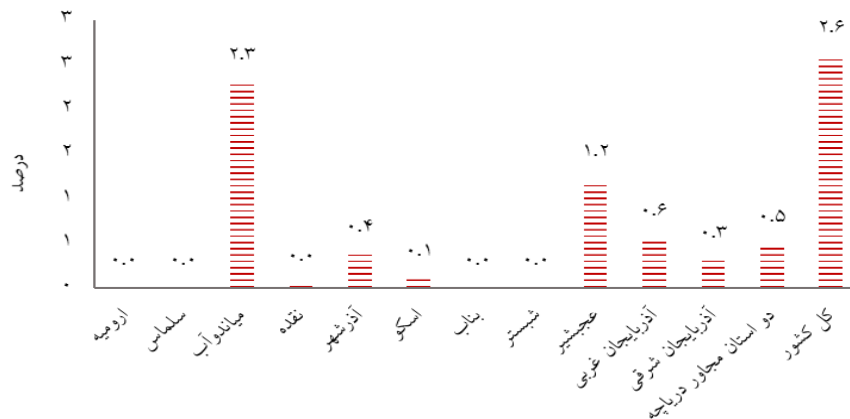
❖ هندوانه آبی



نمودار ۴-۱۰۶ - سهم تولید هندوانه آبی از کل تولید محصولات زراعی آبی
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

در نمودار ۴-۱۰۶ سهم تولید هندوانه آبی از کل تولیدات زراعی آبی در مناطق مذکور، ارائه شده است. همان‌طور که قابل مشاهده است، حدود ۴/۸ درصد از تولیدات زراعی آبی کشور به تولید این محصول اختصاص داشته است. اما وضعیت این شاخص در مجموع دو استان مجاور با دریاچه، آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی به ترتیب معادل با ۰/۹، ۱/۳ و ۰/۸ درصد بوده است. به نظر می‌رسد که تولید این محصول مناطق همجوار با دریاچه چندان رایج نباشد. در میان شهرستان‌های همجوار با دریاچه، میاندوآب با ۱/۳ درصد از لحاظ سهم تولید هندوانه آبی از کل تولیدات زراعی آبی در جایگاه نخست قرار دارد.

❖ خریزه آبی

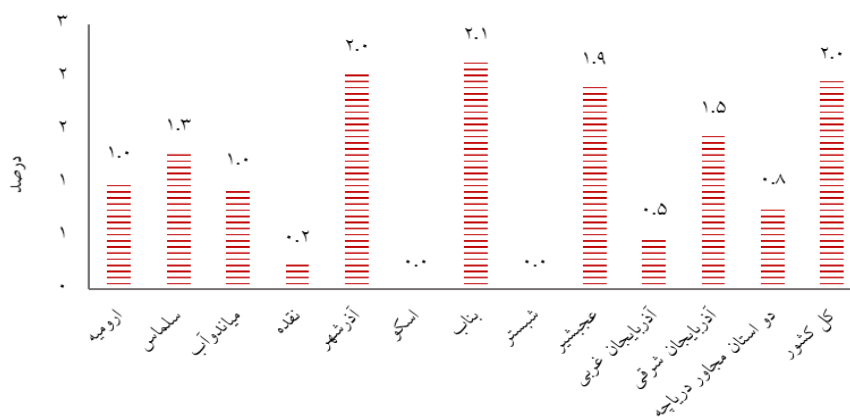


نمودار ۴-۱۰۷- سهم تولید خریزه آبی از کل تولید محصولات زراعی آبی

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

نمودار ۴-۱۰۷ بیانگر سهم تولید خریزه آبی از کل تولیدات زراعی آبی می‌باشد که در پهنه‌های مختلف از قبیل کل کشور، مجموع دو استان مجاور دریاچه ارومیه، استان‌های آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی و ۹ شهرستان همجوار محاسبه و ارائه شده است. همان‌طور که مشاهده می‌شود، خریزه آبی ۲/۶ درصد از تولیدات زراعی آبی کشور را به خود اختصاص داده است. سهم تولید خریزه آبی از کل اراضی زراعی آبی در مجموع دو استان مجاور با دریاچه، آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی به ترتیب معادل با ۰/۵، ۰/۳ و ۰/۶ درصد بوده است. در میان ۹ شهرستان همجوار با دریاچه، خریزه آبی در شهرستان میاندوآب از رواج بیشتری برخوردار است به طوری که، حدود ۲/۳ درصد از تولیدات آبی این شهرستان به تولید خریزه اختصاص داده شده است.

❖ خیار آبی

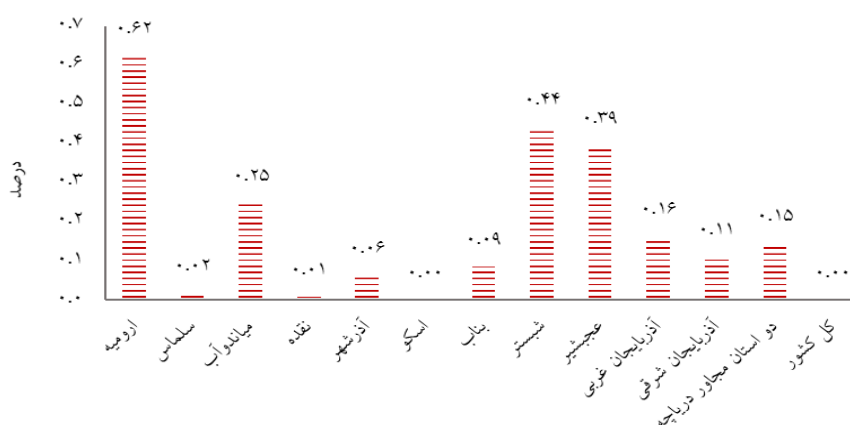


نمودار ۴-۱۰۸- سهم تولید خیار آبی از کل تولید محصولات زراعی آبی

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

سهم تولید خیار آبی از کل تولیدات زراعی آبی در مناطق اشاره شده، در نمودار ۴-۱۰۸ آمده است. مطابق با آنچه که از این نمودار بر می آید، حدود ۲ درصد از تولید زراعی آبی کشور، مربوط به تولید این محصول بوده است. وضعیت این شاخص در مجموع دو استان مجاور با دریاچه، استان آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی معادل با ۰/۸ ، ۱/۵ و ۰/۵ درصد بوده است. در میان شهرستان‌های نه‌گانه همجوار با دریاچه نیز، تولید خیار آبی در شهرستان‌های بناب و آذرشهر از رواج بیشتری برخوردار است، به طوری که به ترتیب ۲/۱ و ۲ درصد از تولید محصولات زراعی آبی این شهرستان مربوط به تولید خیار می‌باشد.

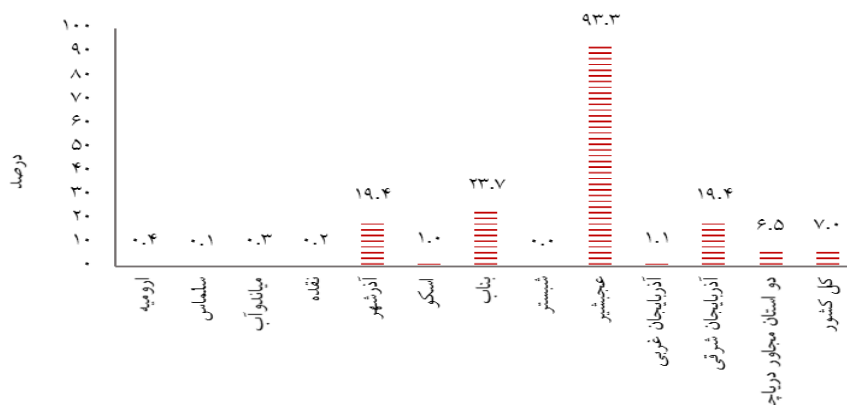
❖ کدو آبی



نمودار ۴-۱۰۹- سهم تولید کدو آبی از کل تولید محصولات زراعی آبی
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

در نمودار ۴-۱۰۹ سهم تولید کدو آبی از کل تولید زراعی آبی در پهنه‌های مختلف از قبیل مجموع دو استان مجاور دریاچه ارومیه، استان‌های آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی و ۹ شهرستان همجوار، ارائه شده است. لازم به ذکر است که آمار مرتبط با تولید کدو آبی کل کشور در سالنامه‌های آماری ارائه نمی‌شود. همان‌طور که قابل مشاهده است، سهم تولید کدو آبی از کل تولیدات زراعی آبی در مجموع دو استان مجاور با دریاچه، آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی به ترتیب برابر با ۰/۱۵ ، ۰/۱۱ و ۰/۱۶ درصد بوده است. اما مقدار این شاخص در شهرستان ارومیه برابر با ۰/۶۲ درصد بوده و از این منظر در جایگاه نخست قرار دارد.

❖ سبب زمینی آبی

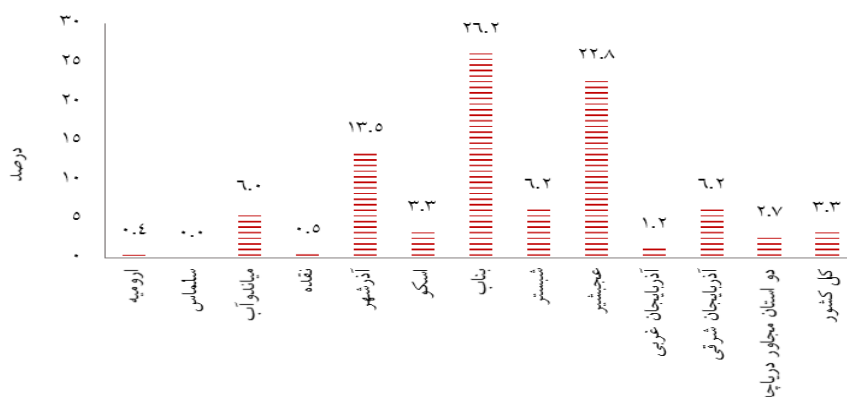


نمودار ۴-۱۱۰- سهم تولید سبب زمینی آبی از کل تولید محصولات زراعی آبی

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

سهم تولید سبب زمینی آبی از کل تولیدات زراعی آبی در مناطق اشاره شده، در نمودار ۴-۱۱۰ آمده است. مطابق با این نمودار، حدود ۷ درصد از تولیدات زراعی آبی کشور مربوط به تولید سبب زمینی آبی بوده است. وضعیت این شاخص در مجموع دو استان مجاور با دریاچه، آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی نیز به ترتیب برابر با ۶/۵، ۱۹/۴ و ۱/۱ درصد بوده است. به نظر می‌رسد که کشت این محصول در استان آذربایجان شرقی از اقبال بیشتری نسبت به متوسط کشور و استان آذربایجان غربی برخوردار بوده است. در میان شهرستان‌های همجوار با دریاچه، عجبشیر با ۹۳/۳ درصد از لحاظ سهم تولید سبب زمینی آبی از کل تولید زراعی آبی در جایگاه نخست قرار دارد. پس از آن، شهرستان‌های بناب و آذرشهر به ترتیب با ۲۳/۷ و ۱۹/۴ جزء شهرستان‌های مهم منطقه در تولید سبب زمینی می‌باشند.

❖ پیاز آبی

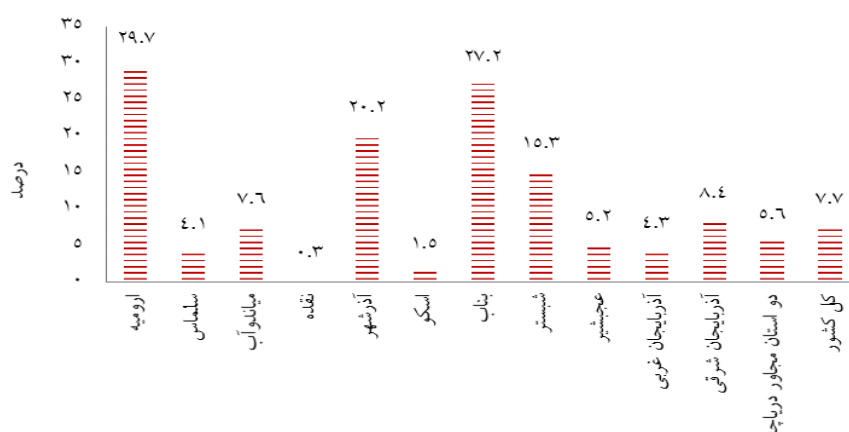


نمودار ۴-۱۱۱- سهم تولید پیاز آبی از کل تولید محصولات زراعی آبی

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

نمودار ۴-۱۱۱ وضعیت سهم تولید پیاز آبی از تولیدات زراعی آبی را در کل کشور، مجموع دو استان مجاور، استان‌های آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی و ۹ شهرستان همجوار با دریاچه نشان می‌دهد. همان‌طور که مشاهده می‌شود، پیاز آبی ۳/۳ درصد از تولیدات زراعی آبی کشور را به خود اختصاص داده است. این شاخص در دو استان مجاور با دریاچه، آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی نیز به ترتیب معادل با ۲/۷، ۶/۲ و ۱/۲ درصد بوده است. در میان ۹ شهرستان همجوار با دریاچه، پیاز آبی در شهرستان بناب و عجبشیر و آذرشهر از اهمیت بیشتری برخوردار است در این شهرستان‌ها به ترتیب ۲۶/۲، ۲۲/۸ و ۱۳/۵ درصد از تولید زراعی آبی به تولید محصول پیاز آبی اختصاص داده شده است.

❖ گوجه فرنگی آبی

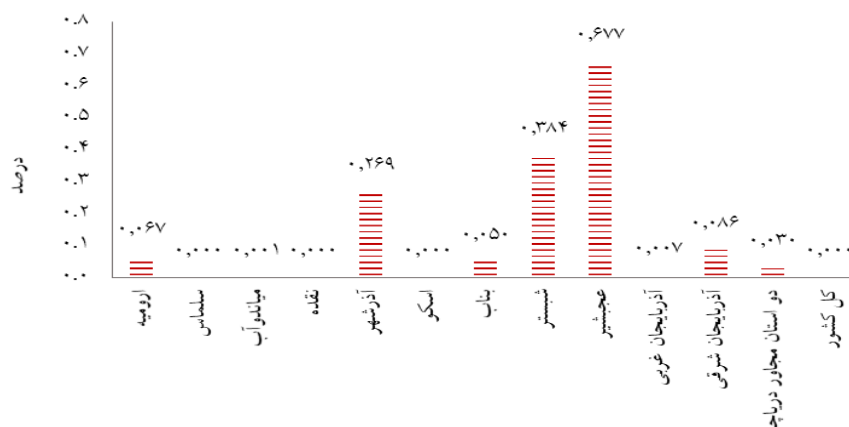


نمودار ۴-۱۱۲ سهم تولید گوجه فرنگی آبی از کل تولید محصولات زراعی آبی

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

در نمودار ۴-۱۱۲ سهم تولید گوجه فرنگی آبی از کل تولیدات زراعی آبی در پهنه‌های مختلف از قبیل کشور، مجموع دو استان مجاور دریاچه ارومیه، استان‌های آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی و ۹ شهرستان همجوار، ارائه شده است. مطابق با آنچه که از این نمودار بر می‌آید، حدود ۷/۷ درصد از تولیدات زراعی آبی کشور و ۵/۶ درصد از تولیدات زراعی آبی دو استان مجاور با دریاچه، مربوط به تولید این محصول بوده است. وضعیت این شاخص در استان آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی معادل با ۸/۴ و ۴/۳ درصد بوده است. در میان شهرستان‌های نه‌گانه همجوار با دریاچه نیز، تولید گوجه فرنگی آبی در شهرستان‌های ارومیه و بناب از رواج بیشتری برخوردار است، به طوری که به ترتیب با ۲۹/۷ و ۲۷/۲ درصد سهم از تولید زراعی آبی در جایگاه اول و دوم قرار دارند.

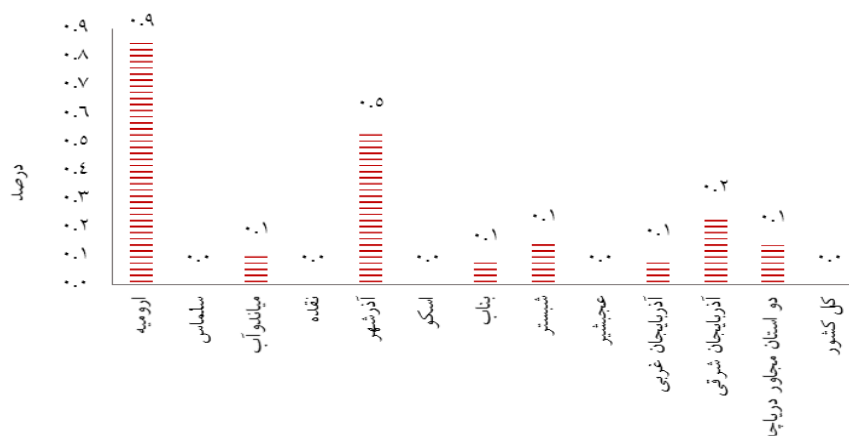
❖ لوبیا سبز آبی



نمودار ۴-۱۱۳ - سهم تولید لوبیا سبز آبی از کل تولید محصولات زراعی آبی
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

نمودار ۴-۱۱۳ سهم سطح زیر کشت لوبیا سبز آبی از کل اراضی زراعی آبی در پهنه‌های مختلف از قبیل مجموع دو استان مجاور دریاچه ارومیه، استان‌های آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی و ۹ شهرستان همجوار، ارائه شده است. لازم به ذکر است که آمار مرتبط با تولید لوبیا سبز آبی کل کشور در سالنامه‌های آماری ارائه نمی‌شود. در میان شهرستان‌های نه گانه همجوار با دریاچه نیز، تولید لوبیا سبز آبی در شهرستان‌های شبستر و عجبشیر از رواج بیشتری برخوردار است، به طوری که به ترتیب با ۰/۷ و ۰/۴ درصد سهم تولید زراعی آبی در جایگاه اول و دوم قرار دارند.

❖ کلم آبی

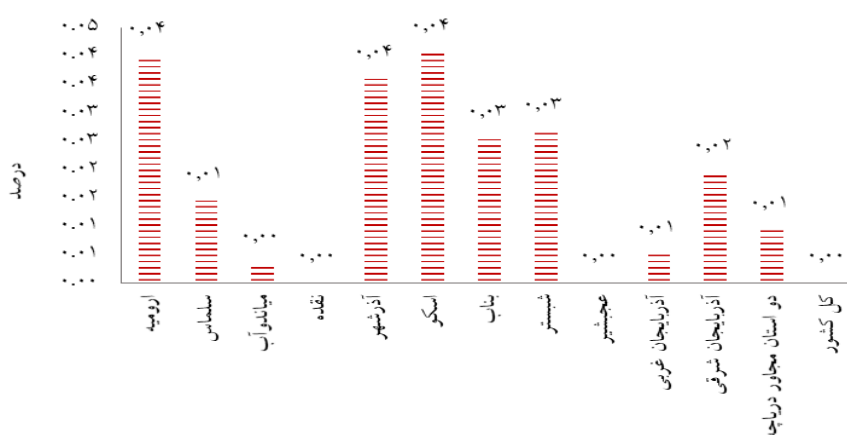


نمودار ۴-۱۱۴ - سهم تولید کلم آبی از کل تولید محصولات زراعی آبی
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

در نمودار ۴-۱۱۴ سهم تولید کلم آبی از کل تولیدات زراعی آبی در پهنه‌های مختلف از قبیل مجموع دو استان

مجاور دریاچه ارومیه، استان‌های آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی و ۹ شهرستان همجوار، ارائه شده است. با توجه به عدم گزارش‌دهی تولید کل کشور برای این محصول در سالنامه‌های آماری کشاورزی، مقدار این شاخص برای کشور ارائه نشد. مطابق با آنچه که در نمودار زیر مشاهده می‌شود، وضعیت این شاخص در مجموع دو استان مجاور با دریاچه، آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی ۰/۱، ۰/۲ و ۰/۱ درصد بوده است. در میان شهرستان‌های مجاور با دریاچه نیز، تولید کلم آبی در شهرستان‌های ارومیه (۰/۹ درصد) و آذرشهر (۰/۵ درصد) از رواج بیشتری برخوردار است.

❖ فلفل آبی

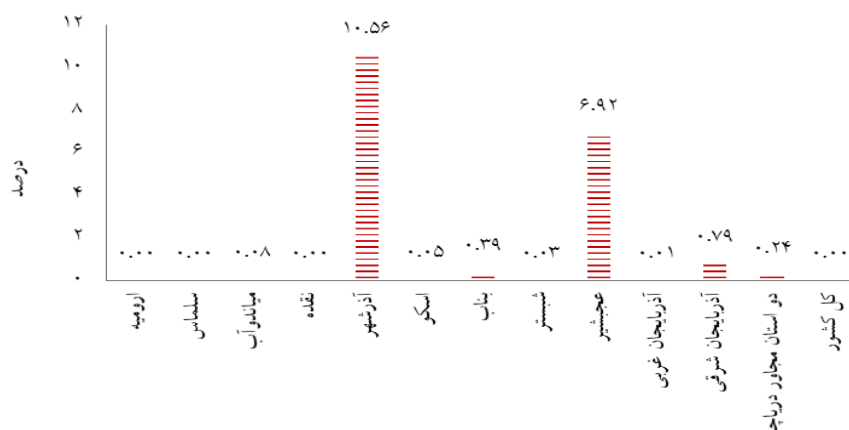


نمودار ۴-۱۱۵- سهم تولید فلفل آبی از کل تولید محصولات زراعی آبی

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

سهم تولید فلفل آبی از کل تولید زراعی آبی در پهنه‌های مختلف از قبیل مجموع دو استان مجاور دریاچه ارومیه، استان‌های آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی و ۹ شهرستان همجوار، در نمودار ۴-۱۱۵ ارائه شده است. با توجه به عدم گزارش‌دهی تولید کل این محصول در سالنامه‌های آماری کشاورزی، مقدار این شاخص برای کل کشور ارائه نشد. همان‌طور که مشاهده می‌شود، وضعیت این شاخص در مجموع دو استان مجاور با دریاچه، آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی به ترتیب معادل ۰/۰۱، ۰/۰۲ و ۰/۰۱ درصد بوده است. در میان شهرستان‌های مجاور با دریاچه نیز، فلفل آبی در شهرستان‌های آذرشهر، اسکو و ارومیه (حدود ۰/۰۴ درصد) از رواج بیشتری برخوردار است.

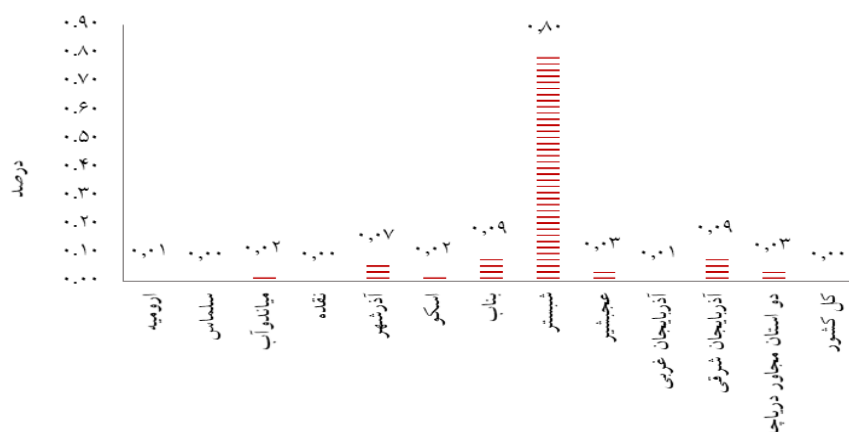
❖ سیر آبی



نمودار ۴-۱۱۶- سهم تولید سیر آبی از کل تولید محصولات زراعی آبی
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

در نمودار ۴-۱۱۶ سهم تولید سیر آبی از کل تولید زراعی آبی در مناطق مذکور، ارائه شده است. با توجه به عدم گزارش دهی میزان تولید این محصول در سالنامه‌های آماری کشاورزی، مقدار این شاخص برای کل کشور ارائه نشد. مطابق با آنچه که در نمودار زیر مشاهده می‌شود، وضعیت این شاخص در مجموع دو استان مجاور با دریاچه، آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی به ترتیب معادل با ۰/۲۴، ۰/۷۹ و حدود ۰/۰۱ درصد بوده است. بنابراین، عمده تولید در مناطق تحت بررسی مربوط به استان آذربایجان شرقی می‌باشد. در میان شهرستان‌های مجاور با دریاچه نیز، شهرستان آذرشهر و عجبشیر به ترتیب با ۱۰/۵۶ و ۶/۹۲ درصد در جایگاه اول و دوم قرار دارند.

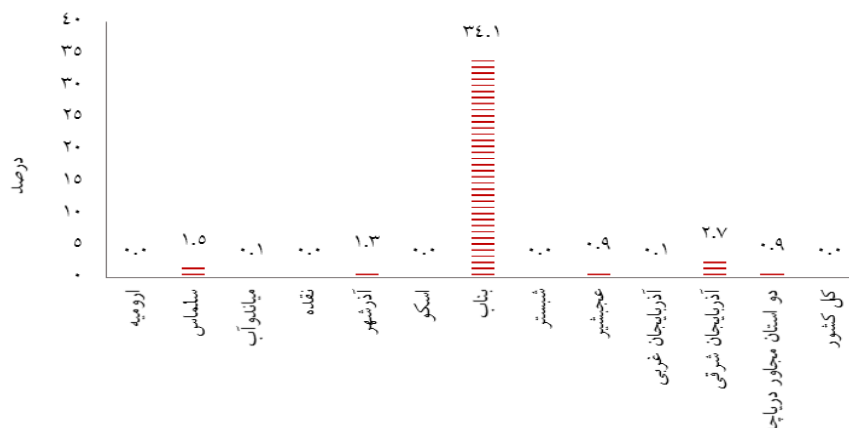
❖ بادمجان آبی



نمودار ۴-۱۱۷- سهم تولید بادمجان آبی از کل تولید محصولات زراعی آبی
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

سهم تولید بادمجان آبی از کل تولید زراعی آبی در پهنه‌های مختلف از قبیل مجموع دو استان مجاور دریاچه ارومیه، استان‌های آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی و ۹ شهرستان همجوار، در نمودار ۴-۱۱۷ ارائه شده است. با توجه به عدم گزارش‌دهی میزان تولید این محصول در سالنامه‌های آماری کشاورزی، مقدار این شاخص برای کل کشور ارائه نشد. همان‌طور که مشاهده می‌شود، وضعیت این شاخص در مجموع دو استان مجاور با دریاچه، آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی به ترتیب معادل با ۰/۰۳، ۰/۰۹ و ۰/۰۱ درصد بوده است. آنچه که به نظر می‌رسد این است که کشت بادمجان آبی در استان آذربایجان شرقی از اقبال بیشتری برخوردار بوده است. در میان شهرستان‌های مجاور با دریاچه نیز، کشت بادمجان آبی در شهرستان شبستر با ۰/۸ درصد سهم تولید بادمجان آبی از کل تولید زراعی آبی در جایگاه نخست قرار دارد.

❖ هویج آبی

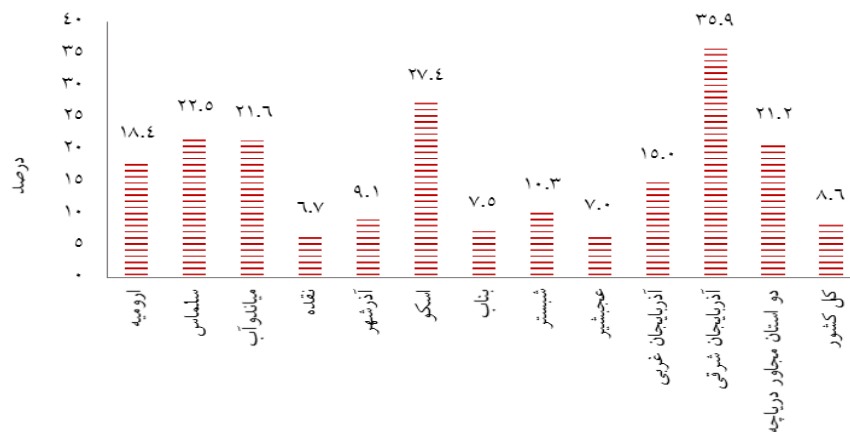


نمودار ۴-۱۱۸- سهم تولید هویج آبی از کل تولید محصولات زراعی آبی

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

در نمودار ۴-۱۱۸ سهم تولید هویج آبی از کل تولید زراعی آبی در مناطق مذکور، ارائه شده است. با توجه به نبود گزارش قابل استناد از کل سطح زیر کشت هویج آبی در کشور مقدار این شاخص برای کل کشور گزارش نمی‌شود. مطابق با آنچه که در نمودار زیر مشاهده می‌شود، وضعیت این شاخص در مجموع دو استان مجاور با دریاچه، آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی به ترتیب معادل با ۰/۰۹، ۲/۷ و ۰/۱ درصد بوده است. به نظر می‌رسد که کشت این محصول بیشتر در استان آذربایجان شرقی مورد اقبال کشاورزان قرار گرفته است. در میان شهرستان‌های مجاور با دریاچه نیز، شهرستان بناب با ۳۴/۱ درصد در جایگاه نخست منطقه قرار دارد.

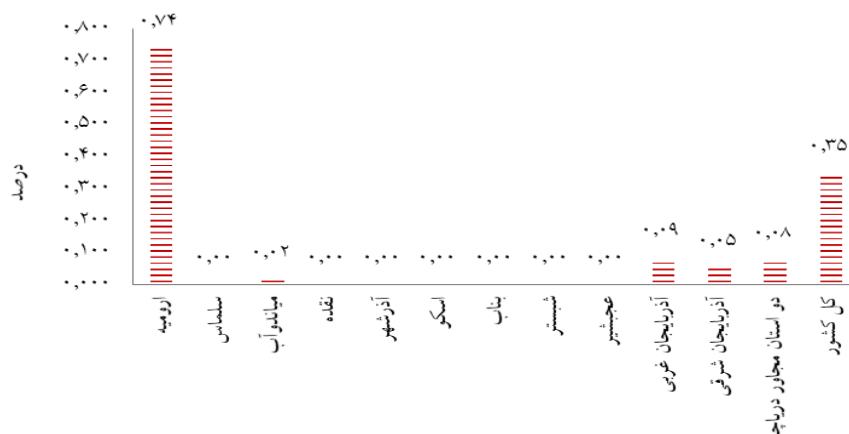
❖ یونجه آبی



نمودار ۴۴-۱۱۹- سهم تولید یونجه آبی از کل تولید محصولات زراعی آبی
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

نمودار ۴۴-۱۱۹ وضعیت سهم تولید یونجه آبی از کل تولید زراعی آبی را در کل کشور، مجموع دو استان مجاور، استان‌های آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی و ۹ شهرستان همجوار با دریایچه نشان می‌دهد. همان‌طور که رؤیت می‌شود، یونجه آبی ۸/۶ درصد از تولید زراعی آبی کشور را به خود اختصاص داده است. با توجه به ضرورت تولید این محصول در راستای خودکفایی در تولید محصولات دامی، این میزان سهم سطح زیر کشت توجیه داشته و بیانگر اهمیت این محصول راهبردی می‌باشد. وضعیت این شاخص در دو استان مجاور با دریایچه، آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی نیز به ترتیب معادل با ۲۱/۲، ۳۵/۹ و ۱۵/۰ درصد بوده است. از این لحاظ، در منطقه مجاور دریایچه، سهم تولید یونجه آبی از کل تولید زراعی آبی نسبت به متوسط کشور بیشتر بوده است. در میان ۹ شهرستان همجوار با دریایچه، یونجه آبی در شهرستان اسکو از اهمیت بیشتری برخوردار است به طوری که، بیش از ۲۷/۴ درصد از تولید زراعی آبی این شهرستان به کشت یونجه اختصاص داده شده است.

❖ شبر آب

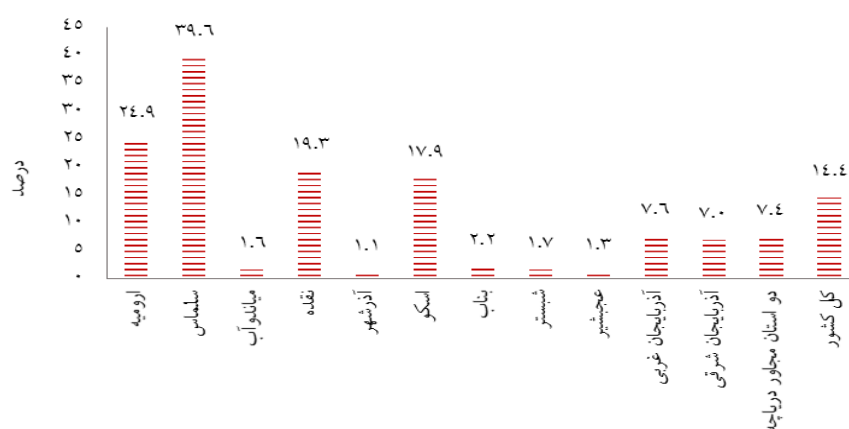


نمودار ۴-۱۲۰- سهم تولید شبر آب از کل تولید محصولات زراعی آبی

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

در نمودار ۴-۱۲۰ سهم تولید شبر آب از کل تولید زراعی آبی در مناطق مذکور به جز ۵ شهرستان آذرشهر، اسکو، بناب، شبستر و عجبشیر (به دلیل عدم دسترسی به اطلاعات)، ارائه شده است. مطابق با آنچه که در نمودار زیر مشاهده می‌شود، سهم تولید شبر آب از کل تولید زراعی آبی کشور معادل با ۰/۳۵ درصد می‌باشد. این شاخص در مجموع دو استان مجاور با دریایچه، آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی به ترتیب معادل با ۰/۰۸، ۰/۰۵ و ۰/۰۹ درصد بوده است. به نظر می‌رسد که کشت این محصول بیشتر در استان آذربایجان غربی مورد اقبال کشاورزان قرار گرفته است. در میان شهرستان‌های مجاور با دریایچه نیز، شهرستان ارومیه با ۰/۷۴ درصد در جایگاه نخست منطقه قرار دارد.

❖ ذرت علوفه‌ای آبی

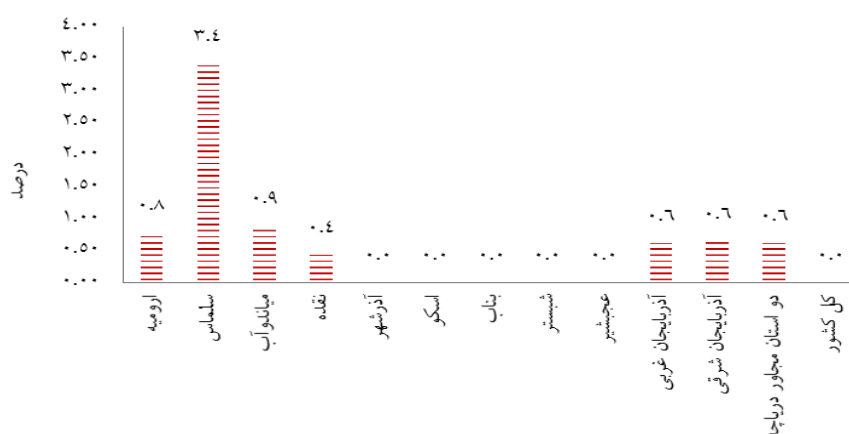


نمودار ۴-۱۲۱- سهم تولید ذرت علوفه‌ای آبی از کل تولید محصولات زراعی آبی

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

در نمودار ۴-۱۲۱ سهم تولید ذرت علوفه‌ای آبی از کل تولید زراعی آبی در مناطق مذکور، ارائه شده است. مطابق با آنچه که در نمودار زیر مشاهده می‌شود، سهم تولید ذرت علوفه‌ای آبی از کل تولیدات زراعی آبی کشور معادل با ۱۴/۴ درصد می‌باشد. وضعیت این شاخص در مجموع دو استان مجاور با دریاچه، آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی به ترتیب برابر با ۷/۴، ۷/۰ و ۷/۶ درصد بوده است. در میان شهرستان‌های مجاور با دریاچه نیز، شهرستان‌های سلماس (۳۹/۶)، ارومیه (۲۴/۹) و نقده (۱۹/۳) درصد در جایگاه اول تا سوم منطقه قرار دارند.

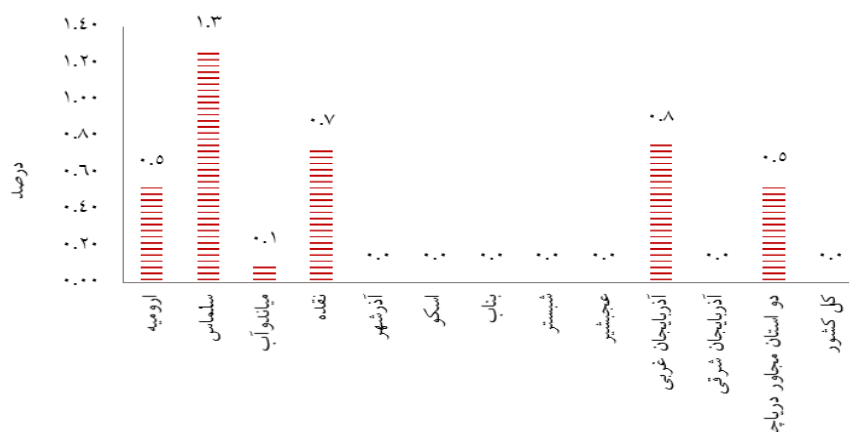
❖ سورگوم آبی



نمودار ۴-۱۲۲- سهم تولید سورگوم آبی از کل تولید محصولات زراعی آبی
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

سهم تولید سورگوم آبی از کل تولیدات زراعی آبی در پهنه‌های مختلف از قبیل مجموع دو استان مجاور دریاچه ارومیه، استان‌های آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی و ۹ شهرستان همجوار، در نمودار ۴-۱۲۲ ارائه شده است. با توجه به عدم گزارش‌دهی میزان تولید این محصول در سالنامه‌های آماری کشاورزی، مقدار این شاخص برای کل کشور ارائه نشد. همان‌طور که مشاهده می‌شود، وضعیت این شاخص در مجموع دو استان مجاور با دریاچه ۰/۶۲ درصد می‌باشد. همچنین سهم تولید سورگوم آبی از کل تولیدات زراعی آبی در آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی به ترتیب معادل با ۰/۶۴ و ۰/۶۱ درصد بوده است. در میان شهرستان‌های مجاور با دریاچه نیز، تولید سورگوم آبی در شهرستان سلماس (۳/۴۲ درصد) از رواج بیشتری برخوردار است.

❖ کدو آجیلی آبی



نمودار ۴-۱۲۳- سهم تولید کدو آجیلی آبی از کل تولید محصولات زراعی آبی
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

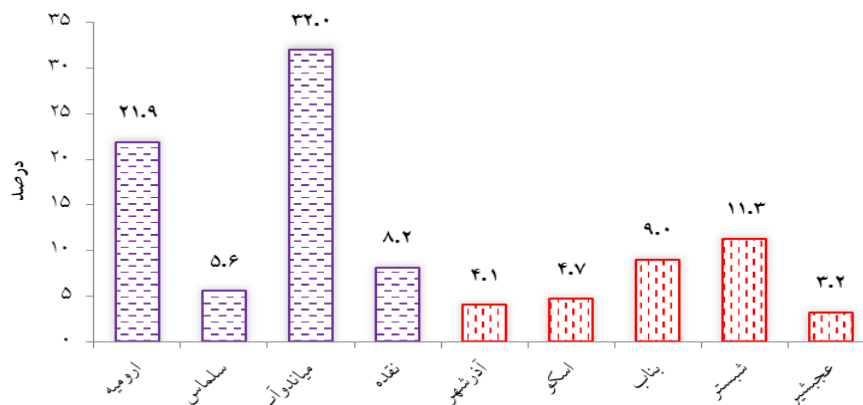
سهم تولید کدو آجیلی آبی از کل تولید زراعی آبی در استان آذربایجان غربی و ۴ شهرستان این استان که همجوار با دریاچه ارومیه هستند، در نمودار ۴-۱۲۳ ارائه شده است. با توجه به عدم گزارش دهی تولید این محصول در سالنامه‌های آماری کشاورزی، مقدار این شاخص برای کل کشور ارائه نشد. علاوه بر این، آمار قابل استنادی از استان آذربایجان شرقی و ۵ شهرستان آذرشهر، اسکو، بناب، شبستر و عجبشیر در دسترس نبوده است. همان‌طور که مشاهده می‌شود، وضعیت این شاخص در استان آذربایجان غربی معادل با ۰/۸ درصد بوده است. در میان شهرستان‌های مجاور با دریاچه نیز، کشت کدو آجیلی آبی در شهرستان سلماس با ۱/۳ درصد سهم از تولید بیشتری برخوردار است.

۴-۱-۷- بررسی سهم تولید هر محصول زراعی از کل تولید آن در مناطق همجوار دریاچه

در قسمت حاضر، با بررسی سهم تولید هر محصول زراعی آبی در شهرستان‌های نه‌گانه مورد اشاره از کل تولید آن در مناطق همجوار دریاچه ارومیه، به ارزیابی جامع‌تر چگونگی توزیع تولید محصولات زراعی آبی در این مناطق پرداخته شده است. لذا در این بخش سهم تولید هر محصول از کل تولید آن در مناطق همجوار محاسبه می‌شود و در واقع میزان اهمیت هر محصول در بین شهرستان‌های همجوار شناسایی می‌گردد و جایگاه هر شهرستان از نظر تولید هر محصول شناسایی خواهد گردید. در این راستا با استفاده از اطلاعات ۹ شهرستان ارومیه، سلماس، میاندوآب، نقده، آذرشهر، اسکو، بناب، شبستر و عجبشیر در سال ۱۳۹۷، سهم تولید هر یک از محصولات زراعی آبی از کل تولید آن در مناطق همجوار با دریاچه محاسبه شده است که به تفکیک نوع محصول، در نمودار ۴-۱۲۴ تا نمودار

۴-۱۴۸ مورد بررسی و تجزیه تحلیل قرار می‌گیرد.

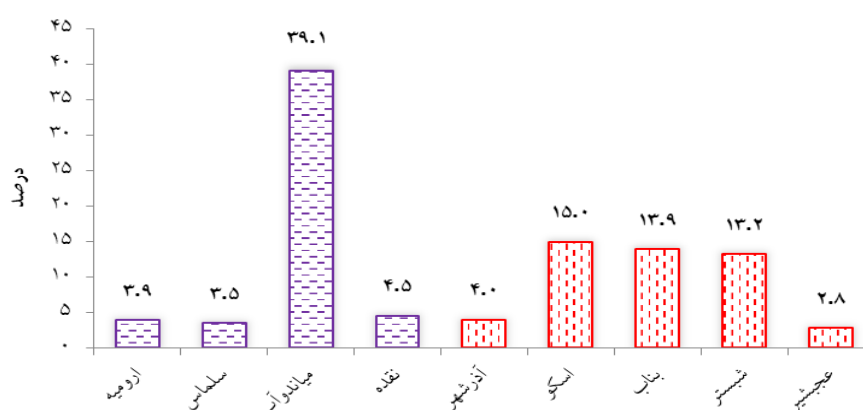
❖ گندم آبی



نمودار ۴-۱۲۴- سهم تولید گندم آبی از کل تولید آن در مناطق همجوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

اطلاعات مربوط به سهم تولید گندم آبی از کل تولید آن در منطقه مورد مطالعه در نمودار ۴-۱۲۴ نمایش داده شده است. همان‌طور که مشاهده می‌شود، در میان ۹ شهرستان همجوار با دریاچه، شهرستان‌های میاندوآب و ارومیه به ترتیب با داشتن سهم ۳۲ و ۲۱/۹ درصدی از تولید این محصول در منطقه مورد مطالعه، بالاترین سهم تولید این محصول در بین شهرستان‌های همجوار دریاچه ارومیه را در اختیار داشته‌اند.

❖ جو آبی

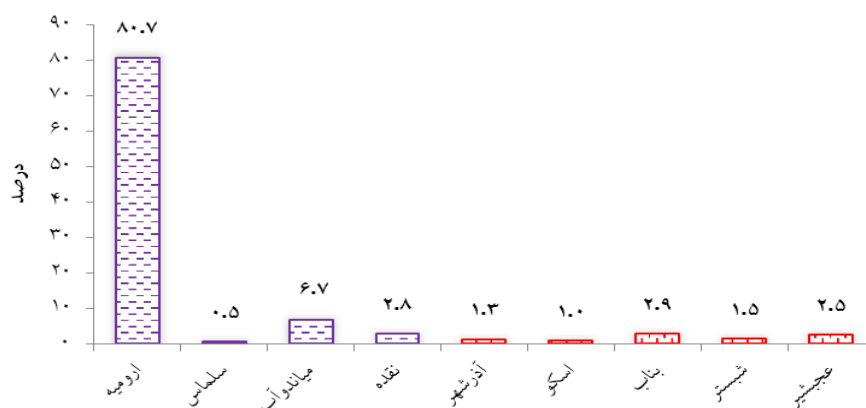


نمودار ۴-۱۲۵- سهم تولید جو آبی از کل تولید آن در مناطق همجوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

سهم تولید محصول جو آبی از کل تولید آن در ۹ شهرستان همجوار با دریاچه ارومیه در نمودار ۴-۱۲۵ ارائه شده

است. مطابق نتایج ارائه شده در این نمودار، شهرستان میاندوآب با داشتن سهم بیش از ۳۹ درصدی از تولید محصول جو آبی در منطقه مورد مطالعه، بالاترین سهم تولید این محصول را در منطقه مورد مطالعه در اختیار دارد.

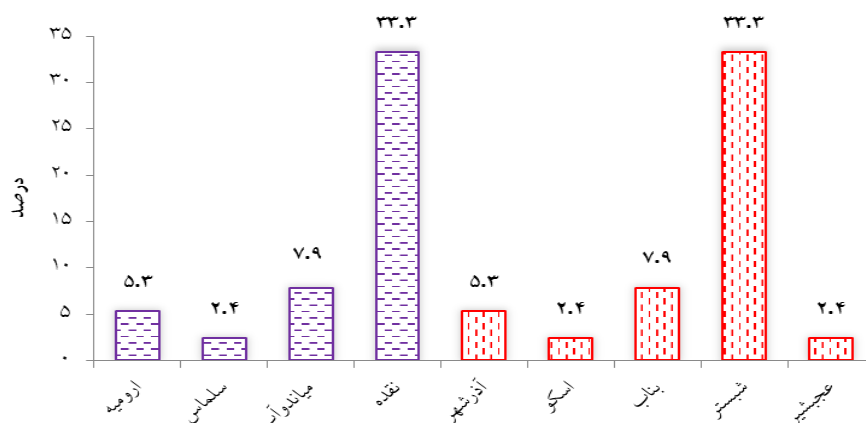
❖ لوبیا آبی



نمودار ۴-۱۲۶- سهم تولید لوبیا آبی از کل تولید آن در مناطق همجوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

مطابق اطلاعات مربوط به سهم تولید لوبیای آبی هر یک از شهرستان‌های منطقه مورد پژوهش از کل تولید این محصول در مناطق همجوار دریاچه ارومیه، که در نمودار ۴-۱۲۶ ارائه شده است، در میان شهرستان‌های همجوار با دریاچه، شهرستان ارومیه به تنهایی با داشتن سهم ۸۰/۷ درصدی، نقش بسزایی در تولید لوبیای آبی در منطقه مورد مطالعه داشته است.

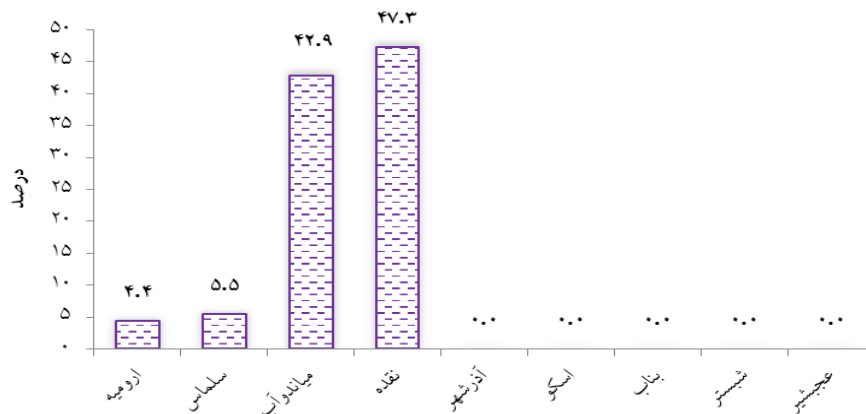
❖ نخود آبی



نمودار ۴-۱۲۷- سهم تولید نخود آبی از کل تولید آن در مناطق همجوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

اطلاعات مربوط به سهم تولید نخود آبی هر یک از شهرستان‌ها از کل تولید این محصول در منطقه مورد مطالعه که در نمودار ۴-۱۲۷ ارائه شده است، نشان می‌دهد که تولید این محصول در شهرستان‌های نقده و بناب و میاندوآب رواج بیشتری داشته است به طوری که این سه شهرستان در مجموع ۷۴/۵ درصد از کل تولید این محصول در شهرستان‌های همجوار دریاچه ارومیه را به خود اختصاص داده‌اند.

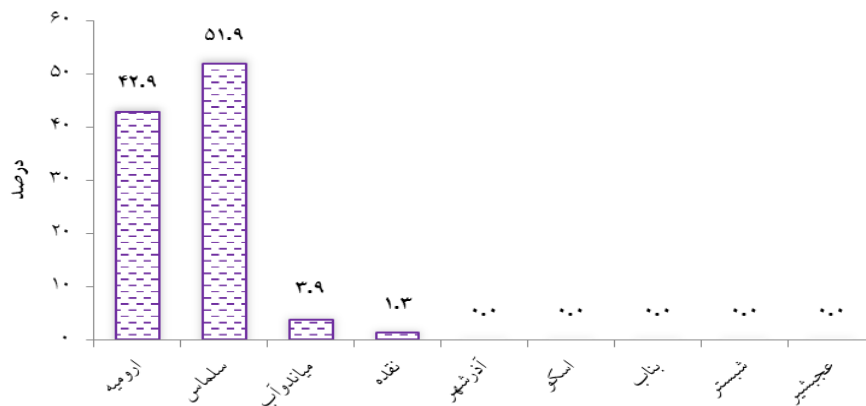
❖ چغندر قند آبی



نمودار ۴-۱۲۸- سهم تولید چغندر قند آبی از کل تولید آن در مناطق همجوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

در نمودار ۴-۱۲۸ اطلاعات مربوط به سهم تولید چغندر قند آبی هر یک از شهرستان‌های موجود در منطقه از کل تولید این محصول در مناطق مذکور، ارائه شده است. لازم به ذکر است که به دلیل عدم دسترسی به اطلاعات تولید این محصول برای ۵ شهرستان آذرشهر، اسکو، بناب، شبستر و عجبشیر مقادیر سهم‌ها برای این شهرستان‌ها صفر می‌باشد. مطابق نتایج ارائه شده در این نمودار، در میان شهرستان‌های مجاور با دریاچه، شهرستان‌های نقده و میاندوآب به ترتیب با داشتن سهم ۴۷/۳ و ۴۲/۹ درصدی، بالاترین سهم تولید این محصول را در منطقه مورد مطالعه به خود اختصاص داده‌اند.

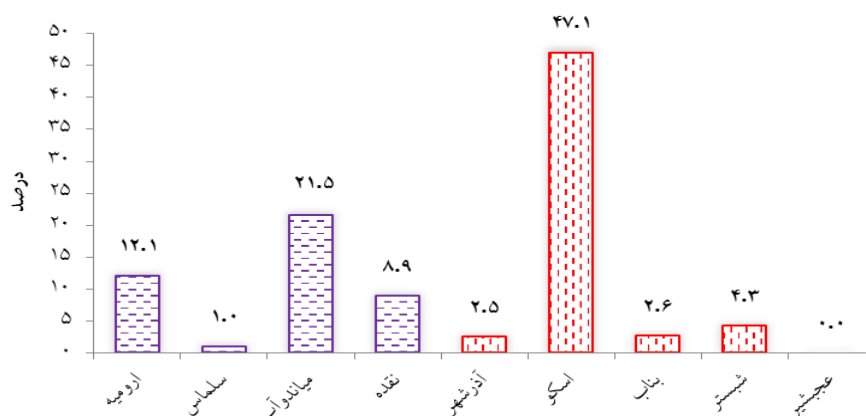
❖ آفتابگردان آجیلی آبی



نمودار ۴-۱۲۹- سهم تولید آفتابگردان آجیلی آبی از کل تولید آن در مناطق همجوار دریاچه
 مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

نمودار ۴-۱۲۹ سهم تولید آفتابگردان آجیلی آبی از کل تولید آن در مناطق همجوار با دریاچه ارومیه را نشان می‌دهد که البته به دلیل عدم دسترسی به اطلاعات تولید این محصول برای ۵ شهرستان آذرشهر، اسکو، بناب، شبستر و عجبشیر مقادیر سهم‌ها برای این شهرستان‌ها صفر می‌باشد. بر اساس نتایج ارائه شده، در میان شهرستان‌های همجوار دریاچه ارومیه، شهرستان‌های سلماس و ارومیه در مجموع با داشتن سهم ۹۴/۸ درصدی از کل تولید محصول آفتابگردان آجیلی آبی در منطقه مورد مطالعه، سهم قابل ملاحظه‌ای در تولید محصول مورد نظر داشته‌اند.

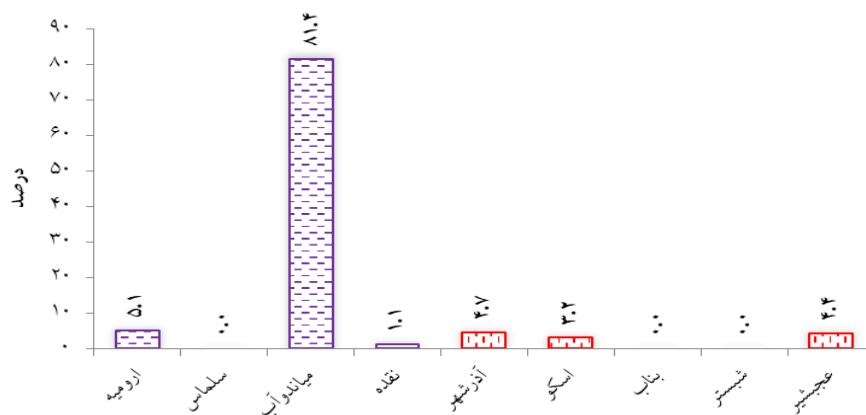
❖ کلزا آبی



نمودار ۴-۱۳۰- سهم تولید کلزا آبی از کل تولید آن در مناطق همجوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

اطلاعات مربوط به سهم تولید کلزا آبی در هر یک از شهرستان‌های مد نظر از کل تولید این محصول در مناطق همجوار دریاچه در نمودار ۴-۱۳۰ ارائه شده است. با توجه به نتایج گزارش شده در این نمودار، در بین شهرستان‌های همجوار دریاچه، شهرستان اسکو با داشتن سهم ۴۷/۱ درصدی از کل تولید کلزای آبی در منطقه مورد مطالعه، سهم بسزایی در تولید این محصول در بین شهرستان‌های همجوار دریاچه داشته است.

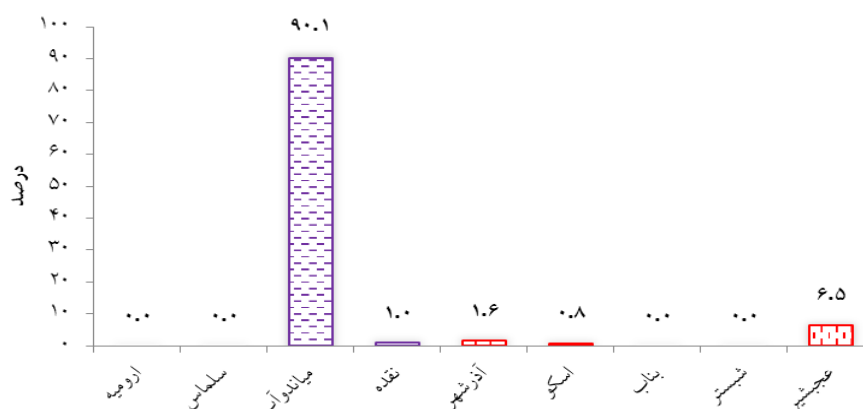
❖ هندوانه آبی



نمودار ۴-۱۳۱- سهم تولید هندوانه آبی از کل تولید آن در مناطق همجوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

بر اساس نتایج ارائه شده در نمودار ۴-۱۳۱، در بین شهرستان‌های همجوار با دریاچه ارومیه، شهرستان میاندوآب به تنهایی با داشتن سهم ۸۱/۴ درصدی از کل تولید هندوانه آبی در منطقه مورد بررسی، عمده‌ترین تولیدکننده این محصول در این منطقه می‌باشد.

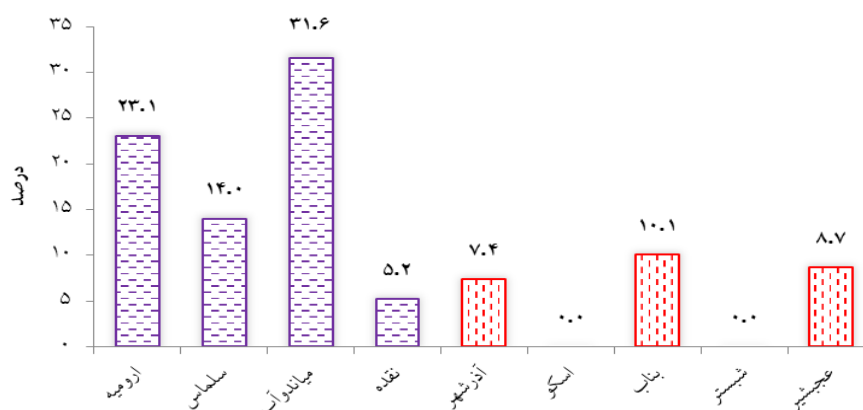
❖ خربزه آبی



نمودار ۴-۱۳۲- سهم تولید خربزه آبی از کل تولید آن در مناطق همجوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

بر اساس اطلاعات مربوط به سهم تولید خربزه آبی از کل تولید این محصول در مناطق همجوار با دریاچه ارومیه که در نمودار ۴-۱۳۲ نشان داده شده است، تولید خربزه آبی در شهرستان میاندوآب از اهمیت بالایی برخوردار بوده است به طوری که این شهرستان به تنهایی بیش از ۹۰ درصد تولید این محصول در مناطق همجوار دریاچه را به خود اختصاص داده است.

❖ خیار آبی

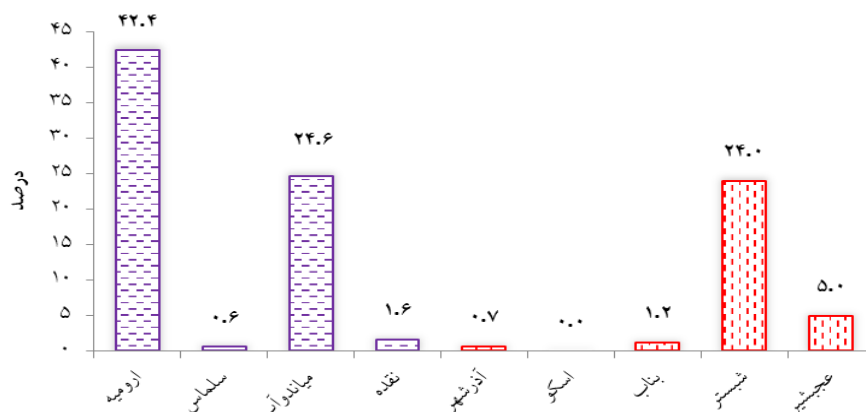


نمودار ۴-۱۳۳- سهم تولید خیار آبی از کل تولید آن در مناطق همجوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

اطلاعات مربوط به سهم تولید خیار آبی هر یک از شهرستان‌های همجوار دریاچه از کل تولید این محصول در مناطق مذکور که در نمودار ۴-۱۳۳ ارائه شده است، نشان می‌دهد در بین شهرستان‌های مورد مطالعه، شهرستان‌های میاندوآب و ارومیه به ترتیب با داشتن سهم ۳۱/۶ و ۲۳/۱ درصدی، بالاترین میزان تولید محصول خیار آبی در منطقه

مورد مطالعه را به خود اختصاص داده‌اند.

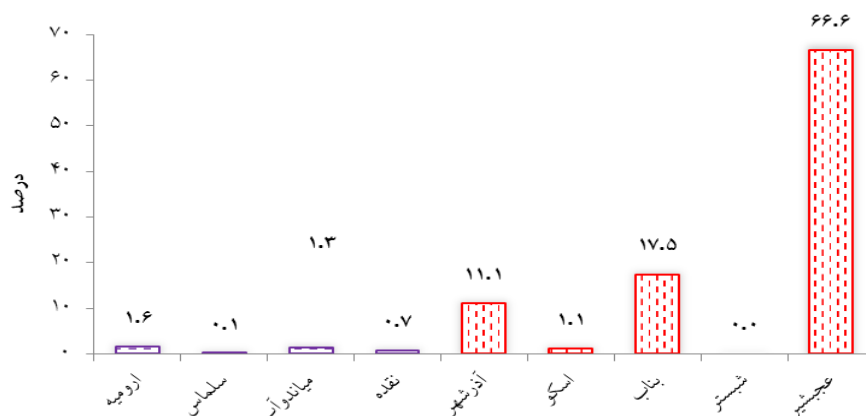
❖ کدو آبی



نمودار ۴-۱۳۴- سهم تولید کدو آبی از کل تولید آن در مناطق همجوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

بر اساس اطلاعات مربوط به سهم تولید هریک از شهرستان‌های همجوار دریاچه از کل تولید محصول کدو آبی در منطقه مورد مطالعه که در نمودار ۴-۱۳۴ نشان داده شده است، از میان شهرستان‌های مجاور با دریاچه ارومیه، شهرستان‌های ارومیه، میاندوآب و شبستر به ترتیب با داشتن سهم ۴۹/۷، ۲۸/۸ و ۱۱/۷ درصدی از کل تولید این محصول در شهرستان‌های مجاور دریاچه، جایگاه اول تا سوم سهم تولید محصول مد نظر را در منطقه در اختیار دارند.

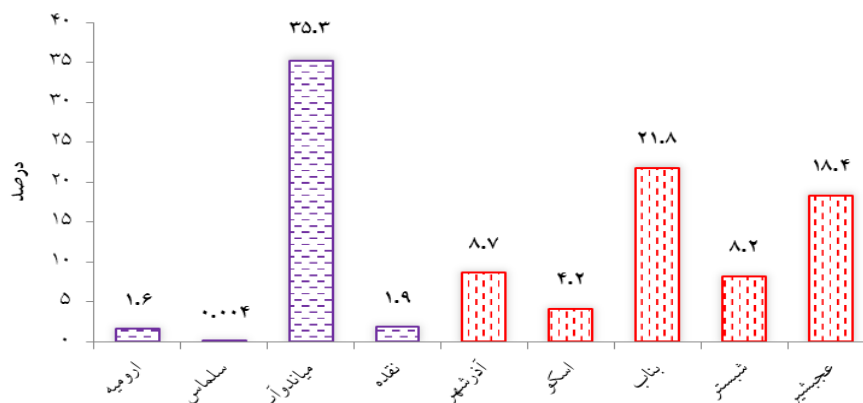
❖ سیب زمینی آبی



نمودار ۴-۱۳۵- سهم تولید سیب زمینی آبی از کل تولید آن در مناطق همجوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

سهم تولید هر یک از شهرستان‌های مجاور دریاچه از کل تولید سیب زمینی آبی ۹ شهرستان همجوار، در نمودار ۴-۱۳۵ ارائه شده است. بر اساس نتایج نمودار، در بین شهرستان‌های مجاور با دریاچه، تولید سیب زمینی آبی در شهرستان عجیشیر از رواج بیشتری برخوردار است، به طوری که این شهرستان به تنهایی حدود ۶۷ درصد از تولید سیب زمینی آبی در منطقه مورد مطالعه را به خود اختصاص داده است.

❖ پیاز آبی

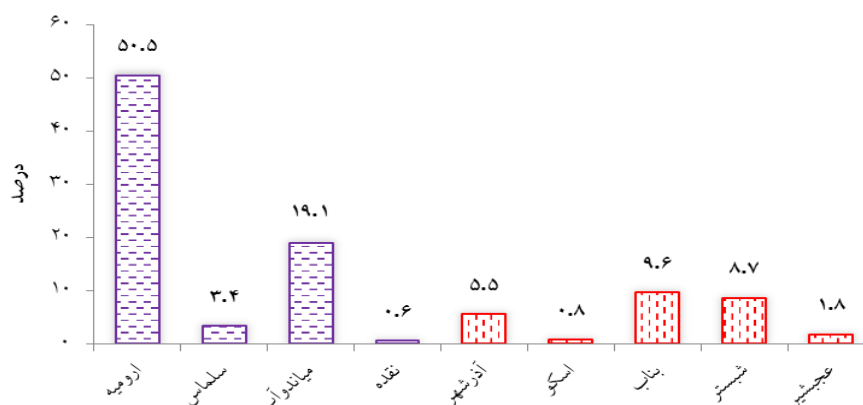


نمودار ۴-۱۳۶- سهم تولید پیاز آبی از کل تولید آن در مناطق همجوار دریاچه

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

اطلاعات مربوط به سهم تولید پیاز آبی مناطق همجوار با دریاچه از کل تولید این محصول در منطقه مورد مطالعه در نمودار ۴-۱۳۶ نشان داده شده است. بر اساس آنچه در نمودار قابل مشاهده می‌باشد، شهرستان‌های ارومیه، بناب و عجیشیر به ترتیب با داشتن سهم ۳۵/۲۸۵، ۲۱/۸۰۲ و ۱۸/۳۷۰ درصدی از تولید این محصول در منطقه، بالاترین تولید پیاز آبی در بین شهرستان‌های همجوار دریاچه را در اختیار دارند.

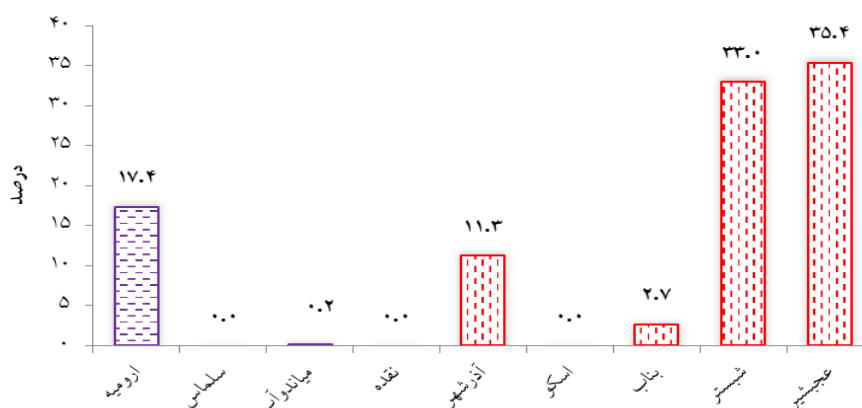
❖ گوجه فرنگی آبی



نمودار ۴-۱۳۷- سهم تولید گوجه فرنگی آبی از کل تولید آن در مناطق همجوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

اطلاعات مربوط به سهم تولید گوجه فرنگی آبی هر یک از شهرستان‌های همجوار با دریاچه ارومیه از کل تولید این محصول در منطقه در نمودار ۴-۱۳۷ نمایش داده شده است. همان‌طور که در نمودار رؤیت می‌شود، در بین مناطق همجوار دریاچه، تولید گوجه فرنگی آبی در شهرستان‌های ارومیه (۵/۵۰ درصد) و میاندوآب (۱/۱۹ درصد) از رواج بیشتری برخوردار بوده است.

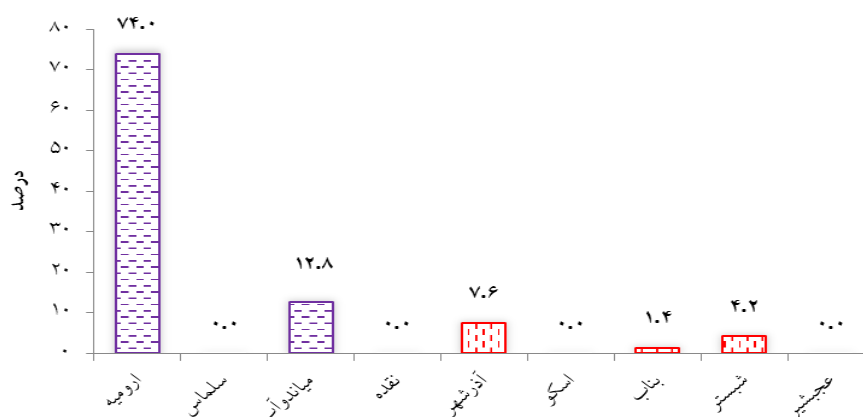
❖ لوبیا سبز آبی



نمودار ۴-۱۳۸- سهم تولید لوبیا سبز آبی از کل تولید آن در مناطق همجوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

اطلاعات مربوط به سهم تولید لوبیا سبز آبی از کل تولید این محصول در مناطق همجوار با دریاچه در نمودار ۴-۱۳۸ ارائه شده است. همان‌طور که از نتایج نمودار مشخص است، در میان شهرستان‌های ۹ گانه همجوار با دریاچه، تولید لوبیا سبز آبی در شهرستان‌های عجبشیر و شبستر از اقبال بالاتری برخوردار است، به طوری که این دو شهرستان در مجموع بیش از ۶۸ درصد از تولید لوبیا سبز آبی در شهرستان‌های همجوار با دریاچه را به خود اختصاص داده‌اند.

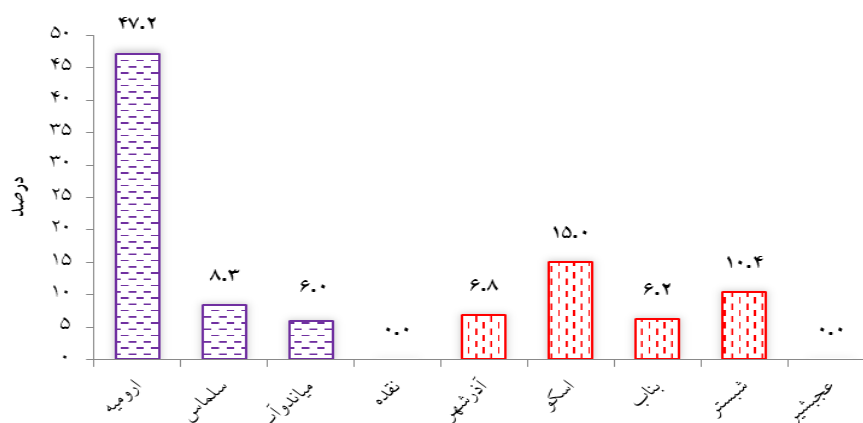
❖ کلم آبی



نمودار ۴-۱۳۹- سهم تولید کلم آبی از کل تولید آن در مناطق همجوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

اطلاعات مربوط به سهم تولید کلم آبی هر یک از شهرستان‌های همجوار دریاچه ارومیه از کل تولید این محصول در منطقه مورد مطالعه که در نمودار ۴-۱۳۹ ارائه شده است، نشان می‌دهد که در منطقه مورد مطالعه، شهرستان‌های ارومیه و میاندوآب به ترتیب با داشتن سهم ۷۴ و ۱۲/۸ درصدی از تولید این محصول، در مجموع بیش از ۸۴ درصد از تولید این محصول در مناطق همجوار با دریاچه را در اختیار دارند.

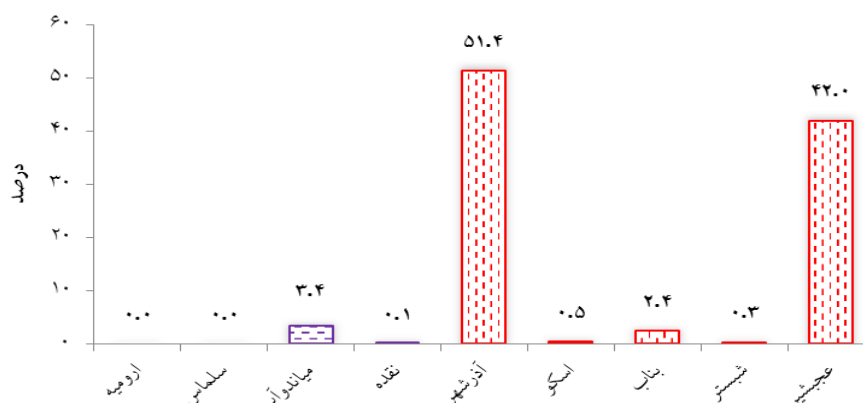
❖ فلفل آبی



نمودار ۴-۱۴۰- سهم تولید فلفل آبی از کل تولید آن در مناطق همجوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

مطابق نتایج ارائه شده در نمودار ۴-۱۴۰، در بین شهرستان‌های همجوار دریاچه ارومیه، شهرستان‌های ارومیه، اسکو و شبستر به ترتیب با داشتن سهم ۴۷/۲، ۱۵ و ۱۰/۴ درصدی از کل تولیدات فلفل آبی در منطقه مورد مطالعه، بیشترین سهم از تولید این محصول در شهرستان‌های همجوار دریاچه را به خود اختصاص داده‌اند.

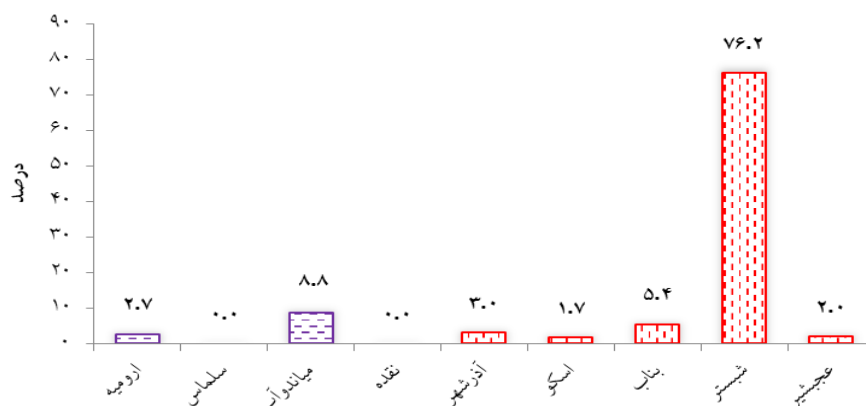
❖ سیر آبی



نمودار ۴-۱۴۱- سهم تولید سیر آبی از کل تولید آن در مناطق همجوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

سهم تولید سیر آبی هر یک از شهرستان‌های همجوار دریاچه ارومیه از کل تولید این محصول در منطقه مورد مطالعه که در نمودار ۴-۱۴۱ مشخص داده شده است، گویای آن است که تولید سیر آبی در شهرستان‌های آذرشهر و عجبشیر از رواج بیشتری برخوردار بوده است. این دو شهرستان در مجموع با داشتن سهم ۹۳/۴ درصدی از کل تولید سیر آبی در منطقه مورد مطالعه، سهم بسزایی در تولید این محصول در منطقه داشته‌اند.

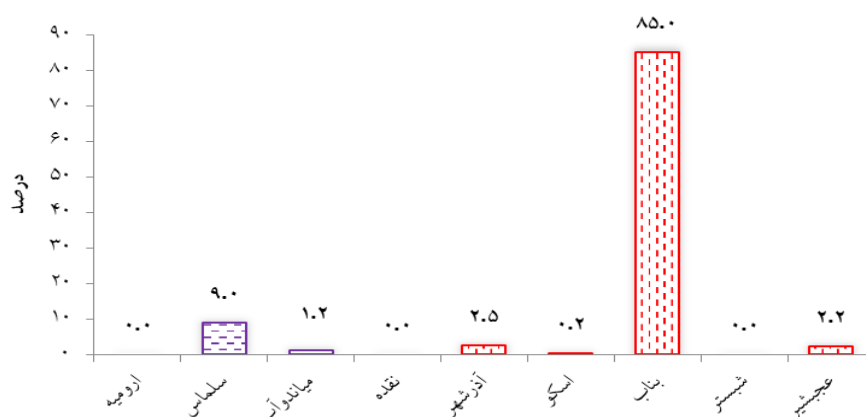
❖ بادمجان آبی



نمودار ۴-۱۴۲- سهم تولید بادمجان آبی از کل تولید آن در مناطق همجوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

بر اساس آنچه که در نمودار ۴-۱۴۲ نشان داده شده است، در بین شهرستان‌های همجوار دریاچه ارومیه، بالاترین سهم تولید بادمجان از کل تولید این محصول در مناطق همجوار دریاچه به شهرستان شبستر تعلق دارد، به طوری که این شهرستان با داشتن سهم ۷۶/۲ درصدی، نقش بسزایی در تولید این محصول در منطقه مورد مطالعه داشته است.

❖ هویج آبی

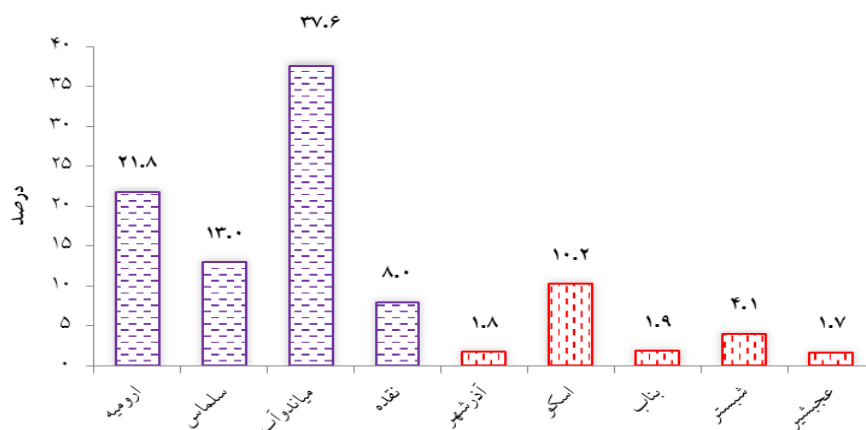


نمودار ۴-۱۴۳- سهم تولید هویج آبی از کل تولید آن در مناطق همجوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

اطلاعات مربوط به سهم تولید هویج آبی هر یک از شهرستان‌های همجوار دریاچه از کل تولید این محصول در منطقه مورد تحقیق که در نمودار ۴-۱۴۳ ارائه شده است، نشان دهنده سهم قابل ملاحظه شهرستان بناب در تولید

این محصول می‌باشد، به طوری که این شهرستان به تنهایی ۸۵ درصد از کل تولید این محصول در مناطق همجوار با دریاچه را به خود اختصاص داده است.

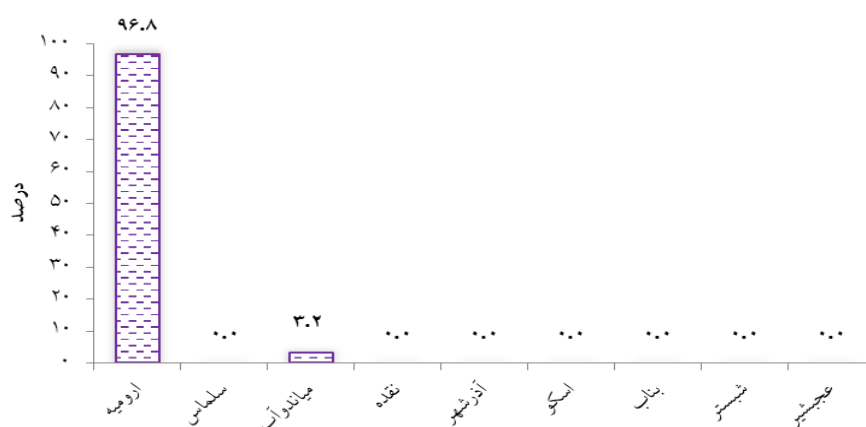
❖ یونجه آبی



نمودار ۴-۱۴۴ - سهم تولید یونجه آبی از کل تولید آن در مناطق همجوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

بر اساس اطلاعات مربوط به سهم تولید یونجه آبی هر یک از شهرستان‌های همجوار دریاچه از کل تولید آن در منطقه مورد مطالعه که در نمودار ۴-۱۴۴ نشان داده شده است. در بین ۹ شهرستان همجوار با دریاچه، شهرستان‌های میاندوآب و ارومیه به ترتیب با داشتن سهم ۳۷/۶ و ۲۱/۸ درصدی از تولید این محصول در منطقه مورد مطالعه، بیشترین سهم تولید این محصول در بین شهرستان‌های همجوار با دریاچه ارومیه را به خود اختصاص داده‌اند.

❖ شبدر آبی

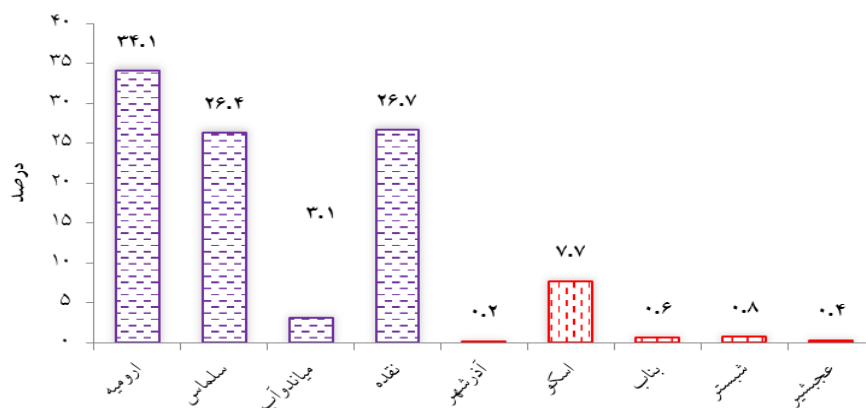


نمودار ۴-۱۴۵ - سهم تولید شبدر آبی از کل تولید آن در مناطق همجوار دریاچه

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

اطلاعات مربوط به سهم تولید محصول شبدر آبی از کل تولید آن در شهرستان‌های همجوار دریاچه ارومیه در نمودار ۴-۱۴۵ ارائه شده است. به دلیل عدم دسترسی به اطلاعات آماری ۵ شهرستان آذرشهر، اسکو، بناب، شبستر و عجبشیر مقادیر این شاخص در نمودار برای آن‌ها صفر نمایش شده است. مطابق نتایج ارائه شده در این نمودار، تولید شبدر آبی در شهرستان ارومیه رواج بسیار بالایی داشته است، به طوری که این شهرستان به تنهایی حدود ۹۷ درصد از کل تولید این محصول در شهرستان‌های مجاور دریاچه را در اختیار داشته است.

❖ ذرت علوفه‌ای آبی

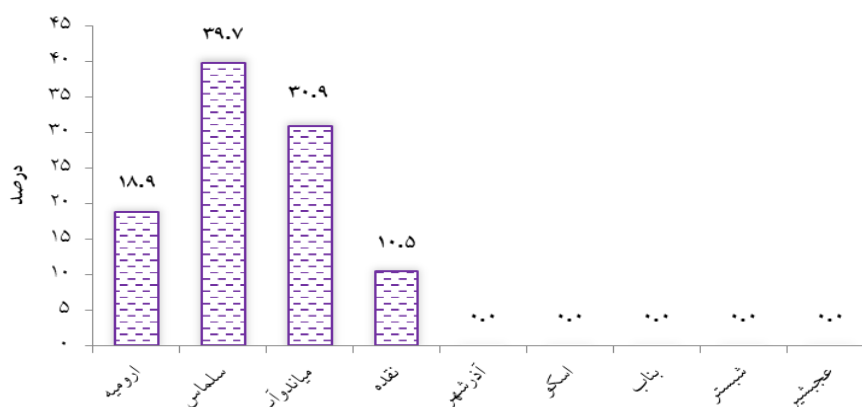


نمودار ۴-۱۴۶ - سهم تولید ذرت علوفه‌ای آبی از کل تولید آن در مناطق همجوار دریاچه

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

سهم تولید ذرت علوفه‌ای آبی هر یک از شهرستان‌های مورد مطالعه از کل تولید این محصول در مناطق همجوار با دریاچه ارومیه در نمودار ۴-۱۴۶، نشان داده شده است. بر اساس نتایج ارائه شده، در میان مناطق همجوار با دریاچه ارومیه، شهرستان‌های ارومیه، نقده و سلماس به ترتیب با داشتن سهم ۳۴/۱، ۲۶/۷ و ۲۶/۴ درصدی، بیشترین سهم تولید این محصول در منطقه مورد مطالعه را به خود اختصاص داده‌اند.

❖ سورگوم آبی

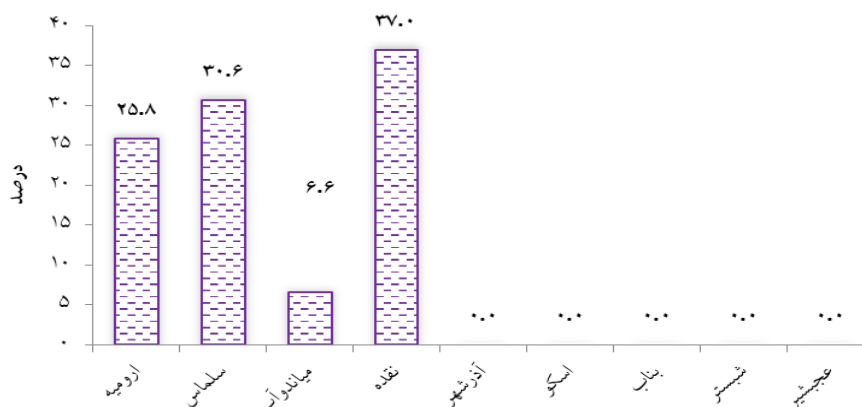


نمودار ۴-۱۴۷- سهم تولید سورگوم آبی از کل تولید آن در مناطق همجوار دریاچه

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

بر اساس نتایج ارائه شده در نمودار ۴-۱۴۷، در میان شهرستان‌های همجوار دریاچه ارومیه، شهرستان‌های سلماس و میاندوآب در مجموع با داشتن سهم ۷۰/۶ درصدی از کل تولید محصول سورگوم آبی در منطقه مورد مطالعه، سهم بسزایی در تولید محصول مورد نظر در بین مناطق همجوار دریاچه داشته‌اند. لازم به ذکر است که به دلیل عدم دسترسی به اطلاعات آماری ۵ شهرستان آذرشهر، اسکو، بناب، شبستر و عجبشیر مقادیر این شاخص در نمودار برای آن‌ها صفر نمایش داده شده است.

❖ کدو آجیلی آبی



نمودار ۴-۱۴۸- سهم تولید کدو آجیلی آبی از کل تولید آن در مناطق همجوار دریاچه

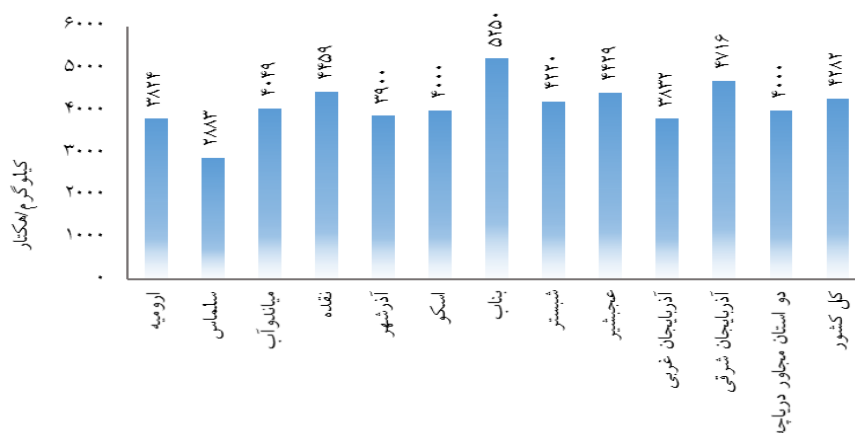
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

اطلاعات مربوط به سهم تولید کدو آجیلی آبی هر یک از شهرستان‌های همجوار دریاچه از کل تولید این محصول در مناطق مورد مطالعه که در نمودار ۴-۱۴۸ ارائه شده است، نشان می‌دهد که تولید این محصول در شهرستان‌های نقده، سلماس و ارومیه رواج بیشتری داشته است، به طوری که این شهرستان‌ها به ترتیب با داشتن سهم ۳۷، ۳۰/۶ و

۲۵/۸ درصدی، نقش بسزایی در تولید این محصول در منطقه مورد مطالعه داشته‌اند. لازم به ذکر است که به دلیل عدم دسترسی به اطلاعات آماری ۵ شهرستان آذرشهر، اسکو، بناب، شبستر و عجبشیر مقادیر این شاخص در نمودار برای آن‌ها صفر نمایش شده است.

۴-۱-۸- بررسی متوسط عملکرد در واحد سطح محصولات زراعی هر منطقه به تفکیک محصول
در قسمت حاضر، به بررسی عملکرد محصولات زراعی آبی هر منطقه در شهرستان‌های نه‌گانه مورد اشاره، متوسط دو استان مجاور، استان‌های آذربایجان شرقی و غربی و متوسط آن در کشور پرداخته می‌شود. این اطلاعات مربوط به سال ۱۳۹۷ بوده که به تفکیک نوع محصول، در نمودار ۴-۱۴۹ تا نمودار ۴-۱۷۳ مورد بررسی و تجزیه تحلیل قرار می‌گیرد.

❖ گندم آبی

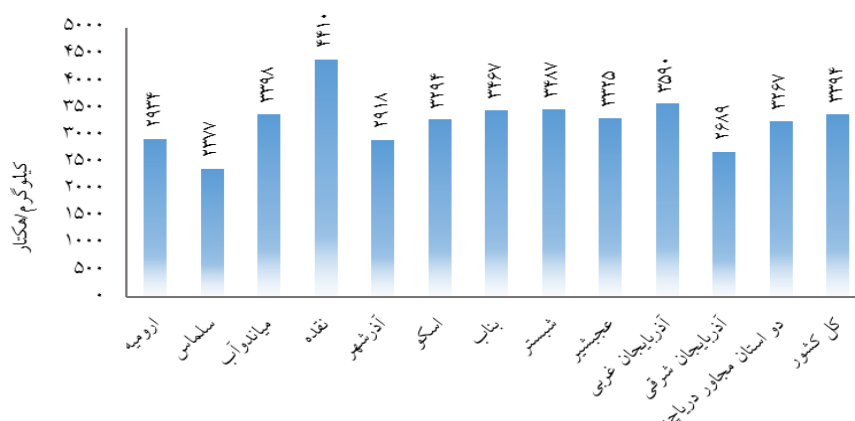


نمودار ۴-۱۴۹- نمودار متوسط عملکرد گندم آبی (کیلوگرم/هکتار)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

نمودار ۴-۱۴۹ متوسط میزان عملکرد گندم آبی را در سال ۱۳۹۷ برای کل کشور، دو استان آذربایجان غربی و شرقی و شهرستان‌های همجوار دریاچه ارومیه نشان می‌دهد. مطابق با نمودار، مشاهده می‌گردد که میزان متوسط عملکرد برای کل کشور ۴۲۸۲ کیلوگرم در هکتار و در استان‌های آذربایجان غربی و آذربایجان شرقی به ترتیب ۳۸۳۲ و ۴۷۱۶ کیلوگرم در هکتار بوده است. همچنین شهرستان‌های بناب و سلماس به ترتیب با ۵۲۵۰ و ۲۸۸۳ کیلوگرم در هکتار، بیشترین و کمترین میزان عملکرد را در بین مناطق همجوار با دریاچه ارومیه دارا می‌باشند.

❖ جو آبی

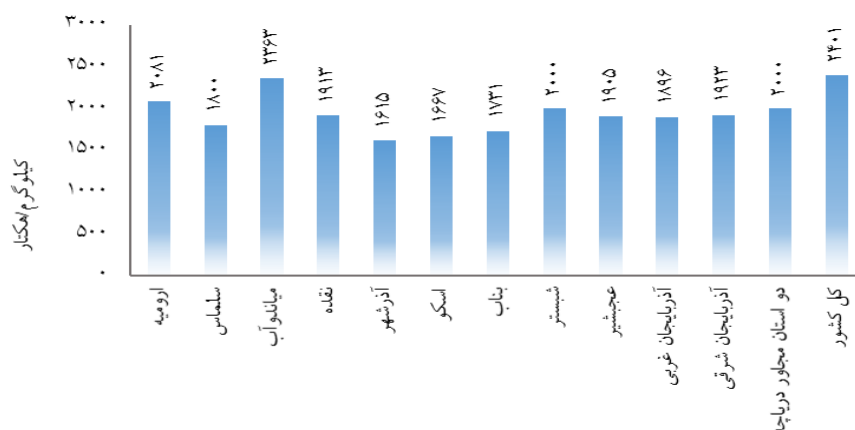


نمودار ۴-۱۵۰- نمودار متوسط عملکرد جو آبی (کیلوگرم/هکتار)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

نمودار ۴-۱۵۰ عملکرد جو آبی را در سال ۱۳۹۷ نشان می‌دهد. همان‌طور که مشاهده می‌شود، میزان متوسط عملکرد این محصول در کل کشور ۳۳۹۴ کیلوگرم در هکتار و در استان‌های آذربایجان غربی و آذربایجان شرقی به ترتیب ۳۵۹۰ و ۲۶۸۹ کیلوگرم در هکتار است. با توجه به نمودار اشاره شده، مشاهده می‌گردد که شهرستان‌های نقده و سلماس به ترتیب با ۴۴۱۰ و ۲۳۷۷ کیلوگرم در هکتار جو آبی، بیشترین و کمترین میزان عملکرد را در بین مناطق همجوار داشته‌اند.

❖ لوبیا آبی

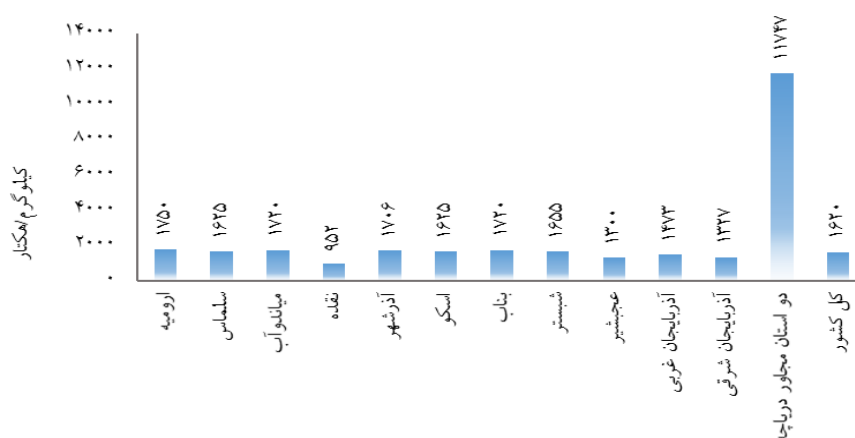


نمودار ۴-۱۵۱- نمودار متوسط عملکرد لوبیا آبی (کیلوگرم/هکتار)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

نمودار ۴-۱۵۱ عملکرد لوبیا آبی را در سال ۱۳۹۷ نشان می‌دهد. همانطور که مشاهده می‌شود میزان متوسط عملکرد این محصول در کل کشور ۲۴۰۱ کیلوگرم در هکتار و در استان‌های آذربایجان غربی و آذربایجان شرقی به ترتیب ۱۸۹۶ و ۱۹۲۳ کیلوگرم در هکتار است. با توجه به نمودار اشاره شده، مشاهده می‌گردد که شهرستان‌های میاندوآب و آذرشهر به ترتیب با ۲۳۶۳ و ۱۶۱۵ کیلوگرم در هکتار، بیشترین و کمترین میزان عملکرد لوبیا آبی را در بین مناطق همجوار دریاچه ارومیه دارند.

❖ نخود آبی

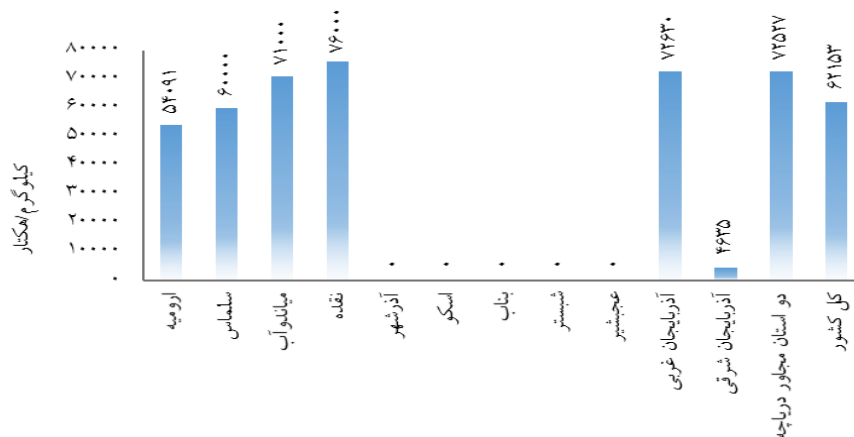


نمودار ۴-۱۵۲- نمودار متوسط عملکرد نخود آبی (کیلوگرم/هکتار)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

نمودار ۴-۱۵۲ که متوسط میزان عملکرد نخود آبی را در سال ۱۳۹۷ در کشور، استان‌ها و شهرستان‌های همجوار دریاچه ارومیه نشان می‌دهد. همانطور که دیده می‌شود میزان متوسط عملکرد برای کل کشور ۱۶۲۰ کیلوگرم در هکتار و در استان‌های آذربایجان غربی و آذربایجان شرقی به ترتیب ۱۴۷۳ و ۱۳۲۷ کیلوگرم در هکتار است. همچنین شهرستان‌های ارومیه با ۱۷۵۰ و شهرستان نقده با ۹۵۲ کیلوگرم در هکتار، بیشترین و کمترین میزان عملکرد نخود آبی را در بین مناطق همجوار دارا می‌باشند. نکته حائز اهمیت این است که محصول نخود آبی به استثناء شهرستان نقده، در مناطق همجوار دارای عملکرد بالاتری از متوسط عملکرد در دو استان و کشور است که بیانگر بازدهی بیشتر این محصول از نظر زراعی در این منطقه نسبت به سایر مناطق این دو استان و کشور می‌باشد.

❖ چغندر قند آبی

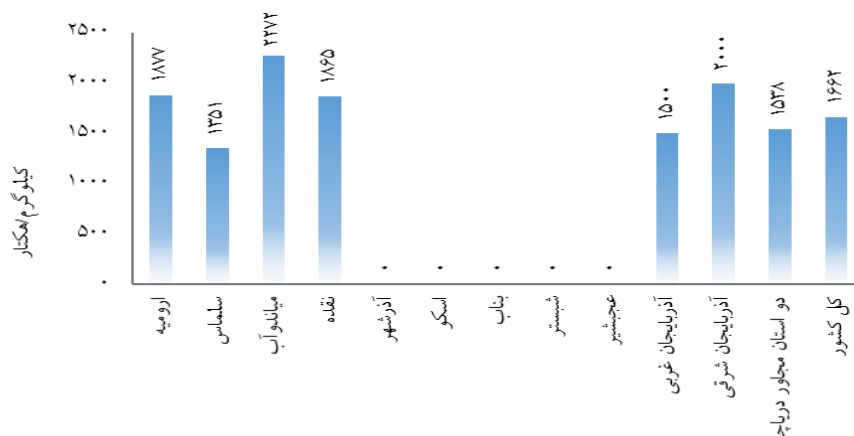


نمودار ۴-۱۵۳- نمودار متوسط عملکرد چغندر قند آبی (کیلوگرم/هکتار)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

در نمودار ۴-۱۵۳ متوسط میزان عملکرد چغندر قند آبی را در سال ۱۳۹۷ در پهنه‌های مورد اشاره نشان می‌دهد. لازم به ذکر است که به دلیل عدم دسترسی به اطلاعات آماری ۵ شهرستان آذرشهر، اسکو، بناب، شبستر و عجبشیر مقادیر این شاخص در نمودار برای آن‌ها صفر نمایش شده است. همانطور که دیده می‌شود میزان متوسط عملکرد برای کل کشور ۶۲۱۵۳ کیلوگرم در هکتار و در استان‌های آذربایجان غربی و آذربایجان شرقی به ترتیب ۷۲۶۳۰ و ۴۶۳۵ کیلوگرم است. همچنین شهرستان‌های نقده و ارومیه به ترتیب با ۷۶۰۰۰ و ۵۴۰۹۱ کیلوگرم در هکتار، بیشترین و کمترین میزان عملکرد چغندر قند آبی را در بین شهرستان‌های همجوار دریاچه دارا می‌باشند.

❖ آفتابگردان آجیلی آبی

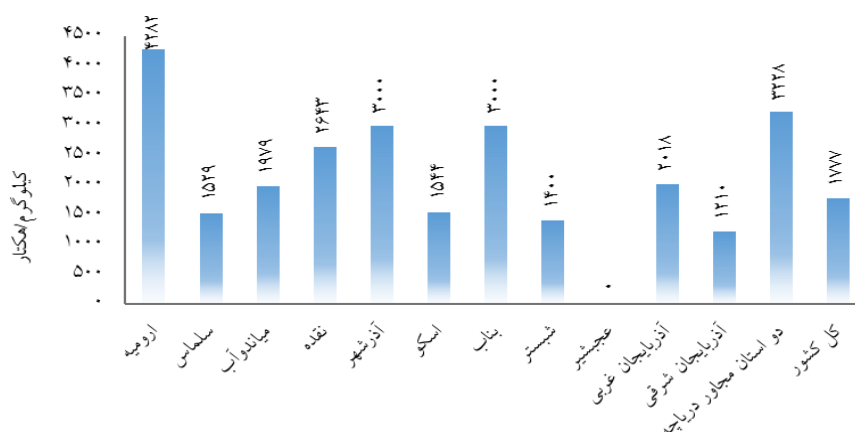


نمودار ۴-۱۵۴- نمودار متوسط عملکرد آفتابگردان آجیلی آبی (کیلوگرم/هکتار)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

نمودار ۴-۱۵۴ بیانگر متوسط میزان عملکرد آفتابگردان آجیلی آبی را می‌باشد. به دلیل عدم دسترسی به اطلاعات آماری ۵ شهرستان آذرشهر، اسکو، بناب، شبستر و عجبشیر مقادیر این شاخص در نمودار برای آن‌ها صفر نمایش شده است. همانطور که دیده می‌شود میزان متوسط عملکرد برای کل کشور ۱۶۶۲ کیلوگرم در هکتار و در استان‌های آذربایجان غربی و آذربایجان شرقی به ترتیب ۱۵۰۰ و ۲۰۰۰ کیلوگرم است. همچنین شهرستان‌های میاندوآب و سلماس به ترتیب با ۲۲۷۲ و ۱۳۵۱ کیلوگرم در هکتار، بیشترین و کمترین میزان عملکرد آفتابگردان آجیلی آبی را در بین شهرستان‌های همجوار دریاچه، دارا می‌باشند.

❖ کلزا آبی

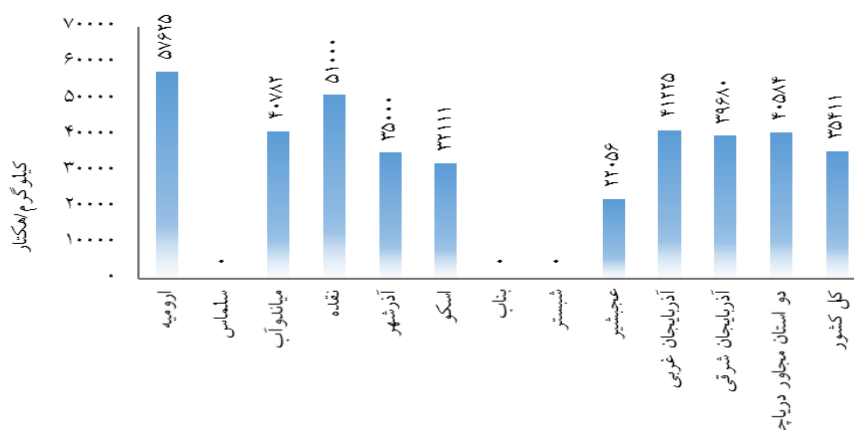


نمودار ۴-۱۵۵- نمودار متوسط عملکرد کلزا آبی (کیلوگرم/هکتار)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

در نمودار ۴-۱۵۵ عملکرد کلزا آبی در پهنه‌های جغرافیایی مورد نظر ارائه شده است. میزان متوسط عملکرد این محصول در کل کشور ۱۷۷۷ کیلوگرم در هکتار و در استان‌های آذربایجان غربی و آذربایجان شرقی به ترتیب ۲۰۱۸ و ۱۲۱۰ کیلوگرم در هکتار است. با توجه به نمودار اشاره شده، مشاهده می‌گردد که شهرستان‌های ارومیه و شبستر به ترتیب با ۴۲۸۲ و ۱۴۰۰ کیلوگرم در هکتار، بیشترین و کمترین میزان عملکرد کلزا آبی را در بین مناطق همجوار داشته‌اند. توجه شود که شهرستان عجبشیر فاقد سطح زیر کشت بوده و در نتیجه تولید و عملکرد برای این محصول صفر گزارش شده است.

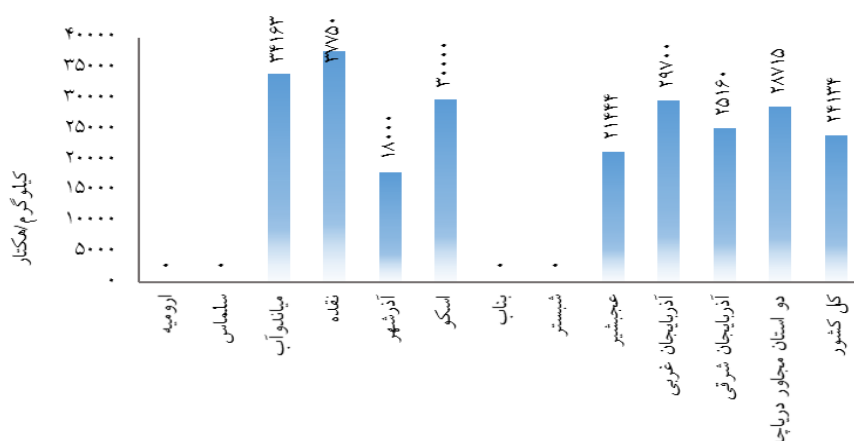
❖ هندوانه آبی



نمودار ۴-۱۵۶- نمودار متوسط عملکرد هندوانه آبی (کیلوگرم/هکتار)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

همانطور که در نمودار ۴-۱۵۶ عملکرد هندوانه آبی را در سال ۱۳۹۷ مشاهده می‌گردد، میزان متوسط عملکرد این محصول در کل کشور ۳۵۴۱۱ کیلوگرم در هکتار و در استان‌های آذربایجان غربی و آذربایجان شرقی به ترتیب ۴۱۲۲۵ و ۳۹۶۸۰ کیلوگرم در هکتار است. با توجه به نمودار اشاره شده، مشاهده می‌گردد که شهرستان‌های ارومیه و عجبشیر به ترتیب با ۵۷۶۲۵ و ۲۲۰۵۶ کیلوگرم در هکتار هندوانه آبی، بیشترین و کمترین میزان عملکرد را در بین مناطق همجوار داشته‌اند. توجه شود که شهرستان‌های بناب، سلماس و شبستر فاقد سطح زیر کشت بوده در نتیجه تولید و عملکرد برای محصول صفر نمایش داده شده است.

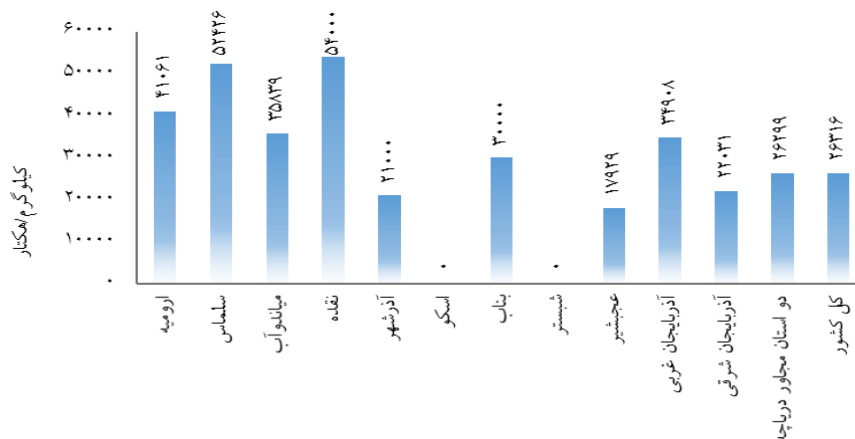
❖ خربزه آبی



نمودار ۴-۱۵۷- نمودار متوسط عملکرد خربزه آبی (کیلوگرم/هکتار)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

در نمودار ۴-۱۵۷ متوسط میزان عملکرد خربزه آبی ارائه شده است. همانطور که دیده می‌شود میزان متوسط عملکرد برای کل کشور ۲۴۱۳۴ کیلوگرم در هکتار و در استان‌های آذربایجان غربی و آذربایجان شرقی به ترتیب ۲۹۷۰۰ و ۲۵۱۶۰ کیلوگرم است. مشاهده می‌شود که شهرستان‌های نقده و آذرشهر به ترتیب با ۳۷۷۵۰ و ۱۸۰۰۰ کیلوگرم در هکتار، بیشترین و کمترین میزان عملکرد خربزه آبی را در بین شهرستان‌های همجوار دریاچه که این محصول را کشت می‌نمایند، دارا می‌باشند. نکته قابل توجه در این نمودار عدم کشت خربزه آبی در شهرستان‌های ارومیه، سلماس، بناب و شبستر می‌باشد.

❖ خیار آبی

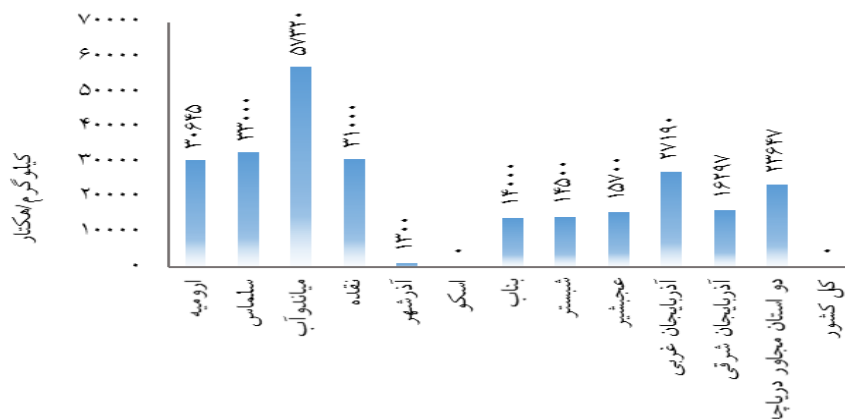


نمودار ۴-۱۵۸- نمودار متوسط عملکرد خیار آبی (کیلوگرم/هکتار)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

همانطور که در نمودار ۴-۱۵۸ مشاهده می‌گردد، میزان متوسط عملکرد خیار آبی در کل کشور ۲۶۳۱۶ کیلوگرم در هکتار و در استان‌های آذربایجان غربی و آذربایجان شرقی به ترتیب ۳۴۹۰۸ و ۲۲۰۳۱ کیلوگرم در هکتار است. با توجه به نمودار اشاره شده، مشاهده می‌گردد که شهرستان‌های سلماس و عجبشیر به ترتیب با ۵۲۴۲۶ و ۱۷۹۲۹ کیلوگرم در هکتار خیار آبی، بیشترین و کمترین میزان عملکرد را در بین مناطق همجوار داشته‌اند. لازم به ذکر است که خیار آبی در شهرستان‌های شبستر و اسکو کشت نمی‌شوند، در نتیجه عملکرد این محصول در نمودار بالا صفر گزارش شده است.

❖ کدو آبی

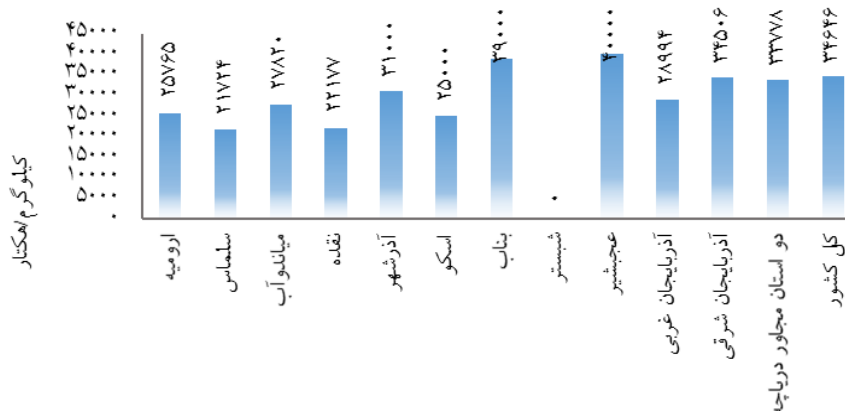


نمودار ۴-۱۵۹- نمودار متوسط عملکرد کدو آبی (کیلوگرم/هکتار)

مأخذ: وزارت مآخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

نمودار ۴-۱۵۹ عملکرد کدو آبی را در پهنه‌های جغرافیایی مورد اشاره نشان می‌دهد. البته به دلیل عدم دسترسی به اطلاعات آماری مرتبط با سطح زیر کشت و تولید کدو آبی در کشور مقدار این شاخص صفر نمایش داده شده است. بر اساس آنچه که از نمودار برمی‌آید، میزان متوسط عملکرد این محصول در استان‌های آذربایجان غربی و آذربایجان شرقی به ترتیب ۳۷۱۹۰ و ۱۶۲۹۷ کیلوگرم در هکتار است. مشاهده می‌شود که شهرستان‌های میاندوآب و آذرشهر به ترتیب با ۵۷۳۲۰ و ۱۳۰۰ کیلوگرم در هکتار کدو آبی، بیشترین و کمترین میزان عملکرد را در بین مناطق همجوار داشته‌اند. لازم به ذکر است که کدو آبی در شهرستان اسکو کشت نمی‌شود، در نتیجه عملکرد این محصول در نمودار بالا صفر گزارش شده است.

❖ سیب زمینی آبی

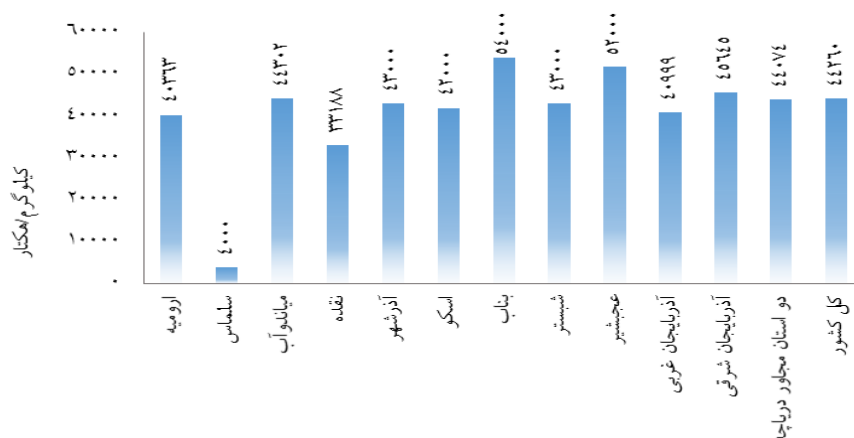


نمودار ۴-۱۶۰- نمودار متوسط عملکرد سیب زمینی آبی (کیلوگرم/هکتار)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

نمودار ۴-۱۶۰ عملکرد سیب زمینی آبی را در سال ۱۳۹۷ نشان می‌دهد. میزان متوسط عملکرد این محصول در کل کشور ۳۴۶۴۶ کیلوگرم در هکتار و در استان‌های آذربایجان غربی و آذربایجان شرقی به ترتیب ۲۸۹۹۴ و ۳۴۵۰۶ کیلوگرم در هکتار است. مشاهده می‌شود که شهرستان‌های عجبشیر و سلماس به ترتیب با ۴۰۰۰۰ و ۲۱۷۲۴ کیلوگرم در هکتار سیب زمینی آبی، بیشترین و کمترین میزان عملکرد را در بین مناطق همجوار به خود اختصاص داده‌اند. لازم به ذکر است که سیب زمینی آبی در شهرستان شبستر کشت نمی‌شود، در نتیجه عملکرد این محصول صفر گزارش شده است.

❖ پیاز آبی

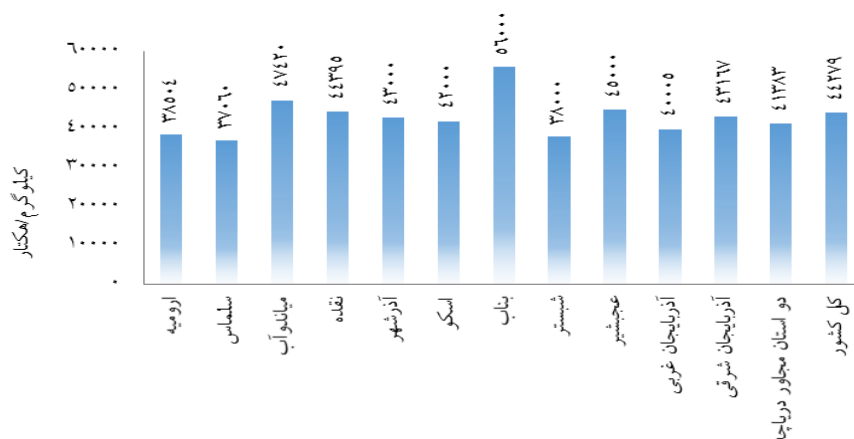


نمودار ۴-۱۶۱- نمودار متوسط عملکرد پیاز آبی (کیلوگرم/هکتار)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

نمودار ۴-۱۶۱ عملکرد پیاز آبی را در سال ۱۳۹۷ نشان می‌دهد. میزان متوسط عملکرد این محصول در کل کشور ۴۴۲۶۰ کیلوگرم در هکتار و در استان‌های آذربایجان غربی و آذربایجان شرقی به ترتیب ۴۰۹۹۹ و ۴۵۶۴۵ کیلوگرم در هکتار است. مشاهده می‌شود که شهرستان‌های بناب و سلماس به ترتیب با ۵۴۰۰۰ و ۴۰۰۰ کیلوگرم در هکتار، بیشترین و کمترین میزان عملکرد پیاز آبی را در بین مناطق همجوار به خود اختصاص داده‌اند.

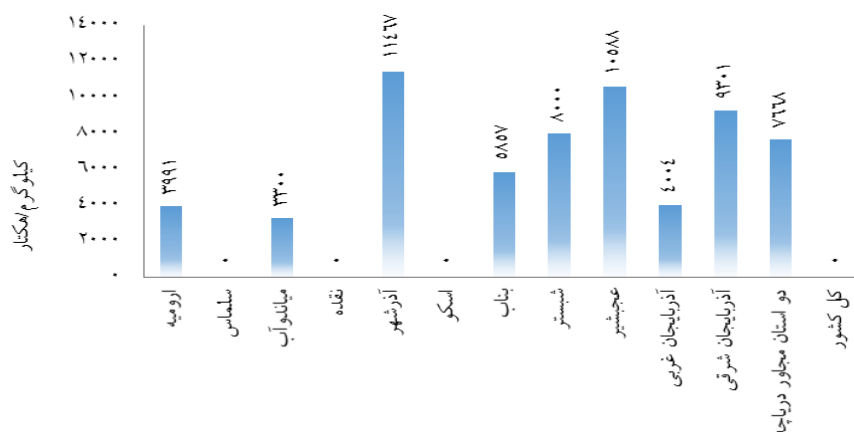
❖ گوجہ فرنگی آبی



نمودار ۴-۱۶۲- نمودار متوسط عملکرد گوجه فرنگی آبی (کیلوگرم/هکتار)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

در نمودار ۴-۱۶۲ عملکرد گوجه فرنگی آبی در سال ۱۳۹۷ مشاهده می‌گردد. میزان متوسط عملکرد این محصول در کل کشور ۴۴۲۷۹ کیلوگرم در هکتار و در استان‌های آذربایجان غربی و آذربایجان شرقی به ترتیب ۴۰۰۵ و ۴۳۱۶۷ کیلوگرم در هکتار است. مشاهده می‌شود که شهرستان‌های بناب و سلماس به ترتیب با ۵۶۰۰۰ و ۳۷۰۶۰ کیلوگرم در هکتار، بیشترین و کمترین میزان عملکرد گوجه آبی را در بین مناطق همجوار دارا می‌باشند.

❖ **لوبيا سبز آبی**

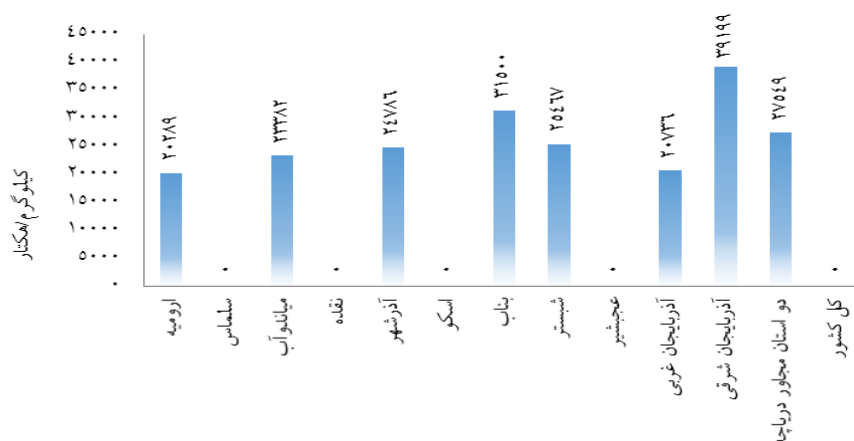
نمودار ۴-۱۶۳- نمودار متوسط عملکرد لوبیا سبز آبی، (کیلوگرم/هکتار)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

همانطور که دیده می‌شود نمودار ۴-۱۶۳ عملکرد لوبیا سبز آبی را در سال ۱۳۹۷ نشان می‌دهد. البته به دلیل عدم دسترسی به اطلاعات آماری مرتبط با سطح زیر کشت و تولید لوبیا سبز آبی در کشور مقدار این شاخص صفر نمایش داده شده است. میزان متوسط عملکرد این محصول در استان‌های آذربایجان غربی و آذربایجان شرقی به

ترتیب ۴۰۰۴ و ۹۳۰۱ کیلوگرم در هکتار است. مشاهده می‌شود که شهرستان‌های بناب و سلماس به ترتیب با ۱۱۴۶۷ و ۳۳۰۰ کیلوگرم در هکتار، بیشترین و کمترین میزان عملکرد لوبیا سبز آبی را در بین مناطق همجوار به خود اختصاص داده‌اند. لازم به ذکر است که لوبیا سبز آبی در شهرستان‌های سلماس، نقده و اسکو کشت نمی‌شود، در نتیجه عملکرد این محصول صفر گزارش شده است.

❖ کلم آبی



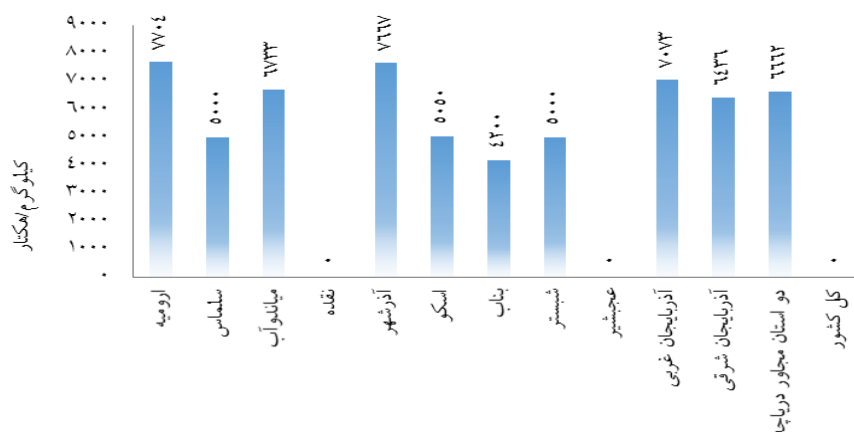
نمودار ۴-۱۶۴- نمودار متوسط عملکرد کلم آبی (کیلوگرم/هکتار)^۱

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

نمودار ۴-۱۶۴ عملکرد کلم آبی را در سال ۱۳۹۷ نشان می‌دهد. به دلیل عدم دسترسی به اطلاعات آماری مرتبط با سطح زیر کشت و تولید کلم آبی در کشور مقدار این شاخص صفر نمایش داده شده است. میزان متوسط عملکرد کلم آبی در استان‌های آذربایجان غربی و آذربایجان شرقی به ترتیب ۲۰۷۳۶ و ۳۹۱۹۹ کیلوگرم در هکتار است. شهرستان‌های بناب و ارومیه به ترتیب با ۲۰۲۸۹ و ۳۱۵۰۰ کیلوگرم در هکتار کلم آبی، بیشترین و کمترین میزان عملکرد را در بین مناطق همجوار به خود اختصاص داده‌اند. توجه شود که کلم آبی در شهرستان‌های عجبشیر، اسکو، نقده و سلماس کشت نمی‌شود، در نتیجه عملکرد این محصول صفر گزارش شده است.

^۱ اطلاعات این محصول در آمارنامه سال ۱۳۹۷ وزارت جهاد کشاورزی گزارش نشده است.

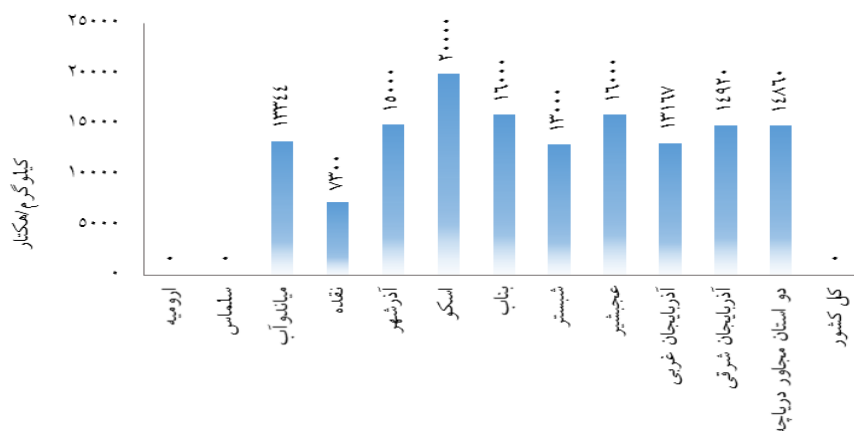
❖ فلفل آبی



نمودار ۴-۱۶۵- نمودار متوسط عملکرد فلفل آبی (کیلوگرم/هکتار)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

میزان متوسط عملکرد محصول فلفل آبی در نمودار ۴-۱۶۵ مشاهده می‌گردد. به دلیل عدم دسترسی به اطلاعات آماری مرتبط با سطح زیر کشت و تولید فلفل آبی در کشور مقدار این شاخص صفر نمایش داده شده است. مطابق با این نمودار متوسط عملکرد این محصول در استان‌های آذربایجان غربی و آذربایجان شرقی به ترتیب ۷۰۷۳ و ۶۴۳۶ کیلوگرم در هکتار است. همچنین شهرستان‌های بناب و ارومیه به ترتیب با ۷۷۰۴ و ۴۲۰۰ کیلوگرم در هکتار فلفل آبی، بیشترین و کمترین میزان عملکرد را در بین مناطق همجوار دارند. از آنجایی که محصول فلفل آبی در شهرستان‌های عجبشیر و نقده کشت نمی‌شوند، عملکرد این محصول صفر گزارش شده است.

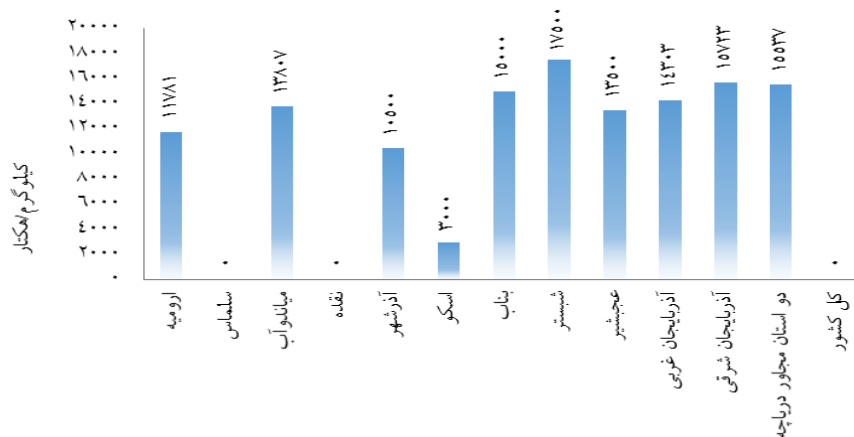
❖ سیر آبی



نمودار ۴-۱۶۶- نمودار متوسط عملکرد سیر آبی (کیلوگرم/هکتار)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

همانطور که مشاهده می‌شود میزان متوسط عملکرد محصول سیر آبی در نمودار ۴-۱۶۶ ارائه گردیده است. به دلیل عدم دسترسی به اطلاعات آماری مرتبط با سطح زیر کشت و تولید سیر آبی در کشور مقدار این شاخص صفر نمایش داده شده است. مطابق با این نمودار در استان‌های آذربایجان غربی و آذربایجان شرقی به ترتیب ۱۳۱۶۷ و ۱۴۳۰۳ کیلوگرم در هکتار است. همچنین شهرستان‌های اسکو و نقده به ترتیب با ۲۰۰۰۰ و ۷۳۰۰ کیلوگرم در هکتار سیر آبی، بیشترین و کمترین میزان عملکرد را در بین مناطق همجوار دارند. از آنجایی که محصول سیر آبی در شهرستان‌های ارومیه و سلماس کشت نمی‌شوند، عملکرد این محصول صفر گزارش شده است.

❖ بادمجان آبی

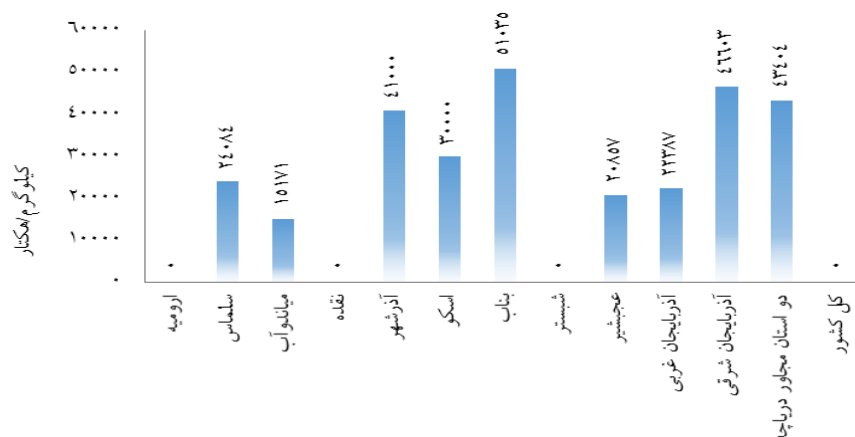


نمودار ۴-۱۶۷- نمودار متوسط عملکرد بادمجان آبی (کیلوگرم/هکتار)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

نمودار ۴-۱۶۷ عملکرد بادمجان آبی را در سال ۱۳۹۷ نشان می‌دهد. به دلیل عدم دسترسی به اطلاعات آماری مرتبط با سطح زیر کشت و تولید در کشور مقدار این شاخص صفر نمایش داده شده است. میزان متوسط عملکرد این محصول در استان‌های آذربایجان غربی و آذربایجان شرقی به ترتیب ۱۴۳۰۳ و ۱۵۷۲۳ کیلوگرم در هکتار است. با توجه به نمودار مشاهده می‌گردد که، شهرستان‌های شبستر و اسکو به ترتیب با ۱۷۵۰۰ و ۳۰۰۰ کیلوگرم در هکتار بادمجان آبی، بیشترین و کمترین میزان عملکرد را در بین مناطق همجوار را داشته‌اند. از آنجا که بادمجان آبی در شهرستان‌های سلماس و نقده کشت نمی‌شود، در نتیجه عملکرد این محصول صفر گزارش شده است.

❖ هویج آبی

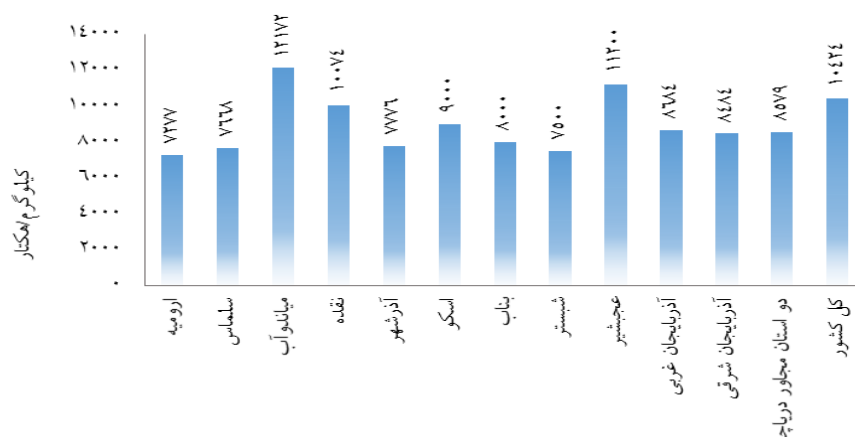


نمودار ۴-۱۶۸- نمودار متوسط عملکرد هویج آبی (کیلوگرم/هکتار)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

همانطور که دیده می‌شود نمودار ۴-۱۶۸ عملکرد هویج آبی را در سال ۱۳۹۷ نشان می‌دهد. به دلیل عدم دسترسی به اطلاعات آماری مرتبط با سطح زیر کشت و تولید هویج آبی در کشور مقدار این شاخص صفر نمایش داده شده است. میزان متوسط عملکرد این محصول در استان‌های آذربایجان غربی و آذربایجان شرقی به ترتیب ۲۳۳۸۷ و ۴۶۶۰۳ کیلوگرم در هکتار است. مشاهده می‌شود که شهرستان‌های بناب و میاندوآب به ترتیب با ۵۱۰۳۵ و ۱۵۱۷۱ کیلوگرم در هکتار هویج آبی، بیشترین و کمترین میزان عملکرد را در بین مناطق همجوار به خود اختصاص داده‌اند. همچنین چون هویج آبی در شهرستان‌های شبستر، ارومیه و نقده کشت نمی‌شود، عملکرد این محصول صفر گزارش شده است.

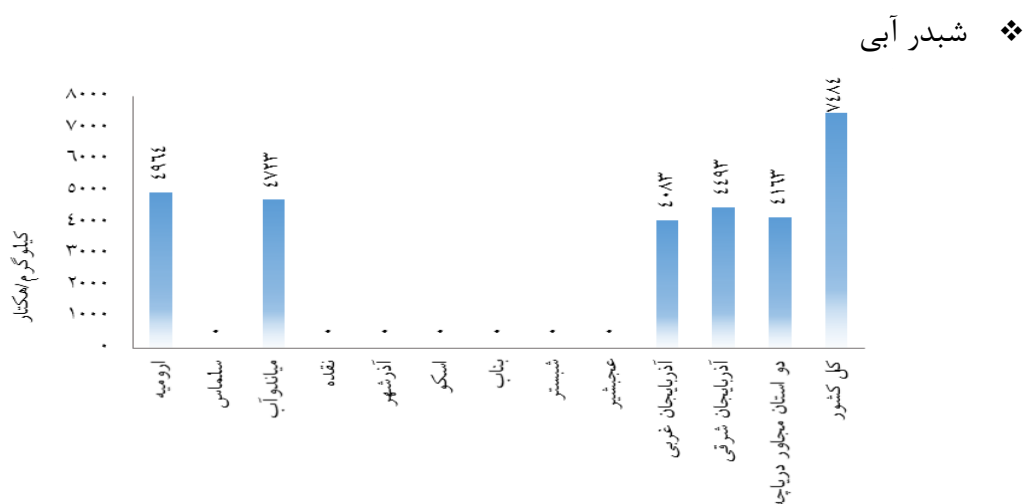
❖ یونجه آبی



نمودار ۴-۱۶۹- نمودار متوسط عملکرد یونجه آبی (کیلوگرم/هکتار)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

میانگین عملکرد یونجه آبی در سال ۱۳۹۷ در نمودار ۴-۱۶۹ مشاهده می‌شود. همانطور که مشاهده می‌شود میزان متوسط عملکرد این محصول در کل کشور ۱۰۴۲۴ کیلوگرم در هکتار و در استان‌های آذربایجان غربی و آذربایجان شرقی به ترتیب ۸۶۸۴ و ۸۴۸۴ کیلوگرم در هکتار است. مشاهده می‌شود که شهرستان‌های میاندوآب و ارومیه به ترتیب با ۱۲۱۷۲ و ۷۲۷۷ کیلوگرم در هکتار یونجه آبی، بیشترین و کمترین میزان عملکرد را در بین مناطق همجوار به خود اختصاص داده‌اند.

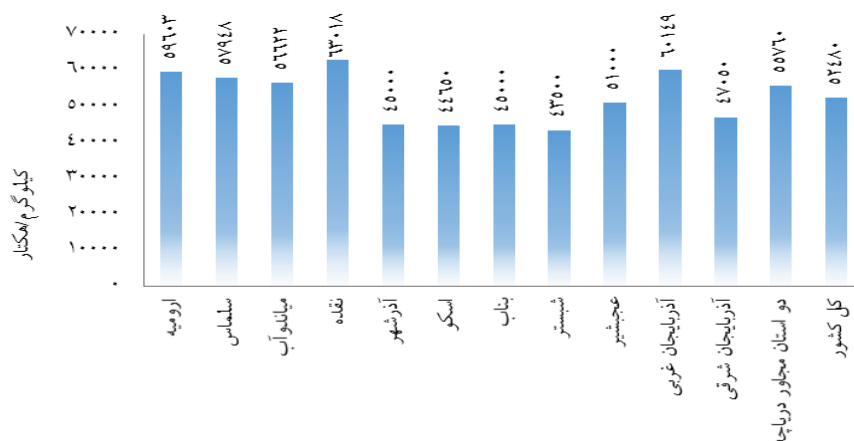


نمودار ۴-۱۷۰- نمودار متوسط عملکرد شیدر آبی (کیلوگرم/هکتار)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

نمودار ۴-۱۷۰ عملکرد شیدر آبی را در سال ۱۳۹۷ نشان می‌دهد. به دلیل عدم دسترسی به اطلاعات آماری مرتبط با سطح زیر کشت و تولید این محصول در ۵ شهرستان آذرشهر، اسکو، بناب، شبستر و عجبشیر مقدار این شاخص صفر نمایش داده شده است. میزان متوسط عملکرد این محصول در کل کشور ۷۴۸۴ کیلوگرم در هکتار و در استان‌های آذربایجان غربی و آذربایجان شرقی به ترتیب ۴۰۸۳ و ۴۴۹۳ کیلوگرم در هکتار است. همانطور که دیده می‌شود شیدر آبی در میان شهرستان‌های همجوار، تنها در دو شهرستان میاندوآب و ارومیه کشت می‌شود که متوسط عملکرد به ترتیب ۴۷۲۳ و ۴۹۶۴ کیلوگرم در هکتار می‌باشد.

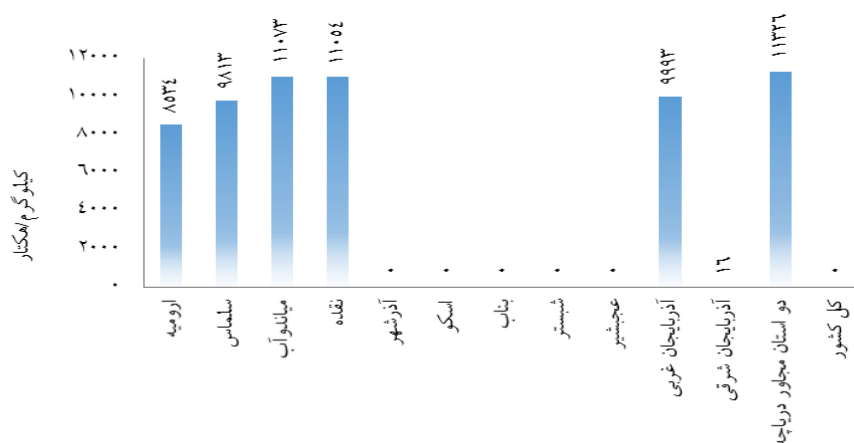
❖ ذرت علوفه‌ای آبی



نمودار ۴-۱۷۱- نمودار متوسط عملکرد ذرت علوفه‌ای آبی (کیلوگرم/هکتار)
 مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

همانطور که دیده می‌شود، نمودار ۴-۱۷۱ عملکرد ذرت علوفه‌ای آبی را در سال ۱۳۹۷ نشان می‌دهد. میزان متوسط عملکرد این محصول در کل کشور ۵۲۴۸۰ کیلوگرم در هکتار و در استان‌های آذربایجان غربی و آذربایجان شرقی به ترتیب ۶۰۱۴۹ و ۴۷۰۵۰ کیلوگرم در هکتار است. مشاهده می‌شود که شهرستان‌های نقده و شبستر به ترتیب با ۶۳۰۱۸ و ۴۳۵۰۰ کیلوگرم در هکتار ذرت علوفه‌ای، بیشترین و کمترین میزان عملکرد را در بین مناطق همجوار دارا می‌باشند.

❖ سورگوم آبی

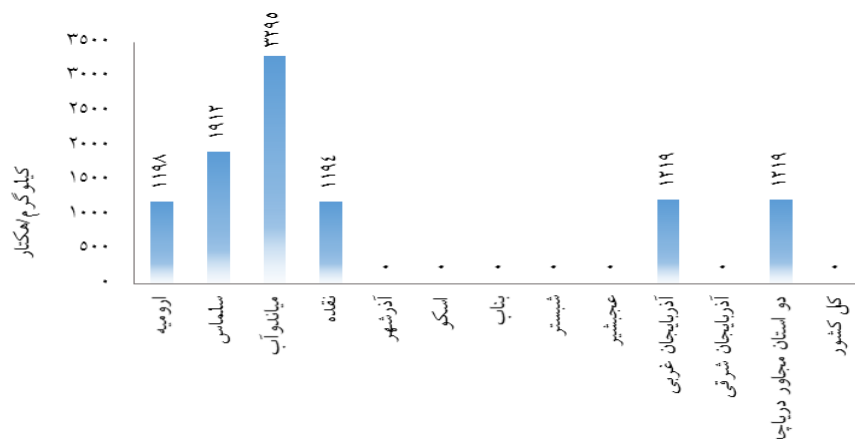


نمودار ۴-۱۷۲- نمودار متوسط عملکرد سورگوم آبی (کیلوگرم/هکتار)
 مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

نمودار ۴-۱۷۲ عملکرد سورگوم آبی را در سال ۱۳۹۷ نشان می‌دهد. به دلیل عدم دسترسی به اطلاعات آماری مرتبط با سطح زیر کشت و تولید این محصول در ۵ شهرستان آذرشهر، اسکو، بناب، شبستر و عجبشیر و کل کشور

مقدار این شاخص صفر نمایش داده شده است. میزان متوسط عملکرد این محصول در استان آذربایجان غربی ۹۹۹۳ کیلوگرم در هکتار است. همانطور که دیده می‌شود شهرستان نقده با ۱۱۰۵۴ کیلوگرم در هکتار و شهرستان ارومیه با ۸۵۳۴ کیلوگرم در هکتار بیشترین و کمترین میزان عملکرد را در میان مناطق همجوار دارا می‌باشند. لازم به ذکر است که عملکرد این محصول در استان آذربایجان شرقی احتمالاً به دلیل ضعف در گردآوری اطلاعات به طور نادرستی گزارش شده است.

❖ کدو آجیلی آبی



نمودار ۴-۱۷۳- نمودار متوسط عملکرد کدو آجیلی آبی (کیلوگرم/هکتار)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

نمودار ۴-۱۷۳ عملکرد کدو آجیلی آبی را در سال ۱۳۹۷ نشان می‌دهد. به دلیل عدم دسترسی به اطلاعات آماری مرتبط با سطح زیر کشت و تولید این محصول در ۵ شهرستان آذرشهر، اسکو، بناب، شبستر و عجبشیر، استان آذربایجان شرقی و کل کشور مقدار این شاخص صفر نمایش داده شده است. میزان متوسط عملکرد این محصول در استان آذربایجان غربی ۱۲۱۹ کیلوگرم در هکتار است. همانطور که دیده می‌شود شهرستان میاندوآب با ۳۲۹۵ کیلوگرم در هکتار و شهرستان نقده با ۱۱۹۴ کیلوگرم در هکتار بیشترین و کمترین میزان عملکرد را در میان مناطق همجوار دارا می‌باشند.

۴-۲- بررسی وضعیت تولید محصولات باغی در منطقه مورد مطالعه

۴-۲-۱- مقدمه

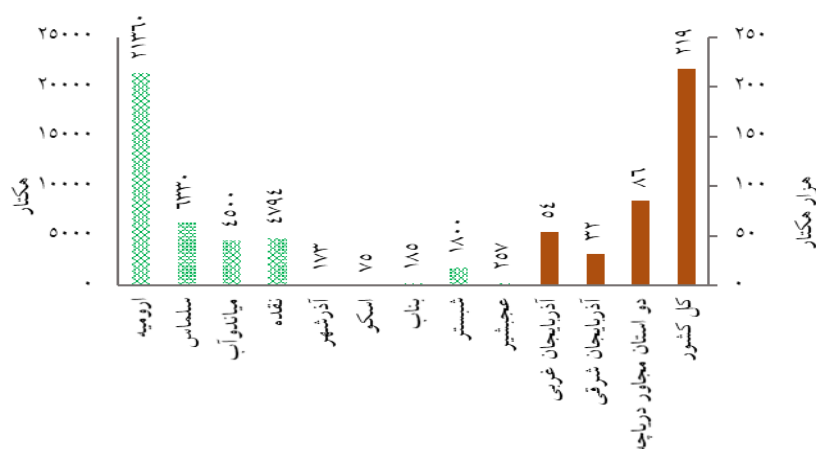
در بخش پیش‌رو، به منظور ایجاد شناخت کافی از وضعیت تولید محصولات باغی در منطقه مورد مطالعه، مؤلفه‌هایی از قبیل سطوح زیر کشت، میزان تولید و میزان عملکرد در ۹ شهرستان اشاره شده (ارومیه، سلماس،

میاندوآب، نقده، آذرشهر، اسکو، بناب، شبستر و عجبشیر) مورد تجزیه و تحلیل قرار خواهد گرفت. علاوه بر این، با ارائه اطلاعات مرتبط با استان های آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی و کل کشور، به ارزیابی مقایسه ای این مؤلفه ها پرداخته می شود. لازم به ذکر است که کلیه اطلاعات ارائه شده در این بخش، مربوط به سال ۱۳۹۷ بوده و با مرور جلد اول آمارنامه کشاورزی وزارت جهاد کشاورزی و مکاتبه با کارشناسان سازمان جهاد کشاورزی دو استان آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی گردآوری شده است.

۴-۲-۲- بررسی سطح زیر کشت محصولات باغی هر منطقه به تفکیک محصول

در این بخش به بررسی سطح زیر کشت محصولات باغی هر منطقه به تفکیک محصول پرداخته می شود. نتایج بررسی آمار و ارقام نشان داد که محصولات سیب آبی، آلو آبی، هلو آبی، شلیل آبی، و سماق آبی در استان آذربایجان غربی بیشترین سطح زیر کشت و محصولات گلابی آبی، به آبی، آلبالو آبی، گوجه آبی، زردآلو آبی، انگور آبی، بادام آبی، گردو آبی، سنجد آبی و زالزالک آبی در استان آذربایجان شرقی از سطح زیر کشت بیشتری برخوردار بودند. در سایر محصولات تفاوت چندانی بین این دو استان مشاهده نشد.

❖ سیب آبی

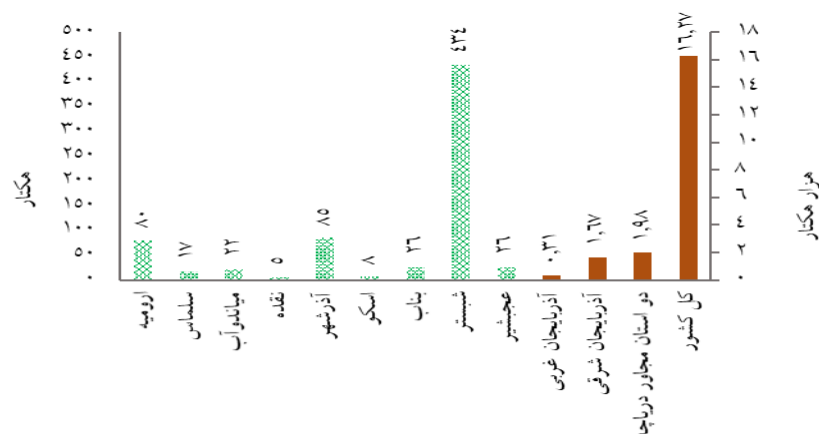


نمودار ۴-۱۷۶- سطح زیر کشت سیب آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (هکتار - هزارهکتار)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

سطح زیر کشت سیب آبی برای ۹ شهرستان هم جوار با دریاچه ارومیه، دو استان آذربایجان شرقی و غربی، مجموع این دو استان و کل کشور در نمودار ۴-۱۷۶ نشان داده شده است. همان طور که مشاهده می شود، کل سطح زیر کشت سیب آبی کشور در سال ۱۳۹۷ معادل با ۲۱۹ هزار هکتار بوده است. دو استان مجاور دریاچه ارومیه نیز معادل با ۸۶ هزار هکتار از اراضی کشاورزی شان را به کشت سیب آبی اختصاص داده اند که ۵۴ هزار هکتار آن مربوط به استان آذربایجان غربی و ۳۲ هزار هکتار نیز مربوط به استان آذربایجان شرقی بوده است. سه شهرستان ارومیه، سلماس و میاندوآب به ترتیب با ۲۱۳۶۰، ۶۳۳۰ و ۴۵۰۰ هکتار از نظر سطح زیر کشت در جایگاه اول تا سوم قرار

دارند.

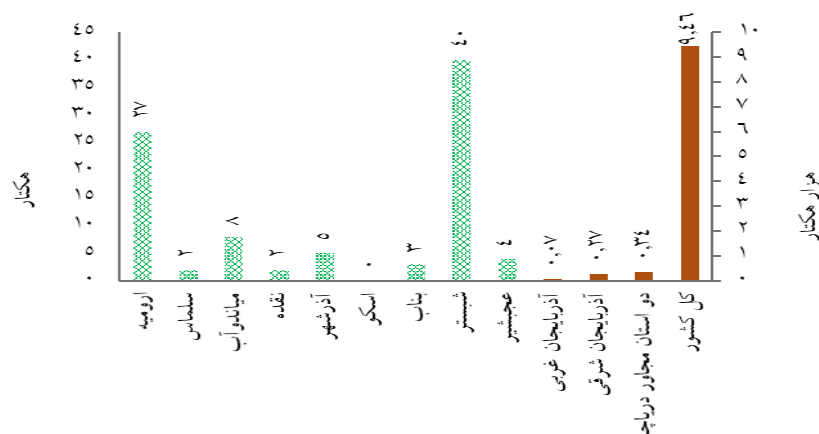
❖ گلابی آبی



نمودار ۴-۱۷۴- سطح زیرکشت گلابی آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (هکتار - هزارهکتار)
 مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

با توجه به نمودار بالا کل سطح زیر کشت گلابی آبی کشور در سال ۱۳۹۷ معادل با ۱۶ هزار هکتار بوده است. استان آذربایجان شرقی ۲ هزار هکتار از اراضی کشاورزی را به کشت گلابی آبی اختصاص داده‌اند، این در حالی است که در استان آذربایجان غربی کشت این محصول به ۰/۱۲ هزار هکتار محدود شده است. عمده سطح زیر کشت گلابی آبی در شهرستان‌های مورد مطالعه به شبستر با ۴۳۴ هکتار تعلق دارد، آذرشهر و ارومیه به ترتیب با ۸۵ و ۸۰ هکتار در جایگاه دوم و سوم قرار دارند.

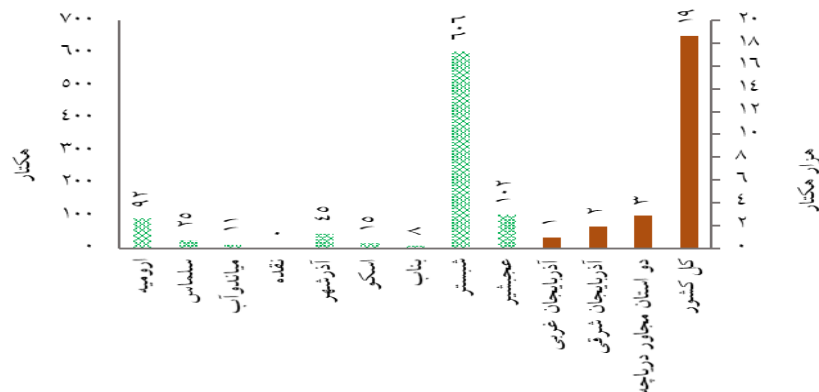
❖ به آبی



نمودار ۴-۱۷۷- سطح زیرکشت به آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (هکتار - هزارهکتار)
 مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

کل سطح زیر کشت به آبی کشور در سال ۱۳۹۷ معادل با ۹ هزار هکتار بوده است. با توجه به نمودار ۴-۱۷۷ مشاهده می‌شود سهم قابل توجهی در سطح زیر کشت این محصول ندارند. شهرستان‌های شبستر و ارومیه به ترتیب با ۴۰ و ۲۷ هکتار دارای بیشترین سطح زیر کشت در منطقه هم‌جوار دریاچه می‌باشند.

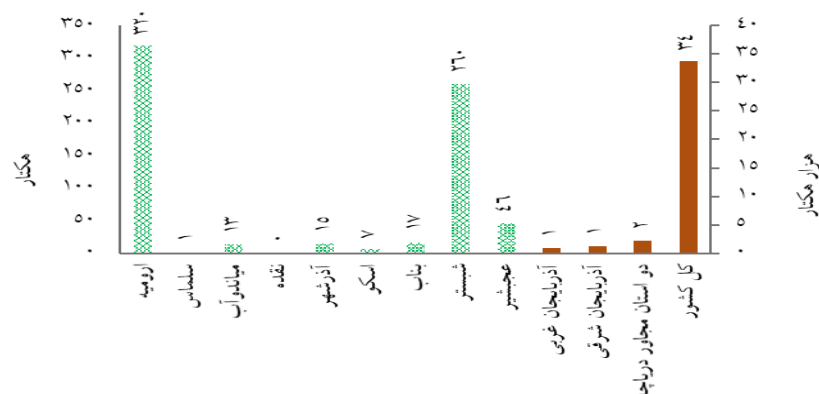
❖ آلبالو آبی



نمودار ۴-۱۷۸- سطح زیر کشت آلبالو آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (هکتار - هزارهکتار)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

با توجه به نمودار ۴-۱۷۸ در سال ۱۳۹۷ کل سطح زیر کشت آلبالو آبی کشور معادل با ۱۹ هزار هکتار بوده است. دو استان مورد مطالعه در مجموع شامل ۳ هکتار از اراضی زیر کشت این محصول می‌باشند که ۲ هزار هکتار آن متعلق به استان آذربایجان شرقی بوده است و ۱ هزار هکتار به آذربایجان غربی اختصاص یافته است. شهرستان‌های شبستر و عجبشیر به ترتیب با ۶۰۶ و ۱۰۲ هکتار بیشترین سطح زیر کشت را داشته‌اند و ارومیه و آذرشهر به ترتیب با ۹۲ و ۴۵ هکتار در رتبه‌های سوم و چهارم از نظر سطح زیر کشت قرار دارند.

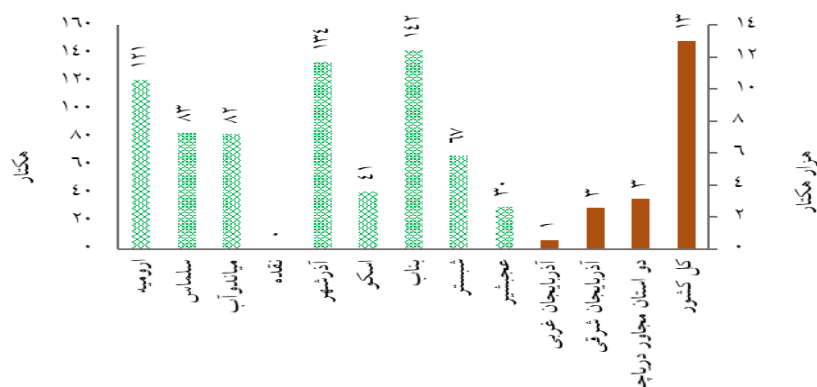
❖ گیلان آبی



نمودار ۴-۱۷۹- سطح زیر کشت گیلان آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (هکتار - هزارهکتار)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

سطح زیرکشت گیلاس آبی در منطقه مورد مطالعه در نمودار ۴-۱۷۹ بیان می‌کند، کل سطح زیر کشت گیلاس آبی کشور در سال ۱۳۹۷ معادل با ۳۴ هزار هکتار بوده است. استان آذربایجان شرقی و غربی هر یک با اختصاص ۱ هزار هکتار، ۲/۹۴ درصد از اراضی سطح زیر کشت گیلاس آبی را به خود اختصاص داده‌اند. در میان ۹ شهرستان مذکور نیز، سه شهرستان ارومیه، شبستر و عجبشیر به ترتیب با ۳۲۰، ۲۶۰ و ۴۶ هکتار در جایگاه اول تا سوم قرار دارند.

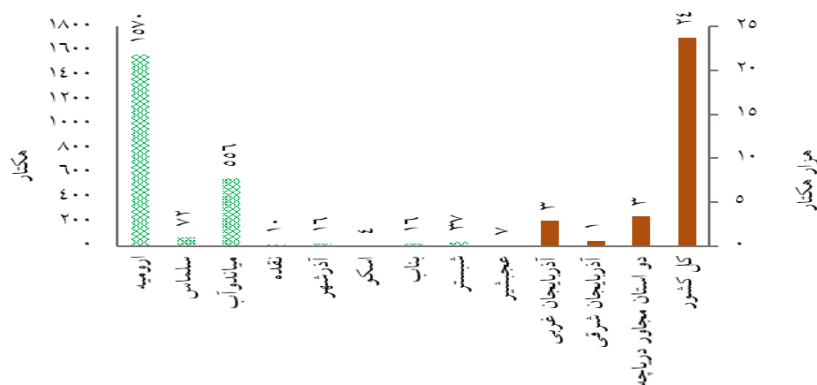
❖ گوجه آبی



نمودار ۴-۱۸۰ سطح زیرکشت گوجه آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (هکتار – هزارهکتار)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

همان‌گونه که در نمودار ۴-۱۸۰ مشاهده می‌شود، در سال ۱۳۹۷ سطح زیرکشت گوجه آبی در کشور ۱۳ هزارهکتار بوده است. استان‌های آذربایجان غربی و آذربایجان شرقی به ترتیب با ۵۴۹ و ۲۵۶۷ هکتار، ۴/۲۳ و ۱۹/۷۴ درصد از سطح زیر کشت در کشور را به خود اختصاص می‌دهند. بناب، آذرشهر و ارومیه به ترتیب با ۱۴۲، ۱۳۴ و ۱۲۱ هکتار در جایگاه اول تا سوم از نظر سطح زیرکشت گوجه آبی قراردارند.

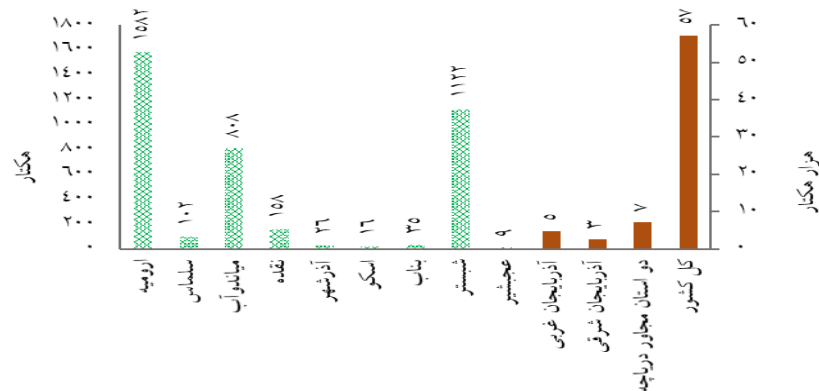
❖ آلو آبی



نمودار ۴-۱۸۱ سطح زیرکشت آلو آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (هکتار – هزارهکتار)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

در سال ۱۳۹۷، ۲۴ هزار هکتار از اراضی کشور به سطح زیر کشت آلو آبی اختصاص یافته است. نمودار ۴-۱۸۱ نشان می‌دهد استان آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی به ترتیب دارای ۲/۳۳ و ۱۱/۸۳ درصد از سطح زیر کشت آلو آبی در کل کشور می‌باشند. ارومیه و میاندوآب به ترتیب با ۱۵۷۰ و ۵۵۶ هکتار و اسکو و عجبشیر به ترتیب با ۴ و ۷ هکتار بیشترین و کمترین سطح زیر کشت آلو آبی در منطقه مورد مطالعه را دارند.

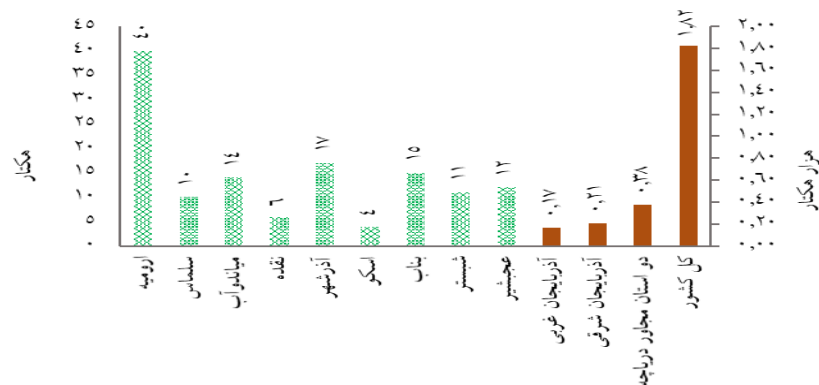
❖ هلو آبی



نمودار ۴-۱۸۲- سطح زیر کشت هلو آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (هکتار - هزارهکتار)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

نمودار ۴-۱۸۲ مربوط به سطح زیر کشت هلو آبی کشور بیان می‌کند در سال ۱۳۹۷، کل تولید معادل با ۵۷ هزار هکتار بوده است. استان آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی با ۷ هزار هکتار، ۱۲/۲۸ درصد از اراضی کشاورزی زیر کشت هلو آبی در کشور را شامل می‌شوند. سهم آذربایجان شرقی ۴/۵۷ درصد و سهم آذربایجان غربی ۸/۱۲ درصد می‌باشد. عمده سطح زیر کشت هلو آبی در شهرستان‌های مورد مطالعه به ارومیه و شبستر با ۱۵۸۲ و ۱۱۲۲ هکتار تعلق دارد، عجبشیر و اسکو به ترتیب با ۹ و ۱۶ هکتار با کمترین سطح زیر کشت در جایگاه نهم و هشتم قرار دارند.

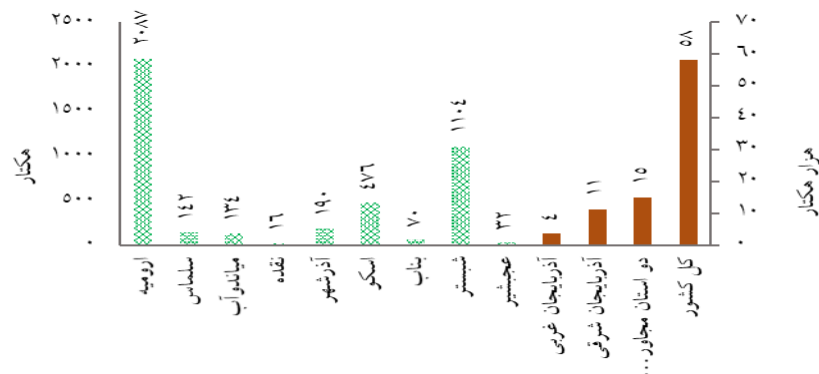
❖ شفتالو آبی



نمودار ۴-۱۸۴- سطح زیر کشت شفتالو آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (هکتار - هزارهکتار)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

نمودار ۴-۱۸۳ بیانگر ۲ هزار هکتار سطح زیرکشت شفتالو آبی در کشور در سال ۱۳۹۷ است، استان‌های آذربایجان غربی و آذربایجان شرقی به ترتیب با ۱۶۵ و ۲۰۶ هکتار، ۱۰/۱ و ۱۰/۳ درصد از سطح زیر کشت این محصول در کشور را به خود اختصاص می‌دهند. ارومیه، آذرشهر و بناب به ترتیب با ۴۰، ۱۷ و ۱۵ هکتار در جایگاه اول تا سوم از نظر سطح زیرکشت شفتالو آبی قرار دارند.

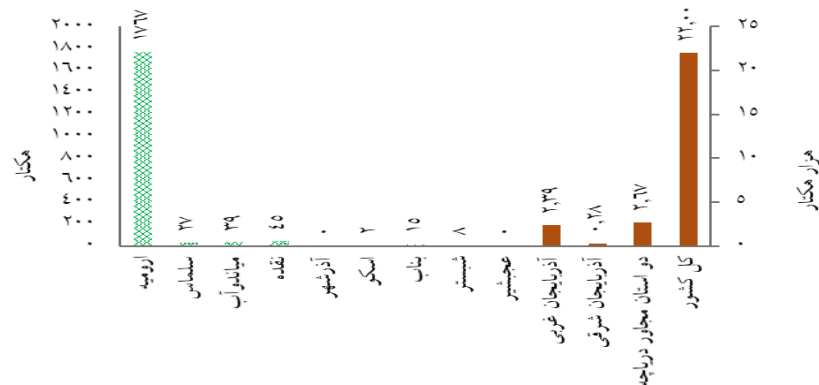
❖ زردآلو آبی



نمودار ۴-۱۸۴- سطح زیرکشت زردآلو آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (هکتار - هزارهکتار)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

در سال ۱۳۹۷، ۵۸ هزار هکتار از اراضی کشور به سطح زیر کشت زردآلو آبی اختصاص یافته است. در نمودار ۴-۱۸۴ نشان می‌دهد استان آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی به ترتیب دارای ۱۱ و ۴ هزار هکتار بوده و در مجموع شامل ۲۵/۸۶ درصد از سطح زیر کشت زردآلو آبی در کل کشور می‌باشند. ارومیه و شبستر به ترتیب با ۲۰۸۷ و ۱۱۰۴ هکتار، نقده و عجبشیر به ترتیب با ۱۶ و ۳۲ هکتار بیشترین و کمترین سطح زیر کشت این محصول را در منطقه مورد مطالعه را دارند.

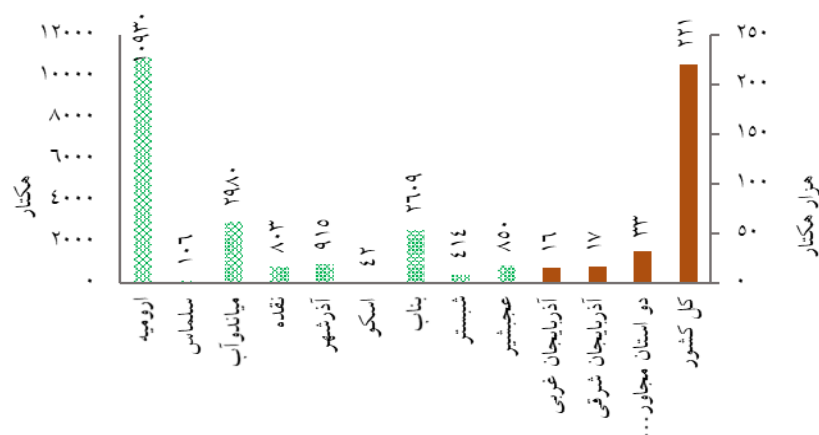
❖ شلیل آبی



نمودار ۴-۱۸۵- سطح زیرکشت شلیل آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (هکتار - هزارهکتار)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

با توجه به نمودار ۴-۱۸۵) مشاهده می‌کنید در سال ۱۳۹۷ سطح زیرکشت شلیل آبی در کشور ۲۲ هزارهکتار بوده است که در این بین استان‌های آذربایجان غربی و آذربایجان شرقی به ترتیب ۲۳۹۱ و ۲۷۶ هکتار از سطح زیر کشت این محصول در کشور را به خود اختصاص می‌دهند. ارومیه، نقده و میاندوآب به ترتیب با ۱۷۶۷، ۴۵ و ۳۹ هکتار در جایگاه اول تا سوم از نظر سطح زیرکشت شلیل آبی قراردارند. این محصول در آذرشهر و عجبشیر کشت نمی‌شود.

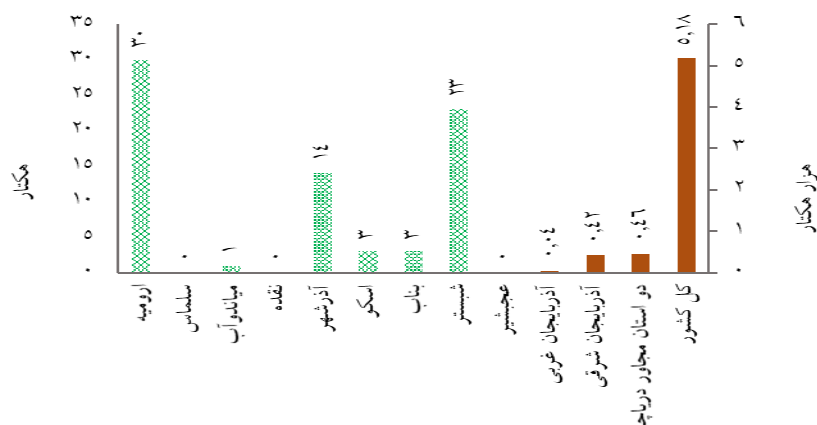
❖ انگور آبی



نمودار ۴-۱۸۶- سطح زیرکشت انگور آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (هکتار - هزارهکتار)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

نمودار ۴-۱۸۶ مربوط به سطح زیر کشت انگور آبی بیان می‌کند در سال ۱۳۹۷ معادل با ۲۲۱ هزار هکتار از کل اراضی کشاورزی متعلق به سطح زیر کشت این محصول بوده است. دو استان مورد مطالعه در مجموع با ۳۳ هزار هکتار، ۱۴/۹۳ درصد از اراضی کشاورزی زیر کشت انگور آبی در کشور را شامل می‌شوند. سهم آذربایجان شرقی ۷/۶۹ درصد و سهم آذربایجان غربی ۷/۲۳ درصد می‌باشد. عمده سطح زیر کشت در شهرستان‌های مورد مطالعه به ارومیه و میاندوآب با ۱۰۹۳۰ و ۲۹۸۰ هکتار تعلق دارد، اسکو و سلماس به ترتیب با ۴۲ و ۱۰۶ هکتار با کمترین سطح زیر کشت در جایگاه نهم و هشتم قرار دارند.

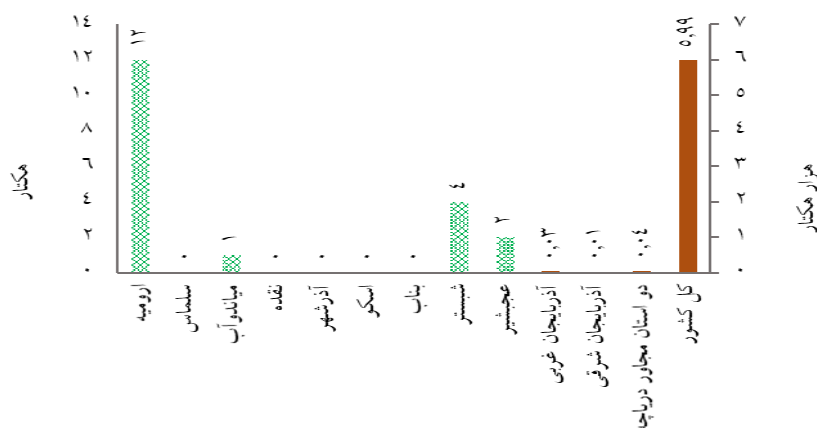
❖ توت درختی آبی



نمودار ۴-۱۸۷- سطح زیرکشت توت درختی آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (هکتار - هزارهکتار)
 مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

در سال ۱۳۹۷، ۵ هزار هکتار از اراضی کشور به سطح زیر کشت توت درختی آبی اختصاص یافته است. در نمودار ۴-۱۸۷ نشان می‌دهد استان آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی به ترتیب دارای ۴۱۹ و ۴۴ هکتار بوده و در مجموع شامل ۹/۲۶ درصد از سطح زیر کشت این محصول در کل کشور می‌باشند. ارومیه و شبستر به ترتیب با ۳۰ و ۲۳ هکتار بیشترین سطح زیر کشت توت درختی آبی را در منطقه مورد مطالعه دارند. در شهرستان عجبشیر، نقده و سلماس این محصول کشت نمی‌شود.

❖ توت فرنگی، آبی

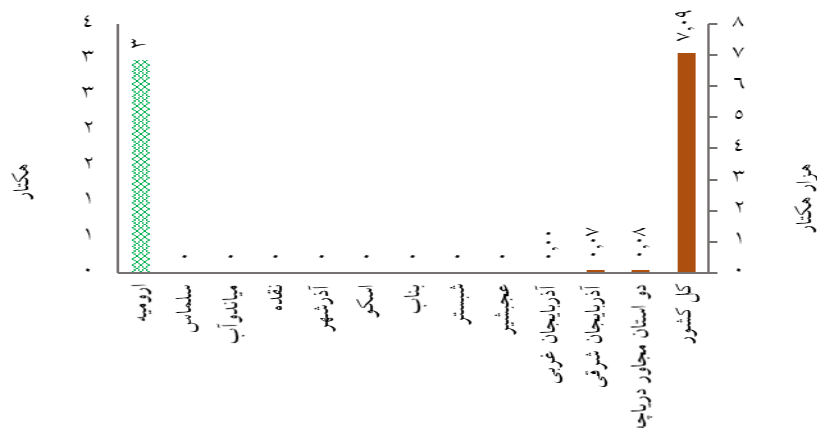


نمودار ۴-۱۸۸- سطح زیر کشت توت‌فرنگی آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (هکتار - هزارهکتار)
 مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

با توجه به نمودار ۴-۱۸۸ کل سطح زیر کشت توت‌فرنگی آبی کشور در سال ۱۳۹۷ معادل ۶ هزار هکتار بوده است. استان آذربایجان شرقی ۱۰ هکتار از اراضی کشاورزی را به کشت توت‌فرنگی آبی اختصاص داده‌اند، همچنین

در استان آذربایجان غربی کشت این محصول به ۳۳ هکتار است. عمده سطح زیر کشت توت‌فرنگی آبی در شهرستان‌های مورد مطالعه به ارومیه با ۱۲ هکتار تعلق دارد، شبستر و عجبشیر به ترتیب با ۴ و ۲ هکتار در جایگاه دوم و سوم قرار دارند.

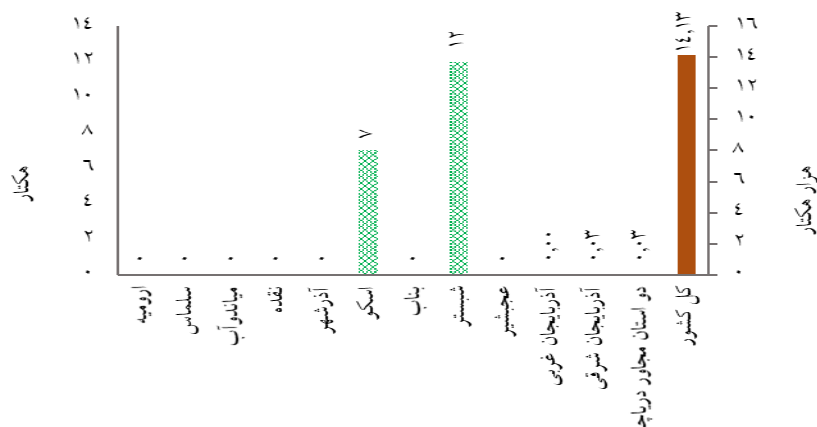
❖ انجیر آبی



نمودار ۴-۱۸۹- سطح زیرکشت انجیر آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (هکتار - هزارهکتار)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

نمودار ۴-۱۸۹ نشان می‌دهد، در سال ۱۳۹۷ سطح زیرکشت انجیر آبی در کشور ۷ هزارهکتار بوده است. استان‌های آذربایجان غربی و آذربایجان شرقی به ترتیب ۷۲ و ۳ هکتار از سطح زیر کشت این محصول در کشور را شامل می‌شوند. ارومیه با ۳ هکتار در جایگاه اول از نظر سطح زیرکشت این محصول قرار دارد، این محصول در سایر شهرستان‌های مورد مطالعه کشت نمی‌شود.

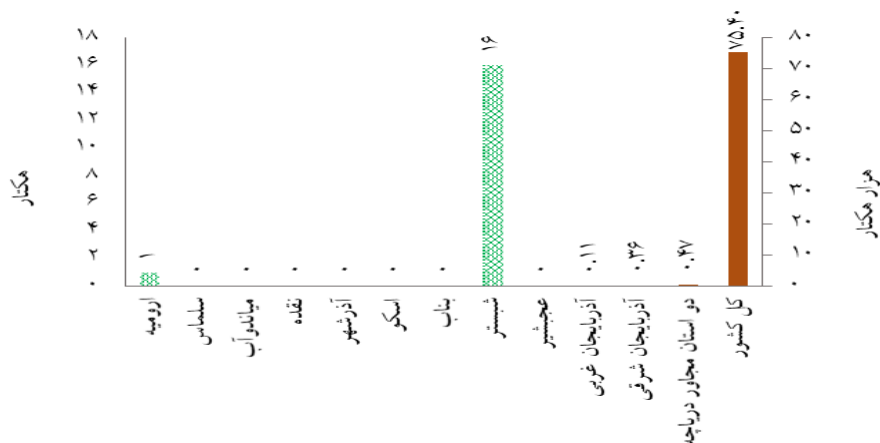
❖ زرشک آبی



نمودار ۴-۱۹۰- سطح زیرکشت زرشک آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (هکتار - هزارهکتار)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

نمودار ۴-۱۹۰ بیان می‌کند در سال ۱۳۹۷ معادل با ۱۴ هزار هکتار از کل اراضی کشاورزی به سطح زیر کشت زرشک آبی اختصاص یافته است. استان آذربایجان شرقی ۲۵ هکتار از اراضی کشاورزی زیر کشت این محصول در کشور را شامل می‌شوند. زرشک آبی در شهرستان‌های هم‌جوار دریاچه فقط در شبستر و اسکو کشت می‌شود.

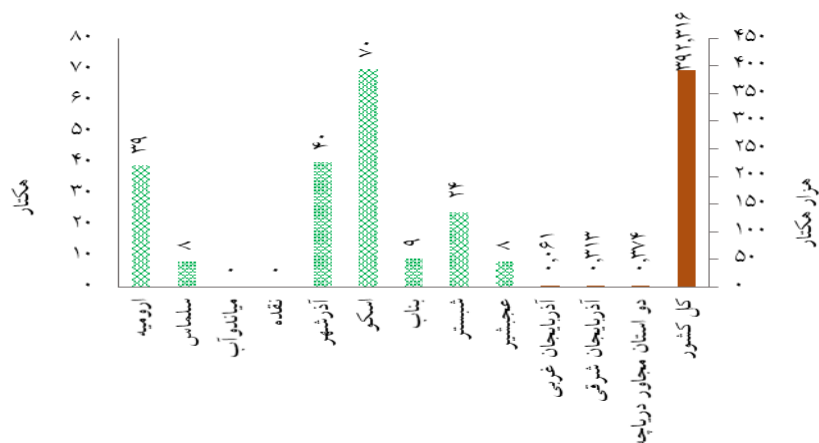
❖ انار آبی



نمودار ۴-۱۹۱- سطح زیرکشت انار آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (هکتار - هزارهکتار)
 مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

در سال ۱۳۹۷ از کل اراضی کشاورزی کشور، همان‌طور که در نمودار ۴-۱۹۱ نشان داده شده است معادل با ۷۵ هزار هکتار به سطح زیر کشت انار آبی اختصاص یافته است. دو استان هم‌جوار دریاچه در مجموع ۴۶۵ هکتار از اراضی کشاورزی زیر کشت این محصول در کشور را شامل می‌شوند. سهم استان‌های آذربایجان غربی و آذربایجان شرقی به ترتیب ۱۰۸ و ۳۵۷ هکتار می‌باشد. شبستر با ۱۶ هکتار در جایگاه اول از نظر سطح زیر کشت این محصول قرار دارند.

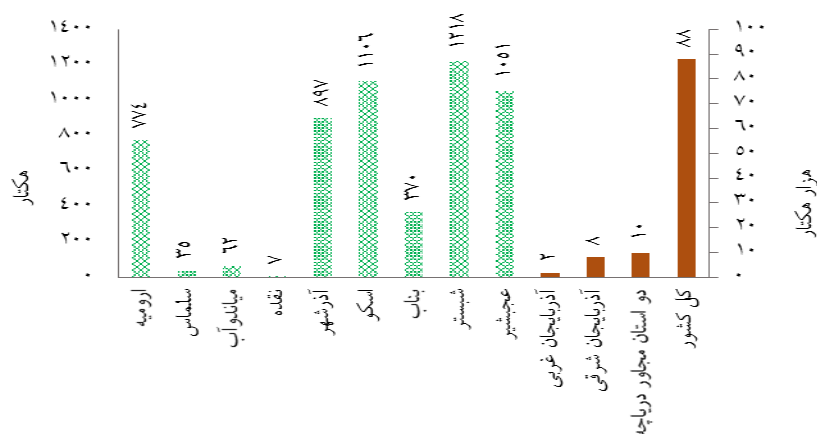
❖ پسته آبی



نمودار ۴-۱۹۲- سطح زیر کشت پسته آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (هکتار - هزارهکتار)
 مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

در نمودار ۴-۱۹۲ سطح وضعیت سطح زیرکشت محصول پسته آبی در کشور و شهرستان‌های مجاور دریاچه ارومیه مشاهده می‌شود که بر اساس آن در کل کشور ۳۹۲ هزار هکتار پسته آبی در سطح کشور کشت شده است. اما سهم دو استان مجاور دریاچه ارومیه بسیار اندک و در مجموع ۰/۳۷۴ هزار هکتار بوده است. در بین شهرستان‌های مجاور دریاچه اسکو با ۷۰ هکتار بیشترین سطح زیرکشت پسته را داشته است پس از آن آذرشهر با ۴۰ هکتار قرار دارد که نشان می‌دهد پسته باوجود ارزش افزوده بالا، صادراتی بودن و آبربری کمتر در مقایسه با برخی محصولات، چندان مورد توجه کشاورزان این منطقه نیست که ضروری است در کنار رغبت کشاورزان و فرهنگ کشت منطقه به عواملی مانند نوع خاک و شرایط اقلیمی منطقه نیز در عدم توسعه کشت یک محصول توجه شود.

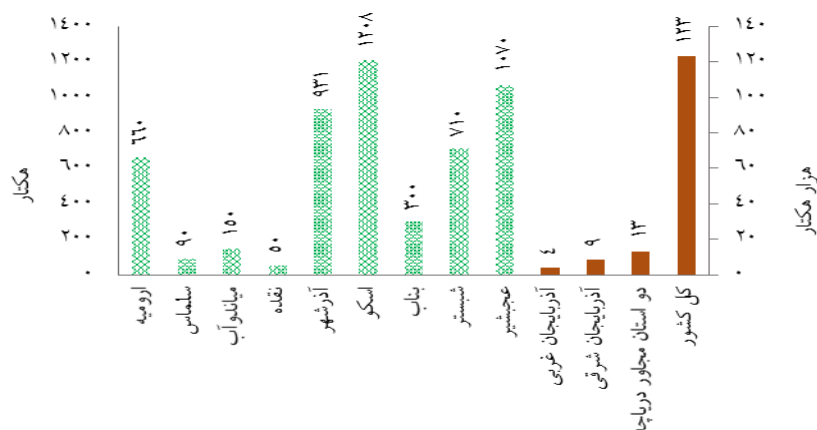
❖ بادام آبی



نمودار ۴-۱۹۳- سطح زیرکشت بادام آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (هکتار - هزارهکتار)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

بادام آبی از محصولات مهم مناطق هم‌جوار دریاچه ارومیه به شمار می‌رود. همان‌طور که در نمودار ۴-۱۹۳ مشاهده می‌شود از ۸۸ هزار هکتار باغ بادام در کشور به ترتیب ۸ و ۲ هزار هکتار آن در آذربایجان‌های شرقی و غربی واقع شده است که بیشترین آن در شهرستان شبستر با ۱۲۱۸ هکتار است و پس از آن شهرستان‌های اسکو و عجبشیر هر دو از استان آذربایجان شرقی قرار دارند. بادام از جمله محصولاتی است که با شرایط اقلیمی منطقه هماهنگ است و افزون بر ظرفیت صادراتی در صنایع فرآوری مانند شکلات و روغن بادام نیز نقش دارد.

❖ گردو آبی

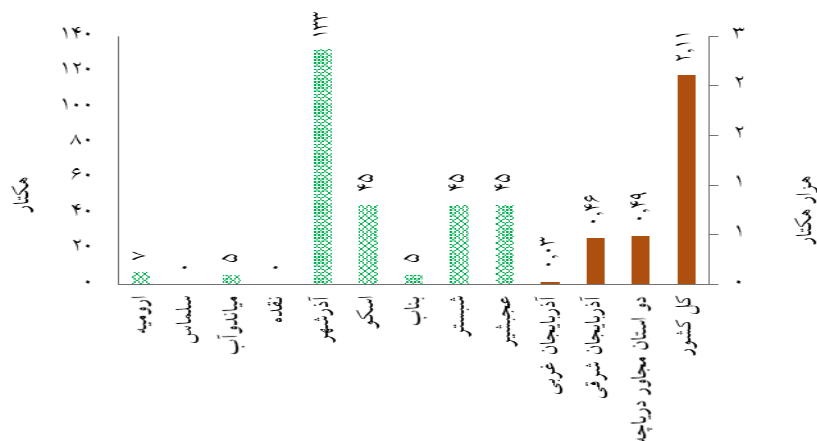


نمودار ۴-۱۹۴- سطح زیرکشت گردو آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (هکتار - هزارهکتار)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

چنانکه در نمودار ۴-۱۹۴ مشاهده می‌شود، از ۱۲۳ هزار هکتار سطح زیرکشت گردوی آبی در کشور، ۱۳ هزار هکتار آن در دو استان مجاور دریایچه ارومیه واقع شده است که بیشترین آن در استان آذربایجان شرقی و شهرستان‌های اسکو، عجبشیر و آذرشهر به ترتیب به ترتیب با ۱۲۰۸، ۱۰۷۰ و ۹۳۱ هکتار قرار دارد. در شهرستان‌های غربی دریایچه، شهرستان ارومیه با ۶۶۰ هکتار بیشترین باغ‌های بارور گردو را دارد.

❖ سنجد آبی



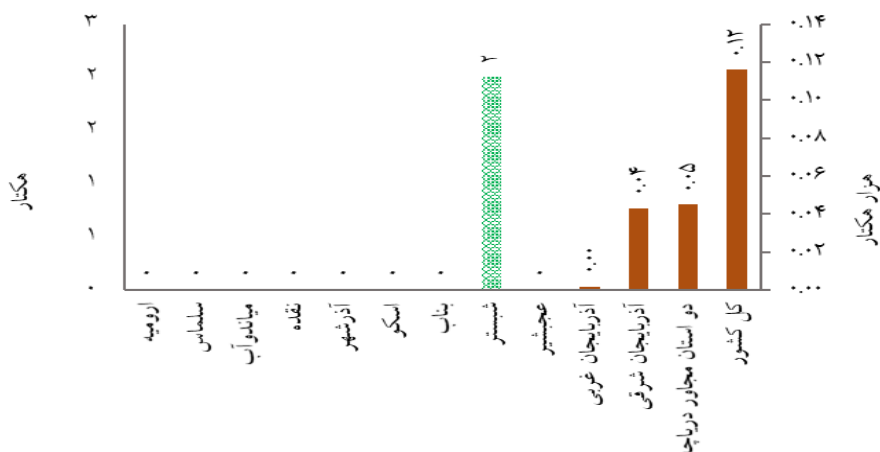
نمودار ۴-۱۹۵- سطح زیرکشت سنجد آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (هکتار - هزارهکتار)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

نمودار ۴-۱۹۵ وضعیت کشت سنجد آبی را در کشور، استان‌ها و شهرستان‌های هم‌جوار دریایچه ارومیه نشان می‌دهد. سطح زیرکشت این محصول در کل کشور ۲ هزار هکتار است که ۲۳ درصد آن در دو استان آذربایجان شرقی و غربی واقع شده است. همان‌طور که مشاهده می‌شود، شهرستان آذرشهر با ۱۳۳ هکتار بیشترین سطح

زیرکشت را دارد. شهرستان‌های آذربایجان غربی کمتر از ۳۰ هکتار سنجد آبی کشت کرده‌اند.

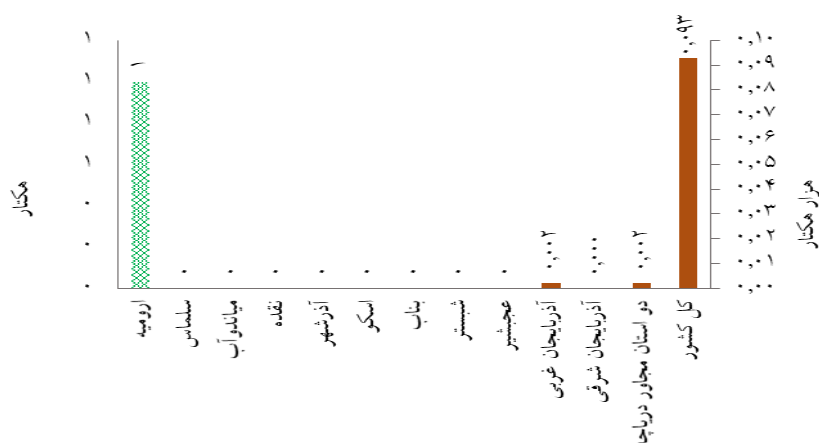
❖ ززالک آبی



نمودار ۴-۱۹۶- سطح زیرکشت ززالک آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (هکتار - هزارهکتار)
 مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

زمین‌های زیرکشت درخت ززالک در کل کشور سطح قابل ملاحظه‌ای ندارند به‌طوری‌که چنانچه در نمودار ۴-۱۹۶ مشاهده می‌شود، مجموع این باغ‌ها ۱۱۶ هکتار در کشور است که ۴۵ هکتار آن در استان آذربایجان شرقی قرار دارد که می‌توان بیان کرد آذربایجان شرقی مهم‌ترین استان تولیدکننده این محصول است. سطح زیرکشت این محصول در آذربایجان غربی دو هکتار است که هیچ یک از شهرستان‌های هم‌جوار دریایچه در تولیدکننده آن نیستند. در شهرستان‌های هم‌جوار دریایچه، شبستر با دو هکتار دارای بیشترین سطح باغ ززالک است.

❖ سماق آبی



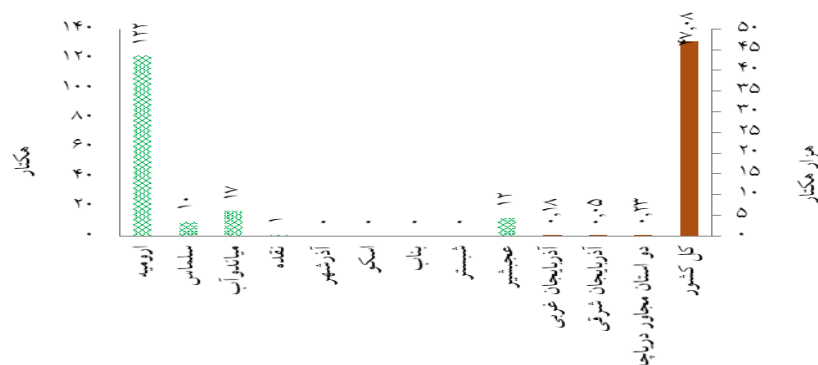
نمودار ۴-۱۹۷- سطح زیرکشت سماق آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (هکتار - هزارهکتار)
 مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

در نمودار ۴-۱۹۷ وضعیت زمین‌های کشت سماق آبی در کشور و منطقه مورد مطالعه مشاهده می‌شود که بر

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

همان‌طور که در نمودار ۴-۱۹۹ مشاهده می‌شود، سطح زیرکشت سایر سبزیجات آبی در کشور ۵۱۵ هکتار است که تنها یک هکتار آن در استان آذربایجان غربی و شهرستان سلماس قرار دارد و استان آذربایجان شرقی نیز آماری برای تولید این محصولات گزارش نشده است. از این رو به نظر نمی‌رسد بتوان این محصولات را در سبد محصولات پیشنهادی توسعه کشت منطقه قرار داد. توجه شود که در گزارش‌های منتشر شده توسط سازمان جهاد کشاورزی استان‌های آذربایجان شرقی و غربی، این محصول سایر سبزیجات آبی عنوان شده است که به جزییات و نوع سبزیجات اشاره نشده است.

❖ گیاهان دارویی آبی

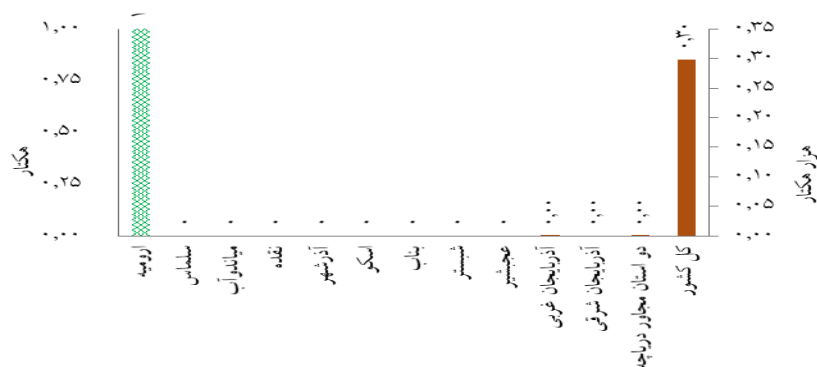


نمودار ۴-۲۰۰- سطح زیرکشت گیاهان دارویی آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (هکتار - هزارهکتار)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

در نمودار ۴-۲۰۰ وضعیت زمین‌های کشت گیاهان دارویی آبی در کشور و منطقه مورد مطالعه مشاهده می‌شود که بر اساس آن ۴۷ هزار هکتار از اراضی کشور در سال ۱۳۹۷ زیر کشت گیاهان دارویی بوده است که ۱۸۰ هکتار آن در آذربایجان غربی و ۵۰ هکتار آن در استان آذربایجان شرقی قرار دارد. در بین شهرستان‌های مجاور دریاچه، ارومیه با ۱۲۲ هکتار بیشترین زمین زیرکشت گیاهان دارویی آبی را دارد. با توجه به ارزش افزوده بالای گیاهان دارویی و کاربرد آن در صنایع دارویی، آرایشی و غذایی توسعه کشت ارقام بومی منطقه می‌تواند منافع زیادی را برای کشاورزان منطقه در کنار حفظ منابع طبیعی کمیاب و توسعه پایدار منطقه در پی داشته باشد. نکته قابل ملاحظه در این قسمت این است که در گزارش‌های منتشر شده، این محصول گیاهان دارویی عنوان شده است که به جزییات گیاهان دارویی اشاره نشده است.

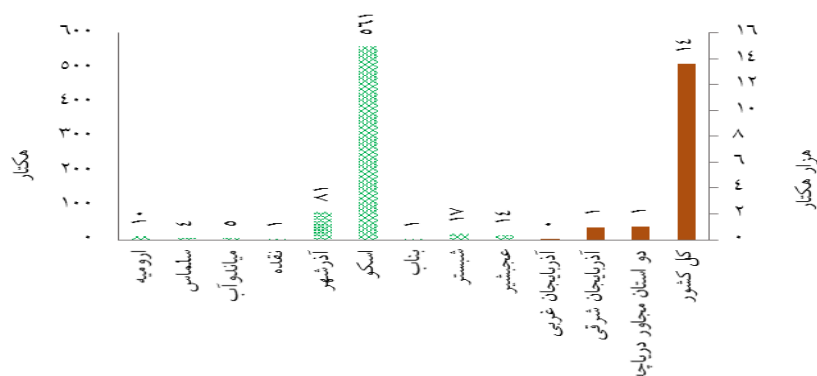
❖ سایر محصولات باغی آبی



نمودار ۴-۲۰۱- سطح زیرکشت سایر محصولات باغی آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (هکتار - هزارهکتار)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

مجموع سایر محصولات باغی آبی کشور بر اساس اطلاعات جهاد کشاورزی در سال ۱۳۹۷ کمتر از ۳۰۰ هکتار بوده است که یک هکتار آن در شهرستان ارومیه واقع شده است و بیان می‌کند این محصولات که هر یک به تنهایی در کل کشور نیز سهمی جزئی دارند، در شهرستان‌های مجاور دریایچه ارومیه نیز سطح اندکی را به خود اختصاص داده‌اند. توجه شود که در گزارش‌های منتشر شده توسط سازمان جهاد کشاورزی استان‌های آذربایجان غربی و شرقی که در این گزارش استفاده شده است، سایر محصولات باغی ذکر شده است و نام این محصولات عبارت از توت (توتستان) نوغان، ازگیل ژاپنی، غیرمثمر (درخت و درختچه‌ها) و باغات مخلوط ذکر گردیده است.

۴ گلستان آبی

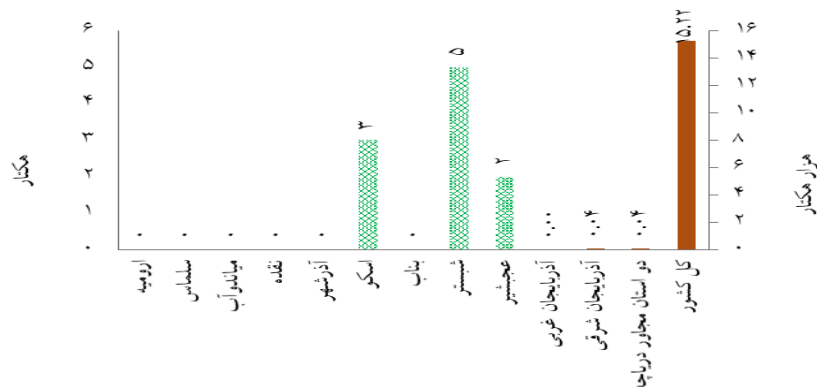


نمودار ۴-۲۰۲- سطح زیرکشت گلستان آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (هکتار - هزارهکتار)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

باغ‌های موسوم به گلستان که عمدتاً تولید گل محمدی را در برمی‌گیرند، در کل کشور ۱۴ هزار هکتار را پوشش داده‌اند. همان‌طور که در نمودار ۴-۲۰۲ مشاهده می‌شود زمین‌های زیرکشت گلستان در دو استان مجاور دریایچه ارومیه حدود یک هزار هکتار و بیشترین سطح آن در شهرستان اسکو با ۵۶۱ هکتار است که با هشت شهرستان دیگر

بر اساس نمودار ۴-۲۰۴، در سال ۱۳۹۷ سطح کل زمین‌های اختصاص یافته به قارچ در کشور کمتر از هزار هکتار و برای دو استان مجاور دریاچه ارومیه ۳۰ هکتار بوده است. در بین شهرستان‌های حاشیه دریاچه نیز میاندوآب و ارومیه به ترتیب با ۳ و ۲ هکتار بیشترین سطح زیر کشت را داشته‌اند.

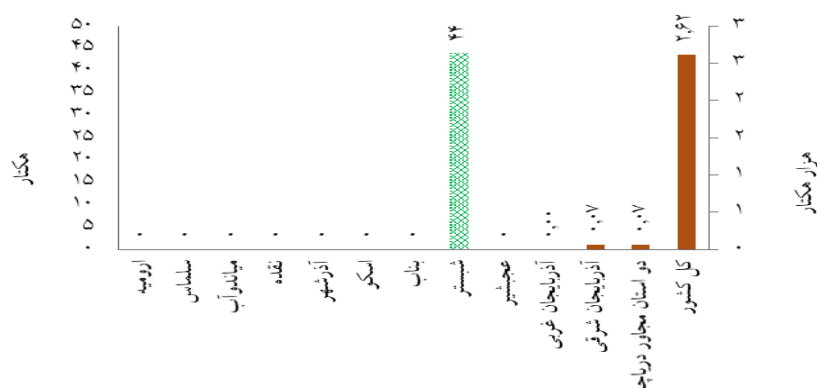
❖ فندق آبی



نمودار ۴-۲۰۵- سطح زیر کشت فندق آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (هکتار - هزارهکتار)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

همان‌طور که در نمودار ۴-۲۰۵ مشاهده می‌شود از ۱۵ هزار هکتار باغ فندق در کشور تنها ۳۸ هکتار آن در آذربایجان شرقی واقع شده است که بیشترین آن در شهرستان شبستر با ۵ هکتار است و پس از آن شهرستان‌های اسکو و عجبشیر هر دو از استان آذربایجان شرقی قرار دارند و در استان آذربایجان غربی تولید نمی‌شود. فندق از جمله محصولاتی است که در صنایع فرآوری مانند شیرینی و شکلات کاربرد زیادی دارد و توسعه کشت آن می‌تواند به توسعه صنایع غذایی در منطقه کمک کند.

❖ آلو قطره‌طلا آبی



نمودار ۴-۲۰۶- سطح زیر کشت آلو قطره‌طلا آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (هکتار - هزارهکتار)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

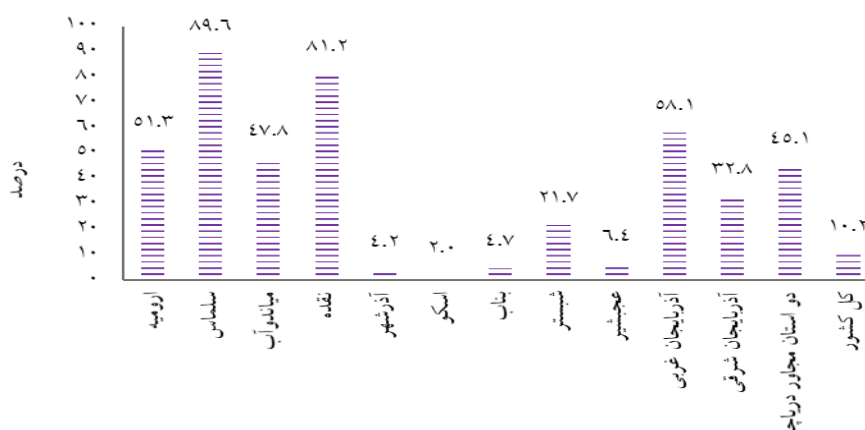
همان‌طور که در نمودار ۴-۲۰۶ مشاهده می‌شود، تولید آلو قطره‌طلای آبی در کشور کمتر از ۳ هزار هکتار است.

بر اساس نمودار ۲۰۸-۴ بیش از ۶۲ هزار هکتار از زمین‌های کشاورزی کشور به کشت بادام دیم اختصاص یافته است که حدود ۴۰ درصد از کل باغ‌های بادام کشور است. اما استان‌های آذربایجان غربی و شرقی سهم زیادی از آن ندارند. زیرا با توجه به اقلیم منطقه و در دسترس بودن آب، بادام در این منطقه بیشتر به صورت آبی کشت می‌شود. بیشترین سطح زیر کشت بادام دیم در شهرستان‌های مجاور دریاچه ارومیه برای شبستر با ۴۵۵ هکتار است.

۴-۲-۳- بررسی سهم سطح زیر کشت محصولات باغی از کل اراضی باغی آبی در هر منطقه

در این قسمت به بررسی سهم زیر کشت محصولات باغی از کل اراضی باغی آبی در مناطق مطالعاتی موردنظر پرداخته شد. نتایج این بخش نشان داد که محصول سیب آبی در شهرستان سلماس بیشترین سهم زیر کشت را نسبت به سایر شهرستان‌ها دارد. همچنین شهرستان شبستر در محصولات گلابی آبی، به آبی، آلبالو آبی، گیلان آبی، هلو آبی و زردآلو آبی بیشترین سهم از سطح زیر کشت را دارا بود. شهرستان بناب در محصولات گوجه سبز آبی، شفتالو آبی، انگور آبی، زالزالک آبی، آلو قطره‌طلا آبی بیشترین سهم سطح زیر کشت را داشته است. برای محصول آلو آبی شهرستان میاندوآب بیشترین سهم زیر کشت را داشته است. شهرستان ارومیه در محصولات شلیل آبی، سماق آبی و گیاهان دارویی آبی بیشترین سهم زیر کشت را داشته است. شهرستان نقده در توت درختی آبی و خیار، شهرستان اسکو در پسته آبی، بادام آبی، گردو آبی، گلستان آبی، فندق آبی، شهرستان آذرشهر در محصولات سنج، زعفران و عناب، شهرستان سلماس در سایر سبزیجات و شهرستان میاندوآب در قارچ آبی بیشترین سهم زیر کشت را دارا هستند.

❖ سیب آبی



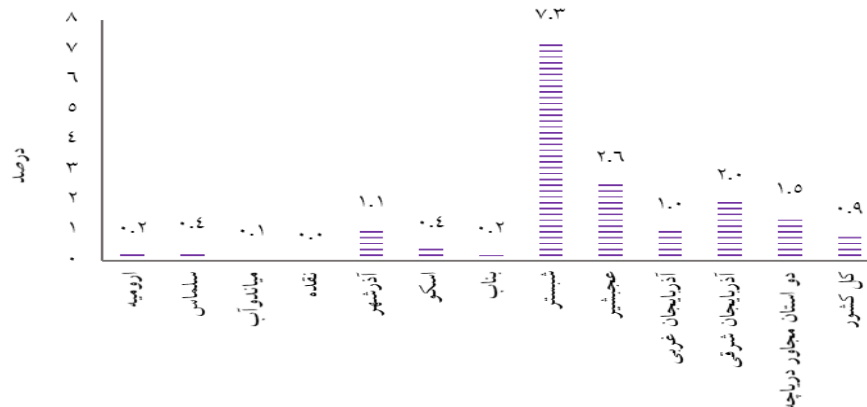
نمودار ۲۰۹-۴- سهم سطح زیر کشت سیب آبی از کل اراضی باغی آبی (درصد)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

همان‌طور که در نمودار ۲۰۹-۴ مشاهده می‌شود در سال ۱۳۹۷، ۱۰/۲ درصد از اراضی باغی آبی کشور متعلق به سطح زیر کشت سیب آبی بوده است. سهم استان‌های آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی به ترتیب ۲۳/۸ و ۵۸/۱

اراضی باغی آبی کشور بوده است. استان‌های آذربایجان غربی و آذربایجان شرقی به ترتیب ۰/۱ و ۰/۳ درصد از اراضی باغی آبی خود را به کشت این محصول اختصاص داده‌اند. همچنین شبستر و آذرشهر دارای بیشترین سهم و اسکو و سلماس کمترین سهم سطح زیر کشت به آبی می‌باشند.

❖ آلبالو آبی

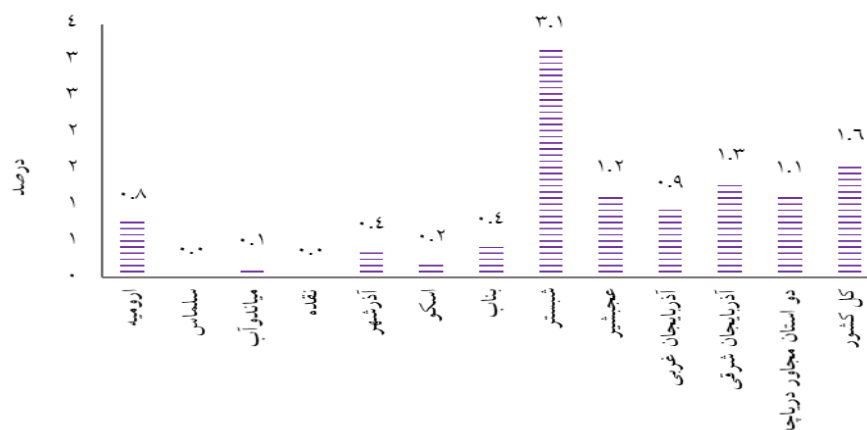


نمودار ۴-۲۱۲- سهم سطح زیر کشت آلبالو آبی از کل اراضی باغی آبی (درصد)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

نمودار ۴-۲۱۲ بیان می‌کند در سال ۱۳۹۷، ۰/۹ درصد اراضی باغی آبی زیر کشت آلبالو آبی بوده و دو استان هم‌جوار نیز در مجموع شامل ۱/۵ درصد از اراضی این محصول هستند. شهرستان‌ها شبستر، عجبشیر و آذرشهر با ۷/۳، ۲/۶ و ۱/۱ درصد دارای بیشترین سطح زیر کشت آلبالو آبی می‌باشند.

❖ گیلان آبی



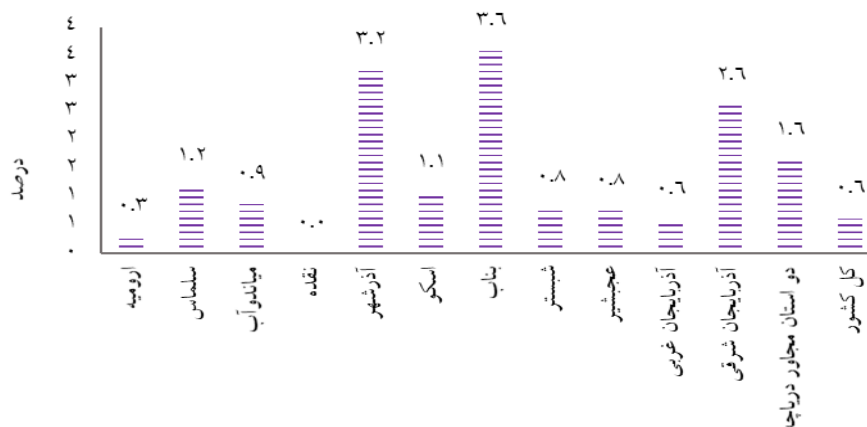
نمودار ۴-۲۱۴- سهم سطح زیر کشت گیلان آبی از کل اراضی باغی آبی (درصد)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

سهم سطح زیر کشت گیلان آبی در منطقه مورد مطالعه در نمودار ۴-۲۱۳ بیان می‌کند، سهم سطح زیر کشت

این محصول در کشور در سال ۱۳۹۷ معادل با ۱/۶ درصد بوده است. استان آذربایجان شرقی و غربی به ترتیب ۱/۳ و ۰/۹ درصد از کل اراضی آبی باغی خود را به سطح زیر کشت گیلاس آبی اختصاص داده‌اند. شهرستان‌های شبستر، عجبشیر و ارومیه بیشترین و نقده، سلماس و میاندوآب کمترین سهم سطح زیر کشت را دارا هستند.

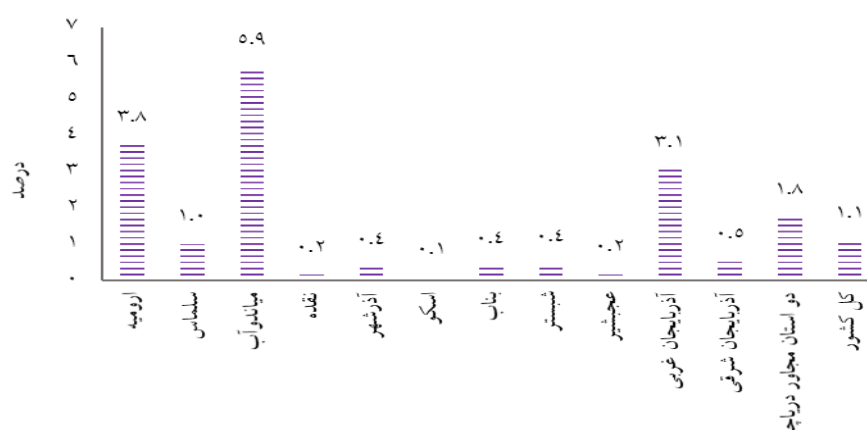
❖ گوجه سبز آبی



نمودار ۴-۲۱۴- سهم سطح زیر کشت گوجه سبز آبی از کل اراضی باغی آبی (درصد)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

همان‌گونه که در نمودار ۴-۲۱۴ مشاهده می‌شود، در سال ۱۳۹۷ سهم سطح زیر کشت گوجه سبز آبی در کشور ۰/۶ درصد بوده است. از بین اراضی باغی آبی در دو استان هم‌جوار در کل ۱/۶ درصد به کشت این محصول اختصاص دارد. بناب و آذرشهر دارای بیشترین سهم و نقده و ارومیه دارای کمترین سهم می‌باشند.

❖ آلو آبی

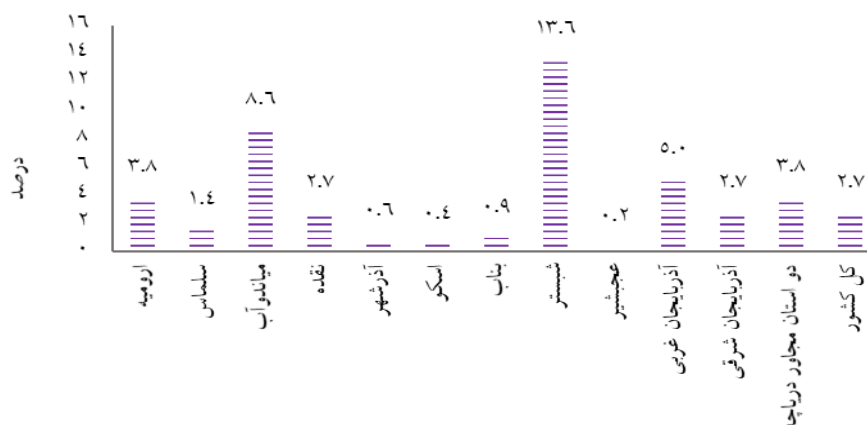


نمودار ۴-۲۱۵- سهم سطح زیر کشت آلو آبی از کل اراضی باغی آبی (درصد)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

با توجه به نمودار ۴-۲۱۵، سهم سطح زیر کشت آلو آبی از کل اراضی باغی آبی ۱/۱ درصد بوده

است. در استان‌های آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی به ترتیب ۰/۵ و ۳/۱ درصد را به سطح زیر کشت این محصول اختصاص یافته است. میاندوآب دارای بیشترین سهم در منطقه می‌باشد.

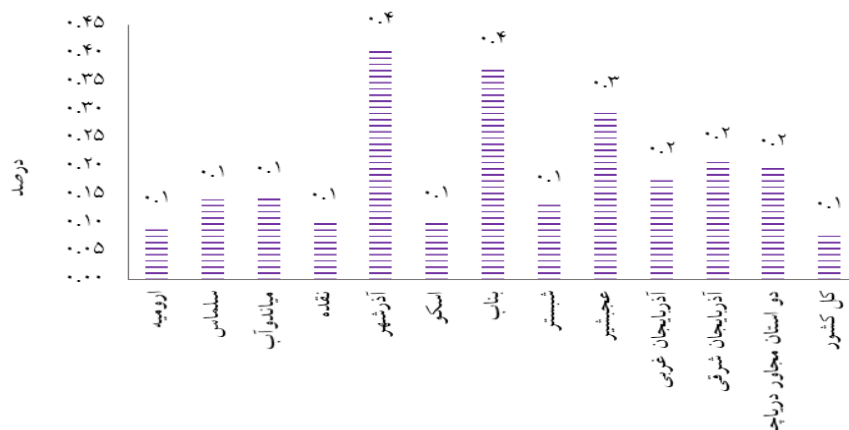
❖ هلو آبی



نمودار ۴-۲۱۶- سهم سطح زیر کشت هلو آبی از کل اراضی باغی آبی (درصد)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

در سال ۱۳۹۷ مطابق آنچه در نمودار ۴-۲۱۶ مشاهده می‌شود، سطح زیر کشت هلو آبی در استان‌های آذربایجان غربی و آذربایجان شرقی در مجموع ۳/۸ درصد از سطح زیر کشت باغی آبی بوده است. همچنین شبستر و میاندوآب به ترتیب با ۱۳/۶ و ۸/۶ دارای بیشترین سهم سطح زیر کشت این محصول می‌باشند.

❖ شفتالو آبی

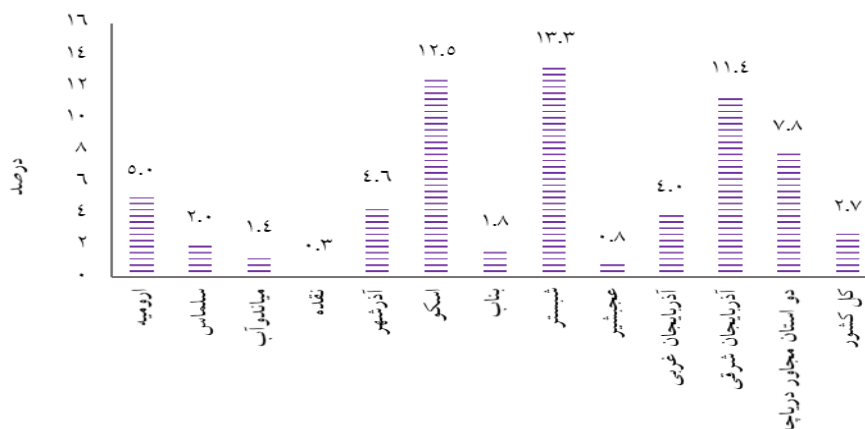


نمودار ۴-۲۱۷- سهم سطح زیر کشت شفتالو آبی از کل اراضی باغی آبی (درصد)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

اطلاعات مربوط به سهم سطح زیر کشت شفتالو آبی از کل اراضی باغی آبی که در نمودار ۴-۲۱۷ ارائه شده است، نشان می‌دهد ۰/۱ درصد از سطح زیر کشت اراضی آبی باغی کشور به این محصول اختصاص یافته است. همچنین دو

استان هم‌جوار دریاچه در مجموع ۰/۲ درصد از اراضی را زیر کشت این محصول داشتند و شهرستان‌های آذرشهر و بناب از نظر درصد سطح زیر کشت شفتالو آبی در جایگاه اول و دوم قرار دارند.

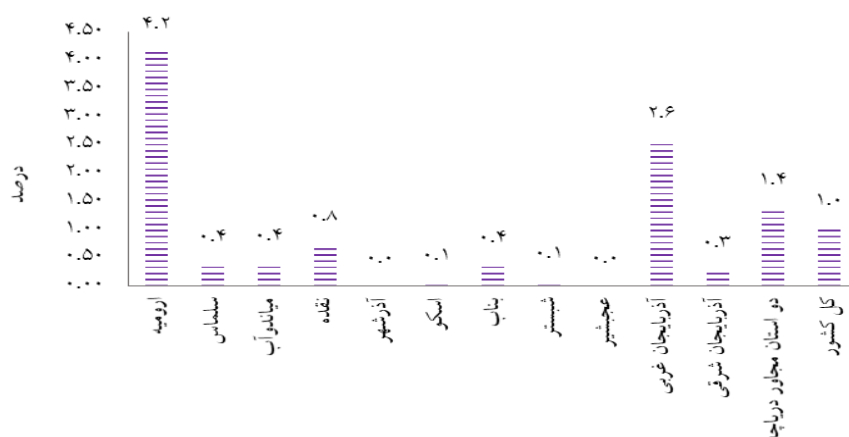
❖ زردآلو آبی



نمودار ۴-۲۱۸- سهم سطح زیر کشت زردآلو آبی از کل اراضی باغی آبی (درصد)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

سطح زیر کشت زردآلو آبی در کشور در سال ۱۳۹۷ که در نمودار ۴-۲۱۸ نشان داده شده است، ۲/۷ درصد از کل اراضی باغی آبی کشور بوده است. استان‌های آذربایجان غربی و آذربایجان شرقی به ترتیب ۴ و ۱۱/۴ درصد از اراضی باغی آبی خود را به کشت این محصول اختصاص داده‌اند. همچنین شبستر و اسکو دارای بیشترین و ندره و میاندوآب کمترین سهم سطح زیر کشت زردآلو آبی می‌باشند.

❖ شلیل آبی

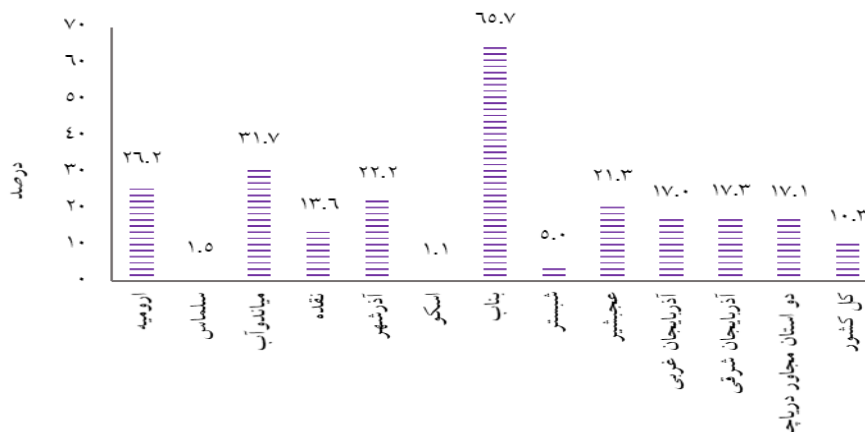


نمودار ۴-۲۱۹- سهم سطح زیر کشت شلیل آبی از کل اراضی باغی آبی (درصد)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

سهم سطح زیر کشت شلیل آبی در منطقه مورد مطالعه در نمودار ۴-۲۱۹ بیان می‌کند، سهم سطح زیر کشت این

محصول در کشور در سال ۱۳۹۷ معادل با ۱ درصد بوده است. استان آذربایجان شرقی و غربی به ترتیب ۰/۳ و ۲/۶ درصد از کل اراضی آبی باغی خود را به سطح زیر کشت شلیل آبی اختصاص داده‌اند. شهرستان‌های ارومیه، نقده و میاندوآب بیشترین سهم سطح زیر کشت را دارا هستند.^۱

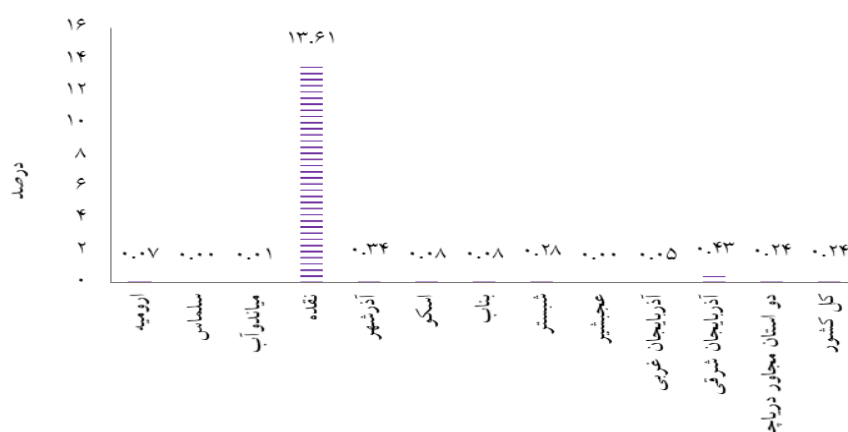
❖ انگور آبی



نمودار ۴-۲۲۰- سهم سطح زیر کشت انگور آبی از کل اراضی باغی آبی (درصد)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

نمودار ۴-۲۲۰ بیان می‌کند در سال ۱۳۹۷، ۱۰/۳ درصد اراضی باغی آبی زیر کشت انگور آبی بوده و دو استان هم‌جوار نیز به طور متوسط شامل ۱۷/۱ درصد از اراضی زیر کشت این محصول هستند. شهرستان‌های بناب، میاندوآب و ارومیه با ۶۵/۷، ۳۱/۷ و ۲۶/۲ درصد دارای بیشترین سطح زیر کشت انگور آبی می‌باشند.

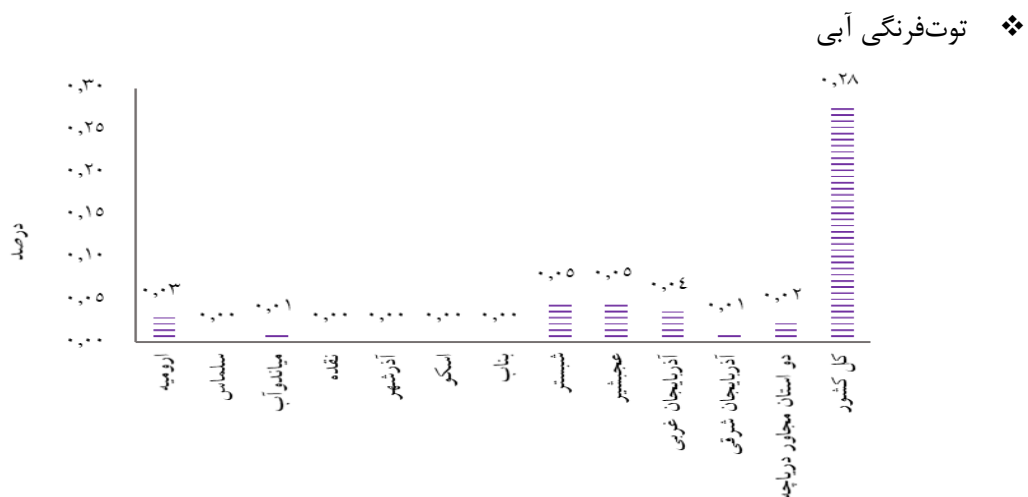
❖ توت درختی آبی



^۱ لازم به ذکر است که این محصولات در سایر شهرستان‌های دو استان کشت می‌شوند که علت اختلاف اعداد مربوط به استان‌ها و شهرستان‌های نه‌گانه در نمودارها همین موضوع است.

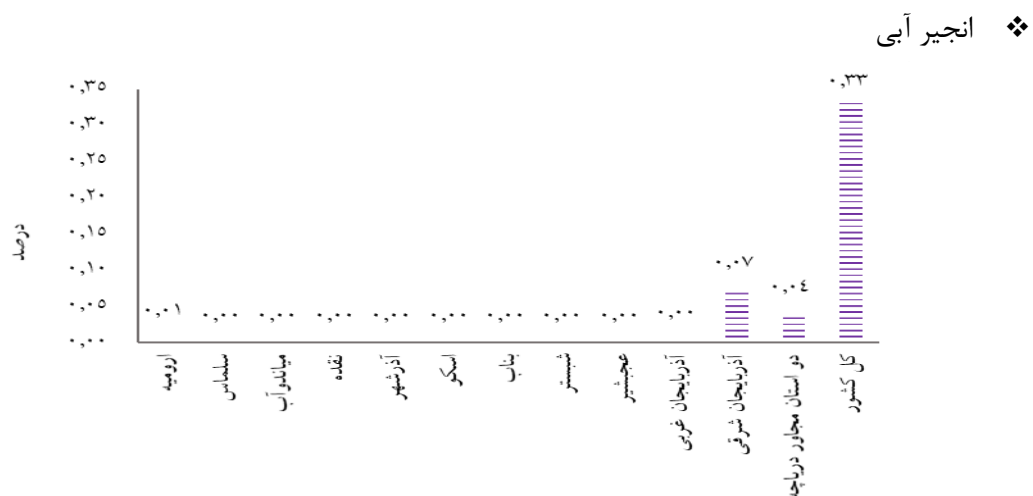
نمودار ۴-۲۲۱- سهم سطح زیر کشت توت درختی آبی از کل اراضی باغی آبی (درصد)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

همان گونه که در نمودار ۴-۲۲۱ مشاهده می شود، در سال ۱۳۹۷ سهم سطح زیر کشت توت درختی آبی در کشور ۰/۲۴ درصد بوده است. از بین اراضی باغی آبی در دو استان هم جوار در کل ۰/۲۴ درصد به سطح زیر کشت این محصول اختصاص دارد. در بین شهرستان های هم جوار، نقده دارای بیشترین سهم سطح زیر کشت توت درختی آبی می باشد.



نمودار ۴-۲۲۲- سهم سطح زیر کشت توت فرنگی آبی از کل اراضی باغی آبی (درصد)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

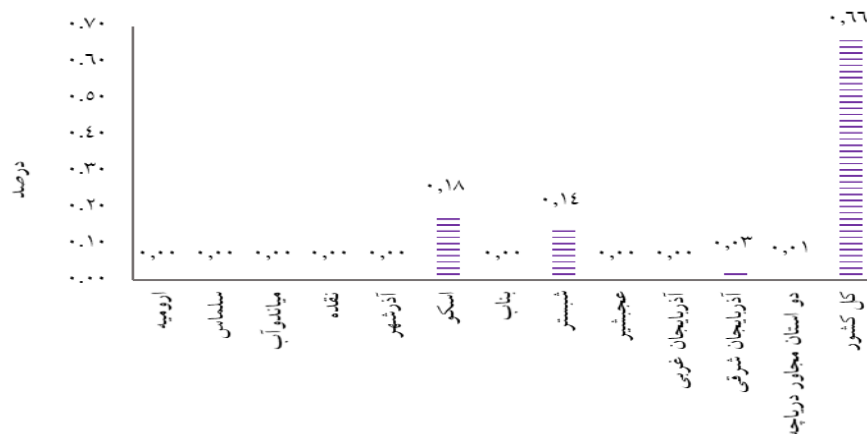
با توجه به نمودار ۴-۲۲۲ در سال ۱۳۹۷، سهم سطح زیر کشت توت فرنگی آبی از کل اراضی باغی آبی ۰/۳ درصد بوده است. هردو استان مورد مطالعه، کمتر از ۱ درصد از اراضی باغی سطح زیر کشت این محصول را شامل می شوند. عجبشیر دارای بیشترین سهم در منطقه می باشد.



نمودار ۴-۲۲۴- سهم سطح زیر کشت انجیر آبی از کل اراضی باغی آبی (درصد)
 مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

در سال ۱۳۹۷ مطابق آنچه در نمودار ۴-۲۲۳ مشاهده می‌شود، سطح زیر کشت انجیر آبی در کشور و دو استان مجاور دریاچه به ترتیب ۰/۳۳ و ۰/۰۳ درصد از سطح زیرکشت باغی آبی بوده است. همچنین از میان ۹ شهرستان مورد بررسی این محصول تنها در ارومیه کشت می‌شود. توجه گردد که در بین شهرستان‌های همجوار این محصول کشت نمی‌شود. در حالی که محصول انجیر آبی در سایر شهرستان‌های دو استان کشت می‌شود (همانطور که در بالاتر به صورت زیرنویس اشاره گردید).

❖ زرشک آبی

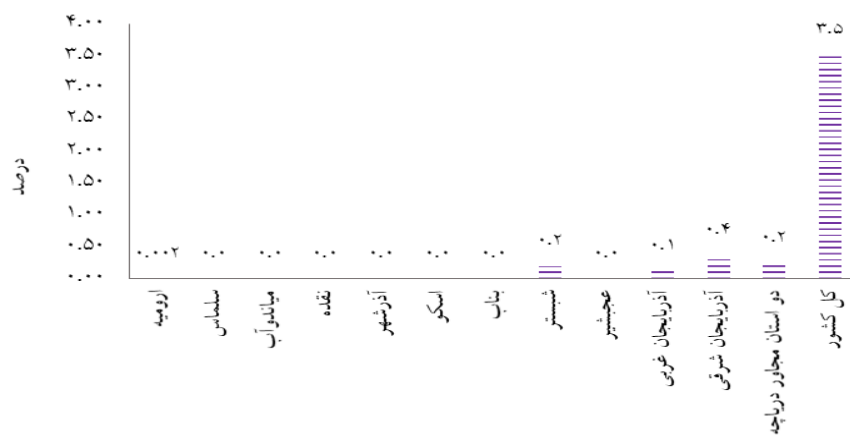


نمودار ۴-۲۲۴- سهم سطح زیر کشت زرشک آبی از کل اراضی باغی آبی (درصد)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

همان‌گونه که در نمودار ۴-۲۲۴ مشاهده می‌شود، در سال ۱۳۹۷ سهم سطح زیرکشت زرشک آبی در کشور ۰/۶۶ درصد بوده است. از بین اراضی باغی آبی در استان آذربایجان شرقی ۰/۰۳ درصد به کشت این محصول اختصاص دارد. در استان آذربایجان غربی زرشک آبی کشت نمی‌شود.

♦ انار آبی

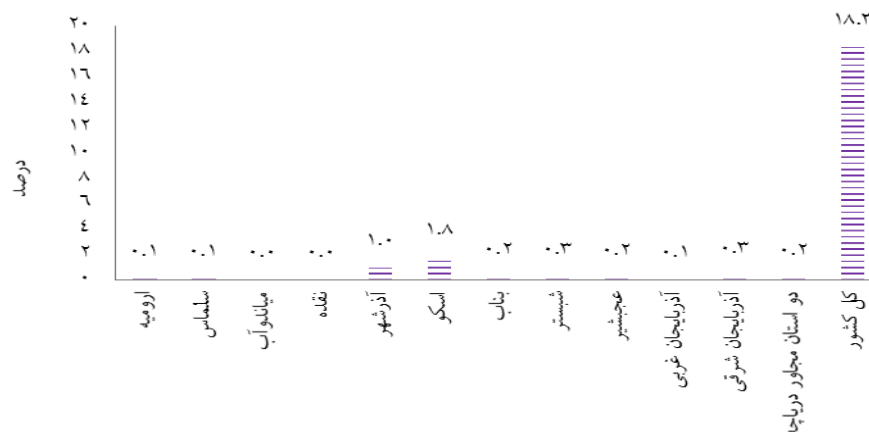


نمودار ۴-۲۲۵- سهم سطح زیر کشت انار آبی از کل اراضی باغی آبی (درصد)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

سهم سطح زیر کشت انار آبی در منطقه مورد مطالعه در نمودار ۴-۲۲۵ بیان می‌کند، سهم سطح زیر کشت این محصول کشور در سال ۱۳۹۷ معادل با ۳/۵ درصد بوده است. استان آذربایجان شرقی و غربی به ترتیب ۰/۴ و ۰/۱ درصد از کل اراضی آبی باغی خود را به سطح زیر کشت انار آبی اختصاص داده‌اند. شبستر و ارومیه دو شهرستانی هستند که در آن‌ها این محصول کشت می‌شود.

❖ پسته آبی

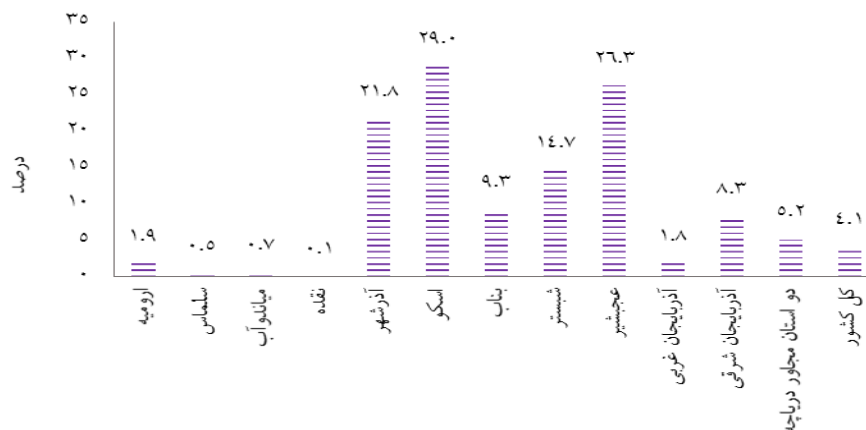


نمودار ۴-۲۲۶- سهم سطح زیر کشت پسته آبی از کل اراضی باغی آبی (درصد)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

سطح زیر کشت پسته آبی در کشور در سال ۱۳۹۷ که در نمودار ۴-۲۲۶ نشان داده شده است، ۱۸,۳ درصد از کل اراضی باغی آبی کشور بوده است. استان‌های آذربایجان غربی و آذربایجان شرقی به ترتیب ۰,۱ و ۰,۳ درصد از اراضی باغی آبی خود را به کشت این محصول اختصاص داده‌اند. همچنین اصفهان و آذربایجان شرقی بیشترین سهم سطح زیر کشت پسته آبی می‌باشند.

❖ بادام آبی



نمودار ۴-۲۲۷- سهم سطح زیر کشت بادام آبی از کل اراضی باغی آبی (درصد)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

نمودار ۴-۲۲۷ بیان می‌کند در سال ۱۳۹۷، ۴/۱ درصد اراضی باغی آبی کشور زیر کشت بادام آبی بوده و دو استان هم‌جوار نیز در متوسط شامل ۵/۲ درصد از اراضی این محصول هستند. شهرستان‌ها اسکو، عجبشیر و آذرشهر با ۲۹/۳، ۲۶/۳ و ۲۱/۸ درصد دارای بیشترین سهم و همچنین نقده و سلیمان به ترتیب با ۰/۱ و ۰/۵ درصد دارای کمترین سهم سطح زیر کشت بادام آبی هستند.

❖ گردو آبی



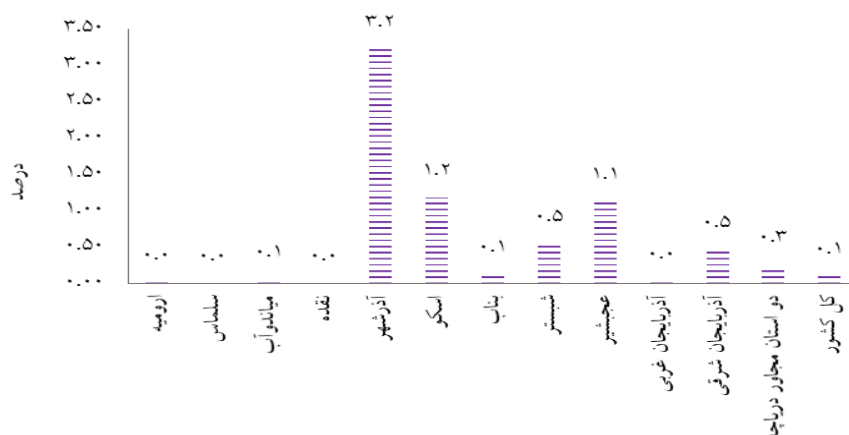
نمودار ۴-۲۲۸- سهم سطح زیر کشت گردو آبی از کل اراضی باغی آبی (درصد)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

اطلاعات مربوط به سهم سطح زیر کشت گردو آبی از کل اراضی باغی آبی که در نمودار ۴-۲۲۸ ارائه شده است، نشان می‌دهد ۵/۸ درصد از سطح زیر کشت اراضی آبی باغی کشور به این محصول اختصاص یافته است. همچنین دو استان هم‌جوار دریایچه در مجموع دارای ۶/۹ درصد از اراضی گردو آبی بوده و شهرستان‌های اسکو، عجبشیر و

آذرشهر از نظر سهم سطح زیرکشت گلابی آبی در جایگاه اول تا سوم قرار دارند.

❖ سنجد آبی

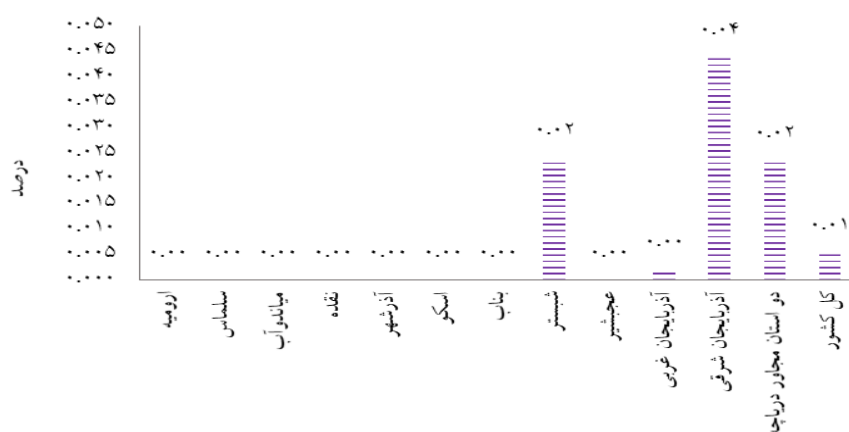


نمودار ۴-۲۲۹- سهم سطح زیر کشت سنجد آبی از کل اراضی باغی آبی (درصد)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

اطلاعات مربوط به سهم سطح زیر کشت سنجد آبی از کل اراضی باغی آبی که در نمودار ۴-۲۲۹ ارائه شده است، نشان می‌دهد ۰/۱ درصد از سطح زیر کشت اراضی آبی باغی کشور به این محصول اختصاص یافته است. همچنین ۰/۳ درصد از اراضی دو استان هم‌جوار دریاچه زیر کشت این محصول بوده و شهرستان‌های آذرشهر و اسکو از نظر سهم سطح زیرکشت سنجد آبی در جایگاه اول و دوم قرار دارند.

❖ زالزالک آبی



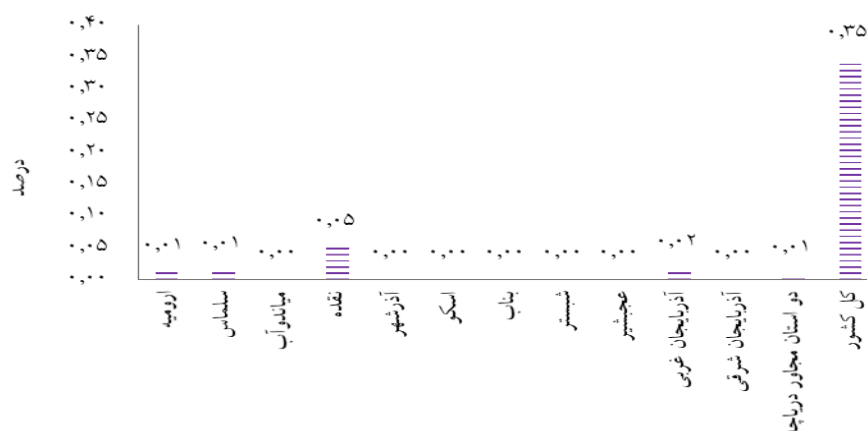
نمودار ۴-۲۳۰- سهم سطح زیر کشت زالزالک آبی از کل اراضی باغی آبی (درصد)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

با توجه به نمودار ۴-۲۳۰ در سال ۱۳۹۷، سهم سطح زیر کشت زالزالک آبی از کل اراضی باغی آبی ۰/۰۱ درصد بوده است. در استان‌های آذربایجان شرقی ۰/۰۴ درصد از کل سطح زیرکشت به کشت این محصول اختصاص یافته

است. شبستر دارای بیشترین سهم در بین منطقه می باشد.

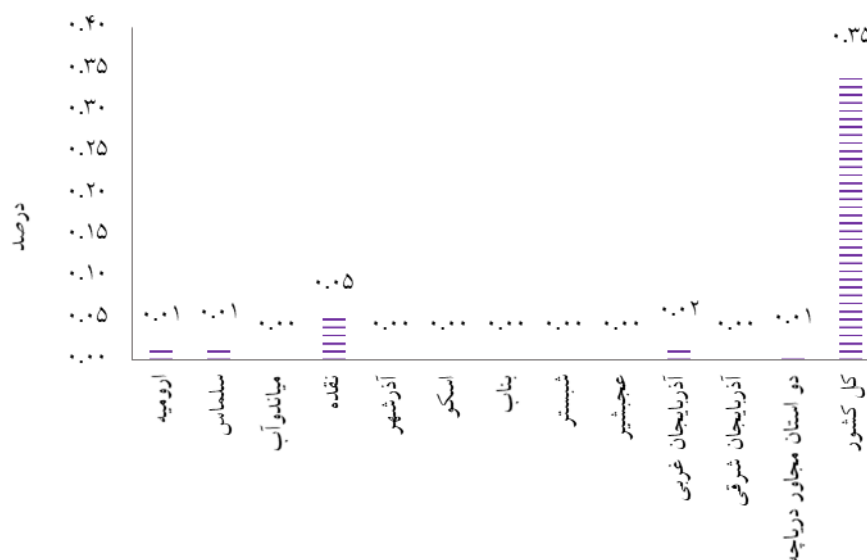
❖ سماق آبی



نمودار ۴-۲۳۱- سهم سطح زیر کشت سماق آبی از کل اراضی باغی آبی (درصد)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

همان طور که در نمودار ۴-۲۳۱ مشاهده می شود، در سال ۱۳۹۷ سهم سطح زیر کشت سماق آبی در کشور ۰/۳۵ درصد بوده است. از بین اراضی باغی آبی در استان آذربایجان غربی ۰/۰۲ درصد به کشت این محصول اختصاص دارد. در استان آذربایجان شرقی سماق آبی کشت نمی شود.

❖ خیار آبی

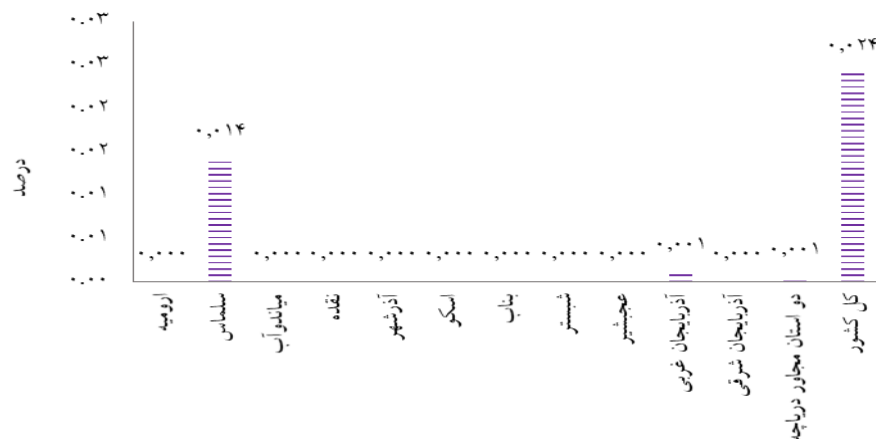


نمودار ۴-۲۳۲- سهم سطح زیر کشت خیار آبی از کل اراضی باغی آبی (درصد)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

سهم سطح زیر کشت خیار آبی در منطقه مورد مطالعه در نمودار ۴-۲۳۲ بیان می کند، سهم سطح زیر کشت این

محصول کشور در سال ۱۳۹۷ معادل با ۰/۳۵ درصد بوده است. از کل اراضی آبی باغی استان آذربایجان غربی ۰/۰۲ درصد را به سطح زیر کشت خیار آبی اختصاص یافته است. شهرستان نقده دارای بیشترین سهم سطح زیر کشت این محصول است.

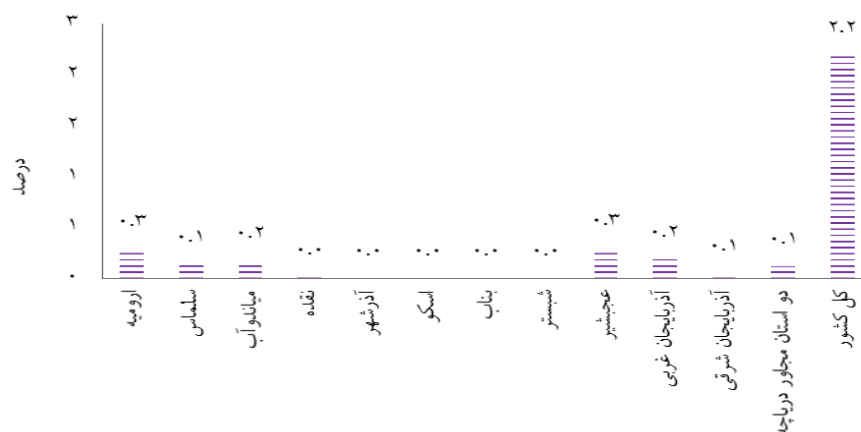
❖ سایر سبزیجات آبی



نمودار ۴-۲۳۳- سهم سطح زیر کشت سایر سبزیجات آبی از کل اراضی باغی آبی (درصد)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

همان گونه که در نمودار ۴-۲۳۳ مشاهده می‌شود، در سال ۱۳۹۷ سهم سطح زیر کشت سایر محصولات سبزیجات آبی در کشور ۰،۰۲۴ درصد بوده است. از بین اراضی باغی آبی در دو استان هم‌جوار در کل ۰،۰۰۱ درصد به کشت این محصولات اختصاص دارد. از شهرستان‌های مورد مطالعه این محصولات فقط در سلماس کشت می‌شوند.

❖ گیاهان دارویی آبی

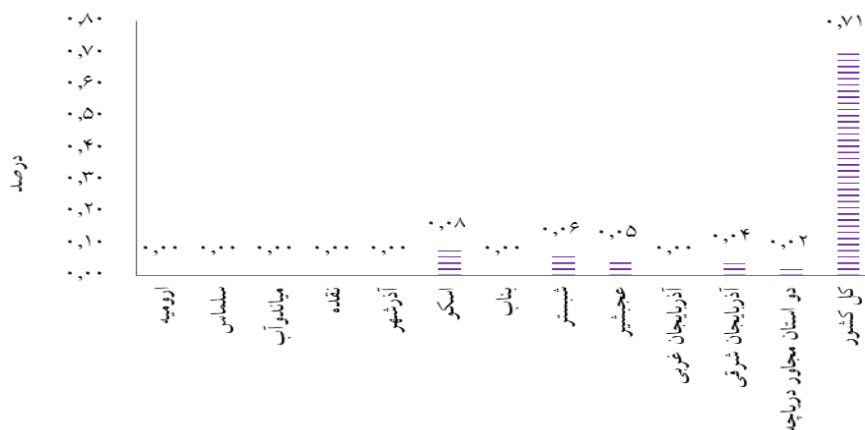


نمودار ۴-۲۳۴- سهم سطح زیر کشت گیاهان دارویی آبی از کل اراضی باغی آبی (درصد)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

با توجه به نمودار ۴-۲۳۴، سهم سطح زیر کشت گیاهان دارویی آبی از کل اراضی باغی آبی ۲/۲

درصد بوده است. در استان‌های آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی به ترتیب ۰/۱ و ۰/۲ درصد را به سطح زیر کشت این محصول اختصاص یافته است. عجبشیر و ارومیه دارای بیشترین سهم در بین منطقه می‌باشند.

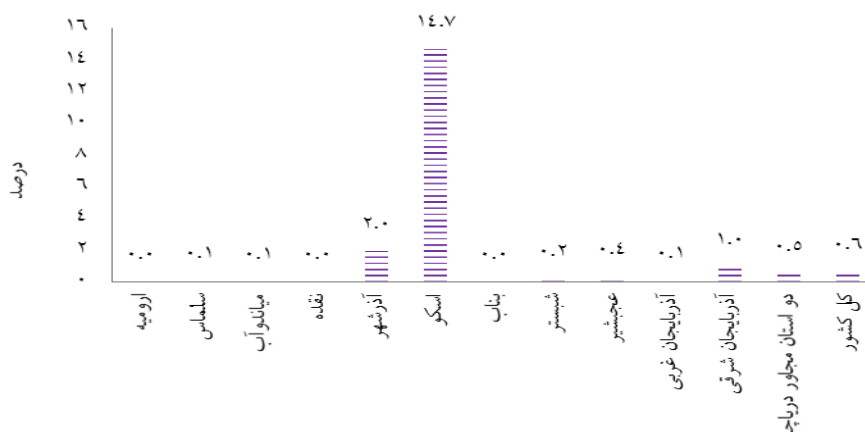
❖ سایر محصولات باغی آبی



نمودار ۴-۲۳۵- سهم سطح زیر کشت سایر محصولات باغی آبی از کل اراضی باغی آبی (درصد)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

با توجه به نمودار ۴-۲۳۵ در سال ۱۳۹۷، سهم سطح زیر کشت سایر محصولات باغی آبی از کل اراضی باغی آبی کل کشور ۰/۷۱ درصد بوده است. هر دو استان مورد مطالعه، کمتر از ۱ درصد از اراضی باغی سطح زیر کشت این محصول را شامل می‌شوند.

❖ گلستان آبی

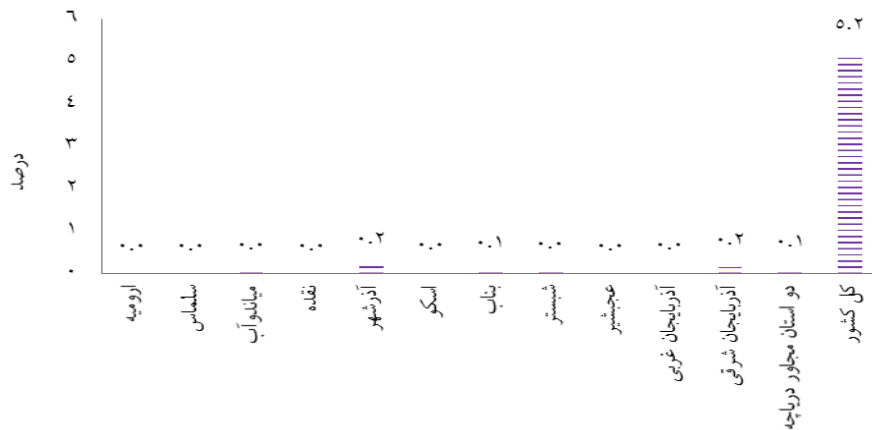


نمودار ۴-۲۳۶- سهم سطح زیر کشت گلستان آبی از کل اراضی باغی آبی (درصد)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

اطلاعات مربوط به سهم سطح زیر کشت گلستان آبی از کل اراضی باغی آبی که در نمودار ۴-۲۳۶ ارائه شده است، نشان می‌دهد ۰/۶ درصد از سطح زیر کشت اراضی آبی باغی کشور به این محصول اختصاص یافته است. همچنین دو

استان هم‌جوار دریاچه در مجموع دارای ۵/۰ درصد از اراضی گل‌ابی آبی بوده و شهرستان‌های اسکو و آذرشهر از نظر سهم سطح زیر کشت گلستان آبی در جایگاه اول و دوم قرار دارند.

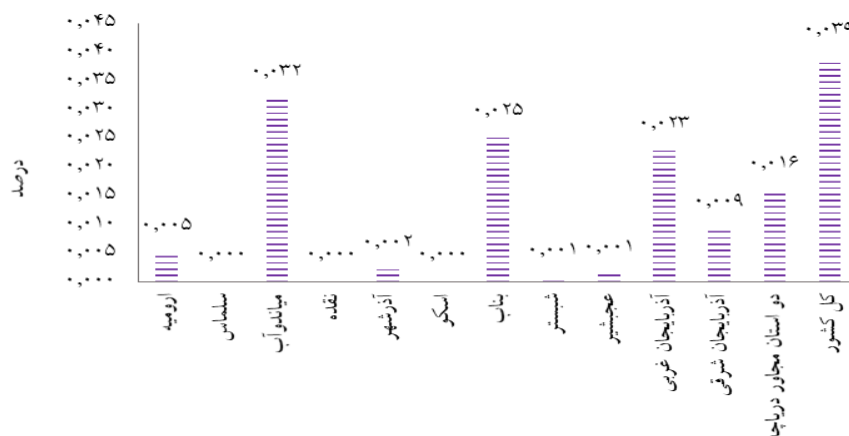
❖ زعفران آبی



نمودار ۴-۲۳۷- سهم سطح زیر کشت زعفران آبی از کل اراضی باغی آبی (درصد)
 مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

سهم سطح زیر کشت زعفران آبی در منطقه مورد مطالعه در نمودار ۴-۲۳۷ بیان می‌کند، سهم سطح زیر کشت این محصول کشور در سال ۱۳۹۷ معادل ۵/۲ درصد بوده است. استان آذربایجان شرقی و غربی به ترتیب ۱۶/۰ و ۲۴/۰ درصد از کل اراضی آبی باغی خود را به سطح زیر کشت زعفران آبی اختصاص داده‌اند. شهرستان‌های آذرشهر، بناب و شبستر بیشترین و سلماس، ارومیه و عجبشیر کمترین سهم سطح زیر کشت را دارا هستند.

❖ قارچ آبی

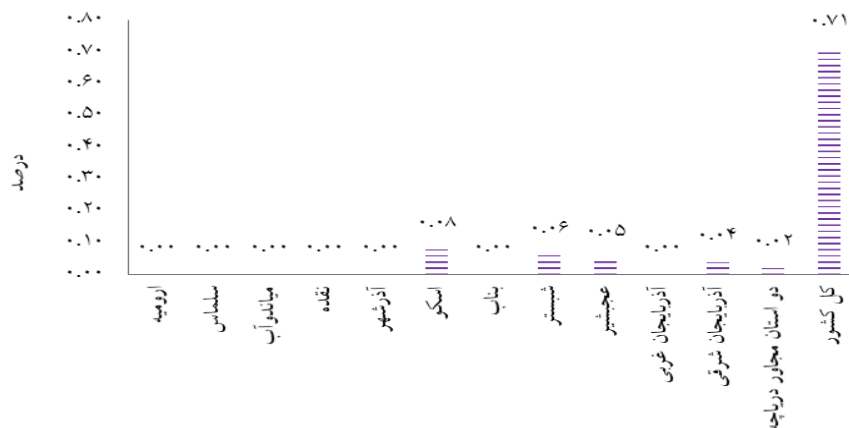


نمودار ۴-۲۳۸- سهم سطح زیر کشت قارچ آبی از کل اراضی باغی آبی (درصد)
 مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

اطلاعات مربوط به سهم سطح زیر کشت قارچ آبی از کل اراضی باغی آبی که در نمودار ۴-۲۳۸ ارائه شده است،

نشان می‌دهد ۰/۰۳۹ درصد از سطح زیر کشت اراضی آبی باغی کشور به این محصول اختصاص یافته است. همچنین دو استان هم‌جوار دریاچه در متوسط ۰/۰۱۶ درصد از اراضی باغی خود را زیر کشت این محصول داشتند. همچنین شهرستان‌های میاندوآب و بناب از نظر درصد سطح زیر کشت قارچ آبی در جایگاه اول و دوم قرار دارند.

❖ فندق آبی

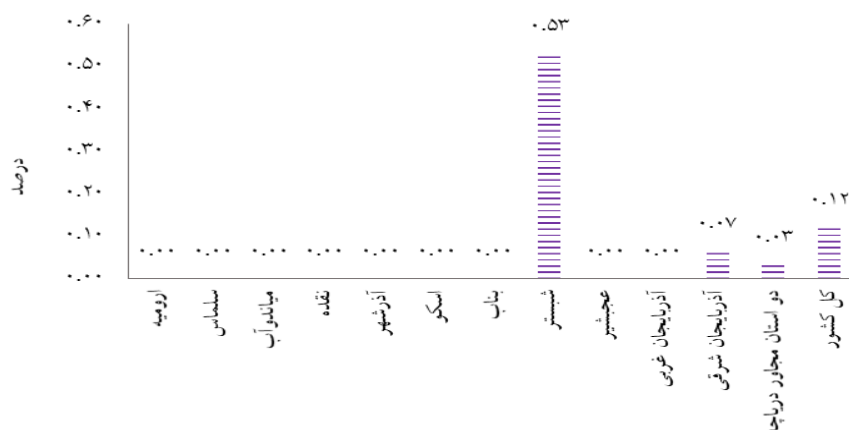


نمودار ۴-۲۳۹- سهم سطح زیر کشت فندق آبی از کل اراضی باغی آبی (درصد)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

با توجه به نمودار ۴-۲۳۹ در سال ۱۳۹۷، سهم سطح زیر کشت فندق آبی از کل اراضی باغی آبی ۰/۷۱ درصد بوده است. در استان‌های آذربایجان شرقی ۰/۰۴ درصد به سطح زیر کشت این محصول اختصاص یافته است. اسکو دارای بیشترین سهم در منطقه می‌باشد.

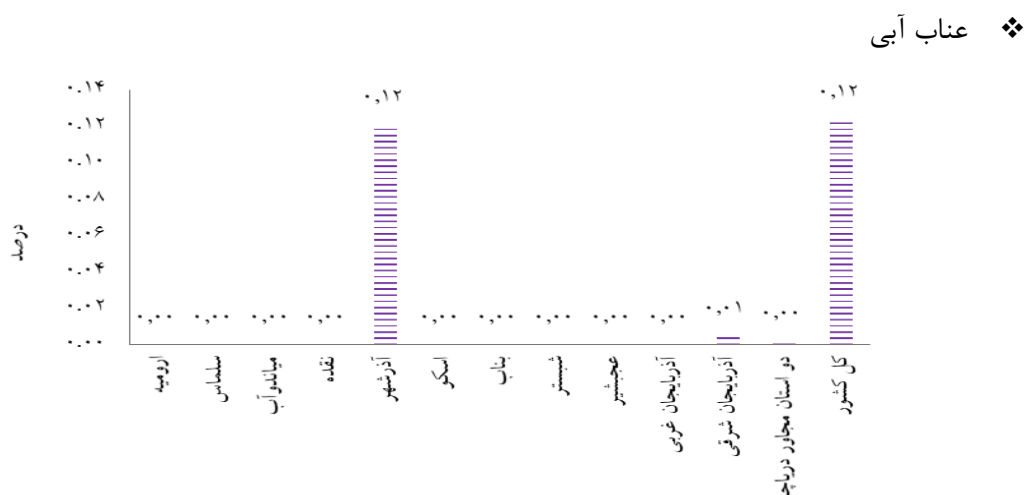
❖ آلو قطره‌طلا آبی



نمودار ۴-۲۴۰- سهم سطح زیر کشت آلو قطره‌طلا آبی از کل اراضی باغی آبی (درصد)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

با توجه به نمودار ۴-۲۴۰ در سال ۱۳۹۷، سهم سطح زیر کشت آلو قطره طلا آبی از کل اراضی باغی آبی ۰/۱۲ درصد بوده است. هر دو استان مورد مطالعه، کمتر از ۱ درصد از اراضی باغی سطح زیر کشت این محصول را شامل می‌شوند. در شهرستان مورد مطالعه این محصولات فقط در شبستر کشت می‌شود.



نمودار ۴-۲۴۱- سهم سطح زیر کشت عنب آبی از کل اراضی باغی آبی (درصد)
 مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

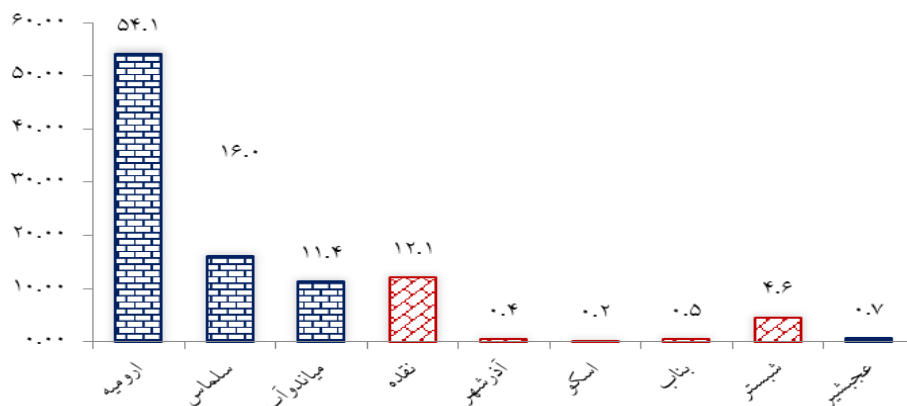
در سال ۱۳۹۷ مطابق آنچه در نمودار ۴-۲۴۱ مشاهده می‌شود، سطح زیر کشت عنب آبی در کشور و استان آذربایجان شرقی به ترتیب ۰/۱۲ و ۰/۰۰۵ درصد از سطح زیر کشت باغی آبی بوده است. همچنین در منطقه مورد مطالعه این محصول در آذرشهر کشت می‌شود.

۴-۲-۴- بررسی سهم سطح زیر کشت هر محصول از کل سطح زیر کشت آن در مناطق هم‌جوار

دریاچه

به منظور دستیابی به تصویری روشن از وضعیت کشت محصولات در مناطق حاشیه دریاچه ارومیه، در این بخش سهم سطح زیر کشت شهرستان‌های هم‌مرز با دریاچه از مجموع این شهرستان‌ها برای هر یک از محصولات باغی بررسی می‌شود.

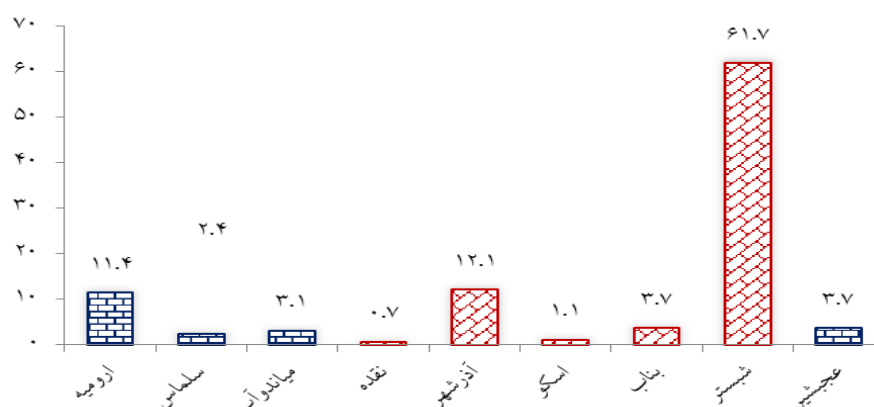
❖ سیب آبی



نمودار ۴-۲۴۲- سهم سطح زیر کشت سیب آبی از کل سطح زیر کشت آن در مناطق هم‌جوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

همان‌طور که در نمودار ۴-۲۴۲ مشاهده می‌شود، ۹۳/۴ درصد سطح زیر کشت سیب شهرستان‌های هم‌جوار دریاچه ارومیه در استان آذربایجان غربی واقع شده است که ۵۴/۱ درصد آن در شهرستان ارومیه قرار دارد. شهرستان‌های استان آذربایجان شرقی تقریباً ۶/۴ درصد از باغ‌های سیب این منطقه را در مجموع زیر پوشش دارند. از این رو، استان آذربایجان غربی و شهرستان ارومیه به‌عنوان قطب تولید سیب منطقه مطرح می‌شوند که می‌تواند در بازاریابی و رهبری قیمت موثر باشد.

❖ گلابی آبی

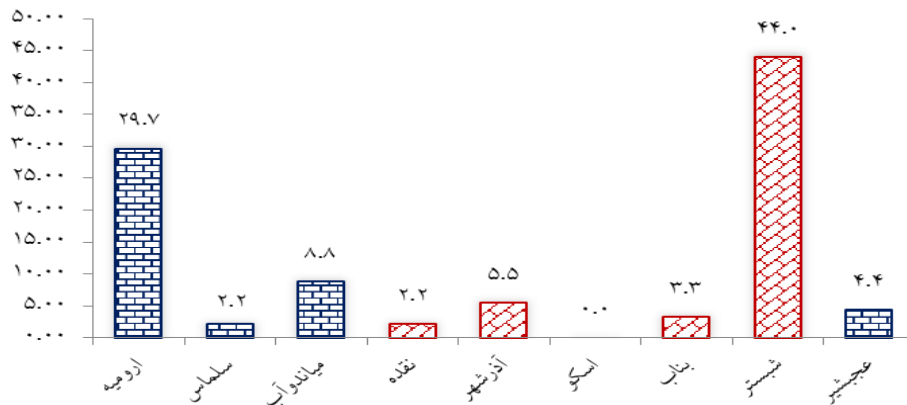


نمودار ۴-۲۴۴- سهم سطح زیر کشت گلابی آبی از کل سطح زیر کشت آن در مناطق هم‌جوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

در نمودار ۴-۲۴۳ سهم هر یک از شهرستان‌های هم‌جوار با دریاچه ارومیه از باغ‌های گلابی مشاهده می‌شود که شهرستان‌های استان آذربایجان شرقی بیشتر از ۸۲/۳ درصد آن را در بر دارند و شبستر با ۶۱/۷ درصد دارای

بیشترین سطح زیر کشت این محصول است. شهرستان‌های واقع در استان آذربایجان غربی دربردارنده ۱۷/۴ درصد از باغ‌های این منطقه هستند.

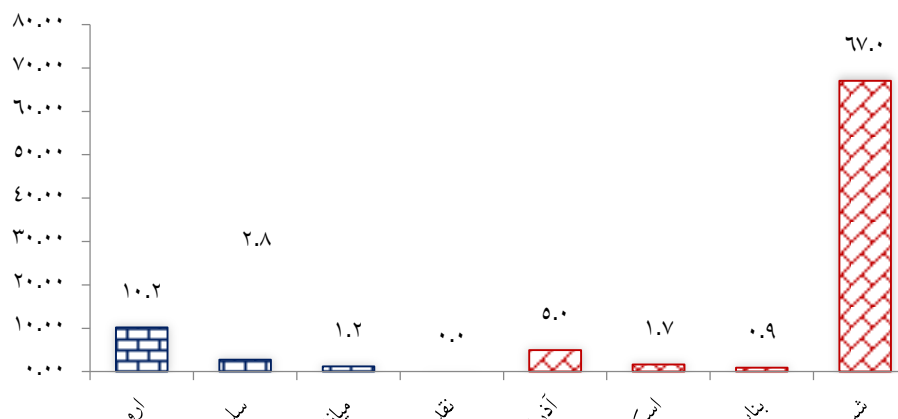
❖ به آبی



نمودار ۴-۲۴۴- سهم سطح زیر کشت به آبی از کل سطح زیر کشت آن در مناطق هم‌جوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

بر اساس نمودار ۴-۲۴۴ شهرستان‌های همسایه با دریاچه ارومیه واقع در استان آذربایجان شرقی و غربی به ترتیب ۵۷/۲ و ۴۲/۹ درصد از مجموع باغ‌های به آبی در این منطقه را تشکیل می‌دهند که ۴۴ درصد آن متعلق به شهرستان شبستر و ۲۹/۷ درصد آن متعلق به شهرستان ارومیه است. این موضوع بیانگر توزیع نسبتاً متعادل سه بین شهرستان‌های دو استان است. اما شهرستان شبستر به‌طور چشمگیری دارای سهم بیشتری از سطح زیر کشت است، درحالی‌که سهم تولید ۳۳ درصدی آن نشان‌دهنده عملکرد پایین‌تر این شهرستان در مقایسه با منطقه مورد بررسی است.

❖ آلبالو آبی

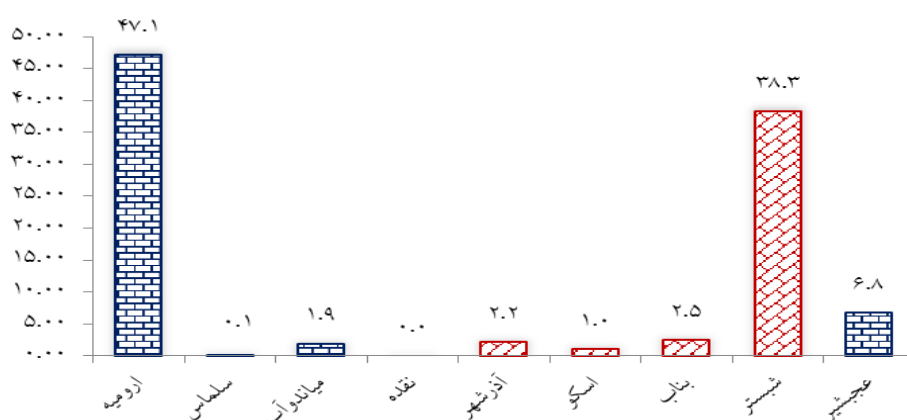


نمودار ۴-۲۴۵- سهم سطح زیر کشت آلبالو آبی از کل سطح زیر کشت آن در مناطق هم‌جوار دریاچه

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

همان طور که در نمودار ۴-۲۴۵ مشاهده می شود، حدود ۸۵/۹ درصد سطح زیر کشت آلبالوی شهرستان های هم جوار دریاچه ارومیه در استان آذربایجان شرقی واقع شده است که ۶۷ درصد آن در شهرستان شبستر قرار دارد. شهرستان های استان آذربایجان غربی ۱۴/۲ درصد از باغ های آلبالوی این منطقه را زیر پوشش دارند. از این رو، استان آذربایجان شرقی و شهرستان شبستر به عنوان قطب تولید آلبالوی منطقه از نظر سطح باغ ها مطرح می شوند که می تواند در رهبری قیمت موثر باشد.

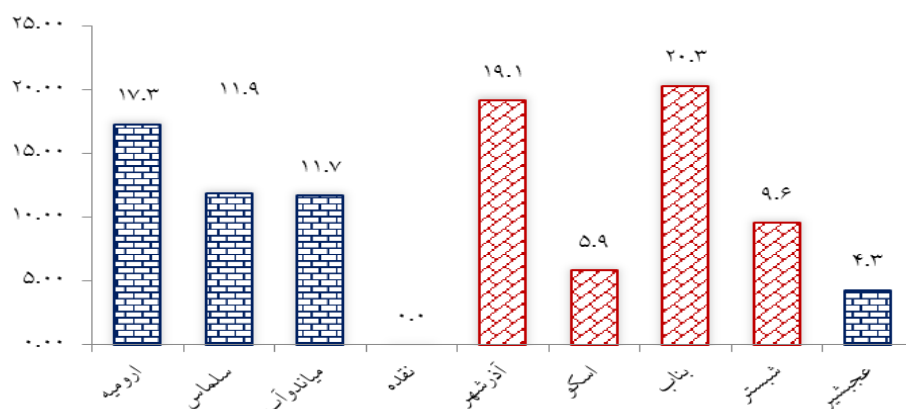
❖ گیلان آبی



نمودار ۴-۲۴۶- سهم سطح زیر کشت گیلان آبی از کل سطح زیر کشت آن در مناطق هم جوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

بر اساس نمودار ۴-۲۴۶ شهرستان های همسایه با دریاچه ارومیه واقع در استان آذربایجان شرقی و غربی به ترتیب ۵۰/۳ و ۴۹/۱ درصد از مجموع باغ های به آبی در این منطقه را تشکیل می دهند که ۴۷/۱ درصد آن متعلق به شهرستان ارومیه و ۳۸/۳ درصد آن متعلق به شهرستان شبستر است. این موضوع بیانگر توزیع نسبتاً متعادل سه بین شهرستان های دو استان است. همچنین نشان می دهد شهرستان ارومیه در بین چهار شهرستان استان آذربایجان غربی نیز نقش انحصاری دارد.

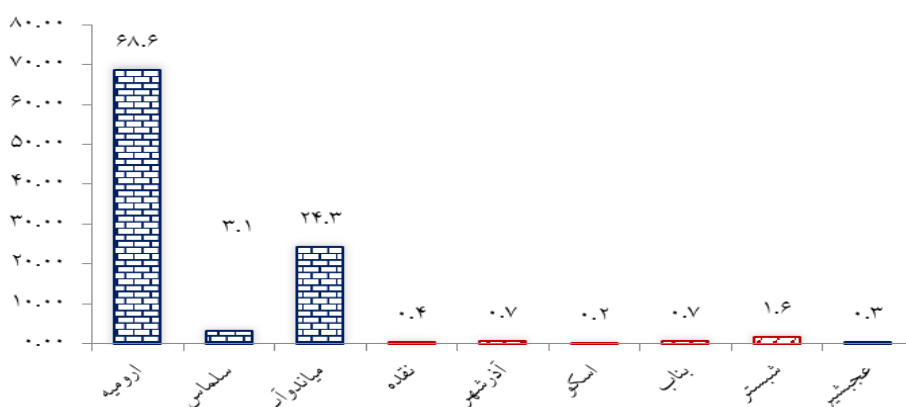
❖ گوجه سبز آبی



نمودار ۴-۲۴۷- سهم سطح زیر کشت گوجه سبز آبی از کل سطح زیر کشت آن در مناطق هم‌جوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

در نمودار ۴-۲۴۷ سهم هر یک از شهرستان‌های هم‌جوار با دریاچه ارومیه از باغ‌های گوجه سبز آبی مشاهده می‌شود که شهرستان‌های استان آذربایجان شرقی بیشتر از ۶۰/۱ درصد آن را در بر دارند و بناب و آذرشهر به ترتیب با ۲۰/۳ و ۱۹/۱ درصد دارای بیشترین سطح زیر کشت این محصول است. شهرستان‌های واقع در استان آذربایجان غربی دربردارنده ۴۲/۹ درصد از سطح زیر کشت این محصول در این منطقه هستند. به‌طور کلی کشت این محصول در هشت شهرستان از نه شهرستان مورد مطالعه نسبتاً متوازن توسعه پیدا کرده است. به‌ویژه تفاوت سهم کمتری در سه شهرستان ارومیه، سلماس و میاندوآب در آذربایجان غربی مشاهده می‌شود.

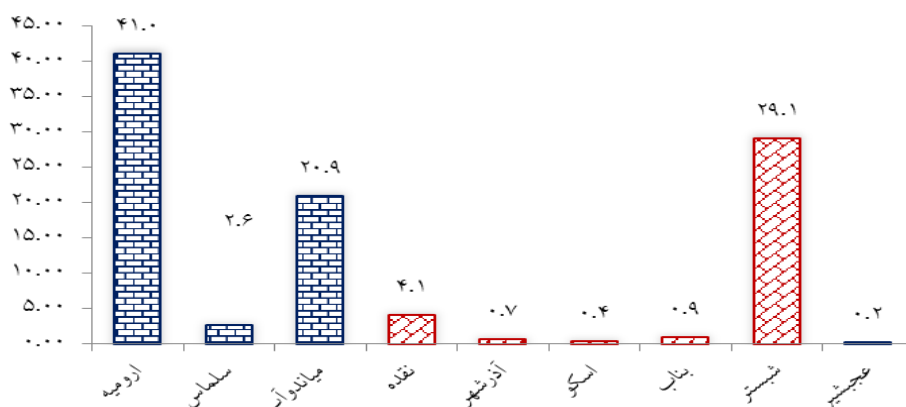
❖ آلو آبی



نمودار ۴-۲۴۸- سهم سطح زیر کشت آلو آبی از کل سطح زیر کشت آن در مناطق هم‌جوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

همان‌طور که در نمودار ۴-۲۴۸ مشاهده می‌شود، بیش از ۹۶ درصد سطح زیرکشت آلودی شهرستان‌های هم‌جوار دریاچه ارومیه در استان آذربایجان غربی واقع شده است که ۶۸/۶ درصد آن در شهرستان ارومیه قرار دارد. پنج شهرستان استان آذربایجان شرقی تنها ۳/۵ درصد از باغ‌های آلودی این منطقه را زیر پوشش دارند و می‌توان گفت این محصول به‌طور اختصاصی در سبد تولید باغداران این استان جای ندارد.

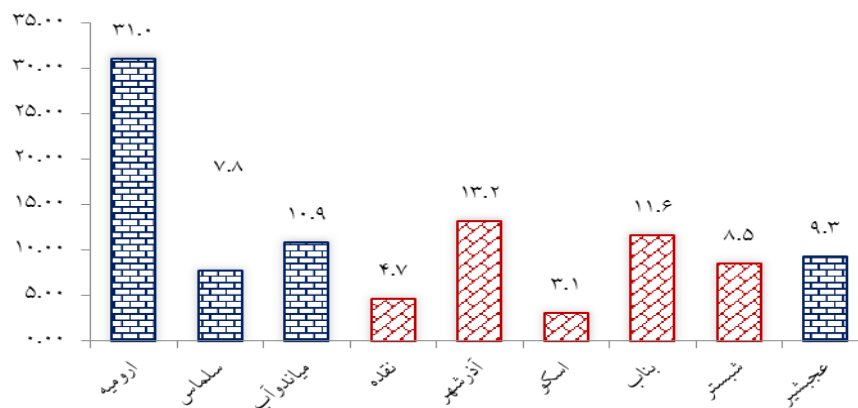
❖ هلو آبی



نمودار ۴-۲۴۹- سهم سطح زیر کشت هلو آبی از کل سطح زیر کشت آن در مناطق هم‌جوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

بر اساس نمودار ۴-۲۴۹ شهرستان‌های همسایه با دریاچه ارومیه واقع در استان آذربایجان شرقی و غربی به ترتیب ۳۱/۳ و ۶۷/۶ درصد از مجموع باغ‌های هلو در این منطقه را تشکیل می‌دهند که ۴۱ درصد آن متعلق به شهرستان ارومیه و ۲۹/۱ درصد آن متعلق به شهرستان شبستر است. میاندوآب نیز در آذربایجان غربی یکی از رقبای اصلی در مساحت زیر پوشش باغ هلو در منطقه است.

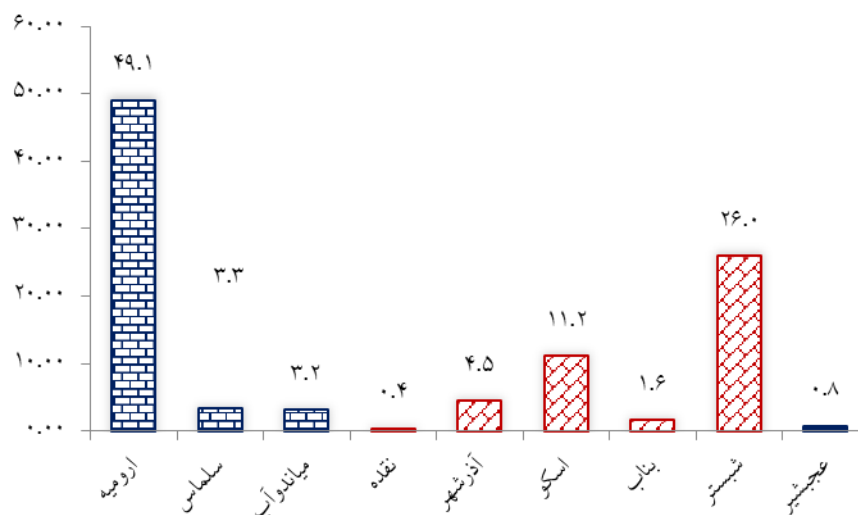
❖ شفتالو آبی



نمودار ۴-۲۵۰- سهم سطح زیر کشت شفتالو آبی از کل سطح زیر کشت آن در مناطق هم‌جوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

در نمودار ۴-۲۵۰ سهم هر یک از شهرستان‌های هم‌جوار با دریاچه ارومیه از باغ‌های شفتالو مشاهده می‌شود که شهرستان‌های واقع در استان آذربایجان غربی دربردارنده ۵۴/۳ درصد از باغ‌های شفتالوی این منطقه هستند و ارومیه با ۳۱ درصد بیشترین سهم را دارد. شهرستان‌های ساحلی استان آذربایجان شرقی بیشتر از ۴۵/۷ درصد باغ‌های منطقه مورد مطالعه را در بر دارند و آذرشهر با ۱۳/۲ درصد دارای بیشترین سطح زیر کشت این محصول در پنج شهرستان مورد بررسی این استان است.

❖ زردآلو آبی

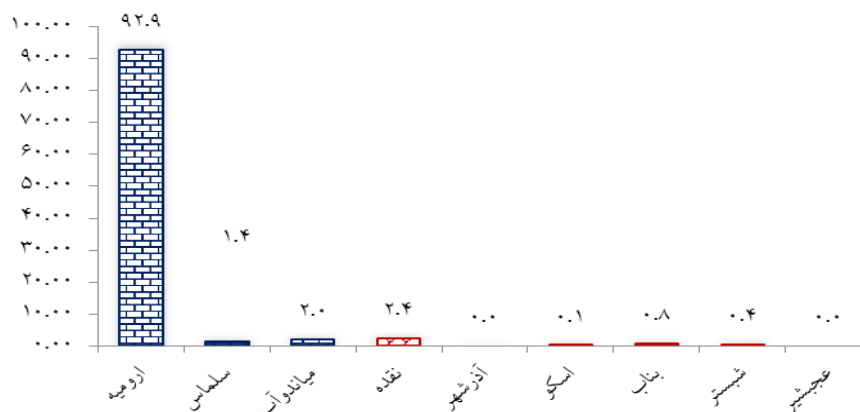


نمودار ۴-۲۵۱- سهم سطح زیر کشت زردآلو آبی از کل سطح زیر کشت آن در مناطق هم‌جوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

همان‌طور که در نمودار ۴-۲۵۱ مشاهده می‌شود، بیش از ۵۶ درصد سطح زیر کشت زردآلوی شهرستان‌های

هم‌جوار دریاچه ارومیه در استان آذربایجان غربی واقع شده است که ۴۹/۱ درصد آن در شهرستان ارومیه قرار دارد. شهرستان‌های استان آذربایجان شرقی ۴۴ درصد از باغ‌های زردآلوی این منطقه را زیر پوشش دارند که شبستر بیشترین سهم را در بین شهرستان‌های ساحلی این منطقه دارد.

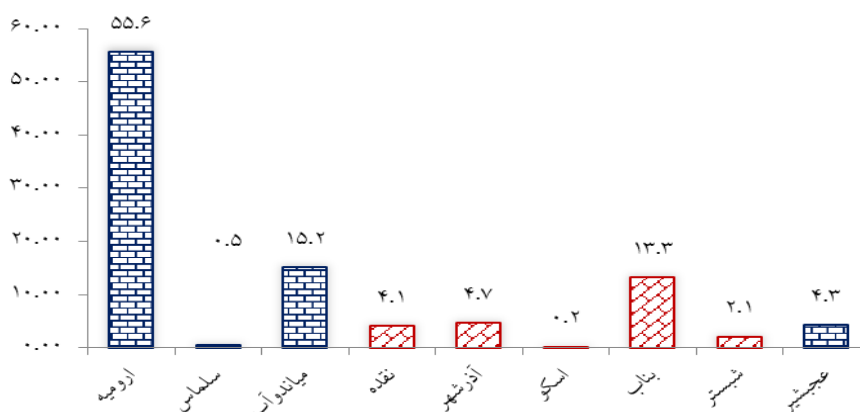
❖ شلیل آبی



نمودار ۴-۲۵۲- سهم سطح زیر کشت شلیل آبی از کل سطح زیر کشت آن در مناطق هم‌جوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

چنانچه در نمودار ۴-۲۵۲ مشاهده می‌شود، بیش از ۹۸/۷ درصد سطح زیر کشت شلیل شهرستان‌های هم‌جوار دریاچه ارومیه در استان آذربایجان غربی واقع شده است که ۹۲/۹ درصد آن در شهرستان ارومیه قرار دارد و این شهرستان تولیدکننده اصلی شلیل منطقه به شمار می‌آید. این در حالی است که پنج شهرستان استان آذربایجان شرقی تنها ۱/۳ درصد از باغ‌های شلیل این منطقه را زیر پوشش دارند و می‌توان گفت این محصول به‌طور اختصاصی در سبد تولید اقتصادی باغداران این استان جای ندارد.

❖ انگور آبی

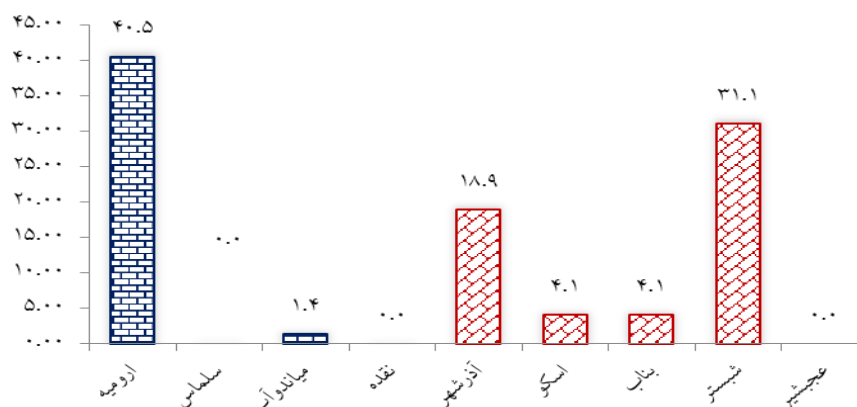


نمودار ۴-۲۵۴- سهم سطح زیر کشت انگور آبی از کل سطح زیر کشت آن در مناطق هم‌جوار دریاچه

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

در نمودار ۴-۲۵۳ سهم هر یک از شهرستان‌های هم‌جوار با دریاچه ارومیه از باغ‌های انگور مشاهده می‌شود که شهرستان‌های استان آذربایجان غربی حدود ۷۵/۴ درصد آن را در بر دارند و ارومیه با ۵۵/۶ درصد دارای بیشترین سطح زیر کشت این محصول است. شهرستان‌های واقع در استان آذربایجان شرقی دربردارنده ۲۴/۶ درصد از تاکستان‌های این منطقه هستند که شهرستان بناب دارای ۱۳/۳ درصدی است.

❖ توت درختی آبی

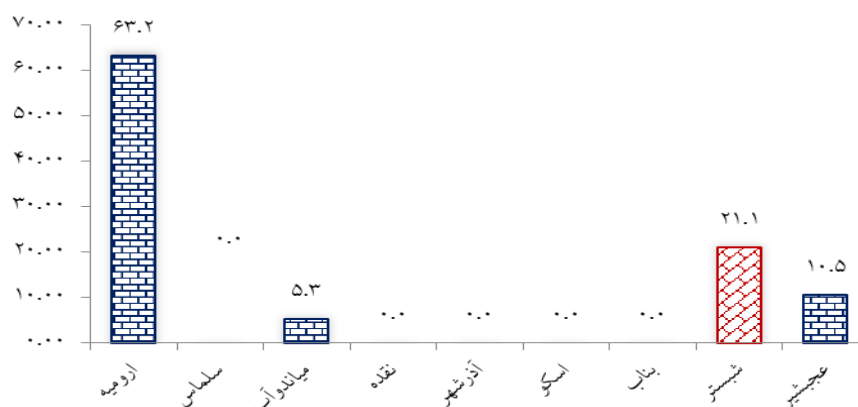


نمودار ۴-۲۵۴- سهم سطح زیر کشت توت درختی آبی از کل سطح زیر کشت آن در مناطق هم‌جوار دریاچه

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

بر اساس نمودار ۴-۲۵۴ شهرستان‌های همسایه با دریاچه ارومیه واقع در استان‌های آذربایجان شرقی و غربی به ترتیب ۵۸/۲ و ۴۱/۹ درصد از مجموع باغ‌های توت درختی در این منطقه را تشکیل می‌دهند که ۳۱/۱ درصد آن متعلق به شهرستان شبستر و ۴۰/۵ درصد آن متعلق به شهرستان ارومیه است. همان‌طور که مشاهده می‌شود از ۹ شهرستان مورد بررسی ۳ شهرستان دارای توتستان نیستند و این عدم توازن پراکندگی باغ‌ها بین ۴ شهرستان آذربایجان غربی بیشتر است.

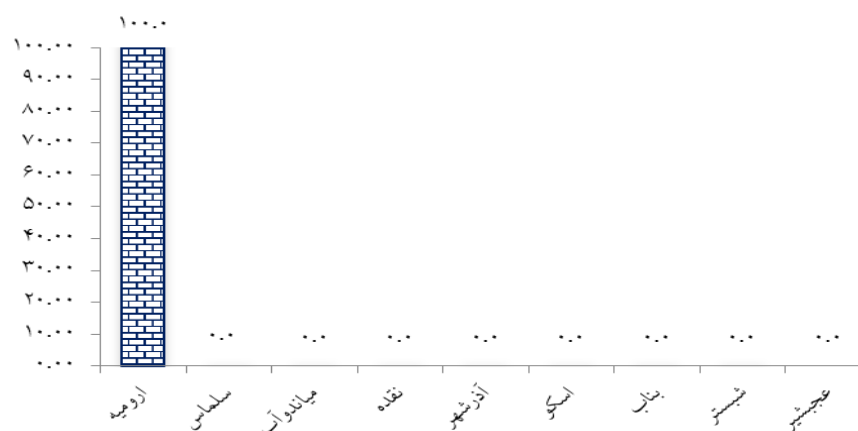
❖ توت‌فرنگی آبی



نمودار ۴-۲۵۵- سهم سطح زیر کشت توت‌فرنگی آبی از کل سطح زیر کشت آن در مناطق هم‌جوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

در نمودار ۴-۲۵۵ پراکندگی سهم سطح زیر کشت توت‌فرنگی آبی در ۹ شهرستان مورد بررسی حاشیه دریاچه ارومیه در دو استان آذربایجان غربی و شرقی مشاهده می‌شود که بر اساس آن تنها شهرستان‌های ارومیه، شبستر، عجبشیر و میاندوآب به ترتیب با ۶۳/۲، ۲۱/۱، ۱۰/۵ و ۵/۳ درصد دارای زمین‌های زیر پوشش بوت‌ه توت‌فرنگی هستند که این موضوع بیانگر تراکم تولید این محصول در مناطق خاصی از این منطقه است.

❖ انجیر آبی

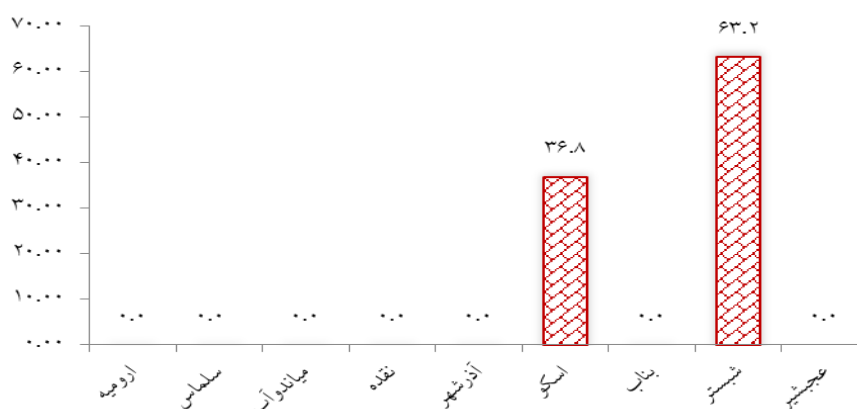


نمودار ۴-۲۵۶- سهم سطح زیر کشت انجیر آبی از کل سطح زیر کشت آن در مناطق هم‌جوار دریاچه

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

در نمودار ۴-۲۵۶ سهم هر یک از شهرستان‌های هم‌جوار با دریاچه ارومیه از باغ‌های انجیر آبی مشاهده می‌شود که بر اساس آن ارومیه با تنها ۳ هکتار، تمام باغ‌های انجیر منطقه را زیر پوشش دارد. این مقدار کمتر از ۰/۰۵ درصد باغ‌های انجیر کشور را در بر دارد که بیان می‌کند، کشت این محصول در کل منطقه رواج ندارد که شرایط اقلیمی تولید، بازار محصول و فرهنگ کشت می‌تواند از دلایل آن باشد.

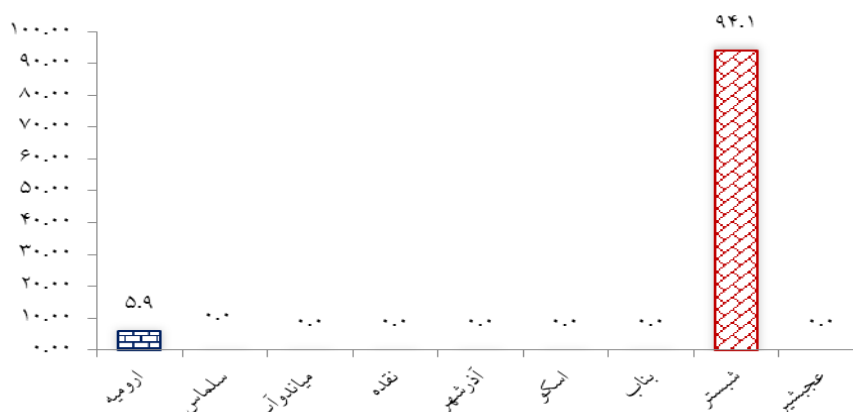
❖ زرشک آبی



نمودار ۴-۲۵۷- سهم سطح زیر کشت زرشک آبی از کل سطح زیر کشت آن در مناطق هم‌جوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

زرشک از جمله محصولات است که به اشکال مختلف تازه، آبگیری و خشک به مصرف می‌رسد، اما همان‌طور که در نمودار ۴-۲۵۷ مشاهده می‌شود، در بیشتر شهرستان‌های هم‌جوار دریاچه ارومیه تولید نمی‌شود و تنها در شهرستان‌های شبستر و اسکو از آذربایجان شرقی تولید می‌شود که هر یک به ترتیب ۶۳/۲ و ۳۶/۸ درصد سطح زیر کشت این محصول در منطقه را در بر دارند.

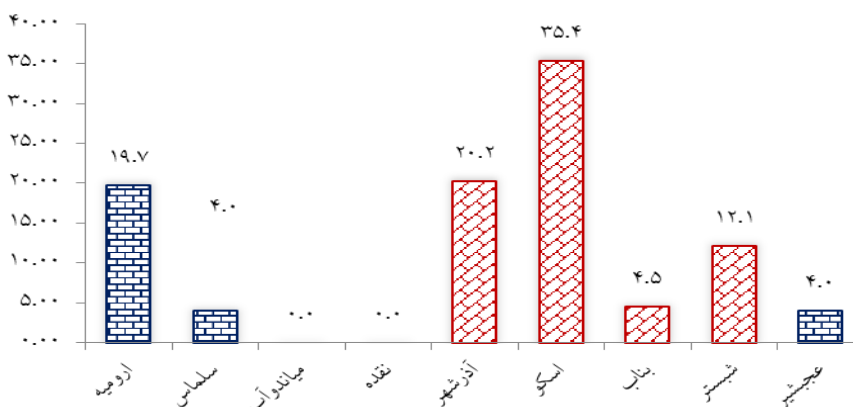
❖ انار آبی



نمودار ۴-۲۵۸- سهم سطح زیر کشت انار آبی از کل سطح زیر کشت آن در مناطق هم‌جوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

انار از جمله محصولات است که به دلیل شرایط اقلیمی در مناطق سردسیر شمال غرب ایران کمتر تولید می‌شود و همان‌طور که در نمودار ۴-۲۵۸ مشاهده می‌شود، از بین شهرستان‌های همسایه با دریاچه ارومیه تنها در شهرستان‌های شبستر و ارومیه تولید می‌شود که بر اساس آمار وزارت جهاد کشاورزی سهم شبستر از مجموع دو شهرستان ۹۴/۱ درصد و سهم ارومیه ۵/۹ درصد است که این مقدار ۰/۰۲ درصد از کل انارستان‌های کشور را تشکیل می‌دهد.

❖ پسته آبی

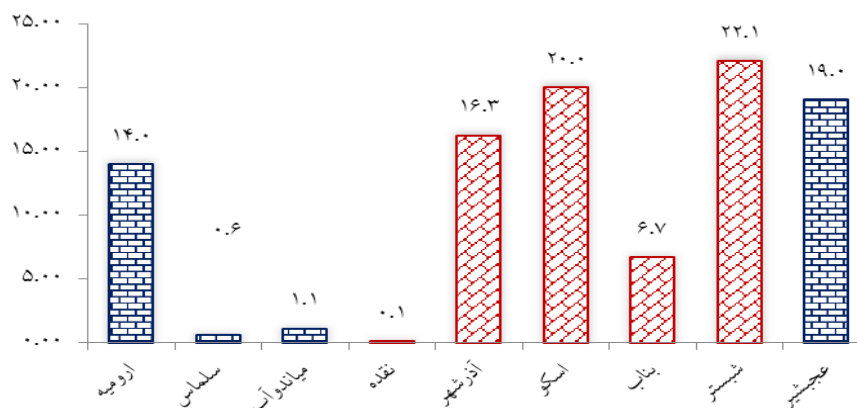


نمودار ۴-۲۵۹- سهم سطح زیر کشت پسته آبی از کل سطح زیر کشت آن در مناطق هم‌جوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

بر اساس نمودار ۴-۲۵۹ شهرستان‌های همسایه با دریاچه ارومیه واقع در استان‌های آذربایجان شرقی و غربی به ترتیب ۷۶/۳ و ۲۳/۷ درصد از مجموع باغ‌های پسته آبی در این منطقه را تشکیل می‌دهند که ۳۵/۴ درصد آن متعلق به شهرستان اسکو است و شهرستان‌های آذرشهر و ارومیه به ترتیب با ۲۰/۲ و ۱۹/۷ درصد در رتبه‌های بعدی جای

دارند. همان‌طور که مشاهده می‌شود از ۹ شهرستان مورد بررسی دو شهرستان میاندوآب و نقده دارای باغ پسته نیستند.

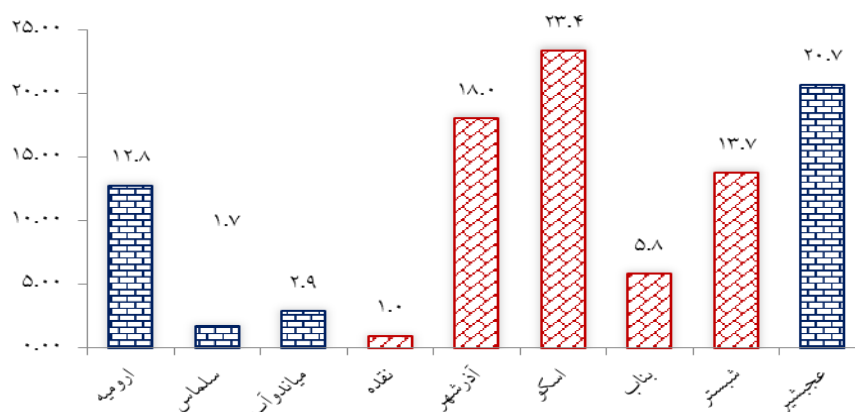
❖ بادام آبی



نمودار ۴-۲۶۰- سهم سطح زیر کشت بادام آبی از کل سطح زیر کشت آن در مناطق هم‌جوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

در نمودار ۴-۲۶۰ سهم هر یک از شهرستان‌های هم‌جوار با دریاچه ارومیه از باغ‌های بادام آبی مشاهده می‌شود که بر اساس آن ۹ شهرستان واقع در آذربایجان‌های شرقی و غربی به ترتیب ۸۴/۱ و ۱۵/۹ درصد باغ‌های بادام آبی منطقه را زیر پوشش دارند. پراکندگی باغ‌های بادام در ۵ شهرستان ساحلی آذربایجان شرقی توازن بیشتری دارد و شبستر، عجبشیر و آسکو به ترتیب با ۲۲/۱، ۲۰ و ۱۹ درصد بیشترین سهم را دارا هستند. شهرستان‌های این منطقه در مجموع ۱۱ درصد باغ‌های بادام آبی کشور را در بر دارند.

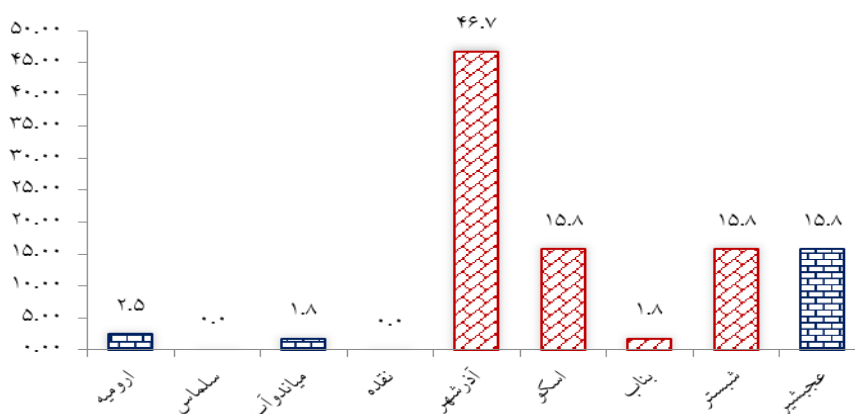
❖ گردو آبی



نمودار ۴-۲۶۱- سهم سطح زیر کشت گردو آبی از کل سطح زیر کشت آن در مناطق هم‌جوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

در نمودار ۴-۲۶۱ سهم هر یک از شهرستان‌های هم‌جوار با دریاچه ارومیه از باغ‌های گردوی آبی مشاهده می‌شود که شهرستان‌های هم‌جوار استان آذربایجان شرقی بیشتر از ۸۱/۶ درصد باغ‌های منطقه مورد مطالعه را در بر دارند و اسکو با ۲۳/۴ درصد دارای بیشترین سطح زیر کشت این محصول در پنج شهرستان مورد بررسی این استان است. همان‌طور که مشاهده می‌شود باغ‌های گردو در شهرستان‌های استان آذربایجان شرقی از تراکم بیشتری برخوردار است، بدین معنی که بیشتر شهرستان‌ها دارای سهم قابل توجهی هستند. شهرستان‌های واقع در استان آذربایجان غربی دربردارنده ۱۸/۴ درصد از باغ‌های گردوی این منطقه هستند و ارومیه با ۱۲/۸ درصد بیشترین سهم را در بین شهرستان‌های مورد بررسی در این استان دارد.

❖ سنجد آبی

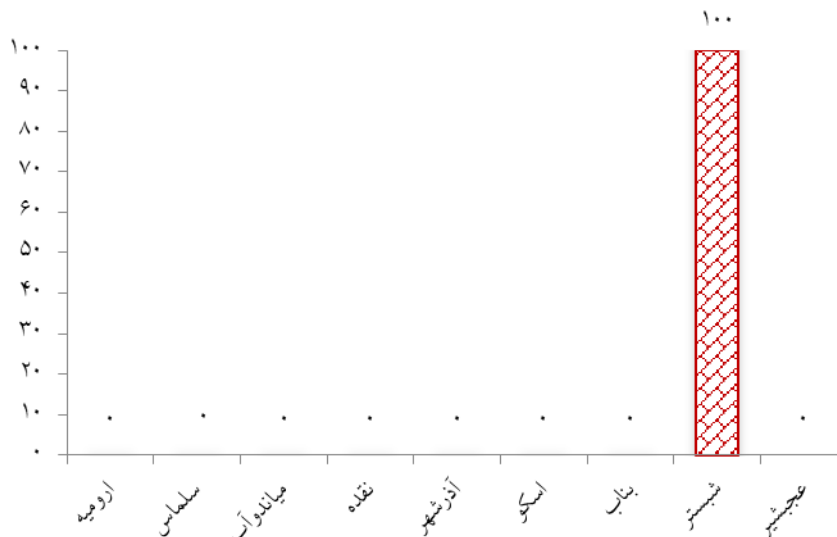


نمودار ۴-۲۶۲- سهم سطح زیر کشت سنجد آبی از کل سطح زیر کشت آن در مناطق هم‌جوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

چنانچه در نمودار ۴-۲۶۲ مشاهده می‌شود، بیش از ۹۵ درصد سطح زیر کشت سنجد آبی شهرستان‌های هم‌جوار

دریاچه ارومیه در استان آذربایجان شرقی واقع شده است که ۴۶/۷ درصد آن در شهرستان آذرشهر قرار دارد و این شهرستان تولیدکننده اصلی سنجد منطقه به شمار می آید. این در حالی است که چهار شهرستان استان آذربایجان غربی تنها ۴/۲ درصد از زمین های سنجد این منطقه را زیر پوشش دارند و می توان گفت این محصول به طور اختصاصی در سبد تولید اقتصادی کشاورزان این استان جای ندارد.

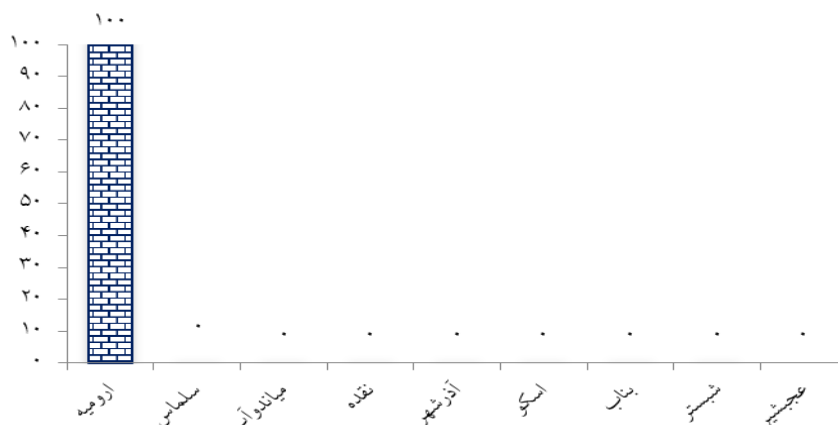
❖ زالزالک آبی



نمودار ۴-۲۶۳- سهم سطح زیر کشت زالزالک آبی از کل سطح زیر کشت آن در مناطق هم جوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

در نمودار ۴-۲۶۳ سهم هر یک از شهرستان های هم جوار با دریاچه ارومیه از باغ های زالزالک مشاهده می شود که بر اساس آن شبستر با تنها ۲ هکتار، تمام باغ های زالزالک منطقه را زیر پوشش دارد. این مقدار حدود ۱/۷ درصد باغ های زالزالک کشور را در بر دارد که بیان می کند، کشت این محصول در کل منطقه رواج ندارد که شرایط تولید و بازار محصول می تواند از دلایل آن باشد.

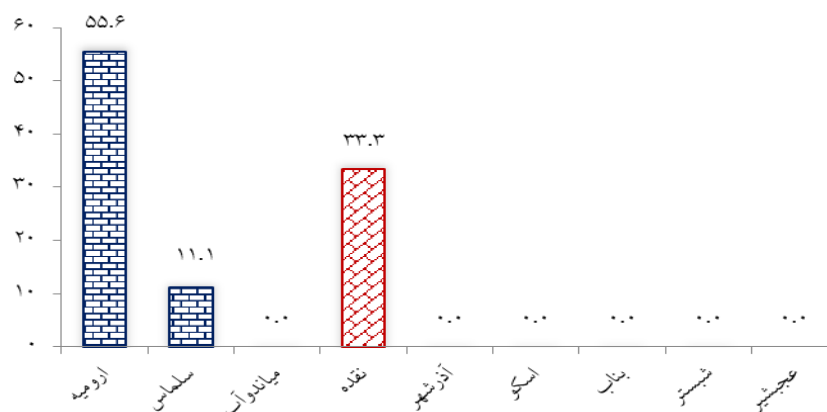
❖ سماق آبی



نمودار ۴-۲۶۴- سهم سطح زیر کشت سماق آبی از کل سطح زیر کشت آن در مناطق هم‌جوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

نمودار ۴-۲۶۴ سهم هر یک از شهرستان‌های هم‌جوار با دریاچه ارومیه از زمین‌های زیر کشت سماق آبی را نشان می‌دهد که بر اساس آن ارومیه با یک هکتار، تمام زمین‌های سماق منطقه را زیر پوشش دارد. این مقدار ۱/۷ درصد زمین‌های زیر کشت این محصول در کشور را در بر دارد که بیانگر اهمیت اندک این منطقه در کشت این محصول است.

❖ خیار آبی

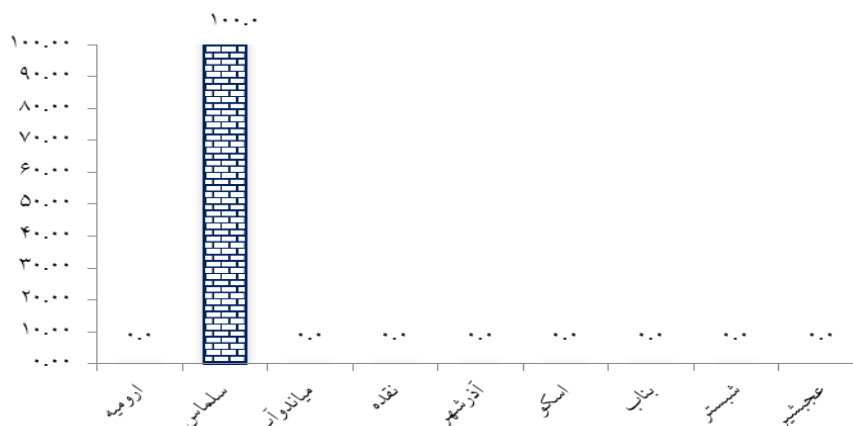


نمودار ۴-۲۶۵- سهم سطح زیر کشت خیار آبی از کل سطح زیر کشت آن در مناطق هم‌جوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

همان‌طور که در نمودار ۴-۲۶۵ مشاهده می‌شود، شهرستان‌های هم‌جوار با دریاچه ارومیه در استان آذربایجان شرقی فاقد زمین‌های زیر کشت خیار درختی هستند و تمام زمین‌های زیر کشت این محصول در جوار دریاچه در استان آذربایجان غربی واقع شده‌اند که شهرستان ارومیه با ۵۵/۶ درصد بیشترین سهم را در بین ۳ شهرستان دارای

تولید دارد و پس از آن شهرستان‌های نقده و سلماس هستند.

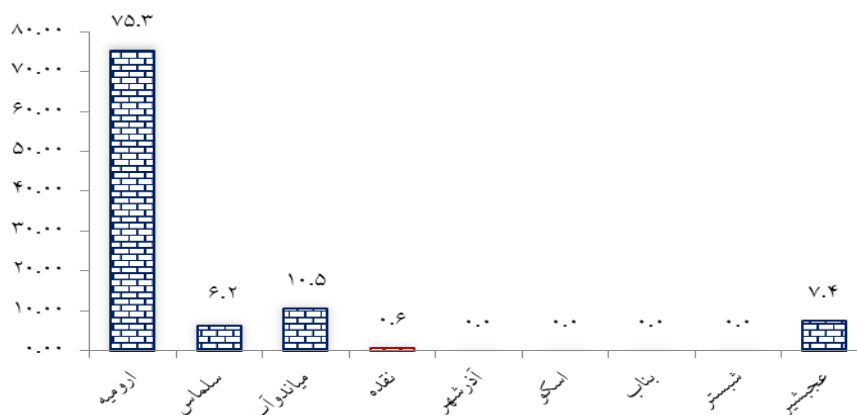
❖ سایر سبزیجات آبی



نمودار ۴-۲۶۶- سهم سطح زیر کشت سایر سبزیجات آبی از کل سطح زیر کشت آن در مناطق هم‌جوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

چنانچه در نمودار ۴-۲۶۶ مشاهده می‌شود، فقط شهرستان سلماس با یک هکتار، تمام سطح زیرکشت سایر سبزیجات تولیدی مناطق هم‌جوار دریاچه ارومیه را در بردارد. این گروه، سبزیجاتی را شامل می‌شود که به تفکیک مقدار تولید کمی دارند و از این رو در یک گروه تحت عنوان سایر سبزیجات طبقه‌بندی شده‌اند.

❖ گیاهان دارویی آبی

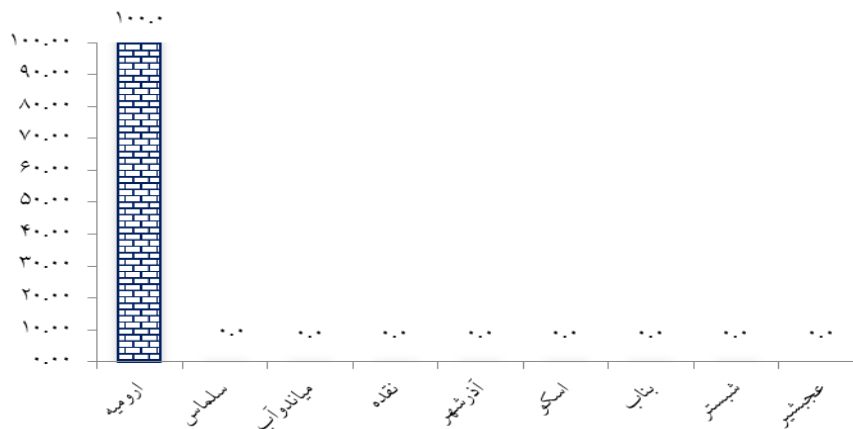


نمودار ۴-۲۶۷- سهم سطح زیر کشت گیاهان دارویی آبی از کل سطح زیر کشت آن در مناطق هم‌جوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

چنانچه در نمودار ۴-۲۶۷ مشاهده می‌شود، حدود ۹۲/۶ درصد سطح زیرکشت گیاهان دارویی آبی شهرستان‌های هم‌جوار دریاچه ارومیه در استان آذربایجان غربی واقع شده است که ۷۵/۳ درصد آن در شهرستان ارومیه قرار دارد و این شهرستان تولیدکننده اصلی گیاهان دارویی منطقه به شمار می‌آید. این در حالی است که پنج شهرستان استان

آذربایجان شرقی ۷/۴ درصد از زمین‌های گیاهان دارویی این منطقه را زیر پوشش دارند.

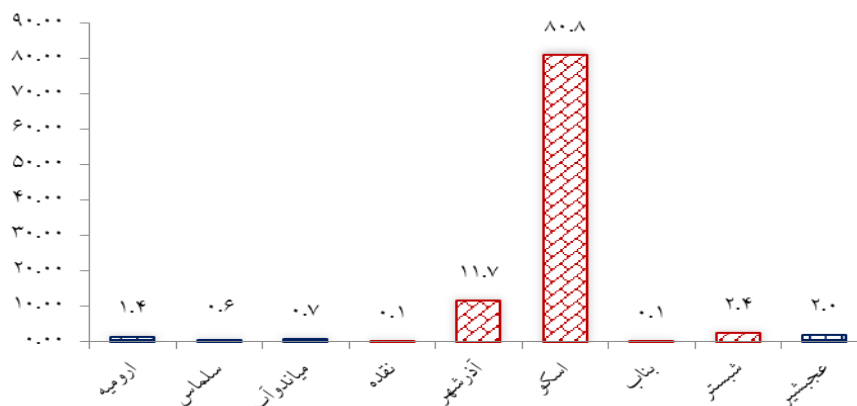
❖ سایر محصولات آبی



نمودار ۴-۲۶۸- سهم سطح زیر کشت سایر محصولات باغی آبی از کل سطح زیر کشت آن در مناطق هم‌جوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

سایر محصولات آبی، گروهی از محصولات هستند که هر یک جداگانه سطح زیر کشت اندکی دارند، از این رو در گزارش‌های جهاد کشاورزی در یک گروه قرار دارند. همان‌طور که در نمودار ۴-۲۶۸ مشاهده می‌شود، در بین ۹ شهرستان حاشیه دریاچه ارومیه، تنها ارومیه دارای زمین‌های زیر کشت این گروه از محصولات است.

❖ گلستان آبی

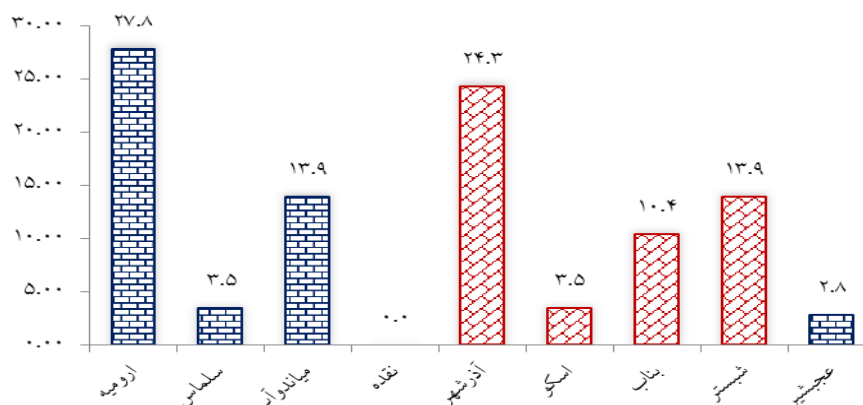


نمودار ۴-۲۶۹- سهم سطح زیر کشت گلستان آبی از کل سطح زیر کشت آن در مناطق هم‌جوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

همان‌طور که در نمودار ۴-۲۶۹ مشاهده می‌شود، از بین شهرستان‌های همسایه با دریاچه ارومیه، اسکو با ۸۰/۸ درصد بیشترین سطح زیر کشت گلستان را دارد و سهم ۸ شهرستان دیگر بسیار اندک است. شایان ذکر است بر اساس آمار جهاد کشاورزی، مجموع سطح زیر کشت منطقه مورد بررسی ۵ درصد گلستان‌های کل کشور را تشکیل

می‌دهد.

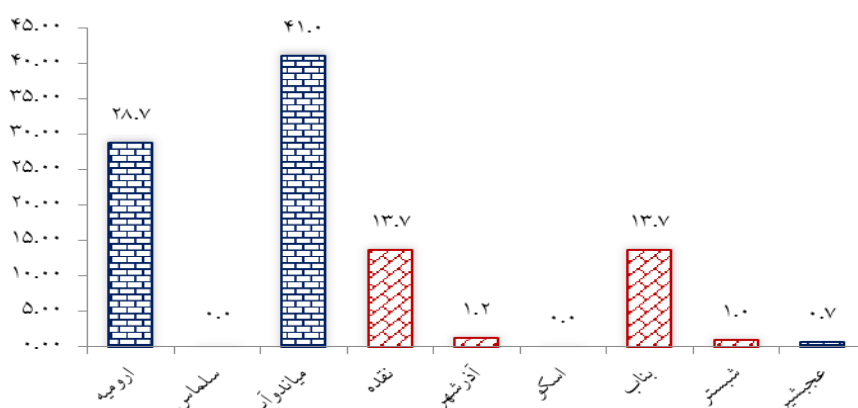
❖ زعفران آبی



نمودار ۴-۲۷۰- سهم سطح زیر کشت زعفران آبی از کل سطح زیر کشت آن در مناطق هم‌جوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

در نمودار ۴-۲۷۰ سهم هر یک از شهرستان‌های هم‌جوار با دریاچه ارومیه از زمین‌های زیر کشت زعفران مشاهده می‌شود که شهرستان‌های ساحلی استان آذربایجان شرقی بیشتر از ۵۴/۹ درصد زمین‌های زعفران منطقه مورد مطالعه را در بر دارند و آذرشهر با ۲۴/۳ درصد دارای بیشترین سطح زیر کشت این محصول در پنج شهرستان مورد بررسی این استان است. شهرستان‌های واقع در استان آذربایجان غربی دربردارنده ۴۵/۲ درصد از زمین‌های زیر کشت زعفران این منطقه هستند و ارومیه با ۲۷/۸ درصد بیشترین سهم را در بین شهرستان‌های مورد بررسی دارد.

❖ قارچ آبی

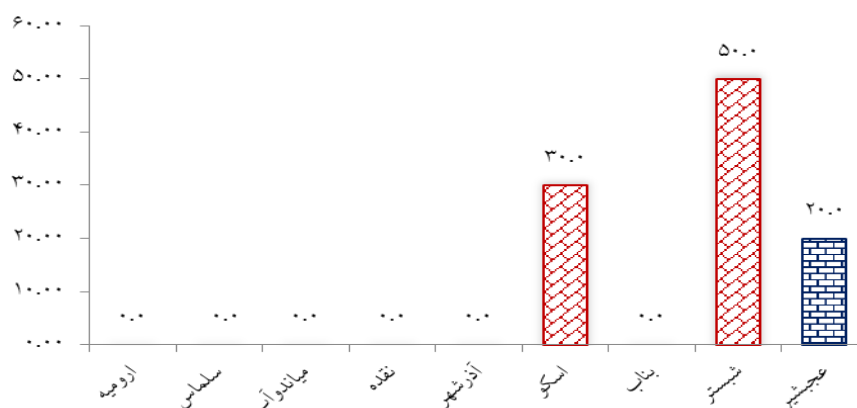


نمودار ۴-۲۷۱- سهم سطح زیر کشت قارچ آبی از کل سطح زیر کشت آن در مناطق هم‌جوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

چنانچه در نمودار ۴-۲۷۱ مشاهده می‌شود، تقریباً ۷۱ درصد سطح زیر کشت قارچ آبی شهرستان‌های هم‌جوار

دریاچه ارومیه در استان آذربایجان غربی واقع شده است که ۳۵ درصد آن در شهرستان میاندوآب قرار دارد و پس از آن ارومیه با ۲۴/۵ درصد جای دارد. این در حالی است که چهار شهرستان استان آذربایجان شرقی ۲۹ درصد از زمین‌های تولید قارچ این منطقه را زیر پوشش دارند.

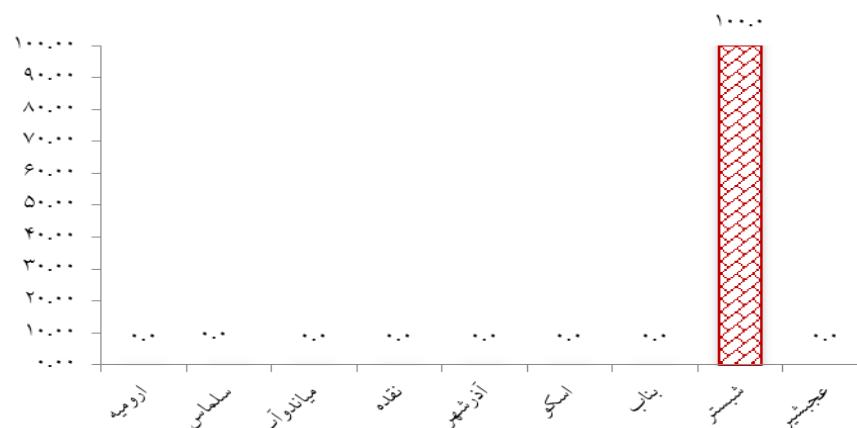
❖ فندق آبی



نمودار ۴-۲۷۲- سهم سطح زیر کشت فندق آبی از کل سطح زیر کشت آن در مناطق هم‌جوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

همان‌طور که در نمودار ۴-۲۷۲ مشاهده می‌شود، شهرستان‌های هم‌جوار با دریاچه ارومیه در استان آذربایجان غربی فاقد زمین‌های زیر کشت فندق آبی هستند و تمام زمین‌های زیر کشت این محصول در جوار دریاچه در استان آذربایجان شرقی واقع شده‌اند که شهرستان شبستر با ۵۰ درصد بیشترین سهم را در بین ۳ شهرستان دارای تولید دارد و پس از آن شهرستان‌های اسکو و عجبشیر هستند.

❖ آلو قطره‌طلا آبی



نمودار ۴-۲۷۳- سهم سطح زیر کشت آلو قطره‌طلا آبی از کل سطح زیر کشت آن در مناطق هم‌جوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

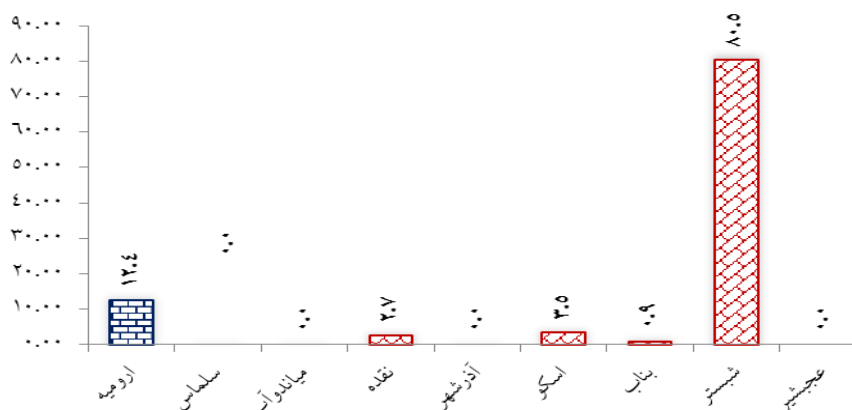
نمودار ۴-۲۷۳ سهم هر یک از شهرستان‌های هم‌جوار با دریاچه ارومیه از باغ‌های زیرکشت آلو قطره‌طلا را نشان می‌دهد که بر اساس آن شبستر با ۴۴ هکتار، تمام زمین‌های این محصول در منطقه را زیر پوشش دارد. این مقدار ۱/۶ درصد زمین‌های زیرکشت این محصول در کشور را در بر دارد که بیانگر اهمیت اندک این منطقه در کشت این محصول است. در حالی که تولید سایر محصولات هسته‌دار در منطقه آذربایجان غربی رواج زیادی دارد.

❖ عنب آبی

نمودار ۴-۲۷۴- سهم سطح زیر کشت عنب آبی از کل سطح زیر کشت آن در مناطق هم‌جوار دریاچه ارومیه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

بر اساس نمودار ۴-۲۷۴ شهرستان آذرشهر تنها تولیدکننده عنب آبی در بین شهرستان‌های حاشیه دریاچه ارومیه است که با ۵ هکتار ۰/۱۸ درصد از سطح زیرکشت کشور را تشکیل می‌دهد. البته در شهرستان‌های دیگر در سطوح محلی کشت انجام می‌شود که در آمارهای رسمی استانی این محصول بیش از این آمار ارائه شده، ذکر نشده است.

❖ بادام دیم



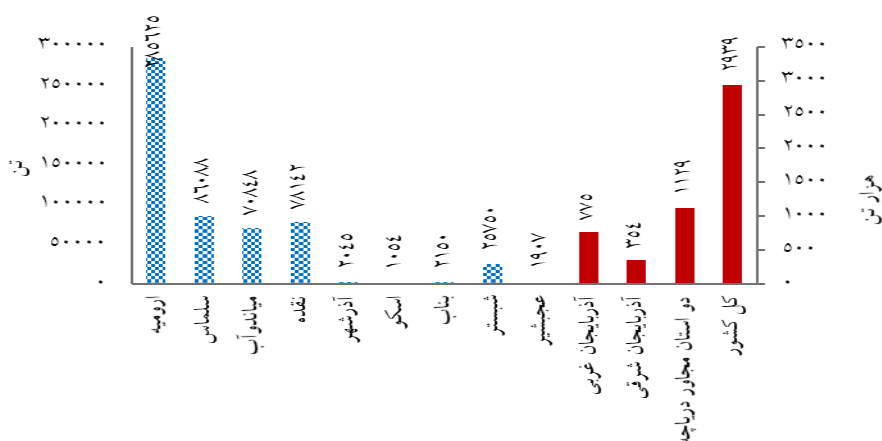
نمودار ۴-۲۷۵- سهم سطح زیر کشت بادام دیم از کل سطح زیر کشت آن در مناطق هم‌جوار دریاچه ارومیه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

بر اساس نمودار ۴-۲۷۵ شهرستان‌های همسایه با دریاچه ارومیه واقع در استان‌های آذربایجان شرقی و غربی به ترتیب ۸۵/۳ و ۱۵/۱ درصد از مجموع باغ‌های بادام دیم در این منطقه را تشکیل می‌دهند که ۸۰/۵ درصد آن متعلق به شهرستان شبستر است. این موضوع بیانگر آن است که شهرستان شبستر قطب تولید بادام دیم منطقه مورد بررسی است. شایان ذکر است، باغ‌های بادام دیم ۲۷ درصد کل باغ‌های بادام (آبی و دیم) شهرستان شبستر را تشکیل می‌دهد.

۴-۲-۵- بررسی میزان تولید محصولات باغی هر منطقه به تفکیک محصول

بررسی میزان تولید محصولات باغی هر منطقه به تفکیک محصول در نمودارهای زیر آورده شده است. نتایج آمار و ارقام در این بخش نشان داد که شهرستان ارومیه در محصولات سیب آبی، آلو آبی، شفتالو آبی، شلیل آبی، انگور آبی، توت درختی آبی، توت‌فرنگی آبی، انجیر آبی، پسته آبی، بادام آبی، سماق آبی، خیار آبی، گیاهان دارویی آبی و قارچ آبی بیشترین میزان تولید را داشته است. همچنین شهرستان شبستر نیز برای محصولات گلابی آبی، به آبی، آلبالو آبی، گیلان آبی، هلو آبی، زردآلو آبی، زرشک آبی، زالزالک آبی، فندق آبی، آلو قطره‌طلا آبی و بادام دیم از میزان تولید بیشتری برخوردار بوده است. شهرستان اسکو در دو محصول گردو آبی و گلستان آبی، شهرستان آذرشهر در سه محصول عناب آبی، سنجد آبی و زعفران آبی و همچنین شهرستان سلماس نیز برای سایر سبزیجات آبی بیشترین تولید را داشته‌اند.

❖ سیب آبی

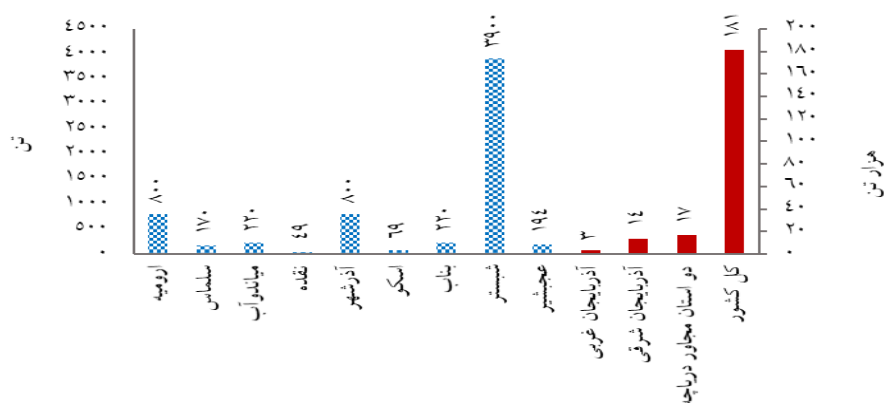


نمودار ۴-۲۷۶- تولید سیب آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (تن - هزار تن)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

تولید سیب آبی برای شهرستان هم‌جوار با دریاچه ارومیه، دو استان آذربایجان شرقی و غربی، مجموع این دو استان و کل کشور در نمودار ۴-۲۷۶ نشان داده شده است. همان‌طور که مشاهده می‌شود، کل تولید سیب آبی کشور در سال ۱۳۹۷ معادل با ۲۹۳۹ هزار تن بوده است. دو استان مجاور دریاچه ارومیه نیز معادل با ۱۱۲۹ هزار تن، ۳۸/۴۱ درصد از کل تولید سیب آبی کشور را به خود اختصاص داده‌اند که ۲۶/۳۶ درصد آن مربوط به استان آذربایجان غربی و ۱۲/۰۴ درصد نیز مربوط به استان آذربایجان شرقی بوده است. سه شهرستان ارومیه، سلماس و نقده به ترتیب با ۲۸۵۶۲۵، ۸۶۰۸۸ و ۷۸۱۴۲ تن از نظر تولید در جایگاه اول تا سوم قرار دارند.

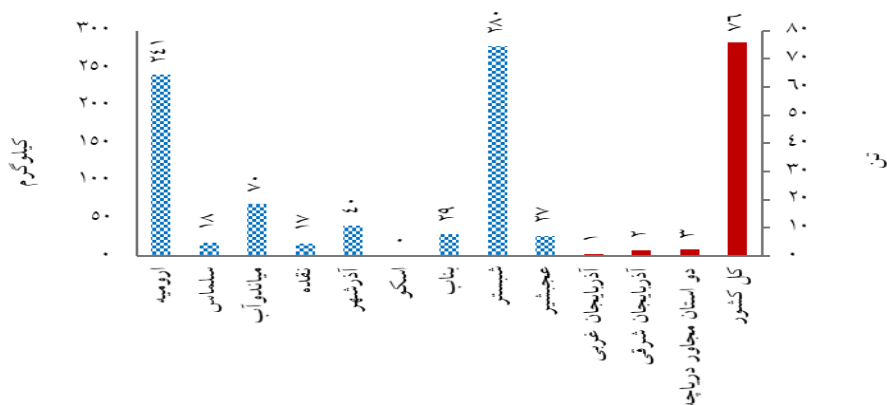
❖ گلابی آبی



نمودار ۴-۲۷۷- تولید گلایی آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (هزار تن - تن)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

مطابق نمودار ۴-۲۷۷ کل تولید گلایی آبی کشور در سال ۱۳۹۷ معادل با ۱۸۱ هزار تن بوده است. استان آذربایجان شرقی با ۱۴ هزار تن، ۷/۷۳ درصد و استان آذربایجان غربی با ۳ هزار تن، ۱/۶۵ درصد از کل تولید گلایی آبی کشور را به شامل می‌شوند. عمده تولید گلایی آبی در شهرستان‌های مورد مطالعه به شبستر با ۳۹۰۰ تن تعلق دارد، آذرشهر و ارومیه هر دو با ۸۰۰ تن در جایگاه دوم قرار دارند.

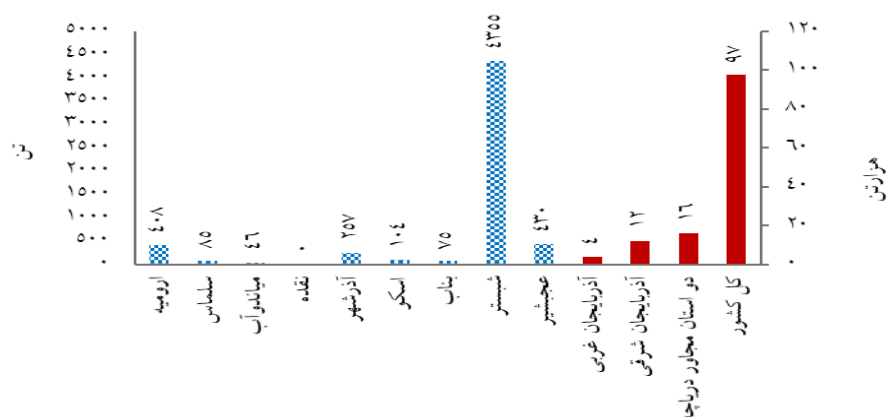
❖ به آبی



نمودار ۴-۲۷۸- تولید به آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (کیلوگرم - تن)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

کل تولید به آبی کشور در سال ۱۳۹۷ معادل با ۷۶ هزار تن بوده است. با توجه به در نمودار ۴-۲۷۸ مشاهده می‌شود دو استان مجاور دریاچه ۴ درصد از کل تولید این محصول را به خود اختصاص داده‌اند. شهرستان‌های شبستر و ارومیه به ترتیب با ۲۸۰ و ۲۴۱ تن دارای بیشترین تولید در منطقه هم‌جوار دریاچه می‌باشند.

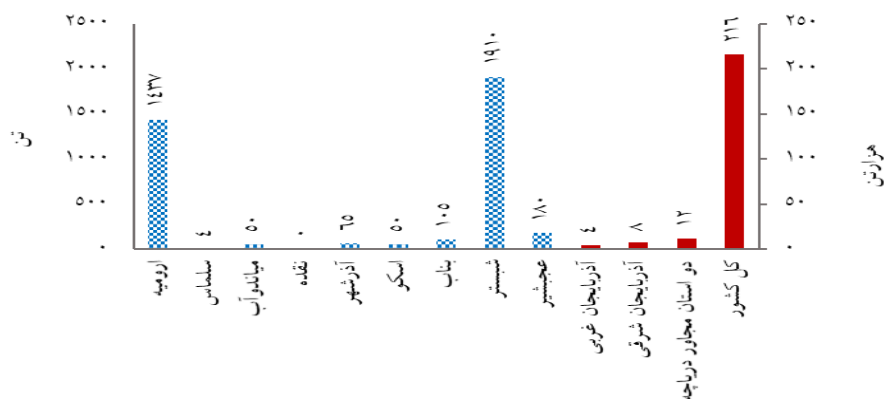
❖ آلبالو آبی



نمودار ۴-۲۷۹- تولید آلبالو آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (هزار تن - تن)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

با توجه به نمودار ۴-۲۷۹ تولید آلبالو آبی کشور، در سال ۱۳۹۷ تولید این محصول در کشور ۹۷ هزار تن بوده است. دو استان مورد مطالعه در مجموع شامل ۱۶/۵ درصد از تولید این محصول می‌باشند که ۱۲ هزار تن آن متعلق به استان آذربایجان شرقی بوده است و ۴ هزار تن به آذربایجان غربی اختصاص یافته است. شهرستان‌های شبستر و عجبشیر به ترتیب با ۴۳۵۵ و ۴۳۰ تن بیشترین سطح تولید را داشته‌اند و ارومیه و آذرشهر به ترتیب با ۴۰۸ و ۲۵۷ تن در رتبه‌های سوم و چهارم از نظر تولید قرار دارند.

❖ گیلان آبی

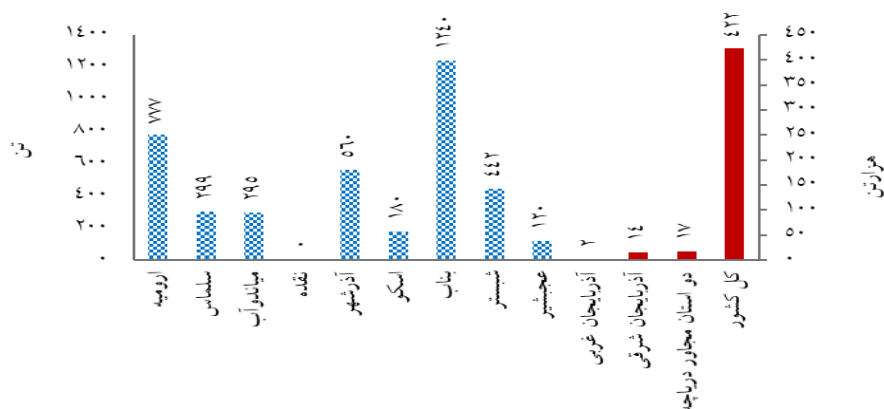


نمودار ۴-۲۸۰- تولید گیلان آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (هزار تن - تن)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

تولید گیلان آبی در منطقه مورد مطالعه در نمودار ۴-۲۸۰ بیان می‌کند، کل تولید این محصول کشور در سال ۱۳۹۷ معادل ۲۱۶ هزار تن بوده است. استان آذربایجان شرقی و غربی هر یک به ترتیب با ۸ و ۴ هزار تن، در مجموع ۵/۵۶ درصد از تولید گیلان آبی کشور را به خود اختصاص داده‌اند. در میان شهرستان‌های مذکور

نیز، سه شهرستان ارومیه، شبستر و عجبشیر به ترتیب با ۱۴۳۷، ۱۹۱۰ و ۱۸۰ تن در جایگاه اول تا سوم قرار دارند.

❖ گوجه سبز آبی

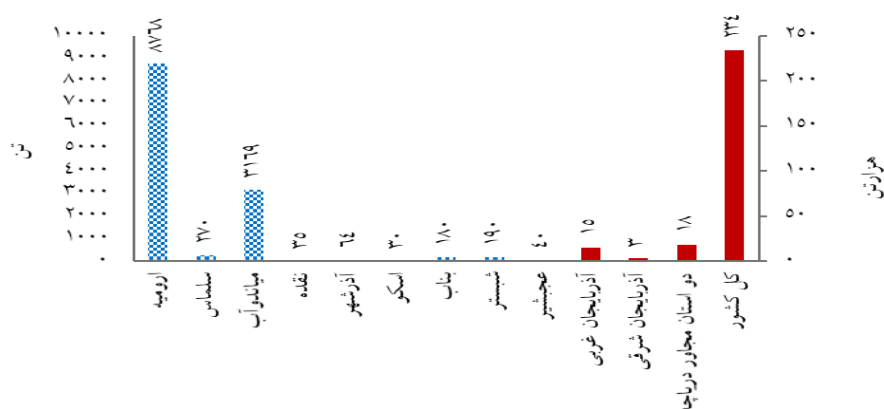


نمودار ۴-۲۸۱- تولید گوجه سبز آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (هزار تن - تن)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

همان گونه که در نمودار ۴-۲۸۱ مشاهده می‌کنید در سال ۱۳۹۷ تولید گوجه سبز آبی در کشور ۴۲۲ هزارتن بوده است، استان‌های آذربایجان غربی و آذربایجان شرقی به ترتیب با ۲ و ۱۴ هزار تن، سهم اندکی معادل ۴/۰۲ درصد در تولید این محصول در کشور داشته‌اند. بناب، آذرشهر و ارومیه به ترتیب با ۱۲۴۰، ۷۷۷ و ۵۶۰ تن در جایگاه اول تا سوم از نظر تولید گوجه سبز آبی قرار دارند.

❖ آلو آبی



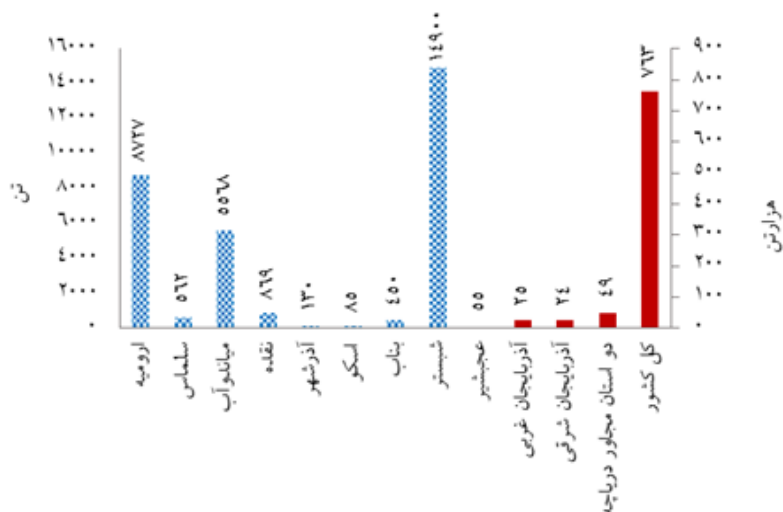
نمودار ۴-۲۸۲- تولید آلو آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (هزار تن - تن)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

در سال ۱۳۹۷، در کشور میزان تولید آلو آبی ۲۳۴ هزار تن بوده است و همان‌طور که در نمودار ۴-۲۸۲ نشان داده شده است استان آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی به ترتیب دارای ۱/۲۸ و ۶/۴۱ درصد از تولید این محصول در کل کشور می‌باشند. ارومیه و میاندوآب به ترتیب با ۸۷۶۸ و ۳۱۶۹ تن، اسکو و نقده به ترتیب با ۳۰ و ۳۵ تن ۲۳۵

بیشترین و کمترین تولید آلو آبی در منطقه هم‌جوار دریاچه را دارند.

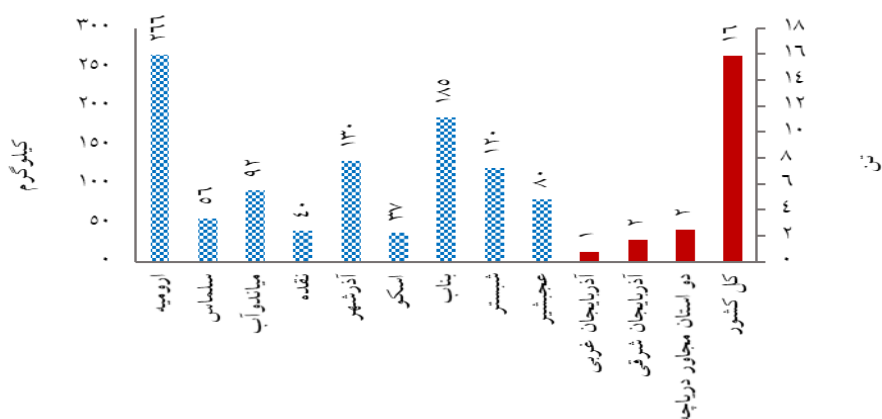
❖ هلو آبی



نمودار ۴-۲۸۴- تولید هلو آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (هزار تن - تن)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

نمودار ۴-۲۸۳ بیان می‌کند کل تولید هلو آبی کشور را در سال ۱۳۹۷ معادل با ۷۶۳ هزار تن بوده است. استان آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی با ۴۹ هزار هکتار، ۶/۴۲ درصد از تولید هلو آبی در کشور را شامل می‌شوند. سهم آذربایجان شرقی ۳/۱۴ درصد و سهم آذربایجان غربی ۳/۲۷ درصد می‌باشد. عمده تولید هلو آبی در شهرستان‌های مورد مطالعه به شبستر و ارومیه با ۱۴۹۰۰ و ۸۷۲۷ تن تعلق دارد، عجبشیر و اسکو به ترتیب با ۵۵ و ۸۵ تن با کمترین تولید در جایگاه نهم و هشتم قرار دارند.

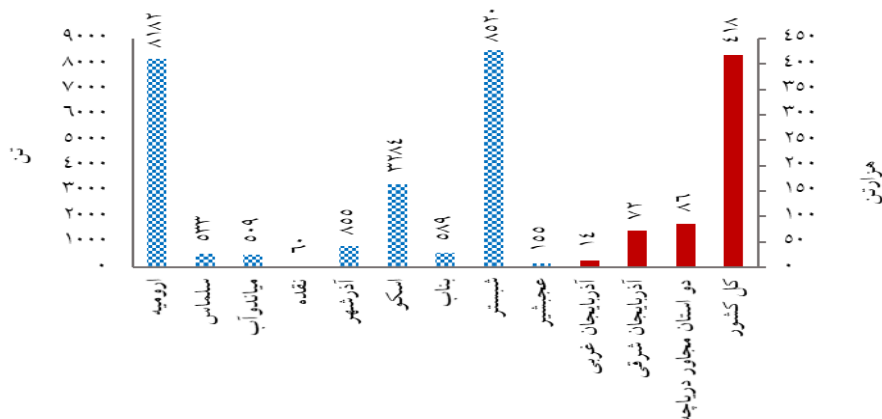
❖ شفتالو آبی



نمودار ۴-۲۸۴- تولید شفتالو آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (هزار تن - تن)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

نمودار ۴-۲۸۴ بیانگر تولید ۱۶ تن شفتالو آبی در کشور در سال ۱۳۹۷ است. استان‌های آذربایجان غربی و آذربایجان شرقی به ترتیب با ۱ و ۲ تن، ۶/۲۵ و ۱۲/۵ درصد از تولید این محصول در کشور را به خود اختصاص می‌دهند. ارومیه، بناب و آذرشهر به ترتیب با ۲۶۶، ۱۸۵ و ۱۳۰ تن در جایگاه اول تا سوم از نظر تولید شفتالو آبی قرار دارند.

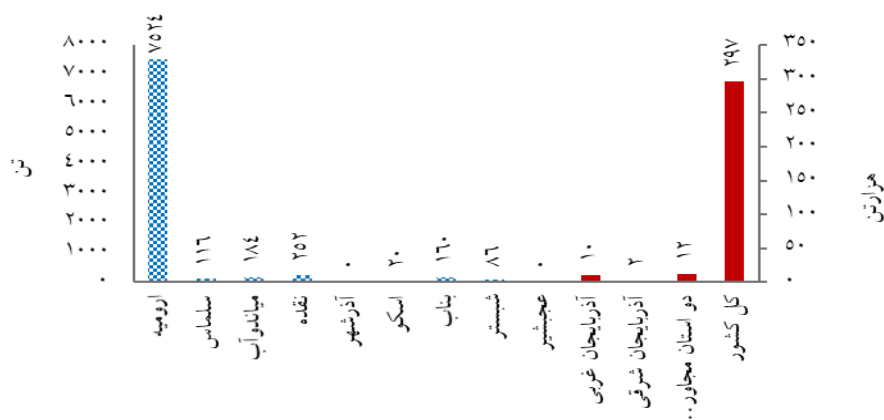
❖ زردآلو آبی



نمودار ۴-۲۸۵- تولید زردآلو آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (هزار تن - تن)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

در سال ۱۳۹۷، میزان تولید زردآلو در کشور ۴۱۸ هزار تن بوده است. نمودار ۴-۲۸۵ نشان می‌دهد استان آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی به ترتیب دارای ۷۲ و ۱۴ هزار تن بوده و در مجموع شامل ۲۰/۵۸ درصد از تولید این محصول در کل کشور می‌باشند. شبستر و ارومیه به ترتیب با ۸۵۲۰ و ۸۱۸۲ تن، نقده و عجبشیر به ترتیب با ۶۰ و ۱۵۵ تن بیشترین و کمترین تولید زردآلو آبی را در منطقه مورد مطالعه را دارند.

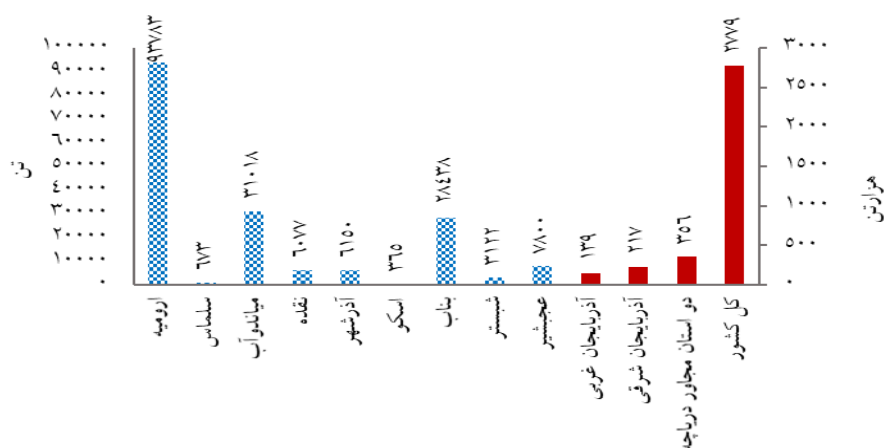
❖ شلیل آبی



نمودار ۴-۲۸۶- تولید شلیل آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (هزار تن - تن)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

با توجه به نمودار ۴-۲۸۶ مشاهده می‌کنید در سال ۱۳۹۷، تولید شلیل آبی در کشور ۲۹۷ هزار تن بوده است. استان‌های آذربایجان غربی و آذربایجان شرقی به ترتیب ۱۰/۰۱ و ۲/۱۶ هزار تن، در مجموع ۴/۰۴ درصد از تولید این محصول در کشور را به خود اختصاص می‌دهند. ارومیه، نقده و میاندوآب به ترتیب با ۷۵۲۴، ۲۵۲ و ۱۸۴ تن در جایگاه اول تا سوم از نظر تولید شلیل آبی در منطقه هم‌جوار دریاچه قرار دارند.

❖ انگور آبی

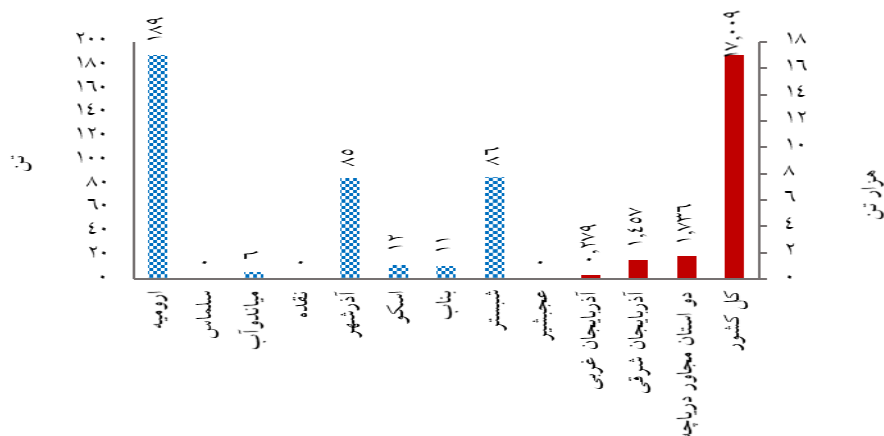


نمودار ۴-۲۸۷- تولید انگور آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (هزار تن - تن)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

نمودار ۴-۲۸۷ بیان می‌کند در سال ۱۳۹۷ معادل ۲۷۷۹ هزار تن از تولیدات کشاورزی به تولید انگور آبی اختصاص یافته است. دو استان مورد مطالعه در مجموع با ۳۵۶ هزار تن، ۱۲/۸۱ درصد از تولید انگور آبی در کشور را شامل می‌شوند. سهم آذربایجان شرقی ۷/۸۰ درصد و سهم آذربایجان غربی ۵ درصد می‌باشد. عمده تولید انگور آبی

در شهرستان‌های مورد مطالعه به ارومیه و میاندوآب با ۹۳۷۸۳ و ۳۱۰۱۸ تن توت درجاری دارد، اسکو و سلماس به ترتیب با ۳۶۵ و ۶۷۳ تن با کمترین تولید در جایگاه نهم و هشتم قرار دارند.

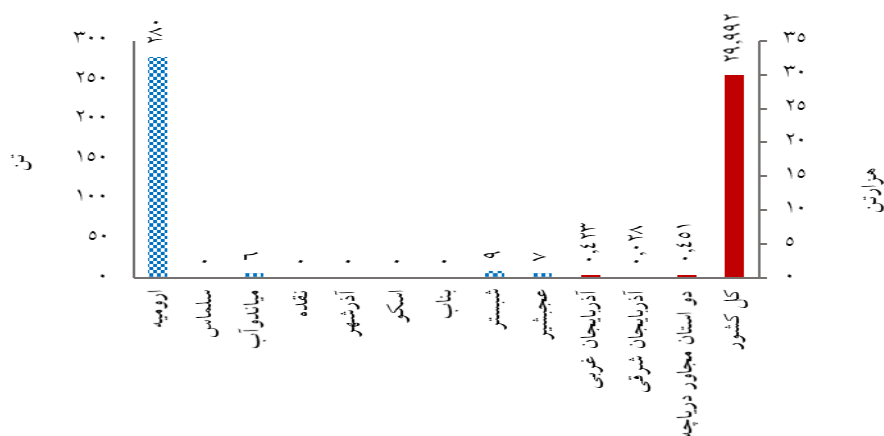
❖ توت درختی آبی



نمودار ۴-۲۸۸- تولید توت درختی آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (هزار تن - تن)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

در سال ۱۳۹۷، ۱۷ هزار تن به تولید توت درختی آبی اختصاص یافته است. نمودار ۴-۲۸۸ نشان می‌دهد استان آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی به ترتیب دارای ۱۴۵۷ و ۲۷۹ تن بوده و در مجموع شامل ۱۰/۲۱ درصد از تولید این محصول در کل کشور می‌باشند. به ارومیه و شبستر به ترتیب با ۸۶ و ۱۸۹ تن بیشترین تولید توت درختی آبی را در منطقه مورد مطالعه دارند.

❖ توت‌فرنگی آبی

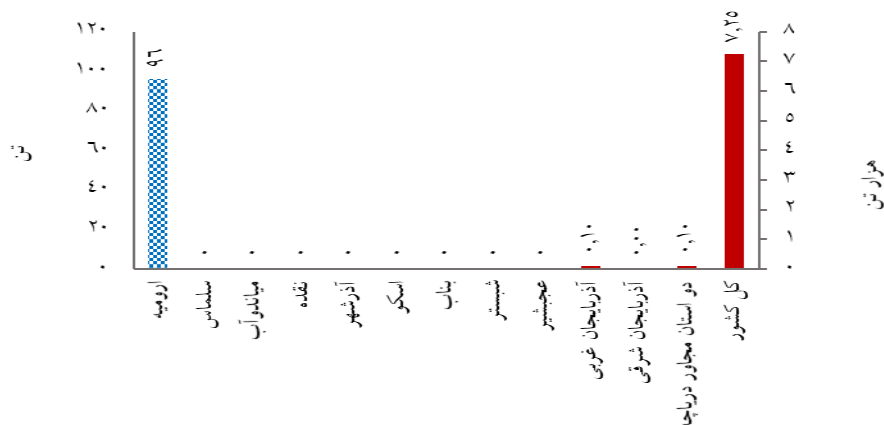


نمودار ۴-۲۸۹- تولید توت‌فرنگی آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (هزار تن - تن)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

با توجه به نمودار ۴-۲۸۹ کل تولید توت‌فرنگی آبی کشور در سال ۱۳۹۷ معادل با ۳۰ هزار تن بوده است. استان

نمودار ۴-۲۹۰ بیان می‌کند در سال ۱۳۹۷ معادل با ۱۹ هزار تن از کل تولیدات کشاورزی به زرشک آبی اختصاص یافته است. استان آذربایجان شرقی ۳۴ تن، معادل با ۰/۱۷ درصد از تولید این محصول در کشور را شامل می‌شود. زرشک آبی در شهرستان‌های هم‌جوار دریاچه فقط در شیبستر و اسکو تولید می‌شود.

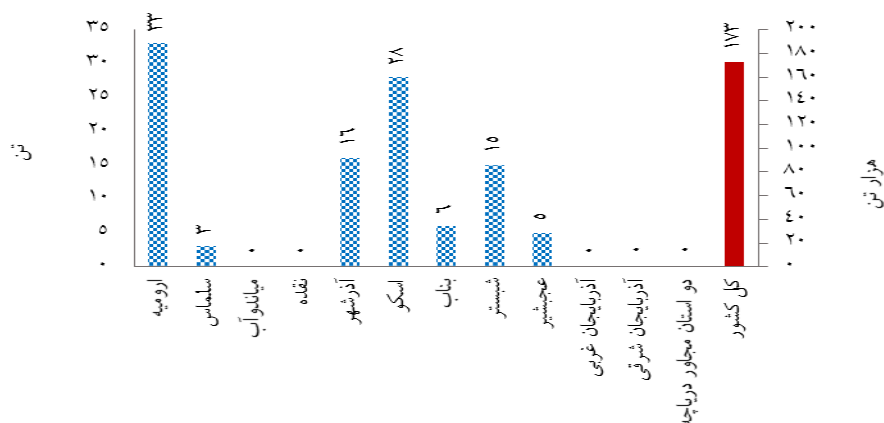
❖ انار آبی



نمودار ۴-۲۹۱- تولید انار آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (هزار تن - تن)
 مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

در سال ۱۳۹۷ همان‌طور که در نمودار ۴-۲۹۱ نشان داده شده است معادل با ۹۰۷ هزار تن به تولید انار آبی اختصاص یافته است. دو استان هم‌جوار دریاچه در مجموع ۵ هزار تن از تولید این محصول در کشور را شامل می‌شوند. سهم استان‌های آذربایجان غربی و آذربایجان شرقی به ترتیب ۹۶۹ و ۴۱۹۱ تن می‌باشد. شبستر و ارومیه به ترتیب با ۱۳۰ و ۸ تن تنها شهرستان‌های منطقه هستند که تولید انار آبی دارند.

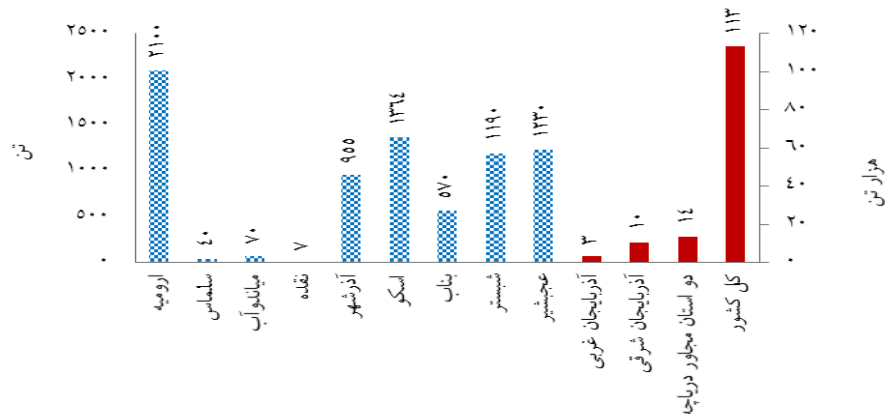
❖ پستہ آبی



نمودار ۴-۲۹۲- تولید پسته آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (تن- هزار تن)
 مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

همان‌طور که در نمودار ۴-۲۹۲ مشاهده می‌شود، در سال ۱۳۹۷ بیش از ۱۷۳ هزار تن پسته آبی در کشور تولید شده است که ۳۷۴ تن آن در دو استان مجاور دریاچه ارومیه تولید شده است. از بین شهرستان‌های حاشیه دریاچه، ارومیه و اسکو به ترتیب با ۳۳ و ۲۸ تن بیشترین تولید پسته را داشته‌اند که در مقایسه با تولید کشور بیان می‌کند، با توجه به شرایط تولیدی و اقلیمی این محصول از جذابیت چندانی برای کشاورزان این منطقه برخوردار نیست.

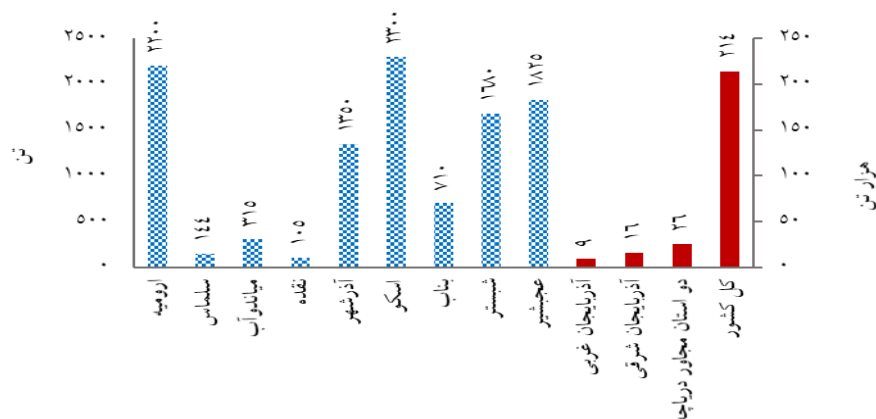
❖ بادام آبی



نمودار ۴-۲۹۳- تولید بادام آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (تن- هزار تن)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

از ۱۱۳ هزار تن تولید بادام آبی در کشور ۱۴ هزار تن آن در دو استان آذربایجان شرقی و غربی تولید می‌شود که ۱۲ درصد تولید کشور را در بردارد. همان‌طور که در نمودار ۴-۲۹۳ مشاهده می‌شود، باوجود آن‌که استان آذربایجان شرقی در مقایسه با آذربایجان غربی تولید بیشتری دارد، در بین شهرستان‌های مجاور دریاچه، ارومیه با ۲۱۰۰ تن بیشترین تولید را داشته است که به دلیل عملکرد در واحد سطح بیشتر این شهرستان در محصول بادام آبی بوده است.

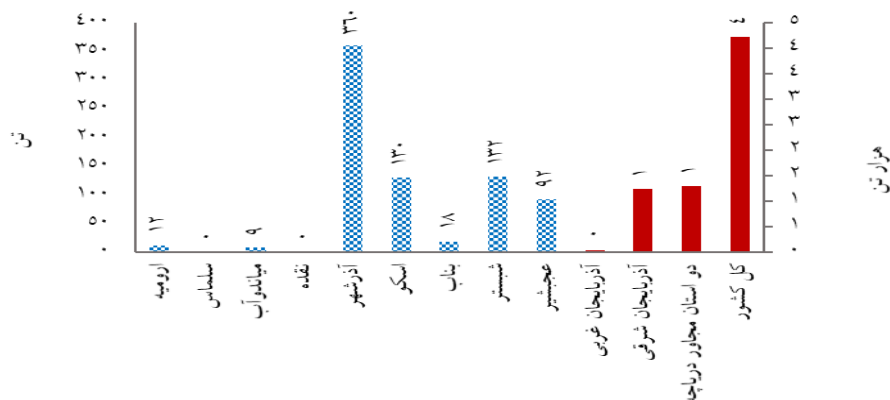
❖ گردو آبی



نمودار ۴-۲۹۴- تولید گردو آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (تن- هزار تن)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

همان طور که در نمودار ۴-۲۹۴ مشاهده می شود، در سال ۱۳۹۷ بیش از ۲۱۴ هزار تن گردوی آبی در کشور تولید شده است که ۲۶ هزار تن آن در دو استان مجاور دریاچه ارومیه تولید شده است که حدود ۱۲ درصد تولید کل کشور را در برمی گیرد. از بین شهرستان های حاشیه دریاچه، اسکو و ارومیه به ترتیب با ۲۳۰۰ و ۲۲۰۰ تن بیشترین تولید گردوی آبی را داشته اند.

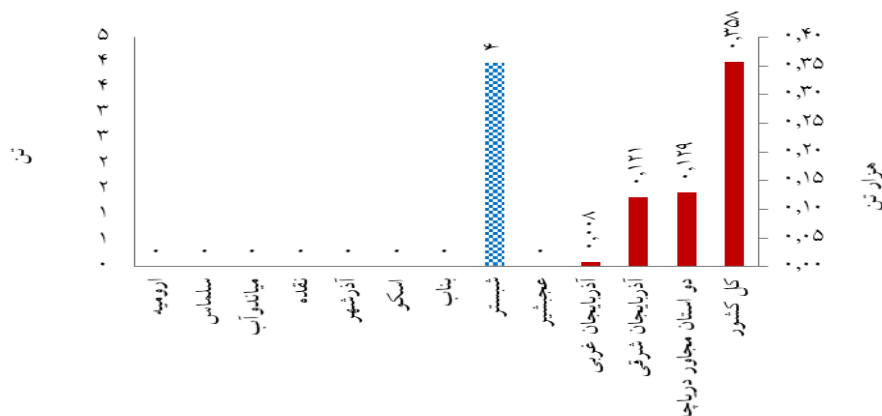
❖ سنجد آبی



نمودار ۴-۲۹۵- تولید سنجد آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (تن- هزار تن)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

در نمودار ۴-۲۹۵ وضعیت تولید سنجد آبی کشور مشاهده می شود که بر اساس آن در سال ۱۳۹۷ بیش از ۴ هزار تن سنجد آبی در کشور تولید شده است که ۱۲۸۶ تن آن در دو استان مجاور دریاچه ارومیه تولید شده است که حدود ۳۰ درصد تولید کل کشور را در برمی گیرد. از بین شهرستان های حاشیه دریاچه، آذرشهر با ۳۶۰ تن بیشترین تولید سنجد آبی را داشته است و پس از آن شهرستان های شبستر و اسکو قرار دارند.

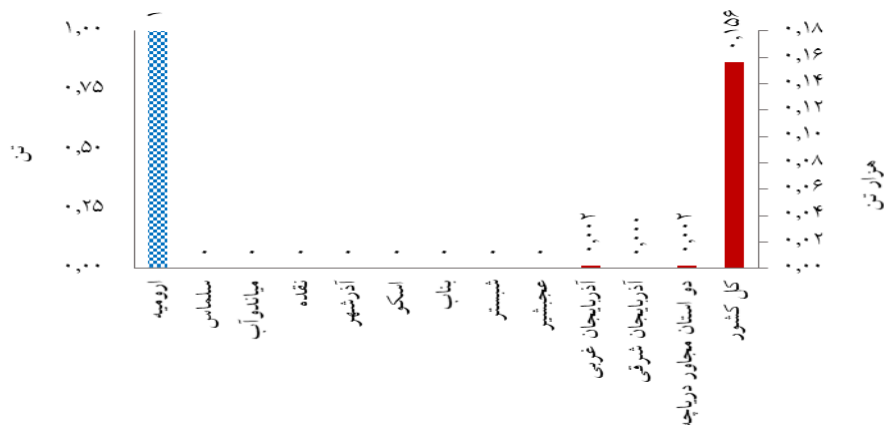
❖ زالزالک آبی



نمودار ۴-۲۹۶- تولید زالک آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (تن- هزار تن)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

از ۳۵۸ تن تولید زالک آبی در کشور ۱۲۹ تن آن در دو استان آذربایجان شرقی و غربی تولید می‌شود که ۳۶ درصد تولید کشور را در بردارد. همان‌طور که در نمودار ۴-۲۹۶ مشاهده می‌شود، باوجود سهم بالای دو استان در تولید کشور، در بین شهرستان‌های مجاور دریاچه، تنها شبستر دارای تولید زالک بوده است و سایر شهرستان‌ها تولیدی نداشته‌اند. در واقع مقدار عمده تولید این محصول در شهرستان‌های غیر ساحلی این دو استان رخ داده است.

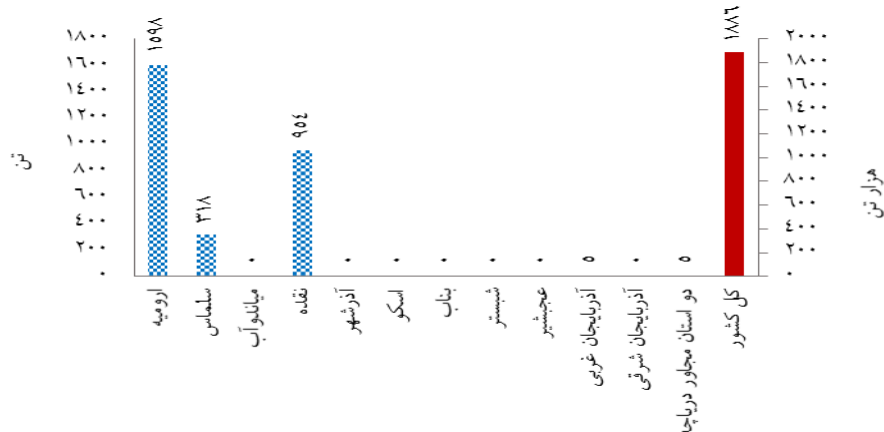
❖ سماق آبی



نمودار ۴-۲۹۷- تولید سماق آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (تن- هزار تن)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

بر اساس آمار سال ۱۳۹۷ وزارت کشاورزی، همان‌طور که در نمودار ۴-۲۹۷ مشاهده می‌شود، تولید کل سماق آبی کشور ۱۵۶ تن بوده است که یک تن آن در شهرستان ارومیه استان آذربایجان غربی انجام شده است و سایر شهرستان‌های مورد بررسی این منطقه تولیدی نداشته‌اند.

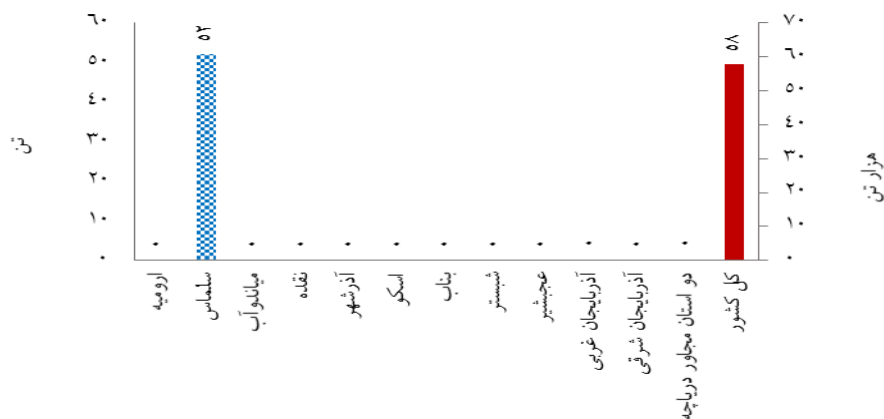
❖ خیار آبی



نمودار ۴-۲۹۸- تولید خیار آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (تن- هزار تن)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

از ۱۸۸۶ هزار تن تولید خیار درختی آبی در کشور ۵ هزار تن در استان آذربایجان غربی بوده است. همان طور که در نمودار ۴-۲۹۸ مشاهده می شود، در بین شهرستان های مجاور دریاچه، ارومیه با ۱۵۹۸ تن بیشترین تولید را داشته و پس از آن نقده و سلماس به ترتیب با ۹۵۴ و ۳۱۸ تن بوده است.

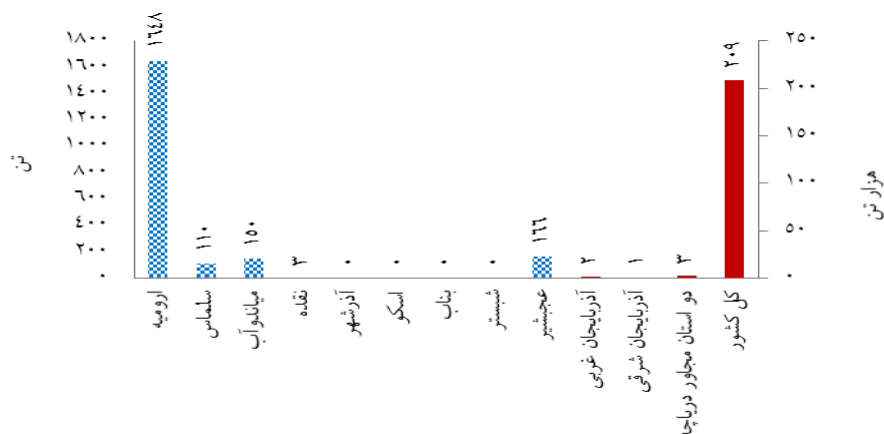
❖ سایر سبزیجات آبی



نمودار ۴-۲۹۹- تولید سایر سبزیجات آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (تن- هزار تن)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

در نمودار ۴-۲۹۹ وضعیت تولید سایر سبزیجات آبی کشور مشاهده می شود که بر اساس آن در سال ۱۳۹۷ بیش از ۵۸ هزار تن سایر سبزیجات آبی در کشور تولید شده است که ۵۲ تن آن در استان آذربایجان غربی تولید شده و استان آذربایجان شرقی تولیدی نداشته است. از بین شهرستان های حاشیه دریاچه، تنها سلماس این گروه محصولات را تولید کرده است که در واقع همه تولید استان آذربایجان غربی نیز متعلق به این شهرستان بوده است.

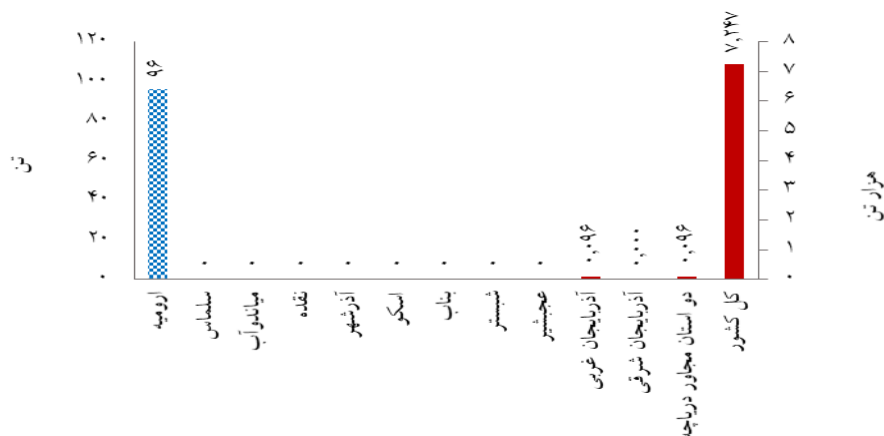
❖ گیاهان دارویی آبی



نمودار ۴-۳۰۰- تولید گیاهان دارویی آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (تن- هزار تن)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

بر اساس آمار وزارت جهاد کشاورزی در سال ۱۳۹۷، حدود ۲۰۹ هزار تن گیاهان دارویی در کشور تولید شده است که ۲/۷۸ هزار تن آن در استان‌های مجاور دریاچه ارومیه تولید شده که بیشتر آن متعلق به استان آذربایجان غربی بوده است. در بین شهرستان‌های منطقه مورد مطالعه نیز، ارومیه با ۱۶۴۸ تن بیشترین تولید گیاهان دارویی را داشته و پس از آن عجبشیر و میاندوآب به ترتیب با ۱۶۶ و ۱۵۰ تن در رتبه‌های بعدی جای دارند.

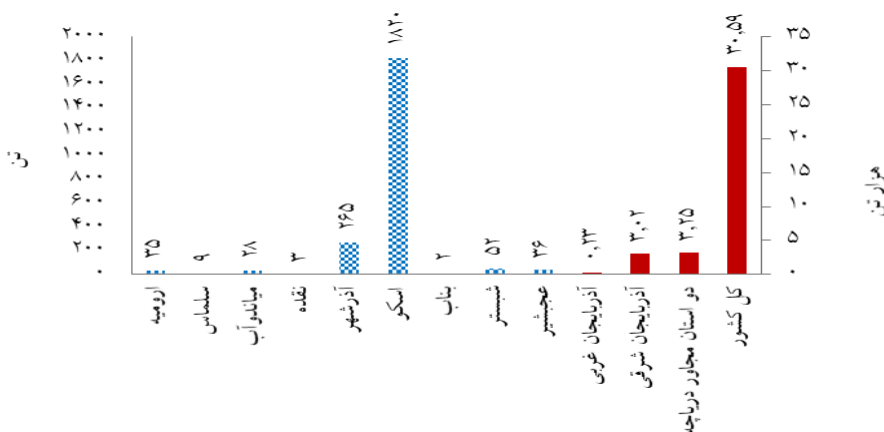
❖ سایر محصولات آبی



نمودار ۴-۳۰۱- تولید سایر محصولات باغی آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (تن- هزار تن)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

در نمودار ۴-۳۰۱ وضعیت تولید سایر محصولات آبی کشور که هر یک جداگانه سهم اندکی دارند مشاهده می‌شود که بر اساس آن در سال ۱۳۹۷ بیش از ۷ هزار تن از این محصولات در کشور تولید شده است. ۹۶ تن از این محصولات در دو استان مجاور دریاچه ارومیه تولید شده است که ارومیه با ۹۶ تن تمام آن را در برداشته است.

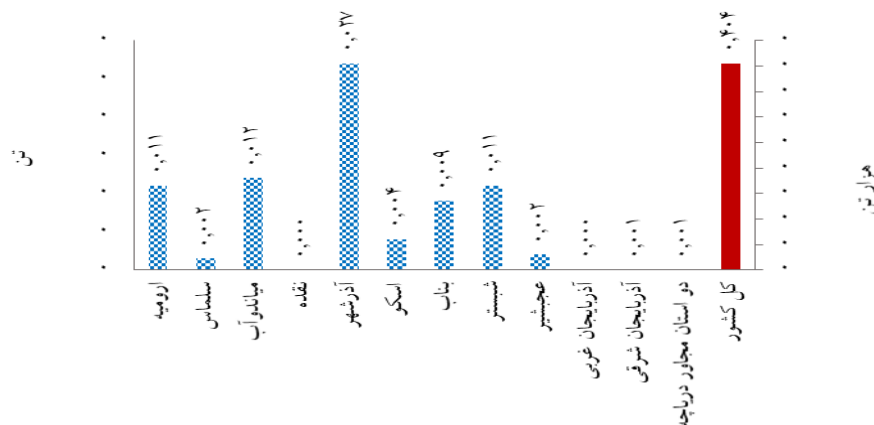
❖ گلستان آبی



نمودار ۴-۳۰۲- تولید گلستان آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (تن- هزار تن)
 مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

همان طور که در نمودار ۴-۳۰۲ مشاهده می شود، در سال ۱۳۹۷ حدود ۳۱ هزار تن گلستان (گل محمدی) آبی در کشور تولید شده است که ۳/۲۵ هزار تن آن در دو استان مجاور دریاچه ارومیه بوده است. از بین شهرستان های حاشیه دریاچه، اسکو و آذرشهر به ترتیب با ۱۸۲۰ و ۲۶۵ تن بیشترین تولید گل را داشته اند در حالی که بناب و نقده با ۲ و ۳ هکتار دارای کمترین تولید بوده اند.

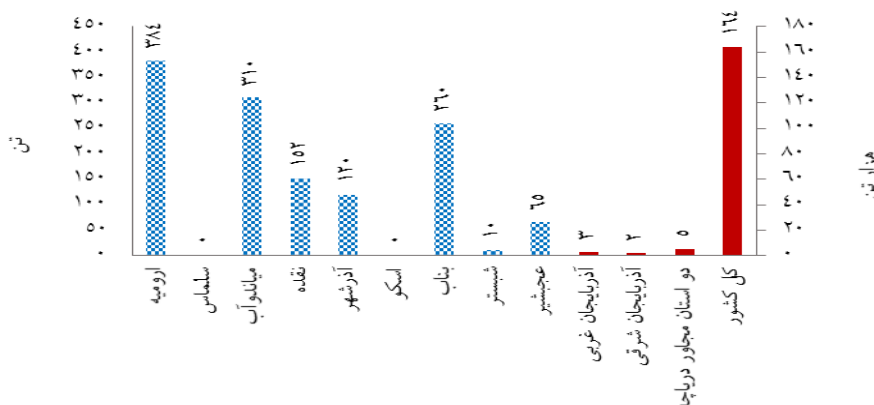
❖ زعفران آبی



نمودار ۴-۳۰۳- تولید زعفران آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (تن- هزار تن)
 مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

در نمودار ۴-۳۰۳ وضعیت تولید زعفران آبی در کشور و منطقه مورد مطالعه مشاهده می شود که بر اساس آن در سال ۱۳۹۷ حدود ۴۰۴ تن زعفران در کشور تولید شده است. اما تولید استان های آذربایجان غربی و شرقی به ترتیب ۰/۳ و ۰/۶۴ تن است که در کل کشور سهمی حدود ۰/۱۶ درصد دارند. در بین شهرستان های مجاور دریاچه، آذرشهر با ۲۷ کیلوگرم بیشترین تولید زعفران آبی را دارد.

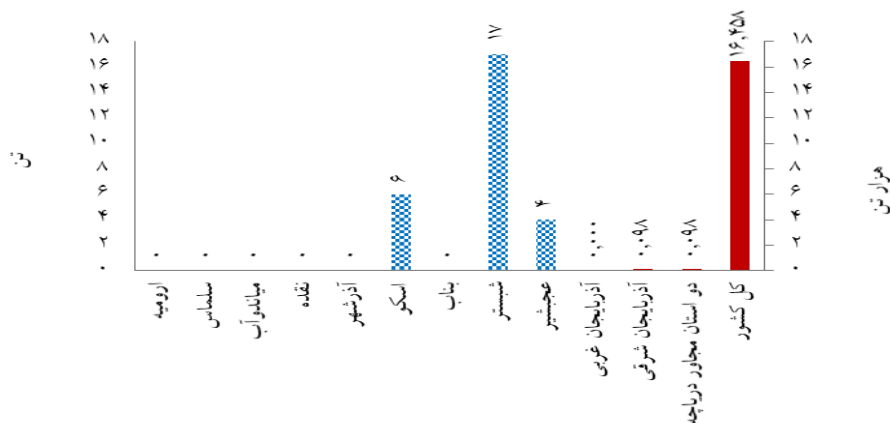
❖ قارچ آبی



نمودار ۴-۳۰۴- تولید قارچ آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (تن- هزار تن)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

همان طور که در نمودار ۴-۳۰۴ مشاهده می شود، کل قارچ تولیدی کشور در سال ۱۳۹۷ حدود ۱۶۴ هزار تن بوده است که ۵ هزار تن آن در استان های هم جوار دریاچه ارومیه تولید شده است. در شهرستان های مورد بررسی در این مطالعه، ارومیه و میاندوآب به ترتیب با ۳۸۴ و ۳۱۰ تن بیشترین تولید قارچ را داشته اند.

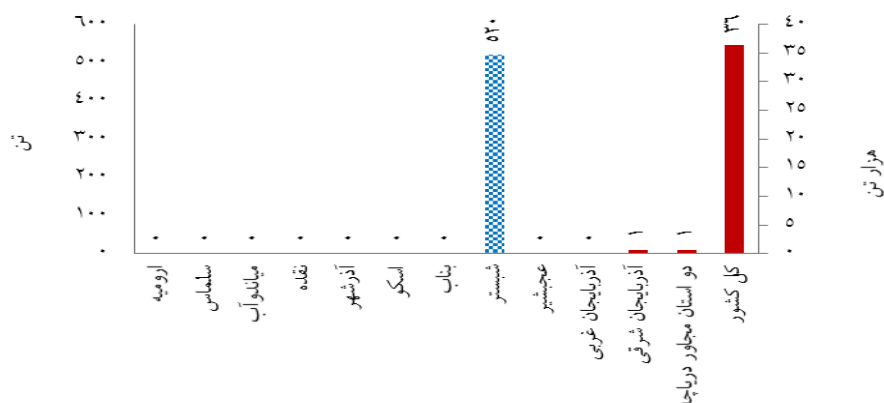
❖ فندق آبی



نمودار ۴-۳۰۵- تولید فندق آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (تن- هزار تن)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

بر اساس آمار وزارت کشاورزی در سال ۱۳۹۷، تولید فندق در کشور ۱۶ هزار تن بوده است که ۹۸ تن آن در استان آذربایجان شرقی تولید شده است، در حالی که استان آذربایجان غربی از این محصول تولید نکرده است. در سطح شهرستان ها شبستر با ۱۷ تن بیشترین تولید فندق آبی را داشته است و پس از آن اسکو و عجبشیر به ترتیب با ۶ و ۴ تن تولیدکننده فندق بوده اند. با وجود شرایط اقلیمی مناسب و همچنین وجود کارخانه های مطرح شکلات و شیرینی در استان، تولید این محصول در این منطقه رواج چندانی ندارد.

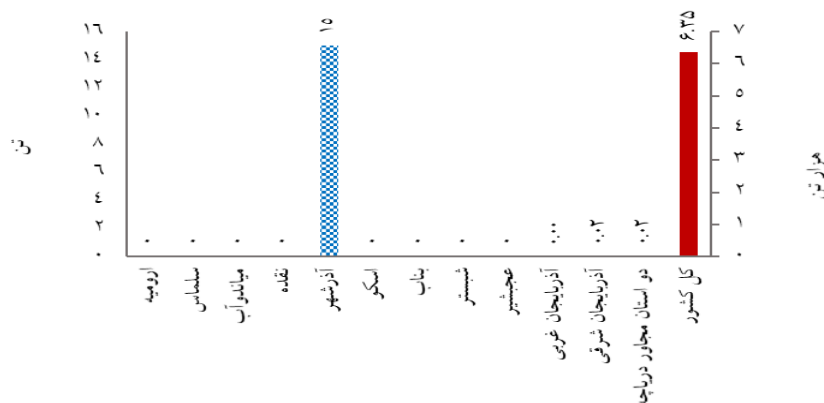
❖ آلو قطره طلا آبی



نمودار ۴-۳۰۶- تولید آلو قطره‌طلا آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (تن- هزار تن)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

نمودار ۴-۳۰۶ نشان‌دهنده وضعیت تولید آلو قطره‌طلا در کشور و مناطق هم‌جوار دریاچه ارومیه در سال ۱۳۹۷ است. همان‌طور که مشاهده می‌شود، تولید این محصول در کل کشور ۳۶ هزار تن بوده است. درحالی‌که تولید آذربایجان شرقی تنها ۷۰۴ تن بوده و استان آذربایجان غربی تولیدی نداشته است. این در حالی است که درحالی‌که تولید محصولات هسته‌دار در این منطقه رونق زیادی دارد. در بین شهرستان‌های مجاور دریاچه ارومیه نیز، شبستر با ۵۲۰ تن تنها تولیدکننده آلو قطره‌طلا بوده است.

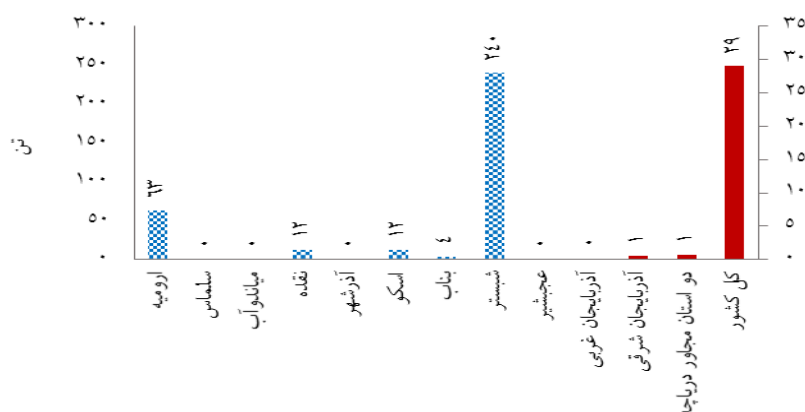
❖ عنب آب



نمودار ۴-۳۰۷- تولید عنب آب آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (تن- هزار تن)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

بر اساس آمار وزارت کشاورزی در سال ۱۳۹۷، تولید عنب آب آبی در کشور ۶ هزار تن بوده است که ۱۵ تن آن در استان آذربایجان شرقی تولید شده است، درحالی‌که در استان آذربایجان غربی آمار رسمی از تولید عنب اراشه نشده است. در سطح شهرستان‌ها نیز آذرشهر با ۱۵ تن تنها تولیدکننده عنب آب آبی بوده است.

❖ بادام دیم



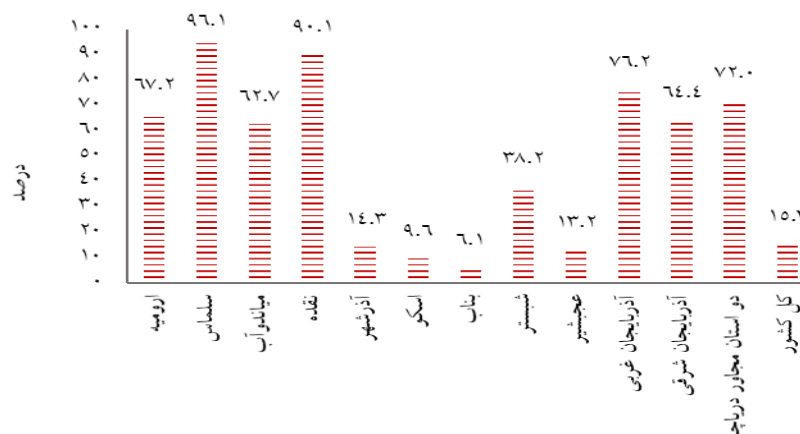
نمودار ۴-۳۰۸- تولید بادام دیم آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (تن- هزار تن)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

نمودار ۴-۳۰۸ نشان‌دهنده وضعیت تولید بادام دیم در کشور و مناطق هم‌جوار دریاچه ارومیه در سال ۱۳۹۷ است. همان‌طور که مشاهده می‌شود، تولید این محصول در کل کشور ۲۹ هزار تن بوده است که باوجود آنکه ۴۰ درصد سطح زیرکشت بادام کشور است اما ۲۴ درصد مقدار تولید را تشکیل می‌دهد. دو استان مجاور دریاچه ارومیه در مجموع ۷۱۴ تن از بادام کشور را تولید کرده‌اند که شبستر با ۲۴۰ و ارومیه با ۶۳ تن بیشترین سهم را در بین شهرستان‌های مورد بررسی داشته‌اند.

۴-۲-۶- بررسی سهم تولید محصولات باغی آبی از کل تولید محصولات باغی آبی در هر منطقه

در این بخش به بررسی سهم تولید محصولات باغی آبی از کل تولید محصولات باغی آبی در هر منطقه پرداخته شده است. بیشترین سهم تولید محصولات سیب آبی، سایر سبزیجات آبی مربوط به شهرستان سلماس می‌باشد. همچنین بیشترین سهم تولید محصولات گیلاس آبی، هلو آبی، انار آبی، زالزالک آبی، آلو قطره‌طلا آبی، آلبالو آبی، به آبی و گلابی آبی در شهرستان شبستر می‌باشد. گوجه سبز آبی، شفتالو آبی، سنجد آبی، قارچ آبی و عناب آبی بیشترین سهم تولید را در شهرستان آذرشهر دارا می‌باشند. محصول آلو آبی در شهرستان میاندوآب، زردآلو آبی، زرشک آبی، پسته آبی، بادام آبی، گردو آبی، گلستان آبی، و فندق آبی در شهرستان اسکو، گیاهان دارویی آبی در شهرستان عجبشیر، توت‌فرنگی آبی، شلیل آبی و سماق آبی در شهرستان ارومیه، انگور آبی در شهرستان بناب، و توت درختی آبی و خیار آبی در شهرستان نقده از بیشترین سهم تولیدی برخوردار بودند.

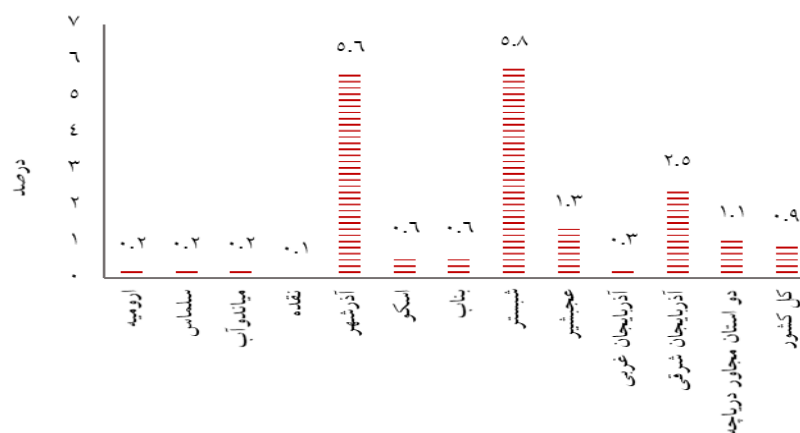
❖ سیب آبی



نمودار ۴-۳۰۹- سهم تولید سیب آبی از کل تولید محصولات باغی آبی
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

نمودار ۳۰۹-۴ سهم تولید سیب آبی برای کل کشور، استان‌های آذربایجان غربی و آذربایجان شرقی و شهرستان‌های هم‌جوار با دریاچه ارومیه را نشان می‌دهد. بررسی این آمار و ارقام نشان می‌دهد که ۱۵/۳ درصد از کل تولید محصولات باغی کشور به تولید سیب آبی اختصاص دارد. آذربایجان شرقی و غربی به ترتیب ۶۴/۴ و ۷۶/۲ درصد از کل محصولات باغی خود را به تولید سیب آبی اختصاص داده‌اند. همچنین در بین شهرستان‌های مورد بررسی شهرستان سلماس با ۹۶/۱ درصد بیشترین سهم تولید سیب آبی و شهرستان بناب با ۶/۱ درصد کمترین سهم تولید سیب آبی را به خود اختصاص داده‌اند.

❖ گلابی آبی

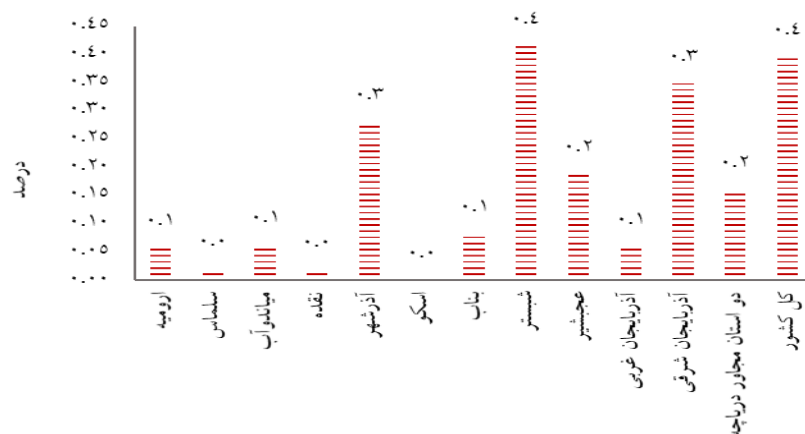


نمودار ۳۱۰-۴ سهم تولید گلابی آبی از کل تولید محصولات باغی آبی

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

نتایج بررسی نمودار سهم تولید گلابی آبی از کل تولید محصولات باغی آبی نشان می‌دهد که تولید این محصول در کشور سهم ۰/۹ درصدی را دارد. همچنین این سهم برای استان‌های آذربایجان غربی و شرقی به ترتیب ۰/۳ و ۲/۵ درصد می‌باشد. شهرستان شبستر با ۵/۸ درصد و شهرستان نقده با ۰/۱ درصد به ترتیب بیشترین و کمترین میزان سهم از تولید این محصول را دارا هستند.

❖ به آبی

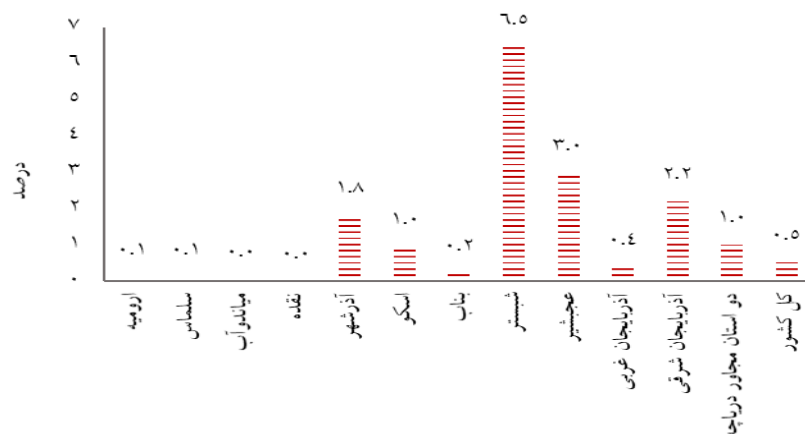


نمودار ۴-۳۱۱- سهم تولید به آبی از کل تولید محصولات باغی آبی

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

نتایج حاصل از بررسی سهم تولید به آبی از کل تولید محصولات باغی آبی برای کل کشور، استان‌های آذربایجان غربی و شرقی و همچنین شهرستان‌های موردنظر در نمودار ۴-۳۱۱ آورده شده است. به آبی ۰/۴ درصد از کل تولید محصولات باغی آبی را در کل کشور به خود اختصاص داده است. همچنین برای استان‌های آذربایجان شرقی و غربی به ترتیب ۰/۳ درصد و ۰/۱ درصد از کل تولید محصولات باغی آبی به تولید به آبی اختصاص دارد. شهرستان شبستر با ۰/۴ درصد بیشترین سهم از تولید به آبی را داشته است.

❖ آلبالو آبی



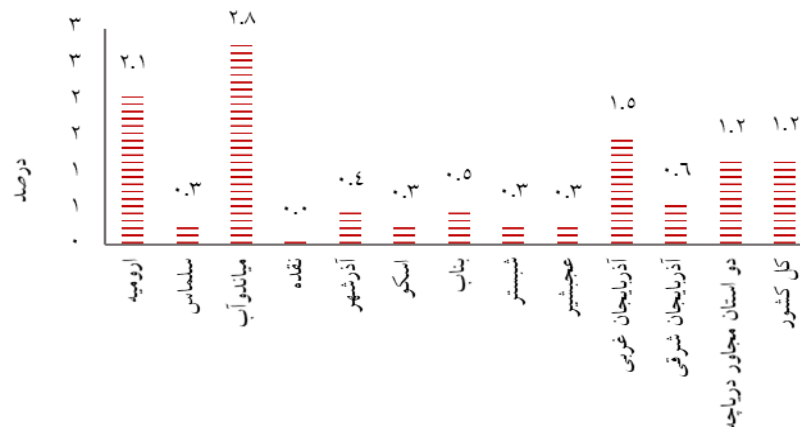
نمودار ۴-۳۱۲- سهم تولید آلبالو آبی از کل تولید محصولات باغی آبی

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

نمودار ۴-۳۱۲ سهم تولید آلبالو آبی برای کل کشور، استان‌های آذربایجان غربی و آذربایجان شرقی و شهرستان‌های هم‌جوار با دریاچه ارومیه را نشان می‌دهد. بررسی این آمار و ارقام نشان می‌دهد که ۰/۵ درصد از کل تولید محصولات باغی آبی کشور به تولید آلبالو آبی اختصاص دارد. آذربایجان شرقی و غربی به ترتیب ۲/۲ و ۰/۴ درصد از

درصد از کل تولید محصولات باغی آبی را در کل کشور به خود اختصاص داده است. همچنین برای استان‌های آذربایجان شرقی و غربی به ترتیب ۲/۶ درصد و ۰/۲ درصد از کل تولید محصولات باغی آبی به تولید به آبی اختصاص دارد. شهرستان آذرشهر با ۳/۹ درصد بیشترین سهم از تولید گوجه سبز آبی را داشته است.

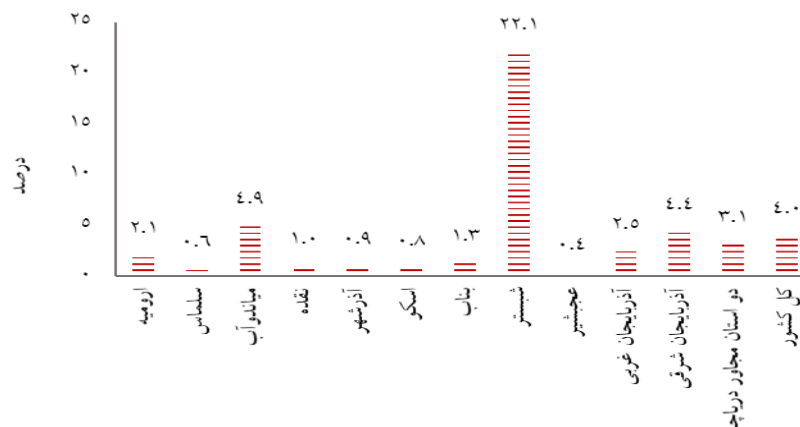
❖ آلو آبی



نمودار ۴-۳۱۵- سهم تولید آلو آبی از کل تولید محصولات باغی آبی
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

نمودار ۴-۳۱۵ سهم تولید آلو آبی برای کل کشور، استان‌های آذربایجان غربی و آذربایجان شرقی و شهرستان‌های هم‌جوار با دریاچه ارومیه را نشان می‌دهد. بررسی این آمار و ارقام نشان می‌دهد که ۱/۲ درصد از کل تولید محصولات باغی کشور به تولید آلو آبی اختصاص دارد. آذربایجان شرقی و غربی به ترتیب ۰/۶ و ۱/۵ درصد از کل محصولات باغی خود را به تولید آلو آبی اختصاص داده‌اند. همچنین در بین شهرستان‌های مورد بررسی شهرستان میاندوآب با ۲/۸ درصد بیشترین سهم تولید آلو آبی را به خود اختصاص داده است.

❖ هلو آبی

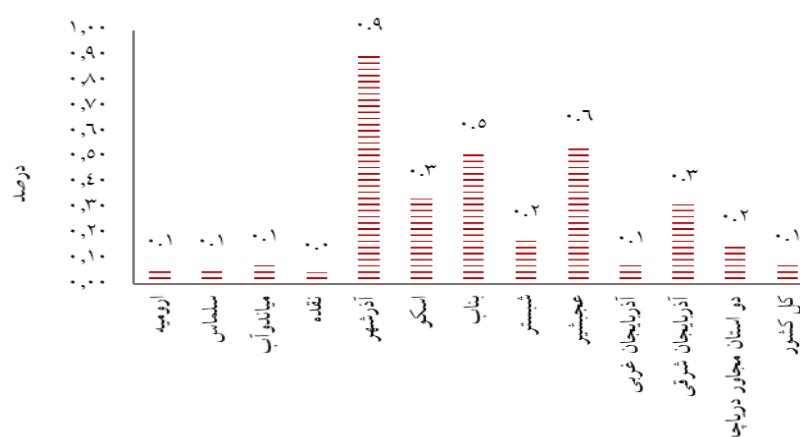


نمودار ۴-۳۱۶- سهم تولید هلو آبی از کل تولید محصولات باغی آبی

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

نتایج بررسی نمودار سهم تولید هلو آبی از کل تولید محصولات باغی آبی نشان می‌دهد که تولید این محصول در کشور سهم ۴ درصدی را دارد. همچنین این سهم برای استان‌های آذربایجان غربی و شرقی به ترتیب ۲/۵ و ۴/۴ درصد می‌باشد. شهرستان شبستر با ۲۲/۱ درصد و شهرستان عجبشیر با ۰/۴ درصد به ترتیب بیشترین و کمترین میزان سهم از تولید این محصول را دارا هستند.

❖ شفتالو آبی

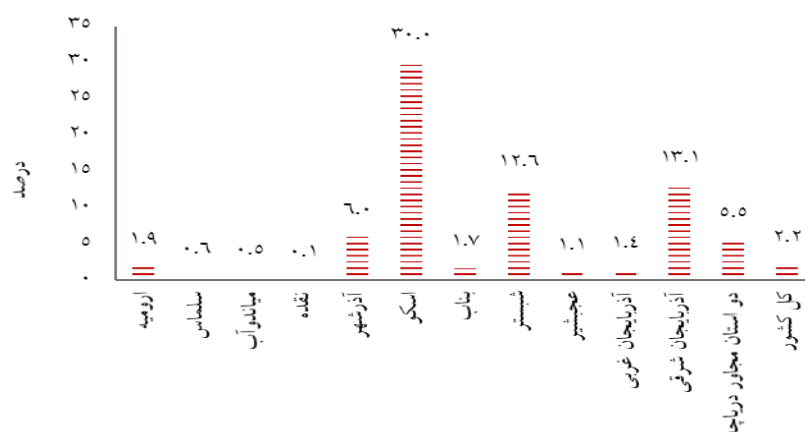


نمودار ۴-۳۱۷- سهم تولید شفتالو آبی از کل تولید محصولات باغی آبی

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

نتایج حاصل از بررسی سهم تولید شفتالو آبی از کل تولید محصولات باغی آبی برای کل کشور، استان‌های آذربایجان غربی و شرقی و همچنین شهرستان‌های موردنظر در نمودار ۳۱۷-۴ آورده شده است. شفتالو آبی ۰/۱ درصد از کل تولید محصولات باغی آبی را در کل کشور به خود اختصاص داده است. همچنین برای استان‌های آذربایجان شرقی و غربی به ترتیب ۰/۳ درصد و ۰/۱ درصد از کل تولید محصولات باغی آبی به تولید شفتالو آبی اختصاص دارد. شهرستان آذرشهر با ۰/۹ درصد بیشترین سهم از تولید شفتالو آبی را داشته است.

❖ زردآلو آبی

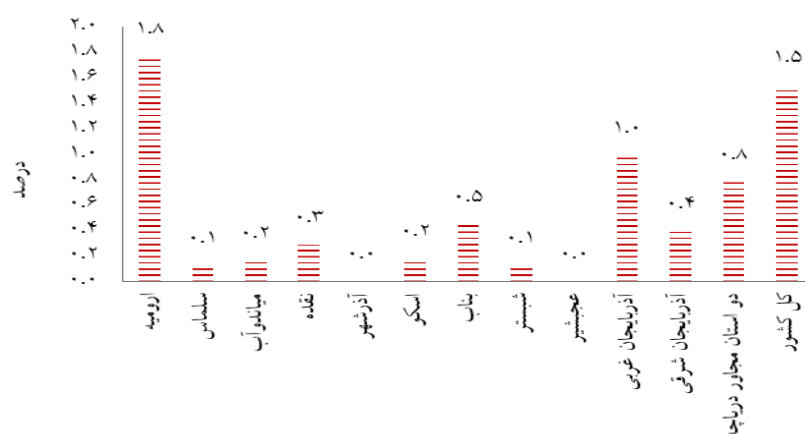


نمودار ۴-۳۱۸- سهم تولید زردآلو آبی از کل تولید محصولات باغی آبی

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

نمودار ۴-۳۱۸- سهم تولید زردآلو آبی برای کل کشور، استان‌های آذربایجان غربی و آذربایجان شرقی و شهرستان‌های هم‌جوار با دریاچه ارومیه را نشان می‌دهد. بررسی این آمار و ارقام نشان می‌دهد که ۲/۲ درصد از کل تولید محصولات باغی کشور به تولید زردآلو آبی اختصاص دارد. آذربایجان شرقی و غربی به ترتیب ۱۳/۱ و ۱/۴ درصد از کل محصولات باغی خود را به تولید زردآلو آبی اختصاص داده‌اند. همچنین در بین شهرستان‌های مورد بررسی شهرستان اسکو با ۳۰ درصد بیشترین سهم تولید زردآلو آبی و شهرستان نقده با ۰/۱ درصد کمترین سهم تولید زردآلو آبی را به خود اختصاص داده‌اند.

❖ شلیل آبی



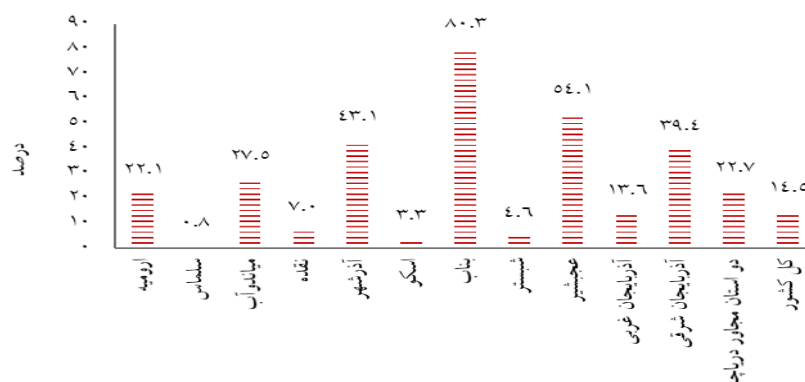
نمودار ۴-۳۱۹- سهم تولید شلیل آبی از کل تولید محصولات باغی آبی

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

نتایج بررسی نمودار سهم تولید شلیل آبی از کل تولید محصولات باغی آبی نشان می‌دهد که تولید این محصول در کشور سهم ۱/۵ درصدی را دارد. همچنین این سهم برای استان‌های آذربایجان غربی و شرقی به ترتیب ۱ و ۰/۴ درصد است.

درصد می باشد. شهرستان ارومیه با $\frac{1}{8}$ درصد بیشترین میزان سهم از تولید این محصول را دارا می باشد.

❖ **انگور آبی**

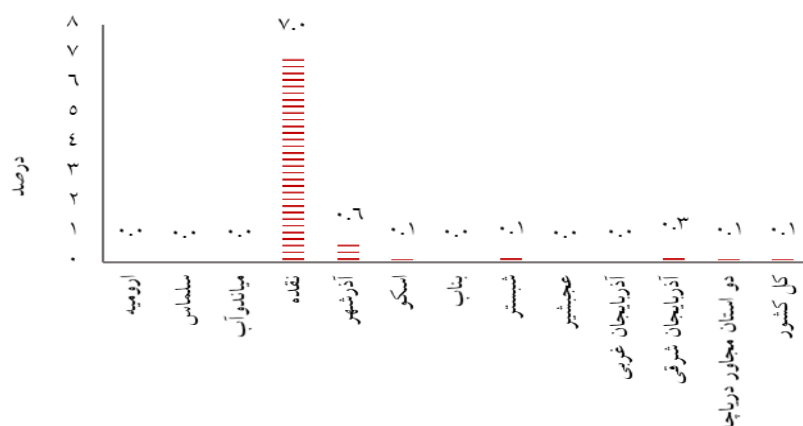


نمودار ۴-۳۲۰- سهم تولید انگور آبی از کل تولید محصولات باغی آبی

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

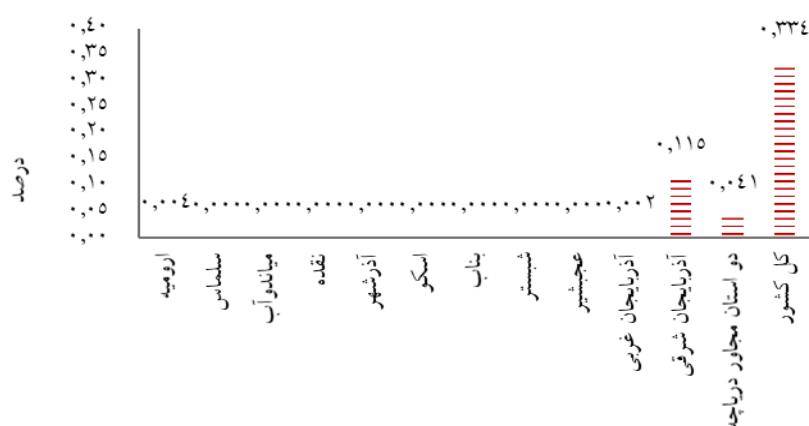
نتایج حاصل از بررسی سهم تولید انگور آبی از کل تولید محصولات باغی آبی برای کل کشور، استان‌های آذربایجان غربی و شرقی و همچنین شهرستان‌های موردنظر در نمودار ۳-۴ آورده شده است. انگور آبی ۱۴/۵ درصد از کل تولید محصولات باغی آبی را در کل کشور به خود اختصاص داده است. همچنین برای استان‌های آذربایجان شرقی و غربی به ترتیب ۳۹/۴ درصد و ۱۳/۶ درصد از کل تولید محصولات باغی آبی به تولید انگور آبی اختصاص دارد. شهرستان بناب با ۸۰/۳ درصد بیشترین سهم از تولید انگور آبی را داشته است. همچنین شهرستان سلماس با ۰/۸ درصد کمترین سهم از تولید انگور آبی را به خود اختصاص داده است.

❖ توت درختی، آبی



نمودار ۴-۳۲۱- سهم تولید توت درختی آبی از کل تولید محصولات باغی آبی

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

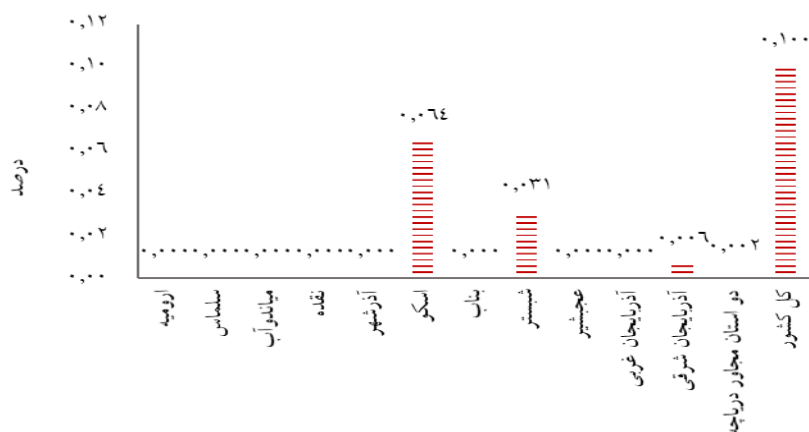


نمودار ۴-۳۲۴- سهم تولید انجیر آبی از کل تولید محصولات باغی آبی

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

نمودار ۳۲۳-۴ سهم تولید انجیر آبی برای کل کشور، استان‌های آذربایجان غربی و آذربایجان شرقی و شهرستان‌های هم‌جوار با دریاچه ارومیه را نشان می‌دهد. بررسی این آمار و ارقام نشان می‌دهد که ۰/۳۳۴ درصد از کل تولید محصولات باغی کشور به تولید انجیر آبی اختصاص دارد. در استان آذربایجان شرقی ۰/۱۱۵ درصد از سطح تولیدات محصولات باغی به انجیر آبی اختصاص دارد.

❖ زرشک آبی



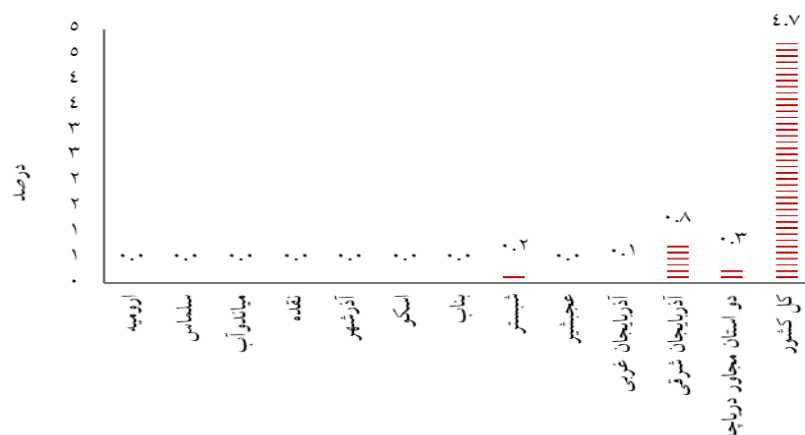
نمودار ۳۲۴-۴- سهم تولید زرشک آبی از کل تولید محصولات باغی آبی

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

نتایج حاصل از بررسی سهم تولید زرشک آبی از کل تولید محصولات باغی آبی برای کل کشور، استان‌های آذربایجان غربی و شرقی و همچنین شهرستان‌های موردنظر در نمودار ۳۲۴-۴ آورده شده است. زرشک آبی ۰/۱ درصد از کل تولید محصولات باغی آبی را در کل کشور به خود اختصاص داده است. تولید زرشک آبی برای استان آذربایجان غربی صفر می‌باشد ولی برای استان آذربایجان شرقی ۳۴ تن می‌باشد. شهرستان اسکو هم در بین سایر

شهرستان‌های مورد بررسی بیشترین سهم تولید (۰/۱ درصد) را به خود اختصاص داده است.

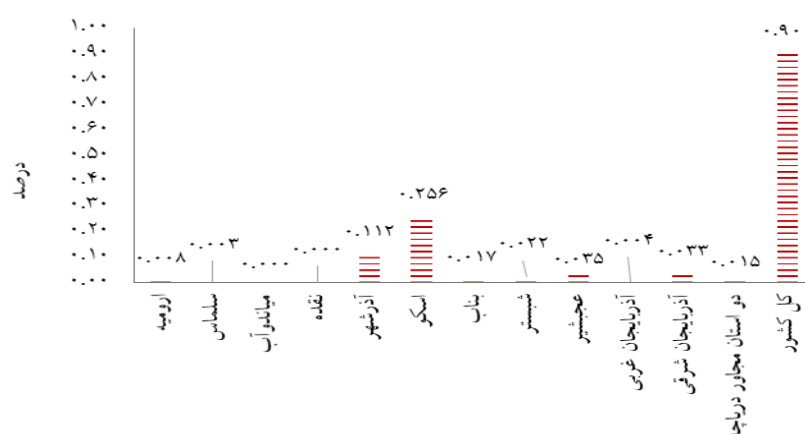
❖ انار آبی



نمودار ۴-۳۲۵- سهم تولید انار آبی از کل تولید محصولات باغی آبی
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

نمودار ۴-۳۲۵ سهم تولید انار آبی برای کل کشور، استان‌های آذربایجان غربی و آذربایجان شرقی و شهرستان‌های هم‌جوار با دریاچه ارومیه را نشان می‌دهد. بررسی این آمار و ارقام نشان می‌دهد که ۴/۷ درصد از کل تولید محصولات باغی کشور به تولید انار آبی اختصاص دارد. آذربایجان شرقی و غربی به ترتیب ۰/۸ و ۰/۱ درصد از کل محصولات باغی خود را به تولید انار آبی اختصاص داده‌اند. همچنین در بین شهرستان‌های مورد بررسی شهرستان عجبشیر با ۰/۲ درصد بیشترین سهم تولید انار آبی را به خود اختصاص داده است.

❖ پسته آبی

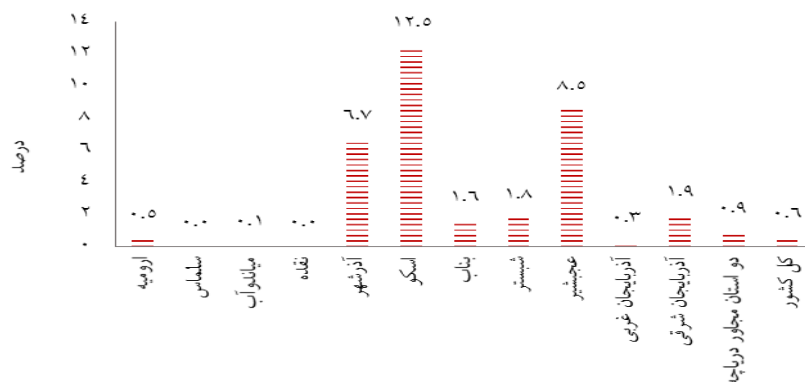


نمودار ۴-۳۲۶- سهم تولید پسته آبی از کل تولید محصولات باغی آبی
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷، یافته‌های پژوهش

نتایج بررسی نمودار سهم تولید پسته آبی از کل تولید محصولات باغی آبی نشان می‌دهد که تولید این محصول

در کشور سهم ۰/۹ درصدی را دارد. میزان تولید این محصول در استان آذربایجان غربی و شرقی به ترتیب ۴۵ و ۱۸۴ تن می‌باشد. شهرستان اسکو با سهم تولیدی ۰/۳ درصد بیشترین سهم تولید از این محصول را در بین شهرستان‌های مورد بررسی دارد.

❖ بادام آبی

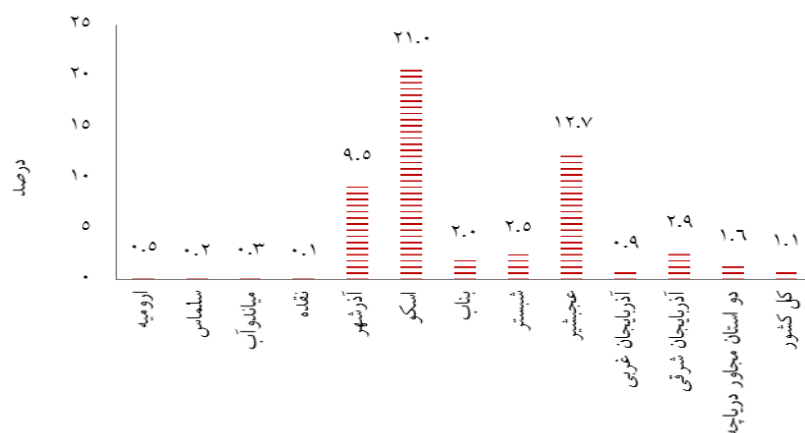


نمودار ۴-۳۲۷- سهم تولید بادام آبی از کل تولید محصولات باغی آبی

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷، یافته‌های پژوهش

نتایج حاصل از بررسی سهم تولید بادام آبی از کل تولید محصولات باغی آبی برای کل کشور، استان‌های آذربایجان غربی و شرقی و همچنین شهرستان‌های موردنظر در نمودار ۴-۳۲۷ آورده شده است. بادام آبی ۰/۶ درصد از کل تولید محصولات باغی آبی را در کل کشور به خود اختصاص داده است. همچنین برای استان‌های آذربایجان شرقی و غربی به ترتیب ۱/۹ درصد و ۰/۳ درصد از کل تولید محصولات باغی آبی به تولید بادام آبی اختصاص دارد. شهرستان اسکو با ۱۲/۵ درصد بیشترین سهم از تولید بادام آبی را داشته است.

❖ گردو آبی

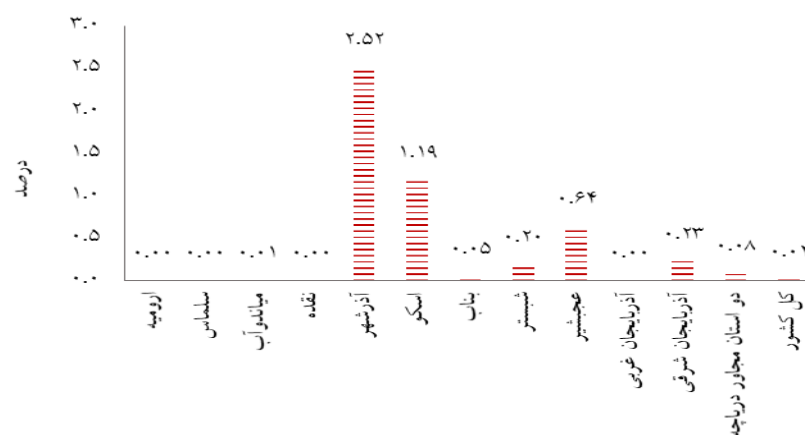


نمودار ۴-۳۲۸- سهم تولید گردو آبی از کل تولید محصولات باغی آبی

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷، یافته‌های پژوهش

نمودار ۳۲۸-۴ سهم تولید گردو آبی برای کل کشور، استان‌های آذربایجان غربی و آذربایجان شرقی و شهرستان‌های هم‌جوار با دریاچه ارومیه را نشان می‌دهد. بررسی این آمار و ارقام نشان می‌دهد که ۱/۱ درصد از کل تولید محصولات باغی کشور به تولید گردو آبی اختصاص دارد. آذربایجان شرقی و غربی به ترتیب ۲/۹ و ۰/۹ درصد از کل محصولات باغی خود را به تولید گردو آبی اختصاص داده‌اند. همچنین در بین شهرستان‌های مورد بررسی شهرستان اسکو با ۲۱ درصد بیشترین سهم تولید گردو آبی و شهرستان نقده با ۰/۱ درصد کمترین سهم تولید گردو آبی را به خود اختصاص داده‌اند.

❖ سنجد آبی

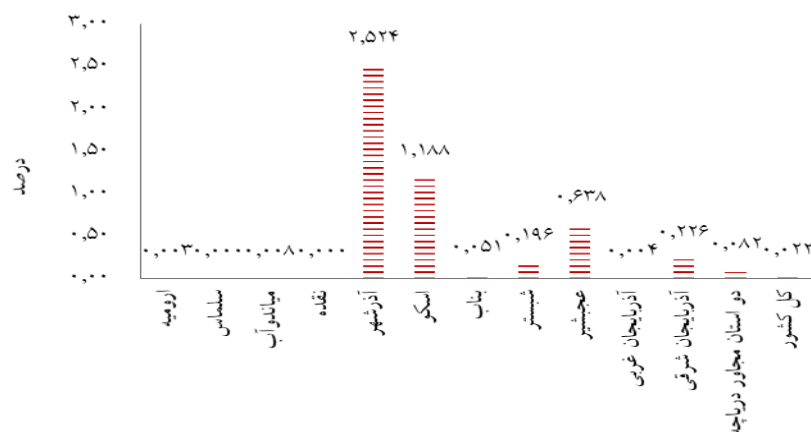


نمودار ۳۲۹-۴ سهم تولید سنجد آبی از کل تولید محصولات باغی آبی

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷، یافته‌های پژوهش

نتایج بررسی نمودار سهم تولید سنجد آبی از کل تولید محصولات باغی آبی نشان می‌دهد که تولید این محصول در کشور ۴۲۲۷ تن و حدود ۰/۰۲ درصد از کل تولید محصولات باغی را دارا می‌باشد. همچنین این سهم برای استان‌های آذربایجان شرقی به ترتیب ۰/۲۳ درصد می‌باشد. شهرستان آذرشهر با ۲/۵۲ درصد بیشترین میزان سهم از تولید این محصول را دارا است.

❖ زالزالک آبی

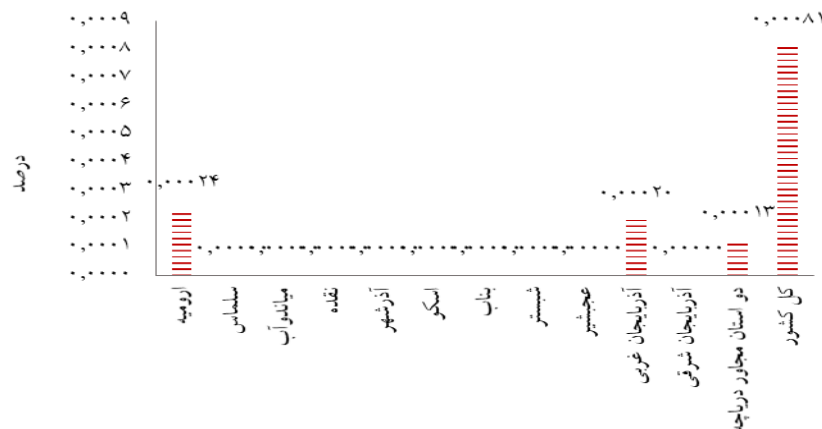


نمودار ۴-۳۳۰- سهم تولید زالزالک آبی از کل تولید محصولات باغی آبی

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷، یافته‌های پژوهش

نمودار ۴-۳۳۰ سهم تولید زالزالک آبی برای کل کشور، استان‌های آذربایجان غربی و آذربایجان شرقی و شهرستان‌های هم‌جوار با دریاچه ارومیه را نشان می‌دهد. بررسی این آمار و ارقام نشان می‌دهد که میزان تولید زالزالک در کشور ۳۵۸ تن می‌باشد. در استان آذربایجان غربی و شرقی نیز به ترتیب ۸ و ۱۲۱ تن می‌باشد. بیشترین سهم هم مربوط به شهرستان آذرشهر با تولید ۲/۵۲۴ درصد می‌باشد.

❖ سماق آبی

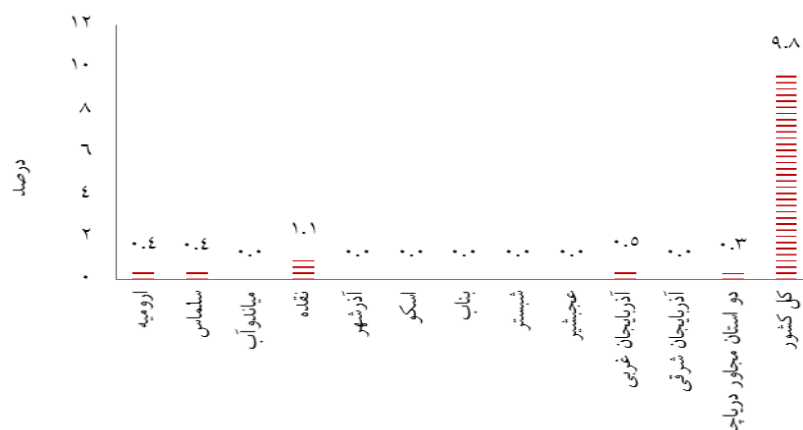


نمودار ۴-۳۳۱- سهم تولید سماق آبی از کل تولید محصولات باغی آبی

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷، یافته‌های پژوهش

سماق آبی نیز از جمله دیگر محصولاتی است که تولید بسیار کمی نسبت به تولید سایر محصولات دارد. تولید کل کشور ۱۵۶ تن می‌باشد. تولید آن در استان آذربایجان غربی ۲ هکتار و در استان آذربایجان شرقی صفر می‌باشد. همچنین به طور رسمی بین شهرستان‌های مورد بررسی فقط شهرستان ارومیه به تولید سماق آبی اختصاص دارد.

❖ خیار آبی

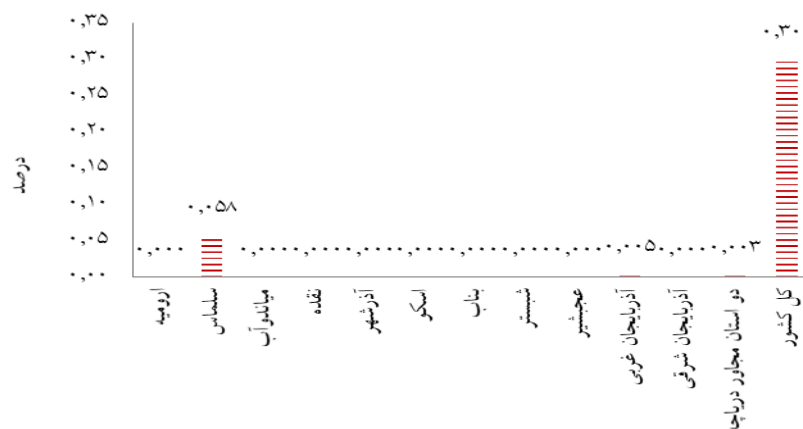


نمودار ۴-۳۳۲- سهم تولید خیار آبی از کل تولید محصولات باغی آبی

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷، یافته‌های پژوهش

نتایج بررسی نمودار سهم تولید خیار آبی از کل تولید محصولات باغی آبی نشان می‌دهد که تولید این محصول در کشور سهم ۹/۸ درصدی را دارد. همچنین این سهم برای استان‌های آذربایجان غربی و شرقی به ترتیب ۰/۵ و صفر درصد می‌باشد. شهرستان نقده با ۵/۸ درصد بیشترین میزان سهم از تولید این محصول را دارد.

❖ سایر سبزیجات آبی

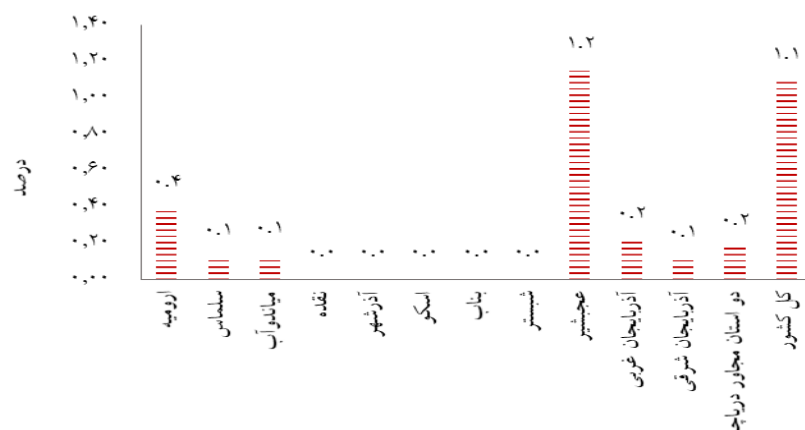


نمودار ۴-۳۳۳- سهم تولید سایر سبزیجات آبی از کل تولید محصولات باغی آبی

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷، یافته‌های پژوهش

نمودار ۴-۳۳۳ سهم تولید سایر سبزیجات آبی برای کل کشور، استان‌های آذربایجان غربی و آذربایجان شرقی و شهرستان‌های هم‌جوار با دریاچه ارومیه را نشان می‌دهد. بررسی این آمار و ارقام نشان می‌دهد که ۰/۳ درصد از کل تولید محصولات باغی کشور به تولید سایر سبزیجات آبی اختصاص دارد. در بین شهرستان‌های مورد بررسی شهرستان سلماس با ۰/۱ درصد بیشترین سهم تولید سایر سبزیجات آبی را به خود اختصاص داده است.

❖ گیاهان دارویی آبی

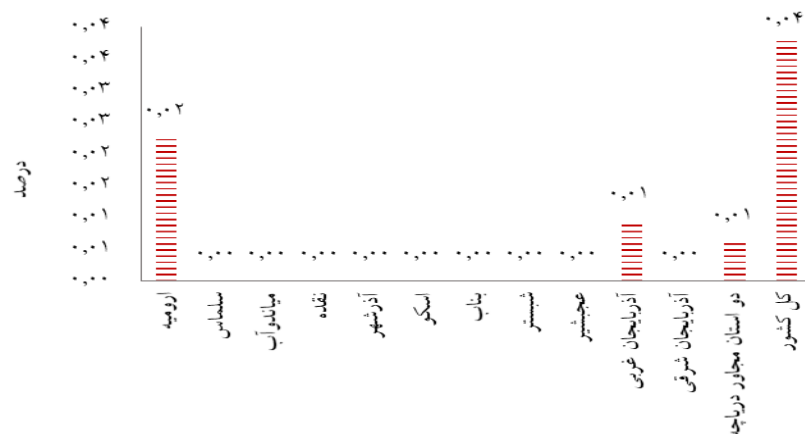


نمودار ۴-۳۳۴- سهم تولید گیاهان دارویی آبی از کل تولید محصولات باغی آبی

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷، یافته‌های پژوهش

نمودار ۴-۳۳۴ سهم تولید گیاهان دارویی آبی برای کل کشور، استان‌های آذربایجان غربی و آذربایجان شرقی و شهرستان‌های هم‌جوار با دریاچه ارومیه را نشان می‌دهد. بررسی این آمار و ارقام نشان می‌دهد که ۱/۱ درصد از کل تولید محصولات باغی کشور به تولید گیاهان دارویی آبی اختصاص دارد. دو استان آذربایجان غربی و شرقی به ترتیب از سهم ۰/۲ و ۰/۱ درصدی از گیاهان دارویی آبی برخوردار هستند. در بین شهرستان‌های مورد بررسی شهرستان عجبشیر با ۱/۲ درصد بیشترین سهم تولید گیاهان دارویی آبی را به خود اختصاص داده است.

❖ سایر محصولات باغی آبی



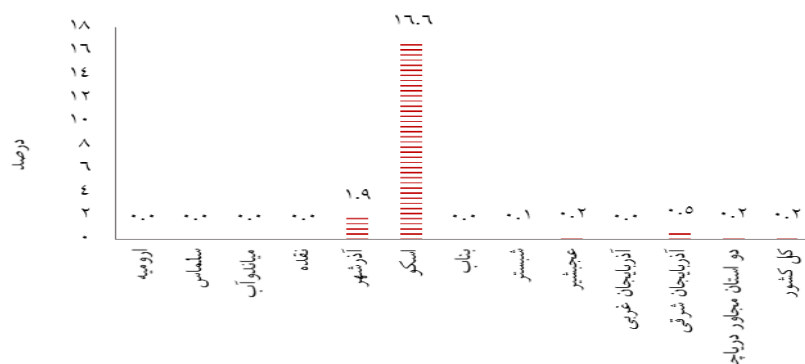
نمودار ۴-۳۳۵- سهم تولید سایر محصولات باغی آبی از کل تولید محصولات باغی آبی

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷، یافته‌های پژوهش

نمودار ۴-۳۳۵ سهم تولید سایر محصولات باغی آبی برای کل کشور، استان‌های آذربایجان غربی و آذربایجان شرقی و شهرستان‌های هم‌جوار با دریاچه ارومیه را نشان می‌دهد. بررسی این آمار و ارقام نشان می‌دهد که ۷۲۴۷ تن

از کل تولید محصولات باغی کشور به تولید سایر محصولات باغی آبی اختصاص دارد. دو استان آذربایجان غربی و شرقی به ترتیب ۹۶ و صفر تن تولید دارند.

❖ گلستان آبی

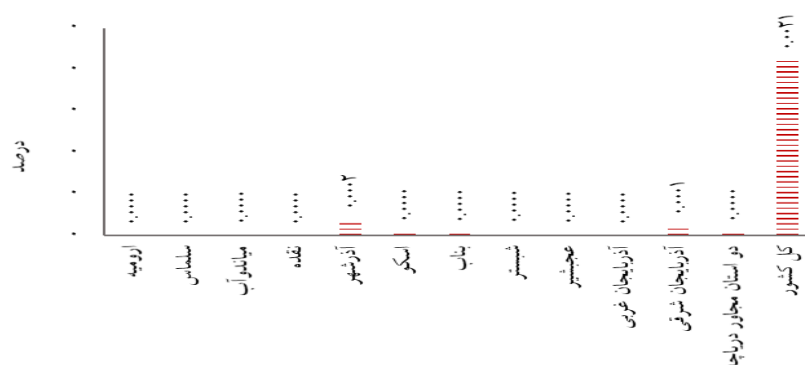


نمودار ۴-۳۳۶- سهم تولید گلستان آبی از کل تولید محصولات باغی آبی

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷، یافته‌های پژوهش

نمودار ۴-۳۳۶- سهم تولید گلستان آبی برای کل کشور، استان‌های آذربایجان غربی و آذربایجان شرقی و شهرستان‌های هم‌جوار با دریاچه ارومیه را نشان می‌دهد. بررسی این آمار و ارقام نشان می‌دهد که ۰/۲ درصد سهم تولیدی این محصول از کل تولید محصولات باغی کشور می‌باشد. سهم استان آذربایجان شرقی از کل کشور ۰/۵ درصد از تولید این محصول می‌باشد. همچنین شهرستان اسکو با ۱۶/۶ درصد بیشترین سهم تولیدی در استان را از این محصول دارد. عدم وجود گلستان آبی در استان آذربایجان غربی نشان دهنده عدم اقبال کشاورزان این استان به گلستان آبی است.

❖ زعفران آبی



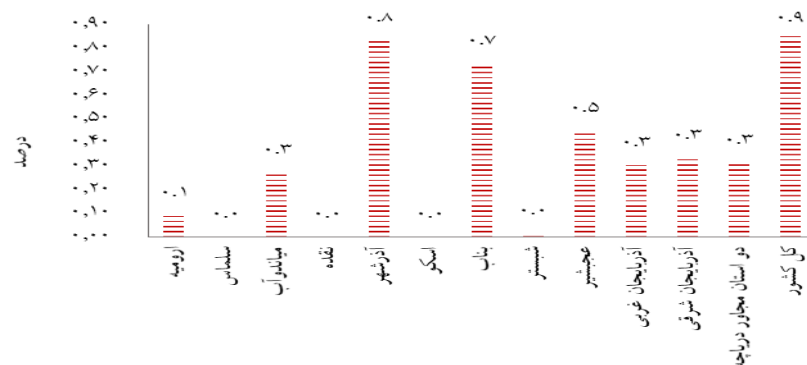
نمودار ۴-۳۳۷- سهم تولید زعفران آبی از کل تولید محصولات باغی آبی

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷، یافته‌های پژوهش

نمودار ۴-۳۳۷- سهم تولید زعفران آبی برای کل کشور، استان‌های آذربایجان غربی و آذربایجان شرقی و

شهرستان‌های هم‌جوار با دریاچه ارومیه را نشان می‌دهد. بررسی این آمار و ارقام نشان می‌دهد که ۰/۰۰۲۱ درصد سهم تولیدی این محصول از کل تولید محصولات باغی کشور می‌باشد. دو استان آذربایجان غربی و شرقی به ترتیب ۳۰ و ۶۴۱ کیلوگرم از این محصول تولید دارند. به دلیل چگالی بسیار کمتر این محصول در مقایسه با سایر محصولات، سهم آن از کل تولید باغی کشور اندک است و ضروری است اهمیت این محصول براساس ارزش تولید با سایر محصولات مقایسه شود.

❖ قارچ آبی

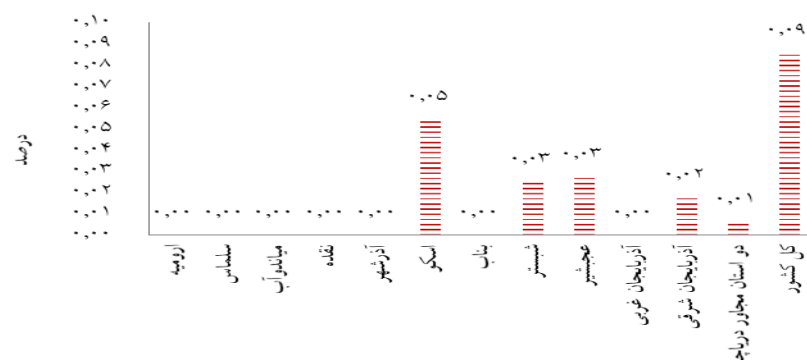


نمودار ۴-۳۳۸- سهم تولید قارچ آبی از کل تولید محصولات باغی آبی

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷، یافته‌های پژوهش

نمودار ۴-۳۳۸- سهم تولید قارچ آبی برای کل کشور، استان‌های آذربایجان غربی و آذربایجان شرقی و شهرستان‌های هم‌جوار با دریاچه ارومیه را نشان می‌دهد. بررسی این آمار و ارقام نشان می‌دهد که ۰/۹ درصد سهم تولیدی این محصول از کل تولید محصولات باغی کشور می‌باشد. دو استان آذربایجان غربی و شرقی هرکدام ۰/۳ درصد سهم تولیدی‌شان از این محصول می‌باشد. همچنین استان آذربایجان غربی با سهم ۰/۸ درصد بیشترین میزان سهم تولیدی قارچ آبی را در بین شهرستان‌های مورد بررسی دارد.

❖ فندق آبی

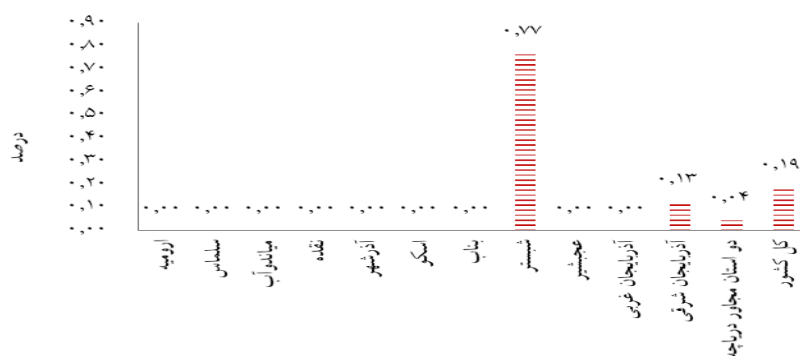


نمودار ۴-۳۳۹- سهم تولید فندق آبی از کل تولید محصولات باغی آبی

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷، یافته‌های پژوهش

نمودار ۳۳۹-۴ سهم تولید فندق آبی برای کل کشور، استان‌های آذربایجان غربی و آذربایجان شرقی و شهرستان‌های هم‌جوار با دریاچه ارومیه را نشان می‌دهد. بررسی این آمار و ارقام نشان می‌دهد که ۱۶۴۵۸ تن تولید این محصول در کل کشور می‌باشد. میزان تولید فندق آبی در استان آذربایجان غربی صفر و در استان آذربایجان شرقی ۹۸ تن می‌باشد. بیشترین سهم تولیدی شهرستان‌های مورد بررسی ۰/۰۵ درصد می‌باشد که مربوط به شهرستان اسکو می‌باشد.

❖ آلو قطره‌طلا آبی

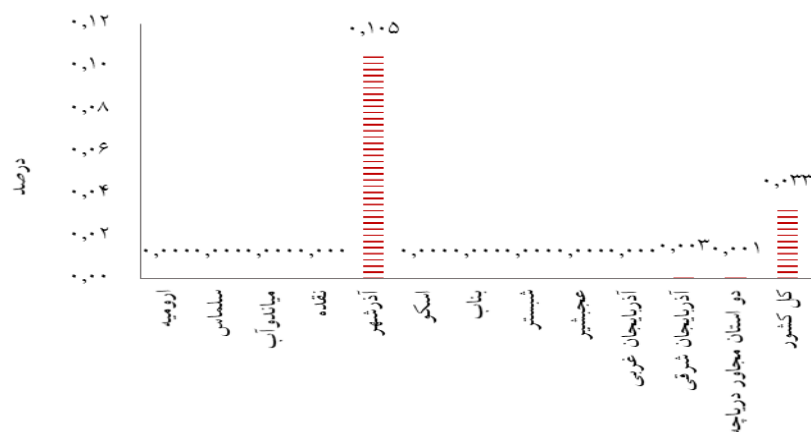


نمودار ۳۴۰-۴ سهم تولید آلو قطره‌طلا آبی از کل تولید محصولات باغی آبی

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷، یافته‌های پژوهش

نمودار ۳۴۰-۴ سهم تولید آلو قطره‌طلا آبی برای کل کشور، استان‌های آذربایجان غربی و آذربایجان شرقی و شهرستان‌های هم‌جوار با دریاچه ارومیه را نشان می‌دهد. بررسی این آمار و ارقام نشان می‌دهد که سهم تولیدی این محصول برای کل کشور ۰/۱۹ درصد می‌باشد. میزان سهم تولیدی آلو قطره‌طلا آبی در استان آذربایجان غربی صفر و در استان آذربایجان شرقی ۰/۱۳ درصد می‌باشد. بیشترین سهم تولیدی شهرستان‌های مورد بررسی ۰/۷۷ درصد می‌باشد که مربوط به شهرستان شبستر می‌باشد.

❖ عناب آبی



نمودار ۴-۳۴۱- سهم تولید عنب آب از کل تولید محصولات باغی آبی

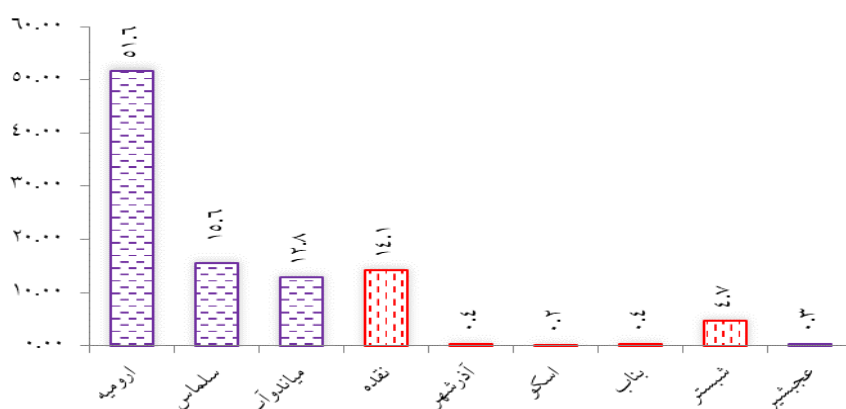
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷، یافته‌های پژوهش

نمودار ۴-۳۴۱ سهم تولید عنب آب برای کل کشور، استان‌های آذربایجان غربی و آذربایجان شرقی و شهرستان‌های هم‌جوار با دریاچه ارومیه را نشان می‌دهد. بررسی این آمار و ارقام نشان می‌دهد که ۶۳۵۱ تن میزان تولیدی این محصول برای کل کشور می‌باشد. تولید این محصول برای استان آذربایجان غربی صفر و برای استان آذربایجان شرقی ۱۵ تن می‌باشد. بیشترین سهم تولیدی عنب آب مربوط به شهرستان آذرشهر و ۰/۱۰۵ درصد می‌باشد.

۴-۲-۷- بررسی سهم تولید هر محصول باغی از کل تولید آن در مناطق هم‌جوار دریاچه

برای دستیابی به تصویری روشن از وضعیت تولید محصولات در مناطق حاشیه دریاچه ارومیه، در این بخش سهم شهرستان‌های هم‌مرز با دریاچه از مجموع تولید این شهرستان‌ها برای هر یک از محصولات باغی بررسی می‌شود. در این گزارش مجموع تولید ۹ شهرستان دارای مرز مشترک با دریاچه ارومیه شامل ۵ شهرستان در استان آذربایجان شرقی و ۴ شهرستان در استان آذربایجان غربی در نظر گرفته شده است.

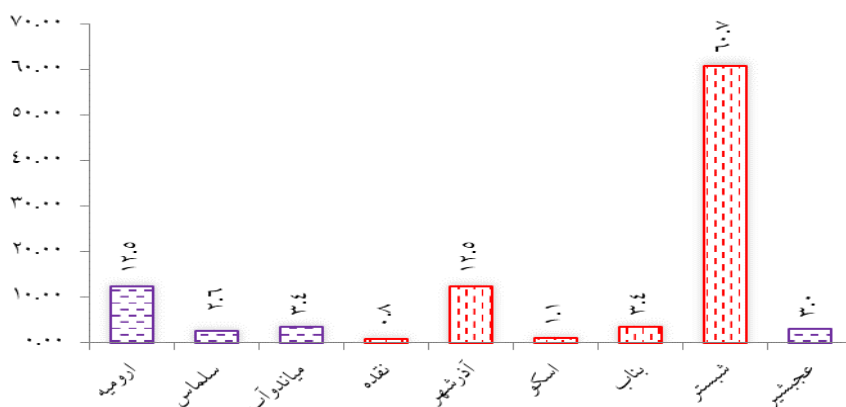
❖ سیب آبی



نمودار ۴-۳۴۲- سهم تولید سیب آبی از کل تولید آن در مناطق هم‌جوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

همان‌طور که در نمودار ۴-۳۴۲ مشاهده می‌شود، بیش از ۹۴ درصد تولید سیب شهرستان‌های هم‌جوار دریاچه ارومیه در استان آذربایجان غربی انجام شده است که ۵۱/۶ درصد آن در شهرستان ارومیه بوده است. شهرستان‌های استان آذربایجان شرقی تنها ۵/۹ درصد از تولید سیب این منطقه را در بر دارند. از این رو، استان آذربایجان غربی و شهرستان ارومیه به‌عنوان قطب تولید سیب منطقه مطرح می‌شوند که می‌تواند در بازاریابی و رهبری قیمت موثر باشد.

❖ گلابی آبی

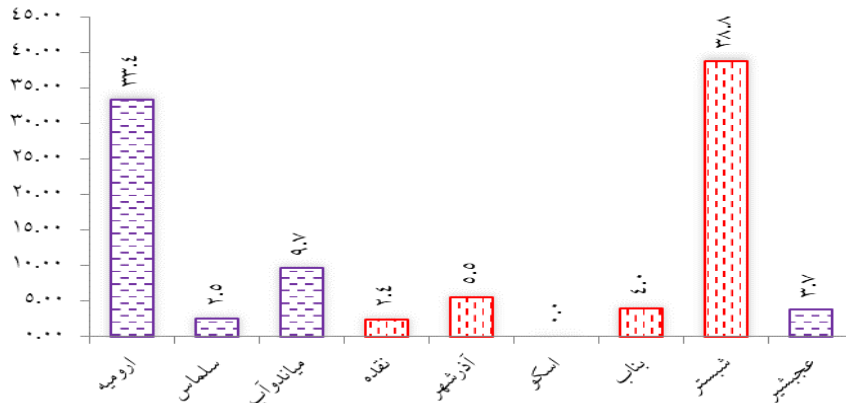


نمودار ۴-۳۴۳- سهم تولید گلابی آبی از کل تولید آن در مناطق هم‌جوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

در نمودار ۴-۳۴۳ سهم شهرستان‌های حاشیه دریاچه ارومیه از تولید گلابی آبی این منطقه مشاهده می‌شود که بر اساس آن شهرستان‌های مورد بررسی استان‌های آذربایجان شرقی و غربی به ترتیب ۸۰/۷ و ۱۹/۳ درصد از تولید را داشته‌اند. در بین ۹ شهرستان، شبستر با ۶۰/۷ درصد بیشترین سهم را دارد و پس از آن شهرستان‌های آذرشهر و

ارومیه با ۱۲/۵ درصد تولید جای دارند.

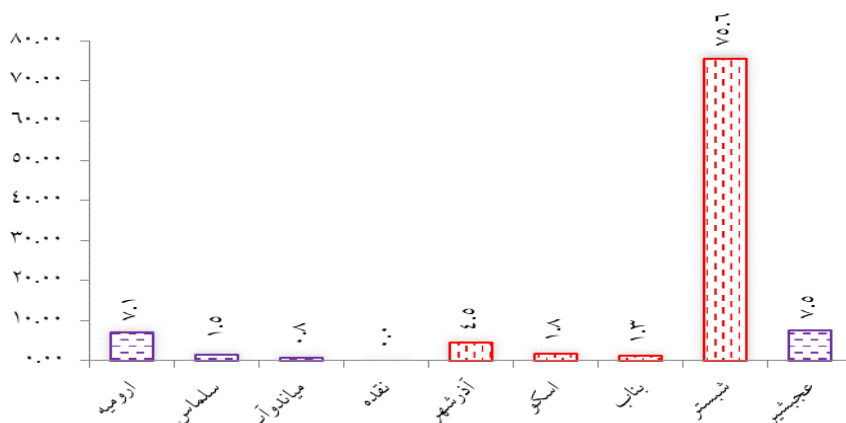
❖ به آبی



نمودار ۴-۳۴۴- سهم تولید به آبی از کل تولید آن در مناطق هم‌جوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

بر اساس نمودار ۴-۳۴۴ شهرستان‌های شبستر و ارومیه به ترتیب با ۳۸/۸ و ۳۳/۴ درصد از تولید ۹ شهرستان حاشیه دریاچه ارومیه، بیشترین مقدار تولید به آبی را در این منطقه دارا هستند. این در حالی است که سایر شهرستان‌ها کمتر از ۱۰ درصد سهم دارند و شهرستان اسکو فاقد تولید این محصول است. مجموع سهم شهرستان‌های مورد بررسی هر یک از استان‌های آذربایجان شرقی و غربی نیز به ترتیب ۵۲/۱ و ۴۷/۹ درصد است.

❖ آلبالو آبی

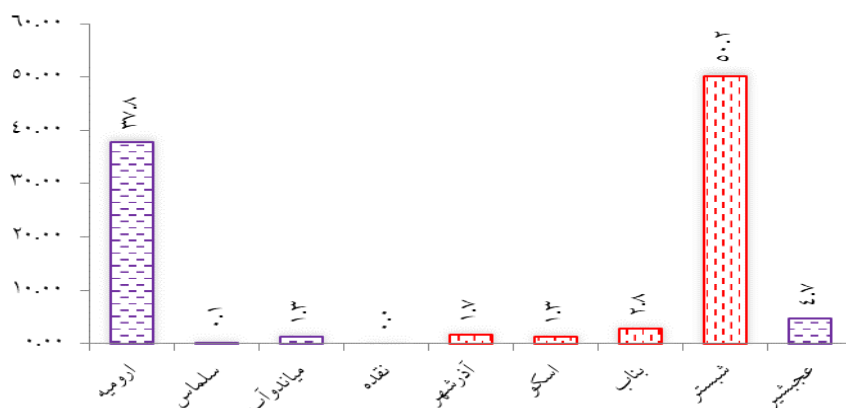


نمودار ۴-۳۴۵- سهم تولید آلبالو آبی از کل تولید آن در مناطق هم‌جوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

چنانچه در نمودار ۴-۳۴۵ مشاهده می‌شود، شهرستان‌های ساحلی استان آذربایجان شرقی ۹۰/۶ درصد تولید آلبالوی منطقه مورد بررسی را در بردارند که شبستر با ۷۵ درصد بیشترین تمرکز تولید را در اختیار دارد. مجموع

سهم تولید چهار شهرستان استان آذربایجان غربی ۹/۴ درصد است که بیان می‌کند آلبالو در سبد تولید باغداران این استان جایگاه چندانی ندارد.

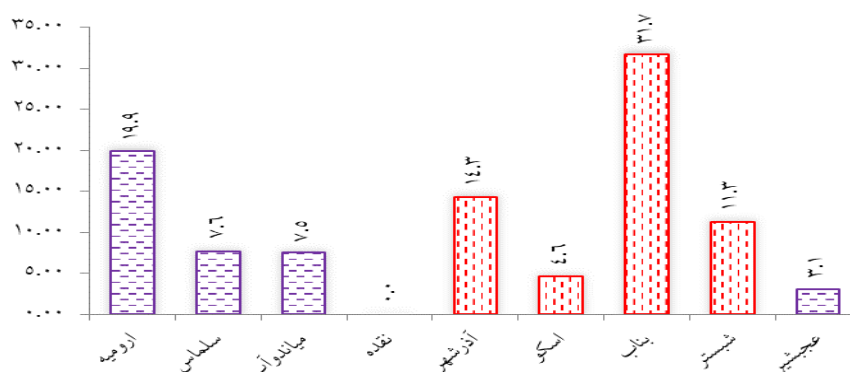
❖ گیلان آبی



نمودار ۴-۳۴۶- سهم تولید گیلان آبی از کل تولید آن در مناطق هم‌جوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

نمودار ۴-۳۴۶ نشان‌دهنده سهم شهرستان‌های هم‌مرز با دریاچه ارومیه از تولید گیلان آبی منطقه است که بر اساس آن شهرستان‌های استان‌های آذربایجان شرقی و غربی به ترتیب ۶۰/۸ و ۳۹/۲ درصد تولید را در اختیار داشته‌اند و شهرستان‌های شبستر و ارومیه به ترتیب با ۵۰/۲ و ۳۷/۸ درصد در هر استان پیشرو بوده‌اند. این در حالی است که سهم تولید گیلان آبی سایر شهرستان‌های مورد بررسی کمتر از ۵ درصد بوده است.

❖ گوجه سبز آبی

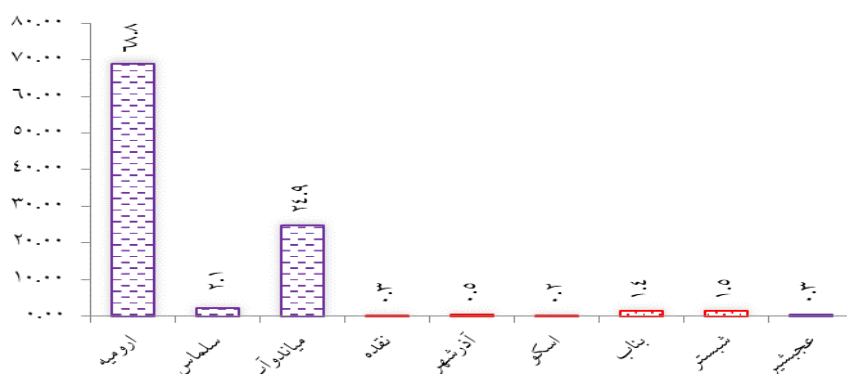


نمودار ۴-۳۴۷- سهم تولید گوجه سبز آبی از کل تولید آن در مناطق هم‌جوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

همان‌طور که در نمودار ۴-۳۴۷ نشان داده شده است، بر اساس آمار جهاد کشاورزی، سهم شهرستان‌های استان‌های آذربایجان شرقی و غربی از تولید گوجه سبز آبی به ترتیب ۶۵ و ۳۵ درصد است که شهرستان بناب با

۳۱/۷ درصد بیشترین سهم را دارد. همچنین چنانکه مشاهده می‌شود، سهم شهرستان‌های مورد بررسی در تولید گوجه سبز آبی از توازن نسبی برخوردار است و از ۸ شهرستان دارای تولید ۶ شهرستان دارای سهم بیش از ۷ درصد هستند.

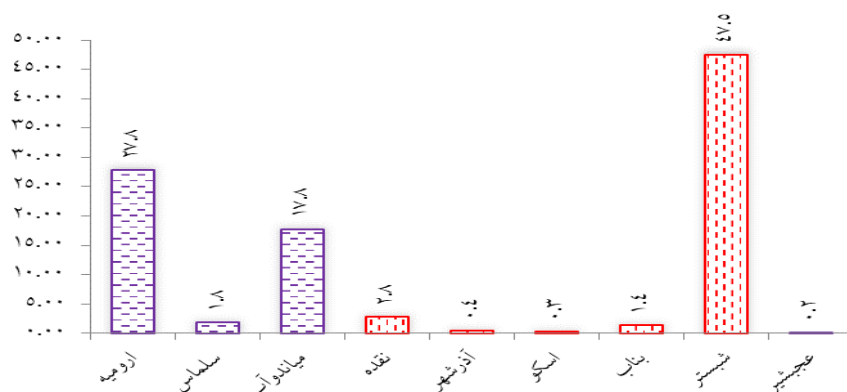
❖ آلو آبی



نمودار ۴-۳۴۸- سهم تولید آلو آبی از کل تولید آن در مناطق هم‌جوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

در نمودار ۴-۳۴۸ سهم شهرستان‌های حاشیه دریاچه ارومیه از تولید آلوی آبی این منطقه مشاهده می‌شود که بر اساس آن شهرستان‌های مورد بررسی استان‌های آذربایجان غربی و شرقی به ترتیب ۹۶ و ۴ درصد از تولید را داشته‌اند. در بین ۹ شهرستان، ارومیه با ۶۸/۸ درصد بیشترین سهم را دارد و پس از آن شهرستان میاندوآب با ۲۴/۹ درصد تولید جای دارد.

❖ هلو آبی

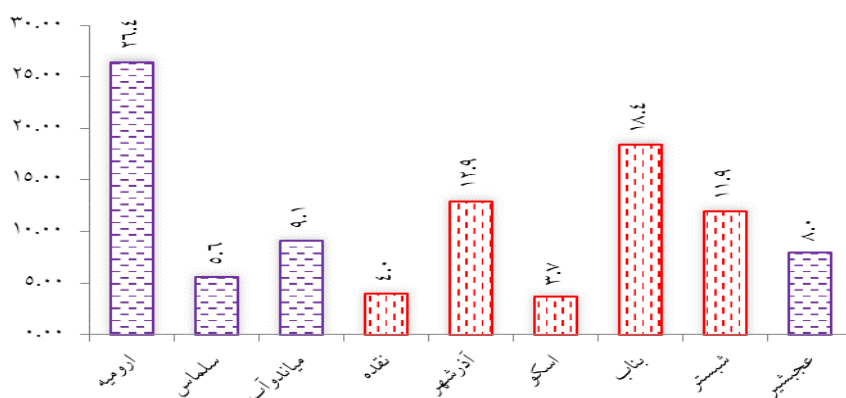


نمودار ۴-۳۴۹- سهم تولید هلو آبی از کل تولید آن در مناطق هم‌جوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

بر اساس نمودار ۴-۳۴۹ شهرستان‌های شبستر و ارومیه به ترتیب با ۴۷/۵ و ۲۷/۸ درصد از تولید ۹ شهرستان

حاشیه دریاچه ارومیه، بیشترین مقدار تولید هلو را در این منطقه دارا هستند و پس از آن‌ها شهرستان میاندوآب با ۱۷/۸ درصد جای دارد. این در حالی است که سایر شهرستان‌ها کمتر از ۳ درصد سهم دارند و مجموع سهم شهرستان‌های مورد بررسی هر یک از استان‌های آذربایجان شرقی و غربی نیز به ترتیب ۴۹/۸ و ۵۰/۲ درصد است.

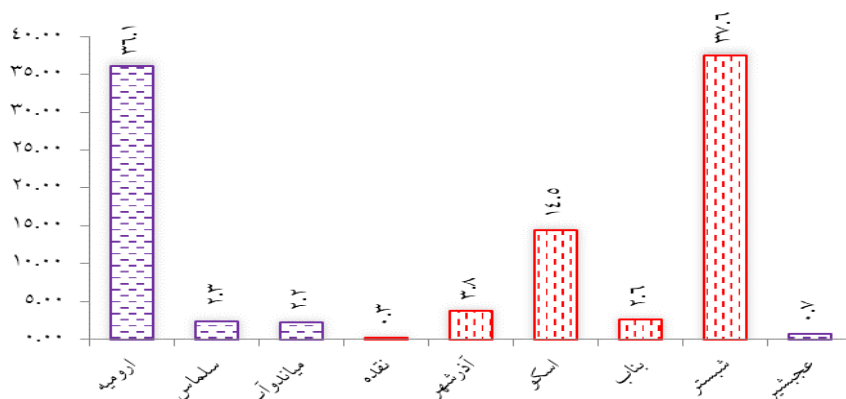
❖ شفتالو آبی



نمودار ۴۴-۳۵۰- سهم تولید شفتالو آبی از کل تولید آن در مناطق هم‌جوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

همان‌طور که در نمودار ۳۵۰-۴ نشان داده شده است، بر اساس آمار جهاد کشاورزی، سهم شهرستان‌های استان‌های آذربایجان شرقی و غربی از تولید شفتالو به ترتیب ۵۴/۹ و ۴۵/۱ درصد است که شهرستان ارومیه با ۲۶/۴ درصد بیشترین سهم را دارد. همچنین چنانکه مشاهده می‌شود، سهم شهرستان‌های مورد بررسی در تولید شفتالو از توازن نسبی برخوردار است و همه شهرستان دارای تولید هستند.

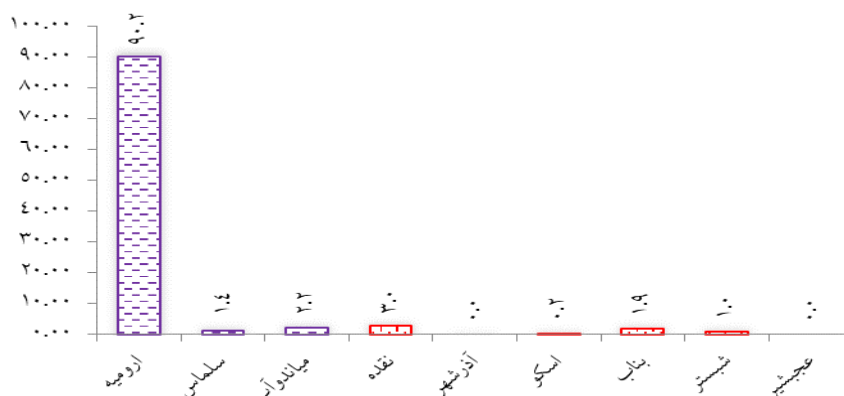
❖ زردآلو آبی



نمودار ۴-۳۵۱- سهم تولید زردآلو آبی از کل تولید آن در مناطق هم‌جوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

چنانچه در نمودار ۳۵۱-۴ مشاهده می‌شود، شهرستان‌های ساحلی استان آذربایجان شرقی ۵۹/۱ درصد تولید زردآلوی منطقه مورد بررسی را در بردارند که شبستر با ۳۷/۶ درصد بیشترین تمرکز تولید را در اختیار دارد. مجموع سهم تولید چهار شهرستان استان آذربایجان غربی ۴۰/۹ درصد است که ارومیه با ۲۶/۱ درصد در تولید زردآلوی این استان پیشرو است.

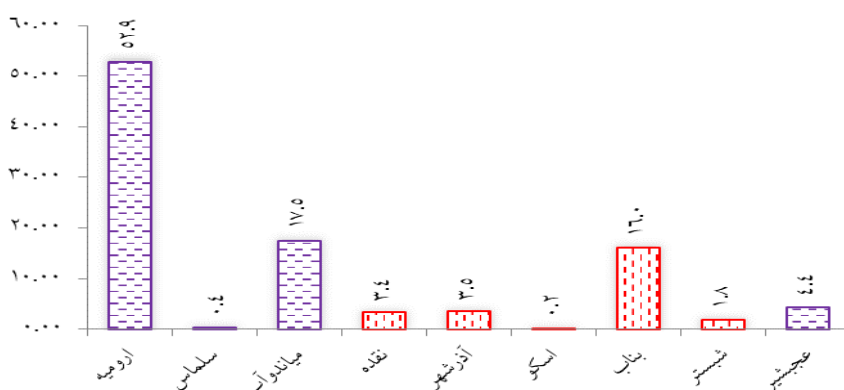
❖ شلیل آبی



نمودار ۳۵۲-۴- سهم تولید شلیل آبی از کل تولید آن در مناطق هم‌جوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

در نمودار ۳۵۲-۴ سهم شهرستان‌های حاشیه دریاچه ارومیه از تولید شلیل این منطقه مشاهده می‌شود که بر اساس آن شهرستان‌های مورد بررسی استان‌های آذربایجان غربی و شرقی به ترتیب ۹۶/۸ و ۳/۲ درصد از تولید را داشته‌اند که ارومیه با ۹۰ درصد انحصار تولید را در اختیار دارد و تولید سایر شهرستان‌ها کمتر از ۳ درصد است که بیان می‌کند تولید این محصول در تمام نقاط منطقه هم‌مرز دریاچه ارومیه رواج ندارد.

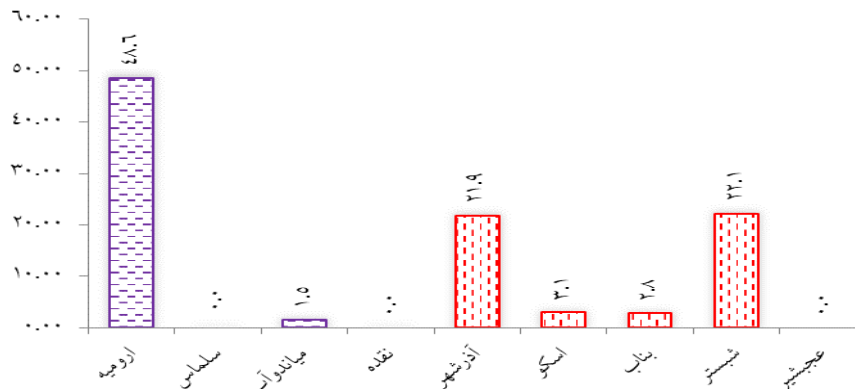
❖ انگور آبی



نمودار ۳۵۴-۴- سهم تولید انگور آبی از کل تولید آن در مناطق هم‌جوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

نمودار ۳-۳۵۳ نشان‌دهنده سهم شهرستان‌های هم‌مرز با دریاچه ارومیه از تولید انگور آبی منطقه است که بر اساس آن شهرستان‌های استان‌های آذربایجان شرقی و غربی به ترتیب ۲۵/۹ و ۷۴/۱ درصد تولید را در اختیار داشته‌اند و شهرستان ارومیه با ۵۲/۹ درصد پیشرو بوده است و پس از آن میاندوآب و بناب در رتبه‌های دوم و سوم جای دارند. این در حالی است که سهم تولید انگور سایر شهرستان‌های مورد بررسی کمتر از ۵ درصد بوده است.

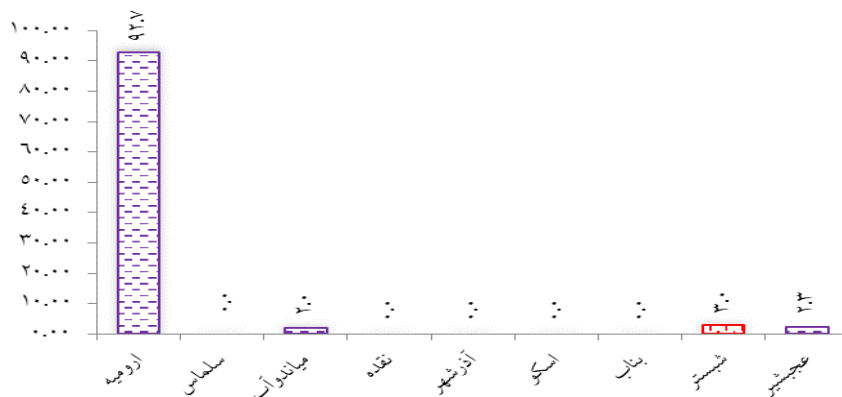
❖ توت درختی آبی



نمودار ۴-۳۵۴- سهم تولید توت درختی آبی از کل تولید آن در مناطق هم‌جوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

بر اساس نمودار ۴-۳۵۴- شهرستان‌های ارومیه، شبستر و آذرشهر به ترتیب با ۴۸/۶، ۲۲/۱ و ۲۱/۹ درصد از تولید ۹ شهرستان حاشیه دریاچه ارومیه، بیشترین مقدار تولید توت درختی را در این منطقه دارا هستند. این در حالی است که شهرستان‌های سلماس، نقده و عجبشیر تولید نداشته‌اند و مجموع سهم شهرستان‌های مورد بررسی هر یک از استان‌های آذربایجان شرقی و غربی نیز به ترتیب ۴۹/۹ و ۵۰/۱ درصد است.

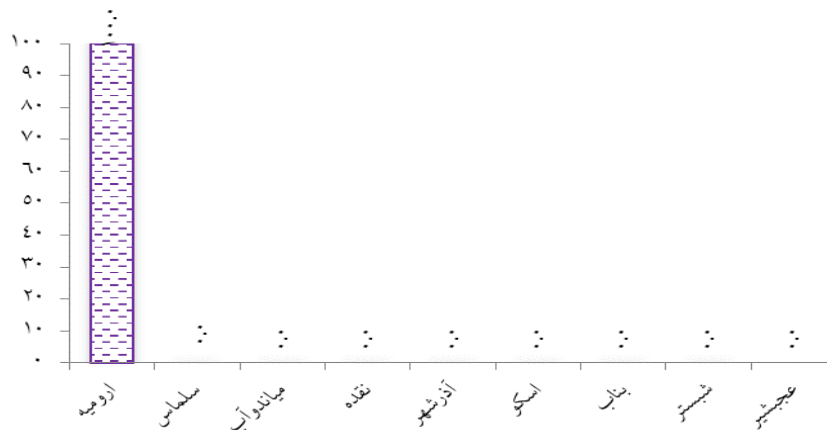
❖ توت‌فرنگی آبی



نمودار ۵-۳۵۵- سهم تولید توت‌فرنگی آبی از کل تولید آن در مناطق هم‌جوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

در نمودار ۳-۳۵۵ سهم شهرستان‌های حاشیه دریاچه ارومیه از تولید توت‌فرنگی آبی این منطقه مشاهده می‌شود که بر اساس آن شهرستان ارومیه با ۹۲/۷ درصد انحصار تولید را در اختیار داشته است. این در حالی است که این مقدار کمتر از یک درصد تولید کل کشور را در برمی‌گیرد. شهرستان‌های شبستر، عجبشیر و میاندوآب نیز کمتر از ۳ درصد سهم داشته‌اند.

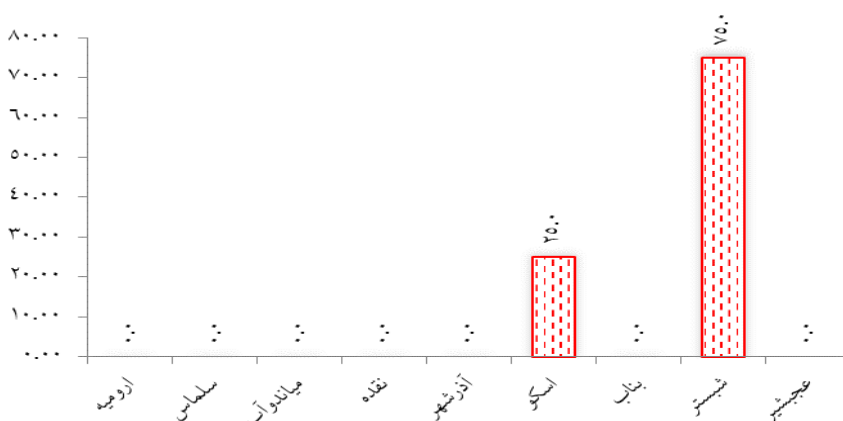
❖ انجیر آبی



نمودار ۳-۳۵۶- سهم تولید انجیر آبی از کل تولید آن در مناطق هم‌جوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

بر اساس نمودار ۳-۳۵۶، شهرستان ارومیه تنها تولیدکننده انجیر آبی در منطقه حاشیه دریاچه ارومیه است. این شهرستان در سال ۱۳۹۷ با ۱۸ تن، سهم بسیار ناچیزی کمتر از ۰/۳ درصد از کل تولید انجیر آبی کشور را در بردارد.

❖ زرشک آبی

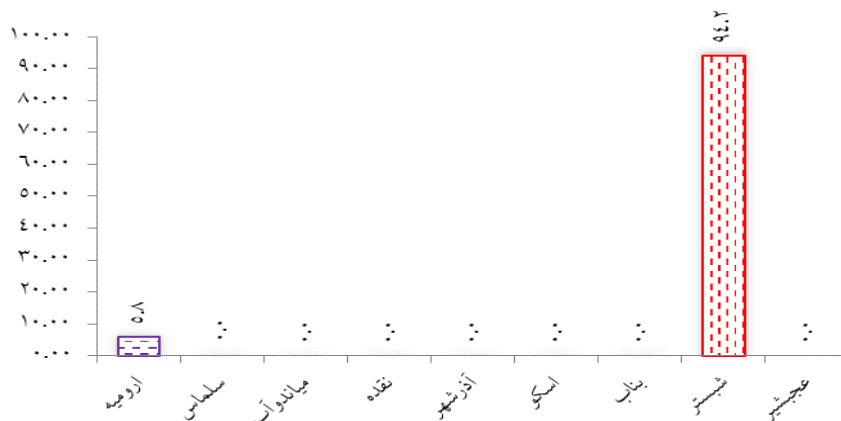


نمودار ۳-۳۵۷- سهم تولید زرشک آبی از کل تولید آن در مناطق هم‌جوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

نمودار ۳-۳۵۷ سهم تولید زرشک آبی در شهرستان‌های هم‌جوار با دریاچه ارومیه را نشان می‌دهد که بر اساس

آن تنها شهرستان‌های شبستر و اسکو به ترتیب با ۷۵ و ۲۵ درصد، تولیدکننده این محصول بوده‌اند که در سال ۱۳۹۷ مجموع تولید آن‌ها ۳۰ تن بوده است. این ارقام بیان می‌کند، به دلیل شرایط اقلیمی و بازاری، زرشک آبی جایگاه چندانی در سبد تولید باغداران این منطقه ندارد.

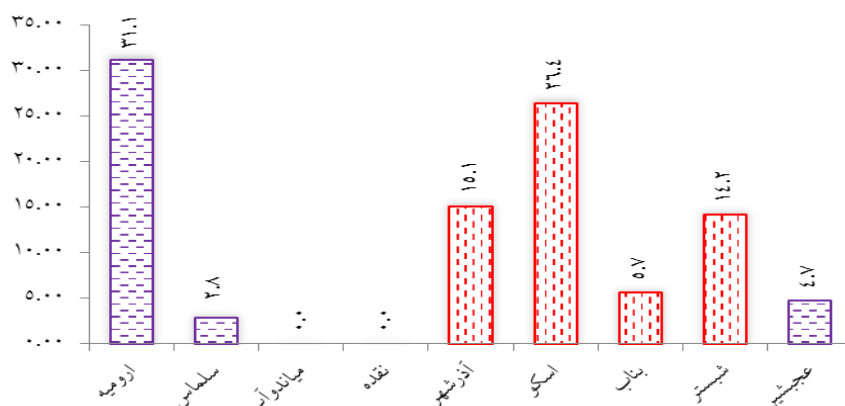
❖ انار آبی



نمودار ۴-۳۵۸- سهم تولید انار آبی از کل تولید آن در مناطق هم‌جوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

نمودار ۴-۳۵۸ نشان‌دهنده سهم هر یک از شهرستان‌های حاشیه دریاچه ارومیه از تولید انار است که چنانچه مشاهده می‌شود، شبستر با ۹۴/۲ درصد انحصار تولید منطقه را در اختیار دارد و ارومیه با ۵/۸ درصد دیگر تولیدکننده انار منطقه است. شایان ذکر است، تولید انار به دلیل شرایط اقلیمی در این منطقه سردسیر، اندک است.

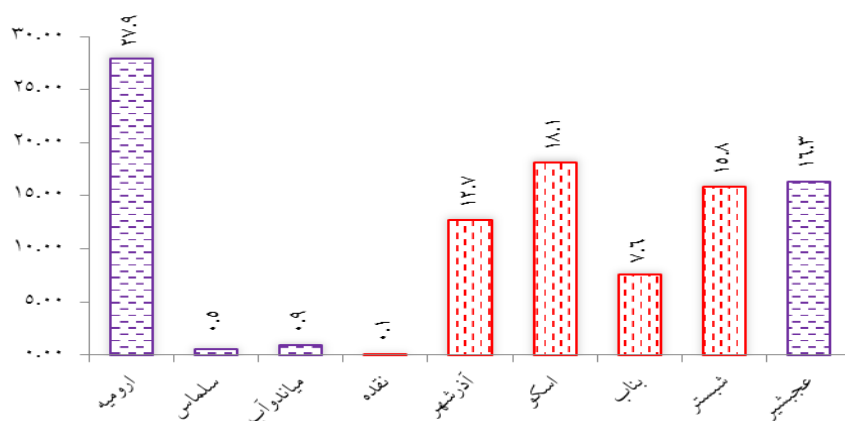
❖ پسته آبی



نمودار ۴-۳۵۹- سهم تولید پسته آبی از کل تولید آن در مناطق هم‌جوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷، یافته‌های پژوهش

بر اساس نمودار ۳۵۹-۴ شهرستان‌های ارومیه و اسکو به ترتیب با ۳۱/۱ و ۲۶/۴ درصد از تولید ۹ شهرستان حاشیه دریاچه ارومیه، بیشترین مقدار تولید پسته را در این منطقه دارا هستند. این در حالی است که شهرستان‌های نقده و میاندوآب تولید نداشته‌اند و مجموع سهم شهرستان‌های مورد بررسی هر یک از استان‌های آذربایجان شرقی و غربی نیز به ترتیب ۶۶ و ۳۴ درصد است. این نمودار نشان می‌دهد، تولید پسته در استان آذربایجان شرقی از توازن بیشتری در مقایسه با استان آذربایجان غربی برخوردار است.

❖ بادام آبی

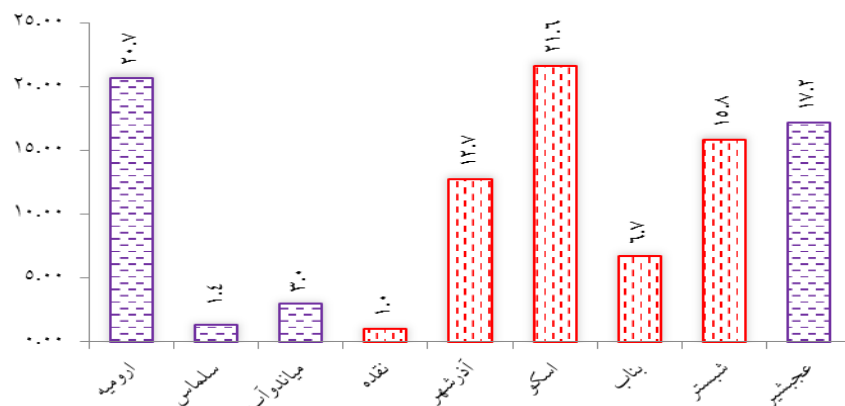


نمودار ۴-۳۶۰- سهم تولید بادام آبی از کل تولید آن در مناطق هم‌جوار دریاچه

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷، یافته‌های پژوهش

همان‌طور که در نمودار ۳۶۰-۴ نشان داده شده است، بر اساس آمار جهاد کشاورزی، سهم شهرستان‌های استان‌های آذربایجان شرقی و غربی از تولید بادام آبی به ترتیب ۷۰/۵ و ۲۹/۵ درصد است که شهرستان ارومیه با ۲۷/۹ درصد بیشترین سهم را دارد. همچنین چنانکه مشاهده می‌شود، سهم شهرستان‌های مورد بررسی استان آذربایجان شرقی در تولید بادام آبی از توازن نسبی برخوردار است و همه شهرستان‌ها دارای سهم تولید کمتر از ۲۰ درصد هستند.

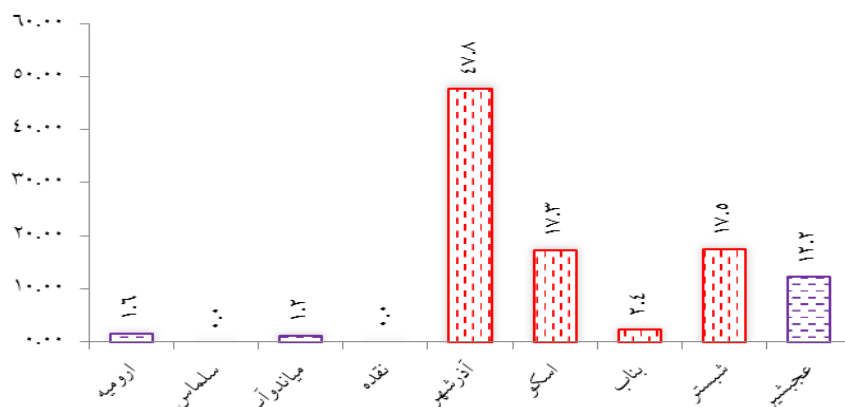
❖ گردو آبی



نمودار ۴-۳۶۱- سهم تولید گردو آبی از کل تولید آن در مناطق هم‌جوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷، یافته‌های پژوهش

همان‌طور که در نمودار ۴-۳۶۱ نشان داده شده است، بر اساس آمار جهاد کشاورزی، سهم شهرستان‌های ساحلی استان‌های آذربایجان شرقی و غربی از تولید گردوی آبی به ترتیب ۷۴ و ۲۶ درصد است که شهرستان اسکو با ۲۱/۶ درصد بیشترین سهم را دارد. همچنین چنانکه مشاهده می‌شود، از ۹ شهرستان، ۵ شهرستان دارای سهم تولید بیش از ۱۰ درصد هستند.

❖ سنجد آبی

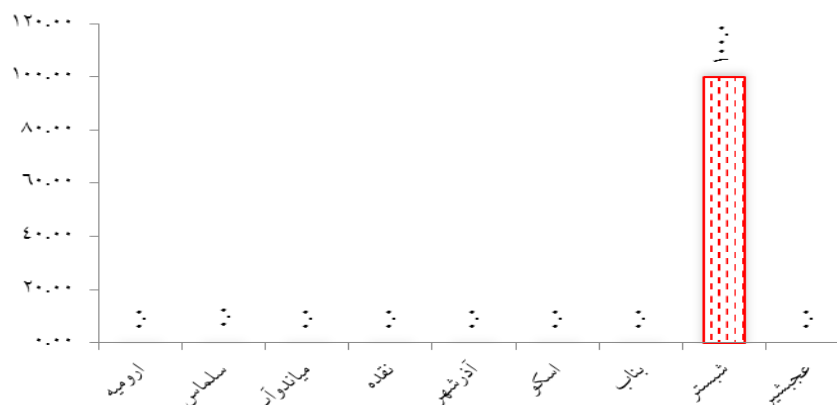


نمودار ۴-۳۶۲- سهم تولید سنجد آبی از کل تولید آن در مناطق هم‌جوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷، یافته‌های پژوهش

در نمودار ۴-۳۶۲ سهم شهرستان‌های حاشیه دریاچه ارومیه از تولید سنجد آبی این منطقه مشاهده می‌شود که بر اساس آن شهرستان‌های مورد بررسی استان‌های آذربایجان غربی و شرقی به ترتیب ۲/۸ و ۹۷/۲ درصد از تولید را داشته‌اند که بیان می‌کند، در این منطقه، شهرستان‌های استان آذربایجان شرقی مرکز تولید سنجد هستند. در بین ۹

شهرستان مورد بررسی، آذرشهر با ۴۷/۸ درصد بیشترین سهم را دارد و پس از آن شهرستان‌های شبستر و اسکو جای دارند.

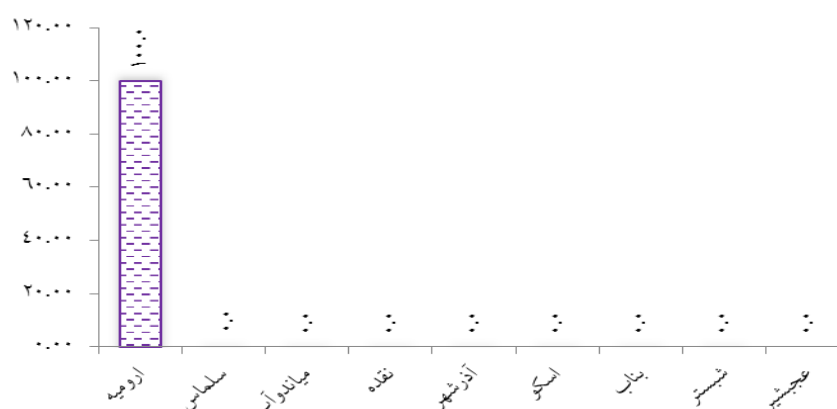
❖ ززالک آبی



نمودار ۴-۳۶۳- سهم تولید ززالک آبی از کل تولید آن در مناطق هم‌جوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷، یافته‌های پژوهش

بر اساس نمودار ۴-۳۶۳، شهرستان شبستر تنها تولیدکننده ززالک در منطقه حاشیه دریاچه ارومیه است. این شهرستان در سال ۱۳۹۷ با ۴ تن، حدود یک درصد از کل تولید ززالک کشور را در بردارد. با توجه به تولید اندک این محصول در کشور و منطقه به نظر می‌رسد، علت عدم تمایل به کشت این محصول، کوچک بودن بازار تقاضای آن است.

❖ سماق آبی

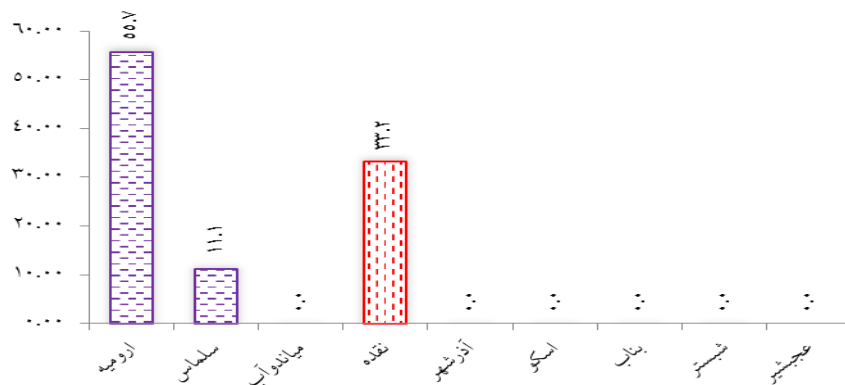


نمودار ۴-۳۶۴- سهم تولید سماق آبی از کل تولید آن در مناطق هم‌جوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷، یافته‌های پژوهش

نمودار ۴-۳۶۴ نشان‌دهنده سهم هر یک از شهرستان‌های حاشیه دریاچه ارومیه از تولید سماق آبی است که

چنانچه مشاهده می‌شود، شهرستان ارومیه انحصار تولید منطقه را در اختیار دارد. این شهرستان با تولید یک تن سماق، حدود ۰/۶ درصد تولید سماق آبی کشور را در اختیار دارد.

❖ خیار آبی

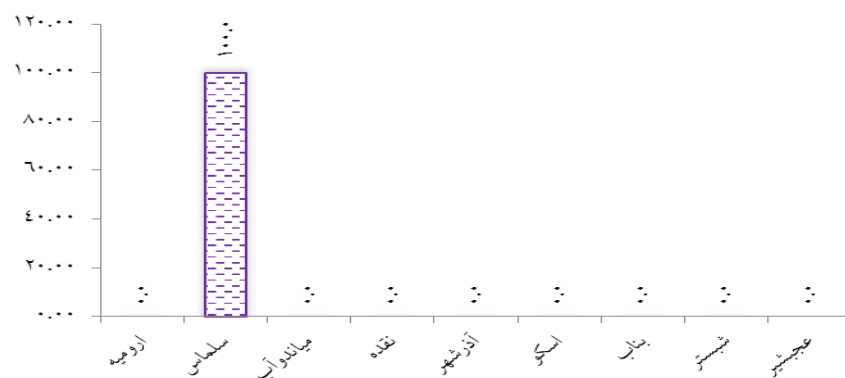


نمودار ۴-۳۶۵- سهم تولید خیار آبی از کل تولید آن در مناطق هم‌جوار دریاچه

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷، یافته‌های پژوهش

در نمودار ۴-۳۶۵ سهم شهرستان‌های حاشیه دریاچه ارومیه از تولید خیار درختی این منطقه مشاهده می‌شود که بر اساس آن شهرستان‌های مورد بررسی استان آذربایجان غربی تمام تولید را در انحصار خود داشته‌اند و شهرستان‌های استان آذربایجان شرقی تولیدی نداشته‌اند. در استان آذربایجان غربی، ارومیه با ۵۵/۷ درصد بیشترین سهم را دارد و پس از آن شهرستان‌های نقده و سلماس جای دارند.

❖ سایر سبزیجات آبی



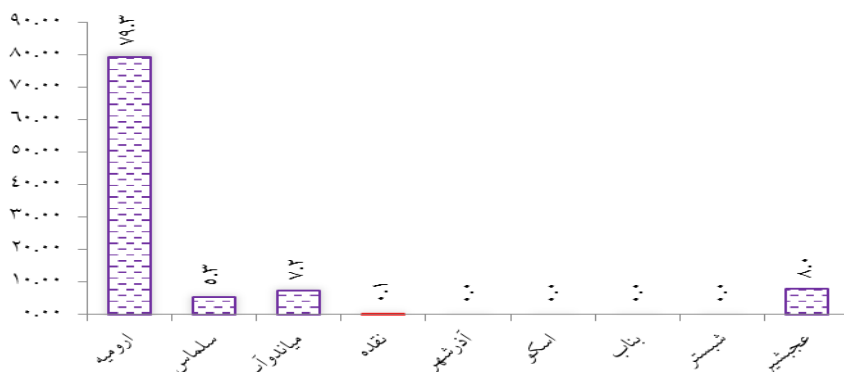
نمودار ۴-۳۶۶- سهم تولید سایر سبزیجات آبی از کل تولید آن در مناطق هم‌جوار دریاچه

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷، یافته‌های پژوهش

همان‌طور که در نمودار ۴-۳۶۶ مشاهده می‌شود، در بین شهرستان‌های همسایه با دریاچه ارومیه، تنها شهرستان سلماس با توجه به آمار رسمی، تولیدکننده گروه سایر سبزیجات آبی است که مقادیر تولید آن‌ها به تفکیک بسیار

اندک است و به تنهایی توسط جهاد کشاورزی گزارش نمی‌شود. سهم این شهرستان از تولید این گروه محصولات در کشور کمتر از ۰/۱ درصد است.

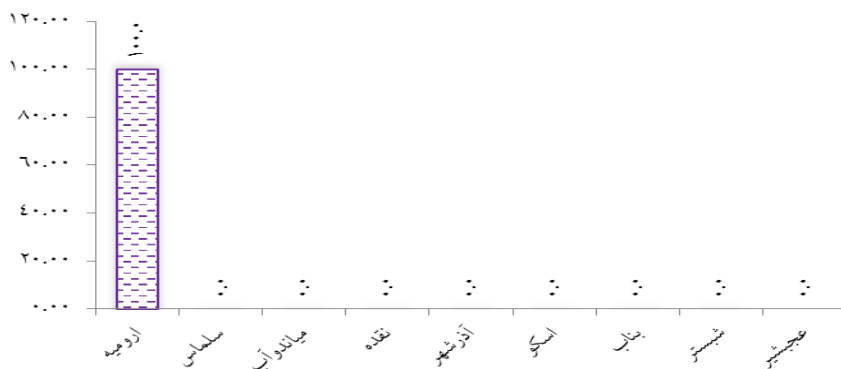
❖ گیاهان دارویی آبی



نمودار ۴-۳۶۷- سهم تولید گیاهان دارویی آبی از کل تولید آن در مناطق هم‌جوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷، یافته‌های پژوهش

در نمودار ۴-۳۶۷ سهم شهرستان‌های حاشیه دریاچه ارومیه از تولید گیاهان دارویی آبی این منطقه مشاهده می‌شود که بر اساس آن شهرستان ارومیه با ۷۹/۳ درصد، انحصار تولید را در اختیار داشته است. این در حالی است که این مقدار کمتر از ۰/۸ درصد تولید کل کشور را در برمی‌گیرد. شهرستان‌های سلماس، میاندوآب، نقده و عجبشیر نیز کمتر از ۸ درصد سهم داشته‌اند. این ارقام بیان می‌کند، باوجود پتانسیل تولید ارزش افزوده و ارزآوری گیاهان دارویی و وجود ارقام بومی اختصاصی منطقه، به کشت این گیاهان در منطقه حاشیه دریاچه ارومیه توجه ویژه‌ای مبذول نمی‌شود.

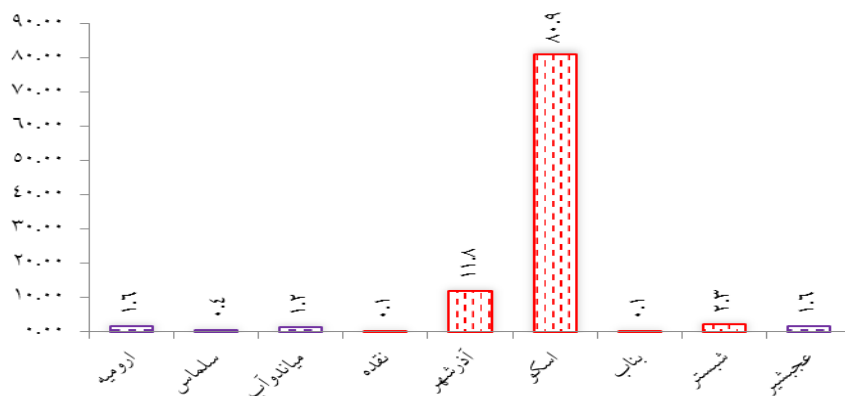
❖ سایر آبی



نمودار ۴-۳۶۸- سهم تولید سایر آبی از کل تولید آن در مناطق هم‌جوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷، یافته‌های پژوهش

سایر آبی محصولاتی هستند که مقدار تولید اندکی دارند و در آمارنامه جهاد کشاورزی به تفکیک گزارش نمی‌شوند. همان‌طور که در نمودار ۴-۳۶۸ مشاهده می‌شود، در بین شهرستان‌های حاشیه دریاچه ارومیه، تنها شهرستان ارومیه تولیدکننده این گروه از محصولات است که کل تولید آن ۱/۳ درصد تولید کشور را در برمی‌گیرد.

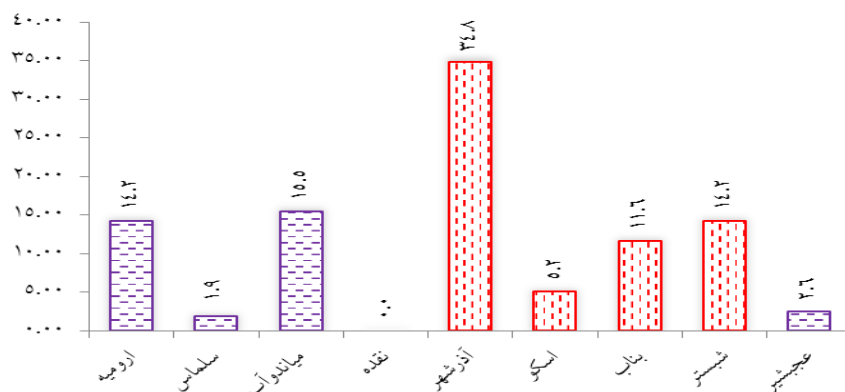
❖ گلستان آبی



نمودار ۴-۳۶۹- سهم تولید گلستان آبی از کل تولید آن در مناطق هم‌جوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷، یافته‌های پژوهش

نمودار ۴-۳۶۹ نشان‌دهنده سهم شهرستان‌های هم‌مرز با دریاچه ارومیه از تولید گلستان آبی منطقه است که بر اساس آن شهرستان‌های استان‌های آذربایجان شرقی و غربی به ترتیب ۹۶/۷ و ۳/۳ درصد تولید را در اختیار داشته‌اند و شهرستان اسکو با ۸۰/۹ درصد پیشرو بوده است و پس از آن آذرشهر در رتبه دوم جای دارد. این در حالی است که سهم تولید گل محمدی سایر شهرستان‌های مورد بررسی کمتر از ۳ درصد بوده است. توسعه گلستان‌ها با توجه به جذابیت بصری، افزون بر تولید محصول دارای قابلیت درآمدزایی توریستی نیز می‌باشد.

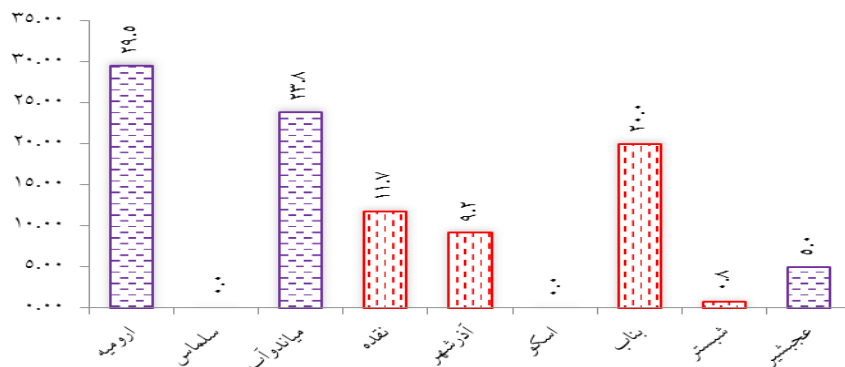
❖ زعفران آبی



نمودار ۴-۳۷۰- سهم تولید زعفران آبی از کل تولید آن در مناطق هم‌جوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷، یافته‌های پژوهش

همان طور که در نمودار ۳۷۰-۴ نشان داده شده است، بر اساس آمار جهاد کشاورزی، سهم شهرستان های ساحلی استان های آذربایجان شرقی و غربی از تولید زعفران به ترتیب ۶۸/۴ و ۳۱/۶ درصد است که شهرستان آذرشهر با ۳۴/۸ درصد بیشترین سهم را دارد. همچنین چنانکه مشاهده می شود، از ۸ شهرستان تولیدکننده زعفران، ۵ شهرستان دارای سهم تولید بیش از ۱۰ درصد هستند که بیانگر عدم تمرکزگرایی تولید این محصول در سطح منطقه است.

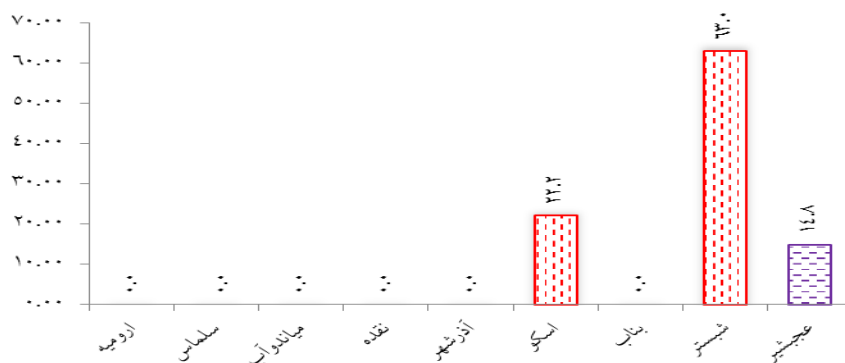
❖ قارچ آبی



نمودار ۳۷۱-۴- سهم تولید قارچ آبی از کل تولید آن در مناطق هم جوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷، یافته های پژوهش

همان طور که در نمودار ۳۷۱-۴ مشاهده می شود، سهم شهرستان های استان های آذربایجان شرقی و غربی از تولید قارچ آبی به ترتیب ۳۵ و ۶۵ درصد است که شهرستان ارومیه با ۲۹/۵ درصد بیشترین سهم را دارد. همچنین بر اساس نمودار، شهرستان های میاندوآب و بناب نیز با سهم بیش از ۲۰ درصد رقابتی ارومیه در منطقه برای تولید این محصول به شمار می روند. به گزارش آمارنامه جهاد کشاورزی در سال ۱۳۹۷، اسکو و سلماس شهرستان هایی هستند که در آن ها قارچ آبی تولید نشده است.

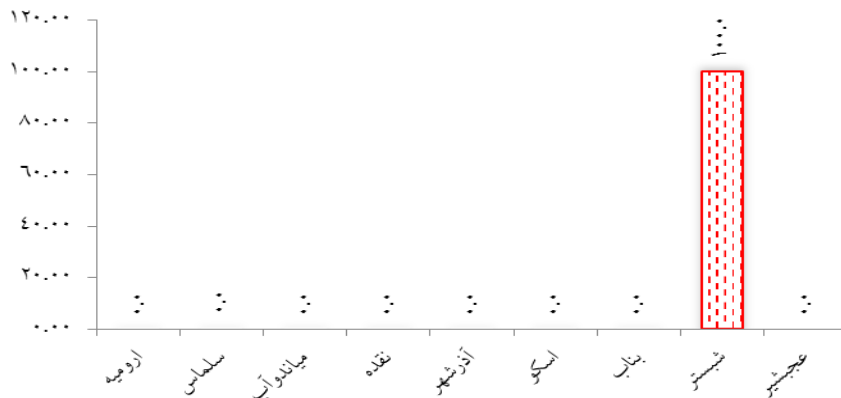
❖ فندق آبی



نمودار ۳۷۲-۴- سهم تولید فندق آبی از کل تولید آن در مناطق هم جوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷، یافته های پژوهش

نمودار ۳۷۲-۴ نشان‌دهنده سهم شهرستان‌های ساحلی دریاچه ارومیه از تولید فندق آبی است که بر اساس آن همه فندق منطقه در استان آذربایجان شرقی تولید شده و استان آذربایجان غربی فاقد تولید این محصول است. در استان آذربایجان شرقی شبستر با ۶۳ درصد بیشترین مقدار تولید را دارد و پس از آن اسکو و عجبشیر به ترتیب با ۲۲ و ۱۴ درصد در رتبه‌های بعدی قرار دارند.

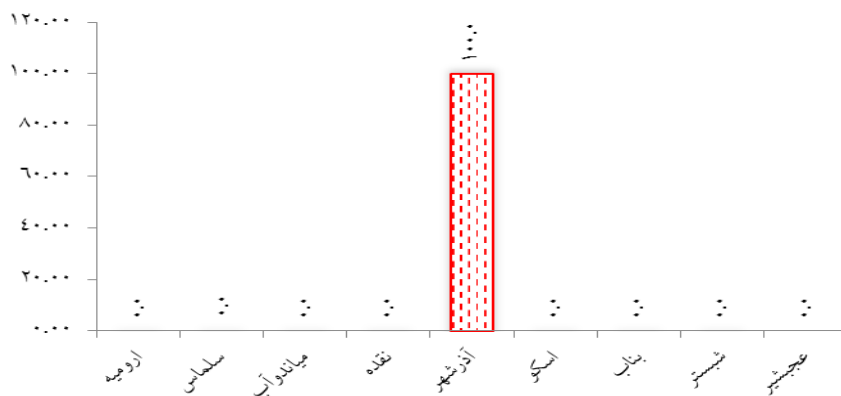
❖ آلو قطره‌طلا آبی



نمودار ۳۷۳-۴ سهم تولید آلو قطره‌طلا آبی از کل تولید آن در مناطق هم‌جوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷، یافته‌های پژوهش

نمودار ۳۷۳-۴ نشان‌دهنده سهم هر یک از شهرستان‌های حاشیه دریاچه ارومیه از تولید آلو قطره‌طلا است که چنانچه مشاهده می‌شود، شهرستان شبستر انحصار تولید منطقه را در اختیار دارد. این شهرستان با تولید ۵۲۰ تن، ۱/۴ درصد تولید آلو قطره‌طلای کشور را در اختیار دارد. مقدار اندک تولید و عدم شت این محصول در منطقه، در حالی است که شرایط اقلیمی مناسب و فرهنگ کشت محصولات هسته‌دار در منطقه وجود دارد.

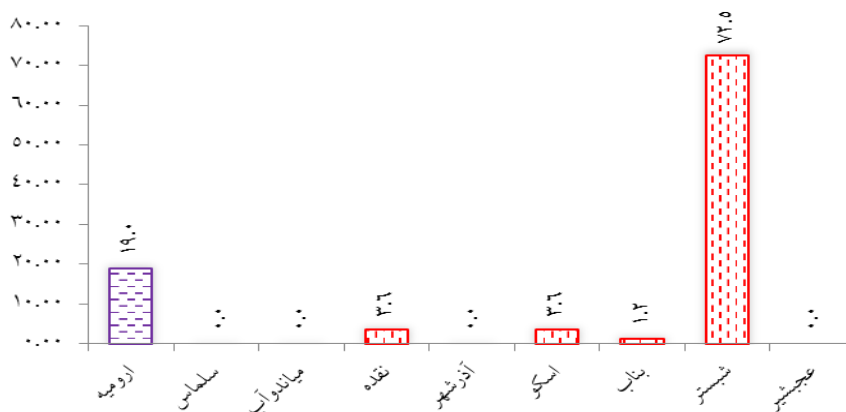
❖ عناب آبی



نمودار ۳۷۴-۴ سهم تولید عناب آبی از کل تولید آن در مناطق هم‌جوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷، یافته‌های پژوهش

بر اساس آمار سال ۱۳۹۷ جهاد کشاورزی، همان‌طور که در نمودار ۳۷۴-۴ مشاهده می‌شود، در بین شهرستان‌های حاشیه دریاچه ارومیه، تنها شهرستان آذرشهر از آذربایجان شرقی تولیدکننده عناب آبی است که با ۱۵ تن، تنها ۰/۲۳ درصد تولید کشور را در برمی‌گیرد.

❖ بادام دیم



نمودار ۳۷۴-۴- سهم تولید بادام دیم از کل تولید آن در مناطق هم‌جوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷، یافته‌های پژوهش

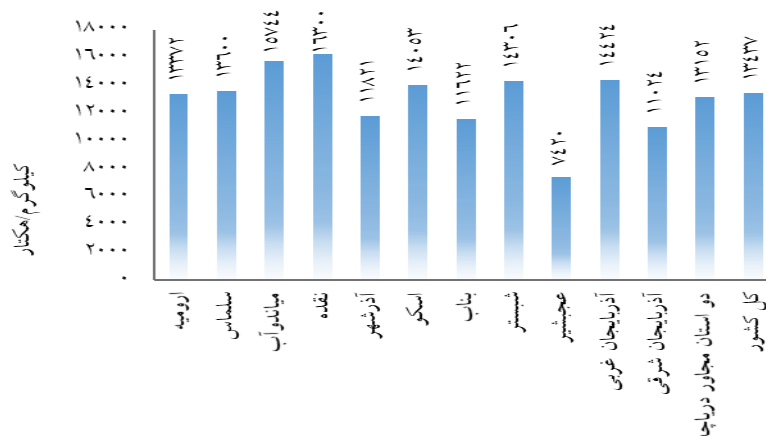
نمودار ۳۷۴-۴ نشان‌دهنده سهم شهرستان‌های هم‌مرز با دریاچه ارومیه از تولید بادام دیم منطقه است که بر اساس آن شهرستان‌های ساحلی استان‌های آذربایجان شرقی و غربی به ترتیب ۷۷/۳ و ۲۲/۷ درصد تولید را در اختیار داشته‌اند و شهرستان شبستر با ۷۲/۵ درصد انحصار تولید را داشته است و پس از آن ارومیه با ۱۹ درصد تولید در رتبه دوم جای دارد. این در حالی است که سهم تولید بادام آبی سایر شهرستان‌های تولیدکننده بادام دیم مورد بررسی کمتر از ۴ درصد بوده است. شایان ذکر است، از بین شهرستان‌های فاقد تولید بادام دیم، عجبشیر یکی از تولیدکنندگان مطرح بادام آبی منطقه است.

۴-۲-۸- بررسی متوسط عملکرد در واحد سطح محصولات باغی هر منطقه به تفکیک محصول

در این بخش به بررسی عملکرد محصولات باغی هر منطقه به تفکیک محصول پرداخته می‌شود. این نمودار نشان‌دهنده این است که عملکرد هر محصول برای کل کشور، هر دو استان آذربایجان شرقی و غربی و همچنین شهرستان‌های مورد بررسی به چه مقدار کیلوگرم بر هکتار می‌باشد. در این بخش مقایسه عملکرد متوسط شهرستان‌ها و استان‌های هم‌جوار با همدیگر و با کشور مقایسه می‌گردد تا بتوان وجود پتانسیل و ظرفیت هر محصول

در مقایسه با شهرستان‌ها و استان‌های همجوار و در کل کشور سنجیده شود. همچنین توجه شود که میانگین استان‌ها با در نظر گرفتن همه شهرستان‌های استان محاسبه شده است و نه تنها شهرستان‌های همجوار در هر استان. از این رو ممکن است میانگین برخی استان‌ها با میانگین عملکرد در شهرستان‌ها تفاوت داشته باشد.

❖ سیب آبی

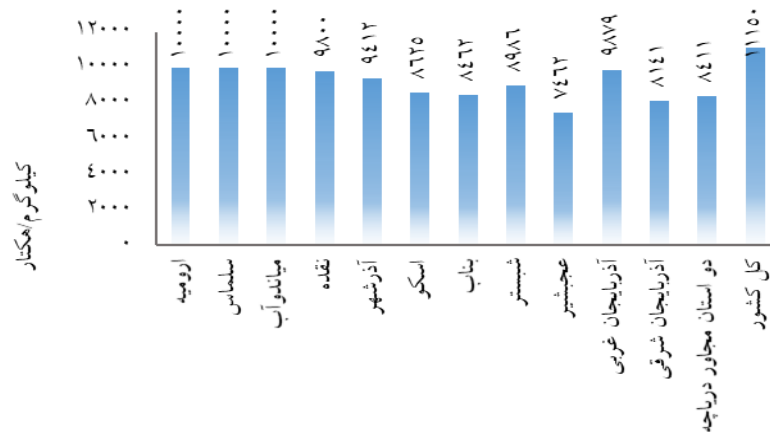


نمودار ۴-۳۷۵- نمودار متوسط عملکرد سیب آبی (کیلوگرم/هکتار)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

نمودار ۴-۳۷۵ عملکرد سیب آبی را به تفکیک کشوری، استان‌ها و مناطق مورد بررسی نشان می‌دهد. عملکرد محصول سیب آبی در کل کشور ۱۳۴۳۷ کیلوگرم بر هکتار می‌باشد. برای دو استان آذربایجان شرقی و غربی به ترتیب ۱۱۰۲۴ و ۱۴۴۲۴ کیلوگرم بر هکتار می‌باشد. همچنین از بین شهرستان‌های مورد بررسی نقده با ۱۶۳۰۰ کیلوگرم بر هکتار از بیشترین عملکرد برخوردار است. و شهرستان عجبشیر با ۷۴۲۰ کیلوگرم بر هکتار کمترین عملکرد سیب آبی را در بین شهرستان‌های مورد بررسی دارد.

❖ گل‌ابی آبی

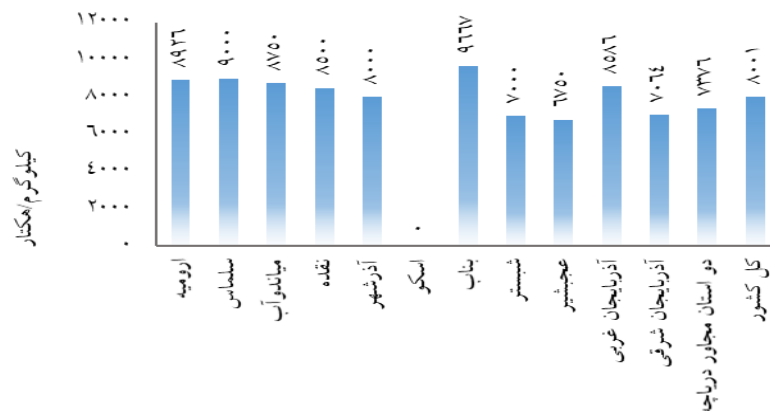


نمودار ۴-۳۷۶- نمودار متوسط عملکرد گلابی آبی (کیلوگرم/هکتار)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

نمودار ۴-۳۷۶ عملکرد گلابی آبی را به تفکیک کشوری، استان‌ها و مناطق مورد بررسی نشان می‌دهد. عملکرد محصول گلابی آبی در کل کشور ۱۱۱۵۰ کیلوگرم بر هکتار می‌باشد. برای دو استان آذربایجان شرقی و غربی به ترتیب ۸۱۴۱ و ۹۸۷۹ کیلوگرم بر هکتار می‌باشد. همچنین از بین شهرستان‌های مورد بررسی میاندوآب، سلماس و ارومیه با ۱۰۰۰۰ کیلوگرم بر هکتار از بیشترین عملکرد برخوردار می‌باشند. و شهرستان عجبشیر با ۷۴۶۲۰ کیلوگرم بر هکتار کمترین عملکرد گلابی آبی را در بین شهرستان‌های مورد بررسی دارد.

❖ به آبی



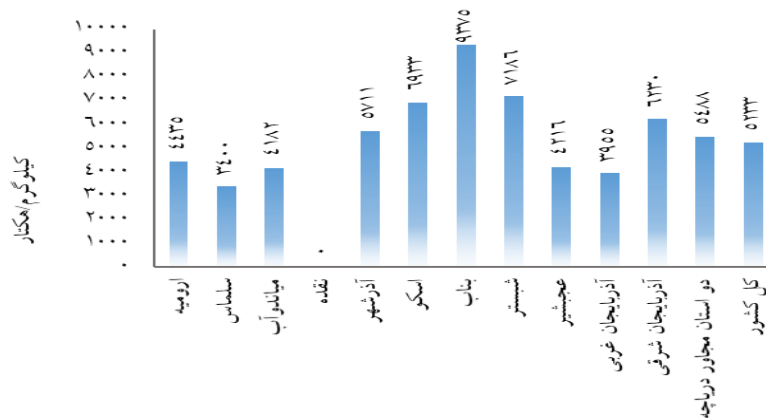
نمودار ۴-۳۷۷- نمودار متوسط عملکرد به آبی (کیلوگرم/هکتار)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

نمودار متوسط عملکرد محصول به آبی در ۴-۳۷۷ آورده شده است. همان‌طور که مشاهده می‌شود عملکرد کل کشور برای این محصول ۸۰۰۱ کیلوگرم بر هکتار می‌باشد. به ترتیب برای دو استان آذربایجان شرقی و غربی میزان عملکرد برای این محصول ۷۰۶۴ و ۸۵۸۶ کیلوگرم بر هکتار می‌باشد. از بین شهرستان‌های مورد بررسی، شهرستان

بناب با عملکرد ۹۶۶۷ کیلوگرم بر هکتار بیشترین عملکرد به آبی را دارا می‌باشد. همچنین کمترین عملکرد این محصول نیز به شهرستان اسکو تعلق دارد.

❖ آلبالو آبی

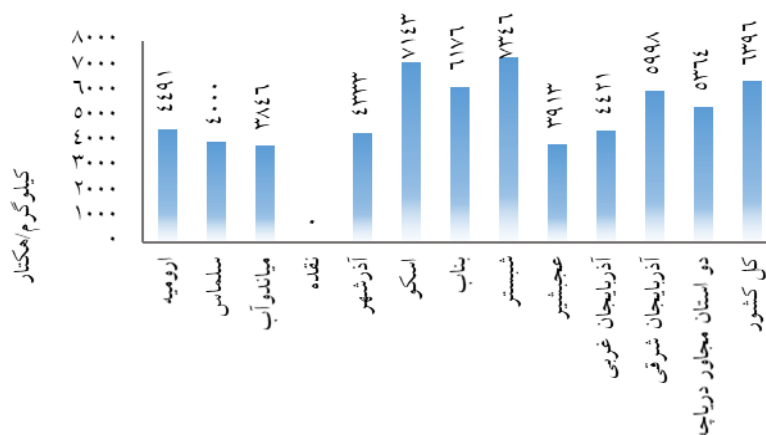


نمودار ۴-۳۷۸- نمودار متوسط عملکرد آلبالو آبی (کیلوگرم/هکتار)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

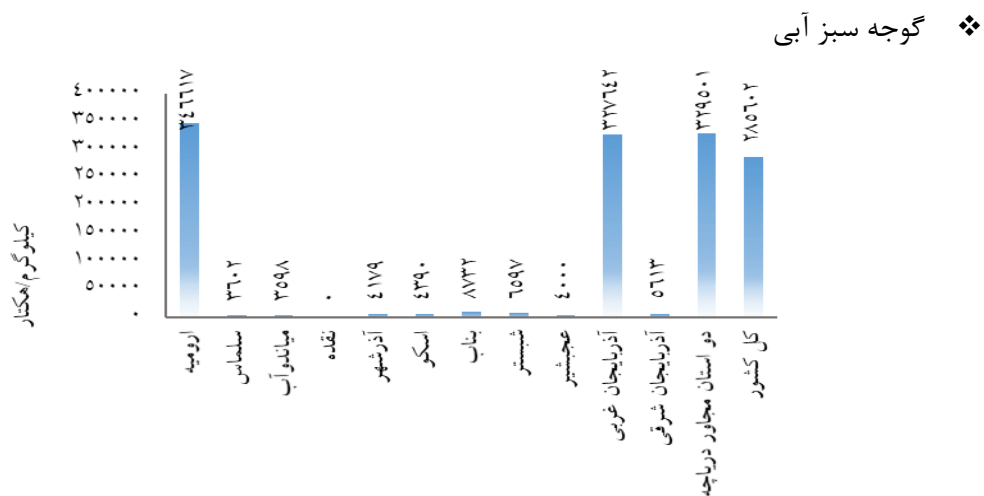
نمودار متوسط عملکرد محصول آلبالو آبی در ۳۷۸-۴ آورده شده است. همان طور که مشاهده می‌شود عملکرد کل کشور برای این محصول ۵۲۳۳ کیلوگرم بر هکتار می‌باشد. به ترتیب برای دو استان آذربایجان شرقی و غربی میزان عملکرد برای این محصول ۶۲۳۰ و ۳۹۵۵ کیلوگرم بر هکتار می‌باشد. از بین شهرستان‌های مورد بررسی، شهرستان بناب با عملکرد ۹۳۷۵ کیلوگرم بر هکتار بیشترین عملکرد آلبالو آبی را دارا می‌باشد. همچنین کمترین عملکرد این محصول نیز به شهرستان نقده تعلق دارد.

❖ گیلان آبی



نمودار ۴-۳۷۹- نمودار متوسط عملکرد گیلان آبی (کیلوگرم/هکتار)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

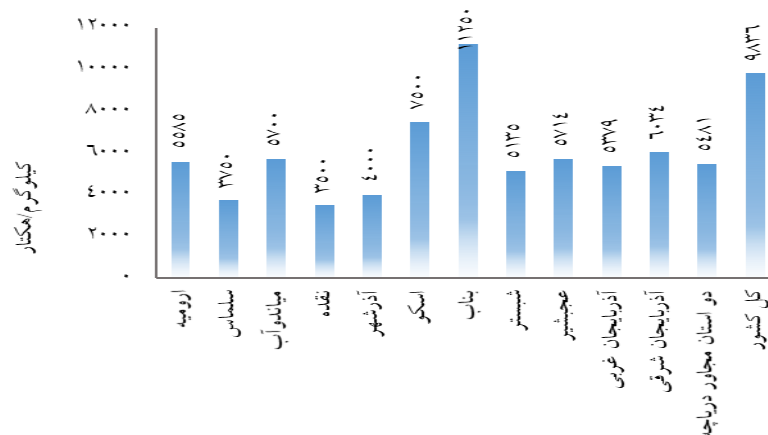
نمودار ۴-۳۷۹ عملکرد گیلان آبی را به تفکیک کشوری، استان‌ها و مناطق مورد بررسی نشان می‌دهد. عملکرد محصول گیلان آبی در کل کشور ۶۳۹۶ کیلوگرم بر هکتار می‌باشد. برای دو استان آذربایجان شرقی و غربی به ترتیب ۵۹۹۸ و ۴۴۲۱ کیلوگرم بر هکتار می‌باشد. همچنین از بین شهرستان‌های مورد بررسی شبستر با ۷۳۶۴ کیلوگرم بر هکتار از بیشترین عملکرد برخوردار می‌باشد. و شهرستان نقده کمترین عملکرد گلابی آبی را در بین شهرستان‌های مورد بررسی دارد.



نمودار ۴-۳۸۰- نمودار متوسط عملکرد گوجه سبز آبی (کیلوگرم/هکتار)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

در نمودار ۴-۳۸۰ عملکرد محصول گوجه سبز آبی نشان داده شده است. همان‌طور که مشاهده می‌شود عملکرد کل کشور برای این محصول ۲۸۵۶۰۲ کیلوگرم بر هکتار می‌باشد. به ترتیب برای دو استان آذربایجان شرقی و غربی میزان عملکرد برای این محصول ۵۶۱۳ و ۳۲۷۶۴۲ کیلوگرم بر هکتار می‌باشد. از بین شهرستان‌های مورد بررسی، شهرستان ارومیه با عملکرد ۳۴۶۶۱۷ کیلوگرم بر هکتار بیشترین عملکرد گوجه سبز آبی را دارا می‌باشد. همچنین کمترین عملکرد این محصول نیز به شهرستان نقده تعلق دارد.

❖ آلو آبی

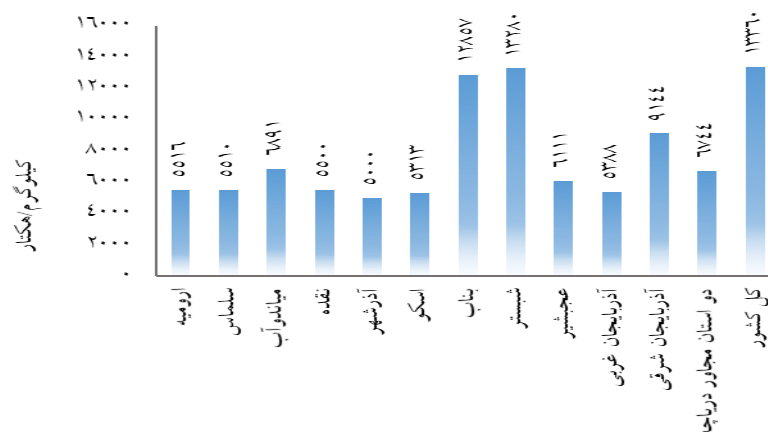


نمودار ۴-۳۸۱- نمودار متوسط عملکرد آلو آبی (کیلوگرم/هکتار)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

نمودار متوسط عملکرد آلو آبی در نمودار ۴-۳۸۱ نشان داده شده است. عملکرد آلو آبی در کل کشور معادل ۹۸۳۶ کیلوگرم بر هکتار می باشد. همچنین برای دو استان آذربایجان شرقی و غربی به ترتیب ۶۰۳۷ و ۵۳۷۹ کیلوگرم بر هکتار می باشد. شهرستان بناب با ۱۱۲۵۰ کیلوگرم بر هکتار بیشترین عملکرد این محصول را بین شهرستان های مورد بررسی دارد.

❖ هلو آبی



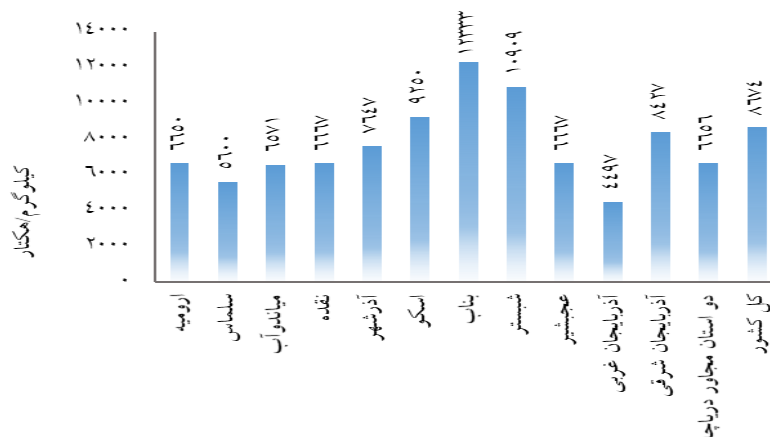
نمودار ۴-۳۸۲- نمودار متوسط عملکرد هلو آبی (کیلوگرم/هکتار)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

همان طور که در نمودار ۴-۳۸۲ عملکرد هلو آبی مشاهده می شود، میزان عملکرد برای کل کشور در این محصول همان طور که در نمودار ۴-۳۸۲ مشاهده می شود، میزان عملکرد برای کل کشور در این محصول معادل ۱۳۳۶۰ کیلوگرم بر هکتار می باشد. برای دو استان آذربایجان شرقی و غربی به ترتیب ۹۱۴۴ و ۵۳۸۸ کیلوگرم بر هکتار می باشد. شهرستان شبستر با عملکردی معادل ۱۳۲۸۰ کیلوگرم بر هکتار بیشترین عملکرد این محصول را در

بین شهرستان‌های مورد بررسی دارد.

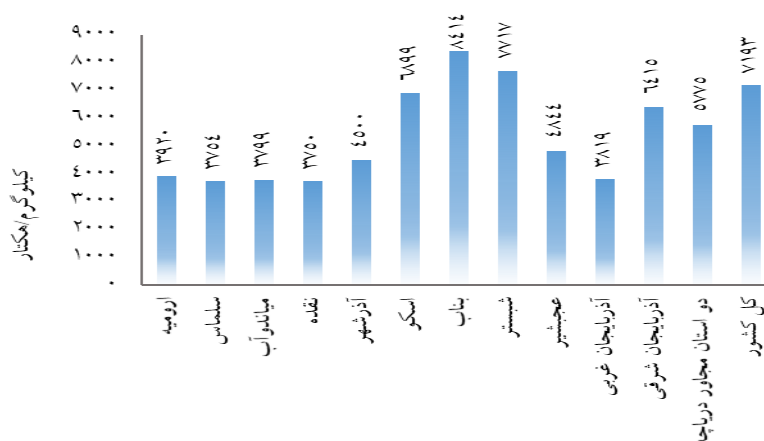
❖ شفتالو آبی



نمودار ۴-۳۸۴- نمودار متوسط عملکرد شفتالو آبی (کیلوگرم/هکتار)
 مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

در ۳۸۳-۴ نمودار متوسط عملکرد شفتالو آبی نشان داده شده است. عملکرد شفتالو آبی در کل کشور معادل ۸۶۷۴ کیلوگرم بر هکتار می‌باشد. همچنین برای دو استان آذربایجان شرقی و غربی به ترتیب ۸۴۲۷ و ۴۴۹۷ کیلوگرم بر هکتار می‌باشد. شهرستان بناب با ۱۲۳۳۳ کیلوگرم بر هکتار بیشترین عملکرد این محصول را بین شهرستان‌های مورد بررسی دارد.

❖ زردآلو آبی

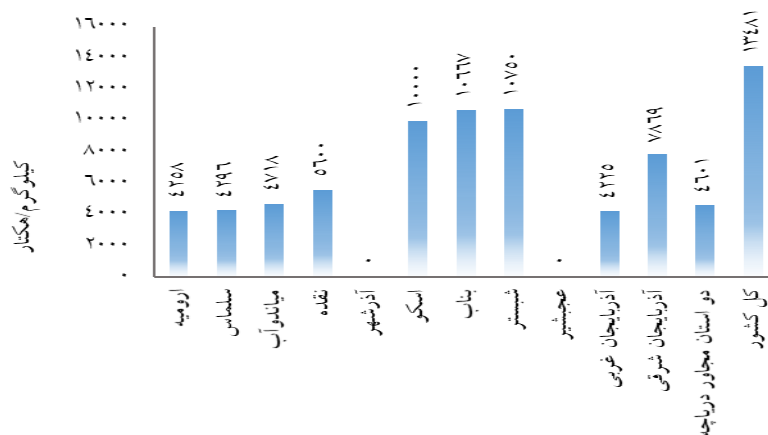


نمودار ۴-۳۸۴- نمودار متوسط عملکرد زردآلو آبی (کیلوگرم/هکتار)
 مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

همان‌طور که در نمودار متوسط عملکرد زردآلو آبی مشاهده می‌شود، میزان عملکرد برای کل کشور در این محصول ۷۱۹۳ کیلوگرم بر هکتار می‌باشد. برای دو استان آذربایجان شرقی و غربی به ترتیب ۶۴۱۵ و ۳۸۱۹

کیلوگرم بر هکتار می‌باشد. شهرستان بناب با عملکردی معادل ۸۴۱۴ کیلوگرم بر هکتار بیشترین عملکرد این محصول را در بین شهرستان‌های مورد بررسی دارد.

❖ شلیل آبی

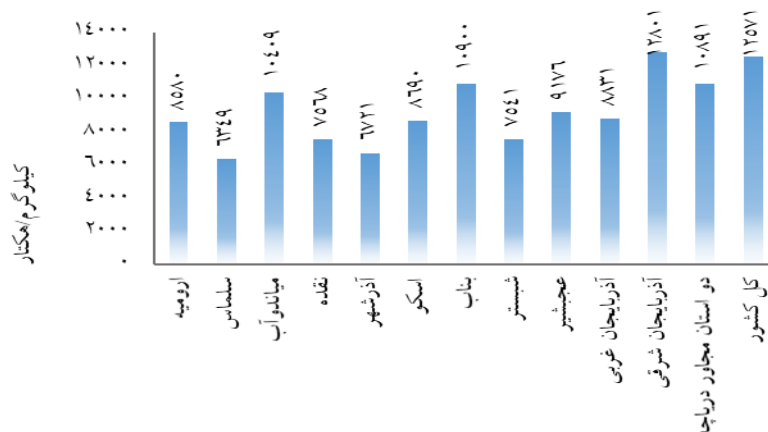


نمودار ۴-۳۸۵- نمودار متوسط عملکرد شلیل آبی (کیلوگرم/هکتار)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

همان‌طور که در نمودار ۴-۳۸۵ عملکرد شلیل آبی مشاهده می‌شود، میزان عملکرد برای کل کشور در این محصول ۱۳۴۸۱ کیلوگرم بر هکتار می‌باشد. برای دو استان آذربایجان شرقی و غربی به ترتیب ۷۸۶۹ و ۴۲۲۵ کیلوگرم بر هکتار می‌باشد. شهرستان شبستر با عملکردی معادل ۱۰۷۵۰ کیلوگرم بر هکتار بیشترین عملکرد این محصول را در بین شهرستان‌های مورد بررسی دارد. همچنین عملکرد این محصول برای دو شهرستان عجبشیر و آذرشهر صفر می‌باشد.

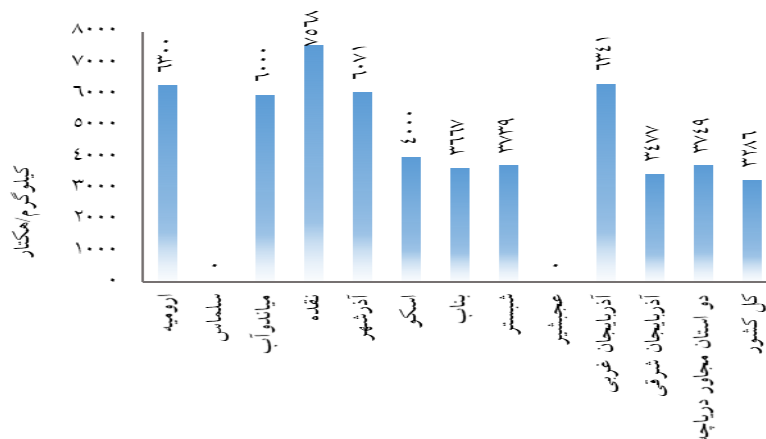
❖ انگور آبی



نمودار ۴-۳۸۶- نمودار متوسط عملکرد انگور آبی (کیلوگرم/هکتار)
 مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

نمودار ۴-۳۸۶ عملکرد انگور آبی را به تفکیک کشوری، استان‌ها و مناطق مورد بررسی نشان می‌دهد. عملکرد محصول انگور آبی در کل کشور ۱۲۵۷۱ کیلوگرم بر هکتار می‌باشد. برای دو استان آذربایجان شرقی و غربی به ترتیب ۱۲۸۰۱ و ۸۸۳۱ کیلوگرم بر هکتار می‌باشد. همچنین از بین شهرستان‌های مورد بررسی بناب با ۱۰۹۰۰ کیلوگرم بر هکتار از بیشترین عملکرد برخوردار می‌باشد. شهرستان سلماس کمترین عملکرد انگور آبی (۶۳۴۹) کیلوگرم در هکتار) را در بین شهرستان‌های مورد بررسی دارد (توجه شود که میانگین استان‌ها با در نظر گرفتن همه شهرستان‌های استان محاسبه شده است و نه تنها شهرستان‌های همجوار در هر استان).

❖ توت درختی آبی

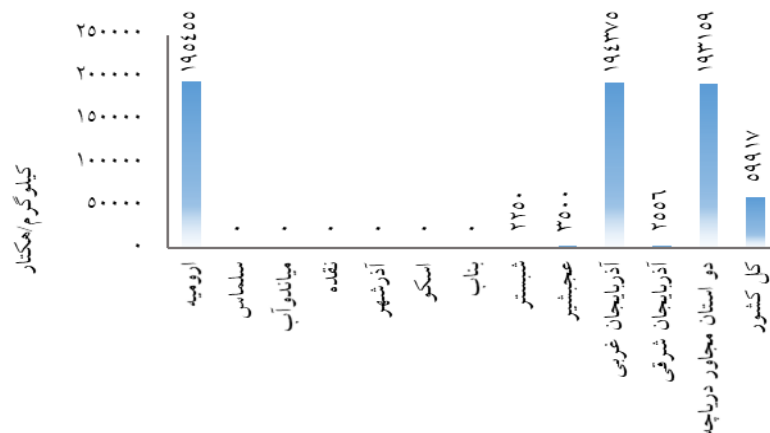


نمودار ۴-۳۸۷- نمودار متوسط عملکرد توت درختی آبی (کیلوگرم/هکتار)
 مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

همان‌طور که در نمودار ۴-۳۸۷ عملکرد توت درختی آبی مشاهده می‌شود، میزان عملکرد برای کل کشور در این محصول ۳۲۸۶ کیلوگرم بر هکتار می‌باشد. برای دو استان آذربایجان شرقی و غربی به ترتیب ۳۴۷۷ و ۶۳۴۱ کیلوگرم بر هکتار می‌باشد. شهرستان نقده با عملکردی معادل ۷۵۶۸ کیلوگرم بر هکتار بیشترین عملکرد این محصول را در بین شهرستان‌های مورد بررسی دارد. همچنین عملکرد این محصول برای دو شهرستان عجبشیر و

سلماس صفر می‌باشد.

❖ توت‌فرنگی آبی

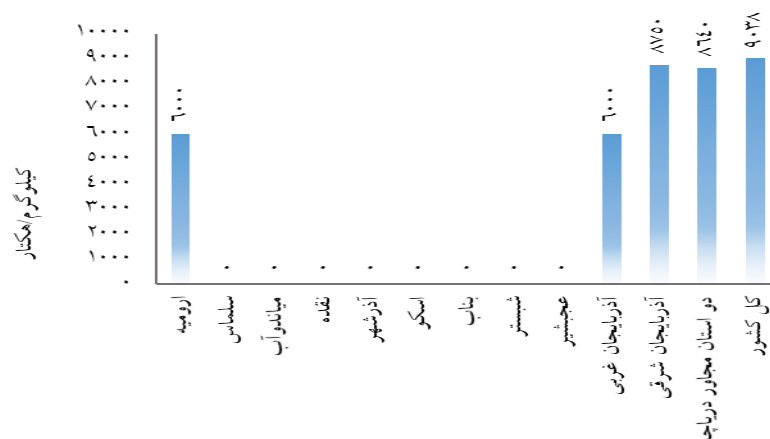


نمودار ۴-۳۸۸- نمودار متوسط عملکرد توت‌فرنگی آبی (کیلوگرم/هکتار)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

همان‌طور که در نمودار متوسط عملکرد توت‌فرنگی آبی مشاهده می‌شود، میزان عملکرد برای کل کشور در این محصول ۵۹۹۱۷ کیلوگرم بر هکتار می‌باشد. برای دو استان آذربایجان شرقی و غربی به ترتیب ۲۵۵۶ و ۱۹۴۳۷۵ کیلوگرم بر هکتار می‌باشد. شهرستان ارومیه با عملکردی معادل ۱۹۵۴۵۵ کیلوگرم بر هکتار بیشترین عملکرد این محصول را در بین شهرستان‌های مورد بررسی دارد. همچنین عملکرد این محصول برای شهرستان‌های بناب، اسکو، آذرشهر، نقده، میاندوآب و سلماس صفر می‌باشد.

❖ انجیر آبی



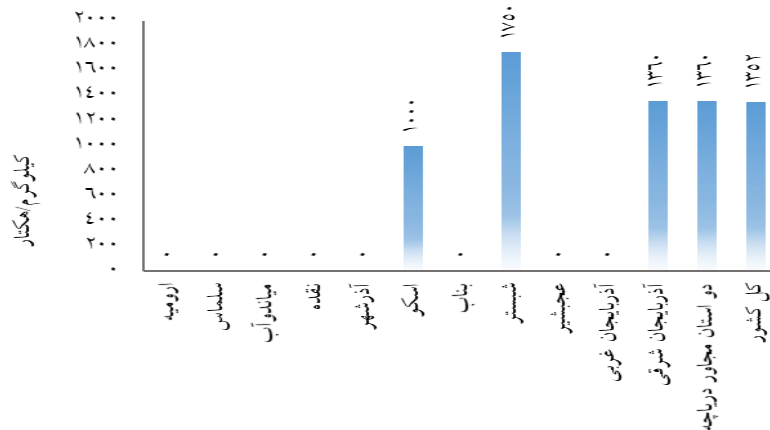
نمودار ۴-۳۸۹- نمودار متوسط عملکرد انجیر آبی (کیلوگرم/هکتار)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

نمودار ۴-۳۸۹ عملکرد انجیر آبی را به تفکیک کشوری، استان‌ها و مناطق مورد بررسی نشان می‌دهد. عملکرد

محصول انجیر آبی در کل کشور ۹۰۳۸ کیلوگرم بر هکتار می‌باشد. برای دو استان آذربایجان شرقی و غربی به ترتیب ۸۷۵۰ و ۶۰۰۰ کیلوگرم بر هکتار می‌باشد. همچنین از بین شهرستان‌های مورد بررسی تنها شهرستان ارومیه در این محصول عملکرد خوبی (۶۰۰۰ کیلوگرم در هکتار) دارد.

❖ زرشک آبی

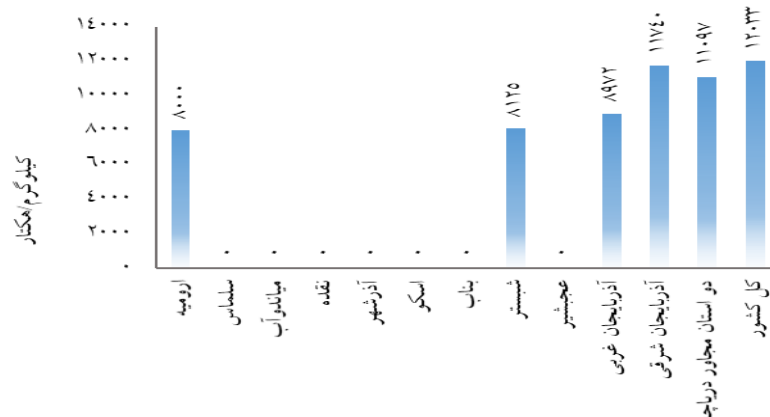


نمودار ۴-۳۹۰- نمودار متوسط عملکرد زرشک آبی (کیلوگرم/هکتار)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

همان‌طور که در نمودار متوسط عملکرد زرشک آبی مشاهده می‌شود، میزان عملکرد برای کل کشور در این محصول ۱۳۵۲ کیلوگرم بر هکتار می‌باشد. برای دو استان آذربایجان شرقی و غربی به ترتیب ۱۳۶۰ و صفر کیلوگرم بر هکتار می‌باشد. شهرستان شبستر با عملکردی معادل ۱۷۵۰ کیلوگرم بر هکتار بیشترین عملکرد این محصول را در بین شهرستان‌های مورد بررسی دارد.

❖ انار آبی

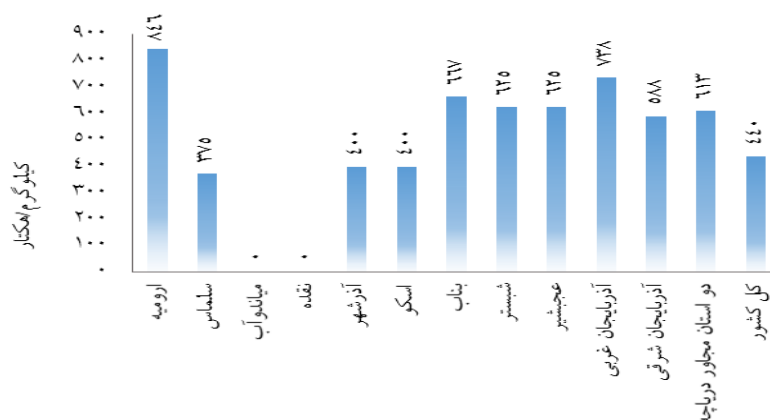


نمودار ۴-۳۹۱- نمودار متوسط عملکرد انار آبی (کیلوگرم/هکتار)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

همان‌طور که در نمودار متوسط عملکرد انار آبی مشاهده می‌شود، میزان عملکرد برای کل کشور در این محصول ۱۲۰۳۳ کیلوگرم بر هکتار می‌باشد. برای دو استان آذربایجان شرقی و غربی به ترتیب ۱۱۷۴۰ و ۸۹۷۲ کیلوگرم بر هکتار می‌باشد. شهرستان شبستر با عملکردی معادل ۸۱۲۵ کیلوگرم بر هکتار بیشترین عملکرد این محصول را در بین شهرستان‌های مورد بررسی دارد.

❖ پسته آبی



نمودار ۴-۳۹۲- نمودار متوسط عملکرد پسته آبی (کیلوگرم/هکتار)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

همان‌طور که در نمودار ۴-۳۹۲ مشاهده می‌شود در سال ۱۳۹۷ عملکرد پسته آبی در کشور متعلق ۴۴۰ کیلوگرم بر هکتار بوده است. عملکرد این محصول در استان‌های آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی به ترتیب ۵۸۸ و ۷۳۸ کیلوگرم بر هکتار می‌باشد. ارومیه، بناب و شبستر به ترتیب با ۸۴۶، ۶۶۷ و ۶۲۵ درصد جزو شهرستان‌ها با بیشترین عملکرد پسته آبی می‌باشد.

❖ بادام آبی

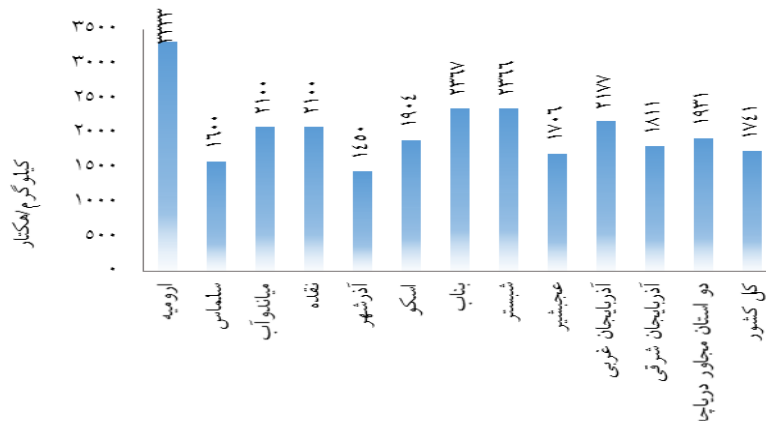


نمودار ۴-۳۹۳- نمودار متوسط عملکرد بادام آبی (کیلوگرم/هکتار)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

اطلاعات مربوط به عملکرد بادام آبی که در نمودار ۳۹۳-۴ ارائه شده است، نشان می‌دهد این محصول در کشور دارای عملکردی معادل ۱۲۸۷ کیلوگرم بر هکتار می‌باشد. همچنین در دو استان هم‌جوار دریاچه عملکرد این محصول ۱۳۸۴ کیلوگرم بر هکتار بوده است. شهرستان‌های ارومیه و بناب از نظر عملکرد بادام آبی در جایگاه اول و دوم قرار دارند.

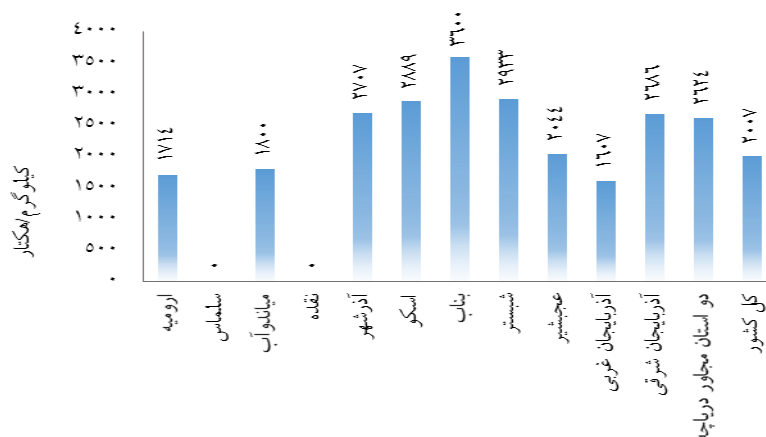
❖ گردو آبی



نمودار ۴-۳۹۴- نمودار متوسط عملکرد گردو آبی (کیلوگرم/هکتار)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

عملکرد گردو آبی در کشور در سال ۱۳۹۷ که در نمودار ۳۹۴-۴ نشان داده شده است، معادل با ۱۷۴۱ کیلوگرم بر هکتار بوده است. عملکرد این محصول در استان‌های آذربایجان غربی و آذربایجان شرقی به ترتیب ۲۱۷۷ و ۱۸۱۱ کیلوگرم بر هکتار می‌باشد. همچنین ارومیه و بناب دارای بیشترین عملکرد و آذرشهر و سلماس دارای کمترین عملکرد گردو آبی می‌باشند.

❖ سنجد آبی

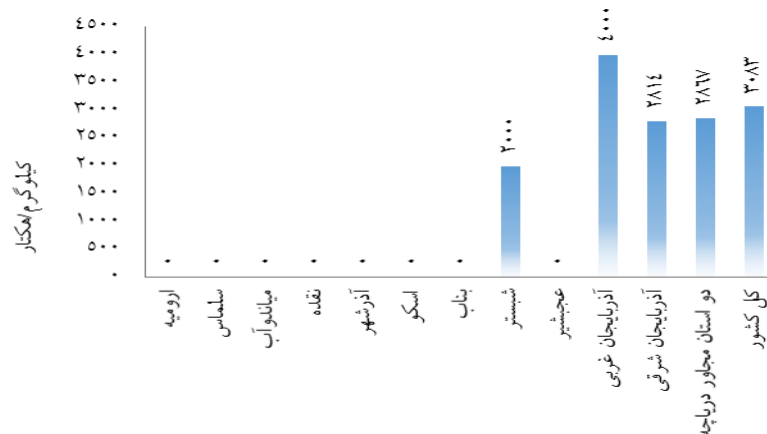


نمودار ۴-۳۹۵- نمودار متوسط عملکرد سنجد آبی (کیلوگرم/هکتار)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

نمودار ۳۹۵-۴ بیان می‌کند در سال ۱۳۹۷، عملکرد سنجیدگی در کشور و دو استان هم‌جوار دریاچه به ترتیب برابر با ۲۰۰۷ و ۲۶۲۴ کیلوگرم بر هکتار بوده است. شهرستان‌ها بناب، شبستر و اسکو با ۳۶۰۰، ۲۹۳۳ و ۲۸۸۹ کیلوگرم بر هکتار دارای بیشترین عملکرد می‌باشند.

❖ زالزالک آبی

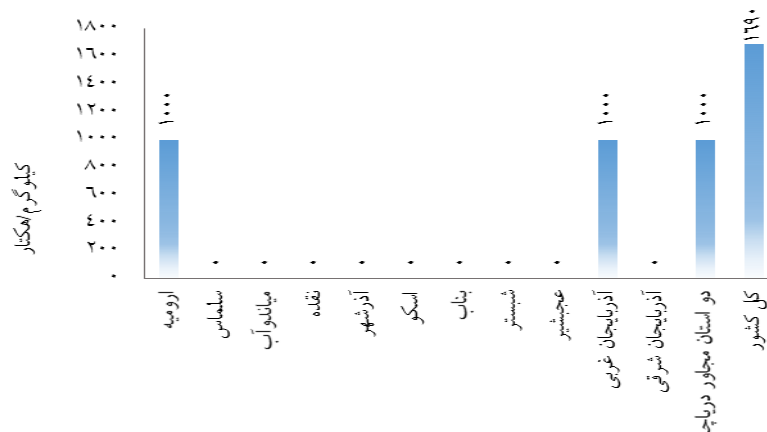


نمودار ۳۹۶-۴- نمودار متوسط عملکرد زالزالک آبی (کیلوگرم/هکتار)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

عملکرد زالزالک آبی در منطقه مورد مطالعه در نمودار ۳۹۶-۴ بیان می‌کند عملکرد این محصول در کشور در سال ۱۳۹۷ معادل با ۳۰۸۳ کیلوگرم بر هکتار بوده است. عملکرد در استان آذربایجان شرقی و غربی به ترتیب ۲۸۱۴ و ۴۰۰۰ می‌باشد. شهرستان شبستر دارای بیشترین عملکرد زالزالک آبی می‌باشد.

❖ سمالق آبی

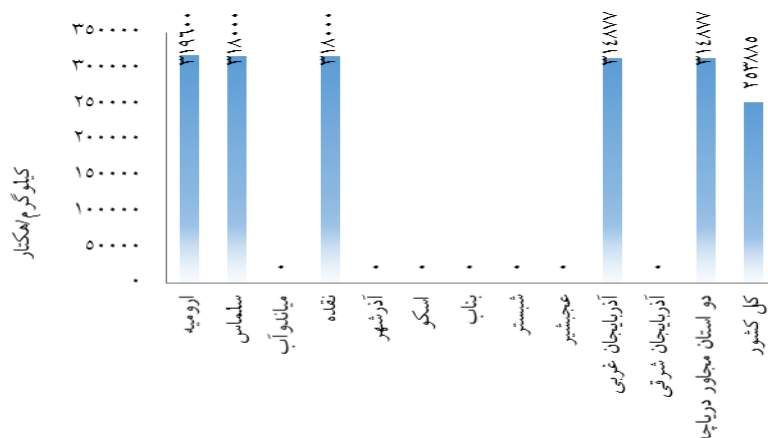


نمودار ۳۹۷-۴- نمودار متوسط عملکرد سمالق آبی (کیلوگرم/هکتار)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

همان‌طور که در نمودار ۳۹۷-۴ مشاهده می‌شود، در سال ۱۳۹۷ عملکرد سماق آبی در کشور ۱/۶ تن در هکتار بوده است. در استان آذربایجان غربی عملکرد این محصول یک تن در هکتار می‌باشد.

❖ خیار آبی

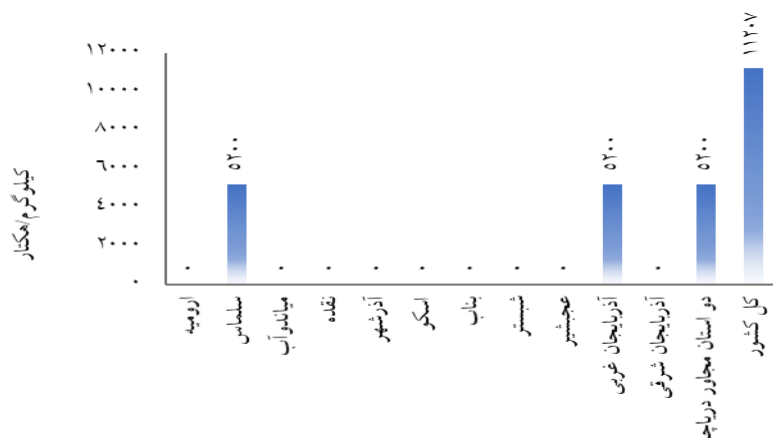


نمودار ۳۹۸-۴- نمودار متوسط عملکرد خیار آبی (کیلوگرم/هکتار)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

عملکرد خیار آبی در منطقه مورد مطالعه در نمودار ۳۹۸-۴ بیان می‌کند، عملکرد این محصول کشور در سال ۱۳۹۷ معادل با ۲۵۳۸۸۵ کیلوگرم بر هکتار بوده است. عملکرد خیار آبی در استان آذربایجان غربی ۲۱۴۸۷۷ کیلوگرم بر هکتار می‌باشد. شهرستان ارومیه دارای بیشترین عملکرد این محصول است.

❖ سایر سبزیجات آبی



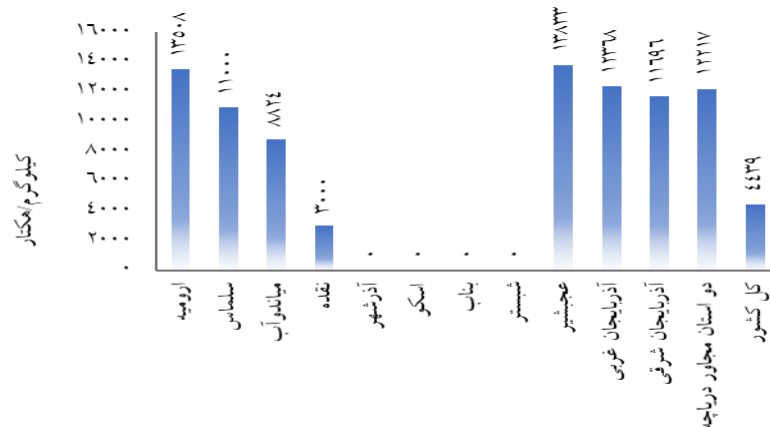
نمودار ۳۹۹-۴- نمودار متوسط عملکرد سایر سبزیجات آبی (کیلوگرم/هکتار)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

همان‌گونه که در نمودار ۳۹۹-۴ مشاهده می‌شود، در سال ۱۳۹۷ عملکرد سایر محصولات سبزیجات آبی در کشور ۱۱ هزار کیلوگرم بر هکتار بوده است. در استان آذربایجان غربی عملکرد این محصول ۵۲۰۰ کیلوگرم بر هکتار

می‌باشد.

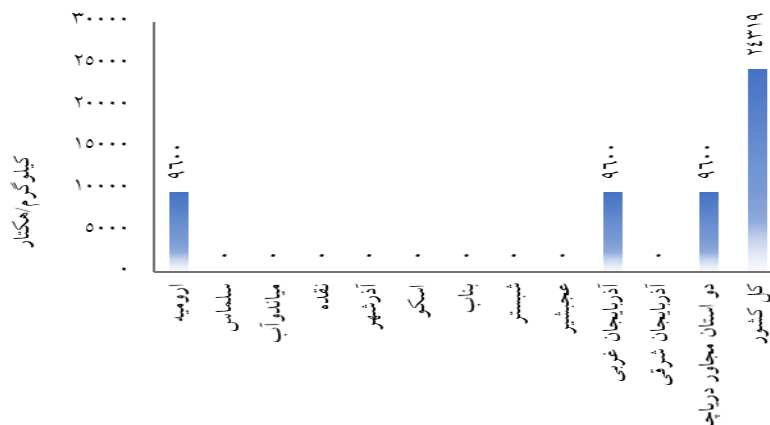
❖ گیاهان دارویی آبی



نمودار ۴-۴۰- نمودار متوسط عملکرد گیاهان دارویی آبی (کیلوگرم/هکتار)
 مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

با توجه به نمودار ۴-۴۰ در سال ۱۳۹۷، عملکرد گیاهان دارویی آبی کشور ۴۴۳۹ کیلوگرم بر هکتار بوده است. عملکرد در استان‌های آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی به ترتیب ۱۱۶۹۶ و ۱۱۳۶۸ کیلوگرم بر هکتار است. ارومیه و عجبشیر دارای بیشترین عملکرد در بین شهرستان‌های منطقه می‌باشند.

❖ سایر محصولات باغی آبی



نمودار ۴-۴۰۱- نمودار متوسط عملکرد سایر محصولات باغی آبی (کیلوگرم/هکتار)
 مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

با توجه به نمودار ۴-۴۰۱ در سال ۱۳۹۷، عملکرد سایر محصولات باغی آبی بیش از ۲۴ هزار کیلوگرم بر هکتار بوده است. در استان آذربایجان غربی عملکرد این محصول ۹۶۰۰ کیلوگرم بر هکتار می‌باشد. این تفاوت چشمگیر در عملکرد به دلیل آن است که محصولات این گروه در استان‌های مختلف کشور متفاوت است.

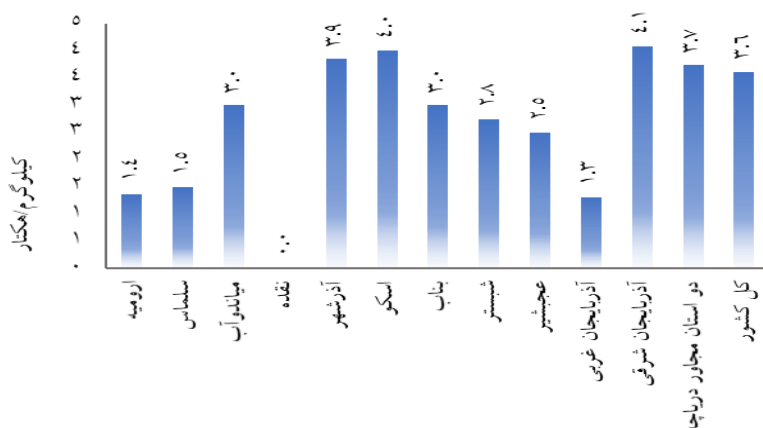
❖ گلستان آبی



نمودار ۴-۴۰۲- نمودار متوسط عملکرد گلستان آبی (کیلوگرم/هکتار)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

اطلاعات مربوط به عملکرد گلستان آبی که در نمودار ۴-۴۰۲ ارائه شده است، نشان می‌دهد عملکرد این محصول در کشور معادل با ۲۲۴۹ کیلوگرم بر هکتار بوده است. همچنین عملکرد در دو استان هم‌جوار دریایچه ۳۱۶۴ کیلوگرم بر هکتار می‌باشد. شهرستان‌های میاندوآب و ارومیه به ترتیب با ۵۶۰۰ و ۳۵۰۰ کیلوگرم بر هکتار از نظر عملکرد گلستان آبی در جایگاه اول و دوم قرار دارند.

❖ زعفران آبی

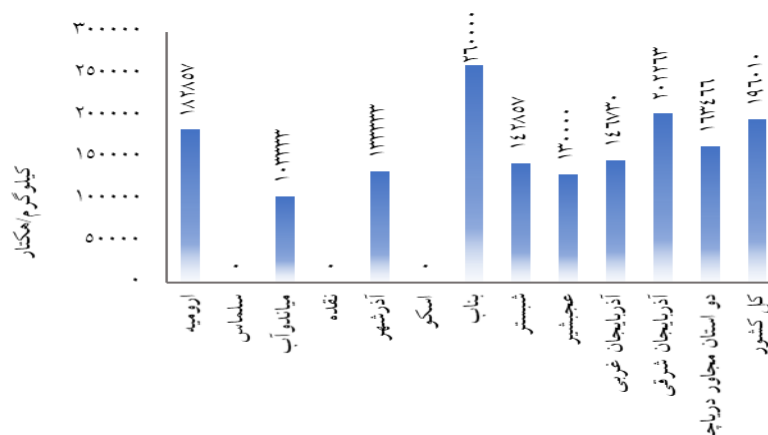


نمودار ۴-۴۰۳- نمودار متوسط عملکرد زعفران آبی (کیلوگرم/هکتار)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

عملکرد زعفران آبی در منطقه مورد مطالعه در نمودار ۴-۴۰۳ بیان می‌کند، عملکرد این محصول در سال ۱۳۹۷ معادل با ۳۶۲ کیلوگرم بر هکتار بوده است. عملکرد دو استان آذربایجان شرقی و غربی به ترتیب ۴ و ۱ کیلوگرم بر هکتار می‌باشد. شهرستان‌های آذرشهر، اسکو، بیشترین و سلماس، ارومیه کمترین سهم سطح زیر کشت را دارا

هستند.

❖ قارچ آبی

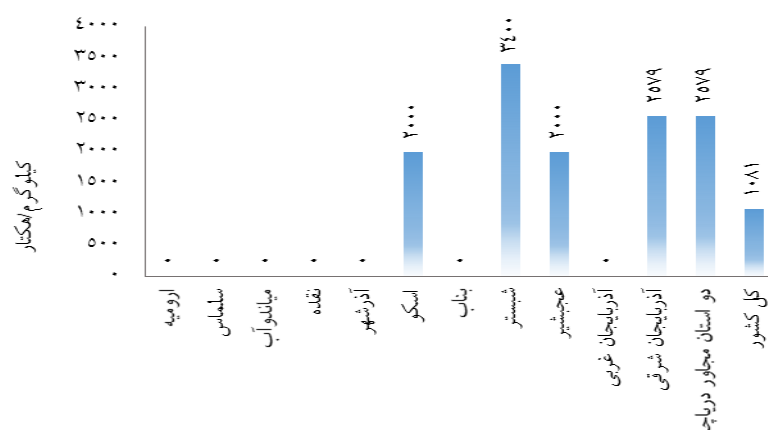


نمودار ۴-۴۰۴- نمودار متوسط عملکرد قارچ آبی (کیلوگرم/هکتار)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

اطلاعات مربوط به سهم سطح زیر کشت قارچ آبی از کل اراضی باغی آبی که در نمودار ۴-۴۰۴ ارائه شده است، نشان می‌دهد عملکرد این محصول در کشور و دو استان هم‌جوار دریایچه به ترتیب ۱۹۶۰۱۰ و ۱۳۶۴۶۶ کیلوگرم بر هکتار بوده است. شهرستان‌های بناب و ارومیه از نظر عملکرد قارچ آبی در جایگاه اول و دوم قرار دارند.

❖ فندق آبی

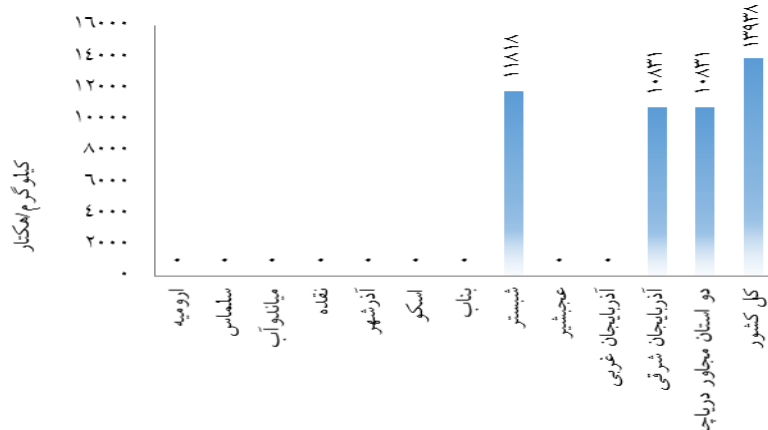


نمودار ۴-۴۰۵- نمودار متوسط عملکرد فندق آبی (کیلوگرم/هکتار)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

با توجه به نمودار ۴-۴۰۵، عملکرد فندق آبی ۱۰۸۱ کیلوگرم بر هکتار بوده است. عملکرد این محصول در استان آذربایجان شرقی ۲۵۷۹ کیلوگرم بر هکتار بوده است. شبستر دارای بیشترین عملکرد در منطقه می‌باشد.

❖ آلو قطره طلا آبی

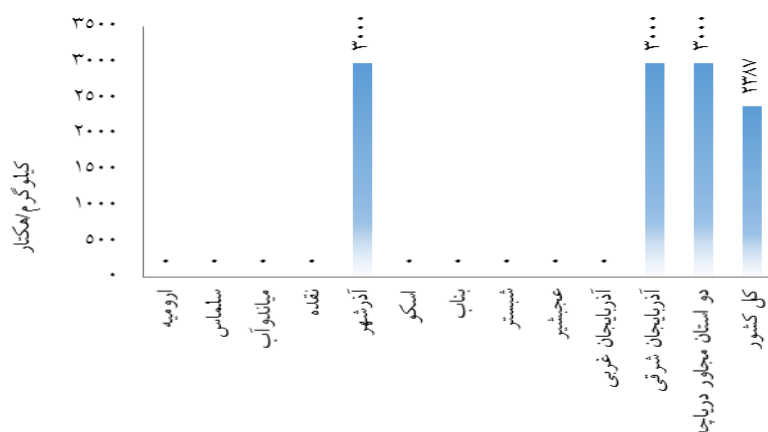


نمودار ۴-۴۰۶- نمودار متوسط عملکرد آلو قطره طلا آبی (کیلوگرم/هکتار)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

با توجه به نمودار ۴-۴۰۶ در سال ۱۳۹۷، عملکرد آلو قطره طلا آبی معادل با ۱۳۹۳۸ کیلوگرم بر هکتار بوده است. عملکرد این محصول در استان آذربایجان شرقی ۱۰۸۳۱ کیلوگرم بر هکتار می‌باشد. شبستر دارای بیشترین عملکرد در منطقه می‌باشد.

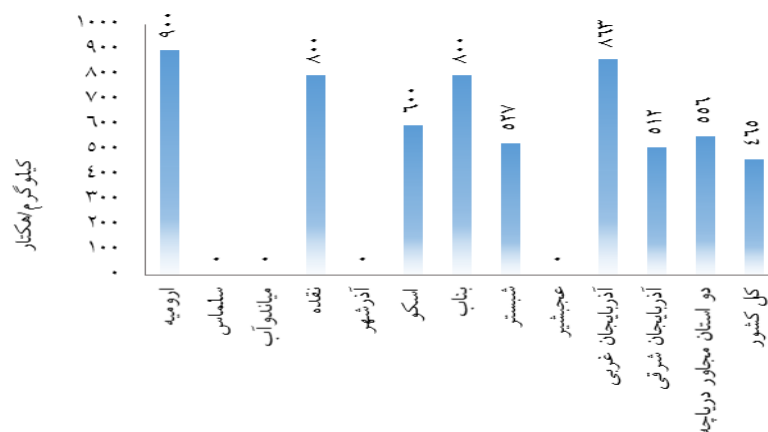
❖ عناب آبی



نمودار ۴-۴۰۷- نمودار متوسط عملکرد عناب آبی (کیلوگرم/هکتار)

در سال ۱۳۹۷ مطابق آنچه در نمودار ۴-۴۰۷ مشاهده می‌شود، عملکرد عناب آبی در کشور و استان آذربایجان شرقی به ترتیب ۲۳۸۷ و ۳۰۰۰ کیلوگرم بر هکتار بوده است.

❖ بادام دیم



نمودار ۴-۴۰۸ - نمودار متوسط عملکرد بادام دیم (کیلوگرم/هکتار)

اطلاعات مربوط به عملکرد بادام دیم که در نمودار ۴-۴۰۸ ارائه شده است، نشان می‌دهد عملکرد این محصول در کشور ۴۶۵ کیلوگرم بر هکتار بوده است. همچنین عملکرد در استان‌های آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی به ترتیب ۵۱۲ و ۸۶۳ کیلوگرم بر هکتار می‌باشد. شهرستان‌های ارومیه، بناب و نقده بیشترین عملکرد بادام دیم در منطقه را دارند.

۴-۳ - بررسی وضعیت تولید محصولات دام، طیور و شیلات در منطقه مورد مطالعه

۴-۳-۱ - مقدمه

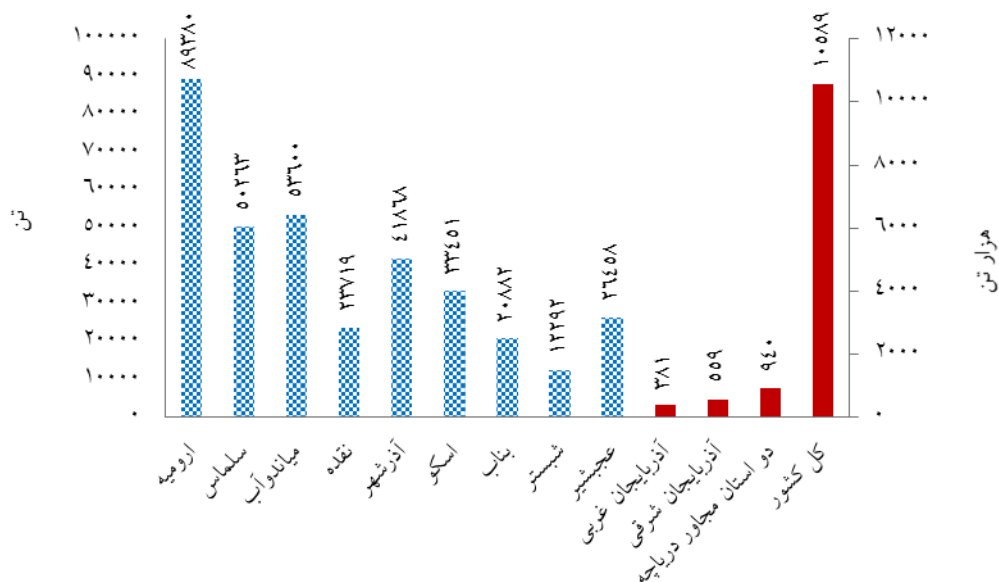
به منظور ایجاد شناخت کافی از وضعیت تولید محصولات دامی (شامل شیر، گوشت قرمز، گوشت مرغ، عسل (بومی و مدرن)، تخم مرغ، ماهی سردآبی و گرم آبی) در منطقه مورد مطالعه، در این بخش مؤلفه‌هایی از قبیل میزان تولید، جمعیت دام و سهم هر یک از محصولات دامی از کل تولید و جمعیت دام در شهرستان‌های همجوار دریache ارومیه (ارومیه، سلماس، میاندوآب، نقده، آذرشهر، اسکو، بناب، شبستر و عجبشیر) مورد بررسی قرار خواهد گرفت. همچنین مشابه بخش‌های قبلی، به منظور ارزیابی مقایسه‌ای مؤلفه‌های بیان شده، اطلاعات مرتبط با استان‌های آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی و کل کشور نیز ارائه شده است. لازم به ذکر است که کلیه اطلاعات ارائه شده در این بخش، مربوط به سال ۱۳۹۷ بوده و با مرور جلد اول آمارنامه کشاورزی وزارت جهاد کشاورزی و مکاتبه با کارشناسان سازمان جهاد کشاورزی دو استان آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی گردآوری شده است.

۴-۳-۲ - بررسی تولید محصولات دامی هر منطقه به تفکیک محصول

در نمودارهای ۴-۴۰۹ تا ۴-۴۱۷ بررسی میزان تولید محصولات دام و طیور در شهرستان‌های همجوار دریache

ارومیه، استان‌های آذربایجان غربی و شرقی و کل کشور نشان داده شده است.

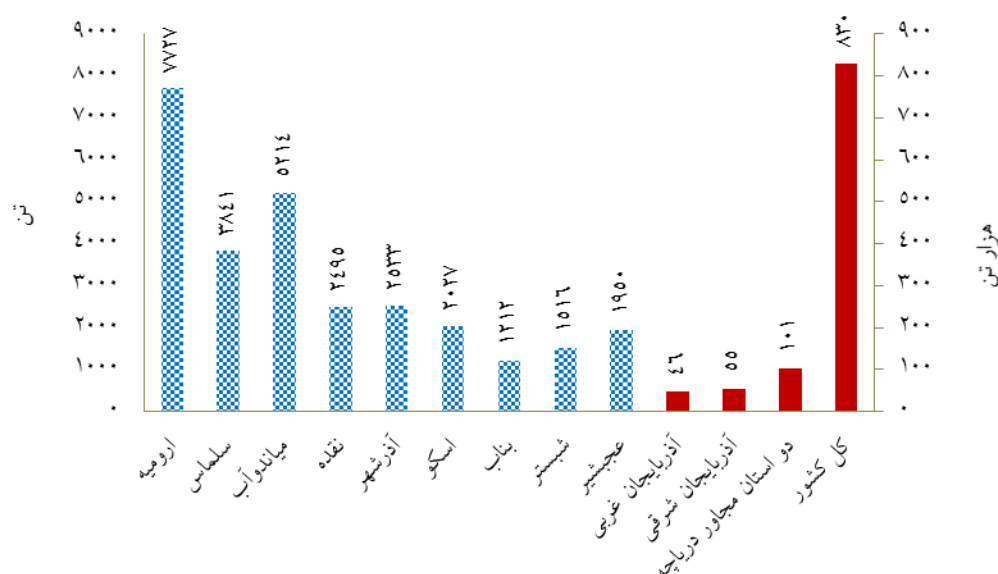
❖ شیر



نمودار ۴-۴۰۹- میزان تولید شیر در منطقه مورد مطالعه و کشور (تن - هزارتن)
 مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

مطابق نتایج ارائه شده در نمودار ۴-۴۰۹، در سال ۱۳۹۷ میزان تولید شیر در کشور ۱۰/۶ میلیون تن بوده است که در این بین استان‌های آذربایجان غربی و آذربایجان شرقی به ترتیب با تولید ۳۸۱ و ۵۵۹ هزار تن در تولید شیر کشور سهم داشته‌اند. همچنین شهرستان‌های ارومیه و شبستر با تولید ۸۹ و ۱۲ هزار تن شیر به ترتیب بیشترین و کمترین مقدار تولید شیر در شهرستان‌های همجوار دریایچه ارومیه را داشته‌اند.

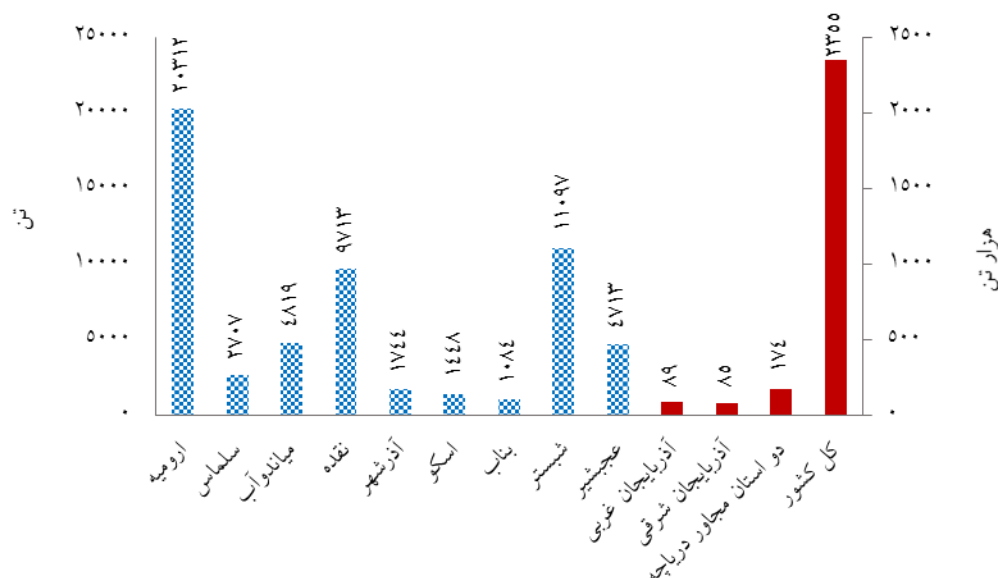
❖ گوشت قرمز



نمودار ۴-۴۱۰- میزان تولید گوشت قرمز در منطقه مورد مطالعه و کشور (تن - هزارتن)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

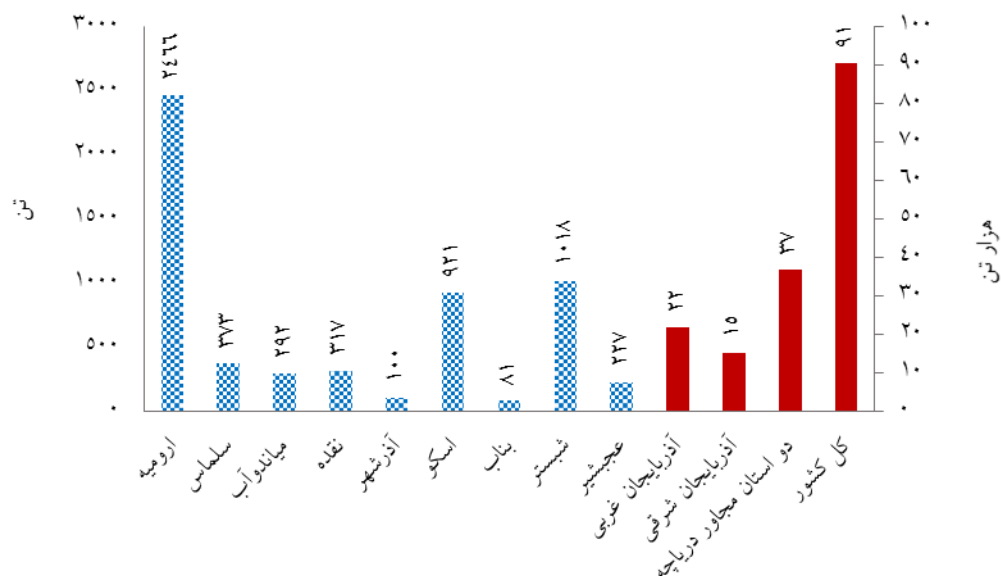
اطلاعات مربوط به وضعیت تولید گوشت قرمز در منطقه مورد مطالعه و کل کشور در نمودار ۴-۴۱۰ ارائه شده است. مطابق نتایج ارائه شده، در سال ۱۳۹۷ میزان تولید گوشت قرمز در کشور ۸۳۰ هزار تن بوده است که در این بین استان‌های آذربایجان غربی و آذربایجان شرقی به ترتیب با تولید ۴۶ و ۵۵ هزار تن گوشت قرمز در مجموع ۱۲ درصد از کل تولید این محصول در کشور را در اختیار داشته‌اند. همچنین شهرستان‌های ارومیه، میاندوآب و سلماس به ترتیب با تولید ۷۷۲۷، ۵۲۱۴ و ۳۸۴۱ تن گوشت قرمز، بیشترین مقدار تولید این محصول در بین شهرستان‌های همجوار دریایچه را به خود اختصاص داده‌اند.

❖ گوشت مرغ



نمودار ۴-۴۱۱- میزان تولید گوشت مرغ در منطقه مورد مطالعه و کشور (تن - هزار تن)
 مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

اطلاعات مربوط به میزان تولید گوشت مرغ در منطقه مورد مطالعه و کل کشور در نمودار ۴-۴۱۱ نشان داده شده است. مطابق نتایج ارائه شده در نمودار، در سال ۱۳۹۷ میزان تولید گوشت مرغ در کشور حدوداً ۲/۳ میلیون تن بوده است. استان‌های آذربایجان غربی و آذربایجان شرقی به ترتیب با تولید ۸۹ و ۸۵ هزار تن گوشت مرغ در مجموع ۷ درصد از تولید این محصول در کل کشور را در اختیار داشته‌اند. در میان شهرستان‌های همجوار دریاچه نیز، شهرستان‌های ارومیه و بناب به ترتیب با تولید ۲۰۳۱۲ و ۱۰۸۴ تن گوشت مرغ، بیشترین و کمترین تولید این محصول در منطقه مورد مطالعه را به خود اختصاص داده‌اند.



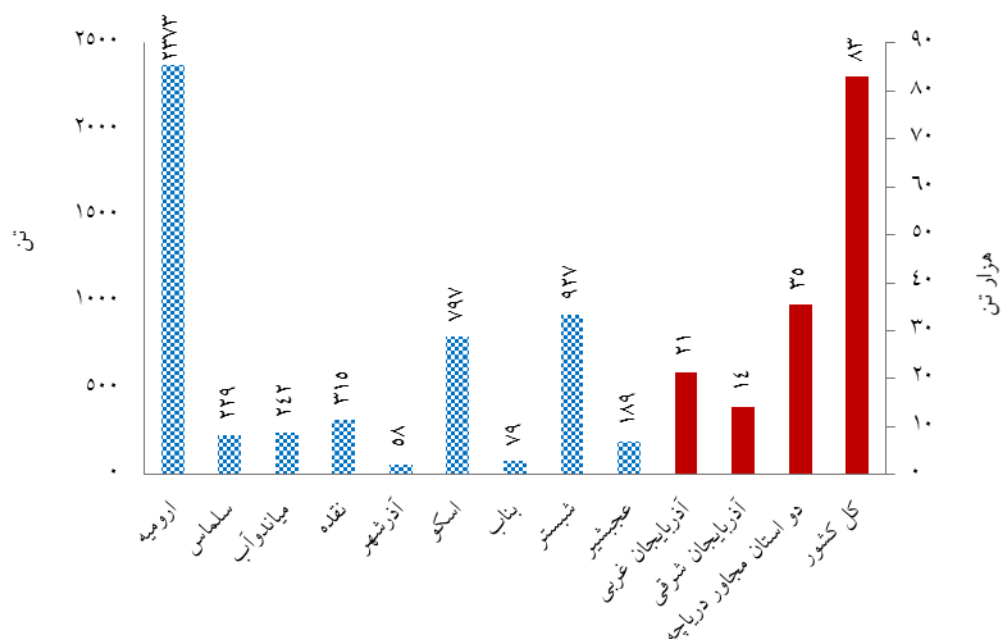
نمودار ۴-۴۱۲- میزان تولید عسل در منطقه مورد مطالعه و کشور (تن - هزارتن)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

همانگونه که در نمودار ۴-۴۱۲) مشخص است میزان تولید عسل کشور در سال ۱۳۹۷ در حدود ۹۱ هزار تن بوده است. استان‌های آذربایجان غربی و شرقی در مجموع با ۳۷ هزار تن تولید عسل، سهم قابل ملاحظه‌ای در تولید این محصول در کشور داشته‌اند. همچنین در بین شهرستان‌های همجوار دریاچه، شهرستان ارومیه با تولید ۲۴۶۶ تن عسل بیشترین میزان تولید عسل در این منطقه را داشته است در مقابل شهرستان بناب با تولید ۸۱ تن عسل کمترین مقدار تولید در منطقه مورد مطالعه را داشته است.

❖ عسل مدرن و بومی

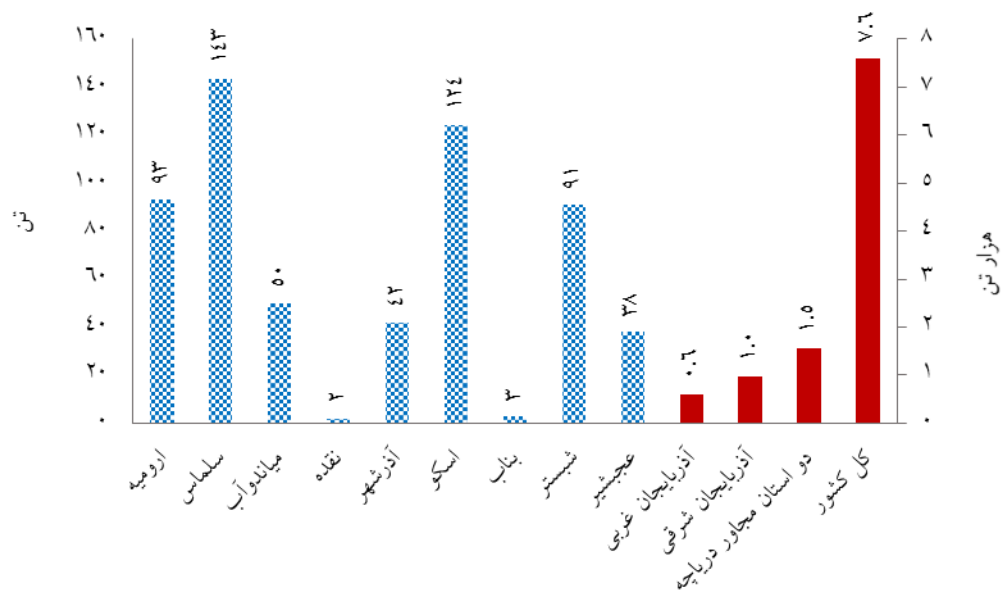
در یک تقسیم‌بندی کلی، عسل تولید شده در کشور بر حسب نحوه تولید به دو نوع مدرن و بومی^۱ قابل تقسیم می‌باشد. اطلاعات مربوط به میزان تولید عسل به تفکیک مدرن و بومی در منطقه مورد مطالعه و کشور به ترتیب در نمودارهای ۴-۴۱۳ و ۴-۴۱۴ ارائه شده است.

^۱ در دهه ۱۸۶۰ میلادی لانگستروت اولین کندوی مدرن را طراحی نمود. مهم‌ترین تفاوت این کندو با کندوی‌های بومی متحرک بودنشان است.



نمودار ۴-۴۱۳- میزان تولید عسل مدرن در منطقه مورد مطالعه و کشور (تن - هزارتن)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

❖ عسل بومی



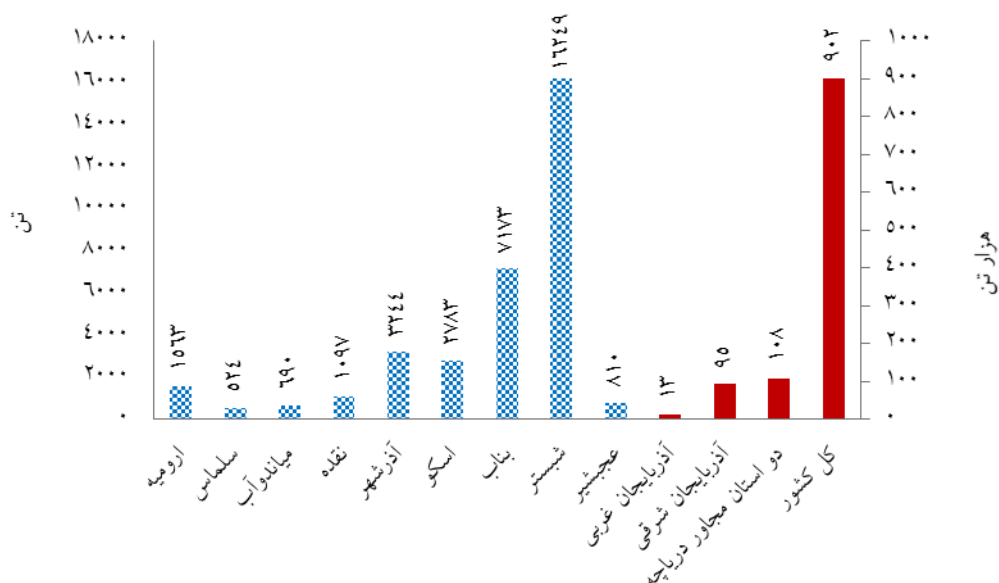
نمودار ۴-۴۱۴- میزان تولید عسل بومی در منطقه مورد مطالعه و کشور (تن - هزارتن)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

همانگونه که در نمودارهای ۴-۴۱۳ و ۴-۴۱۴ نشان داده شده است از کل عسل تولید شده در کشور، عسل مدرن و بومی با داشتن ۸۲/۶ و ۷/۶ هزار تن تولید، به ترتیب ۹۱/۶ و ۸/۴ درصد از کل تولید عسل در کشور را به خود

اختصاص داده‌اند. همچنین بر اساس نتایج ارائه شده، استان‌های آذربایجان غربی و شرقی در مجموع ۳۵ و ۱/۵ هزار تن از تولید مدرن و بومی عسل کشور را در اختیار دارند. در بین شهرستان‌های همجوار دریاچه، شهرستان‌های ارومیه و آذرشهر به ترتیب با تولید ۲۳۷۳ و ۵۸ تن عسل مدرن به ترتیب بیشترین و کمترین مقدار تولید این محصول در منطقه مورد مطالعه را در اختیار دارند. در زمینه تولید عسل بومی در شهرستان‌های همجوار دریاچه نیز، بیشترین و کمترین میزان تولید این محصول به ترتیب با تولید ۱۴۳ و ۲ تن عسل بومی متعلق به شهرستان‌های سلماس و نقده می‌باشد.

❖ تخم مرغ

یکی دیگر از محصولات دامی مهم در سبد کالایی مصرف‌کنندگان تخم مرغ می‌باشد. اطلاعات مربوط به میزان تولید تخم مرغ در منطقه مورد مطالعه و کشور در نمودار ۴-۴۱۵ ارائه شده است.



نمودار ۴-۴۱۵- میزان تولید تخم مرغ در منطقه مورد مطالعه و کشور (تن - هزارتن)

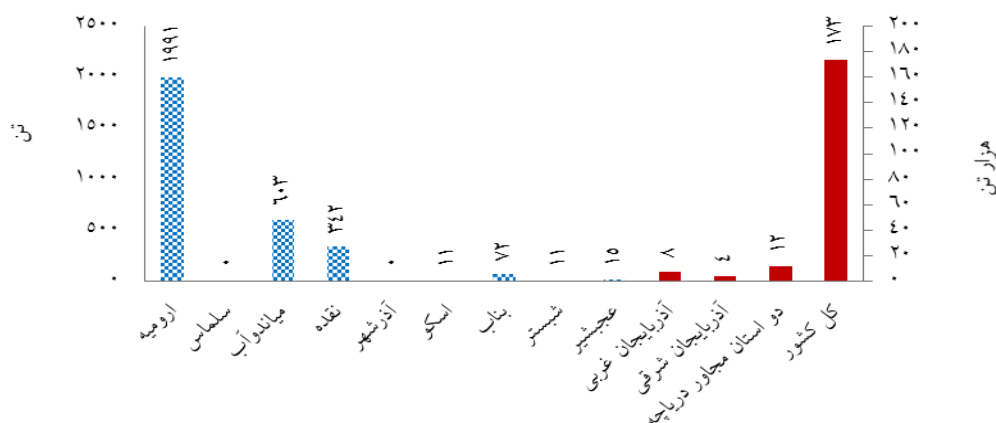
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

مطابق نتایج ارائه شده در جدول ۴-۴۱۵ در سال ۱۳۹۷ میزان تولید تخم مرغ در کشور ۹۰۲ هزار تن بوده است که در این بین استان‌های آذربایجان غربی و آذربایجان شرقی به ترتیب با تولید ۱۳ و ۹۵ هزار تن در مجموع سهم قابل ملاحظه‌ای در تولید این محصول در کشور داشته‌اند. در بین شهرستان‌های همجوار دریاچه ارومیه نیز، شهرستان‌های شبستر، بناب و آذرشهر به ترتیب با تولید ۱۶/۲، ۷/۱ و ۳/۲ هزار تن تخم مرغ، بیشترین مقدار تولید

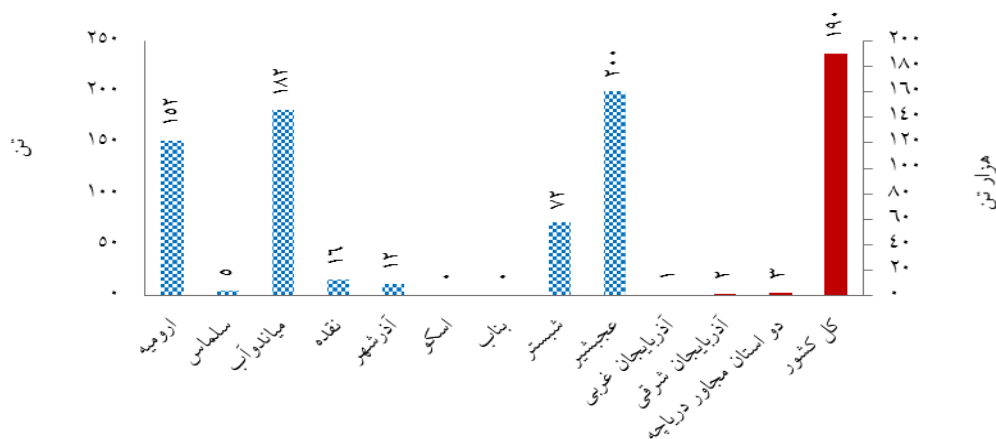
این محصول در منطقه مورد مطالعه را به خود اختصاص داده‌اند.

❖ ماهی‌های سردآبی و گرم‌آبی سردآبی

در ادامه، اطلاعات مربوط به تولید ماهیان سرد آبی و گرم آبی در شهرستان‌های همجوار دریاچه و کشور به ترتیب در نمودارهای ۴-۴۱۶ و ۴-۴۱۷ نشان داده شده است.



نمودار ۴-۴۱۶- میزان تولید ماهی سردآبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (تن - هزارتن)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷



نمودار ۴-۴۱۷- میزان تولید ماهی گرم‌آبی در منطقه مورد مطالعه و کشور (تن - هزارتن)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

مطابق نتایج ارائه شده در نمودار ۴-۴۱۶ و ۴-۴۱۷، میزان تولید ماهی سردآبی و گرم آبی کشور در سال ۱۳۹۷ به ترتیب ۱۷۳ و ۱۹۰ هزار تن بوده است که در این بین استان‌های آذربایجان غربی و آذربایجان شرقی در مجموع با

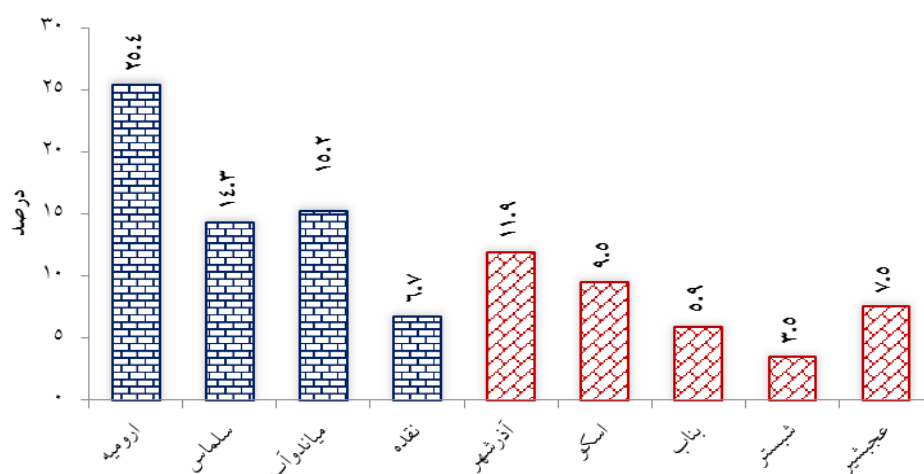
تولید ۹ و ۶ هزار تن از کل ماهیان سردآبی و گرمآبی تولید شده در کشور، سهم بسزایی در تولید این محصولات در کشور داشته‌اند. همچنین در منطقه مورد مطالعه، شهرستان‌های ارومیه، میاندوآب و نقده به ترتیب با تولید ۱۹۹۱، ۶۰۳ و ۳۴۲ تن ماهی سردابی بیشترین مقدار تولید این محصول در شهرستان‌های همجوار دریاچه ارومیه را به خود اختصاص داده‌اند. در زمینه تولید ماهی گرم‌آبی، شهرستان‌های عجبشیر، میاندوآب و ارومیه به ترتیب با تولید ۲۰۰، ۱۸۲ و ۱۵۲ تن از این محصول، سهم قابل ملاحظه‌ای در تولید ماهی گرم‌آبی در منطقه مورد مطالعه داشته‌اند.

۴-۳-۳- بررسی سهم تولید محصولات دامی از کل تولید آن در مناطق همجوار دریاچه به تفکیک نوع

محصول

در این قسمت نتایج مربوط به سهم محصولات دام و طیور و همچنین شیلات از کل تولید این محصولات در شهرستان‌های همجوار دریاچه ارومیه به تفکیک محصول شامل شیر، گوشت قرمز، گوشت مرغ، عسل (بومی و مدرن)، تخم مرغ، ماهی سردآبی و گرم‌آبی به ترتیب در نمودارهای ۴-۴۱۸ تا ۴-۴۲۶ ارائه شده است.

❖ شیر

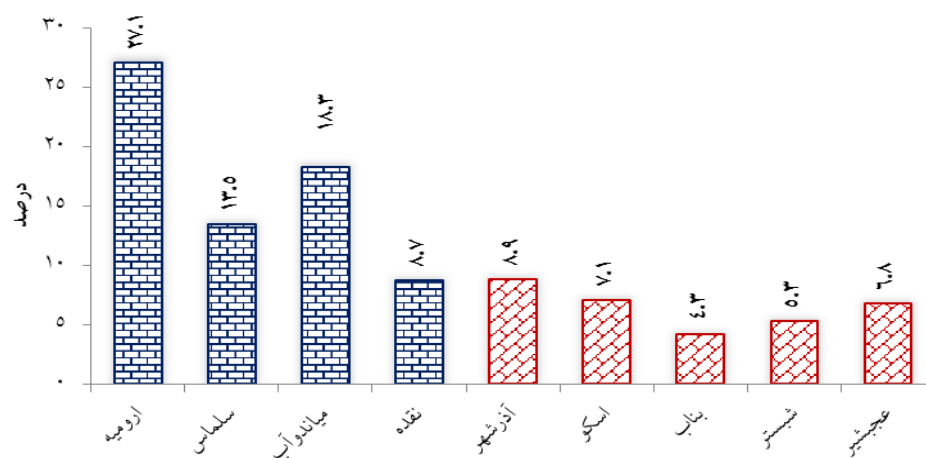


نمودار ۴-۴۱۸- سهم تولید شیر از کل تولید آن در مناطق همجوار دریاچه

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

مطابق نتایج ارائه شده در نمودار ۴-۴۱۸، در بین شهرستان‌های همجوار دریاچه ارومیه، شهرستان‌های ارومیه، میاندوآب، سلماس و آذرشهر به ترتیب با داشتن سهم ۲۵، ۱۵، ۱۴ و ۱۲ درصدی از کل تولیدات شیر در منطقه مورد مطالعه، بیشترین سهم از تولید این محصول در شهرستان‌های همجوار دریاچه را به خود اختصاص داده‌اند.

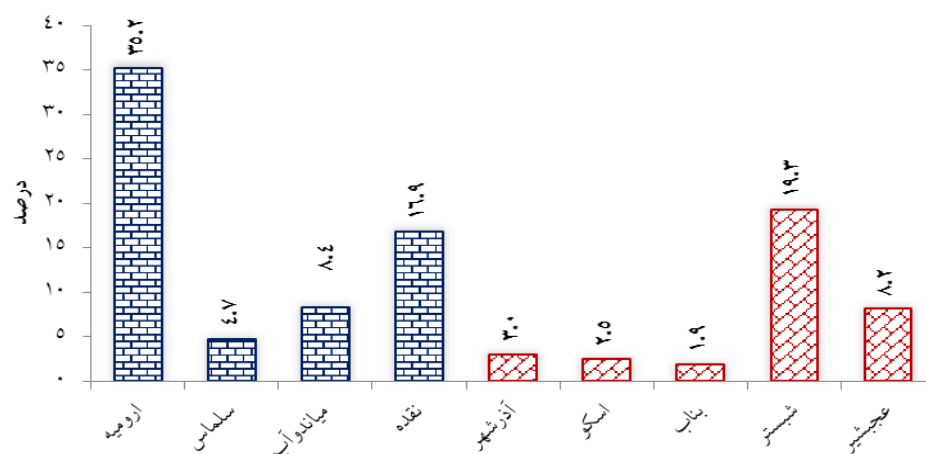
❖ گوشت قرمز



نمودار ۴-۴۱۹- سهم تولید گوشت قرمز از کل تولید آن در مناطق همجوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

اطلاعات مربوط به سهم تولید گوشت قرمز در هر یک از شهرستان‌های همجوار دریاچه ارومیه که در نمودار ۴-۴۱۹ ارائه شده است، نشان می‌دهد که در منطقه مورد مطالعه شهرستان‌های ارومیه و بناب به ترتیب با ۲۷ و ۴ درصد سهم به ترتیب بیشترین و کمترین سهم از تولید گوشت قرمز را داشته‌اند.

❖ گوشت مرغ

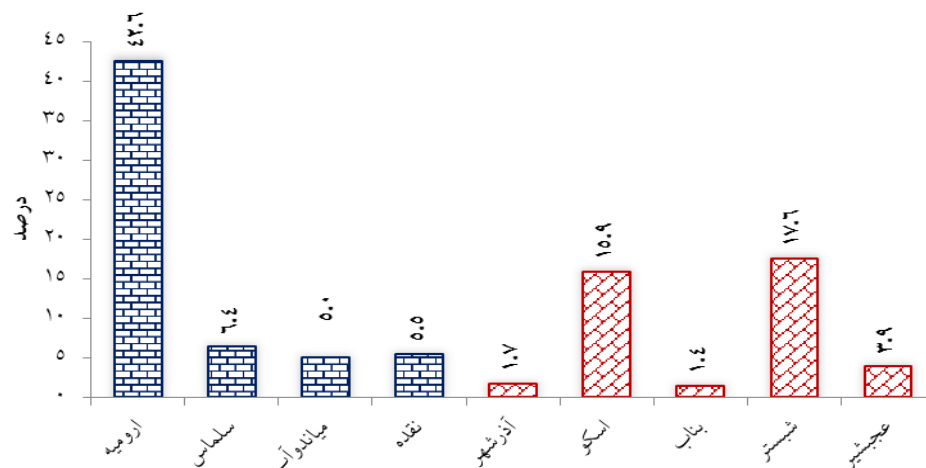


نمودار ۴-۴۲۰- سهم تولید گوشت مرغ از کل تولید آن در مناطق همجوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

سهم هر یک از شهرستان‌های همجوار دریاچه ارومیه در تولید گوشت مرغ منطقه مورد مطالعه که در نمودار ۴-۴۲۰ مشخص داده شده است، گویای آن است که شهرستان‌های ارومیه و بناب به ترتیب با ۳۵ و ۲ درصد سهم از

تولید این محصول در منطقه مورد مطالعه بیشترین و کمترین سهم از تولید گوشت مرغ در شهرستان‌های همجوار دریاچه را در اختیار دارند.

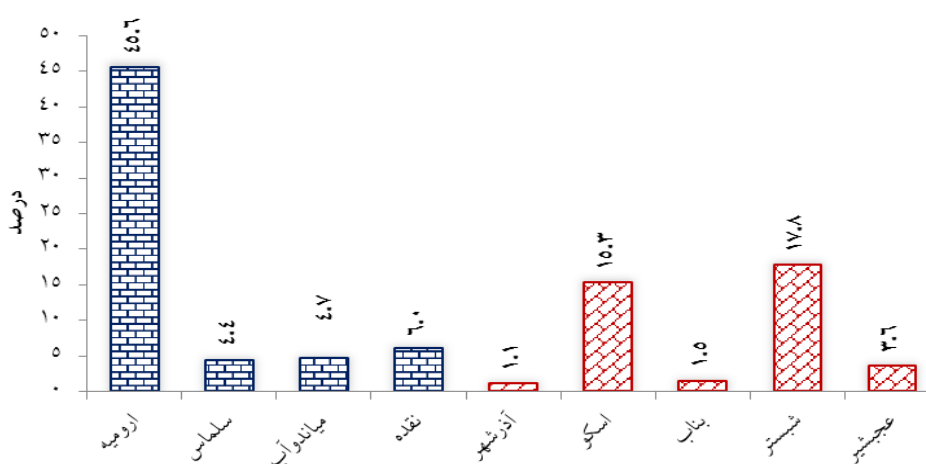
❖ عسل



نمودار ۴-۴۲۱- سهم تولید عسل از کل تولید آن در مناطق همجوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

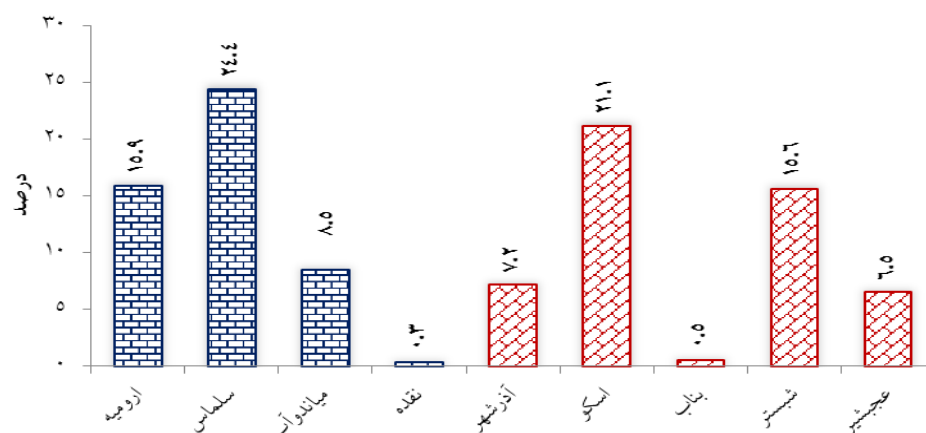
مطابق با نمودار ۴-۴۲۱ در مورد محصول عسل، شهرستان‌های ارومیه، شبستر و اسکو با داشتن ۴۳، ۱۸ و ۱۶ درصد از تولید این محصول در منطقه، سهم بسزایی در تولید عسل در این منطقه داشته‌اند.

❖ عسل مدرن



نمودار ۴-۴۲۲- سهم تولید عسل مدرن از کل تولید آن در مناطق همجوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

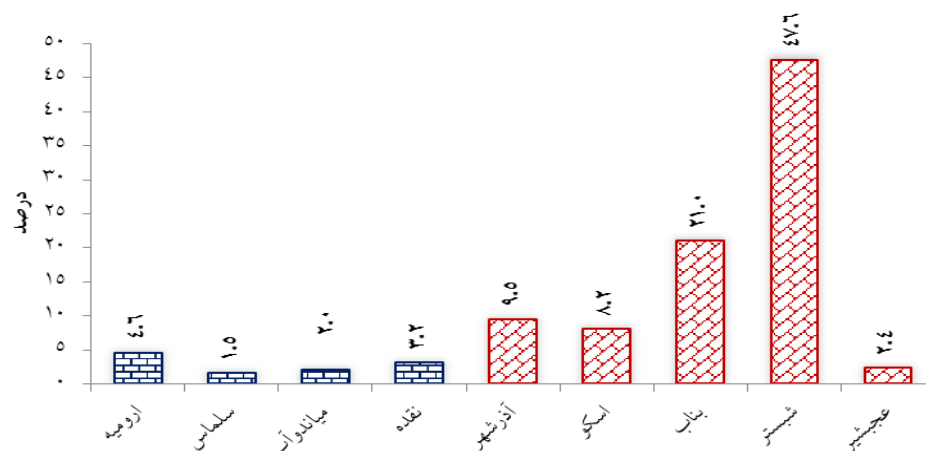
❖ عسل بومی



نمودار ۴-۴۲۳- سهم تولید عسل بومی از کل تولید آن در مناطق همجوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

همچنین اطلاعات مربوط به سهم تولید عسل مدرن و بومی از کل تولید آن در منطقه مورد نظر که در نمودارهای ۴-۴۲۲ و ۴-۴۲۳ ارائه شده است، نشان می‌دهد که در زمینه تولید عسل بومی شهرستان‌های سلماس، اسکو و ارومیه به ترتیب با داشتن ۲۴، ۲۱ و ۱۶ درصد از کل تولید این محصول در منطقه مورد مطالعه، بالاترین سهم از تولید این محصول را به خود اختصاص داده‌اند. همچنین شهرستان‌های ارومیه، شبستر و اسکو به ترتیب با داشتن سهم ۴۶، ۱۸ و ۱۵ درصدی از تولید عسل مدرن در منطقه مورد مطالعه بیشترین سهم از تولید این محصول در بین شهرستان‌های همجوار دریاچه ارومیه را در اختیار دارند.

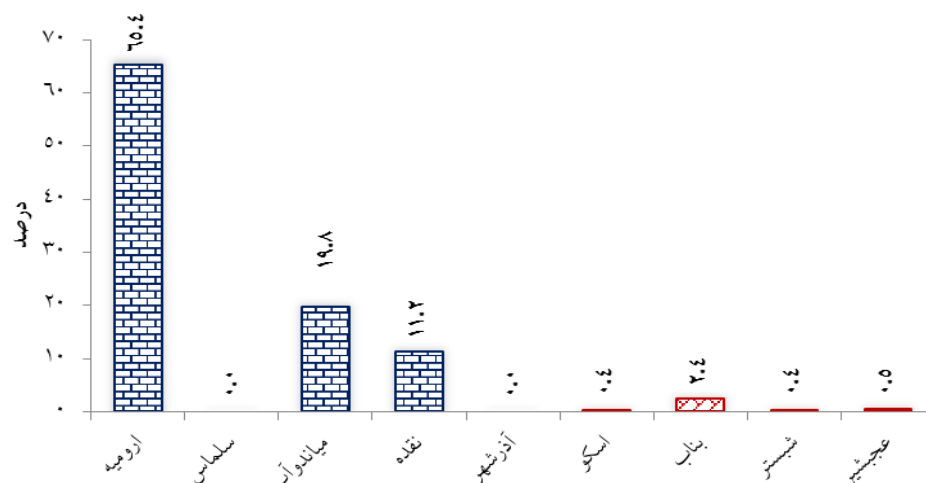
❖ تخم مرغ



نمودار ۴-۴۲۴- سهم تولید تخم مرغ از کل تولید آن در مناطق همجوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

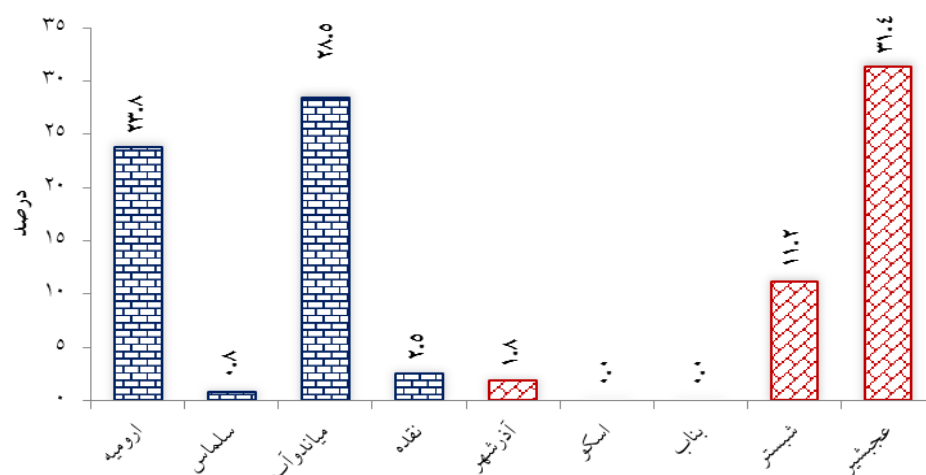
سهم تولید تخم مرغ در هر یک از شهرستان‌های همجوار دریاچه از کل تولید این محصول در منطقه مورد تحقیق که در نمودار ۴-۴۲۴ ارائه شده است، نشان دهنده سهم قابل ملاحظه شهرستان شبستر در تولید این محصول می‌باشد، به طوری که این شهرستان به تنهایی ۴۸ درصد از کل تولید تخم مرغ در منطقه مورد مطالعه را در اختیار دارد.

❖ ماهی سردآبی



نمودار ۴-۴۲۵- سهم تولید ماهی سردآبی از کل تولید آن در مناطق همجوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

❖ ماهی گرم‌آبی



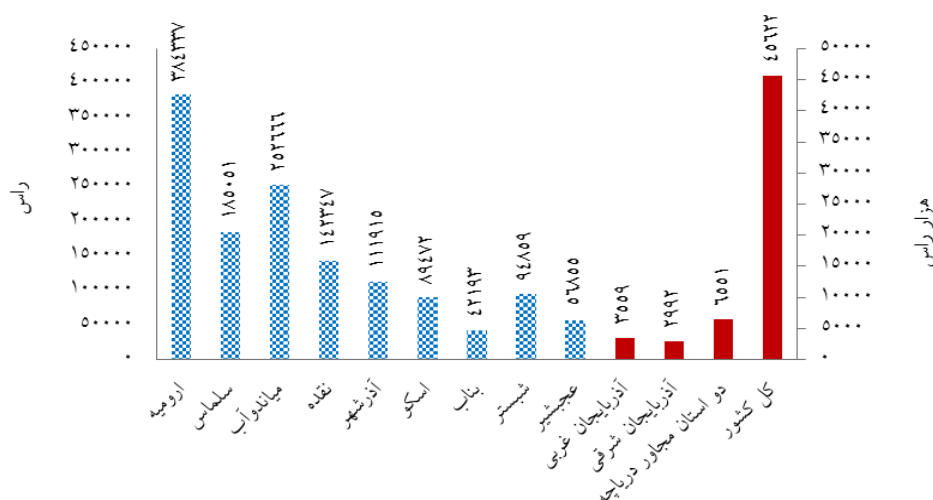
نمودار ۴-۴۲۶- سهم تولید ماهی گرم‌آبی از کل تولید آن در مناطق همجوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

نهایتاً اطلاعات مربوط به سهم هر یک از شهرستان‌های مورد مطالعه از تولید ماهیان سردآبی و گرم آبی منطقه که به ترتیب در نمودارهای ۴-۴۲۵ و ۴-۴۲۶ ارائه شده است، نشان می‌دهد شهرستان‌های ارومیه، میاندوآب و نقده به ترتیب با داشتن ۶۵، ۲۰ و ۱۱ درصد از تولید ماهیان سردآبی منطقه مورد مطالعه، بالاترین سهم از تولید این محصول را به خود اختصاص داده‌اند. همچنین در مورد تولید ماهیان گرم‌آبی، شهرستان‌های عجبشیر، میاندوآب و ارومیه به ترتیب با داشتن سهم ۳۱، ۲۸ و ۲۴ درصدی از تولید این محصول در منطقه مورد مطالعه، در مجموع ۸۳ درصد از تولید این محصول در بین شهرستان‌های همجوار دریاچه را در اختیار دارند.

۴-۳-۴- بررسی تعداد جمعیت دامی در مناطق همجوار دریاچه و کشور به تفکیک نوع دام

اطلاعات مربوط به تعداد جمعیت دام در شهرستان‌های همجوار دریاچه ارومیه و کل کشور به تفکیک نوع دام، شامل: گوسفند و بره، بز و بزغاله، گاو اصیل، گاو بورگ، گاو بومی، گاومیش، تک سمیان و شتر به ترتیب در نمودارهای ۴-۴۲۷ تا ۴-۴۳۴ ارائه شده است.

❖ گوسفند و بره



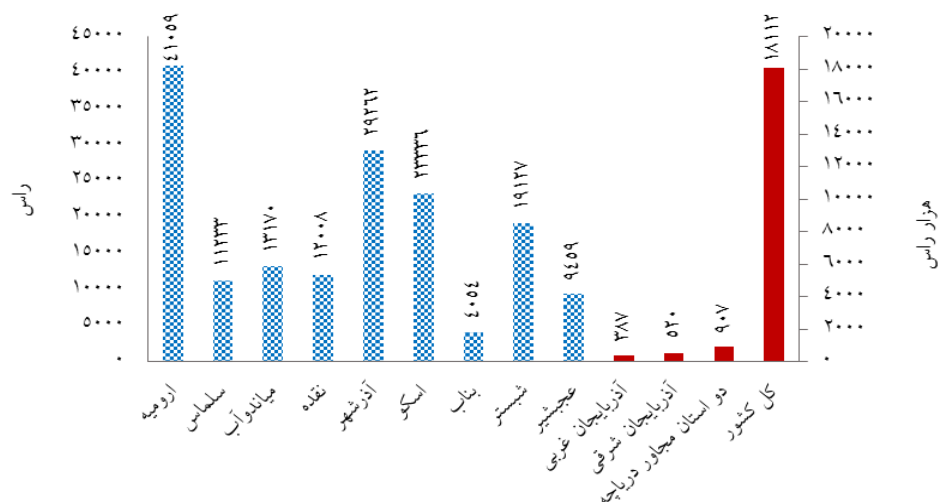
نمودار ۴-۴۲۷- تعداد جمعیت گوسفند و بره در منطقه مورد مطالعه و کشور (راس - هزار راس)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

اطلاعات مربوط به تعداد جمعیت گوسفند و بره که در نمودار ۴-۴۲۷ ارائه شده است، نشان می‌دهد که در سال ۱۳۹۷ تعداد گوسفند و بره در کشور ۴۵/۶ میلیون راس بوده است که در این بین شهرستان‌های آذربایجان غربی و آذربایجان شرقی در مجموع با داشتن ۶/۵ میلیون راس گوسفند و بره سهم بسزایی از جمعیت این دام در کشور را در اختیار دارند. در بین شهرستان‌های همجوار دریاچه ارومیه، شهرستان‌های ارومیه و بناب با داشتن ۳۸۴ و ۴۲ هزار راس گوسفند و بره به ترتیب بیشترین و کمترین تعداد جمعیت این دام در منطقه مورد مطالعه را به خود اختصاص

داده‌اند.

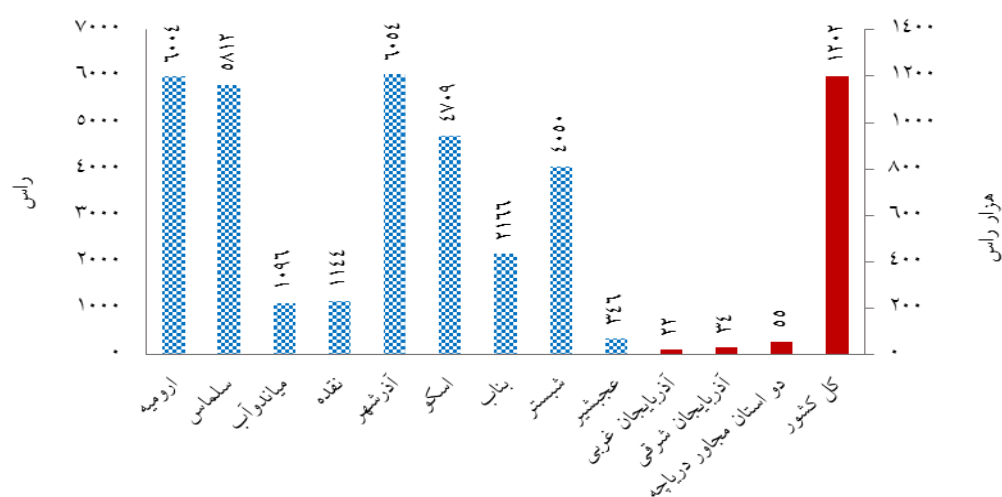
❖ بز و زغال



نمودار ۴-۴۲۸- تعداد جمعیت بز و بزغاله در منطقه مورد مطالعه و کشور (راس - هزار راس)
 مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

مطابق اطلاعات نمودار ۴-۴۲۸، در سال ۱۳۹۷ تعداد جمعیت بز و بزغاله در حدود ۱۸ میلیون راس بوده است. همچنین بر اساس نتایج ارائه شده شهرستان‌های ارومیه، آذرشهر و اسکو به ترتیب با داشتن ۴۱، ۲۹ و ۲۳ هزار راس بز و بزغاله، بیشترین تعداد جمعیت این دام در منطقه مورد مطالعه را در اختیار دارند.

❖ گاو اصلیل^۱

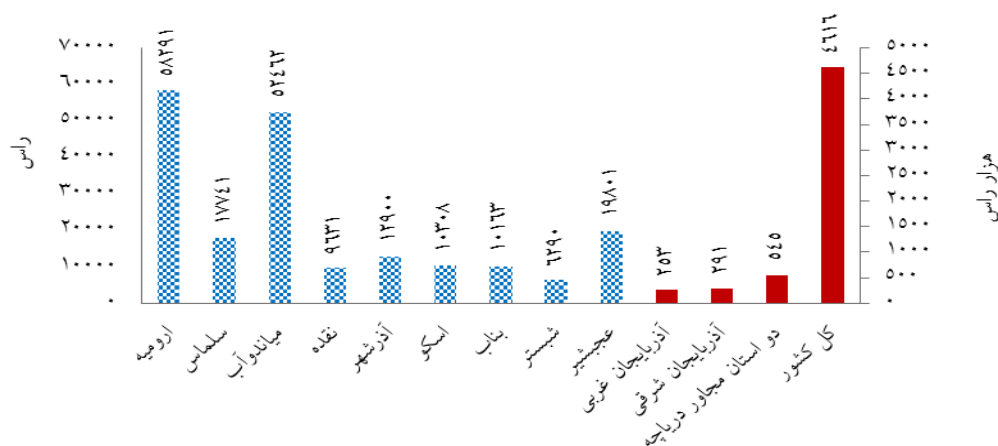


^۱ گاوهای با نژاد بومی منطقه

نمودار ۴-۴۲۹- تعداد جمعیت گاو اصیل در منطقه مورد مطالعه و کشور (راس - هزار راس)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

اطلاعات مربوط به تعداد جمعیت گاو اصیل در منطقه مورد مطالعه و کشور در نمودار ۴-۴۲۹ ارائه شده است. همانگونه که مشخص است در سال ۱۳۹۷ تعداد جمعیت گاو اصیل در کشور ۱/۲ میلیون راس بوده است که در این بین استان‌های آذربایجان غربی و آذربایجان شرقی به ترتیب با ۲۲ و ۳۴ هزار راس گاو اصیل در مجموع ۴/۵ درصد از جمعیت این دام در کشور را به خود اختصاص داده‌اند. در بین شهرستان‌های مجاور دریاچه ارومیه نیز، شهرستان‌های آذرشهر و عجبشیر به ترتیب با داشتن ۶۰۵۴ و ۳۴۶ راس گاو اصیل بیشترین و کمترین جمعیت این دام در منطقه مورد مطالعه را به خود اختصاص داده‌اند.

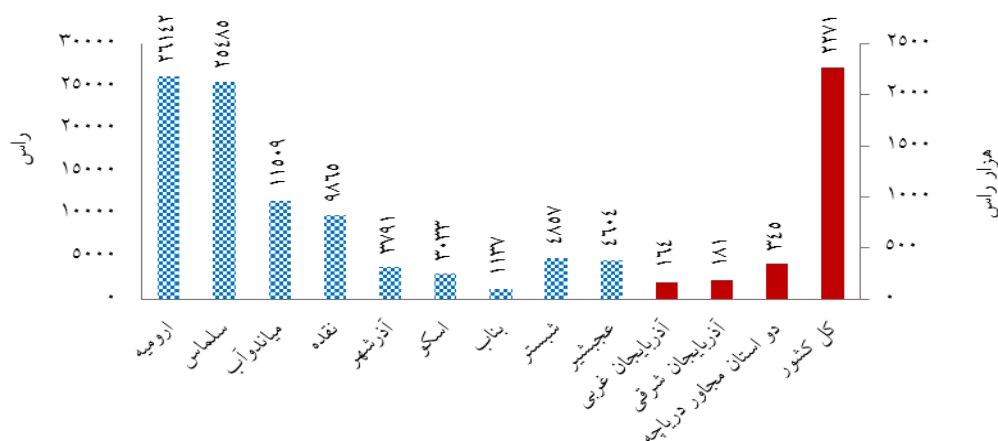
❖ گاو دورگ



نمودار ۴-۴۳۰- تعداد جمعیت گاو دورگ در منطقه مورد مطالعه و کشور (راس - هزار راس)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

مطابق اطلاعات ارائه شده در نمودار ۴-۴۳۰، در سال ۱۳۹۷ تعداد جمعیت گاو دورگ در کشور ۴/۶ میلیون راس بوده است که در این بین استان‌های آذربایجان غربی و آذربایجان شرقی در مجموع با ۵۴۵ هزار راس گاو دورگ حدوداً ۱۲ درصد از جمعیت این دام در کشور را در اختیار دارند. شهرستان‌های ارومیه، میاندوآب و عجبشیر به ترتیب با داشتن ۵۸، ۵۲ و ۲۰ هزار راس گاو دورگ، بیشترین تعداد جمعیت این دام در منطقه مورد مطالعه را به خود اختصاص داده‌اند.

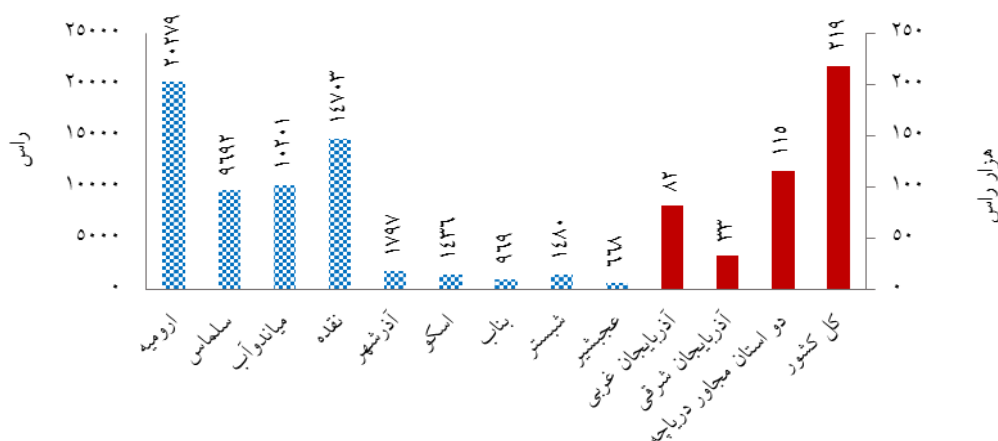
❖ گاو بومی



نمودار ۴-۴۳۱- تعداد جمعیت گاو بومی در منطقه مورد مطالعه و کشور (راس - هزار راس)
 مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

اطلاعات مربوط به جمعیت گاو بومی در منطقه مورد مطالعه و کشور که در جدول ۴-۴۳۱ مشخص شده است، نشان می‌دهد که در سال ۱۳۹۷ تعداد جمعیت گاو بومی در کشور ۲/۳ میلیون راس بوده است. استان‌های آذربایجان غربی و آذربایجان شرقی به ترتیب با داشتن ۱۶۴ و ۱۸۱ هزار راس گاو بومی در مجموع ۱۵ درصد از جمعیت این دام در کشور را به خود اختصاص داده‌اند. در بین شهرستان‌های همجوار دریاچه ارومیه، شهرستان‌های ارومیه و بناب با ۲۶۱۴۲ و ۱۱۳۷ راس گاو بومی به ترتیب بیشترین و کمترین تعداد دام در منطقه مورد مطالعه را داشته‌اند.

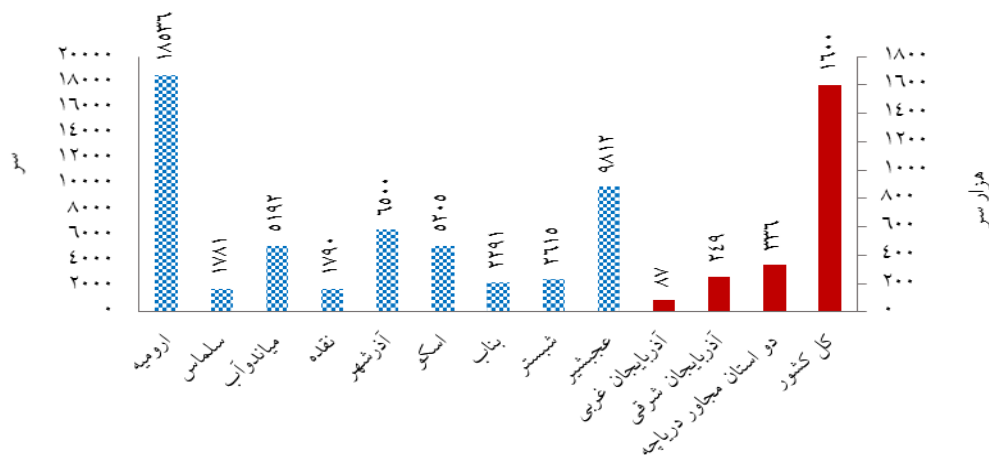
❖ گاومیش



نمودار ۴-۴۳۲- تعداد جمعیت گاومیش در منطقه مورد مطالعه و کشور (راس - هزار راس)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

مطابق اطلاعات ارائه شده در نمودار ۴-۴۳۲، در سال ۱۳۹۷ تعداد جمعیت گاومیش در کشور ۲۱۹ هزار راس بوده است که در این بین استان‌های آذربایجان غربی و آذربایجان شرقی به ترتیب با داشتن ۸۲ و ۳۳ هزار راس گاومیش، سهم بسزایی در جمعیت این دام در کشور داشته‌اند. همچنین در بین شهرستان‌های همجوار دریاچه ارومیه، شهرستان‌های ارومیه و عجبشیر به ترتیب با داشتن ۲۰۲۷۹ و ۶۶۸ راس گاومیش، بیشترین و کمترین جمعیت این نوع دام در منطقه مورد مطالعه را در اختیار دارند.

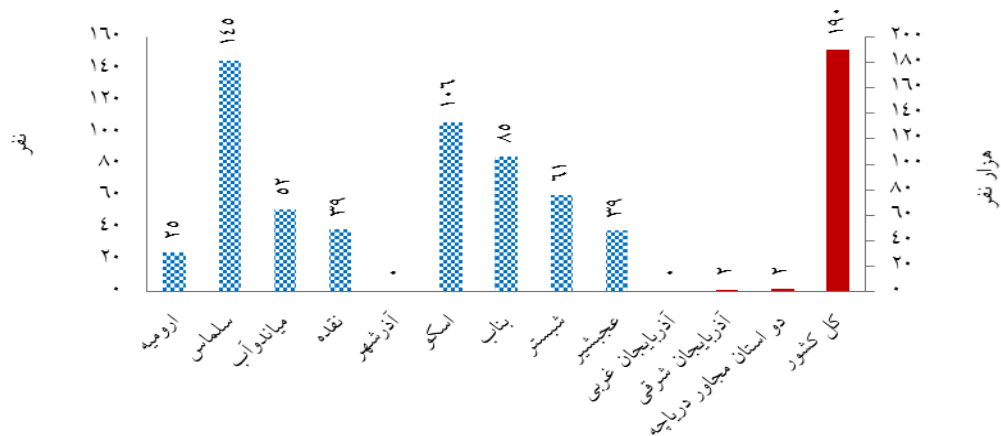
❖ تک سمیان



نمودار ۴-۴۳۳- تعداد جمعیت تک سمیان در منطقه مورد مطالعه و کشور (سر - هزار سر)
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

اطلاعات مربوط به جمعیت تک سمیان در منطقه مورد مطالعه و کشور که در نمودار ۴-۴۳۳ مشخص شده است، گویای آن است که در سال ۱۳۹۷ تعداد کل جمعیت تک سمیان در کشور ۱/۶ میلیون سر بوده است. همچنین در بین شهرستان‌های همجوار دریاچه ارومیه، شهرستان‌های ارومیه، عجبشیر و آذرشهر به ترتیب با داشتن ۱۸، ۱۰ و ۶ هزار سر تک سمیان، بیشترین تعداد جمعیت این دام در منطقه مورد مطالعه را به خود اختصاص داده‌اند.

❖ شتر



نمودار ۴-۴۳۴- تعداد جمعیت شتر در منطقه مورد مطالعه و کشور (نفر - هزار نفر)

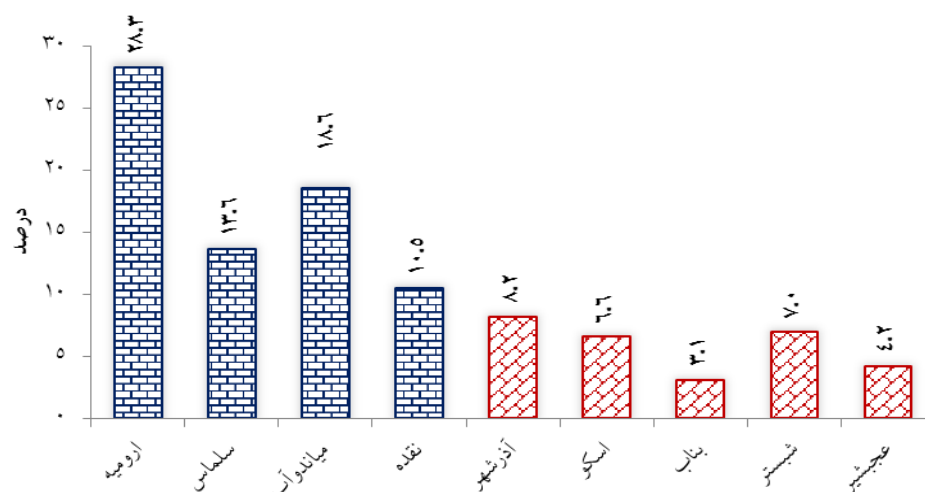
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

مطابق اطلاعات ارائه شده در نمودار ۴-۴۳۴، در سال ۱۳۹۷ تعداد جمعیت شتر در کشور ۱۹۰ هزار نفر بوده است. همچنین در بین شهرستان‌های حاضر در منطقه مورد مطالعه، شهرستان‌های سلماس، اسکو و بناب به ترتیب با داشتن ۱۴۵، ۱۰۶ و ۸۵ نفر شتر، سهم بسزایی در تعداد جمعیت این دام در شهرستان‌های همجوار دریاچه ارومیه داشته‌اند.

۴-۳-۵- بررسی سهم جمعیت دامی از کل جمعیت آن در مناطق همجوار دریاچه به تفکیک نوع دام

در این قسمت به منظور شناسایی ظرفیت‌های مناطق همجوار دریاچه در پرورش دام، طیور و شیلات برای هر یک از شهرستان‌های موجود در منطقه مورد مطالعه، سهم جمعیت دام شهرستان از کل جمعیت آن در شهرستان‌های همجوار دریاچه ارومیه به تفکیک نوع دام در نمودارهای ۴-۴۳۵ تا ۴-۴۴۲ مورد بررسی و تجزیه تحلیل قرار خواهد گرفت. از آنجا که پرورش این محصولات به عنوان فعالیت تولیدی در کنار سایر محصولات زراعی و باغی انجام می‌شود، لذا با ارزیابی ظرفیت‌های موجود در منطقه و رفع مشکلات تولیدی و بازاری احتمالی می‌توان به پایداری درآمد و معیشت کشاورزان کمک نمود.

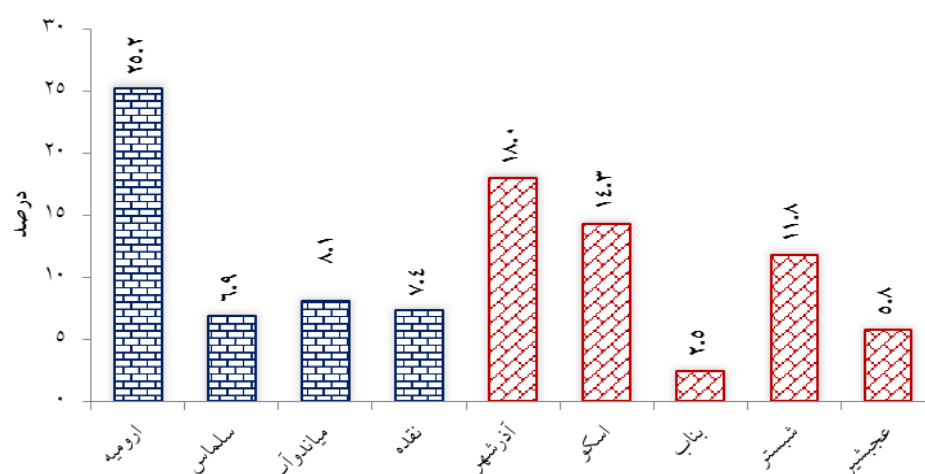
❖ گوسفند و بره



نمودار ۴-۴۳۵- سهم جمعیت گوسفند و بره از کل جمعیت آن در مناطق همجوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

مطابق نتایج ارائه شده در نمودار ۴-۴۳۵، شهرستان‌های ارومیه، میاندوآب، سلماس و نقده به ترتیب با داشتن سهم ۲۸، ۱۹، ۱۴، و ۱۰ درصدی از کل جمعیت گوسفند و بره در منطقه مورد مطالعه، بیشترین سهم از جمعیت گوسفند و بره در شهرستان‌های همجوار دریاچه را به خود اختصاص داده‌اند.

❖ بز و بزغاله

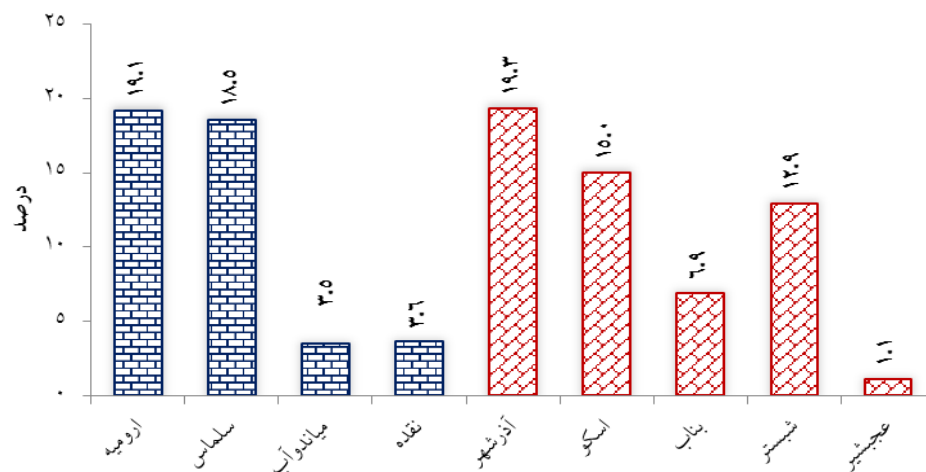


نمودار ۴-۴۳۶- سهم جمعیت بز و بزغاله از کل جمعیت آن در مناطق همجوار دریاچه

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

اطلاعات مربوط به سهم جمعیت بز و بزغاله در هر یک از شهرستان‌های مورد مطالعه که در نمودار ۴-۴۳۶ ارائه شده است، نشان می‌دهد که در منطقه مورد تحقیق، شهرستان‌های ارومیه و بناب به ترتیب با داشتن ۲۵ و ۲/۵ درصد از سهم جمعیت این دام، به ترتیب بیشترین و کمترین سهم از جمعیت بز و بزغاله در بین شهرستان‌های همجوار دریاچه را به خود اختصاص داده‌اند.

❖ گاو اصیل

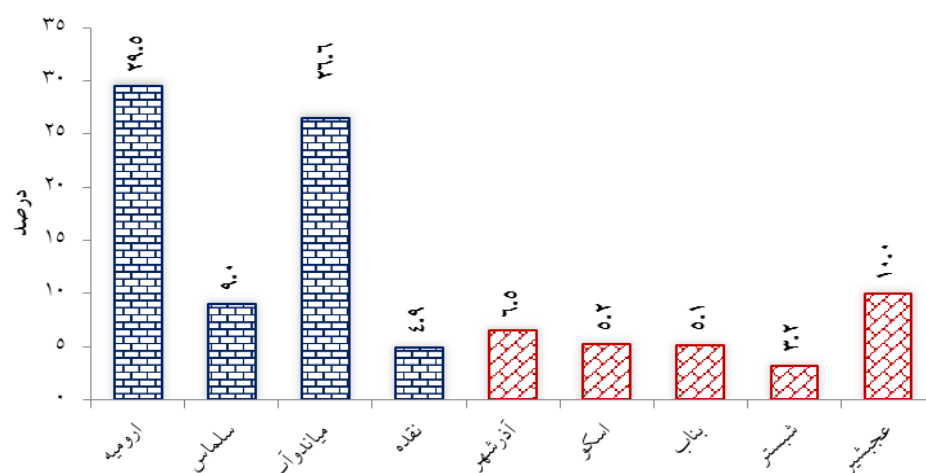


نمودار ۴-۴۳۷- سهم جمعیت گاو اصیل از کل جمعیت آن در مناطق همجوار دریاچه

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

همچنین سهم هر یک از شهرستان‌های همجوار دریاچه ارومیه از جمعیت گاو اصیل در منطقه مورد مطالعه که در نمودار ۴-۴۳۷ ارائه شده است، نشان می‌دهد که شهرستان‌های آذرشهر، ارومیه و سلماس به ترتیب با داشتن سهم ۱۹/۳، ۱۹/۱ و ۱۸/۵ درصدی از تعداد جمعیت این دام در منطقه مورد مطالعه، بیشترین سهم از جمعیت گاو اصیل در شهرستان‌های همجوار دریاچه را به خود اختصاص داده‌اند.

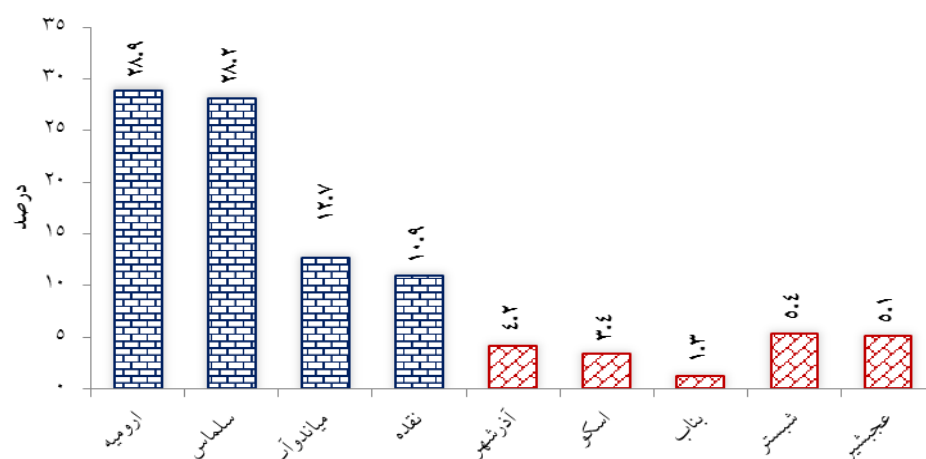
❖ گاو دورگ



نمودار ۴-۴۳۸- سهم جمعیت گاو دورگ از کل جمعیت آن در مناطق همجوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

در خصوص سهم جمعیت گاو دورگ از کل جمعیت آن در منطقه مورد مطالعه که اطلاعات مربوط به آن در نمودار ۴-۴۳۸ گزارش شده است، شهرستان‌های ارومیه، میاندوآب و عجبشیر به ترتیب با داشتن سهم ۲۹، ۲۷ و ۱۰ درصدی از جمعیت این دام در منطقه، بیشترین سهم از جمعیت گاو میش در منطقه مورد مطالعه را به خود اختصاص داده‌اند.

❖ گاو بومی

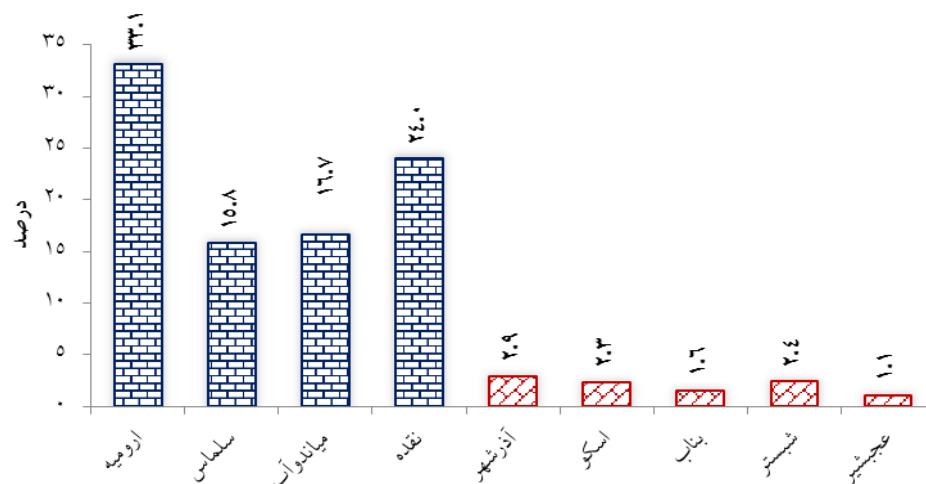


نمودار ۴-۴۳۹- سهم جمعیت گاو بومی از کل جمعیت آن در مناطق همجوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

همچنین اطلاعات مربوط به سهم جمعیت گاو بومی از کل جمعیت آن در منطقه مورد نظر که در نمودار ۴-۴۳۹ ارائه شده است، نشان می‌دهد که شهرستان‌های ارومیه، سلماس و میاندوآب به ترتیب با داشتن سهم ۲۹، ۲۸ و ۱۳

درصدی از کل جمعیت این دام در منطقه مورد مطالعه، بیشترین سهم از جمعیت گاو بومی در منطقه را به خود اختصاص داده‌اند.

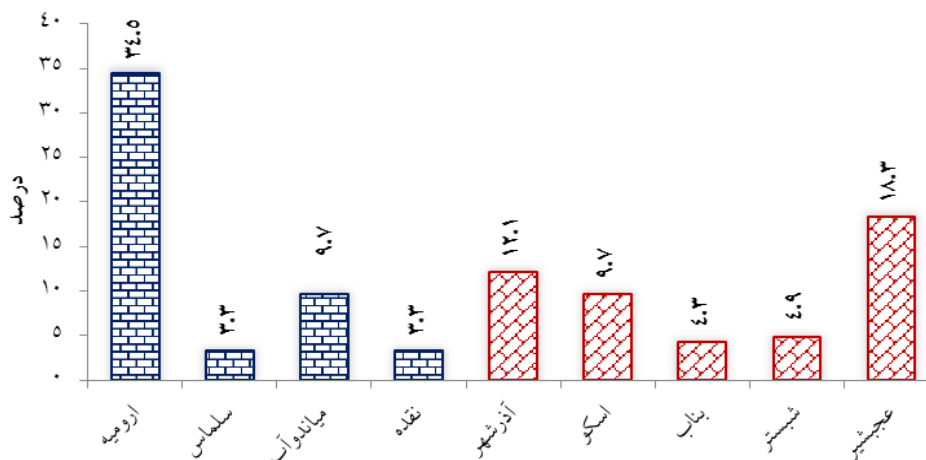
❖ گاو میش



نمودار ۴-۴۴۰- سهم جمعیت گاو میش از کل جمعیت آن در مناطق همجوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

نمودار ۴-۴۴۰، سهم جمعیت گاو میش را در منطقه نشان می‌دهد. مطابق با نمودار مشاهده می‌شود، شهرستان‌های ارومیه و عجبشیر به ترتیب با داشتن سهم ۳۳ و ۱ درصدی از کل جمعیت گاو میش در منطقه مورد مطالعه، بیشترین و کمترین سهم از جمعیت این دام در بین شهرستان‌های همجوار دریاچه ارومیه را در اختیار دارند.

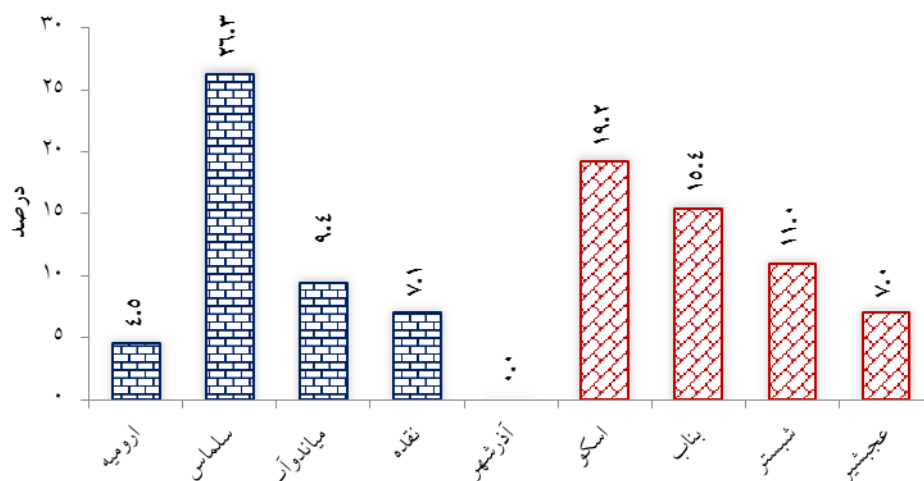
❖ تک سمیان



نمودار ۴-۴۴۱- سهم جمعیت تک سمیان از کل جمعیت آن در مناطق همجوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

اطلاعات مربوط به سهم جمعیت تک سیمیان از کل جمعیت آن در هر یک از شهرستان‌های همجوار دریاچه ارومیه که در نمودار ۴-۴۴۱ ارائه شده است، نشان دهنده سهم قابل ملاحظه شهرستان‌های ارومیه و عجبشیر از کل جمعیت این دام در منطقه مورد مطالعه می‌باشد، به طوری که این شهرستان‌ها در مجموع ۵۳ درصد از کل جمعیت تک سیمیان در منطقه مورد مطالعه را در اختیار دارد.

❖ شتر



نمودار ۴-۴۴۲- سهم جمعیت شتر از کل جمعیت آن در مناطق همجوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

نهایتاً اطلاعات مربوط به سهم هر یک از شهرستان‌های مورد مطالعه از کل جمعیت شتر در منطقه مورد مطالعه که در نمودار ۴-۴۴۲ ارائه شده است، گویای آن است که شهرستان‌های سلماس، اسکو و بناب به ترتیب با داشتن سهم ۲۶، ۱۹ و ۱۵ درصد از کل جمعیت این دام در منطقه مورد پژوهش، بالاترین سهم از جمعیت شتر در بین شهرستان‌های همجوار دریاچه ارومیه را به خود اختصاص داده‌اند.

۴-۴- بررسی وضعیت تولید مراتع در منطقه مورد مطالعه

۴-۴-۱- مقدمه

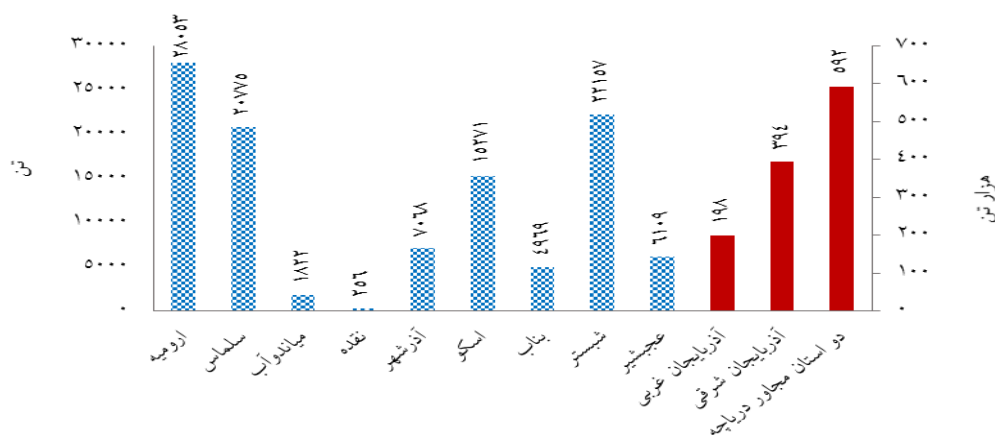
به منظور ایجاد شناخت کافی از وضعیت تولید مراتع در منطقه مورد مطالعه، در این بخش مؤلفه‌هایی از قبیل میزان تولید و وسعت مراتع و سهم هر یک از کل تولید و وسعت مراتع در ۹ شهرستان‌های همجوار دریاچه ارومیه (ارومیه، سلماس، میاندوآب، نقده، آذرشهر، اسکو، بناب، شبستر و عجبشیر) مورد بررسی قرار خواهد گرفت. اطلاعات مرتبط با استان‌های آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی و کل کشور نیز به منظور ارزیابی مقایسه‌ای مؤلفه‌های بیان شده، ارائه شده است. لازم به ذکر است که کلیه اطلاعات ارائه شده در این بخش، مربوط به سال ۱۳۹۷ بوده و با

مرور جلد اول آمارنامه کشاورزی وزارت جهاد کشاورزی و مکاتبه با کارشناسان سازمان جهاد کشاورزی دو استان آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی گردآوری شده است.

۴-۲- بررسی میزان تولید علوفه در مناطق همجوار دریاچه و کشور به تفکیک نوع مرتع

تولید علوفه در ۹ شهرستان همجوار با دریاچه ارومیه، دو استان آذربایجان شرقی و غربی، مجموع این دو استان و کل کشور را به تفکیک نوع مراتع در نمودارهای ۴-۴۴۳ تا ۴-۴۵۵ نشان داده شده است. کل سطح مراتع کشور در سال ۱۳۹۷ معادل با ۸۴۸۱۵ هزار تن بوده است که مراتع فقیر یا کم تراکم با ۵۶۲۱۵ هزارتن بیشترین سهم و مراتع متراکم با ۷۱۸۱ هزار تن کمترین سهم را به خود اختصاص داده است. دو استان مجاور دریاچه ارومیه نیز دارای ۵۰۰۲ هزار تن از مراتع می‌باشند که برای هر دو استان آذربایجان غربی و آذربایجان شرقی به ترتیب ۲۴۸۷ و ۲۵۱۵ بوده است.

❖ مراتع متراکم

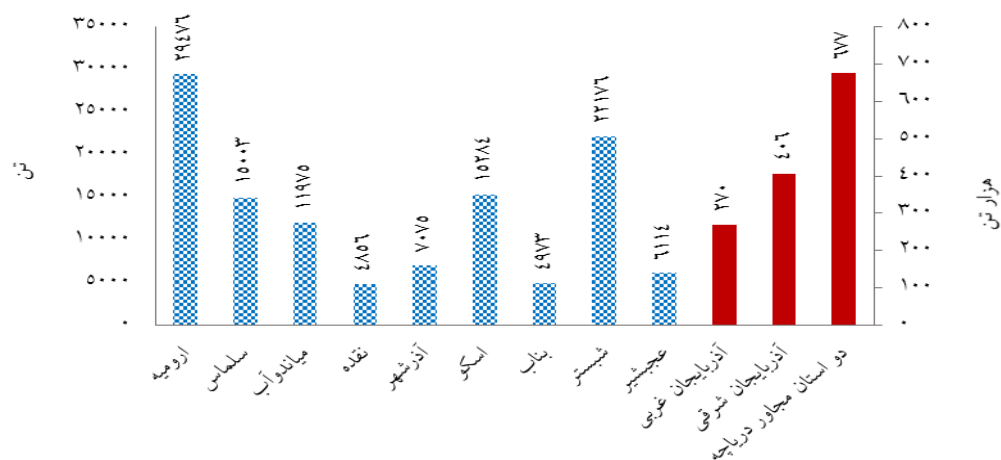


نمودار ۴-۴۴۳- میزان تولید مراتع متراکم در منطقه مورد مطالعه (تن - هزارتن)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

مطابق نتایج ارائه شده در نمودار ۴-۴۴۳ در سال ۱۳۹۷ استان‌های آذربایجان غربی و آذربایجان شرقی به ترتیب ۱۹۸ و ۳۹۴ هزار تن و در مجموع نیز ۵۹۲ هزارتن تولید مراتع متراکم داشته‌اند. همچنین ارومیه و شبستر با تولید ۲۸۰۵۳ و ۲۲۱۵۷ تن، نقده و میاندوآب با تولید ۲۵۶ و ۱۸۲۲ تن به ترتیب جزو شهرستان‌ها با بیشترین و کمترین مقدار تولید در منطقه همجوار دریاچه ارومیه را می‌باشند.

❖ مراتع نیمه متراکم

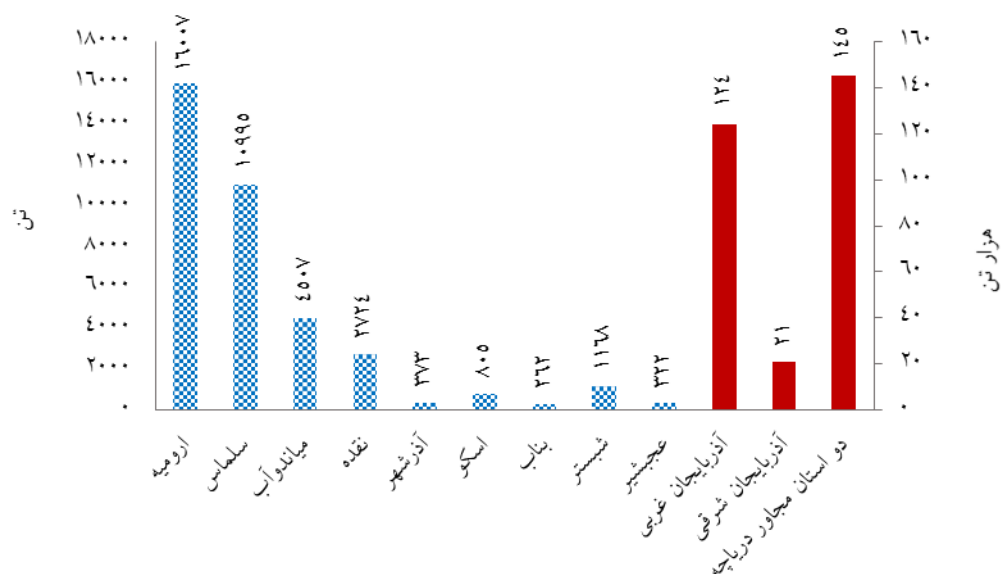


نمودار ۴-۴۴۴- میزان تولید مراتع نیمه متراکم در منطقه مورد مطالعه (تن - هزارتن)

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

میزان تولید مراتع نیمه متراکم با توجه به نمودار ۴-۴۴۴ در سال ۱۳۹۷ استان‌های آذربایجان غربی و آذربایجان شرقی به ترتیب ۲۷۰ هزار تن و ۴۰۶ هزار تن و در مجموع نیز ۶۷۷ هزار تن تولید مرتع نیمه متراکم داشته‌اند. همچنین ارومیه و شسستر با تولید ۲۹۴۷۶ و ۲۲۱۷۶ تن، نقده و بناب با تولید ۴۸۵۶ و ۷۰۷۵ تن به ترتیب بیشترین و کمترین مقدار تولید در منطقه همجوار دریایچه ارومیه را دارا می‌باشند.

❖ مراتع کم تراکم



نمودار ۴-۴۴۵- میزان تولید مراتع کم تراکم در منطقه مورد مطالعه و کشور (تن - هزارتن)

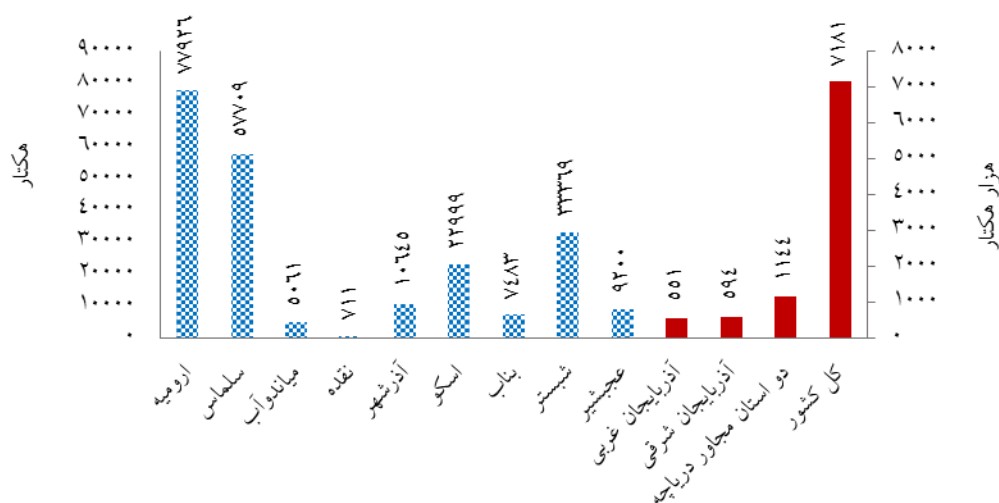
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

در سال ۱۳۹۷ مطابق آنچه در نمودار ۴-۴۴۵ مشاهده می‌شود، استان‌های آذربایجان غربی و آذربایجان شرقی به ترتیب ۱۲۴ و ۲۱ هزار تن و در مجموع نیز ۱۴۵ هزار تن تولید مرتع نیمه متراکم داشته‌اند. همچنین ارومیه، سلماس و میاندوآب با تولید ۱۶۰۰۷، ۱۰۹۹۵ و ۴۵۰۷ تن، بناب، عجبشیر و آذرشهر با تولید ۲۶۲، ۳۲۲ و ۳۷۳ تن به ترتیب رتبه یک تا سه شهرستان‌ها با بیشترین و کمترین تولید را به خود اختصاص می‌دهند.

۴-۳- بررسی سطح مراتع در مناطق همجوار دریاچه و کشور به تفکیک نوع مرتع

نمودارهای ۴-۴۴۶ تا ۴-۴۴۸ وسعت مراتع را در ۹ شهرستان همجوار با دریاچه ارومیه، دو استان آذربایجان شرقی و غربی، مجموع این دو استان و کل کشور را به تفکیک نوع مراتع نشان می‌دهد. مرتع زمینی است با پوشش نباتات طبیعی خودرو که پوشش گیاهی آن غالباً علفی چندساله، بوته‌ای، بعضاً درختچه‌ای و به ندرت دارای درختان پراکنده بوده و در فصل چرا عرفاً مورد تعلیف دام قرار می‌گیرد و همچنین دارای کارکردهای متعددی از قبیل حفظ آب و خاک، ارزش‌های زیست‌محیطی و در صورت فراهم بودن شرایط یکی از منابع تأمین غذای دام اهلی و وحوش می‌باشد. تراکم تاج پوشش در مراتع متراکم بیش از ۵۰ درصد، در مراتع نیمه متراکم ۲۵ تا ۵۰ درصد و در مراتع کم تراکم ۵ تا ۲۵ درصد می‌باشد (سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور، ۱۳۹۲). همان‌طور که مشاهده می‌شود، کل سطح مراتع کشور در سال ۱۳۹۷ معادل با ۸۴۸۱۵ هزار هکتار بوده است که مراتع فقیر یا کم تراکم با ۵۶۲۱۵ هزارهکتار بیشترین سهم و مراتع متراکم با ۷۱۸۱ هزار هکتار کمترین سهم را به خود اختصاص داده است. دو استان مجاور دریاچه ارومیه نیز دارای ۵۰۰۲ هزار هکتار از مراتع می‌باشند که برای هر دو استان آذربایجان غربی و آذربایجان شرقی به ترتیب ۲۴۸۷ و ۲۵۱۵ بوده است.

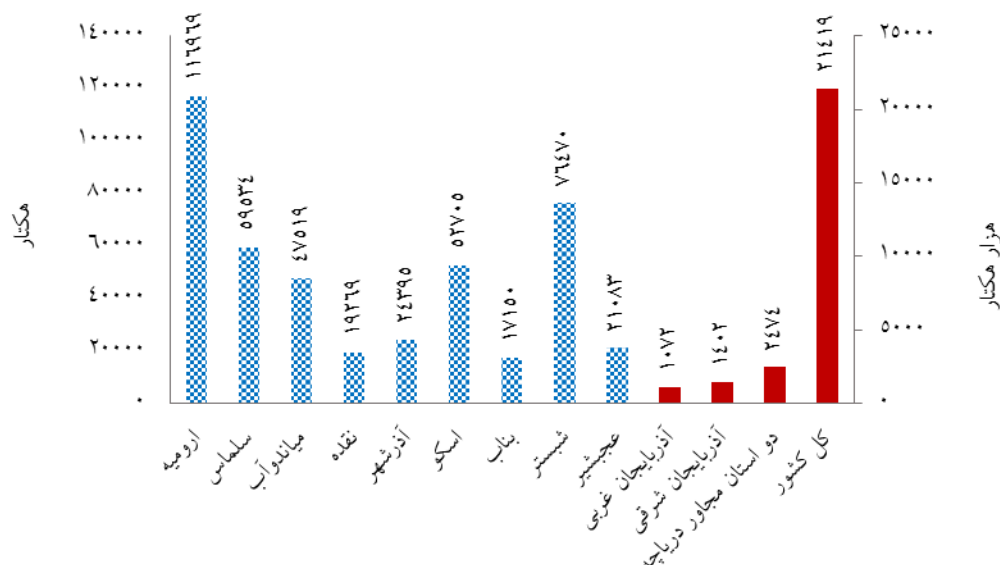
❖ مراتع متراکم



نمودار ۴-۴۴۶- میزان سطح مراتع متراکم در منطقه مورد مطالعه و کشور (تن - هزارتن)
 مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

همانگونه که در نمودار ۴-۴۴۶ مشاهده می‌شود در سال ۱۳۹۷ سطح مراتع متراکم در کشور ۷۱۸۱ هزارهکتار بوده است که در این بین استان‌های آذربایجان غربی و آذربایجان شرقی به ترتیب با ۵۵۱ و ۵۹۴ هزار هکتار، ۷/۶۷ و ۸/۲۷ درصد از مراتع خوب را به خود اختصاص می‌دهند. همچنین ارومیه و سلماس با ۷۷۹۲۶ و ۵۷۷۰۹ هکتار، نقده و میاندوآب با ۷۱۱ و ۵۰۶ هکتار به ترتیب جزو شهرستان‌ها با بیشترین و کمترین سطح مرتع متراکم در منطقه همجوار دریایچه ارومیه را می‌باشند.

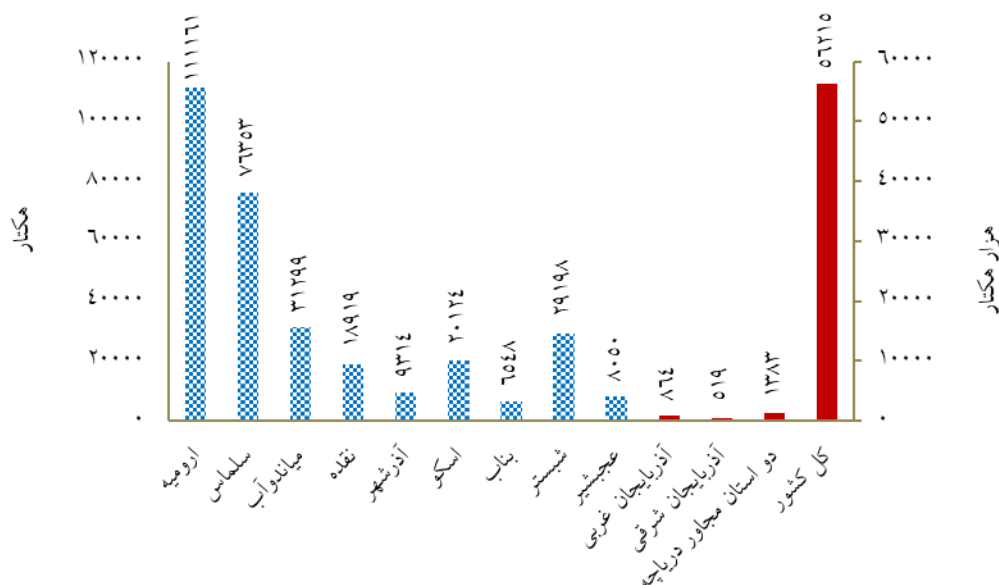
❖ مراتع نیمه متراکم



نمودار ۴-۴۴۷- میزان سطح مراتع نیمه متراکم در منطقه مورد مطالعه و کشور (تن - هزارتن)
 مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

در سال ۱۳۹۷ سطح مراتع نیمه متراکم در کشور ۲۱۴۱۹ هزارهکتار بوده است. مطابق نمودار ۴-۴۴۷ مشاهده می‌شود استان‌های آذربایجان غربی و آذربایجان شرقی به ترتیب با ۱۰۷۲ و ۱۴۰۲ هزار هکتار، ۵ و ۶/۵ درصد از مراتع نیمه متراکم کشور سهم داشته‌اند. همچنین ارومیه و شبستر با ۱۱۶۹۶۹ و ۷۶۴۷۰ هکتار، بناب و نقده و با ۱۴۱۵۰ و ۱۹۲۶۹ هکتار به ترتیب بیشترین و کمترین سطح مرتع نیمه متراکم در منطقه همجوار دریایچه ارومیه را دارا می‌باشند.

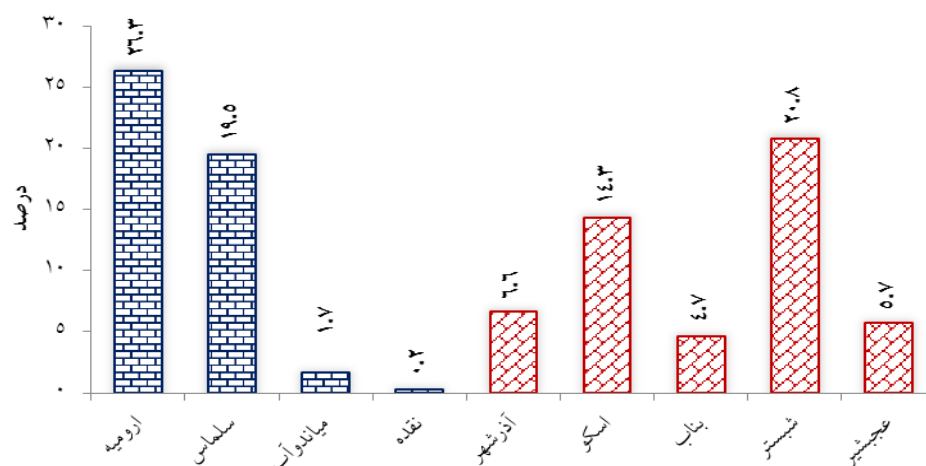
❖ مراتع کم تراکم



نمودار ۴-۴۴۸- میزان سطح مراتع کم تراکم در منطقه مورد مطالعه و کشور (تن - هزارتن)
 مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷

سطح مراتع کم تراکم در کشور در سال ۱۳۹۷ که در نمودار ۴-۴۴۸ نشان داده شده است، ۵۶۲۱۵ هزارهکتار بوده است که در این بین استان‌های آذربایجان غربی و آذربایجان شرقی به ترتیب با دارا بودن ۸۶۴ و ۵۱۹ هزار هکتار مرتع فقیر، سهم اندکی در کشور داشته‌اند. همچنین ارومیه و سلماس با ۱۱۱۶۱ و ۷۶۳۵۳ هکتار، بناب و عجبشیر با ۸۰۵۰ و ۶۵۴۸ هکتار به ترتیب بیشترین و کمترین سطح مرتع کم تراکم در منطقه مورد بررسی به خود اختصاص داده‌اند.

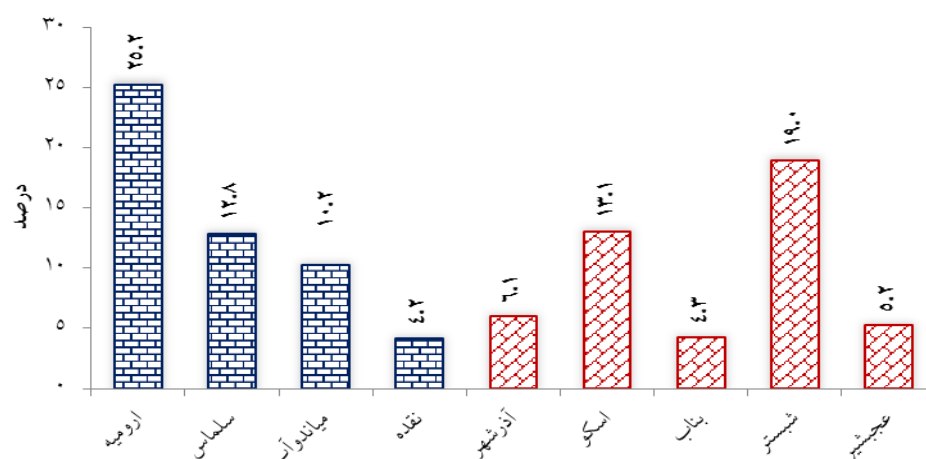
۴-۴-۴- بررسی سهم تولید علوفه از کل تولید آن در مناطق همجوار دریاچه به تفکیک نوع مرتع
 بررسی سهم تولید علوفه در شهرستان‌های همجوار دریاچه ارومیه، به تفکیک نوع مرتع در نمودارهای ۴-۴۴۹ تا ۴-۴۵۱ نشان می‌دهد، چهار شهرستان نقده، میاندوآب، ارومیه و سلماس آذربایجان غربی در تولید علوفه (مرتع) متوسط و مرتع فقیر سهم بیشتری نسبت به شهرستان‌های مورد مطالعه در آذربایجان شرقی داشته‌اند.



نمودار ۴-۴۴۹- سهم تولید مراتع متراکم از کل تولید آن در مناطق همجوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

همانطور که در نمودار ۴-۴۴۹ مشاهده می‌شود در سال ۱۳۹۷ شهرستان ارومیه با ۲۶ درصد تولید، سهم قابل توجهی از کل تولید مراتع متراکم در مناطق همجوار دریاچه را داشته است. پنج شهرستان آذربایجان شرقی دارای ۵۳ درصد از سهم تولید مراتع بوده است که در بین این شهرستان‌ها شبستر با ۲۱ درصد سهم عمده‌ای از این مراتع را به خود اختصاص می‌دهد. همچنین سلماس و اسکو نیز به ترتیب با ۱۹ و ۱۴ درصد سهم متوسطی در تولید داشته‌اند.

❖ مراتع نیمه متراکم

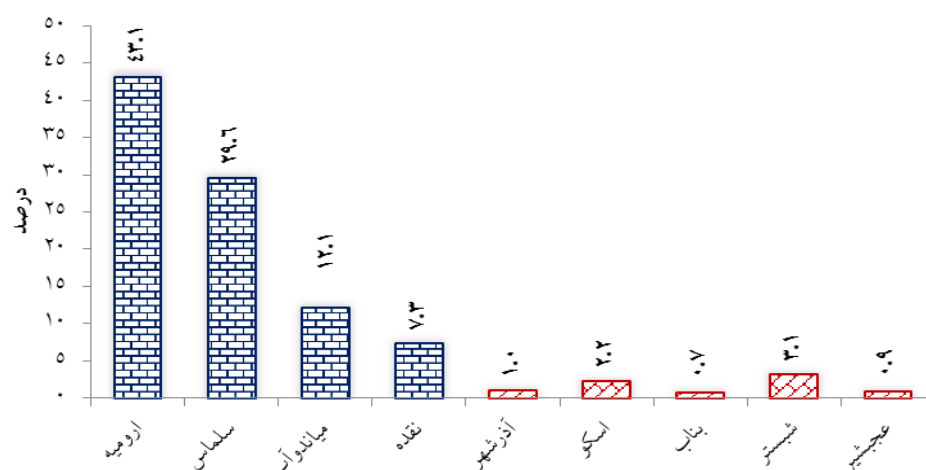


نمودار ۴-۴۵۰- سهم تولید مراتع نیمه متراکم از کل تولید آن در مناطق همجوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

مطابق نمودار ۴-۴۵۰، پنج شهرستان آذربایجان شرقی ۴۸ درصد از تولید مراتع نیمه متراکم

منطقه رابه خود اختصاص داده است که از بین زیرمجموعه‌ها شهرستان شبستر با ۱۹ درصد تولید، سهم قابل توجهی را داشته است. چهار شهرستان آذربایجان غربی دارای ۵۲ درصد از سهم تولید مراتع بوده است که در بین این شهرستان‌ها ارومیه با ۲۵ درصد سهم عمده‌ای از این مراتع را به خود اختصاص می‌دهد. همچنین سلماس و اسکو نیز هر دو با ۱۳ درصد نسبت به سایر شهرستان‌ها سهم متوسطی در تولید داشته‌اند.

❖ مراتع کم تراکم



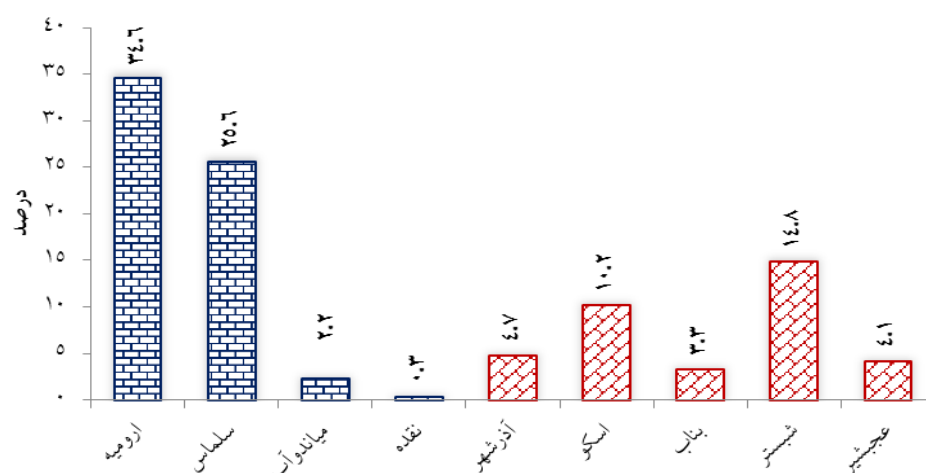
نمودار ۴-۴۵۱- سهم تولید مراتع کم تراکم از کل تولید آن در مناطق همجوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

نمودار ۴-۴۵۱ بیان می‌کند در سال ۱۳۹۷ پنج شهرستان آذربایجان شرقی با ۸ درصد کمترین سهم را در تولید مراتع کم تراکم داشته است، که در بین این شهرستان‌ها شبستر با ۳ درصد دارای بیشترین سهم تولید می‌باشد. چهار شهرستان آذربایجان غربی دارای ۹۲ درصد از سهم تولید مراتع بوده است که در بین این شهرستان‌ها ارومیه با ۴۳ درصد سهم عمده‌ای از این مراتع را به خود اختصاص داده است. همچنین سلماس و میاندوآب نیز به ترتیب با ۳۰ و ۱۲ درصد نسبت به سایر شهرستان‌ها سهم متوسطی در تولید داشته‌اند.

۴-۴-۵- بررسی سهم سطح مراتع از کل وسعت آن در مناطق همجوار دریاچه به تفکیک نوع مرتع

بررسی سهم وسعت مراتع در شهرستان‌های همجوار دریاچه ارومیه، به تفکیک نوع مرتع در نمودارهای ۴-۴۵۲ تا ۴-۴۵۴ نشان داده شده است. با توجه به این نمودارها چهار شهرستان آذربایجان غربی بیشترین سهم در وسعت هر سه نوع مرتع دارند.

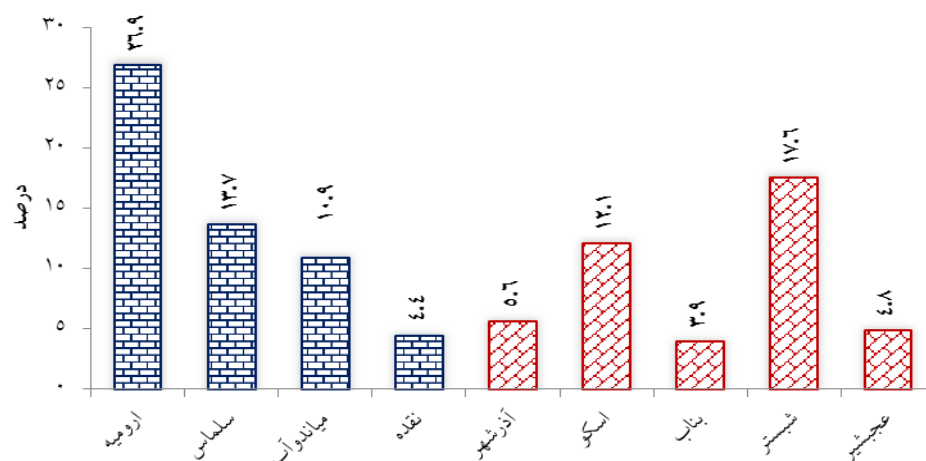
❖ مراتع متراکم



نمودار ۴-۴۵۲- سهم سطح مراتع متراکم از کل تولید آن در مناطق همجوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

با توجه به نمودار ۴-۴۵۲ در سال ۱۳۹۷ چهار شهرستان آذربایجان غربی دارای ۶۳ درصد از سهم وسعت مراتع بوده است که در بین این شهرستان‌ها ارومیه با ۳۵ درصد بیشترین سهم و نقده کمترین سهم را به خود اختصاص داده‌اند. همچنین سلماس و شبستر نیز به ترتیب با ۲۶ و ۱۵ درصد سهم قابل توجهی از کل وسعت مراتع متراکم در مناطق همجوار دریاچه را داشته است.

❖ مراتع نیمه متراکم

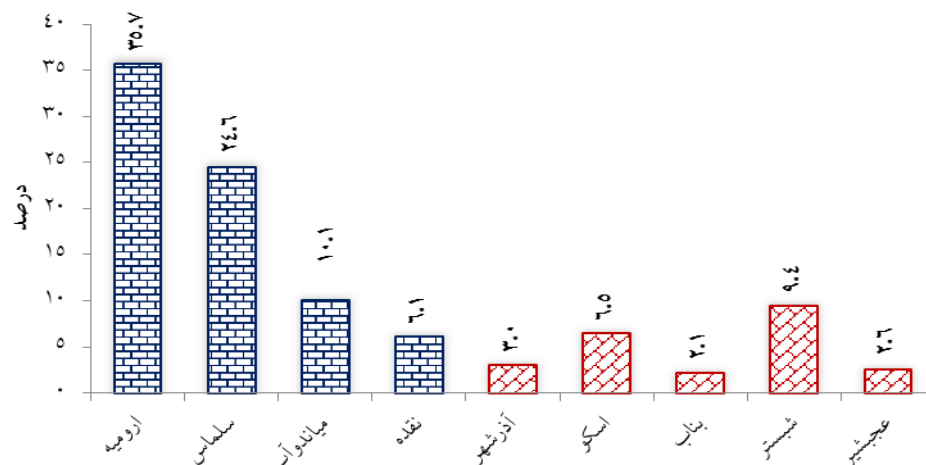


نمودار ۴-۴۵۳- سهم سطح مراتع نیمه متراکم از کل تولید آن در مناطق همجوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

در سال ۱۳۹۷ مطابق نمودار ۴-۴۵۳، از بین ۲۷ درصد از وسعت مراتع نیمه متراکم که به پنج شهرستان آذربایجان شرقی اختصاص یافته است، شبستر با ۱۷ درصد دارای بیشترین سهم بوده است. چهار شهرستان

آذربایجان غربی دارای ۵۶ درصد از سهم وسعت مراتع بوده است که در بین این شهرستان‌ها ارومیه با ۲۷ درصد سهم قابل توجهی را به خود اختصاص داده است. همچنین سلماس و اسکو نیز به ترتیب با ۱۴ و ۱۲ درصد سهم متوسطی در وسعت مراتع داشته‌اند.

❖ مراتع کم تراکم



نمودار ۴-۴۵۴- سهم سطح مراتع کم تراکم از کل تولید آن در مناطق همجوار دریاچه
مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷ و محاسبات پژوهش

با بررسی سطح مراتع کم تراکم همانطور که در نمودار ۴-۴۵۴ نشان داده شده است، در سال ۱۳۹۷ چهار شهرستان آذربایجان غربی دارای ۷۷ درصد از سهم وسعت مراتع بوده است که در بین این شهرستان‌ها ارومیه با ۳۶ درصد سهم قابل توجهی را به خود اختصاص داده است. شهرستان شبستر با ۹ درصد از وسعت مراتع در مناطق همجوار دریاچه، دارای بیشترین سهم از بین ۲۳ درصد تخصیص یافته به پنج شهرستان آذربایجان شرقی می‌باشد. همچنین سلماس و میاندوآب نیز به ترتیب با ۲۵ و ۱۰ درصد سهم متوسطی در وسعت مراتع داشته‌اند.

۴-۵- جمع‌بندی

در این گزارش به عنوان گزارش مرحله اول به بیان نمایی از روش شناسی و وضعیت تولید در مناطق تحت مطالعه پرداخته شده است و در گزارش آتی به بررسی دقیق‌تر سازگاری کسب و کارهای حائز اولویت در مناطق و مزیت‌های تولیدی آن پرداخته خواهد شد. همچنین، زنجیره تأمین این کسب و کارها نیز بررسی شده و حلقه‌های ناکارآمد و مفقوده برای هر کسب و کار حائز اولویت، شناسایی می‌شود. شایان ذکر است، از ابتدای شروع پروژه، طراحی سامانه بازاریابی و بازاریابی محصولات سازگار دریاچه ارومیه نیز در دستور کار بوده و در گزارش آتی

جزئیات این سامانه به تفکیک ارائه خواهد شد. همراه با طراحی سامانه و بطور موازی، مدل کسب و کار در فعالیت‌های حائز اولویت در حال انجام بوده و از طرفی مطالعه گسترده‌ای در بخش تقاضا برای بررسی ظرفیت طرف تقاضا و عوامل مؤثر بر استقبال از سامانه بررسی خواهد شد. در گزارش پایانی نیز طرح نهایی سامانه در غالب وبگاه به جوامع محلی ارائه خواهد شد و پس از شناسایی اشکالات احتمالی، براساس بازخوردهای مشاهده شده از سوی این جوامع، بازمهندسی خواهد شد.

۵- انتخاب محصولات سازگار با منابع دریاچه ارومیه

۵-۱- تحلیل شاخص‌های کمی شناسایی محصولات سازگار با دریاچه ارومیه

همانطور که در بخش روش تحقیق تشریح گردید، با استفاده از شاخص‌های آبی (نیاز آبی و آب مصرفی، بهره‌وری فیزیکی و اقتصادی آب) و شاخص‌های اقتصادی (مزیت تولید، مزیت مقیاس، مزیت کارایی و مزیت جمعی) محصولات سازگار با دریاچه شناسایی خواهند شد. لذا در ادامه نتایج محاسبات و تفسیرهای مربوط به آنها ارائه می‌گردد.

۵-۱-۱- تحلیل نیاز آبی و میزان تقریبی آب مصرفی و بهره‌وری فیزیکی و اقتصادی آب مصرفی

محصولات مختلف

در این بخش به بررسی وضعیت مقایسه‌ای مصارف آبی محصولات مختلف در شهرستان‌های مورد مطالعه پرداخته شده است. جهت برآورد نیاز خالص آبیاری از بسته نرم افزاری Netwat و نظر کارشناسان بهره گرفته شده است. نیاز ناخالص آبیاری نیز با توجه به راندمان متوسط آبیاری در منطقه و نیاز خالص آبیاری برآورد شده است. همچنین شاخص‌های بهره‌وری فیزیکی و اقتصادی آب نیز در ادامه برآورد گردید.

۵-۱-۱-۱- شهرستان ارومیه

در جدول زیر مشخص است که در شهرستان ارومیه به لحاظ بهره‌وری اقتصادی آب، محصولات باغی پسته، گل محمدی، گردو، سنجد و گیلان وضعیت مناسب‌تری نسبت به سایر محصولات داشته‌اند. این در حالی است که محصولات گل محمدی، سنجد و گیلان نیاز آبی خالص و ناخالص کمتری نسبت به همین محصولات به خود اختصاص داده‌اند. لازم به ذکر است که سطوح تولید این محصولات در ارومیه (همانطور که در بخش‌های پیشین گزارش به آن پرداخته شد) پایین بوده و چنانچه قیمت‌های تولیدکننده با مدیریت بازار این محصولات بهبود یابد، امید می‌رود که توسعه کشت این محصولات را نیز در پی داشته باشد. در مورد انگور نیز هرچند بهره‌وری اقتصادی در شهرستان ارومیه با قیمت‌های میانگین اعلام شده از سوی جهاد کشاورزی شهرستان، مناسب نبوده اما باید توجه کرد

که بهره‌وری فیزیکی و مقادیر نیاز آبی این محصول در سطح قابل قبولی است و با بهبود بازار این محصول، بهره‌وری اقتصادی این محصول نیز بهبود خواهد یافت. همچنین در خصوص زعفران، هرچند که بهره‌وری اقتصادی این محصول در زمره ۵ محصول اول باغی آن نبوده اما باید توجه کرد که میزان مطلق نیاز خالص و ناخالص آبی در مورد این محصول بسیار کمتر از سایر محصولات بوده است و با بهبود بازار محصول زعفران در این مناطق، می‌توان به بهره‌وری اقتصادی مناسب‌تری دست یافت. به عبارتی بویژه در مورد محصولاتی که نیاز آبی مناسبی دارند اما قیمت در سطح تولیدکننده در مورد آنها مناسب نبوده، می‌توان با مدیریت بازار این محصولات به توسعه کشت این محصولات در منطقه امیدوار بود.

جدول ۵-۱ نیاز آبی و بهره‌وری مصارف آبی محصولات باغی مختلف در شهرستان ارومیه

محصول	نیاز خالص آبی مترمکعب در هکتار	نیاز ناخالص آبی مترمکعب در هکتار	بهره‌وری آب کیلوگرم بر مترمکعب	بهره‌وری اقتصادی ریال بر مترمکعب
پسته	۴۹۰۵	۹۰۰۰	۰,۰۹۴	۹۴۰۱۷
گلستان (گل محمدی)	۲۴۰۰	۴۴۰۴	۰,۷۹۵	۷۹۴۷۹
گردو	۶۹۷۰	۱۲۷۸۹	۰,۲۶۱	۷۸۰۷۴
سنجد	۳۵۰۰	۶۴۲۲	۰,۲۶۷	۵۳۳۸۸
گیلاس	۵۴۳۰	۹۹۶۳	۰,۴۵۱	۴۸۸۴۱
سیب	۶۰۱۰	۱۱۰۲۸	۱,۲۱۳	۴۱۷۹۰
به	۴۷۴۰	۸۶۹۷	۱,۰۲۶	۴۱۶۲۶
زعفران	۱۴۹۹	۲۷۵۰	۰,۰۵۰	۳۹۷۹۴
بادام	۶۲۵۰	۱۱۴۶۸	۰,۲۳۷	۳۹۶۷۶
انجیر	۴۵۰۰	۸۲۵۷	۰,۷۲۷	۳۸۷۴۱
گلابی	۶۰۱۰	۱۱۰۲۸	۰,۹۰۷	۳۶۲۷۳
انگور	۵۲۸۰	۹۶۸۸	۰,۸۸۶	۲۶۷۸۹
توت درختی	۴۷۸۴	۸۷۷۸	۰,۷۱۸	۲۵۱۶۷
شفتالو	۵۷۶۰	۱۰۵۶۹	۰,۶۲۹	۱۹۷۰۴
زردآلو	۴۸۳۰	۸۸۶۲	۰,۴۴۲	۱۹۱۴۶
هلو	۶۴۱۰	۱۱۷۶۱	۰,۴۶۹	۱۶۸۲۸
آلبالو	۵۴۳۰	۹۹۶۳	۰,۴۴۵	۱۶۱۶۰
آلو	۵۷۶۰	۱۰۵۶۹	۰,۵۲۸	۱۴۴۶۲
شلیل	۶۴۱۰	۱۱۷۶۱	۰,۳۶۲	۱۲۹۸۶
انار	۷۰۰۰	۱۲۸۴۴	۰,۶۲۳	۱۲۴۵۷
گوجه سبز	۵۷۶۰	۱۰۵۶۹	۰,۳۴۲	۵۱۳۳

منبع: یافته‌های مطالعه

در مورد محصولات زراعی در شهرستان ارومیه نیز قابل ذکر است که هرچند مناسب‌ترین بهره‌وری اقتصادی مربوط به خیار بوده اما به نظر می‌رسد که حمایت بازاری و مدیریت بازار در مورد محصولاتی مانند حبوبات (نخود و لوبیا) و نظایر آن بتواند با بهبود قیمت تولید کننده و منافع اقتصادی آن و متعاقب آن بهبود بهره‌وری اقتصادی آب در این محصولات به توسعه کشت آنها در منطقه منجر گردد. در مورد محصول کدو آجیلی نیز با توجه به این که سطوح کشت مناسبی در این شهرستان به این محصول اختصاص یافته و در مقایسه با بسیاری از محصولات دیگر، میزان مصارف آبی این محصول نیز مناسب است، بهبود قیمت تولیدکننده در جریان مدیریت بازار به منافع بیشتر تولیدکننده و در نهایت بهبود بهره‌وری اقتصادی آب منجر خواهد شد. هرچند محصولاتی مانند جو، گندم و کلزا با توجه به نیاز پایین آبی، به نظر می‌رسد جهت توسعه کشت در منطقه مناسب خواهد بود اما مدیریت بازار در مورد این محصولات با توجه به حمایت خرید تضمینی دولت اولویت نخواهد داشت. در واقع در مورد این محصولات نیاز است سیاست‌گذار به تعیین قیمت‌های تضمینی توجه بیشتری نماید تا محصولات کم آب بر در منطقه با مشکل فروش و منافع تولید روبرو نشوند. به عنوان نمونه دیگر، محصولاتی مانند فلفل، آفتابگردان آجیلی و نظایر آن علی‌رغم اینکه نیاز آبی کمتری از برخی محصولات داشته‌اند اما بهره‌وری اقتصادی در مورد آنها کمتر از برخی محصولات آب بر است و نشان می‌دهد، مدیریت بازار و بهبود قیمت تولیدکننده در مورد چنین محصولاتی ضرورت خواهد داشت.

جدول ۵-۲- نیاز آبی و بهره‌وری مصارف آبی محصولات زراعی مختلف در شهرستان ارومیه

محصول	نیاز خالص آبی مترمکعب در هکتار	نیاز ناخالص آبی مترمکعب در هکتار	بهره‌وری آب کیلوگرم بر مترمکعب	بهره‌وری اقتصادی ریال بر مترمکعب
خیار	۳۳۹۰	۶۲۲۰	۶,۶۰۹	۱۳۶۳۷۳
کدو مسمایی	۳۱۸۰	۵۸۳۵	۵,۲۵۲	۱۰۵۰۴۲
هندوانه	۳۵۶۰	۶۵۳۲	۸,۴۰۰	۸۳۹۹۹
گوجه‌فرنگی	۵۲۱۰	۹۵۶۰	۴,۰۲۸	۶۷۲۴۴
چغندر لبویی	۲۷۴۰	۵۰۲۸	۲,۷۸۸	۵۵۷۵۳
کدو آجیلی	۳۱۸۰	۵۸۳۵	۰,۲۰۵	۵۵۵۰۴
پیاز	۵۷۷۰	۱۰۵۸۷	۳,۸۱۲	۴۲۲۸۸
فلفل	۲۷۴۰	۵۰۲۸	۱,۵۳۲	۳۸۳۰۹
کاهو	۴۷۰۰	۸۶۲۴	۲,۴۲۸	۳۶۴۲۱
سیب‌زمینی	۵۸۰۰	۱۰۶۴۲	۲,۴۲۱	۳۶۳۱۶
توتون	۴۹۶۰	۹۱۰۱	۰,۲۵۰	۲۹۲۷۶
کلزا	۲۳۰۰	۴۲۲۰	۱,۰۱۸	۲۷۹۶۷
بادمجان	۳۹۷۰	۷۲۸۴	۱,۶۱۷	۲۴۲۶۶
کلم	۴۷۰۰	۸۶۲۴	۲,۳۵۳	۲۳۵۲۷
لوبیاسبز	۳۴۵۰	۶۳۳۰	۰,۶۳۰	۲۱۸۷۶

آفتابگردان آجیلی	۴۶۰۰	۸۴۴۰	۰,۲۲۲	۲۱۴۱۹
لوبیا	۳۴۵۰	۶۳۳۰	۰,۳۲۹	۲۰۸۱۹
آفتابگردان روغنی	۴۶۰۰	۸۴۴۰	۰,۲۸۷	۱۸۳۰۶
ذرت علوفه‌ای	۳۹۰۰	۷۱۵۶	۸,۳۲۹	۱۷۶۱۵
ذرت دانه ای	۳۷۵۰	۶۸۸۱	۱,۴۲۴	۱۶۷۸۴
نخود	۲۹۵۰	۵۴۱۳	۰,۳۱۳	۱۶۴۸۷
چغندر قند	۶۵۷۰	۱۲۰۵۵	۴,۴۸۷	۱۲۲۷۸
جو	۱۷۸۰	۳۲۶۶	۰,۸۹۹	۱۱۶۸۱
گندم	۲۶۰۰	۴۷۷۱	۰,۸۰۲	۹۸۸۶
ماش	۳۶۰۰	۶۶۰۶	۰,۱۶۳	۶۵۰۷
یونجه	۶۷۲۰	۱۲۳۳۰	۰,۵۹۰	۵۰۶۱
شبدر	۷۶۴۰	۱۴۰۱۸	۰,۳۵۴	۳۶۷۳
اسپرس	۷۵۶۰	۱۳۸۷۲	۰,۰۵۱	۴۷۹

منبع: یافته‌های مطالعه

۵-۱-۲- شهرستان سلماس

زعفران، گیلان، سیب، گل محمدی و گردو در سلماس بیشترین بهره‌وری اقتصادی را داشته اند اما نکته مهم در مورد این محصولات آن است که سطوح کشت در مورد سیب در این شهرستان بسیار قابل توجه بوده اما زعفران، گیلان، گل محمدی و گردو سطوح ناچیزی از کشت را به خود اختصاص داده‌اند. با توجه به نیاز آبی مناسب این محصولات، مدیریت بازار در مورد آنها می‌تواند به بهبود قیمت و منافع تولیدکننده منجر شده و در نهایت به افزایش بهره‌وری اقتصادی آب نیز بیانجامد. در مورد انگور نیز مشابه شهرستان ارومیه، هرچند بهره‌وری اقتصادی با قیمت-های میانگین اعلام شده از سوی جهاد کشاورزی شهرستان، مناسب نبوده اما بهره‌وری فیزیکی و مقادیر نیاز آبی این محصول در سطح قابل قبولی است و بهبود بازار این محصول، به بهبود بهره‌وری اقتصادی این محصول و افزایش منافع تولیدکننده خواهد انجامید.

جدول ۵-۳- نیاز آبی و بهره‌وری مصارف آبی محصولات باغی مختلف در شهرستان سلماس

محصول	نیاز خالص آبی مترمکعب در هکتار	نیاز ناخالص آبی مترمکعب در هکتار	بهره‌وری آب کیلوگرم بر مترمکعب	بهره‌وری اقتصادی ریال بر مترمکعب
زعفران	۱۴۹۹	۲۷۵۰	۰,۰۷۳	۵۷۸۸۲
گیلاس	۴۳۲۰	۷۹۲۷	۰,۵۰۵	۵۴۶۸۳
سیب	۴۶۸۰	۸۵۸۷	۱,۵۸۴	۵۴۵۸۱
گلستان (گل محمدی)	۲۴۰۰	۴۴۰۴	۰,۵۱۱	۵۱۰۹۴
گردو	۵۵۵۰	۱۰۱۸۳	۰,۱۵۷	۴۷۰۶۴
گل‌ابی	۴۶۸۰	۸۵۸۷	۱,۱۶۵	۴۶۵۸۱

۴۱۹۷۱	۱,۰۳۵	۸۶۹۷	۴۷۴۰	به
۴۱۶۶۷	۰,۰۴۲	۹۰۰۰	۴۹۰۵	پسته
۲۵۷۸۰	۰,۸۵۲	۷۴۵۰	۴۰۶۰	انگور
۲۳۴۸۴	۰,۵۴۳	۶۹۱۷	۳۷۷۰	زردآلو
۲۱۸۹۸	۰,۱۳۱	۸۷۵۲	۴۷۷۰	بادام
۱۶۸۰۸	۰,۴۶۸	۱۱۷۶۱	۶۴۱۰	هلو
۱۶۵۹۳	۰,۵۳۰	۱۰۵۶۹	۵۷۶۰	شفتالو
۱۵۵۷۲	۰,۴۲۹	۷۹۲۷	۴۳۲۰	آلبالو
۱۳۱۰۲	۰,۳۶۵	۱۱۷۶۱	۶۴۱۰	شلیل
۹۷۱۱	۰,۳۵۵	۱۰۵۶۹	۵۷۶۰	آلو
۵۱۱۳	۰,۳۴۱	۱۰۵۶۹	۵۷۶۰	گوجه سبز

منبع: یافته‌های مطالعه

در مورد محصولات زراعی این شهرستان نیز هرچند خیار بیشترین بهره‌وری اقتصادی را داشته و میزان مصارف آبی این محصول نیز مناسب است اما با توجه به بهره‌وری اقتصادی مناسب این محصول به نظر می‌رسد قیمت تولیدکننده در مورد این محصول به نسبت سایر محصولات مناسب‌تر بوده و چنانچه ملاحظه شود، بهره‌وری اقتصادی در مورد محصولی مانند نخود و لوبیا علی‌رغم مصرف آب کمتر نسبت به خیار کمتر بوده و بنابراین علاوه بر پیشنهاد به کشت خیار، لازم است مدیریت بازار و بهبود قیمت تولیدکننده بویژه در مورد محصولاتی مانند نخود و لوبیا مدنظر قرار گیرد. قابل توجه است که سطح زیرکشت نخود در شهرستان سلماس محدود بوده و علی‌رغم نیاز آبی پایین به دلیل فراهم نبودن بازار مناسب برای آن، از سوی تولیدکننده مورد اقبال قرار نگرفته است. در مورد کدو مسمایی و کدو آجیلی نیز توسعه کشت این محصولات با توجه به پایین بودن نیاز آبی و دارا بودن بهره‌وری اقتصادی مناسب پیشنهاد می‌شود. هرچند در مورد کدو آجیلی با توجه به این که سطوح کشت مناسبی در این شهرستان به این محصول اختصاص یافته و میزان مصارف آبی این محصول نیز مناسب است، بهبود قیمت تولیدکننده در جریان مدیریت بازار به منافع بیشتر تولیدکننده و در نهایت بهبود بهره‌وری اقتصادی آب منجر خواهد شد. در مورد محصولاتی مانند آفتابگردان نیز همچنان با توجه به مصارف آب مناسب نسبت به برخی محصولاتی که بهره‌وری اقتصادی بیشتر داشته‌اند، مدیریت بازار و بهبود سهم تولیدکننده از قیمت نهایی ضرورت خواهد داشت.

جدول ۴-۵- نیاز آبی و بهره‌وری مصارف آبی محصولات زراعی مختلف در شهرستان سلماس

محصول	نیاز خالص آبی مترمکعب در هکتار	نیاز ناخالص آبی مترمکعب در هکتار	بهره‌وری آب کیلوگرم بر مترمکعب	بهره‌وری اقتصادی ریال بر مترمکعب
خیار	۲۸۶۰	۵۲۴۸	۱۰,۰۱۱	۲۰۶۵۹۶
کدو مسمایی	۳۱۸۰	۵۸۳۵	۵,۶۵۶	۱۱۳۱۱۳
کدو آجیلی	۳۱۸۰	۵۸۳۵	۰,۳۲۸	۸۸۵۸۴

۷۷۶۹۷	۴,۶۵۴	۷۹۶۳	۴۳۴۰	گوجه‌فرنگی
۶۲۵۰۳	۶,۲۵۰	۳۸۵۳	۲۱۰۰	هویج
۳۵۶۶۲	۲,۳۷۷	۹۱۳۸	۴۹۸۰	سیب‌زمینی
۳۲۴۴۰	۱,۲۹۸	۳۸۵۳	۲۱۰۰	فلفل
۳۲۲۳۶	۱,۸۵۷	۷۳۷۶	۴۰۲۰	تره
۲۲۶۸۹	۰,۳۵۸	۴۸۹۹	۲۶۷۰	لوبیا
۲۰۰۱۸	۰,۳۸۰	۴۲۲۰	۲۳۰۰	نخود
۱۹۷۱۹	۱,۶۷۳	۶۸۸۱	۳۷۵۰	ذرت دانه ای
۱۷۹۹۶	۰,۱۸۷	۷۲۲۹	۳۹۴۰	آفتابگردان آجیلی
۱۷۱۲۶	۸,۰۹۸	۷۱۵۶	۳۹۰۰	ذرت علوفه‌ای
۱۶۲۱۰	۰,۲۵۴	۷۲۲۹	۳۹۴۰	آفتابگردان روغنی
۱۶۰۰۷	۵,۸۵۰	۱۰۲۵۷	۵۵۹۰	چغندر قند
۱۴۷۶۵	۱,۱۳۶	۲۰۹۲	۱۱۴۰	جو
۱۰۸۸۶	۰,۸۸۳	۳۲۶۶	۱۷۸۰	گندم
۱۰۱۲۹	۰,۳۶۹	۴۲۲۰	۲۳۰۰	کلزا
۶۰۵۴	۰,۷۰۶	۱۰۸۶۲	۵۹۲۰	یونجه
۴۹۷۵	۰,۴۴۹	۸۹۱۷	۴۸۶۰	پياز

منبع: یافته‌های مطالعه

۵-۱-۱-۳- شهرستان میاندوآب

در شهرستان میاندوآب نیز محصولات گل محمدی، زعفران، سنجد، سیب، گردو و گیلان نیز بیشترین بهره‌وری اقتصادی آب را داشته‌اند و از بین این محصولات، سیب سطوح کشت بالایی داشته اما محصولات گل محمدی، زعفران، سنجد، گردو و گیلان سطوح کشت پایینی در منطقه داشته‌اند و لذا مدیریت بازار و بهبود منافع تولیدکننده می‌تواند انگیزه تولیدکننده را برای توسعه کشت افزایش دهد. انگور در این شهرستان هرچند بهره‌وری اقتصادی مناسبی در مقایسه با سایر محصولات، با قیمت‌های میانگین اعلام شده از سوی جهاد کشاورزی شهرستان، نداشته اما بهره‌وری فیزیکی در تولید انگور شهرستان میاندوآب بسیار قابل توجه بوده و مقادیر نیاز آبی این محصول نیز در سطح قابل قبولی است. بنابراین بهبود بازار این محصول، در نهایت به بهبود بهره‌وری اقتصادی این محصول و افزایش منافع تولیدکننده منجر خواهد شد.

جدول ۵-۵- نیاز آبی و بهره‌وری مصارف آبی محصولات باغی مختلف در شهرستان میاندوآب

محصول	نیاز خالص آبی مترمکعب در هکتار	نیاز ناخالص آبی مترمکعب در هکتار	بهره‌وری آب کیلوگرم بر مترمکعب	بهره‌وری اقتصادی ریال بر مترمکعب
گلستان (گل محمدی)	۲۴۰۰	۴۴۰۴	۱,۲۷۲	۱۲۷۱۶۷
زعفران	۱۴۹۹	۲۷۵۰	۰,۱۰۹	۸۶۸۲۳

سنجد	۳۵۰۰	۶۴۲۲	۰,۲۸۰	۵۶۰۵۷
سیب	۵۹۱۰	۱۰۸۴۴	۱,۴۵۲	۵۰۰۳۵
گردو	۶۸۸۰	۱۲۶۲۴	۰,۱۶۶	۴۹۸۳۰
گیلاس	۵۳۲۰	۹۷۶۱	۰,۳۹۴	۴۲۶۹۶
گلایی	۵۹۱۰	۱۰۸۴۴	۰,۹۲۲	۳۶۸۸۷
انگور	۵۲۶۰	۹۶۵۱	۱,۰۷۸	۳۲۶۲۱
به	۷۱۹۰	۱۳۱۹۳	۰,۶۶۳	۲۶۹۰۱
توت درختی	۴۷۸۴	۸۷۷۸	۰,۶۸۴	۲۳۹۶۸
هلو	۶۴۱۰	۱۱۷۶۱	۰,۵۸۶	۲۱۰۲۱
شفتالو	۵۷۶۰	۱۰۵۶۹	۰,۶۲۲	۱۹۴۷۱
زردآلو	۴۷۲۰	۸۶۶۱	۰,۴۳۹	۱۸۹۸۲
آلبالو	۵۳۲۰	۹۷۶۱	۰,۴۲۸	۱۵۵۵۳
آلو	۵۷۶۰	۱۰۵۶۹	۰,۵۳۹	۱۴۷۶۰
بادام	۷۰۵۰	۱۲۹۳۶	۰,۰۸۷	۱۴۶۳۷
شلیل	۶۴۱۰	۱۱۷۶۱	۰,۴۰۱	۱۴۳۸۸
گوجه سبز	۵۷۶۰	۱۰۵۶۹	۰,۳۴۰	۵۱۰۶

منبع: یافته‌های مطالعه

در مورد محصولات زراعی شهرستان میاندوآب نیز کدو مسمایی و کدو آجیلی بیشترین بهره‌وری اقتصادی را داشته‌اند. سطح کشت سیر خشک علی‌رغم نیاز آبی و بهره‌وری اقتصادی آب مناسب در منطقه بسیار اندک بوده و مدیریت بازار و بهبود قیمت تولیدکننده در مورد این محصول می‌تواند به افزایش انگیزه برای افزایش سطح زیرکشت بیانجامد. در مورد حبوبات بویژه نخود و لوبیا نیز نیاز آبی مناسب بوده اما بهره‌وری اقتصادی به دلیل قیمت پایین تولیدکننده مناسب نبوده و لذا مدیریت بازار در مورد این محصولات علاوه بر بهبود قیمت و منافع تولیدکننده به افزایش بهره‌وری اقتصادی منجر خواهد شد.

جدول ۵-۶- نیاز آبی و بهره‌وری مصارف آبی محصولات زراعی مختلف در شهرستان میاندوآب

محصول	نیاز خالص آبی مترمکعب در هکتار	نیاز ناخالص آبی مترمکعب در هکتار	بهره‌وری آب کیلوگرم بر مترمکعب	بهره‌وری اقتصادی ریال بر مترمکعب
کدو مسمایی	۳۱۸۰	۵۸۳۵	۹,۹۴۶	۱۹۸۹۱۶
کدو آجیلی	۳۱۸۰	۵۸۳۵	۰,۵۶۵	۱۵۲۶۹۵
خیار	۳۳۹۰	۶۲۲۰	۵,۷۸۱	۱۱۹۲۸۹
سیر خشک	۲۷۴۰	۵۰۲۸	۲,۶۵۴	۱۱۱۴۷۹
گوجه‌فرنگی	۵۲۱۰	۹۵۶۰	۴,۹۶۰	۸۲۸۱۵
خربزه	۳۵۳۰	۶۴۷۷	۵,۲۷۵	۶۸۸۲۶
هندوانه	۳۵۳۰	۶۴۷۷	۶,۳۱۴	۶۳۱۴۴

پیاز	۵۶۷۰	۱۰۴۰۴	۴,۲۵۸	۴۷۲۳۳
سیب زمینی	۵۷۵۰	۱۰۵۵۰	۲,۶۳۷	۳۹۵۵۲
فلفل	۲۷۴۰	۵۰۲۸	۱,۳۳۹	۳۳۴۸۲
هویج	۲۷۴۰	۵۰۲۸	۳,۰۱۸	۳۰۱۷۶
تره	۴۶۶۰	۸۵۵۰	۱,۶۵۳	۲۸۶۸۸
بادمجان	۳۹۷۰	۷۲۸۴	۱,۸۹۵	۲۸۴۳۸
کلم	۴۶۶۰	۸۵۵۰	۲,۷۳۵	۲۷۳۴۵
آفتابگردان آجیلی	۴۶۰۰	۸۴۴۰	۰,۲۶۹	۲۵۹۲۸
آفتابگردان روغنی	۴۶۰۰	۸۴۴۰	۰,۴۰۱	۲۵۵۸۶
لوبیا	۳۴۲۰	۶۲۷۵	۰,۳۷۶	۲۳۸۴۵
نخود	۲۹۱۰	۵۳۳۹	۰,۳۸۳	۲۰۱۸۲
لوبیاسبز	۳۴۲۰	۶۲۷۵	۰,۵۲۶	۱۸۲۴۷
ذرت علوفه‌ای	۳۹۰۰	۷۱۵۶	۷,۹۱۳	۱۶۷۳۴
چغندر قند	۶۵۰۰	۱۱۹۲۷	۵,۹۵۳	۱۶۲۸۹
ذرت دانه ای	۴۳۸۰	۸۰۳۷	۱,۲۷۳	۱۴۹۹۸
کرفس	۴۶۶۰	۸۵۵۰	۰,۹۷۱	۱۴۵۶۸
کلزا	۲۳۰۰	۴۲۲۰	۰,۴۶۹	۱۲۸۸۱
جو	۱۹۹۰	۳۶۵۱	۰,۹۳۰	۱۲۰۹۶
گندم	۲۷۳۰	۵۰۰۹	۰,۸۰۸	۹۹۶۸
یونجه	۶۸۵۰	۱۲۵۶۹	۰,۹۶۸	۸۳۰۶
ماش	۳۵۸۰	۶۵۶۹	۰,۱۵۶	۶۲۴۷
شبدر	۷۷۱۰	۱۴۱۴۷	۰,۳۳۴	۳۴۶۳
اسپرس	۷۶۱۰	۱۳۹۶۳	۰,۰۶۰	۵۶۵

منبع: یافته‌های مطالعه

۵-۱-۱-۴- شهرستان نقده

در شهرستان نقده نیز گل محمدی، سیب و گردو بیشترین بهره‌وری اقتصادی را داشته و این در حالی است که گردو و گل محمدی سطح محدودی در منطقه داشته‌اند. توسعه کشت این محصولات در منطقه نیازمند مدیریت بازار برای این محصولات و افزایش قیمت و منافع تولیدکننده خواهد بود. در مورد انگور نیز هرچند نیاز آبی و بهره‌وری فیزیکی مناسب بوده اما با قیمت‌های میانگین ارائه شده از سوی جهاد کشاورزی، بهره‌وری اقتصادی در مورد این محصول چندان مناسب نبوده است. لذا مدیریت بازار در مورد این محصول و افزایش سهم تولیدکننده از قیمت نهایی، علاوه بر افزایش منافع تولیدکننده به بهبود بهره‌وری اقتصادی در منطقه خواهد انجامید.

جدول ۵-۷- نیاز آبی و بهره‌وری مصارف آبی محصولات باغی مختلف در شهرستان نقده

محصول	نیاز خالص آبی مترمکعب در هکتار	نیاز ناخالص آبی مترمکعب در هکتار	بهره‌وری آب کیلوگرم بر مترمکعب	بهره‌وری اقتصادی ریال بر مترمکعب
گلستان (گل محمدی)	۲۴۰۰	۴۴۰۴	۰,۶۸۱	۶۸۱۲۵
سیب	۵۹۱۰	۱۰۸۴۴	۱,۵۰۳	۵۱۸۰۲
گردو	۶۸۸۰	۱۲۶۲۴	۰,۱۶۶	۴۹۸۳۰
گلابی	۵۹۱۰	۱۰۸۴۴	۰,۹۰۴	۳۶۱۴۹
به	۷۱۹۰	۱۳۱۹۳	۰,۶۴۴	۲۶۱۳۲
انگور	۵۲۶۰	۹۶۵۱	۰,۷۸۴	۲۳۷۱۸
شفتالو	۵۷۶۰	۱۰۵۶۹	۰,۶۳۱	۱۹۷۵۳
زردآلو	۴۷۲۰	۸۶۶۱	۰,۴۳۳	۱۸۷۴۰
شلیل	۶۴۱۰	۱۱۷۶۱	۰,۴۷۶	۱۷۰۷۸
هلو	۶۴۱۰	۱۱۷۶۱	۰,۴۶۸	۱۶۷۷۸
بادام	۷۰۵۰	۱۲۹۳۶	۰,۰۷۷	۱۲۹۶۴
آلو	۵۷۶۰	۱۰۵۶۹	۰,۳۳۱	۹۰۶۴

منبع: یافته‌های مطالعه

در مورد محصولات زراعی شهرستان نقده نیز مشابه شهرستان‌های قبل، حبوبات علی‌رغم نیاز آبی مناسبی داشته‌اند، اما به دلیل پایین بودن قیمت تولیدکننده، بهره‌وری اقتصادی مناسبی نداشته‌اند. لذا مدیریت بازار این محصولات، علاوه بر افزایش منافع تولیدکننده، بهبود بهره‌وری اقتصادی را به همراه خواهد داشت. سیر خشک و کدو آجیلی نیز نیاز آبی مناسبی داشته‌اند و مدیریت بازار در مورد آنها می‌تواند به دوام تولید انجامیده و منافع اقتصادی تولیدکننده را بیش از پیش به همراه داشته باشد.

جدول ۵-۸- نیاز آبی و بهره‌وری مصارف آبی محصولات زراعی مختلف در شهرستان نقده

محصول	نیاز خالص آبی مترمکعب در هکتار	نیاز ناخالص آبی مترمکعب در هکتار	بهره‌وری آب کیلوگرم بر مترمکعب	بهره‌وری اقتصادی ریال بر مترمکعب
خیار	۳۳۹۰	۶۲۲۰	۷,۷۰۸	۱۵۹۰۵۲
خریزه	۳۵۳۰	۶۴۷۷	۵,۹۷۸	۷۸۰۰۲
گوجه‌فرنگی	۵۲۱۰	۹۵۶۰	۴,۶۴۴	۷۷۵۳۳
هندوانه	۳۵۳۰	۶۴۷۷	۷,۴۸۴	۷۴۸۴۳
کدو مسمایی	۳۱۸۰	۵۸۳۵	۳,۶۹۶	۷۳۹۲۹
سیر خشک	۲۷۴۰	۵۰۲۸	۱,۴۵۲	۶۰۹۸۴
کدو آجیلی	۳۱۸۰	۵۸۳۵	۰,۲۰۵	۵۵۳۲۰
پیاز	۵۶۷۰	۱۰۴۰۴	۳,۱۹۰	۳۵۳۸۴
سیب‌زمینی	۵۷۵۰	۱۰۵۵۰	۲,۱۰۲	۳۱۵۲۹

آفتابگردان آجیلی	۴۶۰۰	۸۴۴۰	۰,۲۲۱	۲۱۲۸۰
لوبیا	۳۴۲۰	۶۲۷۵	۰,۳۰۷	۱۹۴۳۶
ذرت علوفه‌ای	۳۹۰۰	۷۱۵۶	۸,۸۰۶	۱۸۶۲۴
چغندر قند	۶۵۰۰	۱۱۹۲۷	۶,۳۷۲	۱۷۴۳۷
کلزا	۲۳۰۰	۴۲۲۰	۰,۶۲۶	۱۷۲۰۲
جو	۱۹۹۰	۳۶۵۱	۱,۲۰۷	۱۵۶۹۲
ذرت دانه ای	۴۳۸۰	۸۰۳۷	۱,۰۲۲	۱۲۰۴۰
گندم	۲۷۳۰	۵۰۰۹	۰,۸۹۰	۱۰۹۷۷
نخود	۲۹۱۰	۵۳۳۹	۰,۱۷۹	۹۴۳۹
یونجه	۶۸۵۰	۱۲۵۶۹	۰,۸۰۲	۶۸۷۴

منبع: یافته‌های مطالعه

۵-۱-۱-۵- شهرستان آذرشهر

در شهرستان آذرشهر، عناب، زعفران، پسته، گل محمدی و سنجد علاوه بر نیاز آبی مناسب، بهره‌وری اقتصادی مناسبی نیز داشته اند اما سطح زیر کشت این محصولات محدود است و با بهبود مدیریت بازار و افزایش سهم تولیدکننده از قیمت نهایی می توان انگیزه برای توسعه کشت را بین کشاورزان منطقه ایجاد نمود.

جدول ۵-۹- نیاز آبی و بهره‌وری مصارف آبی محصولات باغی مختلف در شهرستان آذرشهر

محصول	نیاز خالص آبی	نیاز ناخالص آبی	بهره‌وری آب	بهره‌وری اقتصادی
	مترمکعب در هکتار	مترمکعب در هکتار	کیلوگرم بر مترمکعب	ریال بر مترمکعب
عناب	۴۵۰۰	۱۰۳۴۵	۰,۵۸۰	۱۱۶۰۰۰
زعفران	۱۴۱۴	۳۲۵۰	۰,۰۹۳	۷۴۰۸۳
پسته	۴۵۰۰	۱۰۳۴۵	۰,۰۶۵	۶۵۰۷۸
گلستان (گل محمدی)	۲۴۰۰	۵۵۱۷	۰,۵۴۰	۵۴۰۴۸
سنجد	۴۱۱۵	۹۴۶۰	۰,۲۷۹	۴۱۸۲۸
فندق	۱۰۰۰۰	۲۲۹۸۹	۰,۰۵۲	۱۰۴۴۰
گردو	۹۱۴۰	۲۱۰۱۱	۰,۰۳۲	۹۷۰۵
انگور	۶۹۷۰	۱۶۰۲۳	۰,۲۰۸	۸۳۱۶
گلایی	۷۹۷۰	۱۸۳۲۲	۰,۲۲۵	۶۷۵۷
بادام	۸۱۵۰	۱۸۷۳۶	۰,۰۳۵	۵۶۴۰
سیب	۷۹۷۰	۱۸۳۲۲	۰,۱۴۰	۵۶۱۸
گیلاس	۷۲۱۰	۱۶۵۷۵	۰,۱۸۵	۵۵۴۳
شفتالو	۷۶۰۰	۱۷۴۷۱	۰,۲۱۹	۵۴۸۵
آلبالو	۷۲۱۰	۱۶۵۷۵	۰,۱۰۱	۴۰۳۲
هلو	۹۰۰۰	۲۰۶۹۰	۰,۱۱۶	۲۹۰۲
آلو	۷۶۰۰	۱۷۴۷۱	۰,۱۳۹	۲۷۸۳

زردآلو	۶۳۳۰	۱۴۵۵۲	۰,۰۸۵	۲۱۱۷
گوجه سبز	۷۶۰۰	۱۷۴۷۱	۰,۱۳۶	۲۰۴۴
شلیل	۹۰۰۰	۲۰۶۹۰	۰,۰۴۱	۱۰۳۶
آلو قطره طلا	۷۶۰۰	۱۷۴۷۱	۰,۰۴۳	۸۵۹

منبع: یافته‌های مطالعه

در مورد محصولات زراعی شهرستان آذرشهر نیز سیر هم به لحاظ نیاز آبی وضعیت مناسبی داشته و هم بهره‌وری اقتصادی مناسب‌تری نسبت به سایر محصولات داشته است. انواع لوبیا و بویژه نخود نیز مشابه شهرستان‌های دیگر مجاور دریاچه، علی‌رغم اینکه نیاز آبی بسیار مناسبی داشته‌اند اما هم بهره‌وری اقتصادی پایینی داشته‌اند و هم سطح زیرکشت ناچیزی در منطقه داشته‌اند. دلیل اصلی آن نیز پایین بودن قیمت تولیدکننده بوده و مدیریت بازار علاوه بر بهبود قیمت و منافع تولیدکننده به بهبود بهره‌وری اقتصادی آب در این محصولات منجر خواهد شد. آفتابگردان نیز که در رتبه آخر بهره‌وری اقتصادی آب قرار داشته، به لحاظ نیاز آبی از بسیاری از محصولات وضعیت مناسب‌تری داشته است و لذا در مورد چنین محصولاتی، مدیریت بازار و افزایش سهم تولید کننده از قیمت نهایی ضرورت خواهد داشت.

جدول ۵-۱۰- نیاز آبی و بهره‌وری مصارف آبی محصولات زراعی مختلف در شهرستان آذرشهر

محصول	نیاز خالص آبی مترمکعب در هکتار	نیاز ناخالص آبی مترمکعب در هکتار	بهره‌وری آب کیلوگرم بر مترمکعب	بهره‌وری اقتصادی ریال بر مترمکعب
سیر	۳۳۳۰	۷۶۵۵	۱,۹۸۸	۱۱۹۲۸۸
هویج	۳۳۳۰	۷۶۵۵	۳,۹۸۰	۳۹۸۰۴
گوجه‌فرنگی	۶۶۶۰	۱۵۳۱۰	۲,۵۲۱	۳۷۸۲۲
پیاز	۵۰۵۰	۱۱۶۰۹	۳,۴۴۵	۳۴۴۴۶
خیار	۴۳۴۰	۹۹۷۷	۱,۹۷۶	۲۹۶۴۰
خریزه	۳۰۱۰	۶۹۲۰	۲,۴۲۴	۲۹۰۸۸
سیب‌زمینی	۷۴۷۰	۱۷۱۷۲	۱,۷۴۶	۲۰۹۵۶
زیره	۳۰۰۰	۶۸۹۷	۰,۱۳۶	۱۹۰۳۱
نخود	۲۶۹۰	۶۱۸۴	۰,۱۸۴	۱۲۹۱۳
انواع لوبیا	۳۳۱۰	۷۶۰۹	۰,۱۶۷	۱۰۵۹۳
چغندر قند	۶۵۰۰	۱۴۹۴۳	۲,۶۴۳	۸۰۲۳
ذرت علوفه‌ای	۵۶۳۰	۱۲۹۴۳	۳,۵۰۵	۷۰۱۰
گندم	۳۲۳۰	۷۴۲۵	۰,۴۸۴	۶۲۸۸
یونجه	۸۱۵۰	۱۸۷۳۶	۰,۴۳۷	۶۱۱۳
کلزا	۳۱۸۰	۷۳۱۰	۰,۲۰۵	۵۸۸۶
جو	۲۲۶۰	۵۱۹۵	۰,۴۴۵	۵۳۳۸

آفتابگردان	۴۰۰۰	۹۱۹۵	۰,۱۰۹	۱۴۱۴
------------	------	------	-------	------

منبع: یافته‌های مطالعه

۵-۱-۱-۶- شهرستان اسکو

در شهرستان اسکو نیز پسته، گل محمدی، سنجد، گردو و انگور بیشترین بهره‌وری اقتصادی را در منطقه داشته‌اند. از این بین در مورد محصولات مانند پسته، گل محمدی، سنجد و انگور، نیاز آبی نیز مناسب‌تر بوده و افزایش سطح زیرکشت این محصولات با بهبود قیمت تولیدکننده و مدیریت بازار، می‌تواند به صرفه جویی مصارف آبی در منطقه نیز منجر گردد. توت درختی نیز علی‌رغم اینکه از بسیاری از محصولات به لحاظ مصارف آبی وضعیت مناسب‌تری داشته، اما بهره‌وری اقتصادی آن به دلیل قیمت پایین تولیدکننده، در رتبه آخر قرار داشته و مدیریت بازار و بهبود سهم تولیدکننده از قیمت نهایی برای این محصول نیز ضرورت خواهد داشت.

جدول ۵-۱۱- نیاز آبی و بهره‌وری مصارف آبی محصولات باغی مختلف در شهرستان اسکو

محصول	نیاز خالص آبی مترمکعب در هکتار	نیاز ناخالص آبی مترمکعب در هکتار	بهره‌وری آب کیلوگرم بر مترمکعب	بهره‌وری اقتصادی ریال بر مترمکعب
پسته	۴۵۰۰	۱۰۳۴۵	۰,۱۲۵	۱۲۴۵۶۲
گلستان (گل محمدی)	۲۴۰۰	۵۵۱۷	۰,۳۵۹	۳۵۸۸۵
سنجد	۴۱۱۵	۹۴۶۰	۰,۲۳۱	۳۴۶۸۶
گردو	۹۱۴۰	۲۱۰۱۱	۰,۰۷۸	۲۳۳۷۴
انگور	۶۹۷۰	۱۶۰۲۳	۰,۵۴۸	۲۱۹۱۵
سیب	۷۹۷۰	۱۸۳۲۲	۰,۴۳۱	۱۷۲۳۳
فندق	۱۰۰۰۰	۲۲۹۸۹	۰,۰۷۴	۱۴۸۳۰
گللابی	۷۹۷۰	۱۸۳۲۲	۰,۴۵۳	۱۳۵۸۸
بادام	۸۱۵۰	۱۸۷۳۶	۰,۰۸۵	۱۳۵۶۹
آلبالو	۷۲۱۰	۱۶۵۷۵	۰,۳۳۹	۱۳۵۵۶
گیلاس	۷۲۱۰	۱۶۵۷۵	۰,۳۶۲	۱۰۸۶۰
زردآلو	۶۳۳۰	۱۴۵۵۲	۰,۳۲۴	۸۱۱۱
آلو	۷۶۰۰	۱۷۴۷۱	۰,۳۷۳	۷۴۶۶
زرشک	۹۹۰۰	۲۲۷۵۹	۰,۰۲۷	۶۷۶۰
گوجه سبز	۷۶۰۰	۱۷۴۷۱	۰,۴۰۰	۵۹۹۷
شفتالو	۷۶۰۰	۱۷۴۷۱	۰,۲۳۸	۵۹۶۲
هلو	۹۰۰۰	۲۰۶۹۰	۰,۱۵۶	۳۸۹۶
توت درختی	۴۷۸۴	۱۰۹۹۸	۰,۰۴۵	۹۰۹

منبع: یافته‌های مطالعه

در مورد محصولات زراعی شهرستان اسکو نیز از بین محصولات با بهره‌وری اقتصادی بالاتر، محصول سیر، نیاز آبی

کمتری نیز داشته و این در حالی است که سطح زیرکشت این محصول در این شهرستان بسیار محدود بوده و محصولاتی مثل نخود و لوبیا نیز علی‌رغم اینکه نیاز آبی مناسب‌تری از گوجه‌فرنگی و پیاز داشته‌اند، اما بهره‌وری اقتصادی این محصولات به دلیل قیمت پایین تولیدکننده مناسب نبوده و مدیریت بازار در مورد این محصولات نیز مهم خواهد. حتی در مورد آفتابگردان و کلزا نیز مشخص است که علی‌رغم اینکه در رتبه انتهایی بهره‌وری اقتصادی آب قرار داشته‌اند اما نیاز آبی کمتری نسبت به گوجه‌فرنگی و پیاز داشته‌اند. البته محصولاتی مانند کلزا، گندم و جو خرید تضمینی توسط دولت شده‌اند اما در مورد محصولاتی مانند آفتابگردان، نخود، لوبیا، سیر و محصولاتی از این نوع، مدیریت زنجیره تأمین بازار و بهبود قیمت تولیدکننده از قیمت نهایی ضرورت بیشتری خواهد داشت.

جدول ۵-۱۲- نیاز آبی و بهره‌وری مصارف آبی محصولات زراعی مختلف در شهرستان اسکو

محصول	نیاز خالص آبی مترمکعب در هکتار	نیاز ناخالص آبی مترمکعب در هکتار	بهره‌وری آب کیلوگرم بر مترمکعب	بهره‌وری اقتصادی ریال بر مترمکعب
گوجه‌فرنگی	۶۶۶۰	۱۵۳۱۰	۳,۱۶۴	۴۷۴۶۷
پیاز	۵۰۵۰	۱۱۶۰۹	۳,۱۸۹	۳۱۸۹۱
سیر	۳۳۳۰	۷۶۵۵	۰,۵۲۳	۳۱۳۵۱
سیب‌زمینی	۷۴۷۰	۱۷۱۷۲	۱,۳۲۱	۱۵۸۵۳
ذرت دانه ای	۳۷۵۰	۸۶۲۱	۱,۱۲۱	۱۲۳۳۵
خریزه	۳۰۱۰	۶۹۲۰	۱,۰۱۵	۱۲۱۷۸
نخود	۲۶۹۰	۶۱۸۴	۰,۱۶۹	۱۱۸۳۴
زیره	۳۰۰۰	۶۸۹۷	۰,۰۸۱	۱۱۳۹۴
انواع لوبیا	۳۳۱۰	۷۶۰۹	۰,۱۳۱	۸۲۸۴
خیار	۴۳۴۰	۹۹۷۷	۰,۴۰۱	۶۰۱۴
یونجه	۸۱۵۰	۱۸۷۳۶	۰,۴۱۳	۵۷۸۶
ذرت علوفه‌ای	۵۶۳۰	۱۲۹۴۳	۲,۷۵۲	۵۵۰۴
جو	۲۲۶۰	۵۱۹۵	۰,۴۱۹	۵۰۲۷
گندم	۳۲۳۰	۷۴۲۵	۰,۳۵۳	۴۵۸۵
آفتابگردان	۴۰۰۰	۹۱۹۵	۰,۲۱۸	۲۸۲۸
کلزا	۳۱۸۰	۷۳۱۰	۰,۰۹۶	۲۷۴۵

منبع: یافته‌های مطالعه

۵-۱-۱-۷- شهرستان بناب

در شهرستان بناب نیز محصولات پسته، زعفران، سنجد و گردو مناسب‌ترین وضعیت بهره‌وری اقتصادی آب را داشته‌اند. این در حالی است که محصولات زعفران، پسته و سنجد نیاز آبی مناسب‌تری نیز دارا بوده‌اند و نیاز به توسعه سطح زیرکشت این محصولات و بهبود قیمت تولیدکننده خواهد بود. انگور و به نیز در جایگاه بعدی مصارف

آبی در این شهرستان قرار داشته اند.

جدول ۵-۱۳- نیاز آبی و بهره‌وری مصارف آبی محصولات باغی مختلف در شهرستان بناب

محصول	نیاز خالص آبی مترمکعب در هکتار	نیاز ناخالص آبی مترمکعب در هکتار	بهره‌وری آب کیلوگرم بر مترمکعب	بهره‌وری اقتصادی ریال بر مترمکعب
پسته	۴۵۰۰	۱۰۳۴۵	۰,۱۳۵	۱۳۵۳۳۳
زعفران	۱۴۱۴	۳۲۵۰	۰,۱۱۰	۸۷۴۵۹
سنجد	۴۱۱۵	۹۴۶۰	۰,۳۹۶	۵۹۴۶۲
گردو	۹۱۴۰	۲۱۰۱۱	۰,۰۷۸	۲۳۵۲۳
سیب	۷۹۷۰	۱۸۳۲۲	۰,۵۱۰	۲۰۳۹۵
انگور	۶۹۷۰	۱۶۰۲۳	۰,۴۳۲	۱۷۲۷۱
به	۵۵۰۰	۱۲۶۴۴	۰,۵۱۴	۱۵۴۲۳
گلابی	۷۹۷۰	۱۸۳۲۲	۰,۴۵۵	۱۳۶۴۵
آلبالو	۷۲۱۰	۱۶۵۷۵	۰,۳۱۰	۱۲۴۰۳
بادام	۸۱۵۰	۱۸۷۳۶	۰,۰۵۸	۹۲۲۳
گیلاس	۷۲۱۰	۱۶۵۷۵	۰,۲۴۱	۷۲۴۰
زردآلو	۶۳۳۰	۱۴۵۵۲	۰,۱۸۸	۴۶۹۳
آلو	۷۶۰۰	۱۷۴۷۱	۰,۲۲۴	۴۴۸۹
هلو	۹۰۰۰	۲۰۶۹۰	۰,۱۷۶	۴۴۰۴
شفتالو	۷۶۰۰	۱۷۴۷۱	۰,۱۵۳	۳۸۱۶
شلیل	۹۰۰۰	۲۰۶۹۰	۰,۱۳۵	۳۳۸۳
گوجه سبز	۷۶۰۰	۱۷۴۷۱	۰,۱۵۳	۲۳۰۲
آلو قطره طلا	۷۶۰۰	۱۷۴۷۱	۰,۰۷۴	۱۴۷۹

منبع: یافته‌های مطالعه

در مورد محصولات زراعی شهرستان بناب نیز سیر و هویج علاوه بر مصارف آبی محدود، بهره‌وری اقتصادی بیشتری نسبت به سایر محصولات داشته‌اند. این در حالی است که سطح زیرکشت سیر در این شهرستان محدود بوده و می‌تواند با بهبود بیشتر قیمت تولیدکننده از قیمت نهایی و بهبود منافع تولیدکننده، انگیزه برای تولید و توسعه کشت این محصول افزایش یابد. نخود و لوبیا نیز همچنان علی‌رغم مصارف آبی محدودتر نسبت به برخی محصولات، در جایگاه پایین بهره‌وری اقتصادی آب قرار دارند که ضرورت توجه به مدیریت بازار و بهبود سهم تولیدکننده از قیمت نهایی را نشان می‌دهد. هرچند جو نیاز آبی محدودی داشته اما بهره‌وری اقتصادی پایینی داشته که نشان از قیمت‌های پایین برای خرید تضمینی در مورد این محصول بوده که منجر به پایین آمدن قیمت‌های بازار آزاد این محصول نیز خواهد شد و لذا در مورد این محصول نیز توجه بیشتر به بهبود قیمت‌های تضمینی دولتی ضرورت خواهد داشت.

جدول ۵-۱۴- نیاز آبی و بهره‌وری مصارف آبی محصولات زراعی مختلف در شهرستان بناب

محصول	نیاز خالص آبی مترمکعب در هکتار	نیاز ناخالص آبی مترمکعب در هکتار	بهره‌وری آب کیلوگرم بر مترمکعب	بهره‌وری اقتصادی ریال بر مترمکعب
سیر	۳۳۳۰	۷۶۵۵	۲,۰۷۶	۱۲۴۵۵۶
هویج	۳۳۳۰	۷۶۵۵	۶,۶۴۰	۶۶۴۰۳
گوجه‌فرنگی	۶۶۶۰	۱۵۳۱۰	۳,۴۵۱	۵۱۷۶۸
سیب‌زمینی	۵۲۹۰	۱۲۱۶۱	۳,۹۰۸	۴۶۹۰۰
خریزه	۳۰۱۰	۶۹۲۰	۳,۰۳۱	۳۶۳۷۴
خیار	۴۳۴۰	۹۹۷۷	۲,۳۸۹	۳۵۸۳۲
پیاز	۷۱۷۰	۱۶۴۸۳	۳,۲۲۲	۳۲۲۲۴
انواع لوبیا	۴۶۸۰	۱۰۷۵۹	۰,۲۰۳	۱۲۸۷۷
نخود	۳۶۶۰	۸۴۱۴	۰,۱۵۶	۱۰۹۲۴
گندم	۳۲۳۰	۷۴۲۵	۰,۷۰۳	۹۱۴۱
جو	۲۲۶۰	۵۱۹۵	۰,۶۳۰	۷۵۶۶
ذرت علوفه‌ای	۵۶۳۰	۱۲۹۴۳	۳,۴۱۰	۶۸۲۰
یونجه	۸۱۵۰	۱۸۷۳۶	۰,۴۰۳	۵۶۳۹

منبع: یافته‌های مطالعه

۵-۱-۱-۸- شهرستان شبستر

در شهرستان شبستر محصولات سنجد، پسته و گردو علاوه بر مصارف آبی محدود، بهره‌وری اقتصادی آب نیز در مورد آنها مناسب بوده و توسعه کشت در مورد این محصولات مناسب برای منطقه خواهد بود. این در حالی است که سطح زیرکشت بویژه در مورد سنجد و پسته با بهبود قیمت‌های تولیدکننده و مدیریت بازار در مقایسه با سایر محصولات نیاز به افزایش خواهد داشت. در مورد انگور و بویژه گل محمدی نیز علاوه بر میزان مصارف آبی مناسب، بهره‌وری اقتصادی آب مناسب نبوده و دلیل آن نیز قیمت‌های پایین تولیدکننده می‌باشد. لذا در مورد این محصول مدیریت بازار و افزایش سهم تولیدکننده از قیمت نهایی ضرورتی دو چندان خواهد داشت. این وضعیت در مورد محصولاتی مثل، گیلان، آلبالو و به نیز صادق است.

جدول ۵-۱۵- نیاز آبی و بهره‌وری مصارف آبی محصولات باغی مختلف در شهرستان شبستر

محصول	نیاز خالص آبی مترمکعب در هکتار	نیاز ناخالص آبی مترمکعب در هکتار	بهره‌وری آب کیلوگرم بر مترمکعب	بهره‌وری اقتصادی ریال بر مترمکعب
سنجد	۴۱۱۵	۹۴۶۰	۰,۷۸۰	۱۱۶۹۹۰
پسته	۴۵۰۰	۱۰۳۴۵	۰,۰۹۰	۹۰۰۱۸
گردو	۵۵۵۰	۱۲۷۵۹	۰,۱۹۰	۵۷۰۱۷
فندق	۱۰۰۰۰	۲۲۹۸۹	۰,۲۵۶	۵۱۲۳۳

۴۲۵۹۶	۱,۴۲۰	۱۰۷۵۹	۴۶۸۰	گلایی
۴۰۸۴۵	۱,۰۲۱	۱۰۷۵۹	۴۶۸۰	سیب
۴۰۴۵۸	۰,۴۰۵	۵۵۱۷	۲۴۰۰	گلستان (گل محمدی)
۳۱۱۹۱	۰,۱۹۵	۱۰۹۶۶	۴۷۷۰	بادام
۲۹۲۷۴	۰,۷۳۲	۹۳۳۳	۴۰۶۰	انگور
۲۴۴۹۹	۰,۶۱۲	۱۰۸۰۵	۴۷۰۰	آلبالو
۲۴۱۵۴	۰,۸۰۵	۱۰۸۰۵	۴۷۰۰	گیلاس
۲۲۴۹۳	۰,۹۰۰	۲۰۶۹۰	۹۰۰۰	هلو
۲۱۴۴۷	۰,۸۵۸	۸۶۶۷	۳۷۷۰	زردآلو
۱۷۴۵۸	۰,۸۷۳	۱۷۴۷۱	۷۶۰۰	آلو قطره طلا
۱۶۱۹۷	۰,۸۱۰	۱۷۴۷۱	۷۶۰۰	آلو
۱۶۱۴۲	۰,۶۴۶	۲۰۶۹۰	۹۰۰۰	شلیل
۱۳۸۲۶	۰,۴۶۱	۱۲۶۴۴	۵۵۰۰	به
۱۳۴۲۴	۰,۵۳۷	۱۷۴۷۱	۷۶۰۰	شفتالو
۸۳۸۹	۰,۴۱۹	۱۶۰۹۲	۷۰۰۰	انار
۸۱۸۲	۰,۵۴۵	۱۷۴۷۱	۷۶۰۰	گوجه سبز
۴۳۵۸	۰,۰۱۷	۲۲۷۵۹	۹۹۰۰	زرشک
۴۱۳۳	۰,۲۰۷	۱۰۹۹۸	۴۷۸۴	توت درختی

منبع: یافته‌های مطالعه

در مورد محصولات زراعی نیز در شهرستان شبستر، هرچند گوجه‌فرنگی جایگاه اول بهره‌وری اقتصادی آب را داشته اما لوبیا مصارف آبی کمتری داشته و به لحاظ بهره‌وری اقتصادی آب نیز در جایگاه دوم بوده است. لذا افزایش سطح لوبیا بیش از توسعه سطح گوجه‌فرنگی به صرفه‌جویی مصارف آبی منجر خواهد شد. این در حالی است که سطح زیر کشت لوبیا در شهرستان شبستر بسیار محدود بوده و مدیریت بازار و بهبود سهم تولیدکننده از قیمت نهایی می‌تواند به توسعه کشت این محصول منجر شود. به عنوان نمونه دیگر، سیر و آفتابگردان نیز با اینکه در رتبه‌های پایین بهره‌وری اقتصادی آب در این شهرستان قرار داشته اما مصارف آبی آن از گوجه‌فرنگی نیز کمتر بوده و لذا بهبود مدیریت بازار در مورد اینگونه محصولات نیز ضرورت خواهد داشت.

جدول ۵-۱۶- نیاز آبی و بهره‌وری مصارف آبی محصولات زراعی مختلف در شهرستان شبستر

محصول	نیاز خالص آبی مترمکعب در هکتار	نیاز ناخالص آبی مترمکعب در هکتار	بهره‌وری آب کیلوگرم بر مترمکعب	بهره‌وری اقتصادی ریال بر مترمکعب
گوجه‌فرنگی	۴۳۴۰	۹۹۷۷	۴,۳۸۹	۶۵۸۲۸
انواع لوبیا	۲۶۷۰	۶۱۳۸	۰,۷۹۳	۵۰۲۱۶
خیار	۲۸۶۰	۶۵۷۵	۳,۲۹۴	۴۹۴۰۸
پیاز	۴۸۶۰	۱۱۱۷۲	۳,۸۱۰	۳۸۰۹۹

سیب زمینی	۷۴۷۰	۱۷۱۷۲	۲,۱۸۴	۲۶۲۰۵
خریزه	۳۰۱۰	۶۹۲۰	۲,۱۶۸	۲۶۰۱۳
سیر	۳۳۳۰	۷۶۵۵	۰,۳۲۷	۱۹۵۹۵
زیره	۳۰۰۰	۶۸۹۷	۰,۱۲۹	۱۸۰۴۴
جو	۱۱۴۰	۲۶۲۱	۱,۳۱۷	۱۵۷۹۸
نخود	۲۳۰۰	۵۲۸۷	۰,۲۰۸	۱۴۵۷۴
گندم	۱۷۸۰	۴۰۹۲	۰,۹۶۴	۱۲۵۲۷
یونجه	۵۹۲۰	۱۳۶۰۹	۰,۵۵۶	۷۷۸۹
کلزا	۳۱۸۰	۷۳۱۰	۰,۲۰۵	۵۸۷۹
ذرت علوفه‌ای	۵۶۳۰	۱۲۹۴۳	۲,۵۶۸	۵۱۳۶
آفتابگردان	۴۰۰۰	۹۱۹۵	۰,۲۳۲	۳۰۱۷
یونجه بذری	۵۹۲۰	۱۳۶۰۹	۰,۰۸۲	۱۱۴۳

منبع: یافته‌های مطالعه

۵-۱-۱-۹- شهرستان عجبشیر

در شهرستان عجبشیر نیز در مورد محصولات باغی مشخص است که زعفران، پسته، انگور و گل محمدی علاوه بر اینکه مصارف آب مناسبی داشته‌اند، بهره‌وری اقتصادی بیشتری نیز داشته‌اند. این در حالی است که سطح زیرکشت برای این محصولات بویژه زعفران، پسته و گل محمدی محدود بوده و با مدیریت بازار و بهبود سهم تولیدکننده و افزایش منافع تولیدکننده با رفع موانع تولید می‌توان به توسعه کشت این محصولات در عجبشیر امیدوار بود. سنجد نیز مشخص است که علی‌رغم مصارف آبی مناسب، نیاز به بهبود بهره‌وری اقتصادی خواهد داشت که مدیریت بازار و بهبود سهم تولیدکننده از قیمت نهایی می‌تواند برای اینگونه محصولات نیز نتایج مناسبی به همراه داشته باشد.

جدول ۵-۱۷- نیاز آبی و بهره‌وری مصارف آبی محصولات باغی مختلف در شهرستان عجبشیر

محصول	نیاز خالص آبی مترمکعب در هکتار	نیاز ناخالص آبی مترمکعب در هکتار	بهره‌وری آب کیلوگرم بر مترمکعب	بهره‌وری اقتصادی ریال بر مترمکعب
زعفران	۱۴۱۴	۳۲۵۰	۰,۱۲۳	۹۷۹۵۴
پسته	۴۵۰۰	۱۰۳۴۵	۰,۰۴۳	۴۳۰۰۷
انگور	۴۵۵۰	۱۰۴۶۰	۰,۸۲۰	۳۲۸۰۹
گلستان (گل محمدی)	۲۴۰۰	۵۵۱۷	۰,۲۸۵	۲۸۵۴۰
سیب	۵۰۹۰	۱۱۷۰۱	۰,۷۰۲	۲۸۰۶۴
گردو	۵۹۴۰	۱۳۶۵۵	۰,۰۸۷	۲۶۱۰۲
آلو قطره‌طلا	۴۸۵۰	۱۱۱۴۹	۱,۰۶۶	۲۱۳۲۳
سنجد	۴۱۱۵	۹۴۶۰	۰,۱۲۷	۱۹۰۲۸
شلیل	۹۰۰۰	۲۰۶۹۰	۰,۷۴۴	۱۸۶۰۸
بادام	۵۱۵۰	۱۱۸۳۹	۰,۰۸۹	۱۴۲۰۲

آلبالو	۴۶۵۰	۱۰۶۹۰	۰,۳۰۸	۱۲۳۰۳
هلو	۹۰۰۰	۲۰۶۹۰	۰,۴۱۰	۱۰۲۴۷
آلو	۴۸۵۰	۱۱۱۴۹	۰,۴۵۱	۹۰۱۸
زردآلو	۶۳۳۰	۱۴۵۵۲	۰,۲۸۵	۷۱۱۳
گیلاس	۴۶۵۰	۱۰۶۹۰	۰,۲۳۲	۶۹۵۱
فندق	۱۰۰۰۰	۲۲۹۸۹	۰,۰۳۳	۶۶۰۰
گلایی	۷۹۷۰	۱۸۳۲۲	۰,۲۰۵	۶۱۳۶
گوجه سبز	۴۸۵۰	۱۱۱۴۹	۰,۳۶۰	۵۳۹۳
شفتالو	۴۸۵۰	۱۱۱۴۹	۰,۲۰۹	۵۲۳۲
به	۵۵۰۰	۱۲۶۴۴	۰,۱۷۱	۵۱۲۸

منبع: یافته‌های مطالعه

در مورد محصولات زراعی شهرستان عجبشیر نیز محصول سیر با مصارف آبی مناسب بیشترین بهره‌وری اقتصادی آب را در منطقه داشته و این در حالی است که سطوح زیرکشت این محصول در مقایسه با سایر محصولات، می‌تواند افزایش یابد. ملاحظه می‌شود که عدس، نخود و لوبیا علی‌رغم مصارف آبی مناسب، بهره‌وری اقتصادی آبی مناسبی نداشته‌اند. لذا مدیریت بازار و بهبود سهم تولیدکننده در مورد این محصولات ضرورت خواهد داشت. در مورد آفتابگردان نیز علی‌رغم اینکه بهره‌وری اقتصادی پایین‌تری نسبت به سایر محصولات داشته اما نسبت به گوجه‌فرنگی و سیب زمینی (که در رتبه دوم و سوم بهره‌وری اقتصادی قرار داشته‌اند) میزان مصارف آبی کمتری داشته است و لذا بهبود قیمت و منافع تولیدکننده در مورد محصولات این چینی نیز ضرورت خواهد داشت.

جدول ۵-۱۸- نیاز آبی و بهره‌وری مصارف آبی محصولات زراعی مختلف در شهرستان عجبشیر

محصول	نیاز خالص آبی مترمکعب در هکتار	نیاز ناخالص آبی مترمکعب در هکتار	بهره‌وری آب کیلوگرم بر مترمکعب	بهره‌وری اقتصادی ریال بر مترمکعب
سیر	۳۳۳۰	۷۶۵۵	۲,۵۶۹	۱۵۴۱۲۷
گوجه‌فرنگی	۶۶۶۰	۱۵۳۱۰	۲,۷۷۸	۴۱۶۶۷
سیب‌زمینی	۵۲۹۰	۱۲۱۶۱	۳,۴۱۰	۴۰۹۲۵
پیاز	۵۰۵۰	۱۱۶۰۹	۳,۶۴۸	۳۶۴۷۶
خیار	۴۳۴۰	۹۹۷۷	۱,۸۷۰	۲۸۰۴۹
هویج	۳۳۳۰	۷۶۵۵	۲,۴۸۷	۲۴۸۷۱
انواع لوبیا	۳۳۱۰	۷۶۰۹	۰,۳۱۱	۱۹۶۸۴
هندوانه	۳۵۳۰	۸۱۱۵	۳,۴۲۶	۱۳۷۰۳
خربزه	۳۰۱۰	۶۹۲۰	۱,۱۴۰	۱۳۶۷۶
گندم	۲۳۶۰	۵۴۲۵	۰,۸۶۹	۱۱۲۹۲
جو	۱۶۲۰	۳۷۲۴	۰,۷۶۶	۹۱۸۸
عدس	۲۱۰۰	۴۸۲۸	۰,۱۶۴	۸۱۷۷

نخود	۲۶۹۰	۶۱۸۴	۰,۱۱۶	۸۰۹۳
یونجه	۶۲۲۰	۱۴۲۹۹	۰,۵۱۳	۷۱۸۲
ذرت علوفه‌ای	۵۶۳۰	۱۲۹۴۳	۳,۴۲۰	۶۸۳۹
کلزا	۳۱۸۰	۷۳۱۰	۰,۰۹۶	۲۷۵۴
آفتابگردان	۴۰۰۰	۹۱۹۵	۰,۲۰۱	۲۶۰۷

منبع: یافته‌های مطالعه

۵-۱-۱-۱۰- جمع‌بندی

در این بخش از پژوهش، به بررسی مصارف آبی، بهره‌وری فیزیکی و بهره‌وری اقتصادی محصولات مختلف در شهرستان‌های مجاور دریاچه ارومیه پرداخته شده است. ملاحظه شده است که عمده‌تأ محصولات آبی محدودتری داشته‌اند، سطوح زیرکشت محدودتری در منطقه دارا بوده‌اند و لذا نیاز به مدیریت بازار، زنجیره تأمین و بهبود سهم تولیدکننده از قیمت نهایی داشته‌اند تا منافع تولیدکننده از بازار بهبود یابد و انگیزه تولیدکننده برای توسعه کشت افزایش یابد. در مورد چنین محصولاتی علاوه بر بهبود قیمت تولیدکننده از بازار، نیاز به رفع موانع تولید خواهد بود.

۵-۱-۲- تحلیل مزیت مقیاس، مزیت تولید، مزیت کارایی و مزیت جمعی محصولات مختلف

در این بخش به بررسی مزیت تولیدی محصولات زراعی در منطقه مورد بررسی به تفکیک شهرستان پرداخته می‌شود. شناسایی مزیت‌های نسبی تولید در بخش کشاورزی و استفاده از آنها، نه تنها سیاست تخصیص منابع تولیدی و الگوی تولید را بهبود می‌بخشد، بلکه می‌تواند نوع تولید و ترکیب آنها را نیز مشخص کند. چهار شاخص مزیت مقیاس، مزیت تولید، مزیت کارایی و مزیت جمعی برای بررسی و تعیین مزیت نسبی محصولات زراعی در هر یک از شهرستان‌های مورد بررسی استفاده شده است. این شاخص‌ها نشان‌دهنده‌ی میزان تمرکز و رواج تولید در یک شهرستان است.

۵-۱-۲-۱- بررسی مزیت محصولات زراعی به تفکیک استان‌های همجوار دریاچه ارومیه

در این قسمت ابتدا مزیت مقیاس محصولات زراعی در استان‌ها مورد بررسی قرار می‌گیرد. چنانچه این شاخص برای یک محصول در یک منطقه بزرگتر از یک باشد، درجه تمرکز محصول در آن استان، بزرگتر از کشور می‌باشد و نشان‌دهنده‌ی تمایل بیشتر کشاورزان به کشت آن محصول در آن منطقه است. مطابق جدول زیر، در استان آذربایجان شرقی محصولاتی نظیر یونجه، سیب زمینی، آفتابگردان آجیلی، لوبیا، پیاز، گندم و جو دارای مزیت مقیاس بالای یک می‌باشند که بیانگر درجه تمرکز این محصولات در این استان در مقایسه با کشور می‌باشد. نتایج در آذربایجان شرقی نشان می‌دهد که زارعین نسبت به سایر استان‌های کشور، تمایل بیشتری به کشت این هفت محصول زراعی دارند. کمترین درجه تمرکز در این استان مربوط به چغندر قند است.

نتایج برای مزیت تولید نشان می‌دهد که زارعین استان آذربایجان شرقی نسبت به سایر استان‌ها، تمایل بیشتری به تولید نه محصول زراعی، یونجه، سیب زمینی، آفتابگردان آجیلی، پیاز، لوبیا، گندم، جو، گوجه فرنگی و نخود دارند. بیشترین درجه تمرکز مربوط به یونجه و سیب زمینی و کمترین درجه تمرکز مربوط به چغندر و شبدر است.

همانطور که در جدول ۵-۱۹ مشاهده می‌شود، خربزه، آفتابگردان آجیلی، پیاز، سیب زمینی، گوجه فرنگی، هندوانه، گندم، ذرت علوفه‌ای، جو، نخود، خیار، یونجه و لوبیا محصولاتی هستند که دارای مزیت کارایی بزرگتر از یک می‌باشند. متوسط عملکرد این محصول نسبت به همه‌ی محصولات در استان مورد نظر بالاتر از متوسط کشور است. بالاترین عملکرد به خربزه و پایین‌ترین عملکرد به چغندر قند اختصاص دارد. محصول کلزا دارای مزیت کارایی نزدیک به یک (۰/۹۲) است، متوسط عملکرد این محصول در مقایسه با سایر محصولات زراعی در استان و کشور به ترتیب ۰/۱۳ و ۰/۱۴ است، کارایی این محصول در استان با کارایی در کشور تفاوت معنی‌داری ندارد و متوسط عملکرد کلزا نسبت به سایر محصولات زراعی پایین می‌باشد همچنین سهم سطح زیر کشت این محصول نسبت به سایر محصولات زراعی در استان و کشور به ترتیب ۲/۵۸ و ۲/۶۴ درصد می‌باشد. چغندر قند مزیت کارایی بسیار پایینی دارد، متوسط عملکرد این محصول در مقایسه با سایر محصولات زراعی در استان و کشور به ترتیب ۰/۵۰ و ۴/۹۶ است، می‌توان گفت عملکرد این محصول در استان در مقایسه با سایر محصولات زراعی پایین است و با توجه به عملکرد تقریباً پنج برابری چغندر قند در کشور، استان دارای عملکرد ضعیفی است. همچنین این محصول به ترتیب ۰/۱ و ۲ درصد از سهم سطح زیر کشت محصولات زراعی در استان و کشور را دارد. محصول شبدر دارای مزیت کارایی ۰/۸۱ است، متوسط عملکرد این محصول در استان و کشور به ترتیب ۰/۴۸ و ۰/۵۹ است. کارایی این محصول در استان با کارایی در کشور تفاوت معنی‌داری ندارد و دارای عملکرد ضعیفی نسبت به کشور نیست. همچنین شبدر دارای سهم سطح زیر کشت ۰/۱ و ۰/۶ درصد از کل سطح زیر کشت محصولات زراعی در استان و کشور درصد می‌باشد.

در نهایت شاخص مزیت جمعی که یکی از شاخص‌های مزیت نسبی و میانگین هندسی دو شاخص مزیت مقیاس و مزیت کارایی است، محاسبه می‌گردد. اگر این شاخص بزرگتر یک بدست آید، محصول مربوطه در استان مورد بررسی، مزیت نسبی بیشتر از متوسط کل کشور خواهد داشت. در استان آذربایجان شرقی نه محصول زراعی، یونجه، آفتابگردان، پیاز، لوبیا، گندم، جو، گوجه فرنگی و نخود دارای مزیت بزرگتر از یک هستند که بیانگر این است که این استان در تولید این محصولات نسبت به متوسط کل کشور مزیت بیشتری داشته و امکان رقابت با سایر استان‌ها را دارد. بالاترین و پایین‌ترین مزیت نسبی به ترتیب مربوط به یونجه و چغندر قند می‌باشد.

جدول ۵-۱۹- بررسی مزیت محصولات زراعی استان آذربایجان شرقی

ردیف	مزیت مقیاس		مزیت تولید		مزیت کارایی		مزیت جمعی	
۱	یونجه	۳/۸۲	یونجه	۴/۱۹	خریزه	۱/۶۷	یونجه	۲/۰۵
۲	سیب زمینی	۲/۰۷	سیب زمینی	۲/۷۸	آفتابگردان آجیلی	۱/۶۲	سیب زمینی	۱/۶۷
۳	آفتابگردان آجیلی	۱/۴۵	آفتابگردان آجیلی	۲/۳۵	پیاز	۱/۳۹	آفتابگردان آجیلی	۱/۵۳
۴	لوبیا	۱/۴۱	پیاز	۱/۸۹	سیب زمینی	۱/۳۴	پیاز	۱/۳۷
۵	پیاز	۱/۳۴	لوبیا	۱/۵۲	گوجه فرنگی	۱/۳	لوبیا	۱/۲۳
۶	گندم	۱/۰۴	گندم	۱/۲۸	هندوانه	۱/۲۶	گندم	۱/۱۳
۷	جو	۱/۰۳	جو	۱/۲۳	گندم	۱/۲۳	جو	۱/۱۱
۸	کلزا	۰/۹۸	گوجه فرنگی	۱/۱	ذرت علوفه‌ای	۱/۲۱	گوجه فرنگی	۱/۰۵
۹	نخود	۰/۹۵	نخود	۱/۰۶	جو	۱/۲	نخود	۱/۰۳
۱۰	گوجه فرنگی	۰/۸۴	کلزا	۰/۹	نخود	۱/۱۱	کلزا	۰/۹۵
۱۱	خیار	۰/۴۴	خیار	۰/۴۹	خیار	۱/۱۱	ذرت علوفه‌ای	۰/۷
۱۲	ذرت علوفه‌ای	۰/۴	ذرت علوفه‌ای	۰/۴۸	یونجه	۱/۱	خیار	۰/۷
۱۳	هندوانه	۰/۲۳	خریزه	۰/۳	لوبیا	۱/۰۸	خریزه	۰/۵۵
۱۴	شبدر	۰/۱۹	هندوانه	۰/۲۸	کلزا	۰/۹۲	هندوانه	۰/۵۳
۱۵	خریزه	۰/۱۸	شبدر	۰/۱۵	شبدر	۰/۸۱	شبدر	۰/۳۹
۱۶	چغندر قند	۰/۰۳	چغندر قند	۰/۰۳	چغندر قند	۰/۱	چغندر قند	۰/۰۶

منبع: یافته‌های مطالعه

مطابق جدول شماره (۵-۲۰)، در استان آذربایجان غربی محصولاتی نظیر آفتابگردان آجیلی، چغندر قند، نخود، گندم و یونجه دارای مزیت مقیاس بالای یک می‌باشند که بیانگر درجه تمرکز این محصولات در این استان در مقایسه با کشور می‌باشد. نتایج در آذربایجان غربی نشان می‌دهد که زارعین نسبت به سایر استان‌های کشور، تمایل بیشتری به کشت این پنج محصول زراعی دارند. کمترین درجه تمرکز در این استان مربوط به هندوانه است.

همانطور که در جدول زیر مشاهده می‌شود که زارعین استان آذربایجان غربی نسبت به سایر استان‌های کشور، تمایل بیشتری به تولید چهار محصول زراعی، آفتابگردان آجیلی، چغندر قند، نخود و یونجه دارند. بیشترین درجه تمرکز مربوط به آفتابگردان آجیلی و کمترین درجه تمرکز مربوط به سیب زمینی است.

نتایج برای مزیت کارایی نشان می‌دهد، خیار، خربزه، آفتابگردان آجیلی، چغندر قند و هندوانه محصولاتی هستند که دارای مزیت کارایی بزرگتر از یک می‌باشند. متوسط عملکرد این محصول نسبت به همه‌ی محصولات در استان مورد نظر بالاتر از متوسط کشور است. بالاترین عملکرد به خربزه و پایین‌ترین عملکرد به شبدر اختصاص دارد.

محصولات کلزا، ذرت علوفه‌ای دارای مزیت کارایی نزدیک به یک (۰/۹۸) هستند، عملکرد کلزا در مقایسه با سایر محصولات زراعی در استان و کشور به ترتیب ۰/۱۳ و ۰/۱۴ است، کارایی این محصول در استان با کارایی در کشور تفاوت معنی‌داری ندارد و عملکرد کلزا نسبت به سایر محصولات زراعی پایین می‌باشد، همچنین سهم سطح زیر کشت این محصول نسبت به سایر محصولات زراعی در استان و کشور به ترتیب ۲/۵۸ و ۲/۶۴ درصد می‌باشد. برای ذرت علوفه‌ای عملکرد در مقایسه با سایر محصولات زراعی در استان و کشور به ترتیب ۴/۱۳ و ۴/۱۹ می‌باشد، کارایی این محصول نیز در استان با کارایی در کشور تفاوت معنی‌داری ندارد و عملکرد ذرت علوفه‌ای نسبت به سایر محصولات زراعی بالا است. عملکرد محصولاتی نظیر پیاز، گوجه فرنگی، سیب زمینی در مقایسه با سایر محصولات زراعی در استان به ترتیب ۲/۸۱، ۲/۷۴، ۱/۹۹ و در کشور به ترتیب ۳/۵۳، ۳/۵۴، ۲/۷۷ است، کارایی این محصولات در استان با کارایی در کشور تفاوت معنی‌داری ندارد و نسبت به سایر محصولات زراعی از عملکرد مناسبی برخوردار هستند. پایین بودن مزیت کارایی این محصولات بعلاوه بیشتر بودن عملکرد کشوری از عملکرد استانی می‌باشد. آفتابگردان آجیلی، نخود، گندم، جو و لوبیا جزو محصولات با مزیت کارایی کمتر از یک هستند، عملکرد این محصولات در مقایسه با سایر محصولات زراعی در استان به ترتیب ۰/۱۰، ۰/۱۰، ۰/۲۶، ۰/۱۳ و در کشور به ترتیب ۰/۱۳۳، ۰/۱۳۰، ۰/۳۴، ۰/۱۹ است، کارایی این محصولات در استان با کارایی در کشور تفاوت معنی‌داری ندارد ولی نسبت به سایر محصولات زراعی عملکرد ضعیفی دارند.

جدول ۵-۲۰- اولویت‌بندی محصولات از نظر مزیت در استان آذربایجان غربی

ردیف	مزیت مقیاس	مزیت تولید	مزیت کارایی	مزیت جمعی
۱	آفتابگردان آجیلی	آفتابگردان آجیلی	خیار	آفتابگردان آجیلی
۲	چغندر قند	چغندر قند	خربزه	چغندر قند
۳	یونجه	یونجه	چغندر قند	یونجه
۴	نخود	نخود	هندوانه	نخود
۵	گندم	گندم	ذرت علوفه ای	گندم
۶	گوجه فرنگی	گوجه فرنگی	کلزا	ذرت علوفه ای
۷	ذرت علوفه ای	ذرت علوفه ای	جو	گوجه فرنگی
۸	شبدر	کلزا	پیاز	کلزا
۹	جو	جو	گوجه فرنگی	جو
۱۰	کلزا	پیاز	آفتابگردان آجیلی	پیاز
۱۱	پیاز	خیار	نخود	خیار
۱۲	لوبیا	شبدر	گندم	شبدر
۱۳	خیار	لوبیا	یونجه	خربزه
۱۴	سیب زمینی	خربزه	سیب زمینی	لوبیا

۱۵	خریزه	۰/۲	هندوانه	۰/۱۷	لوبیا	۰/۶۸	هندوانه	۰/۴۱
۱۶	هندوانه	۰/۱۷	سیب زمینی	۰/۱۵	شیدر	۰/۴۷	سیب زمینی	۰/۳۹

منبع: یافته‌های مطالعه

مطابق جدول شماره (۳)، در دو استان آذربایجان غربی و آذربایجان شرقی محصولاتی نظیر آفتابگردان آجیلی، چغندر قند، نخود، گندم و یونجه دارای مزیت مقیاس بالای یک می‌باشند که بیانگر درجه تمرکز این محصولات در این استان در مقایسه با کشور می‌باشد. نتایج در دو استان همجوار دریاچه نشان می‌دهد که زارعین نسبت به سایر استان‌های کشور، تمایل بیشتری به کشت این پنج محصول زراعی دارند. کمترین درجه تمرکز در این استان مربوط به خربزه است.

با توجه به نتایج بدست آمده برای مزیت تولید، زارعین دو استان آذربایجان غربی و آذربایجان شرقی نسبت به سایر استان‌های کشور، تمایل بیشتری به تولید چهار محصول زراعی، آفتابگردان آجیلی، چغندر قند، نخود و یونجه دارند. بیشترین درجه تمرکز مربوط به آفتابگردان آجیلی و کمترین درجه تمرکز مربوط به خربزه است.

همانطور که در جدول ۵-۲۱ مشاهده می‌شود، کلزا، خربزه، چغندر قند، ذرت علوفه‌ای، هندوانه، خیار و پیاز محصولاتی هستند که دارای مزیت کارایی بزرگتر از یک می‌باشند. متوسط عملکرد این محصول نسبت به همه‌ی محصولات در دو استان مورد نظر بالاتر از متوسط کشور است. بالاترین عملکرد به کلزا و پایین‌ترین عملکرد به شیدر اختصاص دارد. محصولات سیب زمینی، جو، گوجه فرنگی و گندم دارای مزیت کارایی نزدیک به یک است، متوسط عملکرد این محصول در مقایسه با سایر محصولات زراعی در دو استان و کشور تفاوت معنی‌داری ندارد و به عملکرد کشوری بسیار نزدیک است. آفتابگردان آجیلی، نخود، لوبیا و شیدر جزو محصولات با مزیت کارایی کمتر از یک هستند، عملکرد این محصولات در مقایسه با سایر محصولات زراعی در دو استان به ترتیب ۰/۱۲، ۰/۱۱، ۰/۱۶، ۰/۳۳، در کشور به ترتیب ۰/۱۳۳، ۰/۱۳۰، ۰/۱۹، ۰/۵۹ است، کارایی این محصولات در استان با کارایی در کشور تفاوت معنی‌داری ندارد و به عملکرد کشوری بسیار نزدیک است. این محصولات نسبت به سایر محصولات زراعی دارای عملکرد ضعیفی هستند. در دو استان همجوار دریاچه، پنج محصول زراعی، آفتابگردان آجیلی، چغندر قند، یونجه، نخود و کلزا دارای مزیت بزرگتر از یک هستند که بیانگر این است که این دو استان در تولید این محصولات نسبت به متوسط کل کشور مزیت بیشتری داشته و امکان رقابت با سایر استان‌ها را دارد. بالاترین و پایین‌ترین مزیت نسبی به ترتیب مربوط به آفتابگردان آجیلی و خربزه می‌باشد.

جدول ۵-۲۱- اولویت‌بندی محصولات از نظر مزیت در دو استان همجوار

ردیف	مزیت مقیاس	مزیت تولید	مزیت کارایی	مزیت جمعی
۱	آفتابگردان آجیلی	آفتابگردان آجیلی	کلزا	آفتابگردان آجیلی
۲	چغندر قند	چغندر قند	خریزه	چغندر قند
۳	یونجه	یونجه	چغندر قند	یونجه
۴	نخود	نخود	ذرت علوفه ای	نخود
۵	گندم	سیب زمینی	هندوانه	کلزا
۶	سیب زمینی	گندم	خیار	سیب زمینی
۷	پیاز	پیاز	پیاز	گندم
۸	گوجه فرنگی	گوجه فرنگی	سیب زمینی	پیاز
۹	لوبیا	جو	جو	گوجه فرنگی
۱۰	جو	کلزا	گوجه فرنگی	جو
۱۱	کلزا	لوبیا	گندم	لوبیا
۱۲	ذرت علوفه‌ای	ذرت علوفه ای	آفتابگردان آجیلی	ذرت علوفه ای
۱۳	شیدر	خیار	نخود	خیار
۱۴	خیار	شیدر	لوبیا	شیدر
۱۵	هندوانه	هندوانه	یونجه	هندوانه
۱۶	خریزه	خریزه	شیدر	خریزه

منبع: یافته‌های تحقیق

همانطور که مشاهده می‌گردد و با توجه به نتایج، محصولات آفتابگردان آجیلی، گندم، ذرت علوفه‌ای، نخود، جو، یونجه و کلزا دارای مزیت کارایی هستند که در واقع نشان دهنده بالاتر بودن متوسط عملکرد و کاراتر بودن این محصولات در استان آذربایجان شرقی نسبت به سایر استان‌های کشور می‌باشد. لذا با افزایش سطح زیرکشت این محصولات در این استان و به دنبال آن، مزیت مقیاس و مزیت تولید که نشان‌دهنده تمرکز محصولات در استان است نیز افزایش خواهد یافت.

۵-۱-۲-۲- بررسی مزیت محصولات زراعی منطقه به تفکیک شهرستان‌های همجوار دریاچه

در این بخش به بررسی چهار مزیت تولیدی اشاره شده برای محصولات زراعی در شهرستان‌ها پرداخته می‌شود. در این بخش به ترتیب به بررسی مزیت مقیاس، مزیت تولید، مزیت کارایی و مزیت جمعی پرداخته خواهد شد. قابل ذکر است که محاسبات نسبت به استان و منطقه مورد بررسی (دو استان همجوار دریاچه) انجام گردیده است.

۱-۱-۱-۱-۱ بررسی مزیت محصولات زراعی آذرشهر

طبق جدول شماره ۵-۲۲ در شهرستان آذرشهر در مقایسه با استان، سیر، کلم، لوبیا سبز، گوجه فرنگی، پیاز، خیار، نخود، فلفل، سیب زمینی، گندم و بادمجان جزو محصولاتی هستند که دارای مزیت مقیاس بالای یک می باشند که بیانگر درجه تمرکز این محصولات در این شهرستان در مقایسه با استان آذربایجان شرقی می باشد و به نوعی می توان آن را مزیت نسبی آشکار شده در تولید محصولات دانست. نتایج در این شهرستان نشان می دهد که زارعین نسبت به سایر شهرستان ها، تمایل بیشتری به کشت سیر، کلم و لوبیا سبز و گوجه فرنگی دارند. کمترین درجه تمرکز در این شهرستان مربوط به لوبیا، کلزا و ذرت علوفه ای است. همچنین شهرستان آذرشهر در مقایسه با منطقه مورد بررسی در برخی محصولات نظیر سیر، نخود، لوبیا سبز، پیاز، کلم، خیار، گوجه فرنگی، فلفل، سیب زمینی و بادمجان دارای درجه تمرکز بزرگتر از یک است، که حاکی از وجود مزیت مقیاس در این محصولات می باشد و تمایل کشاورزان در این شهرستان به کشت این محصولات بسیار است. محصولاتی مانند سیر، لوبیا سبز، کلم و پیاز در هر دو مورد، در بین پنج محصول با بالاترین درجه تمرکز قرار می گیرند.

جدول ۵-۲۲- بررسی مزیت مقیاس محصولات زراعی شهرستان آذرشهر

مزیت مقیاس				
ردیف	نسبت به استان		نسبت به دو استان همجوار	
۱	سیر	۱۶/۸۶	سیر	۴۰/۶۲
۲	کلم	۴/۳۹	نخود	۵/۸۷
۳	لوبیا سبز	۳/۲۳	لوبیا سبز	۵/۵۷
۴	گوجه فرنگی	۳/۰۳	پیاز	۴/۸۲
۵	پیاز	۲/۹۲	کلم	۴/۰۴
۶	خیار	۲/۷۹	خیار	۴/۰۰
۷	نخود	۲/۴۵	گوجه فرنگی	۳/۳۰
۸	فلفل	۱/۹۶	فلفل	۳/۱۶
۹	سیب زمینی	۱/۴۱	سیب زمینی	۳/۰۵
۱۰	گندم	۱/۳۳	بادمجان	۲/۸۶
۱۱	بادمجان	۱/۳۲	هویج	۱/۴۹
۱۲	خریزه	۰/۹۸	گندم	۱/۳۵
۱۳	جو	۰/۹۱	جو	۱/۳۰
۱۴	کدو	۰/۸۹	خریزه	۰/۹۲
۱۵	هویج	۰/۶۹	کدو	۰/۷۲
۱۶	هندوانه	۰/۵۸	هندوانه	۰/۶۸
۱۷	یونجه	۰/۳۵	یونجه	۰/۴۵
۱۸	ذرت علوفه ای	۰/۲۰	کلزا	۰/۲۲

۱۹	کلزا	۰/۱۶	لوبیا	۰/۱۸
۲۰	لوبیا	۰/۰۹	ذرت علوفه ای	۰/۱۷
۲۱	چغندر قند	-	چغندر قند	-
۲۲	آفتابگردان آجیلی	-	آفتابگردان آجیلی	-
۲۳	سورگوم	-	سورگوم	-
۲۴	کدو آجیلی	-	کدو آجیلی	-
۲۵	شبدر	-	شبدر	-

منبع: یافته‌های تحقیق

مطابق جدول شماره ۵-۲۳، به بررسی مزیت تولید در شهرستان پرداخته شد، اگر این شاخص برای یک محصول در یک منطقه بزرگتر از یک باشد، درجه تمرکز محصول در آن شهرستان، بزرگتر از کل منطقه می‌باشد و کشاورزان ترجیح می‌دهند از آن محصول در آن منطقه بیشتر تولید نمایند در شهرستان آذرشهر در مقایسه با استان، سیر، لوبیا سبز، نخود، گوجه فرنگی، کلم، پیاز، خیار، فلفل، گندم و سیب زمینی جزو ده محصولی هستند که دارای مزیت تولید بالای یک می‌باشند که بیانگر درجه تمرکز این محصولات در این شهرستان در مقایسه با استان آذربایجان شرقی می‌باشد. نتایج در این شهرستان نشان می‌دهد که زارعین نسبت به سایر شهرستان‌ها، تمایل بیشتری به تولید سیر، لوبیا سبز و نخود دارند. بیشترین درجه تمرکز در این شهرستان مربوط به سیر و لوبیا سبز و کمترین درجه تمرکز مربوط به لوبیا و ذرت علوفه‌ای است. همچنین شهرستان آذرشهر در مقایسه با منطقه مورد بررسی در برخی محصولاتی که دارای درجه تمرکز بزرگتر از یک است شامل سیر، نخود، لوبیا سبز، پیاز، کلم، خیار، گوجه فرنگی، فلفل، سیب زمینی، بادمجان، هویج، گندم و جو می‌باشد، که بیانگر این موضوع است که تمایل کشاورزان در این شهرستان به تولید این محصولات زیاد است.

جدول ۵-۲۳- بررسی مزیت تولید محصولات زراعی شهرستان آذرشهر

مزیت تولید				
ردیف	نسبت به استان		نسبت به دو استان همجوار	
۱	سیر	۱۳/۴۰	سیر	۴۳/۴۹
۲	لوبیا سبز	۳/۱۴	لوبیا سبز	۳/۸۳
۳	نخود	۲/۴۹	نخود	۸/۰۱
۴	گوجه فرنگی	۲/۳۹	پیاز	۴/۹۸
۵	کلم	۲/۱۹	فلفل	۳/۸۶
۶	پیاز	۲/۱۷	کلم	۳/۸۶
۷	خیار	۲/۱۳	گوجه فرنگی	۳/۶۴
۸	فلفل	۱/۸۵	خیار	۳/۲۶
۹	گندم	۱/۰۶	سیب زمینی	۲/۹۷

۱۰	سیب زمینی	۱/۰۰	بادمجان	۲/۰۵
۱۱	بادمجان	۰/۷۰	هویج	۱/۴۹
۱۲	جو	۰/۶۹	گندم	۱/۴۵
۱۳	کدو	۰/۵۶	جو	۱/۲۳
۱۴	هندوانه	۰/۴۸	هندوانه	۰/۶۸
۱۵	هویج	۰/۴۸	خریزه	۰/۵۹
۱۶	خریزه	۰/۴۷	کلزا	۰/۴۵
۱۷	کلزا	۰/۳۱	یونجه	۰/۴۳
۱۸	یونجه	۰/۲۵	کدو	۰/۴۲
۱۹	ذرت علوفه ای	۰/۱۵	لوبیا	۰/۱۶
۲۰	لوبیا	۰/۰۶	ذرت علوفه ای	۰/۱۴
۲۱	چغندر قند	-	چغندر قند	-
۲۲	آفتابگردان آجیلی	-	آفتابگردان آجیلی	-
۲۳	سورگوم	-	سورگوم	-
۲۴	کدو آجیلی	-	کدو آجیلی	-
۲۵	شبدر	-	شبدر	-

منبع: یافته‌های تحقیق

یکی دیگر از شاخص‌های فیزیکی مزیت نسبی، شاخص مزیت کارایی می‌باشد. اگر این شاخص بزرگتر از یک بدست آید، متوسط عملکرد محصول نسبت به همه‌ی محصولات در شهرستان مورد نظر بالاتر از متوسط استان یا منطقه است. مطابق جدول شماره شش که در زیر آمده در شهرستان آذرشهر نسبت به استان آذربایجان شرقی، دو محصول کلزا و نخود دارای عملکرد بالای یک هستند که نشان دهنده‌ی کارایی در عملکرد این محصولات نسبت به استان است. متوسط عملکرد در شهرستان نسبت به سایر محصولات برای گندم، لوبیا سبز، فلفل، لوبیا و یونجه به ترتیب ۰/۳۳، ۰/۹۷، ۰/۶۵، ۰/۱۳ و ۰/۶۶ و متوسط عملکرد در استان به ترتیب ۰/۴۲، ۱/۰۳، ۰/۶۹، ۰/۲۰، ۰/۸۷ می‌باشد. این محصولات در شهرستان دارای عملکردی نزدیک به عملکرد استان هستند و کارایی آنها تفاوت معنی داری از کارایی استان ندارد. متوسط عملکرد این محصولات نسبت به سایر محصولات زراعی پایین است. متوسط عملکرد بادمجان در مقایسه با سایر محصولات زراعی در شهرستان و استان و منطقه مورد بررسی به ترتیب ۰/۶۹ و ۱/۲۴ است. عملکرد این محصول در شهرستان آذرشهر تقریباً برابر با نصف عملکرد این محصول در استان است و شهرستان آذرشهر در ضعیفی نسبت به استان دارد، اما در مقایسه با منطقه مورد بررسی عملکرد بهتری دارد. برای محصولات ذرت علوفه‌ای، پیاز، گوجه فرنگی، هویج، هندوانه، سیب زمینی، کلم و خیار متوسط عملکرد در شهرستان نسبت به سایر محصولات به ترتیب ۳/۸۳، ۳/۶۶، ۳/۶۶، ۳/۴۹، ۲/۹۸، ۲/۶۴، ۲/۱۱، ۱/۷۹ و متوسط

عملکرد در استان به ترتیب ۵/۰۷، ۴/۹۲، ۴/۶۵، ۵/۰۲، ۳/۵۵، ۳/۷۲، ۴/۲۲ و ۲/۳۴ می‌باشد. این محصولات در شهرستان دارای عملکرد بالایی هستند اما عملکرد محصولات در استان نسبت به شهرستان بیشتر است. متوسط عملکرد این محصولات نسبت به سایر محصولات زراعی بالا است. همچنین در مقایسه با دو استان همجوار دریاچه، ده محصول دارای کارایی بزرگتر از یک می‌باشند که حاکی از بالا بودن متوسط عملکرد این محصولات نسبت به منطقه است. در حالیکه لوبیا سبز و نخود در جایگاه اول و دوم قرار دارند، کدو و خربزه دارای کمترین مزیت کارایی هستند. متوسط عملکرد برای جو و لوبیا به ترتیب ۰/۲۴، ۰/۱۳ و متوسط عملکرد در منطقه به ترتیب ۰/۲۶، ۰/۱۵ می‌باشد. این محصولات در شهرستان دارای عملکردی نزدیک به عملکرد استان هستند و عملکرد این محصولات نسبت به سایر محصولات زراعی پایین است. برای محصولات ذرت علوفه‌ای، سیب زمینی، خربزه و خیار متوسط عملکرد در منطقه نسبت به سایر محصولات به ترتیب ۴/۴۸، ۲/۷۱، ۲/۳۹، ۲/۱۹ می‌باشد. این محصولات در شهرستان دارای عملکرد بالایی هستند اما عملکرد محصولات در منطقه مورد بررسی نسبت به شهرستان بیشتر است. متوسط عملکرد این محصولات نسبت به سایر محصولات زراعی بالا است.

جدول ۵-۲۴- بررسی مزیت کارایی محصولات زراعی شهرستان آذرشهر

مزیت کارایی				
ردیف	نسبت به استان		نسبت به دو استان همجوار	
۱	کلزا	۱/۹۶	لوبیا سبز	۱/۵۹
۲	نخود	۱/۰۲	نخود	۱/۳۶
۳	لوبیا سبز	۰/۹۷	فلفل	۱/۲۲
۴	فلفل	۰/۹۴	گوچه فرنگی	۱/۱۰
۵	هندوانه	۰/۸۴	گندم	۱/۰۷
۶	سیب	۰/۷۹	سیب	۱/۰۷
۷	گندم	۰/۷۹	پیاز	۱/۰۳
۸	گوچه فرنگی	۰/۷۹	هویج	۱/۰۰
۹	خیار	۰/۷۶	هندوانه	۱/۰۰
۱۰	جو	۰/۷۶	کلزا	۱/۰۰
۱۱	یونجه	۰/۷۶	سیب زمینی	۰/۹۷
۱۲	ذرت علوفه ای	۰/۷۶	یونجه	۰/۹۶
۱۳	پیاز	۰/۷۴	کلم	۰/۹۵
۱۴	سیب زمینی	۰/۷۱	جو	۰/۹۵
۱۵	هویج	۰/۷۰	لوبیا	۰/۸۹
۱۶	لوبیا	۰/۶۶	ذرت علوفه ای	۰/۸۶
۱۷	بادمجان	۰/۵۳	خیار	۰/۸۱
۱۸	کلم	۰/۵۰	بادمجان	۰/۷۲

۱۹	خریزه	۰/۴۸	خریزه	۰/۶۴
۲۰	کدو	۰/۰۶	کدو	۰/۰۶
۲۱	چغندر قند	-	چغندر قند	-
۲۲	آفتابگردان آجیلی	-	آفتابگردان آجیلی	-
۲۳	سورگوم	-	سورگوم	-
۲۴	کدو آجیلی	-	کدو آجیلی	-
۲۵	شیدر	-	شیدر	-

منبع: یافته‌های تحقیق

اگر شاخص مزیت جمعی یزرگتر یک بدست آید، محصول مربوطه در شهرستان مورد بررسی، مزیت نسبی بیشتر از متوسط کل استان یا منطقه خواهد داشت. در واقع این شاخص یک شاخص جامع مزیت نسبی است. بررسی این شاخص برای شهرستان آذرشهر نشان می‌دهد که این شاخص برای ده محصول سیر، لوبیا سبز، نخود، گوجه فرنگی، کلم، پیاز، خیار، فلفل، گندم و سیب زمینی بزرگتر از یک بدست آمده که بیانگر این است که این شهرستان در تولید این محصولات نسبت به متوسط کل استان مزیت بیشتری دارد. بالاترین و پایین‌ترین مزیت نسبی به ترتیب مربوط به سیر و کدو می‌باشد. مزیت نسبی جمعی در شهرستان آذرشهر، در تولید یازده محصول زراعی سیر، لوبیا سبز، نخود، پیاز، کلم، فلفل، گوجه فرنگی، خیار، سیب زمینی، بادمجان، هویج، گندم و جو بیشتر از متوسط منطقه مورد بررسی (دو استان همجوار دریاچه) است. بیشترین و کمترین مزیت نسبی مربوط به ترتیب مربوط به سیر و کدو می‌باشد.

جدول ۵-۲۵- بررسی مزیت جمعی محصولات زراعی شهرستان آذرشهر

مزیت جمعی				
ردیف	نسبت به استان	نسبت به دو استان همجوار		
۱	سیر	۳/۶۶	سیر	۶/۵۹
۲	لوبیا سبز	۱/۷۷	لوبیا سبز	۲/۹۷
۳	نخود	۱/۵۸	نخود	۲/۸۳
۴	گوجه فرنگی	۱/۵۵	پیاز	۲/۲۳
۵	کلم	۱/۴۸	کلم	۱/۹۶
۶	پیاز	۱/۴۷	فلفل	۱/۹۶
۷	خیار	۱/۴۶	گوجه فرنگی	۱/۹۱
۸	فلفل	۱/۳۶	خیار	۱/۸۱
۹	گندم	۱/۳۱	سیب زمینی	۱/۷۲
۱۰	سیب زمینی	۱/۰۰	بادمجان	۱/۴۳
۱۱	بادمجان	۰/۸۳	هویج	۱/۲۲
۱۲	جو	۰/۸۳	گندم	۱/۲۱

۱۳	هندوانه	۰/۷۰	جو	۱/۱۱
۱۴	هویج	۰/۶۹	هندوانه	۰/۸۳
۱۵	خربزه	۰/۶۸	خربزه	۰/۷۷
۱۶	کلزا	۰/۵۵	یونجه	۰/۶۶
۱۷	یونجه	۰/۵۱	کلزا	۰/۴۷
۱۸	ذرت علوفه ای	۰/۳۹	لوبیا	۰/۴۰
۱۹	لوبیا	۰/۲۵	ذرت علوفه ای	۰/۳۸
۲۰	کدو	۰/۲۴	کدو	۰/۲۰
۲۱	چغندر قند	-	چغندر قند	-
۲۲	آفتابگردان آجیلی	-	آفتابگردان آجیلی	-
۲۳	سورگوم	-	سورگوم	-
۲۴	کدو آجیلی	-	کدو آجیلی	-
۲۵	شبدر	-	شبدر	-

منبع: یافته‌های تحقیق

۲-۱-۱-۱-۱ بررسی مزیت نسبی محصولات زراعی اسکو

همانطور که در جدول شماره ۵-۲۶ نشان داده شده است در شهرستان اسکو در مقایسه با استان و منطقه، نه محصول زراعی ذرت علوفه‌ای، کلزا، پیاز، جو، نخود، فلفل، بادمجان، گندم و یونجه دارای مزیت مقیاس بالای یک می‌باشند که بیانگر درجه تمرکز این محصولات در این شهرستان در مقایسه با استان آذربایجان شرقی و منطقه مورد بررسی می‌باشد. در این شهرستان زارعین نسبت به سایر شهرستان‌ها، تمایل بیشتری به کشت این محصولات دارند. بیشترین مزیت مقیاس مربوط به ذرت علوفه‌ای و فلفل است. کمترین مزیت مقیاس مربوط به چغندر قند و کدو آجیلی می‌باشد.

جدول ۵-۲۶- بررسی مزیت مقیاس محصولات زراعی شهرستان اسکو

مزیت مقیاس				
نسبت به استان همجوار		نسبت به استان		ردیف
۹/۴۴	فلفل	۵/۹۶	ذرت علوفه ای	۱
۷/۱۵	کلزا	۵/۸۶	فلفل	۲
۵/۱۲	بادمجان	۵/۰۸	کلزا	۳
۴/۹۸	ذرت علوفه ای	۲/۶۹	جو	۴
۳/۸۴	جو	۲/۳۶	بادمجان	۵
۲/۴۷	نخود	۱/۵۸	یونجه	۶
۲/۱۱	پیاز	۱/۳۳	گندم	۷
۲/۰۲	یونجه	۱/۲۸	پیاز	۸
۱/۳۶	گندم	۱/۰۳	نخود	۹

۱۰	گوجه فرنگی	۰/۴۱	هندوانه	۰/۴۶
۱۱	هندوانه	۰/۳۹	گوجه فرنگی	۰/۴۴
۱۲	خریزه	۰/۲۷	سیب زمینی	۰/۳۴
۱۳	سیب زمینی	۰/۱۶	خریزه	۰/۲۵
۱۴	سیر	۰/۱۰	سیر	۰/۲۴
۱۵	لوبیا	۰/۰۶	هویج	۰/۱۳
۱۶	هویج	۰/۰۶	لوبیا	۰/۱۱
۱۷	سورگوم	-	سورگوم	-
۱۸	کدو آجیلی	-	کدو آجیلی	-
۱۹	چغندر قند	-	چغندر قند	-
۲۰	آفتابگردان آجیلی	-	آفتابگردان آجیلی	-
۲۱	خیار	-	خیار	-
۲۲	کدو	-	کدو	-
۲۳	لوبیا سبز	-	لوبیا سبز	-
۲۴	کلم	-	کلم	-
۲۵	شبدر	-	شبدر	-

منبع: یافته‌های تحقیق

مطابق جدول شماره ۵-۲۷، به بررسی مزیت تولید در شهرستان اسکو پرداخته شد، در این شهرستان در مقایسه با استان، کلزا، ذرت علوفه‌ای، فلفل و جو جزء چهار محصول زراعی هستند که دارای مزیت تولید بالای یک می‌باشند که بیانگر درجه تمرکز این محصولات در این شهرستان در مقایسه با استان آذربایجان شرقی می‌باشد. نتایج در این شهرستان نشان می‌دهد که زارعین نسبت به سایر شهرستان‌ها، تمایل بیشتری به تولید این محصولات دارند. بیشترین درجه تمرکز در این شهرستان مربوط به کلزا و کمترین درجه تمرکز مربوط به هویج است. همچنین شهرستان اسکو در مقایسه با منطقه مورد بررسی، در محصولات فلفل، ذرت علوفه‌ای، کلزا، جو، پیاز، نخود و یونجه دارای درجه تمرکز بزرگتر از یک است که بیانگر این موضوع است که تمایل کشاورزان در این شهرستان به تولید این محصولات زیاد است.

جدول ۵-۲۷- بررسی مزیت تولید محصولات زراعی شهرستان اسکو

مزیت تولید				
نسبت به دو استان همجوار		نسبت به استان		ردیف
۴/۳۶	فلفل	۲/۹۴	کلزا	۱
۴/۳۰	کلزا	۲/۵۷	ذرت علوفه ای	۲
۲/۴۳	ذرت علوفه ای	۲/۰۹	فلفل	۳
۲/۳۶	جو	۱/۳۳	جو	۴
۱/۸۵	نخود	۰/۷۶	یونجه	۵

۶	گندم	۰/۶۲	یونجه	۱/۲۹
۷	نخود	۰/۵۷	پیاز	۱/۲۳
۸	پیاز	۰/۵۳	گندم	۰/۸۶
۹	بادمجان	۰/۲۰	بادمجان	۰/۶۰
۱۰	گوجه فرنگی	۰/۱۸	گوجه فرنگی	۰/۲۷
۱۱	هندوانه	۰/۱۷	هندوانه	۰/۲۴
۱۲	خریزه	۰/۱۲	سیر	۰/۲۰
۱۳	سیر	۰/۰۶	خریزه	۰/۱۶
۱۴	سیب زمینی	۰/۰۵	سیب زمینی	۰/۱۵
۱۵	لوبیا	۰/۰۲	لوبیا	۰/۰۶
۱۶	هویج	۰/۰۲	هویج	۰/۰۶
۱۷	سورگوم	-	سورگوم	-
۱۸	کدو آجیلی	-	کدو آجیلی	-
۱۹	چغندر قند	-	چغندر قند	-
۲۰	آفتابگردان آجیلی	-	آفتابگردان آجیلی	-
۲۱	خیار	-	خیار	-
۲۲	کدو	-	کدو	-
۲۳	لوبیا سبز	-	لوبیا سبز	-
۲۴	کلم	-	کلم	-
۲۵	شبدر	-	شبدر	-

منبع: یافته‌های تحقیق

شاخص مزیت کارایی برای شهرستان اسکو محاسبه گردید. نتایج در جدول شماره ۵-۲۸ نشان می‌دهد، در این شهرستان هیچ محصولی دارای مزیت کارایی نمی‌باشد. برای محصولات نخود، کلزا، جو، گندم، لوبیا و فلفل متوسط عملکرد نسبت به سایر محصولات زراعی در شهرستان به ترتیب ۰/۰۸، ۰/۰۷، ۰/۱۶، ۰/۰۸، ۰/۰۵۳، ۰/۲۴ و برای استان به ترتیب ۰/۱۴، ۰/۱۳، ۰/۳۲، ۰/۴۲، ۰/۲۰ و ۰/۶۹ می‌باشد. این محصولات در شهرستان دارای عملکردی نزدیک به عملکرد استان هستند و کارایی آنها تفاوت معنی داری از کارایی استان ندارد. متوسط عملکرد این محصولات نسبت به سایر محصولات زراعی پایین است و همچنین در منطقه نیز عملکرد ضعیفی نسبت به سایر محصولات زراعی دارند. متوسط عملکرد در شهرستان برای ذرت علوفه‌ای، پیاز، گوجه فرنگی، سیب زمینی، خربزه و هویج به ترتیب ۲/۱۸، ۲/۰۵، ۲/۰۵، ۱/۲۲، ۱/۴۶، ۱/۴۶، و متوسط عملکرد در استان به ترتیب ۵/۰۷، ۴/۹۲، ۴/۶۵، ۳/۷۲، ۳/۲۲ و ۵/۰۲ می‌باشد. این محصولات در شهرستان دارای عملکرد بالایی هستند اما عملکرد محصولات در استان نسبت به شهرستان بیشتر است. این شش محصول زراعی متوسط عملکرد بیشتری نسبت به سایر محصولات زراعی دارند و همچنین دارای عملکرد بیشتری نسبت به سایر محصولات زراعی در منطقه هستند و کمتر بودن مزیت

کارایی نسبت به دو استان همجوار ناشی از کم بودن عملکرد نسبت به عملکرد این محصولات در منطقه است.

جدول ۵-۲۸- بررسی مزیت کارایی محصولات زراعی شهرستان اسکو

مزیت کارایی				
ردیف	نسبت به استان		نسبت به دو استان همجوار	
۱	سیر	۰/۶۱	سیر	۰/۸۲
۲	کلزا	۰/۵۸	نخود	۰/۷۵
۳	لوبیا سبز	۰/۵۶	یونجه	۰/۶۴
۴	نخود	۰/۵۰	گندم	۰/۶۳
۵	جو	۰/۴۹	گوجه فرنگی	۰/۶۲
۶	گندم	۰/۴۷	جو	۰/۶۱
۷	خریزه	۰/۴۶	خریزه	۰/۶۱
۸	گوجه فرنگی	۰/۴۴	پیاز	۰/۵۸
۹	هندوانه	۰/۴۴	لوبیا	۰/۵۳
۱۰	ذرت علوفه ای	۰/۴۳	هندوانه	۰/۵۲
۱۱	پیاز	۰/۴۲	ذرت علوفه ای	۰/۴۹
۱۲	لوبیا	۰/۳۹	فلفل	۰/۴۶
۱۳	فلفل	۰/۳۶	سیب زمینی	۰/۴۵
۱۴	سیب زمینی	۰/۳۳	هویج	۰/۴۲
۱۵	هویج	۰/۲۹	کلزا	۰/۲۹
۱۶	بادمجان	۰/۰۹	بادمجان	۰/۱۲
۱۷	سورگوم	-	سورگوم	-
۱۸	کدو آجیلی	-	کدو آجیلی	-
۱۹	چغندر قند	-	چغندر قند	-
۲۰	آفتابگردان آجیلی	-	آفتابگردان آجیلی	-
۲۱	خیار	-	خیار	-
۲۲	کدو	-	کدو	-
۲۳	لوبیا سبز	-	لوبیا سبز	-
۲۴	کلم	-	کلم	-
۲۵	شبدر	-	شبدر	-

منبع: یافته‌های تحقیق

در نهایت شاخص مزیت جمعی محاسبه می‌گردد. بررسی این شاخص برای شهرستان اسکو در جدول شماره ۵-۲۹ نشان می‌دهد، این شاخص در چهار محصول کلزا، ذرت علوفه‌ای، فلفل و جو بزرگتر از یک بدست آمده که بیانگر این است که این شهرستان در تولید این محصولات نسبت به متوسط کل استان مزیت بیشتری دارد. بالاترین و پایین‌ترین مزیت نسبی به ترتیب مربوط به کلزا و هویج می‌باشد. مزیت نسبی جمعی در این شهرستان، در تولید

هفت محصول زراعی کلزا، ذرت علوفه‌ای، فلفل، جو، نخود، پیاز و یونجه بیشتر از متوسط منطقه مورد بررسی (دو استان همجوار دریاچه) است. بیشترین و کمترین مزیت نسبی مربوط به ترتیب مربوط به فلفل و هویج می‌باشد.

جدول ۵-۲۹- بررسی مزیت کارایی محصولات زراعی شهرستان اسکو

مزیت جمعی				
ردیف	نسبت به استان		نسبت به دو استان همجوار	
۱	کلزا	۱/۷۲	فلفل	۲/۰۹
۲	ذرت علوفه ای	۱/۶۰	ذرت علوفه ای	۱/۵۶
۳	فلفل	۱/۴۴	جو	۱/۵۴
۴	جو	۱/۱۵	کلزا	۱/۴۴
۵	یونجه	۰/۸۹	نخود	۱/۳۶
۶	گندم	۰/۷۹	یونجه	۱/۱۴
۷	نخود	۰/۷۶	پیاز	۱/۱۱
۸	پیاز	۰/۷۳	گندم	۰/۹۳
۹	بادمجان	۰/۴۵	بادمجان	۰/۷۸
۱۰	گوجه فرنگی	۰/۴۲	گوجه فرنگی	۰/۵۲
۱۱	هندوانه	۰/۴۱	هندوانه	۰/۴۹
۱۲	خریزه	۰/۳۵	سیر	۰/۴۵
۱۳	سیر	۰/۲۵	خریزه	۰/۳۹
۱۴	سیب زمینی	۰/۲۳	سیب زمینی	۰/۳۹
۱۵	لوبیا	۰/۱۵	لوبیا	۰/۲۴
۱۶	هویج	۰/۱۳	هویج	۰/۲۴
۱۷	سورگوم	-	سورگوم	-
۱۸	کدو آجیلی	-	کدو آجیلی	-
۱۹	چغندر قند	-	چغندر قند	-
۲۰	آفتابگردان آجیلی	-	آفتابگردان آجیلی	-
۲۱	خیار	-	خیار	-
۲۲	کدو	-	کدو	-
۲۳	لوبیا سبز	-	لوبیا سبز	-
۲۴	کلم	-	کلم	-
۲۵	شیدر	-	شیدر	-

۳-۱-۱-۱-۱ بررسی مزیت نسبی محصولات زراعی بناب

طبق جدول شماره ۵-۳۰ در شهرستان بناب در مقایسه با استان، هویج، پیاز، گوجه فرنگی، نخود، فلفل، خیار، جو، گندم، سیب زمینی، جزو محصولاتی هستند که دارای مزیت مقیاس بالای یک می‌باشند که بیانگر درجه تمرکز

این محصولات در این شهرستان در مقایسه با استان آذربایجان شرقی می‌باشد. نتایج در این شهرستان نشان می‌دهد که زارعین نسبت به سایر شهرستان‌ها، تمایل بیشتری به کشت این نه محصول زراعی دارند. کمترین درجه تمرکز در این شهرستان مربوط به یونجه، لوبیا، کلزا است. همچنین شهرستان بنای در مقایسه با منطقه مورد بررسی در دوازده محصول زراعی شامل هویج، پیاز، گوجه فرنگی، نخود، فلفل، خیار، جو، گندم، سیب زمینی، لوبیا سبز، سیر و بادمجان دارای درجه تمرکز بزرگتر از یک است، که حاکی از وجود مزیت مقیاس در این محصولات می‌باشد و تمایل کشاورزان در این شهرستان به کشت این محصولات بسیار است.

جدول ۵-۳۰- بررسی مزیت مقیاس محصولات زراعی شهرستان بناب

مزیت مقیاس				
ردیف	نسبت به استان		نسبت به دو استان همجوار	
۱	هویج	۱۱/۰۲	هویج	۲۳/۸۵
۲	پیاز	۳/۴۰	پیاز	۵/۶۱
۳	گوجه فرنگی	۲/۳۶	نخود	۵/۰۴
۴	نخود	۲/۱۰	فلفل	۳/۰۷
۵	فلفل	۱/۹۱	گوجه فرنگی	۲/۵۶
۶	خیار	۱/۵۵	سیب زمینی	۲/۲۳
۷	جو	۱/۵۵	خیار	۲/۲۲
۸	گندم	۱/۲۸	جو	۲/۲۱
۹	سیب زمینی	۱/۰۳	بادمجان	۲/۰۸
۱۰	بادمجان	۰/۹۶	لوبیا سبز	۱/۵۱
۱۱	لوبیا سبز	۰/۸۸	گندم	۱/۳۰
۱۲	کدو	۰/۸۶	سیر	۱/۰۵
۱۳	سیر	۰/۴۴	کدو	۰/۷۰
۱۴	کلم	۰/۳۷	کلم	۰/۳۴
۱۵	ذرت علوفه ای	۰/۳۱	یونجه	۰/۲۷
۱۶	یونجه	۰/۲۱	ذرت علوفه ای	۰/۲۶
۱۷	لوبیا	۰/۱۱	لوبیا	۰/۲۱
۱۸	کلزا	۰/۱۰	کلزا	۰/۱۳
۱۹	سورگوم	-	سورگوم	-
۲۰	کدو آجیلی	-	کدو آجیلی	-
۲۱	چغندر قند	-	چغندر قند	-
۲۲	آفتابگردان آجیلی	-	آفتابگردان آجیلی	-
۲۳	هندوانه	-	هندوانه	-
۲۴	خریزه	-	خریزه	-
۲۵	شبدر	-	شبدر	-

منبع: یافته‌های تحقیق

در جدول ۵-۳۱ به بررسی مزیت تولید در شهرستان بناب پرداختیم، در این شهرستان در مقایسه با استان، هویج، پیاز، گوجه فرنگی، نخود، خیار، جو، گندم، فلفل و سیب زمینی جزو نه محصول زراعی هستند که دارای مزیت تولید بالای یک می‌باشند که بیانگر درجه تمرکز این محصولات در این شهرستان در مقایسه با استان آذربایجان شرقی می‌باشد. نتایج در این شهرستان نشان می‌دهد که زارعین نسبت به سایر شهرستان‌ها، تمایل بیشتری به تولید این محصولات دارند. بیشترین درجه تمرکز در این شهرستان مربوط به هویج و کمترین درجه تمرکز مربوط به لوبیا است. همچنین شهرستان بناب در مقایسه با منطقه مورد بررسی، در محصولات هویج، پیاز، گوجه فرنگی، نخود، خیار، جو، گندم، فلفل، سیب زمینی، بادمجان، لوبیا سبز و سیر دارای درجه تمرکز بزرگتر از یک است که بیانگر این موضوع است که تمایل کشاورزان در این شهرستان به تولید این محصولات زیاد است.

جدول ۵-۳۱- بررسی مزیت تولید محصولات زراعی شهرستان بناب

مزیت تولید				
نسبت به دو استان همجوار		نسبت به استان		ردیف
۳۹/۶۱	هویج	۱۲/۷۰	هویج	۱
۹/۷۲	پیاز	۴/۲۳	پیاز	۲
۹/۲۲	نخود	۳/۲۲	گوجه فرنگی	۳
۴/۹۰	گوجه فرنگی	۲/۸۶	نخود	۴
۳/۶۳	سیب زمینی	۲/۲۵	خیار	۵
۳/۴۴	خیار	۱/۸۶	جو	۶
۳/۳۱	جو	۱/۸۲	گندم	۷
۲/۸۴	بادمجان	۱/۳۱	فلفل	۸
۲/۷۴	فلفل	۱/۲۲	سیب زمینی	۹
۲/۵۱	گندم	۰/۹۷	بادمجان	۱۰
۱/۶۳	لوبیا سبز	۰/۷۸	کدو	۱۱
۱/۶۰	سیر	۰/۵۸	لوبیا سبز	۱۲
۰/۵۸	کدو	۰/۴۹	سیر	۱۳
۰/۵۴	کلم	۰/۳۱	ذرت علوفه ای	۱۴
۰/۳۶	کلزا	۰/۳۱	کلم	۱۵
۰/۳۵	یونجه	۰/۲۵	کلزا	۱۶
۰/۳۰	ذرت علوفه ای	۰/۲۱	یونجه	۱۷
۰/۲۶	کدو	۰/۱۰	لوبیا	۱۸
-	سورگوم	-	سورگوم	۱۹
-	کدو آجیلی	-	کدو آجیلی	۲۰
-	چغندر قند	-	چغندر قند	۲۱

۲۲	آفتابگردان آجیلی	-	آفتابگردان آجیلی	-
۲۳	هندوانه	-	هندوانه	-
۲۴	خریزه	-	خریزه	-
۲۵	شبدر	-	شبدر	-

منبع: یافته‌های تحقیق

همانطور که در جدول شماره ۵-۳۲ نشان داده شده است، در شهرستان بناب نسبت به استان آذربایجان شرقی، سبزه محصول زراعی کلزا، خیار، گندم، گوجه فرنگی، نخود، پیاز، جو، سیب زمینی، هویج، سیر، یونجه، ذرت، بادمجان دارای عملکرد بالای یک هستند که نشان دهنده‌ی کارایی در عملکرد این محصولات نسبت به استان است. بیشترین و کمترین مزیت به ترتیب مربوط به کلزا و لوبیا سبز است. برای محصولات لوبیا، لوبیا سبز، فلفل و کدو متوسط عملکرد در شهرستان نسبت به سایر محصولات به ترتیب ۰/۱۹، ۰/۶۶، ۰/۴۷ و ۱/۵۹ و متوسط عملکرد در استان به ترتیب ۱/۲، ۰/۶۹، ۵/۰۲ و ۱/۷۵ می‌باشد. عملکرد این محصولات در شهرستان نزدیک به عملکرد استان است و محصولاتی با عملکرد پایین نسبت به سایر محصولات زراعی هستند. متوسط عملکرد کلم در شهرستان و استان به ترتیب ۳/۵۷ و ۴/۲۲ می‌باشد. این محصول عملکرد بالایی نسبت به سایر محصولات زراعی در شهرستان و استان است و کمتر بودن مزیت کارایی ناشی از کم بودن عملکرد نسبت به استان است. در مقایسه با دو استان همجوار دریاچه، شانزده محصول گندم، گوجه فرنگی، نخود، پیاز، جو، سیب زمینی، هویج، سیر، یونجه، ذرت، بادمجان، کلزا، خیار، ذرت علوفه‌ای، لوبیا و لوبیا سبز دارای کارایی بزرگتر از یک می‌باشند که حاکی از بالا بودن متوسط عملکرد این محصولات نسبت به منطقه است. بر اساس مزیت کارایی گندم در جایگاه اول و کدو در جایگاه آخر قرار دارند. متوسط عملکرد کدو و فلفل در منطقه به ترتیب ۱/۹۰ و ۰/۵۳ می‌باشد. عملکرد این دو محصول در شهرستان به عملکرد در منطقه مورد بررسی نزدیک است و نسبت به عملکرد منطقه ضعیف نمی‌باشند.

جدول ۵-۳۲- بررسی مزیت کارایی محصولات زراعی شهرستان بناب

مزیت کارایی				
ردیف	نسبت به استان		نسبت به دو استان همجوار	
۱	کلزا	۲/۶۱	گندم	۱/۹۲
۲	خیار	۱/۴۵	گوجه فرنگی	۱/۹۱
۳	گندم	۱/۴۲	نخود	۱/۸۳
۴	گوجه فرنگی	۱/۳۷	پیاز	۱/۷۳
۵	نخود	۱/۳۶	هویج	۱/۶۶
۶	پیاز	۱/۲۵	سیب زمینی	۱/۶۳
۷	جو	۱/۲۱	کلم	۱/۶۱
۸	سیب زمینی	۱/۱۹	خیار	۱/۵۵

۹	هویج	۱/۱۵	سیر	۱/۵۲
۱۰	سیر	۱/۱۳	جو	۱/۵۰
۱۱	یونجه	۱/۰۴	بادمجان	۱/۳۶
۱۲	ذرت علوفه ای	۱/۰۱	یونجه	۱/۳۲
۱۳	بادمجان	۱/۰۰	کلزا	۱/۳۱
۱۴	لوبیا	۰/۹۵	لوبیا	۱/۲۸
۱۵	کدو	۰/۹۰	ذرت علوفه ای	۱/۱۴
۱۶	کلم	۰/۸۵	لوبیا سبز	۱/۰۸
۱۷	فلفل	۰/۶۹	فلفل	۰/۸۹
۱۸	لوبیا سبز	۰/۶۶	کدو	۰/۸۴
۱۹	سورگوم	-	سورگوم	-
۲۰	کدو آجیلی	-	کدو آجیلی	-
۲۱	چغندر قند	-	چغندر قند	-
۲۲	آفتابگردان آجیلی	-	آفتابگردان آجیلی	-
۲۳	هندوانه	-	هندوانه	-
۲۴	خریزه	-	خریزه	-
۲۵	شبدر	-	شبدر	-

منبع: یافته‌های تحقیق

آخرین شاخصی که برای شهرستان بناب محاسبه گردید در جدول زیر نشان داده شده است. این شاخص در نه محصول هویج، پیاز، خیار، گوجه فرنگی، نخود، خیار، جو، گندم، فلفل و سیب زمینی بزرگتر از یک بدست آمده که بیانگر این است که این شهرستان در تولید این محصولات نسبت به متوسط کل استان مزیت بیشتری دارد. بالاترین و پایین‌ترین مزیت نسبی به ترتیب مربوط به هویج و لوبیا می‌باشد. مزیت نسبی جمعی در این شهرستان، در تولید دوازده محصول زراعی هویج، پیاز، خیار، گوجه فرنگی، نخود، خیار، جو، گندم، سیب زمینی، بادمجان، لوبیا و لوبیا سبز بیشتر از متوسط منطقه مورد بررسی (دو استان همجوار دریاچه) است. بیشترین و کمترین مزیت نسبی مربوط به ترتیب مربوط به هویج و کلزا می‌باشد.

جدول ۵-۳۳- بررسی مزیت جمعی محصولات زراعی شهرستان بناب

مزیت جمعی				
ردیف	نسبت به استان		نسبت به دو استان همجوار	
۱	هویج	۳/۵۶	هویج	۶/۲۹
۲	پیاز	۲/۰۶	پیاز	۳/۱۲
۳	گوجه فرنگی	۱/۷۹	نخود	۳/۰۴
۴	نخود	۱/۶۹	گوجه فرنگی	۲/۲۱
۵	خیار	۱/۵۰	سیب زمینی	۱/۹۱

۱/۸۵	خیار	۱/۳۷	جو	۶
۱/۸۲	جو	۱/۳۵	گندم	۷
۱/۶۹	بادمجان	۱/۱۴	لفل	۸
۱/۶۵	لفل	۱/۱۱	سیب زمینی	۹
۱/۵۸	گندم	۰/۹۸	بادمجان	۱۰
۱/۲۸	لوبیا سبز	۰/۸۸	کدو	۱۱
۱/۲۷	سیر	۰/۷۶	لوبیا سبز	۱۲
۰/۷۶	کدو	۰/۷۰	سیر	۱۳
۰/۷۴	کلم	۰/۵۶	ذرت علوفه ای	۱۴
۰/۶۰	یونجه	۰/۵۶	کلم	۱۵
۰/۵۴	ذرت علوفه ای	۰/۵۰	کلزا	۱۶
۰/۵۱	لوبیا	۰/۴۷	یونجه	۱۷
۰/۴۲	کلزا	۰/۳۲	لوبیا	۱۸
-	سورگوم	-	سورگوم	۱۹
-	کدو آجیلی	-	کدو آجیلی	۲۰
-	چغندر قند	-	چغندر قند	۲۱
-	آفتابگردان آجیلی	-	آفتابگردان آجیلی	۲۲
-	هندوانه	-	هندوانه	۲۳
-	خریزه	-	خریزه	۲۴
-	شبدر	-	شبدر	۲۵

منبع: یافته‌های تحقیق

۴-۱-۱-۱-۱ بررسی مزیت نسبی محصولات زراعی شبستر

همانطور که در جدول شماره ۵-۳۴ نشان داده شده است در شهرستان شبستر در مقایسه با استان و منطقه، ده محصول زراعی بادمجان، نخود، کدو، لوبیا سبز، گوجه فرنگی، فلفل، گندم، پیاز، جو و کلم دارای مزیت مقیاس بالای یک می‌باشند که بیانگر درجه تمرکز این محصولات در این شهرستان در مقایسه با استان آذربایجان شرقی و منطقه مورد بررسی می‌باشد. در این شهرستان زارعین نسبت به سایر شهرستان‌ها، تمایل بیشتری به کشت این محصولات دارند. بیشترین مزیت مقیاس مربوط به بادمجان و نخود است. کمترین مزیت مقیاس مربوط به لوبیا و سیر می‌باشد.

جدول ۵-۳۴- بررسی مزیت مقیاس محصولات زراعی شهرستان شبستر

مزیت مقیاس				
نسبت به دو استان همجوار		نسبت به استان		ردیف
۲۶/۴۷	بادمجان	۱۲/۲۱	بادمجان	۱
۲۳/۴۶	نخود	۹/۷۸	نخود	۲

۳	لوبیا سبز	۸/۳۷	لوبیا سبز	۱۴/۴۳
۴	کدو	۷/۳۰	کدو	۵/۹۲
۵	گوجه فرنگی	۳/۳۱	فلفل	۴/۵۶
۶	فلفل	۲/۸۳	گوجه فرنگی	۳/۶۰
۷	گندم	۲/۱۱	پیاز	۲/۸۲
۸	پیاز	۱/۷۱	جو	۲/۲۱
۹	جو	۱/۵۵	گندم	۲/۱۵
۱۰	کلم	۱/۴۵	کلم	۱/۳۴
۱۱	یونجه	۰/۵۲	یونجه	۰/۶۶
۱۲	ذرت علوفه ای	۰/۴۱	کلزا	۰/۴۹
۱۳	کلزا	۰/۳۵	ذرت علوفه ای	۰/۳۴
۱۴	سیر	۰/۰۷	سیر	۰/۱۷
۱۵	لوبیا	۰/۰۵	لوبیا	۰/۱۰
۱۶	سورگوم	-	سورگوم	-
۱۷	کدو آجیلی	-	کدو آجیلی	-
۱۸	چغندر قند	-	چغندر قند	-
۱۹	آفتابگردان آجیلی	-	آفتابگردان آجیلی	-
۲۰	هندوانه	-	هندوانه	-
۲۱	خریزه	-	خریزه	-
۲۲	خیار	-	خیار	-
۲۳	سیب زمینی	-	سیب زمینی	-
۲۴	هویج	-	هویج	-
۲۵	شبدر	-	شبدر	-

منبع: یافته‌های تحقیق

مزیت تولید برای محصولات زراعی در شهرستان شبستر در جدول ۵-۳۵ آمده است. در این شهرستان در مقایسه با استان، بادمجان، نخود، لوبیا سبز، کدو، گوجه فرنگی، فلفل، گندم، پیاز و جو جزو نه محصولی هستند که دارای مزیت تولید بالای یک می‌باشند و زارعین نسبت به سایر شهرستان‌ها، تمایل بیشتری به تولید این محصولات دارند. بیشترین درجه تمرکز در این شهرستان مربوط به بادمجان و کمترین درجه تمرکز مربوط به لوبیا و سیر است. همچنین شهرستان شبستر در مقایسه با منطقه مورد بررسی در برخی محصولاتی که دارای درجه تمرکز بزرگتر از یک است شامل کدو، بادمجان، نخود، لوبیا سبز، گوجه فرنگی، فلفل، گندم، پیاز، جو و کلم می‌باشد، که بیانگر این موضوع است که تمایل کشاورزان در این شهرستان به تولید این محصولات زیاد است.

جدول ۵-۳۵- بررسی مزیت تولید محصولات زراعی شهرستان شبستر

مزیت تولید

ردیف	نسبت به استان	نسبت به دو استان همجوار
۱	بادمجان	۸/۴۷
۲	نخود	۷/۶۰
۳	لوبیا سبز	۴/۴۹
۴	کدو	۴/۰۵
۵	گوجه فرنگی	۱/۸۲
۶	گندم	۱/۴۳
۷	فلفل	۱/۳۷
۸	جو	۱/۱۱
۹	پیاز	۱/۰۰
۱۰	کلم	۰/۵۹
۱۱	یونجه	۰/۲۹
۱۲	کلزا	۰/۲۵
۱۳	ذرت علوفه ای	۰/۲۴
۱۴	سیر	۰/۰۴
۱۵	لوبیا	۰/۰۳
۱۶	سورگوم	-
۱۷	کدو آجیلی	-
۱۸	چغندر قند	-
۱۹	آفتابگردان آجیلی	-
۲۰	هندوانه	-
۲۱	خربزه	-
۲۲	خیار	-
۲۳	سیب زمینی	-
۲۴	هویج	-
۲۵	شیدر	-

منبع: یافته‌های تحقیق

مطابق جدول شماره ۵-۳۶، شاخص مزیت کارایی برای شهرستان شبستر محاسبه گردید. نتایج نشان می‌دهد، در این شهرستان هیچ محصولی دارای مزیت کارایی نمی‌باشد. برای محصولات نخود، کلزا، جو، گندم، لوبیا، لوبیاس سبز، یونجه و فلفل متوسط عملکرد نسبت به سایر محصولات زراعی در شهرستان به ترتیب ۰/۱۱، ۰/۰۹، ۰/۲۳، ۰/۲۸، ۰/۱۳، ۰/۵۳، ۰/۵۰، ۰/۳۳ و برای استان به ترتیب ۰/۱۴، ۰/۱۳، ۰/۳۲، ۰/۴۲، ۰/۲۰، ۱، ۰/۸۷ و ۰/۶۹ می‌باشد. این محصولات در شهرستان دارای عملکردی نزدیک به عملکرد استان هستند و کارایی آنها تفاوت معنی داری از کارایی استان ندارد. متوسط عملکرد این محصولات نسبت به سایر محصولات زراعی پایین است. عملکرد در شهرستان شبستر و استان برای سیر به ترتیب ۰/۸۷، ۱/۶۱ و برای کدو به ترتیب ۰/۹۴، ۱/۷۵ می‌باشد، عملکرد این

دو محصول در شبستر نسبت به استان ضعیف است. متوسط عملکرد در شهرستان برای ذرت علوفه‌ای، پیاز، گوجه فرنگی و کلم به ترتیب ۲/۹۳، ۲/۸۹، ۲/۵۵، ۱/۷۱، و متوسط عملکرد در استان به ترتیب ۵/۰۷، ۴/۹۲، ۴/۶۵، ۴/۲۲ می‌باشد. این محصولات در شهرستان دارای عملکرد بالایی هستند اما عملکرد محصولات در استان نسبت به شهرستان بیشتر است. این پنج محصول زراعی متوسط عملکرد بیشتری نسبت به سایر محصولات زراعی دارند. نخود در شهرستان شبستر متوسط عملکرد بالایی نسبت به منطقه (دو استان همجوار) دارد و دارای مزیت کارایی بیشتر از یک است. نخود، کلزا، جو، گندم، لوبیا، لوبیاس سبز، یونجه، سیر، کدو و فلفل در منطقه نیز عملکرد ضعیفی نسبت به سایر محصولات زراعی دارند. ذرت علوفه‌ای، پیاز، گوجه فرنگی و کلم دارای عملکرد بیشتری نسبت به سایر محصولات زراعی در شهرستان و منطقه هستند و کمتر بودن مزیت کارایی ناشی از کم بودن عملکرد نسبت به عملکرد این محصولات در منطقه است.

جدول ۵-۳۶- بررسی مزیت کارایی محصولات زراعی شهرستان شبستر

مزیت کارایی				
ردیف	نسبت به استان		نسبت به دو استان همجوار	
۱	نخود	۰/۷۸	نخود	۱/۰۴
۲	کلزا	۰/۷۲	بادمجان	۰/۹۴
۳	جو	۰/۷۲	گندم	۰/۹۲
۴	بادمجان	۰/۶۹	جو	۰/۸۹
۵	گندم	۰/۶۸	لوبیا	۰/۸۷
۶	لوبیا	۰/۶۵	لوبیا سبز	۰/۸۷
۷	پیاز	۰/۵۹	پیاز	۰/۸۲
۸	یونجه	۰/۵۸	کلم	۰/۷۷
۹	ذرت علوفه ای	۰/۵۸	گوجه فرنگی	۰/۷۷
۱۰	گوجه فرنگی	۰/۵۵	سیر	۰/۷۳
۱۱	کدو	۰/۵۵	یونجه	۰/۷۳
۱۲	سیر	۰/۵۴	ذرت علوفه ای	۰/۶۵
۱۳	لوبیا سبز	۰/۵۴	فلفل	۰/۶۳
۱۴	فلفل	۰/۴۸	کدو	۰/۵۱
۱۵	کلم	۰/۴۰	کلزا	۰/۳۶
۱۶	سورگوم	-	سورگوم	-
۱۷	کدو آجیلی	-	کدو آجیلی	-
۱۸	چغندر قند	-	چغندر قند	-
۱۹	آفتابگردان آجیلی	-	آفتابگردان آجیلی	-
۲۰	هندوانه	-	هندوانه	-
۲۱	خریزه	-	خریزه	-

۲۲	خیار	-	خیار	-
۲۳	سیب زمینی	-	سیب زمینی	-
۲۴	هویج	-	هویج	-
۲۵	شیدر	-	شیدر	-

منبع: یافته‌های تحقیق

آخرین شاخصی که برای شهرستان شبستر محاسبه گردید در جدول شماره ۵-۳۷ نشان داده شده است. این شاخص در نه محصول بادمجان، نخود، لوبیا سبز، کدو، گوجه فرنگی، فلفل، گندم، پیاز، و جو بزرگتر از یک بدست آمده که بیانگر این است که این شهرستان در تولید این محصولات نسبت به متوسط کل استان مزیت بیشتری دارد. بالاترین و پایین‌ترین مزیت نسبی به ترتیب مربوط به کدو و لوبیا می‌باشد. مزیت نسبی جمعی در این شهرستان، در تولید ده محصول زراعی بادمجان، نخود، لوبیا سبز، کدو، گوجه فرنگی، فلفل، گندم، پیاز، جو و کلم بیشتر از متوسط منطقه مورد بررسی (دو استان همجوار دریاچه) است. بیشترین و کمترین مزیت نسبی مربوط به ترتیب مربوط به بادمجان و لوبیا می‌باشد.

جدول ۵-۳۷- بررسی مزیت جمعی محصولات زراعی شهرستان شبستر

مزیت جمعی				
ردیف	نسبت به استان		نسبت به دو استان همجوار	
۱	بادمجان	۲/۹۱	بادمجان	۴/۹۹
۲	نخود	۲/۷۶	نخود	۴/۹۵
۳	لوبیا سبز	۲/۱۲	لوبیا سبز	۳/۵۵
۴	کدو	۲/۰۱	کدو	۱/۷۴
۵	گوجه فرنگی	۱/۳۵	فلفل	۱/۶۹
۶	گندم	۱/۲۰	گوجه فرنگی	۱/۶۶
۷	فلفل	۱/۱۷	پیاز	۱/۵۲
۸	جو	۱/۰۵	جو	۱/۴۱
۹	پیاز	۱/۰۰	گندم	۱/۴۰
۱۰	کلم	۰/۷۷	کلم	۱/۰۲
۱۱	یونجه	۰/۵۵	یونجه	۰/۷۰
۱۲	کلزا	۰/۵۰	ذرت علوفه ای	۰/۴۷
۱۳	ذرت علوفه ای	۰/۴۹	کلزا	۰/۴۲
۱۴	سیر	۰/۱۹	سیر	۰/۳۵
۱۵	لوبیا	۰/۱۹	لوبیا	۰/۳۰
۱۶	سورگوم	-	سورگوم	-
۱۷	کدو آجیلی	-	کدو آجیلی	-
۱۸	چغندر قند	-	چغندر قند	-

۱۹	آفتابگردان آجیلی	-	آفتابگردان آجیلی	-
۲۰	هندوانه	-	هندوانه	-
۲۱	خریزه	-	خریزه	-
۲۲	خیار	-	خیار	-
۲۳	سیب زمینی	-	سیب زمینی	-
۲۴	هویج	-	هویج	-
۲۵	شبدر	-	شبدر	-

منبع: یافته‌های تحقیق

۵-۱-۱-۱-۱ بررسی مزیت نسبی محصولات زراعی عجبشیر

مطابق جدول ۵-۳۸، در شهرستان عجبشیر در مقایسه با استان، سیر، لوبیا سبز، سیب زمینی، کدو، پیاز، خیار و خربزه جزو محصولاتی هستند که دارای مزیت مقیاس بالای یک می‌باشند که بیانگر درجه تمرکز این محصولات در این شهرستان در مقایسه با استان آذربایجان شرقی می‌باشد. نتایج در این شهرستان نشان می‌دهد که زارعین نسبت به سایر شهرستان‌ها، تمایل بیشتری به کشت این نه محصول زراعی دارند. کمترین درجه تمرکز در این شهرستان مربوط به ذرت علوفه‌ای است. همچنین شهرستان عجبشیر در مقایسه با منطقه مورد بررسی در نه محصول زراعی شامل سیر، لوبیا سبز، سیب زمینی، کدو، پیاز، خیار، خربزه و هویج دارای درجه تمرکز بزرگتر از یک است، که حاکی از وجود مزیت مقیاس در این محصولات می‌باشد و تمایل کشاورزان در این شهرستان به کشت این محصولات بسیار است.

جدول ۵-۳۸- بررسی مزیت مقیاس محصولات زراعی شهرستان عجبشیر

مزیت مقیاس				
ردیف	نسبت به استان		نسبت به دو استان همجوار	
۱	سیر	۶/۵۲	سیر	۱۵/۷۰
۲	لوبیا سبز	۵/۵۳	لوبیا سبز	۹/۵۴
۳	سیب زمینی	۳/۳۱	سیب زمینی	۷/۱۶
۴	کدو	۲/۹۸	پیاز	۴/۲۵
۵	پیاز	۲/۵۷	خیار	۲/۷۶
۶	خیار	۱/۹۳	کدو	۲/۴۲
۷	خریزه	۱/۷۱	نخود	۱/۷۴
۸	نخود	۰/۷۳	خریزه	۱/۶۰
۹	هویج	۰/۶۱	هویج	۱/۳۱
۱۰	گندم	۰/۴۷	بادمجان	۰/۷۲
۱۱	گوجه فرنگی	۰/۴۷	هندوانه	۰/۵۲
۱۲	هندوانه	۰/۴۴	گوجه فرنگی	۰/۵۱

۱۳	بادمجان	۰/۳۳	گندم	۰/۴۸
۱۴	جو	۰/۲۹	جو	۰/۴۱
۱۵	ذرت علوفه ای	۰/۱۳	یونجه	۰/۱۵
۱۶	یونجه	۰/۱۲	لوبیا	۰/۱۴
۱۷	لوبیا	۰/۰۸	ذرت علوفه ای	۰/۱۱
۱۸	سورگوم	-	سورگوم	-
۱۹	کدو آجیلی	-	کدو آجیلی	-
۲۰	چغندر قند	-	چغندر قند	-
۲۱	آفتابگردان آجیلی	-	آفتابگردان آجیلی	-
۲۲	کلزا	-	کلزا	-
۲۳	کلم	-	کلم	-
۲۴	فلفل	-	فلفل	-
۲۵	شبدر	-	شبدر	-

منبع: یافته‌های تحقیق

مطابق جدول شماره ۵-۳۹، به بررسی مزیت تولید در شهرستان عجبشیر پرداختیم، در این شهرستان در مقایسه با استان، سیر، لوبیا سبز، سیب زمینی، پیاز، کدو، خیار و خربزه جزو نه محصول زراعی هستند که دارای مزیت تولید بالای یک می‌باشند که بیانگر درجه تمرکز این محصولات در این شهرستان در مقایسه با استان آذربایجان شرقی می‌باشد. نتایج در این شهرستان نشان می‌دهد که زارعین نسبت به سایر شهرستان‌ها، تمایل بیشتری به تولید این محصولات دارند. بیشترین درجه تمرکز در این شهرستان مربوط به سیر و کمترین درجه تمرکز مربوط به هویج است. همچنین شهرستان عجبشیر در مقایسه با منطقه مورد بررسی، در محصولات سیر، لوبیا سبز، سیب زمینی، پیاز، خیار، نخود، کدو، خربزه، هویج و بادمجان دارای درجه تمرکز بزرگتر از یک است که بیانگر این موضوع است که تمایل کشاورزان در این شهرستان به تولید این محصولات زیاد است.

جدول ۵-۳۹- بررسی مزیت تولید محصولات زراعی شهرستان عجبشیر

مزیت تولید				
نسبت به استان همجوار		نسبت به استان		ردیف
۲۸/۵۱	سیر	۸/۷۸	سیر	۱
۲۲/۲۲	لوبیا سبز	۷/۹۱	لوبیا سبز	۲
۱۴/۳۰	سیب زمینی	۴/۸۲	سیب زمینی	۳
۸/۴۵	پیاز	۳/۶۸	پیاز	۴
۳/۰۶	خیار	۳/۶۱	کدو	۵
۲/۸۸	نخود	۲/۰۰	خیار	۶
۲/۷۱	کدو	۱/۵۵	خربزه	۷
۱/۹۵	خربزه	۰/۸۹	نخود	۸

۹	گندم	۰/۶۷	هویج	۱/۰۶
۱۰	گوجه فرنگی	۰/۶۱	بادمجان	۱/۰۶
۱۱	جو	۰/۳۹	گوجه فرنگی	۰/۹۴
۱۲	هندوانه	۰/۳۷	گندم	۰/۹۳
۱۳	بادمجان	۰/۳۶	جو	۰/۷۰
۱۴	هویج	۰/۳۴	هندوانه	۰/۵۲
۱۵	یونجه	۰/۲۰	یونجه	۰/۳۳
۱۶	ذرت علوفه ای	۰/۱۸	لوبیا	۰/۲۴
۱۷	لوبیا	۰/۱۰	ذرت علوفه ای	۰/۱۷
۱۸	سورگوم	-	سورگوم	-
۱۹	کدو آجیلی	-	کدو آجیلی	-
۲۰	چغندر قند	-	چغندر قند	-
۲۱	آفتابگردان آجیلی	-	آفتابگردان آجیلی	-
۲۲	کلزا	-	کلزا	-
۲۳	کلم	-	کلم	-
۲۴	فلفل	-	فلفل	-
۲۵	شبدر	-	شبدر	-

منبع: یافته‌های تحقیق

در شهرستان عجبشیر نسبت به استان آذربایجان شرقی همانطور که در جدول شماره بیست و دو مشاهده می‌شود، چهارده محصول زراعی یونجه، سیب زمینی، پیاز، گندم، لوبیا سبز، جو، ذرت علوفه‌ای، سیر، گوجه فرنگی، لوبیا، نخود، کدو، بادمجان، و خیار دارای عملکرد بالای یک هستند که نشان دهنده‌ی کارایی در عملکرد این محصولات نسبت به استان است. بیشترین و کمترین مزیت به ترتیب مربوط به یونجه و هویج است. همچنین در مقایسه با دو استان همجوار دریاچه، پانزده محصول لوبیا سبز، یونجه، سیب زمینی، پیاز، گندم، سیر، گوجه فرنگی، لوبیا، نخود، ذرت علوفه‌ای، بادمجان، خربزه، خیار و کدو دارای کارایی بزرگتر از یک می‌باشند که حاکی از بالا بودن متوسط عملکرد این محصولات نسبت به منطقه است. بر اساس مزیت کارایی لوبیا سبز در جایگاه اول و هویج در جایگاه آخر قرار دارند. متوسط عملکرد هویج در مقایسه با سایر محصولات زراعی در شهرستان و استان و منطقه مورد بررسی به ترتیب ۲/۸۲، ۵/۰۲ و ۳/۴۸ است. این محصول عملکرد خوبی در شهرستان عجبشیر دارد ولی در مقایسه با عملکرد در استان و منطقه ضعیف است. هویج عملکرد بالایی نسبت به سایر محصولات زراعی دارد. متوسط عملکرد خربزه در شهرستان و استان به ترتیب ۲/۹۰ و ۳/۲۲ است و برای هندوانه به ترتیب ۲/۹۹ و ۳/۵۵ می‌باشد. این محصولات دارای عملکرد خوبی نسبت به سایر محصولات زراعی در شهرستان دارند و کمتر بودن مزیت کارایی ناشی از کم بودن عملکرد نسبت به منطقه است.

جدول ۵-۴۰- بررسی مزیت کارایی محصولات زراعی شهرستان عجبشیر

مزیت کارایی				
ردیف	نسبت به استان		نسبت به دو استان همجوار	
۱	یونجه	۱/۷۳	لوبیا سبز	۲/۳۳
۲	سیب زمینی	۱/۴۶	یونجه	۲/۲۰
۳	پیاز	۱/۴۳	سیب زمینی	۲/۰۰
۴	گندم	۱/۴۳	پیاز	۱/۹۹
۵	لوبیا سبز	۱/۴۳	گندم	۱/۹۴
۶	جو	۱/۳۸	گوجه فرنگی	۱/۸۳
۷	ذرت علوفه ای	۱/۳۶	سیر	۱/۸۲
۸	سیر	۱/۳۵	جو	۱/۷۲
۹	گوجه فرنگی	۱/۳۱	لوبیا	۱/۶۸
۱۰	لوبیا	۱/۲۴	نخود	۱/۶۵
۱۱	نخود	۱/۲۳	ذرت علوفه ای	۱/۵۴
۱۲	کدو	۱/۲۱	بادمجان	۱/۴۷
۱۳	بادمجان	۱/۰۸	خریزه	۱/۲۲
۱۴	خیار	۱/۰۴	کدو	۱/۱۲
۱۵	خریزه	۰/۹۰	خیار	۱/۱۱
۱۶	هندوانه	۰/۸۴	هندوانه	۰/۹۹
۱۷	هویج	۰/۵۶	هویج	۰/۸۱
۱۸	سورگوم	-	سورگوم	-
۱۹	کدو آجیلی	-	کدو آجیلی	-
۲۰	چغندر قند	-	چغندر قند	-
۲۱	آفتابگردان آجیلی	-	آفتابگردان آجیلی	-
۲۲	کلزا	-	کلزا	-
۲۳	کلم	-	کلم	-
۲۴	فلفل	-	فلفل	-
۲۵	شبدر	-	شبدر	-

منبع: یافته‌های تحقیق

آخرین شاخصی که برای شهرستان عجبشیر محاسبه گردید در جدول ۵-۴۱ نشان داده شده است. این شاخص در هفت محصول سیر، لوبیا سبز، سیب زمینی، پیاز، کدو، خیار و خربزه بزرگتر از یک بدست آمده که بیانگر این است که این شهرستان در تولید این محصولات نسبت به متوسط کل استان مزیت بیشتری دارد. بالاترین و پایین‌ترین مزیت نسبی به ترتیب مربوط به سیر و خربزه می‌باشد. مزیت نسبی جمعی در این شهرستان، در تولید ده محصول زراعی سیر، لوبیا سبز، سیب زمینی، پیاز، خیار، نخود، کدو، خربزه، هویج و بادمجان بیشتر از متوسط منطقه

مورد بررسی (دو استان همجوار دریاچه) است. بیشترین و کمترین مزیت نسبی مربوط به ترتیب مربوط به سیر و ذرت علوفه‌ای می‌باشد.

جدول ۵-۴۱- بررسی مزیت جمعی محصولات زراعی شهرستان عجبشیر

مزیت جمعی				
ردیف	نسبت به استان		نسبت به دو استان همجوار	
۱	سیر	۲/۹۶	سیر	۵/۳۴
۲	لوبیا سبز	۲/۸۱	لوبیا سبز	۴/۷۱
۳	سیب زمینی	۲/۲۰	سیب زمینی	۳/۷۸
۴	پیاز	۱/۹۲	پیاز	۲/۹۱
۵	کدو	۱/۹۰	خیار	۱/۷۵
۶	خیار	۱/۴۱	نخود	۱/۷۰
۷	خریزه	۱/۲۴	کدو	۱/۶۵
۸	نخود	۰/۹۵	خریزه	۱/۴۰
۹	گندم	۰/۸۲	هویج	۱/۰۳
۱۰	گوجه فرنگی	۰/۷۸	بادمجان	۱/۰۳
۱۱	جو	۰/۶۳	هویج	۰/۹۷
۱۲	هندوانه	۰/۶۱	گندم	۰/۹۶
۱۳	بادمجان	۰/۶۰	جو	۰/۸۴
۱۴	هویج	۰/۵۸	هندوانه	۰/۷۲
۱۵	یونجه	۰/۴۵	یونجه	۰/۵۷
۱۶	ذرت علوفه ای	۰/۴۳	لوبیا	۰/۴۹
۱۷	لوبیا	۰/۳۱	ذرت علوفه ای	۰/۴۲
۱۸	سورگوم	-	سورگوم	-
۱۹	کدو آجیلی	-	کدو آجیلی	-
۲۰	چغندر قند	-	چغندر قند	-
۲۱	آفتابگردان آجیلی	-	آفتابگردان آجیلی	-
۲۲	کلزا	-	کلزا	-
۲۳	کلم	-	کلم	-
۲۴	فلفل	-	فلفل	-
۲۵	شبدر	-	شبدر	-

منبع: یافته‌های تحقیق

۶-۱-۱-۱-۱ بررسی مزیت نسبی محصولات زراعی ارومیه

همانطور که در جدول شماره ۵-۴۲ نشان داده شده است در شهرستان ارومیه در مقایسه با استان، سیزده محصول زراعی لوبیا سبز، کلم، فلفل، گوجه فرنگی، شبدر، لوبیا، بادمجان، کدو، ذرت علوفه‌ای، خیار، گندم، سورگوم و یونجه

دارای مزیت مقیاس بالای یک می‌باشند که بیانگر درجه تمرکز این محصولات در این شهرستان در مقایسه با استان آذربایجان غربی می‌باشد. در این شهرستان زارعین نسبت به سایر شهرستان‌های استان، تمایل بیشتری به کشت این محصولات دارند. بیشترین مزیت مقیاس مربوط به لوبیا سبز و کلم است. کمترین مزیت مقیاس مربوط به هندوانه و نخود می‌باشد. در ارومیه در مقایسه با منطقه مورد مطالعه کلم، شبدر، گوجه فرنگی، لوبیا سبز، کدو، فلفل، ذرت علوفه‌ای، سورگوم، لوبیا، آفتابگردان آجیلی و گندم جزو یازده محصول زراعی هستند که دارای مزیت مقیاس بالای یک می‌باشند و زارعین این شهرستان نسبت به سایر شهرستان‌های مورد بررسی تمایل بیشتری برای کشت این محصولات دارند. بیشترین و کمترین مزیت مقیاس متعلق به کلم و سیب زمینی است.

جدول ۵-۴۲- بررسی مزیت مقیاس محصولات زراعی شهرستان ارومیه

مزیت مقیاس				
ردیف	نسبت به استان		نسبت به دو استان همجوار	
۱	لوبیا سبز	۷/۴۴	کلم	۷/۴۵
۲	کلم	۷/۰۷	شبدر	۷/۴۰
۳	فلفل	۵/۶۹	گوجه فرنگی	۵/۲۰
۴	گوجه فرنگی	۵/۵۲	لوبیا سبز	۳/۸۳
۵	شبدر	۵/۵۰	فلفل	۳/۳۷
۶	لوبیا	۳/۱۴	کدو	۳/۰۰
۷	کدو	۲/۶۶	ذرت علوفه ای	۲/۸۵
۸	ذرت علوفه ای	۲/۵۷	سورگوم	۱/۵۳
۹	بادمجان	۱/۶۲	لوبیا	۱/۲۹
۱۰	خیار	۱/۴۰	آفتابگردان آجیلی	۱/۲۰
۱۱	گندم	۱/۱۷	گندم	۱/۰۷
۱۲	سورگوم	۱/۱۶	یونجه	۰/۹۲
۱۳	یونجه	۱/۱۳	کدو آجیلی	۰/۹۰
۱۴	آفتابگردان آجیلی	۰/۷۸	خیار	۰/۷۷
۱۵	کدو آجیلی	۰/۵۴	بادمجان	۰/۳۵
۱۶	سیب زمینی	۰/۳۷	چغندر قند	۰/۱۹
۱۷	جو	۰/۲۷	جو	۰/۱۸
۱۸	پیاز	۰/۲۶	پیاز	۰/۱۵
۱۹	کلزا	۰/۱۶	کلزا	۰/۱۱
۲۰	چغندر قند	۰/۱۱	نخود	۰/۱۰
۲۱	نخود	۰/۰۸	هندوانه	۰/۰۸
۲۲	هندوانه	۰/۰۸	سیب زمینی	۰/۰۸
۲۳	هویج	-	هویج	-

۲۴	سیر	-	سیر	-
۲۵	خریزه	-	خریزه	-

منبع: یافته‌های تحقیق

مطابق جدول شماره ۵-۴۳، به بررسی مزیت تولید در شهرستان ارومیه پرداختیم، در این شهرستان در مقایسه با استان، لوبیا سبز، کلم، شبدر، فلفل، گوجه فرنگی، لوبیا، کدو، ذرت علوفه‌ای، بادمجان، خیار، گندم، سورگوم، آفتابگردان آجیلی و یونجه جزو چهارده محصول زراعی هستند که دارای مزیت تولید بالای یک می‌باشند که بیانگر درجه تمرکز این محصولات در این شهرستان در مقایسه با استان آذربایجان غربی می‌باشد. نتایج در این شهرستان نشان می‌دهد که زارعین نسبت به سایر شهرستان‌های استان، تمایل بیشتری به تولید این محصولات دارند. بیشترین درجه تمرکز در این شهرستان مربوط به لوبیا سبز و کمترین درجه تمرکز مربوط به نخود است. همچنین شهرستان ارومیه در مقایسه با منطقه مورد بررسی، در محصولات کلم، شبدر، کدو، فلفل، ذرت علوفه‌ای، گوجه فرنگی، لوبیا سبز، لوبیا، آفتابگردان آجیلی، خیار، گندم و سورگوم، دارای درجه تمرکز بزرگتر از یک است که بیانگر این موضوع است که تمایل کشاورزان در این شهرستان به تولید این دوازده محصول زراعی بیشتر است.

جدول ۵-۴۳- بررسی مزیت تولید محصولات زراعی شهرستان ارومیه

مزیت تولید				
ردیف	نسبت به استان		نسبت به دو استان همجوار	
۱	لوبیا سبز	۹/۶۰	کلم	۹/۷۶
۲	کلم	۸/۹۶	شبدر	۶/۰۷
۳	شبدر	۸/۶۵	گوجه فرنگی	۵/۳۵
۴	فلفل	۸/۰۲	فلفل	۴/۳۱
۵	گوجه فرنگی	۶/۸۸	کدو	۴/۳۰
۶	لوبیا	۴/۴۶	ذرت علوفه ای	۳/۳۷
۷	کدو	۳/۸۸	لوبیا سبز	۲/۲۰
۸	ذرت علوفه ای	۳/۳۰	آفتابگردان آجیلی	۱/۶۲
۹	خیار	۲/۱۲	لوبیا	۱/۵۵
۱۰	بادمجان	۱/۷۳	خیار	۱/۳۳
۱۱	گندم	۱/۵۱	سورگوم	۱/۲۷
۱۲	سورگوم	۱/۲۹	گندم	۱/۰۷
۱۳	آفتابگردان آجیلی	۱/۲۶	کدو آجیلی	۰/۹۷
۱۴	یونجه	۱/۲۲	یونجه	۰/۸۶
۱۵	کدو آجیلی	۰/۶۸	کلزا	۰/۳۵
۱۶	کلزا	۰/۴۳	بادمجان	۰/۳۰
۱۷	سیب زمینی	۰/۴۲	جو	۰/۱۹

۱۸	پیاز	۰/۳۳	چغندر قند	۰/۱۵
۱۹	جو	۰/۲۹	پیاز	۰/۱۵
۲۰	هندوانه	۰/۱۵	هندوانه	۰/۱۲
۲۱	چغندر قند	۰/۱۱	سیب زمینی	۰/۰۷
۲۲	نخود	۰/۰۱	نخود	۰/۰۲
۲۳	هویج	-	هویج	-
۲۴	سیر	-	سیر	-
۲۵	خربره	-	خربره	-

منبع: یافته‌های تحقیق

همانطور که در جدول شماره ۵-۴۴ نشان داده شده است، در شهرستان ارومیه نسبت به استان آذربایجان غربی، بیست و یک محصول زراعی کلزا، هندوانه، آفتابگردان آجیلی، شبدر، خیار، نخود، کدو، لوبیا، فلفل، گندم، لوبیا سبز، ذرت علوفه‌ای، کلم، کدو آجیلی، پیاز، گوجه فرنگی، سیب زمینی، سورگوم، یونجه، بادمجان و جو دارای عملکرد بالای یک هستند که نشان دهنده‌ی کارایی در عملکرد این محصولات نسبت به استان است. بیشترین و کمترین مزیت به ترتیب مربوط به کلزا و جو است. برای چغندر قند متوسط عملکرد در شهرستان نسبت به سایر محصولات زراعی ۴/۸۰ و متوسط عملکرد در استان ۴/۹۸ می‌باشد. این محصول دارای عملکرد بالایی نسبت به سایر محصولات زراعی در شهرستان و استان است و کمتر بودن مزیت کارایی ناشی از کم بودن عملکرد در شهرستان نسبت به عملکرد در استان است. در مقایسه با دو استان همجوار دریاچه، دوازده محصول خیار، هندوانه، کلزا، کدو، آفتابگردان آجیلی، شبدر، فلفل، ذرت علوفه‌ای، لوبیا، کدو آجیلی، گندم، گوجه فرنگی و پیاز دارای کارایی بزرگتر از یک می‌باشند که حاکی از بالا بودن متوسط عملکرد این محصولات نسبت به منطقه است. بر اساس مزیت کارایی خیار در جایگاه اول و نخود در جایگاه آخر قرار دارند. متوسط عملکرد سیب زمینی، کلم و بادمجان در مقایسه با سایر محصولات زراعی در شهرستان مورد بررسی به ترتیب ۲/۲۶، ۱/۸۰ و ۱/۰۴ و در دو استان همجوار مورد بررسی به ترتیب ۲/۷۱، ۲/۲۱ و ۱/۲۴ است. این محصول عملکرد مناسبی در شهرستان ارومیه دارد و دارای عملکردی نزدیک به عملکرد منطقه است و کارایی آن تفاوت معنی داری از کارایی منطقه ندارد. متوسط عملکرد نخود در مقایسه با سایر محصولات زراعی در شهرستان و منطقه مورد بررسی به ترتیب ۰/۱۵۶، ۰/۹۴۴ و ۳/۵۴ است. این محصول عملکرد پایینی در شهرستان ارومیه و منطقه دارد و در مقایسه با عملکرد پیاز در منطقه نیز ضعیف است. برای محصولات لوبیا سبز، یونجه، جو و سورگوم متوسط عملکرد نسبت به سایر محصولات زراعی در شهرستان به ترتیب ۰/۳۵، ۰/۶۴ و ۰/۲۶ و ۰/۷۵ و برای دو استان همجوار دریاچه به ترتیب ۰/۶۱، ۰/۶۹ و ۰/۲۶ و ۰/۹۱ می‌باشد. این محصولات در شهرستان دارای عملکردی نزدیک به عملکرد منطقه هستند و کارایی آنها تفاوت معنی داری از کارایی منطقه ندارد. متوسط عملکرد این محصولات نسبت به سایر محصولات زراعی پایین است و همچنین در منطقه نیز عملکرد ضعیفی نسبت

به سایر محصولات زراعی دارند.

جدول ۵-۴۴- بررسی مزیت کارایی محصولات زراعی شهرستان ارومیه

مزیت کارایی				
ردیف	نسبت به استان		نسبت به دو استان همجوار	
۱	کلزا	۲/۷۵	خیار	۱/۷۳
۲	هندوانه	۱/۸۱	هندوانه	۱/۵۷
۳	آفتابگردان آجیلی	۱/۶۲	کلزا	۱/۴۷
۴	شیدر	۱/۵۷	کدو	۱/۴۳
۵	نخود	۱/۵۴	آفتابگردان آجیلی	۱/۳۵
۶	خیار	۱/۵۲	شیدر	۱/۳۲
۷	کدو	۱/۴۶	فلفل	۱/۲۸
۸	لوبیا	۱/۴۲	ذرت علوفه ای	۱/۱۸
۹	فلفل	۱/۴۱	لوبیا	۱/۱۵
۱۰	گندم	۱/۲۹	کدو آجیلی	۱/۰۹
۱۱	لوبیا سبز	۱/۲۹	گندم	۱/۰۶
۱۲	ذرت علوفه ای	۱/۲۸	گوجه فرنگی	۱/۰۳
۱۳	کلم	۱/۲۷	پیاز	۱/۰۱
۱۴	کدو آجیلی	۱/۲۷	جو	۰/۹۹
۱۵	پیاز	۱/۲۷	یونجه	۰/۹۴
۱۶	گوجه فرنگی	۱/۲۵	سیب زمینی	۰/۸۵
۱۷	سیب زمینی	۱/۱۵	بادمجان	۰/۸۴
۱۸	سورگوم	۱/۱۱	سورگوم	۰/۸۳
۱۹	یونجه	۱/۰۸	چغندر قند	۰/۸۲
۲۰	بادمجان	۱/۰۷	کلم	۰/۸۱
۲۱	جو	۱/۰۶	لوبیا سبز	۰/۵۸
۲۲	چغندر قند	۰/۹۶	نخود	۰/۱۶
۲۳	هویج	-	هویج	-
۲۴	سیر	-	سیر	-
۲۵	خریزه	-	خریزه	-

منبع: یافته‌های تحقیق

آخرین شاخصی که برای شهرستان ارومیه محاسبه گردید در جدول ۵-۴۵ نشان داده شده است. این شاخص در چهارده محصول لوبیا سبز، کلم، شیدر، فلفل، گوجه فرنگی، لوبیا، کدو، ذرت علوفه‌ای، خیار، بادمجان، گندم، سورگوم، آفتابگردان آجیلی و یونجه بزرگتر از یک بدست آمده که بیانگر این است که این شهرستان در تولید این محصولات نسبت به متوسط کل استان مزیت بیشتری دارد. بالاترین و پایین‌ترین مزیت نسبی به ترتیب مربوط به لوبیا سبز و

چغندر قند می‌باشد. مزیت نسبی جمعی در این شهرستان، در تولید دوازده محصول زراعی شبدر، کلم، گوجه فرنگی، لوبیا سبز، کدو، فلفل، ذرت علوفه‌ای، لوبیا، آفتابگردان آجیلی، خیار، سورگوم و گندم بیشتر از متوسط منطقه مورد بررسی (دو استان همجوار دریاچه) است. بیشترین و کمترین مزیت نسبی مربوط به ترتیب مربوط به شبدر و نخود می‌باشد.

جدول ۵-۴۵- بررسی مزیت جمعی محصولات زراعی شهرستان ارومیه

مزیت جمعی				
ردیف	نسبت به استان		نسبت به دو استان همجوار	
۱	لوبیا سبز	۳/۱۰	شبدر	۳/۱۲
۲	کلم	۲/۹۹	کلم	۲/۴۶
۳	شبدر	۲/۹۴	گوجه فرنگی	۲/۳۱
۴	فلفل	۲/۸۳	فلفل	۲/۰۸
۵	گوجه فرنگی	۲/۶۲	کدو	۲/۰۷
۶	لوبیا	۲/۱۱	ذرت علوفه ای	۱/۸۴
۷	کدو	۱/۹۷	لوبیا سبز	۱/۴۸
۸	ذرت علوفه ای	۱/۸۲	آفتابگردان آجیلی	۱/۲۷
۹	خیار	۱/۴۶	لوبیا	۱/۲۲
۱۰	بادمجان	۱/۳۱	خیار	۱/۱۵
۱۱	گندم	۱/۲۳	سورگوم	۱/۱۳
۱۲	سورگوم	۱/۱۳	گندم	۱/۰۶
۱۳	آفتابگردان آجیلی	۱/۱۲	کدو آجیلی	۰/۹۹
۱۴	یونجه	۱/۱۱	یونجه	۰/۹۳
۱۵	کدو آجیلی	۰/۸۳	بادمجان	۰/۵۵
۱۶	کلزا	۰/۶۶	جو	۰/۴۳
۱۷	سیب زمینی	۰/۶۵	کلزا	۰/۴۱
۱۸	پیاز	۰/۵۸	پیاز	۰/۳۹
۱۹	جو	۰/۵۴	چغندر قند	۰/۳۹
۲۰	هندوانه	۰/۳۹	هندوانه	۰/۳۶
۲۱	نخود	۰/۳۴	سیب زمینی	۰/۲۶
۲۲	چغندر قند	۰/۳۳	نخود	۰/۱۳
۲۳	هویج	-	هویج	-
۲۴	سیر	-	سیر	-
۲۵	خریزه	-	خریزه	-

منبع: یافته‌های تحقیق

۷-۱-۱-۱-۱ بررسی مزیت نسبی محصولات زراعی سلماس

مطابق جدول ۵-۴۶، در شهرستان سلماس در مقایسه با استان، هویج، سورگوم، ذرت علوفه‌ای، فلفل، خیار و یونجه جزو محصولاتی هستند که دارای مزیت مقیاس بالای یک می‌باشند که بیانگر درجه تمرکز این محصولات در این شهرستان در مقایسه با استان آذربایجان غربی می‌باشد. نتایج در این شهرستان نشان می‌دهد که زارعین نسبت به سایر شهرستان‌های استان، تمایل بیشتری به کشت این شش محصول زراعی دارند. بیشترین و کمترین درجه تمرکز در این شهرستان مربوط به هویج و پیاز است. همچنین شهرستان عجبشیر در مقایسه با منطقه مورد بررسی در شش محصول زراعی شامل سورگوم، ذرت علوفه‌ای، هویج، فلفل، کدو آجیلی و یونجه دارای درجه تمرکز بزرگتر از یک است، که حاکی از وجود مزیت مقیاس در این محصولات می‌باشد و تمایل کشاورزان در این شهرستان به کشت این محصولات بسیار است.

جدول ۵-۴۶- بررسی مزیت مقیاس محصولات زراعی شهرستان سلماس

مزیت مقیاس				
ردیف	نسبت به استان		نسبت به دو استان همجوار	
۱	هویج	۱۲/۷۶	سورگوم	۵/۵۵
۲	سورگوم	۴/۲۴	ذرت علوفه ای	۴/۵۰
۳	ذرت علوفه ای	۴/۰۵	هویج	۲/۸۱
۴	فلفل	۳/۰۷	فلفل	۱/۸۲
۵	خیار	۱/۳۱	کدو آجیلی	۱/۳۲
۶	یونجه	۱/۲۶	یونجه	۱/۰۳
۷	گندم	۰/۷۹	گوجه فرنگی	۰/۷۳
۸	کدو آجیلی	۰/۷۹	گندم	۰/۷۲
۹	گوجه فرنگی	۰/۷۷	خیار	۰/۷۲
۱۰	جو	۰/۶۰	چغندر قند	۰/۴۲
۱۱	چغندر قند	۰/۲۵	جو	۰/۴۰
۱۲	نخود	۰/۱۵	نخود	۰/۲۰
۱۳	کلزا	۰/۰۷	کدو	۰/۰۷
۱۴	کدو	۰/۰۷	کلزا	۰/۰۵
۱۵	سیب زمینی	۰/۰۶	لوبیا	۰/۰۲
۱۶	لوبیا	۰/۰۵	سیب زمینی	۰/۰۱
۱۷	پیاز	۰/۰۱	پیاز	۰/۰۱
۱۸	آفتابگردان آجیلی	-	آفتابگردان آجیلی	-
۱۹	شیدر	-	شیدر	-
۲۰	هندوانه	-	هندوانه	-

۲۱	خریزه	-	خریزه	-
۲۲	لوبیا سبز	-	لوبیا سبز	-
۲۳	کلم	-	کلم	-
۲۴	سیر	-	سیر	-
۲۵	بادمجان	-	بادمجان	-

منبع: یافته‌های تحقیق

در جدول شماره ۵-۴۷، به بررسی مزیت تولید در شهرستان سلماس پرداخته شد. در این شهرستان در مقایسه با استان، هویج، سورگوم، ذرت علوفه‌ای، فلفل، خیار، کدو آجیلی و یونجه جزو هفت محصول زراعی هستند که دارای مزیت تولید بالای یک می‌باشند که بیانگر درجه تمرکز این محصولات در این شهرستان در مقایسه با استان آذربایجان غربی می‌باشد. نتایج در این شهرستان نشان می‌دهد که زارعین نسبت به سایر شهرستان‌های استان، تمایل بیشتری به تولید این محصولات دارند. بیشترین درجه تمرکز در این شهرستان مربوط به هویج و کمترین درجه تمرکز مربوط به پیاز است. همچنین شهرستان سلماس در مقایسه با منطقه مورد بررسی، در محصولات سورگوم، ذرت علوفه‌ای، کدو آجیلی، هویج، فلفل، خیار و یونجه دارای درجه تمرکز بزرگتر از یک است که بیانگر این موضوع است که تمایل کشاورزان در این شهرستان به تولید این محصولات بیشتر است.

جدول ۵-۴۷- بررسی مزیت تولید محصولات زراعی شهرستان سلماس

مزیت تولید				
ردیف	نسبت به استان		نسبت به دو استان همجوار	
۱	هویج	۱۸/۴۳	سورگوم	۵/۵۱
۲	سورگوم	۵/۵۸	ذرت علوفه ای	۵/۳۶
۳	ذرت علوفه ای	۵/۲۴	کدو آجیلی	۲/۳۸
۴	فلفل	۲/۹۱	هویج	۱/۷۹
۵	خیار	۲/۶۵	خیار	۱/۶۶
۶	کدو آجیلی	۱/۶۷	فلفل	۱/۵۶
۷	یونجه	۱/۵۰	یونجه	۱/۰۶
۸	گوجه فرنگی	۰/۹۶	گوجه فرنگی	۰/۷۵
۹	گندم	۰/۷۹	گندم	۰/۵۷
۱۰	جو	۰/۵۴	چغندر قند	۰/۴۰
۱۱	چغندر قند	۰/۲۸	جو	۰/۳۶
۱۲	کدو	۰/۱۱	کدو	۰/۱۲
۱۳	کلزا	۰/۰۷	کلزا	۰/۰۶
۱۴	لوبیا	۰/۰۶	نخود	۰/۰۳
۱۵	سیب زمینی	۰/۰۶	لوبیا	۰/۰۲

۱۶	نخود	۰/۰۲	سیب زمینی	۰/۰۱
۱۷	پیاز	۰/۰۰	پیاز	۰/۰۰
۱۸	آفتابگردان آجیلی	-	آفتابگردان آجیلی	-
۱۹	شیدر	-	شیدر	-
۲۰	هندوانه	-	هندوانه	-
۲۱	خریزه	-	خریزه	-
۲۲	لوبیا سبز	-	لوبیا سبز	-
۲۳	کلم	-	کلم	-
۲۴	سیر	-	سیر	-
۲۵	بادمجان	-	بادمجان	-

منبع: یافته‌های تحقیق

در شهرستان سلماس نسبت به استان آذربایجان غربی همانطور که در جدول شماره ۵-۴۸، سیزده محصول زراعی کدو آجیلی، خیار، کدو، نخود، هویج، سورگوم، ذرت علوفه‌ای، لوبیا، گوجه فرنگی، یونجه، چغرنقند، کلزا و گندم دارای عملکرد بالای یک هستند که نشان دهنده‌ی کارایی در عملکرد این محصولات نسبت به استان است. بیشترین و کمترین مزیت به ترتیب مربوط به کدو آجیلی و پیاز است. سیب زمینی با کارایی ۰/۹۷ درصد دارای عملکرد خوبی در شهرستان نسبت به سایر محصولات زراعی می‌باشد. و این عدم داشتن مزیت کارایی بعلت تفاوت اندکی است که با عملکرد این محصول نسبت به سایر محصولات زراعی در استان دارد. متوسط عملکرد پیاز در مقایسه با سایر محصولات زراعی در شهرستان و استان و منطقه مورد بررسی به ترتیب ۰/۳۶، ۲/۸۱ و ۳/۵۴ است. این محصول عملکرد پایینی در شهرستان سلماس دارد و در مقایسه با عملکرد پیاز در استان و منطقه بسیار ضعیف است. برای محصولات فلفل و جو، متوسط عملکرد نسبت به سایر محصولات زراعی در شهرستان به ترتیب ۰/۴۶۱ و ۰/۲۱۹ و برای استان به ترتیب ۰/۴۸۶ و ۰/۲۴۷ می‌باشد. این محصولات در شهرستان دارای عملکردی نزدیک به عملکرد استان هستند و کارایی آنها تفاوت معنی داری از کارایی استان ندارد. متوسط عملکرد این محصولات نسبت به سایر محصولات زراعی پایین است و همچنین در منطقه نیز عملکرد ضعیفی نسبت به سایر محصولات زراعی دارند.

همچنین در مقایسه با دو استان همجوار دریاچه، هفت محصول خیار، کدو آجیلی، کدو، ذرت علوفه‌ای، گوجه فرنگی، یونجه و لوبیا دارای کارایی بزرگتر از یک می‌باشند که حاکی از بالا بودن متوسط عملکرد این محصولات نسبت به منطقه است. بر اساس مزیت کارایی خیار در جایگاه اول و پیاز در جایگاه آخر قرار دارند. متوسط عملکرد چغندر در مقایسه با سایر محصولات زراعی در شهرستان و منطقه مورد بررسی به ترتیب ۵/۵۳ و ۵/۸۳ است. این محصول عملکرد خوبی در شهرستان سلماس دارد و دارای عملکردی نزدیک به عملکرد منطقه است و کارایی آن

تفاوت معنی داری از کارایی منطقه ندارد. متوسط عملکرد هویج در شهرستان و استان نسبت به سایر محصولات زراعی به ترتیب ۲/۲۱ و ۳/۴۹ می باشد. این محصول عملکرد خوبی نسبت به سایر محصولات زراعی در شهرستان دارد و کمتر بودن مزیت کارایی ناشی از کم بودن عملکرد نسبت به منطقه است. برای محصولات گندم، سورگوم و کلزا متوسط عملکرد نسبت به سایر محصولات زراعی در شهرستان به ترتیب ۰/۲۶، ۰/۹۰ و ۰/۱۴۱۶ و برای دو استان همجوار دریاچه به ترتیب ۰/۳۲، ۰/۹۱ و ۰/۲۶۰ می باشد. این محصولات در شهرستان دارای عملکردی نزدیک به عملکرد منطقه هستند و کارایی آنها تفاوت معنی داری از کارایی منطقه ندارد. متوسط عملکرد این محصولات نسبت به سایر محصولات زراعی پایین است و همچنین در منطقه نیز عملکرد ضعیفی نسبت به سایر محصولات زراعی دارند.

جدول ۵-۴۸- بررسی مزیت کارایی محصولات زراعی شهرستان سلماس

مزیت کارایی				
ردیف	نسبت به استان		نسبت به دو استان همجوار	
۱	کدو آجیلی	۲/۱۰	خیار	۲/۲۹
۲	خیار	۲/۰۲	کدو آجیلی	۱/۸۰
۳	کدو	۱/۶۳	کدو	۱/۶۰
۴	نخود	۱/۴۸	ذرت علوفه ای	۱/۱۹
۵	هویج	۱/۴۴	گوچه فرنگی	۱/۰۳
۶	سورگوم	۱/۳۲	یونجه	۱/۰۳
۷	ذرت علوفه ای	۱/۲۹	لوبیا	۱/۰۳
۸	لوبیا	۱/۲۷	سورگوم	۰/۹۹
۹	گوچه فرنگی	۱/۲۴	چغندر قند	۰/۹۵
۱۰	یونجه	۱/۱۹	فلفل	۰/۸۶
۱۱	چغندر قند	۱/۱۱	گندم	۰/۸۳
۱۲	کلزا	۱/۰۲	جو	۰/۸۳
۱۳	گندم	۱/۰۱	سیب زمینی	۰/۷۱
۱۴	سیب زمینی	۰/۹۷	هویج	۰/۶۴
۱۵	فلفل	۰/۹۵	کلزا	۰/۵۴
۱۶	جو	۰/۸۹	نخود	۰/۱۶
۱۷	پیاز	۰/۱۳	پیاز	۰/۱۰
۱۸	آفتابگردان آجیلی	-	آفتابگردان آجیلی	-
۱۹	شیدر	-	شیدر	-
۲۰	هندوانه	-	هندوانه	-
۲۱	خریزه	-	خریزه	-

۲۲	لوبیا سبز	-	لوبیا سبز	-
۲۳	کلم	-	کلم	-
۲۴	سیر	-	سیر	-
۲۵	بادمجان	-	بادمجان	-

منبع: یافته‌های تحقیق

آخرین شاخصی که برای شهرستان سلماس محاسبه گردید در جدول ۵-۴۹ نشان داده شده است. این شاخص در هفت محصول هویج، سورگوم، ذرت علوفه‌ای، فلفل، خیار، کدو آجیلی و یونجه بزرگتر از یک بدست آمده که بیانگر این است که این شهرستان در تولید این محصولات نسبت به متوسط کل استان مزیت بیشتری دارد. بالاترین و پایین‌ترین مزیت نسبی به ترتیب مربوط به هویج و پیاز می‌باشد. مزیت نسبی جمعی در این شهرستان، در تولید هفت محصول زراعی سورگوم، ذرت علوفه‌ای، کدو آجیلی، هویج، خیار، فلفل و یونجه بیشتر از متوسط منطقه مورد بررسی (دو استان همجوار دریاچه) است. بیشترین و کمترین مزیت نسبی مربوط به ترتیب مربوط به سورگوم و پیاز می‌باشد.

جدول ۵-۴۹- بررسی مزیت جمعی محصولات زراعی شهرستان سلماس

مزیت جمعی				
ردیف	نسبت به استان		نسبت به دو استان همجوار	
۱	هویج	۴/۲۹	سورگوم	۲/۳۵
۲	سورگوم	۲/۳۶	ذرت علوفه‌ای	۲/۳۲
۳	ذرت علوفه‌ای	۲/۲۹	کدو آجیلی	۱/۵۴
۴	فلفل	۱/۷۱	هویج	۱/۳۴
۵	خیار	۱/۶۳	خیار	۱/۲۹
۶	کدو آجیلی	۱/۲۹	فلفل	۱/۲۵
۷	یونجه	۱/۲۲	یونجه	۱/۰۳
۸	گوجه فرنگی	۰/۹۸	گوجه فرنگی	۰/۸۶
۹	گندم	۰/۸۹	گندم	۰/۷۷
۱۰	جو	۰/۷۳	چغندر قند	۰/۶۳
۱۱	چغندر قند	۰/۵۳	جو	۰/۵۸
۱۲	نخود	۰/۴۷	کدو	۰/۳۴
۱۳	کدو	۰/۳۳	نخود	۰/۱۸
۱۴	کلزا	۰/۲۷	کلزا	۰/۱۷
۱۵	لوبیا	۰/۲۵	لوبیا	۰/۱۵
۱۶	سیب زمینی	۰/۲۵	سیب زمینی	۰/۱۰
۱۷	پیاز	۰/۰۴	پیاز	۰/۰۳
۱۸	آفتابگردان آجیلی	-	آفتابگردان آجیلی	-

۱۹	شیدر	-	شیدر	-
۲۰	هندوانه	-	هندوانه	-
۲۱	خریزه	-	خریزه	-
۲۲	لوبیا سبز	-	لوبیا سبز	-
۲۳	کلم	-	کلم	-
۲۴	سیر	-	سیر	-
۲۵	بادمجان	-	بادمجان	-

منبع: یافته‌های تحقیق

۸-۱-۱-۱-۱ بررسی مزیت نسبی محصولات زراعی میاندوآب

همانطور که در جدول شماره ۵-۵۰ نشان داده شده است در شهرستان میاندوآب نسبت به استان، یازده محصول زراعی سیر، پیاز، بادمجان، خربزه، جو، خیار، هندوانه، گوجه فرنگی، گندم، سورگوم و هویج دارای مزیت مقیاس بالای یک می‌باشند که بیانگر درجه تمرکز این محصولات در این شهرستان در مقایسه با استان آذربایجان غربی می‌باشد. در این شهرستان زارعین نسبت به سایر شهرستان‌ها، تمایل بیشتری به کشت این محصولات دارند. بیشترین مزیت مقیاس مربوط به سیر و کمترین مزیت مقیاس مربوط به لوبیا سبز می‌باشد. همچنین شهرستان میاندوآب در مقایسه با منطقه مورد بررسی در برخی محصولات نظیر خربزه، پیاز، سورگوم، هندوانه، گوجه فرنگی، جو، گندم و چغندر قند دارای درجه تمرکز بزرگتر از یک است، که حاکی از وجود مزیت مقیاس در این محصولات می‌باشد و تمایل کشاورزان در این شهرستان به کشت این محصولات بیشتر از سایر شهرستان‌های منطقه مورد بررسی است.

جدول ۵-۵۰- بررسی مزیت مقیاس محصولات زراعی شهرستان میاندوآب

مزیت مقیاس				
ردیف	نسبت به استان	نسبت به دو استان همجوار		
۱	سیر	۶/۹۳	خریزه	۴/۵۸
۲	پیاز	۴/۴۷	پیاز	۲/۵۲
۳	بادمجان	۳/۸۱	سورگوم	۱/۶۵
۴	خریزه	۳/۵۱	هندوانه	۱/۴۹
۵	جو	۲/۰۲	گوجه فرنگی	۱/۳۶
۶	خیار	۱/۸۷	جو	۱/۳۴
۷	هندوانه	۱/۵۴	گندم	۱/۲۷
۸	گوجه فرنگی	۱/۴۵	چغندر قند	۱/۲۰
۹	گندم	۱/۳۸	خیار	۱/۰۳
۱۰	سورگوم	۱/۲۶	کلم	۰/۹۵
۱۱	هویج	۱/۱۵	بادمجان	۰/۸۳
۱۲	یونجه	۰/۹۹	یونجه	۰/۸۱

۱۳	کلم	۰/۹۱	کدو	۰/۷۹
۱۴	چغندر قند	۰/۷۲	فلفل	۰/۴۲
۱۵	فلفل	۰/۷۱	سیر	۰/۴۰
۱۶	کدو	۰/۷۰	کلزا	۰/۳۸
۱۷	کلزا	۰/۵۲	نخود	۰/۲۷
۱۸	سیب زمینی	۰/۲۴	هویج	۰/۲۵
۱۹	ذرت علوفه ای	۰/۲۱	ذرت علوفه ای	۰/۲۴
۲۰	نخود	۰/۲۱	شیدر	۰/۲۲
۲۱	لوبیا	۰/۲۰	آفتابگردان آجیلی	۰/۰۸
۲۲	شیدر	۰/۱۶	لوبیا	۰/۰۸
۲۳	لوبیا سبز	۰/۱۰	کدو آجیلی	۰/۰۷
۲۴	آفتابگردان آجیلی	۰/۰۵	سیب زمینی	۰/۰۵
۲۵	کدو آجیلی	۰/۰۴	لوبیا سبز	۰/۰۵

منبع: یافته‌های تحقیق

مزیت تولید برای محصولات زراعی در شهرستان میاندوآب در جدول زیر آمده است. در این شهرستان در مقایسه با استان، سیر، پیاز، خربزه، بادمجان، جو، خیار، هندوانه، گوجه فرنگی، کدو، گندم، سورگوم، یونجه و کلم جزو سیزده محصولی هستند که دارای مزیت تولید بالای یک می‌باشند و زارعین نسبت به سایر شهرستان‌ها، تمایل بیشتری به تولید این محصولات دارند. بیشترین درجه تمرکز در این شهرستان مربوط به سیر و کمترین درجه تمرکز مربوط به نخود است. همچنین در مقایسه با منطقه مورد بررسی در برخی محصولات دارای درجه تمرکز بزرگتر از یک است که شامل خربزه، پیاز، کدو، سورگوم، هندوانه، گوجه فرنگی، جو، خیار، گندم، چغندر قند و یونجه می‌باشد، که بیانگر تمایل زیاد کشاورزان در این شهرستان به تولید این محصولات است.

جدول ۵-۵۱- بررسی مزیت تولید محصولات زراعی شهرستان میاندوآب

مزیت تولید				
نسبت به استان		نسبت به دو استان همجوار		ردیف
۱	سیر	۷/۲۵	خربزه	۴/۸۱
۲	پیاز	۴/۹۸	پیاز	۲/۲۳
۳	خربزه	۴/۱۶	کدو	۱/۷۰
۴	بادمجان	۳/۷۹	سورگوم	۱/۴۲
۵	جو	۱/۹۸	گوجه فرنگی	۱/۳۸
۶	خیار	۱/۹۸	هندوانه	۱/۳۳

۷	گوجه فرنگی	۱/۷۷	جو	۱/۳۲
۸	هندوانه	۱/۵۸	خیار	۱/۲۴
۹	کدو	۱/۵۴	گندم	۱/۰۷
۱۰	گندم	۱/۵۱	چغندر قند	۱/۰۳
۱۱	سورگوم	۱/۴۴	یونجه	۱/۰۱
۱۲	یونجه	۱/۴۴	کلم	۰/۷۱
۱۳	کلم	۱/۰۵	بادمجان	۰/۶۵
۱۴	هویج	۰/۸۰	کلزا	۰/۴۲
۱۵	چغندر قند	۰/۷۳	فلفل	۰/۳۷
۱۶	فلفل	۰/۷۰	سیر	۰/۳۱
۱۷	کلزا	۰/۵۲	شبدر	۰/۲۲
۱۸	لوبیا	۰/۲۵	ذرت علوفه ای	۰/۲۱
۱۹	سیب زمینی	۰/۲۴	کدو آجیلی	۰/۱۷
۲۰	ذرت علوفه ای	۰/۲۱	آفتابگردان آجیلی	۰/۱۰
۲۱	شبدر	۰/۲۰	لوبیا	۰/۰۹
۲۲	کدو آجیلی	۰/۱۲	هویج	۰/۰۸
۲۳	لوبیا سبز	۰/۰۸	سیب زمینی	۰/۰۴
۲۴	آفتابگردان آجیلی	۰/۰۸	نخود	۰/۰۳
۲۵	نخود	۰/۰۲	لوبیا سبز	۰/۰۲

منبع: یافته‌های تحقیق

مطابق جدول شماره ۵-۵۲، شاخص مزیت کارایی برای شهرستان میاندوآب محاسبه گردید. نتایج نشان می‌دهد، در این شهرستان محصولات کدو آجیلی، کدو، آفتابگردان آجیلی، یونجه، لوبیا، گوجه فرنگی، نخود، خربزه، شبدر، کلم، سورگوم، پیاز، گندم، خیار، سیر، هندوانه، چغندر قند، کلزا و بادمجان دارای مزیت کارایی می‌باشد که در واقع نشان دهنده بالاتر بودن متوسط عملکرد و کاراتر بودن این محصولات در این شهرستان نسبت به سایر شهرستان‌های استان می‌باشد. همچنین در مقایسه با دو استان همجوار دریاچه، هفت محصول کدو آجیلی، کدو، آفتابگردان آجیلی، یونجه، خیار، خربزه لوبیا، گوجه فرنگی، نخود و شبدر دارای کارایی بزرگتر از یک می‌باشند که حاکی از بالا بودن متوسط عملکرد این محصولات نسبت به منطقه است. بر اساس مزیت کارایی کدو آجیلی در جایگاه اول و نخود در

جایگاه آخر قرار دارند. برای محصولات فلفل، سیب زمینی، جو، ذرت علوفه‌ای، لوبیا سبز و هویج متوسط عملکرد نسبت به سایر محصولات زراعی در شهرستان به ترتیب ۰/۴۷، ۱/۹۶، ۰/۲۴، ۴/۰۱، ۰/۲۳، ۱/۰۷ و برای استان به ترتیب ۰/۴۸، ۱/۹۹، ۰/۲۴، ۴/۱۳، ۰/۲۷، ۱/۵۳ می‌باشد. این محصولات در شهرستان دارای عملکردی نزدیک به عملکرد استان هستند و کارایی آنها تفاوت معنی داری از کارایی استان ندارد. همچنین در مقایسه با دو استان همجوار دریاچه، هفت محصول کدو آجیلی، کدو، آفتابگردان آجیلی، یونجه، خیار، خربزه لوبیا، گوجه فرنگی، نخود و شبدر دارای کارایی بزرگتر از یک می‌باشند که حاکی از بالا بودن متوسط عملکرد این محصولات نسبت به منطقه است. بر اساس مزیت کارایی کدو آجیلی در جایگاه اول و نخود در جایگاه آخر قرار دارند.

جدول ۵-۵۲- بررسی مزیت کارایی محصولات زراعی شهرستان میاندوآب

مزیت کارایی				
ردیف	نسبت به استان		نسبت به دو استان همجوار	
۱	کدو آجیلی	۲/۷۹	کدو آجیلی	۲/۳۸
۲	کدو	۲/۱۷	کدو	۲/۱۴
۳	آفتابگردان آجیلی	۱/۵۶	آفتابگردان آجیلی	۱/۳۰
۴	یونجه	۱/۴۵	یونجه	۱/۲۵
۵	لوبیا	۱/۲۹	خیار	۱/۲۰
۶	گوجه فرنگی	۱/۲۲	خربزه	۱/۰۵
۷	نخود	۱/۲۰	لوبیا	۱/۰۴
۸	خربزه	۱/۱۹	گوجه فرنگی	۱/۰۱
۹	شبدر	۱/۱۹	شبدر	۱/۰۰
۱۰	کلم	۱/۱۶	جو	۰/۹۲
۱۱	سورگوم	۱/۱۴	گندم	۰/۸۹
۱۲	پیاز	۱/۱۱	ذرت علوفه ای	۰/۸۹
۱۳	گندم	۱/۰۹	فلفل	۰/۸۹
۱۴	خیار	۱/۰۶	پیاز	۰/۸۹
۱۵	سیر	۱/۰۵	هندوانه	۰/۸۹
۱۶	هندوانه	۱/۰۲	چغندر قند	۰/۸۶
۱۷	چغندر قند	۱/۰۱	سورگوم	۰/۸۶
۱۸	کلزا	۱/۰۱	سیر	۰/۷۹
۱۹	بادمجان	۱/۰۰	بادمجان	۰/۷۸
۲۰	فلفل	۰/۹۸	کلم	۰/۷۵
۲۱	سیب زمینی	۰/۹۸	سیب زمینی	۰/۷۲
۲۲	جو	۰/۹۸	کلزا	۰/۵۴
۲۳	ذرت علوفه ای	۰/۹۷	لوبیا سبز	۰/۳۸

۲۴	لوبیا سبز	۰/۸۵	هویج	۰/۳۱
۲۵	هویج	۰/۷۰	نخود	۰/۱۳

منبع: یافته‌های تحقیق

آخرین شاخصی که برای شهرستان میاندوآب محاسبه گردید در جدول شماره ۵-۵۳ نشان داده شده است. این شاخص در سیزده محصول سیر، خربزه، پیاز، بادمجان، جو، خیار، گوجه فرنگی، هندوانه، گندم، کدو، یونجه، سورگوم و کلم بزرگتر از یک بدست آمده که بیانگر این است که این شهرستان در تولید این محصولات نسبت به متوسط کل استان مزیت بیشتری دارد. بالاترین و پایین‌ترین مزیت نسبی به ترتیب مربوط به سیر و آفتابگردان آجیلی می‌باشد. مزیت نسبی جمعی در این شهرستان، در تولید یازده محصول زراعی خربزه، پیاز، سورگوم، بادمجان، جو، خیار، گوجه فرنگی، هندوانه، گندم، چغندر قند، کدو و یونجه بیشتر از متوسط منطقه مورد بررسی (دو استان همجوار دریاچه) است. بیشترین و کمترین مزیت نسبی مربوط به ترتیب مربوط به خربزه و نخود می‌باشد.

جدول ۵-۵۳- بررسی مزیت جمعی محصولات زراعی شهرستان میاندوآب

مزیت جمعی				
ردیف	نسبت به استان		نسبت به دو استان همجوار	
۱	سیر	۲/۶۹	خربزه	۲/۱۹
۲	پیاز	۲/۲۳	پیاز	۱/۴۹
۳	خربزه	۲/۰۴	کدو	۱/۳۰
۴	بادمجان	۱/۹۵	سورگوم	۱/۱۹
۵	جو	۱/۴۱	گوجه فرنگی	۱/۱۷
۶	خیار	۱/۴۱	هندوانه	۱/۱۵
۷	گوجه فرنگی	۱/۳۳	خیار	۱/۱۱
۸	هندوانه	۱/۲۵	جو	۱/۱۱
۹	گندم	۱/۲۳	گندم	۱/۰۶
۱۰	کدو	۱/۲۳	چغندر قند	۱/۰۲
۱۱	یونجه	۱/۲۰	یونجه	۱/۰۱
۱۲	سورگوم	۱/۲۰	کلم	۰/۸۴
۱۳	کلم	۱/۰۳	بادمجان	۰/۸۱
۱۴	هویج	۰/۹۰	فلفل	۰/۶۱
۱۵	چغندر قند	۰/۸۵	سیر	۰/۵۸
۱۶	فلفل	۰/۸۳	شبدر	۰/۴۷
۱۷	کلزا	۰/۷۲	ذرت علوفه ای	۰/۴۶
۱۸	لوبیا	۰/۵۰	کلزا	۰/۴۵
۱۹	نخود	۰/۵۰	کدو آجیلی	۰/۴۱

۲۰	سیب زمینی	۰/۴۹	آفتابگردان آجیلی	۰/۳۲
۲۱	ذرت علوفه ای	۰/۴۶	لوبیا	۰/۲۹
۲۲	شیدر	۰/۴۴	هویج	۰/۲۸
۲۳	کدو آجیلی	۰/۳۴	سیب زمینی	۰/۲۰
۲۴	لوبیا سبز	۰/۲۹	نخود	۰/۱۹
۲۵	آفتابگردان آجیلی	۰/۲۸	لوبیا سبز	۰/۱۴

منبع: یافته‌های تحقیق

۹-۱-۱-۱-۱ بررسی مزیت نسبی محصولات زراعی نقده

همانطور که در جدول شماره ۵-۵۴ نشان داده شده است در شهرستان نقده در مقایسه با استان و منطقه، چهار محصول زراعی ذرت علوفه‌ای، چغندر قند، کدو آجیلی و سورگوم دارای مزیت مقیاس بالای یک می‌باشند که بیانگر درجه تمرکز این محصولات در این شهرستان در مقایسه با استان آذربایجان غربی و منطقه مورد بررسی می‌باشد. در این شهرستان زارعین نسبت به سایر شهرستان‌ها، تمایل بیشتری به کشت این محصولات دارند. بیشترین مزیت مقیاس مربوط به ذرت علوفه‌ای است. کمترین مزیت مقیاس مربوط به هندوانه و سیر می‌باشد.

جدول ۵-۵۴- بررسی مزیت مقیاس محصولات زراعی شهرستان نقده

مزیت مقیاس				
ردیف	نسبت به استان		نسبت به دو استان همجوار	
۱	ذرت علوفه ای	۴/۲۷	ذرت علوفه ای	۴/۷۴
۲	چغندر قند	۱/۹۵	چغندر قند	۳/۲۵
۳	کدو آجیلی	۱/۷۴	کدو آجیلی	۲/۹۰
۴	سورگوم	۱/۱۲	سورگوم	۱/۴۷
۵	گندم	۰/۸۴	گندم	۰/۷۷
۶	پیاز	۰/۸۲	نخود	۰/۵۹
۷	یونجه	۰/۶۷	یونجه	۰/۵۵
۸	خیار	۰/۶۱	پیاز	۰/۴۶
۹	سیر	۰/۵۵	خیار	۰/۳۳
۱۰	جو	۰/۴۸	جو	۰/۳۲
۱۱	سیب زمینی	۰/۴۵	کلزا	۰/۳۱
۱۲	نخود	۰/۴۵	گوجه فرنگی	۰/۱۲
۱۳	کلزا	۰/۴۲	خریزه	۰/۱۲
۱۴	لوبیا	۰/۲۷	لوبیا	۰/۱۱
۱۵	گوجه فرنگی	۰/۱۳	سیب زمینی	۰/۱۰
۱۶	خریزه	۰/۰۹	کدو	۰/۰۸
۱۷	کدو	۰/۰۷	آفتابگردان آجیلی	۰/۰۸

۱۸	آفتابگردان آجیلی	۰/۰۵	هندوانه	۰/۰۵
۱۹	هندوانه	۰/۰۵	سیر	۰/۰۳
۲۰	شبدر	-	شبدر	-
۲۱	لوبیا سبز	-	لوبیا سبز	-
۲۲	کلم	-	کلم	-
۲۳	فلفل	-	فلفل	-
۲۴	بادمجان	-	بادمجان	-
۲۵	هویج	-	هویج	-
۲۶	چغندر قند	-	چغندر قند	-

منبع: یافته‌های تحقیق

مطابق جدول شماره ۵-۵۵، به بررسی مزیت تولید در شهرستان نقده پرداختیم، در این شهرستان در مقایسه با استان، ذرت علوفه‌ای و چغندر قند دو محصول زراعی هستند که دارای مزیت تولید بالای یک می‌باشند که بیانگر درجه تمرکز این محصولات در این شهرستان در مقایسه با استان آذربایجان غربی می‌باشد. نتایج در این شهرستان نشان می‌دهد که زارعین نسبت به سایر شهرستان‌ها، تمایل بیشتری به تولید این محصولات دارند. بیشترین درجه تمرکز در این شهرستان مربوط به ذرت علوفه‌ای و کمترین درجه تمرکز مربوط به نخود است. همچنین شهرستان نقده در مقایسه با منطقه مورد بررسی، در محصولات ذرت علوفه‌ای، چغندر قند و کدو آجیلی دارای درجه تمرکز بزرگتر از یک است که بیانگر تمایل بیشتر کشاورزان در این شهرستان به تولید این محصولات است.

جدول ۵-۵۵- بررسی مزیت تولید محصولات زراعی شهرستان نقده

مزیت تولید				
ردیف	نسبت به استان		نسبت به دو استان همجوار	
۱	ذرت علوفه ای	۲/۵۵	ذرت علوفه ای	۲/۶۱
۲	چغندر قند	۱/۱۷	چغندر قند	۱/۶۶
۳	کدو آجیلی	۰/۹۷	کدو آجیلی	۱/۳۸
۴	سورگوم	۰/۷۱	سورگوم	۰/۷۰
۵	گندم	۰/۵۶	گندم	۰/۴۰
۶	خیار	۰/۴۸	یونجه	۰/۳۱
۷	یونجه	۰/۴۴	خیار	۰/۳۰
۸	پیاز	۰/۳۸	کلزا	۰/۲۵
۹	جو	۰/۳۳	جو	۰/۲۲
۱۰	کلزا	۰/۳۲	پیاز	۰/۱۷
۱۱	سیب زمینی	۰/۱۹	خریزه	۰/۰۸
۱۲	سیر	۰/۱۷	گوجه فرنگی	۰/۰۶
۱۳	لوبیا	۰/۱۵	لوبیا	۰/۰۵

۱۴	گوجه فرنگی	۰/۰۸	آفتابگردان آجیلی	۰/۰۵
۱۵	خریزه	۰/۰۷	کدو	۰/۰۵
۱۶	کدو	۰/۰۵	سیب زمینی	۰/۰۳
۱۷	آفتابگردان آجیلی	۰/۰۴	هندوانه	۰/۰۳
۱۸	هندوانه	۰/۰۳	نخود	۰/۰۲
۱۹	نخود	۰/۰۲	سیر	۰/۰۱
۲۰	شبدر	-	شبدر	-
۲۱	لوبیا سبز	-	لوبیا سبز	-
۲۲	کلم	-	کلم	-
۲۳	فلفل	-	فلفل	-
۲۴	بادمجان	-	بادمجان	-
۲۵	هویج	-	هویج	-
۲۶	چغندر قند	-	چغندر قند	-

منبع: یافته‌های تحقیق

در شهرستان نقده نسبت به استان آذربایجان غربی همانطور که در جدول شماره ۵-۵۶ مشاهده می‌شود، هیچ یک از محصولات تولیدی زراعی در این شهرستان دارای مزیت کارایی نمی‌باشد. بیشترین و کمترین مزیت به ترتیب مربوط به خیار و سیر است. همچنین در مقایسه با دو استان همجوار دریاچه، خیار دارای کارایی بزرگتر از یک می‌باشند که حاکی از بالا بودن متوسط عملکرد این محصولات نسبت به منطقه است. بر اساس مزیت کارایی خیار در جایگاه اول و نخود در جایگاه آخر قرار دارند. برای محصولات کلزا، جو، آفتابگردان آجیلی، لوبیا، یونجه، گندم، کدو آجیلی و سورگوم عملکرد نسبت به سایر محصولات زراعی در شهرستان به ترتیب ۰/۱۰، ۰/۱۷، ۰/۰۷، ۰/۰۷، ۰/۳۹، ۰/۱۷، ۰/۰۴، ۰/۴۳ و برای استان به ترتیب ۰/۱۳، ۰/۲۴، ۰/۱۰، ۰/۱۳، ۰/۵۹، ۰/۲۶، ۰/۰۸، ۰/۶۸ و برای دو استان همجوار به ترتیب ۰/۲۶، ۰/۲۶، ۰/۱۲، ۰/۱۶، ۰/۶۹، ۰/۳۲، ۰/۰۹، ۰/۹۱ می‌باشد. این محصولات در شهرستان دارای عملکردی نزدیک به عملکرد استان و دو استان همجوار هستند و کارایی آنها تفاوت معنی‌داری ندارد و عملکرد بالایی نسبت به سایر محصولات زراعی ندارند. عملکرد محصولات خربزه، گوجه فرنگی، چغندر قند، ذرت علوفه‌ای نسبت به سایر محصولات زراعی در شهرستان به ترتیب ۱/۴۷، ۱/۷۳، ۲/۹۷، ۲/۴۶ و برای دو استان همجوار به ترتیب ۲/۰۴، ۳/۳۲، ۵/۸۳، ۴/۴۸ می‌باشد. این محصولات در شهرستان دارای عملکردی نزدیک به عملکرد استان هستند و نسبت به سایر محصولات زراعی از عملکرد خوبی برخوردار است. عدم وجود مزیت کارایی بعلاوه تفاوت اندک بین عملکردها است.

جدول ۵-۵۶- بررسی مزیت کارایی محصولات زراعی شهرستان نقده

مزیت کارایی

ردیف	نسبت به استان	نسبت به دو استان همجوار
۱	خیار	۰/۸۸
۲	کلزا	۰/۷۵
۳	خریزه	۰/۷۲
۴	آفتابگردان آجیلی	۰/۷۱
۵	هندوانه	۰/۷۱
۶	جو	۰/۷۰
۷	یونجه	۰/۶۶
۸	گندم	۰/۶۵
۹	کدو	۰/۶۵
۱۰	گوچه فرنگی	۰/۶۳
۱۱	سورگوم	۰/۶۳
۱۲	چغندر قند	۰/۶۰
۱۳	ذرت علوفه ای	۰/۶۰
۱۴	لوبیا	۰/۵۸
۱۵	کدو آجیلی	۰/۵۶
۱۶	پیاز	۰/۴۶
۱۷	سیب زمینی	۰/۴۳
۱۸	نخود	۰/۳۷
۱۹	سیر	۰/۳۲
۲۰	شبدر	-
۲۱	لوبیا سبز	-
۲۲	کلم	-
۲۳	فلفل	-
۲۴	بادمجان	-
۲۵	هویج	-
۲۶	چغندر قند	-

منبع: یافته‌های تحقیق

آخرین شاخصی که برای شهرستان نقده محاسبه گردید در جدول ۵-۵۷ نشان داده شده است. این شاخص در دو محصول ذرت علوفه‌ای و چغندر قند بزرگتر از یک بدست آمده که بیانگر این است که این شهرستان در تولید این محصولات نسبت به متوسط کل استان مزیت بیشتری دارد. بالاترین و پایین‌ترین مزیت نسبی به ترتیب مربوط به ذرت علوفه‌ای و هندوانه می‌باشد. مزیت نسبی جمعی در این شهرستان، در تولید سه محصول زراعی ذرت علوفه‌ای، چغندر قند و کدو آجیلی بیشتر از متوسط منطقه مورد بررسی (دو استان همجوار دریاچه) است. بیشترین و کمترین مزیت نسبی مربوط به ترتیب مربوط به ذرت علوفه‌ای و سیر می‌باشد.

جدول ۵-۵۷- بررسی مزیت جمعی محصولات زراعی شهرستان نقده

مزیت جمعی				
ردیف	نسبت به استان		نسبت به دو استان همجوار	
۱	ذرت علوفه ای	۱/۶۰	ذرت علوفه ای	۱/۶۲
۲	چغندر قند	۱/۰۸	چغندر قند	۱/۲۹
۳	کدو آجیلی	۰/۹۸	کدو آجیلی	۱/۱۸
۴	سورگوم	۰/۸۴	سورگوم	۰/۸۴
۵	گندم	۰/۷۵	گندم	۰/۶۵
۶	خیار	۰/۷۳	خیار	۰/۵۸
۷	یونجه	۰/۶۷	یونجه	۰/۵۶
۸	پیاز	۰/۶۲	جو	۰/۴۶
۹	جو	۰/۵۸	پیاز	۰/۴۱
۱۰	کلزا	۰/۵۶	کلزا	۰/۳۵
۱۱	سیب زمینی	۰/۴۴	خریزه	۰/۲۸
۱۲	سیر	۰/۴۲	گوچه فرنگی	۰/۲۵
۱۳	نخود	۰/۴۱	لوبیا	۰/۲۳
۱۴	لوبیا	۰/۳۹	کدو	۰/۲۳
۱۵	گوچه فرنگی	۰/۲۸	آفتابگردان آجیلی	۰/۲۲
۱۶	خریزه	۰/۲۶	سیب زمینی	۰/۱۸
۱۷	کدو	۰/۲۲	هندوانه	۰/۱۷
۱۸	آفتابگردان آجیلی	۰/۲۰	نخود	۰/۱۵
۱۹	هندوانه	۰/۱۸	سیر	۰/۰۹
۲۰	شبدر	-	شبدر	-
۲۱	لوبیا سبز	-	لوبیا سبز	-
۲۲	کلم	-	کلم	-
۲۳	فلفل	-	فلفل	-
۲۴	بادمجان	-	بادمجان	-
۲۵	هویج	-	هویج	-
۲۶	چغندر قند	-	چغندر قند	-

منبع: یافته‌های تحقیق

با توجه به آنچه گفته شد و نتایج بدست آمده برای مزیت‌های نسبی برای شهرستان‌های همجوار دریاچه، در اکثر شهرستان‌های مورد مطالعه محصولاتی نظیر گندم، جو، سیر، ذرت علوفه‌ای، کلزا، یونجه دارای مزیت کارایی هستند و این نشانگر عملکرد بالاتر و کاراتر بودن این محصولات در این شهرستان‌ها است. لذا با افزایش سطح زیرکشت این محصولات در این استان و به دنبال آن، مزیت مقیاس و مزیت تولید که نشان‌دهنده تمرکز محصولات در استان است

نیز افزایش خواهد یافت.

۵-۱-۳- بررسی وضعیت مزیت نسبی محصولات باغی در منطقه مورد مطالعه

۵-۱-۴- مقدمه

در این بخش به بررسی مزیت تولیدی محصولات باغی در منطقه مورد بررسی به تفکیک شهرستان پرداخته می‌شود. شناسایی مزیت‌های نسبی تولید در بخش کشاورزی و استفاده از آنها، نه تنها سیاست تخصیص منابع تولیدی و الگوی تولید را بهبود می‌بخشد، بلکه می‌تواند نوع تولید و ترکیب آنها را نیز مشخص کند. چهار شاخص مزیت مقیاس، مزیت تولید، مزیت کارایی و مزیت جمعی برای بررسی و تعیین مزیت نسبی محصولات باغی در هر یک از شهرستان‌های مورد بررسی استفاده شده است. این شاخص‌ها نشان‌دهنده‌ی میزان تمرکز و رواج تولید در یک شهرستان است.

۵-۱-۴-۱- بررسی مزیت نسبی محصولات باغی به تفکیک استان‌های همجوار دریاچه

در ابتدای این بخش به بررسی مزیت مقیاس در استان پرداخته می‌شود. اگر این شاخص برای یک محصول در یک منطقه بزرگتر از یک باشد، درجه تمرکز محصول در آن استان، بزرگتر از کشور می‌باشد و باغداران ترجیح می‌دهند از آن محصول در آن منطقه بیشتر کشت نمایند. مطابق جدول زیر، در استان آذربایجان شرقی محصولاتی نظیر بادام دیم، زالزالک، سنجد، زردآلو، آلبالو، سیب، شفتالو، گلستان، بادام، توت درختی، انگور، گردو، گلابی، هلو و گوجه دارای مزیت مقیاس بالای یک می‌باشند که بیانگر درجه تمرکز این محصولات در این استان در مقایسه با کشور می‌باشد. نتایج در آذربایجان شرقی نشان می‌دهد که باغداران نسبت به سایر استان‌های کشور، تمایل بیشتری به کشت این پانزده محصول باغی دارند. کمترین درجه تمرکز در این استان مربوط به گیاهان دارویی و پسته است. البته با توجه به مقاوم بودن این محصولات به شرایط آب و هوایی موجود در استان و نیاز آبی کم، کشت این محصولات در استان بخصوص در شهرستان‌های محاور دریاچه رو به افزایش است و از استقبال عمومی خوبی برخوردار است.

نتایج برای مزیت تولید نشان می‌دهد که باغداران استان آذربایجان شرقی نسبت به سایر استان‌های کشور، تمایل بیشتری به تولید شانزده محصول باغی، بادام دیم، زالزالک، سنجد، زردآلو، آلبالو، سیب، شفتالو، گلستان، بادام، توت درختی، انگور، گردو، گلابی، گیلان، هلو و گوجه دارند. بیشترین درجه تمرکز مربوط به بادام دیم و کمترین درجه تمرکز مربوط به توت فرنگی است.

همانطور که در جدول ۵-۵۸ مشاهده می‌شود، خربزه، آفتابگردان آجیلی، پیاز، سیب زمینی، گوجه فرنگی، هندوانه، گندم، ذرت علوفه‌ای، جو، نخود، خیار، یونجه و لوبیا محصولاتی هستند که دارای مزیت کارایی بزرگتر از یک

می‌باشند. متوسط عملکرد این محصول نسبت به همه‌ی محصولات در استان مورد نظر بالاتر از متوسط کشور است. بالاترین عملکرد به خربزه و پایین‌ترین عملکرد به چغندر قند اختصاص دارد.

در نهایت شاخص مزیت جمعی که یکی از شاخص‌های مزیت نسبی و میانگین هندسی دو شاخص مزیت مقیاس و مزیت کارایی است، محاسبه می‌گردد. اگر این شاخص بزرگتر یک بدست آید، محصول مربوطه در استان مورد بررسی، مزیت نسبی بیشتر از متوسط کل کشور خواهد داشت. در استان آذربایجان شرقی پانزده محصول باغی، بادام دیم، زالزالک، سنجد، زردآلو، آلبالو، سیب، شفتالو، گلستان، بادام، توت درختی، انگور، گردو، گلابی، گیلاس و هلو دارای مزیت بزرگتر از یک هستند که بیانگر این است که این استان در تولید این محصولات نسبت به متوسط کل کشور مزیت بیشتری دارد. بالاترین و پایین‌ترین مزیت نسبی به ترتیب مربوط به بادام دیم و زعفران می‌باشد.

جدول ۵-۵۸- بررسی مزیت نسبی محصولات باغی استان آذربایجان شرقی

ردیف	مزیت مقیاس	مزیت تولید	مزیت کارایی	مزیت جمعی
۱	زالزالک	۸/۰۹	بادام دیم	۲۶/۲۴
۲	سنجد	۴/۷۸	زالزالک	۱۱/۷۹
۳	گوجه	۴/۳۱	سنجد	۱۰/۲۴
۴	زردآلو	۴/۲۲	زردآلو	۶/۰۱
۵	بادام دیم	۳/۸۳	آلبالو	۴/۳۴
۶	سیب	۳/۲۰	سیب	۴/۲۰
۷	شفتالو	۲/۴۷	شفتالو	۳/۸۳
۸	آلبالو	۲/۲۸	گلستان	۳/۴۵
۹	گلابی	۲/۲۴	بادام	۳/۲۲
۱۰	بادام	۲/۰۲	توت درختی	۲/۹۹
۱۱	توت درختی	۱/۷۷	انگور	۲/۷۲
۱۲	انگور	۱/۶۷	گردو	۲/۶۲
۱۳	گردو	۱/۵۸	گلابی	۲/۶۱
۱۴	گلستان	۱/۵۴	گیلاس	۱/۲۵
۱۵	هلو	۱/۰۰	گوجه	۱/۱۹
۱۶	گیلاس	۰/۸۳	هلو	۱/۰۹
۱۷	به	۰/۶۳	به	۰/۸۸
۱۸	آلو قطره طلا	۰/۵۴	آلو قطره طلا	۰/۶۷
۱۹	آلو	۰/۴۸	آلو	۰/۴۷
۲۰	شلیل	۰/۲۷	قارچ	۰/۳۹
۲۱	قارچ	۰/۲۴	انجیر آبی	۰/۳۴
۲۲	انجیر	۰/۲۲	شلیل	۰/۲۵

۲۳	انار	۰/۱۰	فندق	۰/۲۱	گل‌ابی	۱/۱۷	انار	۰/۴۰
۲۴	فندق	۰/۰۵	انار	۰/۱۶	هلو	۱/۰۹	گوجه	۰/۳۷
۲۵	عنب	۰/۰۴	گیاهان دارویی	۰/۱۰	آلو	۰/۹۸	عنب	۰/۲۹
۲۶	زرشک	۰/۰۳	عنب	۰/۰۸	شلیل	۰/۹۳	زرشک	۰/۲۵
۲۷	توت فرنگی	۰/۰۳	زرشک	۰/۰۶	گیاهان دارویی	۰/۲۲	پسته	۰/۱۹
۲۸	زعفران	۰/۰۳	زعفران	۰/۰۵	توت فرنگی	۰/۰۷	گیاهان دارویی	۰/۰۷
۲۹	گیاهان دارویی	۰/۰۲	پسته	۰/۰۴	گوجه	۰/۰۳	توت فرنگی آبی	۰/۰۵
۳۰	پسته	۰/۰۱	توت فرنگی	۰/۰۳	زعفران	۰/۰۲	زعفران	۰/۰۲
۳۱	سماق	-	سماق	-	سماق	-	سماق	-
۳۲	خیار	-	خیار	-	خیار	-	خیار	-
۳۳	سایر سبزیجات	-	سایر سبزیجات	-	سایر سبزیجات	-	سایر سبزیجات	-

منبع: یافته‌های تحقیق

مطابق جدول شماره ۵-۵۹، در استان آذربایجان غربی محصولاتی نظیر سیب، آلو، شلیل، شفتالو، هلو، انگور، زردآلو و آلبالو دارای مزیت مقیاس بالای یک می‌باشند که بیانگر درجه تمرکز این محصولات در این استان در مقایسه با کشور می‌باشد. نتایج در این استان نشان می‌دهد که باغداران نسبت به سایر استان‌های کشور، تمایل بیشتری به کشت این هشت محصول باغی دارند. کمترین درجه تمرکز در این استان مربوط به پسته است.

نتایج برای مزیت تولید نشان می‌دهد که زارعین استان آذربایجان غربی نسبت به سایر استان‌های کشور، تمایل بیشتری به تولید دو محصول باغی، سیب و آلو دارند. بیشترین درجه تمرکز مربوط به سیب و کمترین درجه تمرکز مربوط به زعفران است.

همانطور که در جدول ۵-۶۰ مشاهده می‌شود، هیچکدام از محصولات تولیدی این استان دارای مزیت کارایی نیستند. محصولات گلستان، بادام، گیاهان دارویی، پسته، سماق، سنجد، زالزالک، آلبالو، گردو و بادام دیم در مقایسه با سایر محصولات باغی در کشور دارای عملکرد پایینی هستند و عملکرد کشوری این محصولات به ترتیب ۰/۱۴، ۰/۴۹، ۰/۰۴، ۰/۱۸، ۰/۲۲، ۰/۳۴، ۰/۵۸، ۰/۱۹، ۰/۱۱ می‌باشد. عملکرد این محصولات نسبت به سایر محصولات باغی در استان بسیار کمتر از عملکرد کشوری است. گل‌ابی، انگور و قارچ در استان آذربایجان غربی به ترتیب دارای عملکرد ۱/۰۲، ۱/۳۲، ۱۹/۸۶ نسبت به سایر محصولات باغی هستند و عملکردشان در کشور به ترتیب ۱/۲۴، ۱/۴۰ و ۲۱/۸۶ می‌باشد، عملکرد این محصولات نسبت به محصولات باغی در استان مورد نظر به عملکرد کشوری این محصولات نزدیک است و تفاوت معنی‌داری وجود ندارد. محصولاتی نظیر گل‌ابی، هلو، سیب، انجیر، انار و

شلیل نسبت به سایر محصولات باغی در کشور از عملکرد نسبتاً خوبی برخوردار هستند، اما مقدار این عملکرد در استان آذربایجان غربی بسیار پایین می‌باشد. در نهایت شاخص مزیت جمعی برای آذربایجان غربی نشان می‌دهد، این استان در هیچ یک از محصولات مزیت جمعی ندارد.

جدول ۵-۶۰- بررسی مزیت نسبی محصولات باغی استان آذربایجان غربی

ردیف	مزیت مقیاس	مزیت تولید	مزیت کارایی	مزیت جمعی
۱	سیب ۵/۶۸	سیب ۴/۹۷	بادام دیم ۰/۳۸	بادام دیم ۰/۲۴
۲	آلو ۲/۷۶	آلو ۱/۲۳	توت فرنگی ۰/۲۱	سیب ۰/۲۰
۳	شلیل ۲/۵۱	انگور ۰/۹۴	توت درختی ۰/۱۳	آلو ۰/۱۰
۴	شفتالو ۲/۱۴	شفتالو ۰/۹۱	گیاهان دارویی ۰/۱۲	انگور ۰/۰۸۷
۵	هلو ۱/۸۷	گردو ۰/۸۳	پسته ۰/۱۱	گوجه ۰/۰۸۶
۶	انگور ۱/۶۴	آلبالو ۰/۷۲	بادام ۰/۱۰	شفتالو ۰/۰۸۵
۷	زردآلو ۱/۴۶	شلیل ۰/۶۴	گلستان ۰/۱۰	گردو ۰/۰۸۱
۸	آلبالو ۱/۱۷	زردآلو ۰/۳۶	گردو ۰/۰۰۸	آلبالو ۰/۰۷۶
۹	گوجه ۰/۹۷	هلو ۰/۶۲	زالزالک ۰/۰۰۸	شلیل ۰/۰۷۲
۱۰	گردو ۰/۸۱	بادام ۰/۵۳	گوجه ۰/۰۰۸	زردآلو ۰/۰۷۱
۱۱	گیلاس ۰/۵۹	زالزالک ۰/۴۲	خیار ۰/۰۰۸	هلو ۰/۰۷۰
۱۲	قارچ ۰/۵۸	قارچ ۰/۳۶	سیب ۰/۰۰۷	بادام ۰/۰۶۵
۱۳	سماق ۰/۴۹	گیلاس ۰/۳۳	به ۰/۰۰۷	زالزالک ۰/۰۵۸
۱۴	بادام ۰/۴۴	گلایی ۰/۳۲	گلایی ۰/۰۰۶	قارچ ۰/۰۵۳
۱۵	گلایی ۰/۴۳	توت درختی ۰/۳۱	گیلاس ۰/۰۰۵	توت فرنگی ۰/۰۵۲
۱۶	زالزالک ۰/۳۹	بادام دیم ۰/۳۰	انگور ۰/۰۰۵	گیلاس ۰/۰۵۲
۱۷	سنجد ۰/۳۰	توت فرنگی ۰/۲۷	آلبالو ۰/۰۰۵	گلایی ۰/۰۵۰
۱۸	توت درختی ۰/۱۹	سماق ۰/۲۴	قارچ ۰/۰۰۵	توت درختی ۰/۰۵۰
۱۹	به ۰/۱۷	سنجد ۰/۲۰	سنجد ۰/۰۰۵	سماق ۰/۰۴۴
۲۰	بادام دیم ۰/۱۵	گیاهان دارویی ۰/۲۰	انار ۰/۰۰۵	سنجد ۰/۰۴۰
۲۱	توت فرنگی ۰/۱۲	به ۰/۱۵	سماق ۰/۰۰۴	به ۰/۰۳۵
۲۲	گلستان ۰/۱۱	گلستان ۰/۱۴	آلو ۰/۰۰۴	گلستان ۰/۰۳۳
۲۳	گیاهان دارویی ۰/۰۸	گوجه ۰/۱	انجیر ۰/۰۰۴	گیاهان دارویی ۰/۰۳
۲۴	خیار ۰/۰۵	خیار ۰/۰۵	هلو ۰/۰۰۳	خیار ۰/۰۲
۲۵	سایر سبزیجات ۰/۰۴	انار ۰/۰۲	زردآلو ۰/۰۰۳	انار ۰/۰۱
۲۶	انار ۰/۰۳	سایر سبزیجات ۰/۰۲	شفتالو ۰/۰۰۳	سایر سبزیجات ۰/۰۱
۲۷	انجیر ۰/۰۱	انجیر ۰/۰۱	سایر سبزیجات ۰/۰۰۳	انجیر ۰/۰۰۷
۲۸	زعفران ۰/۰۰۵	پسته ۰/۰۰	شلیل ۰/۰۰۲	پسته ۰/۰۰۶

۲۹	پسته	۰/۰۰۴	زعفران	۰/۰۰	زعفران	۰/۰۰۰	زعفران	۰/۰۰۰
۳۰	زرشک	-	زرشک	-	زرشک	-	زرشک	-
۳۱	فندق	-	فندق	-	فندق	-	فندق	-
۳۲	آلو قطره طلا	-	آلو قطره طلا	-	آلو قطره طلا	-	آلو قطره طلا	-
۳۳	عناب	-	عناب	-	عناب	-	عناب	-

منبع: یافته‌های تحقیق

در دو استان آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی محصولاتی سیب، زالزالک، زردآلو، گوجه، سنجد، شفتالو، آلبالو، انگور، آلو، هلو، شلیل، گلابی، بادام، گردو و توت درختی دارای مزیت مقیاس بالای یک می‌باشند که بیانگر درجه تمرکز این محصولات در این دو استان در مقایسه با کشور می‌باشد. نتایج نشان می‌دهد که باغداران نسبت به سایر استان‌های کشور، تمایل بیشتری به کشت این پانزده محصول باغی دارند. کمترین درجه تمرکز در این استان مربوط به پسته است.

مزیت تولید محاسبه شده برای این دو استان همجوار دریاچه نشان می‌دهد که باغداران این منطقه نسبت به سایر استان‌های کشور، تمایل بیشتری به تولید سیزده محصول باغی، سیب، سنجد، زالزالک، زردآلو، آلبالو، شفتالو، انگور، بادام دیم، بادام، گلابی، بادام، گردو و توت درختی دارند. بیشترین درجه تمرکز مربوط به سیب و کمترین درجه تمرکز مربوط به پسته است.

همانطور که در جدول زیر مشاهده می‌شود، مزیت کارایی برای محصولات توت فرنگی، فندق، بادام دیم، گلستان، پسته، سنجد، عناب، خیار، گوجه، توت درختی، گردو، بادام، آلبالو، زرشک، سیب، انجیر، زالزالک، به و انار بزرگتر از یک می‌باشد. عملکرد این محصول نسبت به همه‌ی محصولات در استان مورد نظر بالاتر از متوسط کشور است. متوسط عملکرد محصولات زردآلو، شفتالو، گیلان و سماق در مقایسه با سایر محصولات باغی در دو استان همجوار به ترتیب ۰/۷۰، ۰/۸۰، ۰/۶۵، ۰/۱۲ و کشور به ترتیب ۰/۸۰، ۰/۹۶، ۰/۷۱ و ۰/۱۸ است، کارایی این محصولات در دو استان با کارایی در کشور تفاوت معنی‌داری ندارد و در کل عملکرد این محصولات نسبت به سایر محصولات باغی پایین می‌باشد. آلو قطره طلا، گلابی، انگور و قارچ در دو استان همجوار به ترتیب دارای عملکرد ۱/۳۱، ۱/۰۲، ۱/۳۲، ۱۹/۸۶ نسبت به سایر محصولات باغی هستند و عملکردشان در کشور به ترتیب ۱/۵۵، ۱/۲۴، ۱/۴۰ و ۲۱/۸۶ می‌باشد، عملکرد این محصولات نسبت به محصولات باغی در دو استان مورد نظر به عملکرد کشوری این محصولات نزدیک است و تفاوت معنی‌داری وجود ندارد.

در دو استان آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی چهارده محصول باغی، سیب، زالزالک، سنجد، زردآلو، گوجه، آلبالو، شفتالو، انگور، بادام دیم، بادام، گردو، گلستان، توت درختی و گلابی دارای مزیت بزرگتر از یک هستند که

بیانگر این است که این دو استان در تولید این محصولات نسبت به متوسط کل کشور مزیت بیشتری دارد. بالاترین و پایین‌ترین مزیت نسبی به ترتیب مربوط به سیب و زعفران می‌باشد.

جدول ۵-۶۱- بررسی مزیت نسبی محصولات باغی دو استان همجوار دریاچه

ردیف	مزیت مقیاس	مزیت تولید	مزیت کارایی	مزیت جمعی
۱	سیب	سیب	توت فرنگی	سیب
۲	زالزالک	زالزالک	فندق	زالزالک
۳	زردآلو	سنجد	بادام دیم	سنجد
۴	گوجه	زردآلو	گلستان	گوجه
۵	سنجد	آلبالو	پسته	زردآلو
۶	شفتالو	شفتالو	سنجد	آلبالو
۷	آلبالو	انگور	عنب	شفتالو
۸	انگور	بادام دیم	خیار	انگور
۹	آلو	بادام	گوجه	بادام دیم
۱۰	هلو	گردو	توت درختی	بادام
۱۱	شلیل	گلستان	گردو	گردو
۱۲	گللابی	توت درختی	بادام	گلستان
۱۳	بادام	گللابی	آلبالو	توت درختی
۱۴	گردو	آلو	زرشک	گللابی
۱۵	توت درختی	هلو	سیب	آلو
۱۶	بادام دیم	گیلاس	انجیر آبی	هلو
۱۷	گلستان	شلیل	زالزالک	گیلاس
۱۸	گیلاس	گوجه	به	شلیل
۱۹	به	به	انار	به
۲۰	قارچ	قارچ	انگور	قارچ
۲۱	آلو قطره طلا	آلو قطره طلا	گیلاس	توت فرنگی
۲۲	سماق	توت فرنگی	قارچ	آلو قطره طلا
۲۳	انجیر	سماق	زردآلو	سماق
۲۴	توت فرنگی	گیاهان دارویی	آلو قطره طلا	انجیر
۲۵	انار	انجیر	شفتالو	فندق
۲۶	گیاهان دارویی	فندق	گللابی	انار
۲۷	فندق	انار	سماق	خیار
۲۸	خیار	خیار	آلو	عنب
۲۹	عنب	عنب	هلو	زرشک
۳۰	سایر	زرشک	سایر سبزیجات	گیاهان دارویی

	سبزیجات						
۳۱	زرشک	۰/۰۲	زعفران	۰/۰۲۱	شلیل	۰/۳۷	پسته
۳۲	زعفران	۰/۰۱۸	پسته	۰/۰۱۶	گیاهان دارویی	۰/۳۳	سایر سبزیجات
۳۳	پسته	۰/۰۱	سایر سبزیجات	۰/۰۱۱	زعفران	۰/۰۱	زعفران

منبع: یافته‌های تحقیق

همانطور که مشاهده می‌گردد، محصولات پسته، زرشک، عناب، گیلان، سنجد، به، توت درختی، آلو قطره طلا، قارچ، انجیر آبی، فندق و انار اگرچه از مزیت مقیاس برخوردار نبوده‌اند، اما دارای مزیت کارایی هستند که در واقع نشان دهنده بالاتر بودن متوسط عملکرد و کاراتر بودن این محصولات در استان آذربایجان شرقی و منطقه نسبت به سایر استان‌های کشور می‌باشد. اکثر این محصولات مناسب آب و هوای منطقه و شرایط بوجود آمده در شهرستان‌های همجوار دریاچه هستند بخصوص محصولاتی مانند پسته، سنجد و عناب که مقاومت خوبی در برابر کم آبی دارند. لذا با افزایش سطح زیرکشت این محصولات در این استان و به دنبال آن، مزیت مقیاس و مزیت تولید که نشان‌دهنده تمرکز محصولات در استان است نیز افزایش خواهد یافت. با استفاده از این مزیت رقابتی و افزایش سطح زیر کشت و تولید این محصولات، میتوان به رقابت با سایر استان‌های کشور پرداخت.

۵-۱-۴-۲- بررسی مزیت نسبی محصولات باغی منطقه به تفکیک شهرستان‌های همجوار دریاچه ارومیه

در این بخش به بررسی چهار شاخص مزیت اشاره شده برای محصولات باغی در شهرستان‌ها پرداخته می‌شود. در این بخش به ترتیب به بررسی وضعیت شاخص‌های مزیت مقیاس، مزیت تولید، مزیت کارایی و مزیت جمعی پرداخته می‌شود. قابل ذکر است که محاسبات نسبت به استان و منطقه مورد بررسی (دو استان همجوار دریاچه) انجام گردیده است.

۵-۱-۴-۳- بررسی مزیت نسبی محصولات باغی آذرشهر

طبق جدول شماره ۵-۶۲ در شهرستان آذرشهر در مقایسه با استان، عناب، سنجد، پسته، بادام، گردو، گلستان، شفتالو، قارچ، انگور، گیلان، گوجه، گلابی و زعفران جزء محصولاتی هستند که دارای مزیت مقیاس بالای یک می‌باشند که بیانگر درجه تمرکز این محصولات در این شهرستان در مقایسه با استان آذربایجان شرقی می‌باشد و به نوعی می‌توان آن را مزیت نسبی آشکار شده در تولید محصولات دانست. نتایج در این شهرستان نشان می‌دهد که باغداران نسبت به سایر شهرستان‌ها، تمایل بیشتری به کاشت این محصولات دارند. کمترین درجه تمرکز در این شهرستان مربوط به سیب و هلو است. همچنین شهرستان آذرشهر در مقایسه با منطقه مورد بررسی در برخی محصولات عناب، سنجد، پسته، بادام، گردو، گلستان، شفتالو، انگور، گیلان، گوجه، گلابی، قارچ، توت درختی و زعفران دارای درجه تمرکز بزرگتر از یک است، که حاکی از وجود مزیت مقیاس در این محصولات می‌باشد و تمایل

باغداران در این شهرستان به کشت این محصولات بسیار است.

جدول ۵-۶۲- بررسی مزیت مقیاس محصولات باغی شهرستان آذرشهر

مزیت مقیاس				
ردیف	نسبت به استان		نسبت به دو استان همجوار	
۱	عنانب	۲۳/۷۸	عنانب	۴۶/۲۰
۲	سنجد	۶/۸۵	سنجد	۱۲/۵۴
۳	پسته	۳/۰۴	پسته	۴/۹۴
۴	بادام	۲/۶۲	بادام	۴/۲۲
۵	گردو	۲/۴۹	گلستان	۳/۶۴
۶	قارچ	۲/۳۵	گردو	۳/۲۶
۷	گلستان	۲/۰۰	شفتالو	۲/۰۹
۸	شفتالو	۱/۹۶	گوجه	۱/۹۹
۹	انگور	۱/۲۸	گلابی	۱/۹۹
۱۰	گوجه	۱/۲۴	زعفران	۱/۸۰
۱۱	گلابی	۱/۲۱	توت درختی	۱/۴۰
۱۲	زعفران	۱/۰۶	قارچ	۱/۳۸
۱۳	توت درختی	۰/۷۹	انگور	۱/۲۹
۱۴	آلو	۰/۷۲	آلبالو	۰/۷۲
۱۵	آلبالو	۰/۵۵	به	۰/۶۸
۱۶	به	۰/۴۴	زردآلو	۰/۵۹
۱۷	زردآلو	۰/۴۰	گیلاس	۰/۳۲
۱۸	گیلاس	۰/۲۸	آلو	۰/۲۲
۱۹	هلو	۰/۲۴	هلو	۰/۱۷
۲۰	سیب	۰/۱۳	سیب	۰/۰۹
۲۱	توت فرنگی	-	توت فرنگی	-
۲۲	انجیر	-	انجیر	-
۲۳	زرشک	-	زرشک	-
۲۴	انار	-	انار	-
۲۵	زالزالک	-	زالزالک	-
۲۶	سماق	-	سماق	-
۲۷	خیار	-	خیار	-
۲۸	سایر سبزیجات	-	سایر سبزیجات	-
۲۹	گیاهان دارویی	-	گیاهان دارویی	-
۳۰	فندق	-	فندق	-
۳۱	آلو قطره طلا	-	آلو قطره طلا	-
۳۲	شلیل	-	شلیل	-

۳۳	بادام دیم	-	بادام دیم	-
----	-----------	---	-----------	---

منبع: یافته‌های تحقیق

مطابق جدول شماره ۵-۶۳، به بررسی مزیت تولید در شهرستان پرداختیم، اگر این شاخص برای یک محصول در یک منطقه بزرگتر از یک باشد، درجه تمرکز محصول در آن شهرستان، بزرگتر از کل منطقه می‌باشد و باغداران ترجیح می‌دهند از آن محصول در آن منطقه بیشتر تولید نمایند در شهرستان آذرشهر در مقایسه با استان، عناب، سنجد، پسته، بادام، گردو، گلستان، شفتالو، قارچ، انگور، گوجه، گلابی، توت درختی و زعفران جزو سیزده محصولی هستند که دارای مزیت تولید بالای یک می‌باشند که بیانگر درجه تمرکز این محصولات در این شهرستان در مقایسه با استان آذربایجان شرقی می‌باشد. نتایج در این شهرستان نشان می‌دهد که باغداران نسبت به سایر شهرستان‌ها، تمایل بیشتری به تولید این محصولات دارند. بیشترین درجه تمرکز در این شهرستان مربوط عناب و سنجد و کمترین درجه تمرکز مربوط به هلو و سیب است. همچنین شهرستان آذرشهر در مقایسه با منطقه مورد بررسی در برخی محصولاتی که دارای درجه تمرکز بزرگتر از یک است شامل عناب، سنجد، پسته، بادام، گردو، گلستان، شفتالو، قارچ، انگور، گوجه، گلابی، آلبالو، به، زردآلو، توت درختی و زعفران می‌باشد، که بیانگر این موضوع است که تمایل باغبانان در این شهرستان به تولید این محصولات زیاد است.

جدول ۵-۶۳- بررسی مزیت تولید محصولات باغی شهرستان آذرشهر

مزیت تولید				
ردیف	نسبت به استان		نسبت به دو استان همجوار	
۱	عناب	۳۸/۵۷	عناب	۱۰۹/۹۲
۲	سنجد	۱۱/۱۹	سنجد	۳۰/۷۷
۳	بادام	۳/۵۳	گلستان	۸/۹۷
۴	گلستان	۳/۳۸	بادام	۷/۷۲
۵	پسته	۳/۳۵	پسته	۷/۶۸
۶	گردو	۳/۲۳	گردو	۵/۸۲
۷	شفتالو	۲/۸۹	شفتالو	۵/۷۲
۸	قارچ	۲/۵۱	توت درختی	۵/۳۸
۹	گلابی	۲/۲۷	گلابی	۵/۲۹
۱۰	توت درختی	۲/۲۵	زعفران	۴/۴۲
۱۱	زعفران	۱/۶۲	گوجه	۳/۶۹
۱۲	گوجه	۱/۵۰	قارچ	۲/۶۷
۱۳	انگور	۱/۰۹	انگور	۱/۹۰
۱۴	آلبالو	۰/۸۲	آلبالو	۱/۷۸
۱۵	به	۰/۸۰	به	۱/۷۵
۱۶	آلو	۰/۷۸	زردآلو	۱/۰۹

۱۷	زردآلو	۰/۴۶	آلو	۰/۳۸
۱۸	گیلاس	۰/۲۸	گیلاس	۰/۳۲
۱۹	سیب	۰/۲۲	هلو	۰/۲۹
۲۰	هلو	۰/۲۱	سیب	۰/۲۰
۲۱	توت فرنگی	-	توت فرنگی	-
۲۲	انجیر	-	انجیر	-
۲۳	زرشک	-	زرشک	-
۲۴	انار	-	انار	-
۲۵	زالزالک	-	زالزالک	-
۲۶	سماق	-	سماق	-
۲۷	خیار	-	خیار	-
۲۸	سایر سبزیجات	-	سایر سبزیجات	-
۲۹	گیاهان دارویی	-	گیاهان دارویی	-
۳۰	فندق	-	فندق	-
۳۱	آلو قطره طلا	-	آلو قطره طلا	-
۳۲	شلیل	-	شلیل	-
۳۳	بادام دیم	-	بادام دیم	-

منبع: یافته‌های تحقیق

یکی دیگر از شاخص‌های فیزیکی مزیت نسبی، شاخص مزیت کارایی می‌باشد. اگر این شاخص بزرگتر از یک بدست آید، متوسط عملکرد محصول نسبت به همه‌ی محصولات در شهرستان مورد نظر بالاتر از متوسط استان یا منطقه است. مطابق جدول که زیر آمده در شهرستان آذرشهر تمامی بیست محصول تولیدی دارای مزیت کارایی هستند.

جدول ۵-۵۴- بررسی مزیت کارایی محصولات باغی شهرستان آذرشهر

مزیت کارایی				
ردیف	نسبت به استان		نسبت به دو استان همجوار	
۱	توت درختی	۲۸۳/۱۶	توت درختی	۳۸۵/۲۲
۲	گلابی	۱۸۷/۵۰	شفتالو	۲۷۳/۳۲
۳	به	۱۸۳/۶۵	گلابی	۲۶۶/۲۱
۴	سیب	۱۷۳/۹۰	به	۲۵۸/۰۱
۵	گلستان	۱۶۸/۶۰	آلبالو	۲۴۷/۵۸
۶	سنجد	۱۶۳/۴۲	گلستان	۲۴۶/۰۲
۷	عناوب	۱۶۲/۱۸	زعفران	۲۴۵/۹۱
۸	زعفران	۱۵۳/۴۳	سنجد	۲۴۵/۳۶
۹	آلبالو	۱۴۸/۶۸	عناوب	۲۳۷/۹۰

۱۰	شفتالو	۱۴۷/۱۶	سیب	۲۱۳/۸۲
۱۱	بادام	۱۳۴/۶۱	قارچ	۱۹۴/۰۵
۱۲	گردو	۱۲۹/۸۹	گیلاس	۱۹۲/۱۹
۱۳	گوجه	۱۲۰/۷۵	زردآلو	۱۸۵/۳۸
۱۴	گیلاس	۱۱۷/۱۶	بادام	۱۸۲/۹۴
۱۵	زردآلو	۱۱۳/۷۶	گردو	۱۷۸/۶۷
۱۶	پسته	۱۱۰/۲۹	هلو	۱۷۶/۳۸
۱۷	آلو	۱۰۷/۵۰	آلو	۱۷۳/۶۱
۱۸	قارچ	۱۰۶/۹۱	پسته	۱۵۵/۳۵
۱۹	هلو	۸۸/۶۸	انگور	۱۴۶/۸۲
۲۰	انگور	۸۵/۱۵	گوجه	۳/۰۲
۲۱	توت فرنگی	-	توت فرنگی	-
۲۲	انجیر	-	انجیر	-
۲۳	زرشک	-	زرشک	-
۲۴	انار	-	انار	-
۲۵	زالزالک	-	زالزالک	-
۲۶	سماق	-	سماق	-
۲۷	خیار	-	خیار	-
۲۸	سایر سبزیجات	-	سایر سبزیجات	-
۲۹	گیاهان دارویی	-	گیاهان دارویی	-
۳۰	فندق	-	فندق	-
۳۱	آلو قطره طلا	-	آلو قطره طلا	-
۳۲	شلیل	-	شلیل	-
۳۳	بادام دیم	-	بادام دیم	-

منبع: یافته‌های تحقیق

مزیت جمعی محصولات باغی در جدول شماره ۵-۵۵ آمده است، اگر مزیت جمعی محصول بزرگتر یک بدست آید محصول مربوطه در شهرستان مورد بررسی، مزیت نسبی بیشتر از متوسط کل استان یا منطقه خواهد داشت. در واقع این شاخص یک شاخص جامع مزیت نسبی است. بررسی این شاخص برای شهرستان آذرشهر نشان می‌دهد که این شاخص برای بیست محصول تولید شده در این شهرستان بزرگتر از یک بدست آمده که بیانگر این است که این شهرستان در تولید این محصولات نسبت به متوسط کل استان مزیت بیشتری دارد. بالاترین مزیت نسبی به ترتیب مربوط به عناب و سنجد می‌باشد.

جدول ۵-۵۵- بررسی مزیت جمعی محصولات باغی شهرستان آذرشهر

مزیت جمعی

ردیف	نسبت به استان	نسبت به دو استان همجوار
۱	عنانب	عنانب ۶۲/۱۰
۲	سنجد	سنجد ۳۳/۴۵
۳	بادام	گلستان ۱۸/۷۹
۴	گلستان	بادام ۱۸/۳۸
۵	پسته	پسته ۱۸/۳۱
۶	گردو	گردو ۱۷/۹۷
۷	شفتالو	شفتالو ۱۶/۹۹
۸	قارچ	توت درختی ۱۵/۸۶
۹	گلایبی	گلایبی ۱۵/۰۶
۱۰	توت درختی	زعفران ۱۵/۰۰
۱۱	زعفران	قارچ ۱۲/۷۵
۱۲	گوجه	انگور ۱۲/۲۴
۱۳	انگور	آلبالو ۱۰/۴۶
۱۴	آلبالو	به ۹/۰۴
۱۵	به	زردآلو ۸/۹۷
۱۶	آلو	گیلاس ۸/۸۳
۱۷	زردآلو	آلو ۶/۷۷
۱۸	گیلاس	هلو ۵/۷۰
۱۹	سیب	سیب ۴/۷۲
۲۰	هلو	گوجه ۴/۵۸
۲۱	توت فرنگی	توت فرنگی -
۲۲	انجیر	انجیر -
۲۳	زرشک	زرشک -
۲۴	انار	انار -
۲۵	زالزالک	زالزالک -
۲۶	سماق	سماق -
۲۷	خیار	خیار -
۲۸	سایر سبزیجات	سایر سبزیجات -
۲۹	گیاهان دارویی	گیاهان دارویی -
۳۰	فندق	فندق -
۳۱	آلو قطره طلا	آلو قطره طلا -
۳۲	شلیل	شلیل -
۳۳	بادام دیم	بادام دیم -

منبع: یافته‌های تحقیق

۵-۱-۴-۴- بررسی مزیت نسبی محصولات باغی اسکو

همانطور که در جدول شماره ۵-۵۶ نشان داده شده است در شهرستان اسکو نسبت به استان و منطقه، نه محصول باغی گلستان، زرشک، پسته، بادام، گردو، سنجد، فندق، بادام دیم و زردآلو دارای مزیت مقیاس بالای یک می باشند که بیانگر درجه تمرکز این محصولات در این شهرستان در مقایسه با استان آذربایجان شرقی و منطقه مورد بررسی می باشد. در این شهرستان باغداران نسبت به سایر شهرستان ها، تمایل بیشتری به کاشت این محصولات دارند. بیشترین مزیت مقیاس مربوط به گلستان و زرشک است. کمترین مزیت مقیاس مربوط به سیب، انگور و شلیل می باشد.

جدول ۵-۵۶- بررسی مزیت مقیاس محصولات باغی شهرستان اسکو

مزیت مقیاس				
ردیف	نسبت به استان		نسبت به دو استان همجوار	
۱	گلستان	۱۵/۰۱	گلستان	۲۷/۲۹
۲	زرشک	۷/۲۰	زرشک	۱۳/۹۹
۳	پسته	۵/۷۵	پسته	۹/۳۵
۴	بادام	۳/۵۰	بادام	۵/۶۳
۵	گردو	۳/۴۹	بادام دیم	۵/۴۱
۶	سنجد	۲/۵۰	سنجد	۴/۵۹
۷	فندق	۲/۰۳	گردو	۴/۵۷
۸	بادام دیم	۱/۳۴	فندق	۳/۹۴
۹	زردآلو	۱/۰۹	زردآلو	۱/۶۰
۱۰	شفتالو	۰/۵۰	گوجه	۰/۶۶
۱۱	گوجه	۰/۴۱	شفتالو	۰/۵۳
۱۲	آلبالو	۰/۲۰	توت درختی	۰/۳۲
۱۳	آلو	۰/۲۰	زعفران	۰/۲۸
۱۴	شلیل	۰/۱۹	آلبالو	۰/۲۶
۱۵	توت درختی	۰/۱۸	گلابی	۰/۲۰
۱۶	زعفران	۰/۱۶	گیلاس	۰/۱۶
۱۷	هلو	۰/۱۶	هلو	۰/۱۱
۱۸	گیلاس	۰/۱۴	انگور	۰/۰۶
۱۹	گلابی	۰/۱۲	آلو	۰/۰۶
۲۰	انگور	۰/۰۶	سیب	۰/۰۴
۲۱	سیب	۰/۰۶	شلیل	۰/۰۴
۲۲	آلو قطره طلا	-	آلو قطره طلا	-
۲۳	عناب	-	عناب	-

۲۴	به	-	به	-
۲۵	توت فرنگی	-	توت فرنگی	-
۲۶	انجیر	-	انجیر	-
۲۷	انار	-	انار	-
۲۸	زالزالک	-	زالزالک	-
۲۹	سماق	-	سماق	-
۳۰	خیار	-	خیار	-
۳۱	سایر سبزیجات	-	سایر سبزیجات	-
۳۲	گیاهان دارویی	-	گیاهان دارویی	-
۳۳	قارچ	-	قارچ	-

منبع: یافته‌های تحقیق

مطابق جدول شماره ۵-۵۷، به بررسی مزیت تولید در شهرستان اسکو پرداخته شد. در این شهرستان در مقایسه با استان، گلستان، زرشک، پسته، بادام، گردو، سنجد، فندق، بادام دیم، شفتالو و زردآلو جزو ده محصول باغی هستند که دارای مزیت تولید بالای یک می‌باشند که بیانگر درجه تمرکز این محصولات در این شهرستان در مقایسه با استان آذربایجان شرقی می‌باشد. نتایج در این شهرستان نشان می‌دهد که باغداران نسبت به سایر شهرستان‌ها، تمایل بیشتری به تولید این محصولات دارند. بیشترین درجه تمرکز در این شهرستان مربوط به گلستان و کمترین درجه تمرکز مربوط به سیب است. همچنین شهرستان اسکو در مقایسه با منطقه مورد بررسی، در محصولات گلستان، بادام دیم، زرشک، پسته، بادام، گردو، سنجد، فندق، شفتالو، زردآلو و گوجه دارای درجه تمرکز بزرگتر از یک است که بیانگر این موضوع است که تمایل در این شهرستان به تولید این محصولات زیاد است.

جدول ۵-۵۷- بررسی مزیت تولید محصولات باغی شهرستان اسکو

مزیت تولید				
ردیف	نسبت به استان	نسبت به دو استان همجوار		
۱	گلستان	۳۰/۲۵	گلستان	۸۰/۲۳
۲	زرشک	۱۰/۳۵	بادام دیم	۳۱/۰۵
۳	پسته	۷/۶۴	زرشک	۲۹/۴۹
۴	گردو	۷/۱۷	پسته	۱۷/۵۰
۵	بادام	۶/۵۷	سنجد	۱۴/۴۸
۶	سنجد	۵/۲۶	بادام	۱۴/۳۷
۷	فندق	۳/۰۸	گردو	۱۲/۹۱
۸	زردآلو	۲/۲۹	فندق	۸/۷۷
۹	بادام دیم	۱/۷۷	زردآلو	۵/۴۷
۱۰	شفتالو	۱/۰۷	شفتالو	۲/۱۲
۱۱	گوجه	۰/۶۳	گوجه	۱/۵۴

۱۲	آلو	۰/۴۸	توت درختی	۰/۹۹
۱۳	شلیل	۰/۴۶	آلبالو	۰/۹۴
۱۴	آلبالو	۰/۴۳	زعفران	۰/۸۵
۱۵	توت درختی	۰/۴۱	گیلاس	۰/۶۲
۱۶	گیلاس	۰/۳۳	گلایبی	۰/۵۹
۱۷	زعفران	۰/۳۱	هلو	۰/۲۵
۱۸	گلایبی	۰/۲۶	شلیل	۰/۲۳
۱۹	هلو	۰/۱۸	آلو	۰/۲۳
۲۰	سیب	۰/۱۵	انگور	۰/۱۵
۲۱	انگور	۰/۰۸	سیب	۰/۱۳
۲۲	آلو قطره طلا	-	آلو قطره طلا	-
۲۳	عناب	-	عناب	-
۲۴	به	-	به	-
۲۵	توت فرنگی	-	توت فرنگی	-
۲۶	انجیر	-	انجیر	-
۲۷	انار	-	انار	-
۲۸	زالزالک	-	زالزالک	-
۲۹	سماق	-	سماق	-
۳۰	خیار	-	خیار	-
۳۱	سایر سبزیجات	-	سایر سبزیجات	-
۳۲	گیاهان دارویی	-	گیاهان دارویی	-
۳۳	قارچ	-	قارچ	-

منبع: یافته‌های تحقیق

همانطور که در جدول ۵-۵۸ مشاهده می‌شود، شاخص مزیت کارایی برای شهرستان اسکو محاسبه گردید. نتایج نشان می‌دهد، در این شهرستان هر بیست و یک محصول تولیدی این شهرستان دارای مزیت کارایی می‌باشند. محصولات در این شهرستان متوسط عملکرد بالایی نسبت به استان و هم نسبت به منطقه (دو استان همجوار) دارد.

جدول ۵-۵۸- بررسی مزیت کارایی محصولات باغی شهرستان اسکو

مزیت کارایی				
نسبت به دو استان همجوار		نسبت به استان		ردیف
۶۲۳/۰۸	شلیل	۲۴۹/۱۴	سیب	۱
۵۷۳/۷۱	بادام دیم	۲۴۸/۳۵	شلیل	۲
۳۹۸/۴۲	شفتالو	۲۴۲/۹۱	آلو	۳
۳۹۲/۲۸	آلو	۲۳۲/۷۲	گیلاس	۴
۳۸۱/۷۸	گیلاس	۲۲۴/۸۱	توت درختی	۵
۳۶۲/۲۰	آلبالو	۲۱۷/۵۱	آلبالو	۶

۷	شفتالو	۲۱۴/۵۲	زردآلو	۳۴۲/۵۰
۸	سنجد	۲۱۰/۱۹	سنجد	۳۱۵/۵۷
۹	زردآلو	۲۱۰/۱۸	زعفران	۳۰۷/۰۹
۱۰	گلآبی	۲۰۷/۰۶	سیب	۳۰۶/۳۳
۱۱	گردو	۲۰۵/۴۳	توت درختی	۳۰۵/۸۴
۱۲	گلستان	۲۰۱/۴۹	گلآبی	۲۹۳/۹۹
۱۳	زعفران	۱۹۱/۶۱	گلستان	۲۹۳/۹۹
۱۴	بادام	۱۸۱/۹۱	گردو	۲۸۲/۷۱
۱۵	گوجه	۱۵۲/۸۷	هلو	۲۵۵/۳۸
۱۶	فندق	۱۵۱/۵۶	انگور	۲۲۸/۷۷
۱۷	زرشک	۱۴۳/۷۰	بادام	۲۲۵/۸۴
۱۸	انگور	۱۳۲/۹۱	فندق	۲۲۲/۳۳
۱۹	انگور	۱۳۲/۶۸	زرشک	۲۱۰/۸۰
۲۰	بادام دیم	۱۳۱/۸۲	پسته	۱۸۷/۲۰
۲۱	هلو	۱۱۳/۵۵	گوجه	۳/۸۲
۲۲	آلو قطره طلا	-	آلو قطره طلا	-
۲۳	عناب	-	عناب	-
۲۴	به	-	به	-
۲۵	توت فرنگی	-	توت فرنگی	-
۲۶	انجیر	-	انجیر	-
۲۷	انار	-	انار	-
۲۸	زالزالک	-	زالزالک	-
۲۹	سماق	-	سماق	-
۳۰	خیار	-	خیار	-
۳۱	سایر سبزیجات	-	سایر سبزیجات	-
۳۲	گیاهان دارویی	-	گیاهان دارویی	-
۳۳	قارچ	-	قارچ	-

منبع: یافته‌های تحقیق

در نهایت شاخص مزیت جمعی محاسبه می‌گردد. بررسی این شاخص برای شهرستان اسکو در جدول شماره ۵-۵۹ نشان می‌دهد، این شاخص در بیست و یک محصول تولید شده در این شهرستان بزرگتر از یک بدست آمده که بیانگر این است که این شهرستان در تولید این محصولات نسبت به متوسط کل استان مزیت بیشتری دارد. بالاترین و پایین‌ترین مزیت نسبی به ترتیب مربوط به گلستان و انگور می‌باشد. بیشترین و کمترین مزیت نسبی جمعی استان در مقایسه با منطقه مورد بررسی (دو استان همجوار دریاچه)، مربوط به ترتیب مربوط به گلستان و گوجه می‌باشد.

جدول ۵-۵۹- بررسی مزیت جمعی محصولات باغی شهرستان اسکو

مزیت جمعی				
ردیف	نسبت به استان		نسبت به دو استان همجوار	
۱	گلستان	۵۵/۰۰	گلستان	۸۹/۵۷
۲	زرشک	۳۲/۱۷	بادام دیم	۵۵/۷۲
۳	پسته	۲۷/۶۵	زرشک	۵۴/۳۰
۴	گردو	۲۶/۷۷	پسته	۴۱/۸۴
۵	بادام	۲۵/۶۳	سنجد	۳۸/۰۵
۶	سنجد	۲۲/۹۴	بادام	۳۷/۹۱
۷	فندق	۱۷/۵۴	گردو	۳۵/۹۳
۸	زردآلو	۱۵/۱۴	فندق	۲۹/۶۱
۹	بادام دیم	۱۳/۳۱	زردآلو	۲۳/۳۸
۱۰	شفتالو	۱۰/۳۵	شفتالو	۱۴/۵۷
۱۱	گوجه	۷/۹۲	توت درختی	۹/۹۵
۱۲	آلو	۶/۹۰	آلبالو	۹/۶۹
۱۳	شلیل	۶/۸۱	زعفران	۹/۲۴
۱۴	آلبالو	۶/۵۷	گیلاس	۷/۸۷
۱۵	توت درختی	۶/۴۳	گلآبی	۷/۷۱
۱۶	گیلاس	۵/۷۰	هلو	۴/۹۹
۱۷	زعفران	۵/۶۰	شلیل	۴/۸۳
۱۸	گلآبی	۵/۰۵	آلو	۴/۸۳
۱۹	هلو	۴/۲۲	انگور	۳/۸۳
۲۰	سیب	۳/۸۷	سیب	۳/۶۶
۲۱	انگور	۲/۹۱	گوجه	۱/۵۸
۲۲	آلو قطره طلا	-	آلو قطره طلا	-
۲۳	عناب	-	عناب	-
۲۴	به	-	به	-
۲۵	توت فرنگی	-	توت فرنگی	-
۲۶	انجیر	-	انجیر	-
۲۷	انار	-	انار	-
۲۸	زالزالک	-	زالزالک	-
۲۹	سماق	-	سماق	-
۳۰	خیار	-	خیار	-
۳۱	سایر سبزیجات	-	سایر سبزیجات	-
۳۲	گیاهان دارویی	-	گیاهان دارویی	-
۳۳	قارچ	-	قارچ	-

منبع: یافته‌های تحقیق

۵-۱-۴-۵- بررسی مزیت نسبی محصولات باغی بناب

طبق جدول ۵-۶۰ در شهرستان بناب در مقایسه با استان، انگور، قارچ، شفتالو، گوجه، بادام دیم، شلیل و بادام جزو محصولاتی هستند که دارای مزیت مقیاس بالای یک می باشند که بیانگر درجه تمرکز این محصولات در این شهرستان در مقایسه با استان آذربایجان شرقی می باشد. نتایج در این شهرستان نشان می دهد که باغداران نسبت به سایر شهرستان ها، تمایل بیشتری به کاشت این هفت محصول باغی دارند. کمترین درجه تمرکز در این شهرستان مربوط به گلستان، سیب، آلبالو است. همچنین شهرستان بناب در مقایسه با منطقه مورد بررسی در هشت محصول باغی شامل بادام دیم، انگور، گوجه، شفتالو، بادام، قارچ، پسته و گردو دارای درجه تمرکز بزرگتر از یک است، که حاکی از وجود مزیت مقیاس در این محصولات می باشد و تمایل باغداران در این شهرستان به کاشت این محصولات بسیار است.

جدول ۵-۶۰- بررسی مزیت مقیاس محصولات باغی شهرستان بناب

مزیت مقیاس				
ردیف	نسبت به استان		نسبت به دو استان همجوار	
۱	انگور	۳/۸۰	بادام دیم	۵/۴۱
۲	قارچ	۲/۷۱	انگور	۳/۸۳
۳	شفتالو	۱/۸۰	گوجه	۲/۱۹
۴	گوجه	۱/۳۷	شفتالو	۱/۹۲
۵	بادام دیم	۱/۳۴	بادام	۱/۸۱
۶	شلیل	۱/۳۴	قارچ	۱/۵۹
۷	بادام	۱/۱۲	پسته	۱/۱۵
۸	گردو	۰/۸۳	گردو	۱/۰۹
۹	آلو	۰/۷۵	زعفران	۰/۸۰
۱۰	پسته	۰/۷۱	گلابی	۰/۶۳
۱۱	زعفران	۰/۴۷	سنجد	۰/۴۹
۱۲	گلابی	۰/۳۸	به	۰/۴۲
۱۳	گیلاس	۰/۳۳	گیلاس	۰/۳۸
۱۴	هلو	۰/۳۳	توت درختی	۰/۳۱
۱۵	سنجد	۰/۲۷	شلیل	۰/۲۷
۱۶	به	۰/۲۷	آلو	۰/۲۳
۱۷	توت درختی	۰/۱۸	هلو	۰/۲۳
۱۸	زردآلو	۰/۱۵	زردآلو	۰/۲۳
۱۹	سیب	۰/۱۴	آلبالو	۰/۱۳
۲۰	آلبالو	۰/۱۰	سیب	۰/۱۰
۲۱	گلستان	۰/۰۳	گلستان	۰/۰۵

۲۲	فندق	-	فندق	-
۲۳	آلو قطره طلا	-	آلو قطره طلا	-
۲۴	عنان	-	عنان	-
۲۵	توت فرنگی	-	توت فرنگی	-
۲۶	انجیر	-	انجیر	-
۲۷	زرشک	-	زرشک	-
۲۸	انار	-	انار	-
۲۹	زالزالک	-	زالزالک	-
۳۰	سماق	-	سماق	-
۳۱	خیار	-	خیار	-
۳۲	سایر سبزیجات	-	سایر سبزیجات	-
۳۳	گیاهان دارویی	-	گیاهان دارویی	-

منبع: یافته‌های تحقیق

در جدول ۵-۶۱ به بررسی مزیت تولید در شهرستان بناب پرداختیم، در این شهرستان در مقایسه با استان، بادام دیم، قارچ، انگور، شفتالو، گوجه و شلیل جزو شش محصول زراعی هستند که دارای مزیت تولید بالای یک می‌باشند که بیانگر درجه تمرکز این محصولات در این شهرستان در مقایسه با استان آذربایجان شرقی می‌باشد. نتایج در این شهرستان نشان می‌دهد که باغداران نسبت به سایر شهرستان‌ها، تمایل بیشتری به تولید این محصولات دارند. بیشترین درجه تمرکز در این شهرستان مربوط به قارچ و انگور و کمترین درجه تمرکز مربوط به گلستان و سیب است. همچنین شهرستان بناب در مقایسه با منطقه مورد بررسی، در محصولات بادام دیم، انگور، گوجه، شفتالو، قارچ، بادام، جو و پسته دارای درجه تمرکز بزرگتر از یک است که بیانگر این موضوع است که تمایل در این شهرستان به تولید این محصولات زیاد است.

جدول ۵-۶۱- بررسی مزیت تولید محصولات باغی شهرستان بناب

مزیت تولید				
ردیف	نسبت به استان		نسبت به دو استان همجوار	
۱	قارچ	۲/۱۹	بادام دیم	۳۱/۰۵
۲	انگور	۲/۰۴	انگور	۳/۵۴
۳	بادام دیم	۱/۷۷	گوجه	۳/۲۹
۴	شفتالو	۱/۶۶	شفتالو	۳/۲۸
۵	گوجه	۱/۳۴	قارچ	۲/۳۳
۶	شلیل	۱/۱۵	بادام	۱/۸۶
۷	آلو	۰/۸۸	گردو	۱/۲۳
۸	بادام	۰/۸۵	پسته	۱/۱۶
۹	گردو	۰/۶۸	سنجد	۰/۶۲

۰/۵۹	گل‌ابی	۰/۵۱	پسته	۱۰
۰/۵۹	زعفران	۰/۲۹	هلو	۱۱
۰/۵۸	شلیل	۰/۲۵	گل‌ابی	۱۲
۰/۵۱	به	۰/۲۳	به	۱۳
۰/۴۳	آلو	۰/۲۳	سنجد	۱۴
۰/۴۱	هلو	۰/۲۲	زعفران	۱۵
۰/۴۰	گیلاس	۰/۲۱	گیلاس	۱۶
۰/۳۰	زردآلو	۰/۱۳	زردآلو	۱۷
۰/۲۸	توت درختی	۰/۱۲	توت درختی	۱۸
۰/۲۱	آلبالو	۰/۱۰	آلبالو	۱۹
۰/۰۸	سیب	۰/۰۹	سیب	۲۰
۰/۰۳	گلستان	۰/۰۱	گلستان	۲۱
-	فندق	-	فندق	۲۲
-	آلو قطره طلا	-	آلو قطره طلا	۲۳
-	عناب	-	عناب	۲۴
-	توت فرنگی	-	توت فرنگی	۲۵
-	انجیر	-	انجیر	۲۶
-	زرشک	-	زرشک	۲۷
-	انار	-	انار	۲۸
-	زالزالک	-	زالزالک	۲۹
-	سماق	-	سماق	۳۰
-	خیار	-	خیار	۳۱
-	سایر سبزیجات	-	سایر سبزیجات	۳۲
-	گیاهان دارویی	-	گیاهان دارویی	۳۳

منبع: یافته‌های تحقیق

همانطور که در جدول شماره ۵-۶۲ نشان داده شده است، شهرستان بناب نسبت به استان آذربایجان شرقی، در تمامی بیست و یک محصول دارای عملکرد بالای یک می‌باشد که نشان دهنده‌ی کارایی در عملکرد این محصولات نسبت به استان است. بیشترین و کمترین مزیت به ترتیب مربوط به بادام دیم و گلستان است. همچنین در مقایسه با دو استان همجوار دریاچه، بر اساس مزیت کارایی بادام دیم در جایگاه اول و گوجه در جایگاه آخر قرار دارند.

جدول ۵-۶۲- بررسی مزیت کارایی محصولات باغی شهرستان بناب

مزیت کارایی				
نسبت به دو استان همجوار		نسبت به استان		ردیف
۵۷۳،۷۱	بادام دیم	۱۳۱،۸۲	بادام دیم	۱
۲۱۳/۹۶	شلیل	۱۱۷/۳۰	آلو	۲

۱۸۹/۴۳	آلو	۹۷/۸۹	گوجه	۳
۱۷۵/۹۵	هلو	۹۴/۶۸	آلبالو	۴
۱۷۱/۰۱	شفتالو	۹۲/۰۸	شفتالو	۵
۱۵۷/۶۶	آلبالو	۸۸/۴۷	هلو	۶
۱۴۶/۷۹	قارچ	۸۶/۰۹	به	۷
۱۳۴/۴۸	زردآلو	۸۵/۲۸	شلیل	۸
۱۲۶/۶۰	سنجد	۸۴/۳۲	سنجد	۹
۱۲۰/۹۵	به	۸۲/۵۲	زردآلو	۱۰
۱۱۳/۱۳	گردو	۸۲/۲۱	گردو	۱۱
۱۰۲/۷۰	بادام	۸۰/۸۸	قارچ	۱۲
۱۰۶/۲۸	گیلاس	۷۵/۵۷	بادام	۱۳
۱۰۰/۴۴	پسته	۷۱/۳۱	پسته	۱۴
۹۲/۸۵	گلآبی	۶۶/۳۴	توت درختی	۱۵
۹۲/۳۷	انگور	۶۶/۳۳	سیب	۱۶
۹۰/۲۵	توت درختی	۶۵/۴۰	گلآبی	۱۷
۸۱/۵۵	سیب	۶۴/۷۸	گیلاس	۱۸
۷۴/۱۴	زعفران	۵۳/۵۷	انگور	۱۹
۳۵/۵۸	گلستان	۴۶/۲۶	زعفران	۲۰
۲/۴۵	گوجه	۳۹/۹۹	گلستان	۲۱
-	فندق	-	فندق	۲۲
-	آلو قطره طلا	-	آلو قطره طلا	۲۳
-	عناب	-	عناب	۲۴
-	توت فرنگی	-	توت فرنگی	۲۵
-	انجیر	-	انجیر	۲۶
-	زرشک	-	زرشک	۲۷
-	انار	-	انار	۲۸
-	زالزالک	-	زالزالک	۲۹
-	سماق	-	سماق	۳۰
-	خیار	-	خیار	۳۱
-	سایر سبزیجات	-	سایر سبزیجات	۳۲
-	گیاهان دارویی	-	گیاهان دارویی	۳۳

منبع: یافته‌های تحقیق

آخرین شاخصی که برای شهرستان بناب محاسبه گردید در جدول شماره ۵-۶۳ نشان داده شده است. این شاخص در بیست و یک محصول باغی تولیدی در استان بزرگتر از یک بدست آمده که بیانگر این است که این شهرستان در تولید این محصولات نسبت به متوسط کل استان مزیت بیشتری دارد. بالاترین و پایین‌ترین مزیت

نسبی به ترتیب مربوط به قارچ و گلستان می‌باشد. بیشترین و کمترین مزیت نسبی جمعی نسبت به منطقه مورد بررسی (دو استان همجوار دریاچه)، مربوط به بادام دیم و گلستان می‌باشد. وضعیت عملکرد این محصولات در شهرستان بناب نسبت به سایر محصولات زراعی بالاتر است و به کارایی خود رسیده‌اند.

جدول ۵-۶۳- بررسی مزیت جمعی محصولات باغی شهرستان بناب

مزیت جمعی				
ردیف	نسبت به استان		نسبت به دو استان همجوار	
۱	قارچ	۱۴/۸۱	بادام دیم	۵۵/۷۲
۲	انگور	۱۴/۲۸	انگور	۱۸/۸۲
۳	بادام دیم	۱۳/۳۱	شفتالو	۱۸/۱۲
۴	شفتالو	۱۲/۸۷	قارچ	۱۵/۲۷
۵	گوجه	۱۱/۵۶	بادام	۱۳/۶۳
۶	شلیل	۱۰/۷۱	گردو	۱۱/۱۰
۷	آلو	۹/۴۰	پسته	۱۰/۷۷
۸	بادام	۹/۲۱	سنجد	۷/۸۷
۹	گردو	۸/۲۷	زعفران	۷/۷۱
۱۰	پسته	۷/۱۲	گل‌ابی	۷/۶۵
۱۱	هلو	۷/۴۰	شلیل	۷/۶۰
۱۲	گل‌ابی	۵/۰۱	به	۷/۱۴
۱۳	به	۴/۸۵	آلو	۶/۵۸
۱۴	سنجد	۴/۷۵	هلو	۶/۳۸
۱۵	زعفران	۴/۶۷	گیلاس	۶/۳۴
۱۶	گیلاس	۴/۶۰	زردآلو	۵/۵۱
۱۷	زردآلو	۳/۵۷	توت درختی	۵/۳۰
۱۸	توت درختی	۳/۴۳	آلبالو	۴/۵۸
۱۹	آلبالو	۳/۱۰	سیب	۲/۹۰
۲۰	سیب	۳/۰۷	گوجه	۲/۳۱
۲۱	گلستان	۱/۰۱	گلستان	۱/۶۵
۲۲	فندق	-	فندق	-
۲۳	آلو قطره طلا	-	آلو قطره طلا	-
۲۴	عناب	-	عناب	-
۲۵	توت فرنگی	-	توت فرنگی	-
۲۶	انجیر	-	انجیر	-
۲۷	زرشک	-	زرشک	-
۲۸	انار	-	انار	-
۲۹	زالزالک	-	زالزالک	-

۳۰	سماق	-	سماق	-
۳۱	خیار	-	خیار	-
۳۲	سایر سبزیجات	-	سایر سبزیجات	-
۳۳	گیاهان دارویی	-	گیاهان دارویی	-

منبع: یافته‌های تحقیق

۵-۱-۴-۶- بررسی مزیت نسبی محصولات باغی شبستر

همانطور که در جدول شماره ۵-۶۴ مشاهده می‌شود در شهرستان شبستر در مقایسه با استان، سیزده محصول باغی آلو قطره طلا، زرشک، هلو، بادام دیم، توت فرنگی، آلبالو، گلابی، بادام، گیلان، به، فندق، زردآلو و سنجد دارای مزیت مقیاس بالای یک می‌باشند که بیانگر درجه تمرکز این محصولات در این شهرستان در مقایسه با استان آذربایجان شرقی و منطقه مورد بررسی می‌باشد. در این شهرستان زارعین نسبت به سایر شهرستان‌ها، تمایل بیشتری به کشت این محصولات دارند. بیشترین مزیت و کمترین مزیت مقیاس مربوط به آلو قطره طلا و قارچ است. همچنین شهرستان بناب در مقایسه با منطقه مورد بررسی در هفده محصول باغی شامل آلو قطره طلا، زرشک، بادام دیم، گلابی، آلبالو، هلو، فندق، بادام، به، سنجد، توت فرنگی، زردآلو، گیلان، گردو، توت درختی و زالزالک دارای درجه تمرکز بزرگتر از یک است، که حاکی از وجود مزیت مقیاس در این محصولات می‌باشد و تمایل باغداران در این شهرستان به کاشت این محصولات بسیار است.

جدول ۵-۶۴- بررسی مزیت مقیاس محصولات باغی شهرستان شبستر

مزیت مقیاس				
ردیف	نسبت به استان		نسبت به دو استان همجوار	
۱	آلو قطره طلا	۸/۰۲	آلو قطره طلا	۱۵/۵۸
۲	زرشک	۵/۶۹	زرشک	۱۱/۰۵
۳	هلو	۵/۰۷	بادام دیم	۵/۴۱
۴	توت فرنگی	۴/۳۹	گلابی	۵/۰۵
۵	آلبالو	۳/۶۹	آلبالو	۴/۸۳
۶	گلابی	۳/۰۸	هلو	۳/۵۶
۷	گیلاس	۲/۳۹	فندق	۳/۰۳
۸	بادام	۱/۷۷	بادام	۲/۸۵
۹	به	۱/۷۵	گیلاس	۲/۷۸
۱۰	فندق	۱/۵۶	به	۲/۷۰
۱۱	بادام دیم	۱/۳۴	سنجد	۲/۱۱
۱۲	زردآلو	۱/۱۷	توت فرنگی	۲/۱۰
۱۳	سنجد	۱/۱۵	زردآلو	۱/۷۱
۱۴	گردو	۰/۹۴	پسته	۱/۴۸

۱۵	پسته	۰/۹۱	گردو	۱/۲۴
۱۶	آلو	۰/۸۳	توت درختی	۱/۱۴
۱۷	سیب	۰/۶۶	زالزالک	۱/۰۲
۱۸	توت درختی	۰/۶۵	انار	۰/۷۹
۱۹	شفتالو	۰/۶۳	شفتالو	۰/۶۸
۲۰	زالزالک	۰/۵۵	زعفران	۰/۵۱
۲۱	انار	۰/۵۳	گوجه فرنگی	۰/۴۹
۲۲	شلیل	۰/۳۴	سیب	۰/۴۸
۲۳	گوجه	۰/۳۱	گلستان	۰/۳۸
۲۴	زعفران	۰/۳۰	انگور	۰/۲۹
۲۵	انگور	۰/۲۹	آلو	۰/۲۵
۲۶	گلستان	۰/۲۱	شلیل	۰/۰۷
۲۷	قارچ	۰/۰۹	قارچ	۰/۰۵
۲۸	عناب	-	عناب	-
۲۹	انجیر	-	انجیر	-
۳۰	سماق	-	سماق	-
۳۱	خیار	-	خیار	-
۳۲	سایر سبزیجات	-	سایر سبزیجات	-
۳۳	گیاهان دارویی	-	گیاهان دارویی	-

منبع: یافته‌های تحقیق

مزیت تولید برای محصولات باغی در شهرستان شبستر در جدول ۵-۶۵ آمده است. در این شهرستان در مقایسه با استان، آلو قطره طلا، هلو، زرشک، آلبالو، بادام دیم، توت فرنگی، گلابی، فندق و به جزو ده محصولی هستند که دارای مزیت تولید بالای یک می‌باشند و باغداران نسبت به سایر شهرستان‌ها، تمایل بیشتری به تولید این محصولات دارند. بیشترین درجه تمرکز در این شهرستان مربوط به آلو قطره طلا و کمترین درجه تمرکز مربوط به قارچ است. همچنین شهرستان شبستر در مقایسه با منطقه مورد بررسی در برخی محصولاتی که دارای درجه تمرکز بزرگتر از یک است شامل بادام دیم، آلو قطره طلا، هلو، زرشک، آلبالو، توت فرنگی، گلابی، فندق، به، سنجد، زردآلو، بادام، گردو، پسته، توت درختی و شفتالو می‌باشد، که بیانگر این موضوع است که تمایل کشاورزان در این شهرستان به تولید این محصولات زیاد است. محصولاتی مانند آلو قطره طلا، هلو، زرشک، بادام دیم، آلبالو، توت فرنگی، گلابی، فندق و به در هر دو مورد، در بین نه محصول با بالاترین مزیت تولیدی قرار می‌گیرند.

جدول ۵-۶۵- بررسی مزیت تولید محصولات باغی شهرستان شبستر

مزیت تولید				
نسبت به دو استان همجوار		نسبت به استان		ردیف
۳۱/۰۵	بادام دیم	۶/۰۲	آلو قطره طلا	۱
۱۷/۱۷	آلو قطره طلا	۵/۰۷	هلو	۲
۱۴/۳۶	زرشک	۵/۰۴	زرشک	۳
۷/۰۸	هلو	۲/۹۳	آلبالو	۴
۶/۳۹	آلبالو	۲/۷۷	بادام دیم	۵
۵/۴۵	گلابی	۲/۶۶	توت فرنگی	۶
۴/۰۳	فندق	۲/۳۴	گلابی	۷
۳/۸۴	گیلاس	۲/۰۲	گیلاس	۸
۲/۵۸	به	۱/۴۱	فندق	۹
۲/۳۹	سنجد	۱/۱۹	به	۱۰
۲/۳۰	زردآلو	۰/۹۷	زردآلو	۱۱
۲/۰۳	بادام	۰/۹۳	بادام	۱۲
۱/۵۳	گردو	۰/۸۷	سنجد	۱۳
۱/۵۲	پسته	۰/۸۵	گردو	۱۴
۱/۱۵	توت درختی	۰/۶۶	پسته	۱۵
۱/۱۲	شفتالو	۰/۵۹	سیب	۱۶
۰/۷۲	زالزالک	۰/۵۶	شفتالو	۱۷
۰/۶۲	گوجه	۰/۴۹	آلو	۱۸
۰/۵۹	انار	۰/۴۸	توت درختی	۱۹
۰/۵۳	سیب	۰/۳۲	شلیل	۲۰
۰/۴۶	توت فرنگی	۰/۲۷	زالزالک	۲۱
۰/۳۸	زعفران	۰/۲۵	گوجه	۲۲
۰/۳۷	گلستان	۰/۲۵	انار	۲۳
۰/۲۴	آلو	۰/۱۴	زعفران	۲۴
۰/۲۰	انگور	۰/۱۴	گلستان	۲۵
۰/۱۶	شلیل	۰/۱۲	انگور	۲۶
۰/۰۵	قارچ	۰/۰۴	قارچ	۲۷
-	عناب	-	عناب	۲۸
-	انجیر	-	انجیر	۲۹
-	سماق	-	سماق	۳۰
-	خیار	-	خیار	۳۱
-	سایر سبزیجات	-	سایر سبزیجات	۳۲
-	گیاهان دارویی	-	گیاهان دارویی	۳۳

منبع: یافته‌های تحقیق

مطابق جدول شماره ۵-۶۶، شاخص مزیت کارایی برای شهرستان شبستر محاسبه گردید. نتایج نشان می‌دهد، در این شهرستان کلیه محصولات تولیدی باغی دارای مزیت کارایی می‌باشد و متوسط عملکرد بالایی نسبت به استان و منطقه (دو استان همجوار) دارد. بیشترین کارایی مربوط به بادام دیم، هلو و شلیل و کمترین کارایی مربوط به انگور و توت فرنگی می‌باشد.

جدول ۵-۶۶- بررسی مزیت کارایی محصولات باغی شهرستان شبستر

مزیت کارایی				
ردیف	نسبت به استان		نسبت به دو استان همجوار	
۱	بادام دیم	۱۳۱/۸۲	بادام دیم	۵۷۳/۷۱
۲	هلو	۹۹/۹۹	شلیل	۲۳۵/۹۶
۳	شلیل	۹۴/۰۵	هلو	۱۹۸/۸۸
۴	فندق	۹۰/۷۷	شفتالو	۱۶۵/۵۳
۵	گردو	۸۹/۹۴	گیلاس	۱۳۸/۳۲
۶	سیب	۸۹/۳۴	زردآلو	۱۳۴/۹۷
۷	شفتالو	۸۹/۱۳	فندق	۱۳۳/۱۵
۸	زرشک	۸۸/۵۹	آلبالو	۱۳۲/۲۶
۹	گیلاس	۸۴/۳۲	زرشک	۱۲۶/۹۶
۱۰	زردآلو	۸۲/۸۳	گردو	۱۲۳/۷۷
۱۱	گوجه	۸۰/۹۲	سنجد	۱۱۲/۸۸
۱۲	آلبالو	۷۹/۴۲	آلو قطره طلا	۱۱۰/۲۰
۱۳	گلابی	۷۶/۰۰	سیب	۱۰۹/۸۵
۱۴	سنجد	۷۵/۱۹	گلابی	۱۰۷/۹۱
۱۵	آلو قطره طلا	۷۵/۱۳	پسته	۱۰۳/۰۵
۱۶	توت درختی	۷۴/۰۳	توت درختی	۱۰۰/۷۲
۱۷	پسته	۷۳/۱۶	گلستان	۹۷/۶۵
۱۸	به	۶۸/۲۲	به	۹۵/۸۴
۱۹	گلستان	۶۶/۹۳	آلو	۹۴/۶۲
۲۰	توت فرنگی	۶۰/۶۲	قارچ	۸۸/۲۶
۲۱	آلو	۵۸/۵۹	زعفران	۷۴/۳۷
۲۲	بادام	۵۲/۴۴	انار	۷۳/۹۵
۲۳	زالزالک	۴۸/۹۳	بادام	۷۱/۲۷
۲۴	قارچ	۴۸/۶۳	زالزالک	۷۰/۴۶
۲۵	انار	۴۷/۶۵	انگور	۶۹/۹۳
۲۶	زعفران	۴۶/۴۱	گوجه	۲/۰۲

۲۷	انگور	۴۰/۵۶	توت فرنگی	۱/۱۸
۲۸	عنب	-	عنب	-
۲۹	انجیر	-	انجیر	-
۳۰	سماق	-	سماق	-
۳۱	خیار	-	خیار	-
۳۲	سایر سبزیجات	-	سایر سبزیجات	-
۳۳	گیاهان دارویی	-	گیاهان دارویی	-

منبع: یافته‌های تحقیق

آخرین شاخصی که برای شهرستان شبستر محاسبه گردید در جدول شماره ۵-۶۷ نشان داده شده است. این شاخص در تمامی محصولات باغی تولید شده در شهرستان بزرگتر از یک بدست آمده که بیانگر این است که این شهرستان در تولید این محصولات نسبت به متوسط کل استان مزیت بیشتری دارد. بالاترین مزیت نسبی به ترتیب مربوط به هلو و شلیل و کمترین مزیت نسبی مربوط به ترتیب به انگور و توت فرنگی می‌باشد.

جدول ۵-۶۷- بررسی مزیت جمعی محصولات باغی شهرستان شبستر

مزیت جمعی				
ردیف	نسبت به استان		نسبت به دو استان همجوار	
۱	آلو قطره طلا	۲۴/۵۴	بادام دیم	۵۵/۷۲
۲	هلو	۲۲/۵۳	بادمجان	۴۱/۴۴
۳	زرشک	۲۲/۴۴	زرشک	۳۷/۸۹
۴	آلبالو	۱۷/۱۲	هلو	۲۶/۶۱
۵	توت فرنگی	۱۶/۳۱	آلبالو	۲۵/۲۷
۶	گل‌ابی	۱۵/۳۰	گل‌ابی	۲۳/۳۵
۷	گیلاس	۱۴/۲۰	فندق	۲۰/۰۸
۸	بادام دیم	۱۳/۳۱	گیلاس	۱۹/۶۰
۹	فندق	۱۱/۸۹	به	۱۶/۰۷
۱۰	به	۱۰/۹۱	سنجد	۱۵/۴۵
۱۱	زردآلو	۹/۸۲	زردآلو	۱۵/۱۷
۱۲	بادام	۹/۶۴	بادام	۱۴/۲۶
۱۳	سنجد	۹/۳۱	گردو	۱۲/۳۷
۱۴	گردو	۹/۲۲	پسته	۱۲/۳۴

۱۵	پسته	۸/۱۵	توت درختی	۱۰/۷۳
۱۶	سیب	۷/۷۰	شفتالو	۱۰/۵۷
۱۷	شفتالو	۷/۵۱	زالزالک	۸/۴۹
۱۸	آلو	۶/۹۹	انار	۷/۶۵
۱۹	توت درختی	۶/۹۴	سیب	۷/۲۸
۲۰	شلیل	۵/۶۹	زعفران	۶/۱۷
۲۱	زالزالک	۵/۱۹	گلستان	۶/۱۰
۲۲	انار	۵/۰۳	آلو	۴/۸۹
۲۳	گوجه	۵/۰۰	انگور	۴/۵۲
۲۴	زعفران	۳/۷۴	شلیل	۴/۰۴
۲۵	گلستان	۳/۷۴	قارچ	۲/۱۷
۲۶	انگور	۳/۴۳	توت فرنگی	۱/۵۷
۲۷	قارچ	۲/۱۰	گوجه	۱/۰۰
۲۸	عناب	-	عناب	-
۲۹	انجیر	-	انجیر	-
۳۰	سماق	-	سماق	-
۳۱	خیار	-	خیار	-
۳۲	سایر سبزیجات	-	سایر سبزیجات	-
۳۳	گیاهان دارویی	-	گیاهان دارویی	-

منبع: یافته‌های تحقیق

۵-۱-۴-۷- بررسی مزیت نسبی محصولات باغی عجبشیر

مطابق جدول شماره ۵-۶۸، در شهرستان عجبشیر در مقایسه با استان، گیاهان دارویی، توت فرنگی، بادام، گردو، سنجد، شفتالو، آلبالو، قارچ، فندق و انگور جزو محصولاتی هستند که دارای مزیت مقیاس بالای یک می‌باشند که بیانگر درجه تمرکز این محصولات در این شهرستان در مقایسه با استان آذربایجان شرقی می‌باشد. نتایج در این شهرستان نشان می‌دهد که باغداران نسبت به سایر شهرستان‌ها، تمایل بیشتری به کشت این ده محصول باغی دارند. کمترین درجه تمرکز در این شهرستان مربوط به زردآلو است. همچنین شهرستان عجبشیر در مقایسه با منطقه مورد بررسی در یازده محصول باغی شامل بادام، سنجد، گردو، گیلان، گیاهان دارویی، فندق، توت فرنگی، آلبالو، شفتالو، انگورو پسته دارای درجه تمرکز بزرگتر از یک است، که حاکی از وجود مزیت مقیاس در این محصولات می‌باشد و

تمایل کشاورزان در این شهرستان به کشت این محصولات بسیار است. ده محصول باغی، گیاهان دارویی، توت فرنگی، بادام، گردو، سنجد، درختان غیر مثمر، شفتالو، آلبالو، فندق و انگور در هر دو مورد، در بین محصولات مشترک با بالاترین درجه تمرکز قرار می گیرند.

جدول ۵-۶۸- بررسی مزیت مقیاس محصولات باغی شهرستان عجبشیر

مزیت مقیاس				
ردیف	نسبت به استان		نسبت به دو استان همجوار	
۱	گیاهان دارویی	۵/۷۵	بادام	۵/۱۱
۲	توت فرنگی	۴/۵۵	سنجد	۴/۳۸
۳	بادام	۳/۱۷	گردو	۳/۸۷
۴	گردو	۲/۹۵	گیاهان دارویی	۲/۵۱
۵	سنجد	۲/۳۹	فندق	۲/۵۱
۶	شفتالو	۱/۴۳	توت فرنگی	۲/۱۸
۷	قارچ	۱/۳۵	آلبالو	۱/۶۹
۸	آلبالو	۱/۲۹	شفتالو	۱/۵۳
۹	فندق	۱/۲۹	انگور	۱/۲۴
۱۰	انگور	۱/۲۳	پسته	۱/۰۲
۱۱	گیلاس	۰/۸۸	گیلاس	۱/۰۲
۱۲	پسته	۰/۶۳	گلستان	۰/۶۵
۱۳	گلابی	۰/۳۸	گلابی	۰/۶۳
۱۴	به	۰/۳۶	به	۰/۵۶
۱۵	گلستان	۰/۳۶	گوجه	۰/۴۶
۱۶	آلو	۰/۳۳	زعفران	۰/۲۱
۱۷	گوجه	۰/۲۹	سیب	۰/۱۴
۱۸	سیب	۰/۲۰	آلو	۰/۱۰
۱۹	زعفران	۰/۱۳	زردآلو	۰/۱۰
۲۰	هلو	۰/۰۸	قارچ	۰/۰۸
۲۱	زردآلو	۰/۰۷	هلو	۰/۰۶
۲۲	آلو قطره طلا	-	آلو قطره طلا	-
۲۳	عناب	-	عناب	-
۲۴	انجیر	-	انجیر	-
۲۵	زرشک	-	زرشک	-
۲۶	انار	-	انار	-
۲۷	زالزالک	-	زالزالک	-
۲۸	سماق	-	سماق	-
۲۹	خیار	-	خیار	-

۳۰	سایر سبزیجات	-	سایر سبزیجات	-
۳۱	شلیل	-	شلیل	-
۳۲	توت درختی	-	توت درختی	-
۳۳	بادام دیم	-	بادام دیم	-

منبع: یافته‌های تحقیق

مطابق جدول شماره ۵-۶۹، به بررسی مزیت تولید در شهرستان عجبشیر پرداخته شد، در این شهرستان نسبت به استان، گیاهان دارویی، توت فرنگی، بادام، گردو، سنجد، شفتالو، فندق، انگور، آلبالو، قارچ و پسته جزو یازده محصول باغی هستند که دارای مزیت تولید بالای یک می‌باشند که بیانگر درجه تمرکز این محصولات در این شهرستان در مقایسه با استان آذربایجان شرقی می‌باشد. نتایج در این شهرستان نشان می‌دهد که باغداران نسبت به سایر شهرستان‌ها، تمایل بیشتری به تولید این محصولات دارند. بیشترین درجه تمرکز در این شهرستان مربوط به گیاهان دارویی و کمترین درجه تمرکز مربوط به زردآلو است. همچنین شهرستان عجبشیر در مقایسه با منطقه مورد بررسی، در محصولات، بادام، گردو، سنجد، گیاهان دارویی، شفتالو، فندق، انگور، آلبالو، توت فرنگی، قارچ، گیلان، پسته، گلابی، گلستان و به دارای درجه تمرکز بزرگتر از یک است که بیانگر این موضوع است که تمایل به تولید این محصولات در این شهرستان زیاد است. محصولاتی که شهرستان عجبشیر هم نسبت به استان و هم نسبت به منطقه مورد بررسی در آنها مزیت تولید دارد، گیاهان دارویی، توت فرنگی، بادام، گردو، سنجد، شفتالو، فندق، انگور، آلبالو، قارچ و پسته هستند.

جدول ۵-۶۹- بررسی مزیت تولید محصولات باغی شهرستان عجبشیر

مزیت تولید				
ردیف	نسبت به استان		نسبت به دو استان همجوار	
۱	گیاهان دارویی	۱۰/۵۵	بادام	۹/۸۴
۲	توت فرنگی	۹/۶۸	گردو	۷/۷۸
۳	بادام	۴/۵۰	سنجد	۷/۷۸
۴	گردو	۴/۳۲	گیاهان دارویی	۶/۴۹
۵	سنجد	۲/۸۳	فندق	۴/۴۴
۶	شفتالو	۱/۷۶	شفتالو	۳/۴۸
۷	فندق	۱/۵۶	آلبالو	۲/۹۵
۸	انگور	۱/۳۷	انگور	۲/۳۸
۹	آلبالو	۱/۳۵	پسته	۲/۳۷
۱۰	قارچ	۱/۳۵	توت فرنگی	۱/۶۹
۱۱	پسته	۱/۰۴	گیلاس	۱/۶۹
۱۲	گیلاس	۰/۸۹	قارچ	۱/۴۳

۱/۲۷	گلای	۰/۵۴	گلای	۱۳
۱/۲۰	گلستان	۰/۵۴	به	۱۴
۱/۱۷	به	۰/۴۸	آلو	۱۵
۰/۷۸	گوجه	۰/۴۵	گلستان	۱۶
۰/۳۲	زعفران	۰/۳۲	گوجه	۱۷
۰/۲۴	آلو	۰/۲۱	سیب	۱۸
۰/۲۰	زردآلو	۰/۱۲	زعفران	۱۹
۰/۱۸	سیب	۰/۰۹	هلو	۲۰
۰/۱۲	هلو	۰/۰۸	زردآلو	۲۱
-	آلو قطره طلا	-	آلو قطره طلا	۲۲
-	عنان	-	عنان	۲۳
-	انجیر	-	انجیر	۲۴
-	زرشک	-	زرشک	۲۵
-	انار	-	انار	۲۶
-	زالزالک	-	زالزالک	۲۷
-	سماق	-	سماق	۲۸
-	خیار	-	خیار	۲۹
-	سایر سبزیجات	-	سایر سبزیجات	۳۰
-	شلیل	-	شلیل	۳۱
-	توت درختی	-	توت درختی	۳۲
-	بادام دیم	-	بادام دیم	۳۳

منبع: یافته‌های تحقیق

مطابق جدول شماره ۵-۷۰، در شهرستان عجبشیر نسبت به استان آذربایجان شرقی، تمامی محصولات باغی تولید شده دارای عملکرد بالای یک هستند که نشان دهنده‌ی کارایی در عملکرد این محصولات نسبت به استان است. بیشترین و کمترین مزیت به ترتیب مربوط به توت فرنگی و زعفران است. همچنین نسبت به دو استان همجوار دریاچه نیز همه محصولات باغی شهرستان دارای کارایی بزرگتر از یک می‌باشند که حاکی از بالا بودن متوسط عملکرد این محصولات نسبت به منطقه است. بر اساس مزیت کارایی قارچ در جایگاه اول و گوجه در جایگاه آخر قرار دارند.

جدول ۵-۷۰- بررسی مزیت کارایی محصولات باغی شهرستان عجبشیر

مزیت کارایی				
نسبت به دو استان همجوار		نسبت به استان		ردیف
۲۳۷/۴۷	آلو	۲۱۲/۶۶	توت فرنگی	۱

۲	گیاهان دارویی	۱۸۳/۶۶	پسته	۲۳۲/۴۰
۳	پسته	۱۶۵/۰۰	شفتالو	۲۲۸/۱۴
۴	به	۱۴۸/۳۷	به	۲۰۸/۴۴
۵	آلو	۱۴۷/۰۴	هلو	۲۰۶/۴۱
۶	گردو	۱۴۶/۲۲	گلآبی	۲۰۲/۰۷
۷	گلآبی	۱۴۲/۳۲	گردو	۲۰۱/۲۲
۸	بادام	۱۴۱/۶۸	بادام	۱۹۲/۵۴
۹	گلستان	۱۲۶/۸۹	انگور	۱۹۱/۹۳
۱۰	شفتالو	۱۲۲/۸۴	زردآلو	۱۹۱/۰۵
۱۱	فندق	۱۲۰/۴۲	گلستان	۱۸۵/۱۴
۱۲	سنجد	۱۱۸/۱۸	قارچ	۱۸۱/۱۵
۱۳	زردآلو	۱۱۷/۲۴	سنجد	۱۷۷/۴۴
۱۴	اگور	۱۱۱/۳۱	فندق	۱۷۶/۶۴
۱۵	گوجه	۱۱۰/۶۶	آلبالو	۱۷۴/۹۸
۱۶	آلبالو	۱۰۵/۰۸	گیلاس	۱۶۶/۱۷
۱۷	سیب	۱۰۴/۵۲	زعفران	۱۵۲/۴۹
۱۸	هلو	۱۰۳/۷۸	سیب	۱۲۸/۵۱
۱۹	گیلاس	۱۰۱/۲۹	توت فرنگی	۱۲۱/۸۰
۲۰	قارچ	۹۹/۸۰	کدو آجیلی	۴/۱۳
۲۱	زعفران	۹۵/۱۵	گوجه	۲/۷۷
۲۲	آلو قطره طلا	-	آلو قطره طلا	-
۲۳	عناب	-	عناب	-
۲۴	انجیر	-	انجیر	-
۲۵	زرشک	-	زرشک	-
۲۶	انار	-	انار	-
۲۷	زالزالک	-	زالزالک	-
۲۸	سماق	-	سماق	-
۲۹	خیار	-	خیار	-
۳۰	سایر سبزیجات	-	سایر سبزیجات	-
۳۱	شلیل	-	شلیل	-
۳۲	توت درختی	-	توت درختی	-
۳۳	بادام دیم	-	بادام دیم	-

منبع: یافته‌های تحقیق

آخرین شاخصی که برای شهرستان عجبشیر محاسبه گردید در جدول شماره ۵-۷۱ نشان داده شده است. این شاخص در تمامی محصولات تولید شده در شهرستان بزرگتر از یک بدست آمده که بیانگر این است که این

شهرستان در تولید این محصولات نسبت به متوسط کل استان مزیت بیشتری دارد. بالاترین و پایین‌ترین مزیت نسبی به ترتیب مربوط به گیاهان دارویی و آفتابگردان آجیلی می‌باشد. مزیت نسبی جمعی در این شهرستان، در تولید بیست و یک محصول باغی شهرستان بیشتر از متوسط منطقه مورد بررسی (دو استان همجوار دریاچه) است. بیشترین و کمترین مزیت نسبی به ترتیب مربوط به بادام و گوجه می‌باشد.

جدول ۵-۷۱- بررسی مزیت جمعی محصولات زراعی شهرستان عجبشیر

مزیت جمعی				
ردیف	نسبت به استان		نسبت به دو استان همجوار	
۱	گیاهان دارویی	۳۲/۴۹	بادام	۳۱/۳۶
۲	توت فرنگی	۳۱/۱۱	گردو	۲۷/۸۹
۳	بادام	۲۱/۲۰	سنجد	۲۷/۸۹
۴	گردو	۲۰/۷۸	فندق	۲۱/۰۷
۵	سنجد	۱۶/۸۲	شفتالو	۱۸/۶۷
۶	شفتالو	۱۳/۲۶	گیاهان دارویی	۱۷/۵۰
۷	فندق	۱۲/۴۸	آلبالو	۱۷/۱۸
۸	انگور	۱۱/۷۱	انگور	۱۵/۴۴
۹	آلبالو	۱۱/۶۳	پسته	۱۵/۴۰
۱۰	قارچ	۱۱/۶۱	گیلاس	۱۳/۰۱
۱۱	پسته	۱۰/۱۸	قارچ	۱۱/۹۶
۱۲	گیلاس	۹/۴۳	گلابی	۱۱/۲۶
۱۳	گلابی	۷/۳۸	گلستان	۱۰/۹۸
۱۴	به	۷/۳۳	به	۱۰/۸۰
۱۵	آلو	۶/۹۴	زعفران	۵/۶۹
۱۶	گلستان	۶/۷۴	آلو	۴/۸۶
۱۷	گوجه	۵/۶۴	زردآلو	۴/۴۳
۱۸	سیب	۴/۵۳	سیب	۴/۲۸
۱۹	زعفران	۳/۴۵	هلو	۳/۵۰
۲۰	هلو	۲/۹۶	توت فرنگی	۳/۰۰
۲۱	زردآلو	۲/۸۷	گوجه	۱/۱۳
۲۲	آلو قطره طلا	-	آلو قطره طلا	-
۲۳	عنان	-	عنان	-
۲۴	انجیر	-	انجیر	-
۲۵	زرشک	-	زرشک	-
۲۶	انار	-	انار	-

۲۷	زالزالک	-	زالزالک	-
۲۸	سماق	-	سماق	-
۲۹	خیار	-	خیار	-
۳۰	سایر سبزیجات	-	سایر سبزیجات	-
۳۱	شلیل	-	شلیل	-
۳۲	توت درختی	-	توت درختی	-
۳۳	بادام دیم	-	بادام دیم	-

منبع: یافته‌های تحقیق

۵-۱-۴-۸- بررسی مزیت نسبی محصولات باغی ارومیه

همانطور که در جدول ۵-۷۲ نشان داده شده است در شهرستان ارومیه نسبت به استان، دوازده محصول باغی بادام دیم، انجیر، سایر آبی، پسته، شلیل، انگور، گیاهان دارویی، توت درختی، پسته، زردآلو، آلو، سماق و بادام دارای مزیت مقیاس بالای یک می‌باشند که بیانگر درجه تمرکز این محصولات در این شهرستان در مقایسه با استان آذربایجان شرقی می‌باشد. در این شهرستان باغداران نسبت به سایر شهرستان‌ها، تمایل بیشتری به کاشت این محصولات دارند. بیشترین مزیت مقیاس مربوط به بادام دیم و انجیر است. کمترین مزیت مقیاس مربوط به گلستان و گردو می‌باشد.

در مزیت مقیاس نسبت به منطقه، یازده محصول باغی بادام دیم، انجیر، سایر آبی، خیار، شلیل، انگور، گیاهان دارویی، توت فرنگی، هلو، زردآلو، آلو، سماق و سیب دارای مزیت مقیاس بالای یک می‌باشند که بیانگر درجه تمرکز این محصولات در این شهرستان در مقایسه با استان آذربایجان شرقی می‌باشد. بیشترین مزیت مقیاس مربوط به بادام دیم و کمترین مزیت مقیاس مربوط به گلستان و انار می‌باشد.

جدول ۵-۷۲- بررسی مزیت مقیاس محصولات باغی شهرستان ارومیه

مزیت مقیاس				
ردیف	نسبت به استان		نسبت به دو استان همجوار	
۱	بادام دیم	۲۹/۰۲	بادام دیم	۴/۶۲
۲	انجیر	۲/۲۲	سایر آبی	۴/۵۷
۳	سایر آبی	۲/۲۲	شلیل	۳/۰۳
۴	شلیل	۱/۶۴	گیاهان دارویی	۲/۴۵
۵	انگور	۱/۵۴	سماق	۲/۲۹
۶	گیاهان دارویی	۱/۵۳	آلو	۲/۱۴
۷	توت درختی	۱/۵۱	انگور	۱/۵۳
۸	پسته	۱/۴۲	خیار	۱/۴۱
۹	زردآلو	۱/۲۶	توت فرنگی	۱/۲۵

۱۰	آلو	۱/۲۳	سیب	۱/۱۴
۱۱	سماق	۱/۱۱	هلو	۱/۰۰
۱۲	بادام	۱/۰۲	گیلاس	۰/۶۸
۱۳	سیب	۰/۸۸	زردآلو	۰/۶۴
۱۴	به	۰/۸۶	شفتالو	۰/۴۹
۱۵	گیلاس	۰/۸۲	پسته	۰/۴۸
۱۶	توت فرنگی	۰/۸۱	به	۰/۳۶
۱۷	زعفران	۰/۷۹	بادام	۰/۳۶
۱۸	هلو	۰/۷۶	قارچ	۰/۳۲
۱۹	خیار	۰/۶۹	توت درختی	۰/۳۰
۲۰	لوبیا	۰/۵۸	گردو	۰/۲۳
۲۱	سنجد	۰/۵۶	زعفران	۰/۲۰
۲۲	شفتالو	۰/۵۳	گلابی	۰/۱۹
۲۳	گوجه	۰/۴۹	انجیر	۰/۱۸
۲۴	گردو	۰/۳۴	گوجه	۰/۱۸
۲۵	گلستان	۰/۳۴	آلبالو	۰/۱۵
۲۶	قارچ	۰/۲۲	سنجد	۰/۰۷
۲۷	آلبالو	۰/۲۲	گلستان	۰/۰۴
۲۸	انار	۰/۰۲	انار	۰/۰۱
۲۹	درختان غیرمثمر	-	درختان غیرمثمر	-
۳۰	سایر سبزیجات	-	سایر سبزیجات	-
۳۱	فندق	-	فندق	-
۳۲	آلو قطره طلا	-	آلو قطره طلا	-
۳۳	عناب	-	عناب	-
۳۴	زالزالک	-	زالزالک	-
۳۵	زرشک	-	زرشک	-

منبع: یافته‌های تحقیق

جدول ۵-۷۳ مزیت تولیدی شهرستان ارومیه را نسبت به استان و نسبت به دو استان همجوار نشان می‌دهد. مطابق با جدول زیر به ترتیب محصولات بادام دیمی، انجیر، سایر آبی، گیاهان دارویی، شلیل، پسته، انگور، توت درختی، بادام، توت فرنگی، زردآلو، آلو، سماق محصولات اول تا سیزده به لحاظ مزیت تولیدی در شهرستان ارومیه نسبت به استان آذربایجان غربی می‌باشند. مزیت تولیدی بالای یک نشان دهنده این است که درجه تمرکز این محصولات در این شهرستان در مقایسه با استان آذربایجان غربی بیشتر می‌باشد. همچنین این نتایج نشان دهنده این مسئله است که باغداران در این شهرستان نسبت به سایر شهرستان‌ها تمایل بیشتری به تولید این محصولات

دارند. بیشترین درجه تمرکز در این شهرستان مربوط به بادام دیمی و کمترین درجه تمرکز مربوط به انار است. همچنین نتایج مزیت تولیدی برای این شهرستان نسبت به دو استان همجوار نشان داد که محصولات بادام دیمی، سایر آبی، توت فرنگی، شلیل، گیاهان دارویی، سماق، آلو و خیار دارای درجه تمرکز بزرگتر از یک می باشند. که بیانگر این موضوع است که تمایل به تولید این محصولات در این شهرستان زیاد است. محصولاتی که در شهرستان ارومیه هم نسبت به استان و هم نسبت به دو استان همجوار دارای مزیت تولیدی می باشند شامل محصولات بادام دیمی، سایر آبی، توت فرنگی، شلیل، گیاهان دارویی، سماق، آلو هستند.

جدول ۵-۷۳- بررسی مزیت تولید محصولات باغی شهرستان ارومیه

مزیت تولید				
ردیف	نسبت به استان		نسبت به دو استان همجوار	
۱	بادام دیمی	۸۸/۵۸	بادام دیمی	۱۷/۹۵
۲	انجیر	۲/۳۹	سایر آبی	۳/۶۹
۳	سایر آبی	۲/۳۹	توت فرنگی	۲/۲۹
۴	گیاهان دارویی	۱/۸۱	شلیل	۲/۲۶
۵	شلیل	۱/۷۸	گیاهان دارویی	۲/۱۸
۶	پسته	۱/۷۶	سماق	۱/۸۴
۷	انگور	۱/۶۲	آلو	۱/۷۵
۸	توت درختی	۱/۶۲	خیار	۱/۱۶
۹	بادام	۱/۵۹	انگور	۰/۹۷
۱۰	توت فرنگی	۱/۵۸	سیب	۰/۹۳
۱۱	زردآلو	۱/۴۰	هلو	۰/۶۶
۱۲	آلو	۱/۳۷	بادام دیمی	۰/۵۷
۱۳	سماق	۱/۲۰	پسته	۰/۵۳
۱۴	به	۰/۹۶	گیلاس	۰/۴۶
۱۵	گیلاس	۰/۹۰	توت درختی	۰/۴۰
۱۶	زعفران	۰/۸۹	شفتالو	۰/۳۹
۱۷	سیب	۰/۸۸	به	۰/۳۵
۱۸	هلو	۰/۸۴	زردآلو	۰/۳۵
۱۹	شفتالو	۰/۸۴	گردو	۰/۳۲
۲۰	گوجه	۰/۸۱	قارچ	۰/۲۹
۲۱	خیار	۰/۷۵	گلآبی	۰/۱۸
۲۲	سنجد	۰/۶۴	گوجه	۰/۱۷
۲۳	گلآبی	۰/۶۳	انجیر	۰/۱۰

۲۴	گردو	۰/۵۶	آلبالو	۰/۰۹
۲۵	گلستان	۰/۳۷	زعفران	۰/۰۶
۲۶	قارچ	۰/۳۰	سنجد	۰/۰۴
۲۷	آلبالو	۰/۲۶	گلستان	۰/۰۳
۲۸	انار	۰/۰۲	انار	۰/۰۱
۲۹	درختان غیرمثمر	-	درختان غیرمثمر	-
۳۰	سایر سبزیجات	-	سایر سبزیجات	-
۳۱	فندق	-	فندق	-
۳۲	آلو قطره طلا	-	آلو قطره طلا	-
۳۳	عناب	-	عناب	-
۳۴	زالزالک	-	زالزالک	-
۳۵	زرشک	-	زرشک	-

منبع: یافته‌های تحقیق

جدول ۵-۷۴ نتایج حاصل از بررسی مزیت کارایی محصولات باغی را در شهرستان ارومیه نسبت به استان آذربایجان غربی و نسبت به دو استان همجوار را نشان می‌دهد. شش محصول پسته، بادام دیم، گردو، شفتالو، بادام و قارچ محصولاتی هستند که دارای مزیت کارایی در شهرستان ارومیه نسبت به استان آذربایجان غربی می‌باشند. بیشترین مزیت کارایی را محصول پسته و کمترین مزیت کارایی را محصول انار نسبت به استان و زعفران نسبت به دو استان همجوار در این استان دارد. همچنین نسبت به دو استان همجوار فقط محصول بادام دیم دارای مزیت کارایی می‌باشد.

متوسط عملکرد در شهرستان نسبت به سایر محصولات برای محصولات سیب، گلابی، به، گوجه، انگور، انار و گیاهان دارویی نزدیک به ۰/۰۱ می‌باشد همچنین برای این محصولات متوسط عملکرد در استان نیز نزدیک به عدد ۰/۰۱ می‌باشد و لذا این محصولات در شهرستان دارای عملکردی نزدیک به عملکرد استان هستند و کارایی آنها تفاوت معنی داری از کارایی استان ندارد. متوسط عملکرد در شهرستان نسبت به سایر محصولات و همچنین متوسط عملکرد در استان برای محصولات آلبالو، گیلان، آلو، هلو، شفتالو، زردآلو، شلیل، توت درختی، انجیر، زرشک، سنجد، زالزالک، سماق، گلستان، زعفران، فندق، آلو قطره طلا و عناب نزدیک به صفر می‌باشد. برای محصولات توت فرنگ و خیار متوسط عملکرد در شهرستان نسبت به سایر محصولات بالاتر می‌باشد و به ترتیب شامل ۰/۱۳، ۰/۲۱ می‌باشد. همچنین متوسط عملکرد این محصولات در شهرستان نزدیک به عدد متوسط عملکرد در استان می‌باشد و شامل ۰/۱۴ و ۰/۲۳ می‌باشد. محصول پسته، گردو، شفتالو، بادام و قارچ نسبت به استان دارای مزیت کارایی هستند. اما نسبت به دو استان همجوار مزیت کارایی خود را از دست می‌دهند. زیرا به ترتیب متوسط عملکرد در شهرستان

نسبت به سایر محصولات برای این محصولات ۰/۰۱، ۰/۰۰، ۰/۰۰، ۰/۰۰ و ۰/۱۲ می باشد. و لذا این محصولات در شهرستان دارای عملکردی نزدیک به عملکرد استان هستند و کارایی آنها تفاوت معنی داری از کارایی استان ندارد. عملکرد استان این محصولات نیز نزدیک به صفر می باشد. و برای محصول قارچ ۰/۱۱ می باشد. اما عملکرد منطقه ای این محصولات ۰/۰۷، ۰/۲۳، ۰/۸۱، ۰/۱۷ و ۱۹/۸۷ می باشد.

جدول ۵-۷۴- بررسی مزیت کارایی محصولات باغی شهرستان ارومیه

مزیت کارایی				
ردیف	نسبت به استان		نسبت به دو استان همجوار	
۱	پسته	۹/۵۷	بادام دیم	۱/۰۹۰۹
۲	بادام دیم	۴/۴۷	پسته	۰/۰۶۹۳
۳	گردو	۱/۳۵	گیاهان دارویی	۰/۰۳۲۵
۴	شفتالو	۱/۳۰	بادام	۰/۰۱۰۴
۵	بادام	۱/۲۸	گردو	۰/۰۰۹۲
۶	قارچ	۱/۱۰	توت درختی	۰/۰۰۸۹
۷	آلبالو	۰/۹۹	به	۰/۰۰۶۴
۸	سنجد	۰/۹۴	گلابی	۰/۰۰۶۳
۹	زعفران	۰/۹۳	قارچ	۰/۰۰۵۹
۱۰	گوجه	۰/۹۳	گلستان	۰/۰۰۵۹
۱۱	به	۰/۹۲	گوجه	۰/۰۰۵۶
۱۲	آلو	۰/۹۲	آلو	۰/۰۰۵۴
۱۳	زردآلو	۰/۹۱	خیار	۰/۰۰۵۴
۱۴	گلستان	۰/۹۱	سیب	۰/۰۰۵۴
۱۵	هلو	۰/۹۰	توت فرنگی	۰/۰۰۵۴
۱۶	خیار	۰/۹۰	شفتالو	۰/۰۰۵۳
۱۷	گیلاس	۰/۹۰	خیار	۰/۰۰۵۳
۱۸	شلیل	۰/۸۹	سایر آبی	۰/۰۰۵۳
۱۹	گیاهان دارویی	۰/۸۹	شلیل	۰/۰۰۴۹
۲۰	توت فرنگی	۰/۸۹	گیلاس	۰/۰۰۴۴
۲۱	گلابی	۰/۸۹	هلو	۰/۰۰۴۳
۲۲	انجیر	۰/۸۸	آلبالو	۰/۰۰۴۳
۲۳	سایر آبی	۰/۸۸	انگور	۰/۰۰۴۲
۲۴	توت درختی	۰/۸۸	انار	۰/۰۰۳۸
۲۵	سماق	۰/۸۸	انجیر	۰/۰۰۳۷
۲۶	انگور	۰/۸۶	زردآلو	۰/۰۰۳۶

۰/۰۰۳۵	سنجد	۰/۸۲	سیب	۲۷
۰/۰۰۲۰	زعفران	۰/۷۹	انار	۲۸
-	درختان غیرمثمر	-	درختان غیرمثمر	۲۹
-	سایر سبزیجات	-	سایر سبزیجات	۳۰
-	فندق	-	فندق	۳۱
-	آلو قطره طلا	-	آلو قطره طلا	۳۲
-	عنان	-	عنان	۳۳
-	زالزالک	-	زالزالک	۳۴
-	زرشک	-	زرشک	۳۵

منبع: یافته‌های تحقیق

نتایج حاصل از بررسی مزیت جمعی برای محصولات باغی شهرستان ارومیه در جدول زیر آورده شده است. نتایج نشان می‌دهد که یازده محصول در این شهرستان دارای مزیت جمعی نسبت به استان آذربایجان غربی می‌باشند. این محصولات شامل بادام دیم، پسته، انجیر، سایر آبی، شلیل، گیاهان دارویی، انگور، توت درختی، بادام، زردآلو و آلو هستند. بزرگتر از یک بودن شاخص مزیت نسبی بیانگر این است که این شهرستان در تولید این محصولات نسبت به متوسط کل استان از مزیت بالاتری برخوردار است. بیشترین و کمترین مزیت نسبی به ترتیب مربوط به محصولات بادام دیم و انار می‌باشد. همچنین محصولات بادام دیم، گیاهان دارویی، پسته، سایر آبی، شلیل، سماق و آلو دارای مزیت جمعی نسبت به دو استان همجوار می‌باشند. محصولاتی که در شهرستان ارومیه هم نسبت به استان و هم نسبت به منطقه مورد بررسی دارای مزیت جمعی هستند شامل بادام دیم، گیاهان دارویی، پسته، سایر آبی، شلیل، و آلو می‌باشند.

جدول ۵-۷۵- بررسی مزیت جمعی محصولات باغی شهرستان ارومیه

مزیت جمعی				
ردیف	نسبت به استان		نسبت به دو استان همجوار	
۱	بادام دیم	۱۱/۴۰	بادام دیم	۲/۲۴۵
۲	پسته	۳/۶۹	گیاهان دارویی	۰/۲۸۲
۳	انجیر	۱/۴۰	پسته	۰/۱۸۲
۴	سایر آبی	۱/۴۰	سایر آبی	۰/۱۵۶
۵	شلیل	۱/۲۱	شلیل	۰/۱۲۲
۶	گیاهان دارویی	۱/۱۷	سماق	۰/۱۱۰
۷	انگور	۱/۱۵	آلو	۰/۱۰۷
۸	توت درختی	۱/۱۵	خیار	۰/۰۸۷
۹	بادام	۱/۱۴	توت فرنگی	۰/۰۸۲

۱۰	زردآلو	۱/۰۷	انگور	۰/۰۸۰
۱۱	آلو	۱/۰۶	سیب	۰/۰۷۸
۱۲	سماق	۰/۹۹	هلو	۰/۰۶۶
۱۳	به	۰/۸۹	بادام	۰/۰۶۱
۱۴	گیلاس	۰/۸۶	گیلاس	۰/۰۵۵
۱۵	زعفران	۰/۸۵	توت درختی	۰/۰۵۱
۱۶	سیب	۰/۸۵	انجیر	۰/۰۵۱
۱۷	توت فرنگی	۰/۸۵	زردآلو	۰/۰۴۸
۱۸	هلو	۰/۸۳	لوبیا	۰/۰۴۸
۱۹	شفتالو	۰/۸۳	گردو	۰/۰۴۶
۲۰	خیار	۰/۷۸	قارچ	۰/۰۴۳
۲۱	گلایی	۰/۷۲	گلایی	۰/۰۳۴
۲۲	سنجد	۰/۷۲	گوجه	۰/۰۳۱
۲۳	گردو	۰/۶۸	انجیر	۰/۰۲۶
۲۴	گوجه	۰/۶۸	آلبالو	۰/۰۲۵
۲۵	گلستان	۰/۵۵	زعفران	۰/۰۲۰
۲۶	قارچ	۰/۴۹	گلستان	۰/۰۱۶
۲۷	آلبالو	۰/۴۶	سنجد	۰/۰۱۵
۲۸	انار	۰/۱۳	انار	۰/۰۰۶
۲۹	درختان غیرمثمر	-	درختان غیرمثمر	-
۳۰	سایر سبزیجات	-	سایر سبزیجات	-
۳۱	فندق	-	فندق	-
۳۲	آلو قطره طلا	-	آلو قطره طلا	-
۳۳	عناب	-	عناب	-
۳۴	زالزالک	-	زالزالک	-
۳۵	زرشک	-	زرشک	-

منبع: یافته‌های تحقیق

۵-۱-۴-۹- بررسی مزیت نسبی محصولات باغی سلماس

جدول زیر نتایج حاصل از بررسی مزیت مقیاس محصولات باغی شهرستان سلماس را نسبت به استان آذربایجان غربی و نسبت به دو استان همجوار نشان می‌دهد. نتایج این بررسی‌ها نشان داد که محصولات سایر سبزیجات، گوجه، پسته و سیب در شهرستان سلماس دارای مزیت مقیاس نسبت به استان آذربایجان غربی هستند. همانطور که پیشتر گفته شد مزیت مقیاس در این محصولات بالای یک می‌باشد که این مسئله نشان دهنده درجه تمرکز این محصولات در این شهرستان در مقایسه با استان آذربایجان غربی می‌باشد. این به این معنی است که باغداران در این

شهرستان نسبت به سایر شهرستان های استان آذربایجان غربی، تمایل بیشتری برای کشت این چهار محصول باغی دارند. کمترین درجه تمرکز برای محصول گیلاس و بیشترین آن برای سایر سبزیجات می باشد. همچنین شهرستان سلماس در مقایسه با منطقه مورد بررسی نیز در چهار محصول دارای درجه تمرکز بزرگتر از یک می باشد. این محصولات شامل سایر سبزیجات، سیب، خیار و گیاهان دارویی می باشد. دو محصول سیب و سایر سبزیجات دو محصول مشترک هستند که هم دارای مزیت مقیاس نسبت به استان و هم دارای مزیت مقیاس نسبت به دو استان همجوار در شهرستان سلماس می باشند.

جدول ۵-۷۶- بررسی مزیت مقیاس محصولات باغی شهرستان سلماس

مزیت مقیاس				
ردیف	نسبت به استان		نسبت به دو استان همجوار	
۱	سایر سبزیجات	۱۳/۰۹	سایر سبزیجات	۲۶/۹۶
۲	گوجه	۱/۹۸	سیب	۱/۹۹
۳	پسته	۱/۷۲	خیار	۱/۶۶
۴	سیب	۱/۵۴	گیاهان دارویی	۱/۱۸
۵	خیار	۰/۸۱	گوجه	۰/۷۲
۶	گلستان	۰/۷۹	شفتالو	۰/۷۲
۷	شفتالو	۰/۷۷	آلو	۰/۵۸
۸	گیاهان دارویی	۰/۷۴	پسته	۰/۵۸
۹	گلابی	۰/۷۲	هلو	۰/۳۸
۱۰	زعفران	۰/۵۸	شلیل	۰/۲۷
۱۱	زردآلو	۰/۵۱	زردآلو	۰/۲۶
۱۲	به	۰/۳۷	گلابی	۰/۲۳
۱۳	آلبالو	۰/۳۵	آلبالو	۰/۲۳
۱۴	آلو	۰/۳۳	گردو	۰/۱۸
۱۵	هلو	۰/۲۹	به	۰/۱۶
۱۶	گردو	۰/۲۷	زعفران	۰/۱۵
۱۷	بادام	۰/۲۷	گلستان	۰/۱۱

۱۸	شلیل	۰/۱۵	بادام	۰/۱۰
۱۹	انگور	۰/۰۹	انگور	۰/۰۹
۲۰	گیلاس	۰/۰۲	گیلاس	۰/۰۱
۲۱	درختان غیرمثمر	-	درختان غیرمثمر	-
۲۲	قارچ	-	قارچ	-
۲۳	فندق	-	فندق	-
۲۴	آلو قطره طلا	-	آلو قطره طلا	-
۲۵	عناب	-	عناب	-
۲۶	بادام دیم	-	بادام دیم	-
۲۷	توت درختی	-	توت درختی	-
۲۸	توت فرنگی	-	توت فرنگی	-
۲۹	انجیر	-	انجیر	-
۳۰	زرشک	-	زرشک	-
۳۱	انار	-	انار	-
۳۲	سنجد	-	سنجد	-
۳۳	زالزالک	-	زالزالک	-
۳۴	سماق	-	سماق	-
۳۵	سایر آبی	-	سایر آبی	-

منبع: یافته‌های تحقیق

بررسی مزیت تولید محصولات باغی شهرستان سلماس نسبت به استان آذربایجان غربی و نسبت به دو استان همجوار در جدول زیر آورده شده است. نتایج این بررسی نشان داد که سه محصول سایر سبزیجات، گوجه و سیب محصولاتی هستند که دارای مزیت تولیدی بزرگتر از یک نسبت به استان آذربایجان غربی هستند. همچنین نسبت به دو استان همجوار سه محصول سایر سبزیجات، سیب و خیار دارای مزیت تولیدی می‌باشند. به طور مشترک دو محصول سایر سبزیجات و سیب دارای مزیت تولیدی هم نسبت به استان و هم نسبت به دو استان همجوار در شهرستان سلماس می‌باشند. نتایج در این شهرستان نشان می‌دهد که باغداران نسبت به سایر شهرستان‌ها، تمایل بیشتری به تولید این محصولات دارند. بیشترین مزیت تولیدی مربوط به محصول سایر سبزیجات و کمترین مربوط به گیلاس می‌باشد.

جدول ۵-۷۷- بررسی مزیت تولید محصولات باغی شهرستان سلماس

مزیت تولید				
نسبت به دو استان همجوار		نسبت به استان		ردیف
۱۷/۵۱	سایر سبزیجات	۱۱/۳۶	سایر سبزیجات	۱
۱/۳۳	سیب	۱/۴۸	گوجه	۲
۱/۰۹	خیار	۱/۲۶	سیب	۳
۰/۶۹	گیاهان دارویی	۰/۸۴	شفتالو	۴
۰/۳۹	شفتالو	۰/۷۶	پسته	۵
۰/۳۱	گوجه	۰/۷۱	خیار	۶
۰/۲۶	آلو	۰/۶۴	گللابی	۷
۰/۲۳	پسته	۰/۵۸	زعفران	۸
۰/۲۰	هلو	۰/۵۷	گیاهان دارویی	۹
۰/۱۸	گللابی	۰/۴۵	گلستان	۱۰
۰/۱۷	شلیل	۰/۴۳	زردآلو	۱۱
۰/۱۳	به	۰/۳۴	به	۱۲
۰/۱۱	زردآلو	۰/۲۶	هلو	۱۳
۰/۱۰	گردو	۰/۲۶	آلبالو	۱۴
۰/۰۹	آلبالو	۰/۲۰	آلو	۱۵
۰/۰۵	گلستان	۰/۱۷	گردو	۱۶
۰/۰۵	بادام	۰/۱۴	بادام	۱۷
۰/۰۴	زعفران	۰/۱۳	شلیل	۱۸
۰/۰۳	انگور	۰/۰۶	انگور	۱۹
۰/۰۱	گیلاس	۰/۰۱	گیلاس	۲۰
-	درختان غیرمثمر	-	درختان غیرمثمر	۲۱
-	قارچ	-	قارچ	۲۲
-	فندق	-	فندق	۲۳
-	آلو قطره طلا	-	آلو قطره طلا	۲۴
-	عناب	-	عناب	۲۵
-	بادام دیم	-	بادام دیم	۲۶
-	توت درختی	-	توت درختی	۲۷
-	توت فرنگی	-	توت فرنگی	۲۸
-	انجیر	-	انجیر	۲۹
-	زرشک	-	زرشک	۳۰
-	انار	-	انار	۳۱
-	سنجد	-	سنجد	۳۲

۳۳	زالزالک	-	زالزالک	-
۳۴	سماق	-	سماق	-
۳۵	سایر آبی	-	سایر آبی	-

منبع: یافته‌های تحقیق

جدول زیر نتایج حاصل از بررسی مزیت کارای محصولات باغی در شهرستان سلماس را نشان می‌دهد. هجده محصول شفتالو، زعفران، به، هلو، شلیل، گلابی، خیار، سایر سبزیجات، زردآلو، سیب، گیلان، آلبالو، گردو، انگور، آلو، گلستان، بادام و پسته دارای مزیت کارایی نسبت به استان آذربایجان غربی هستند. با این حال نتایج نشان داد که شهرستان سلماس در هیچ یک از محصولات مزیت کارایی نسبت به دو استان همجوار ندارد. همچنین دو محصول گیاهان دارویی و گوجه نیز هم نسبت به استان و هم نسبت به شهرستان مزیت کارایی ندارند. متوسط عملکرد در شهرستان برای این دو محصول به ترتیب شامل ۰/۰۲ و ۰/۰۱ می‌باشد. همچنین متوسط عملکرد این دو محصول نسبت به استان ۰/۲۴ و ۰/۰۱ می‌باشد. و متوسط عملکرد نسبت به منطقه شامل ۱/۴۸ و ۴۰/۰۵ می‌باشد. برای محصولات آلبالو، گیلان، آلو، هلو، شفتالو، زردآلو، شلیل و انگور متوسط عملکرد شهرستان نسبت به سایر محصولات ۰/۰۱ می‌باشد. که نزدیک به متوسط عملکرد این محصولات نسبت به استان می‌باشند. متوسط عملکرد این محصولات برای استان آذربایجان غربی به ترتیب شامل ۰/۰۰۳، ۰/۰۰۳، ۰/۰۰۳، ۰/۰۰۴، ۰/۰۰۴، ۰/۰۰۳، ۰/۰۰۳ و ۰/۰۱ می‌باشد. این در حالی است که متوسط عملکرد منطقه برای این محصولات به ترتیب ۰/۶۷، ۰/۶۵، ۰/۶۷، ۰/۸۲، ۰/۸۱، ۰/۷۰، ۰/۵۶ و ۱/۳۲ می‌باشد. برای سایر محصولات سیب، گلابی، به، پسته، بادام، گردو، و گلستان متوسط عملکرد در شهرستان به ترتیب برابر با ۰/۰۳، ۰/۰۲، ۰/۰۲، ۰/۰۱، ۰/۰۰۲، ۰/۰۰۳ و ۰/۰۰۵ می‌باشد. همچنین متوسط عملکرد این محصولات برای استان آذربایجان غربی ۰/۰۱، ۰/۰۱، ۰/۰۱، ۰/۰۱، ۰/۰۰۲، ۰/۰۰۱ و ۰/۰۰۲ می‌باشد. عملکرد این محصولات در منطقه بالاتر از عملکرد محصولات در استان آذربایجان غربی و همچنین در شهرستان سلماس می‌باشد که به ترتیب برای این محصولات شامل ۱/۶۰، ۱/۰۲، ۰/۹۰، ۰/۰۷، ۰/۱۷، ۰/۲۳ و ۰/۳۸ می‌باشد. برای دو محصول خیار و سایر سبزیجات عملکرد شهرستان سلماس نسبت به سطح استان بالاتر و شامل ۰/۶۹ و ۰/۱۱ می‌باشد در حالیکه در سطح استان ۰/۲۳ و ۰/۰۴ می‌باشد. عملکرد این دو محصول در سطح منطقه نیز شامل ۳۸/۲۷ و ۶/۳۲ می‌باشد. بیشترین مزیت کارایی به ترتیب نسبت به استان و نسبت به منطقه، شفتالو و به می‌باشد و کمترین آن گوجه می‌باشد.

جدول ۵-۷۸- بررسی مزیت کارایی محصولات باغی شهرستان سلماس

مزیت کارایی				
ردیف	نسبت به استان		نسبت به دو استان همجوار	
۱	شفتالو	۳/۷۱	به	۰/۰۲۲

۰/۰۲۱	گلایی	۳/۴۱	زعفران	۲
۰/۰۱۹	سیب	۳/۱۲	به	۳
۰/۰۱۸	خیار	۳/۰۵	هلو	۴
۰/۰۱۸	سایر سبزیجات	۳/۰۳	شلیل	۵
۰/۰۱۷	شلیل	۳/۰۲	گلایی	۶
۰/۰۱۵	هلو	۳/۰۱	خیار	۷
۰/۰۱۵	شفتالو	۲/۹۸	سایر سبزیجات	۸
۰/۰۱۵	بادام	۲/۹۳	زردآلو	۹
۰/۰۱۵	گردو	۲/۸۱	سیب	۱۰
۰/۰۱۳	گلستان	۲/۷۰	گیلاس	۱۱
۰/۰۱۳	گیلاس	۲/۵۶	آلبالو	۱۲
۰/۰۱۲	آلو	۲/۱۹	گردو	۱۳
۰/۰۱۲	زردآلو	۲/۱۴	انگور	۱۴
۰/۰۱۱	آلبالو	۲/۰۸	آلو	۱۵
۰/۰۱۱	پسته	۱/۹۷	گلستان	۱۶
۰/۰۱۰	انگور	۱/۸۱	بادام	۱۷
۰/۰۰۸	گیاهان دارویی	۱/۵۱	پسته	۱۸
۰/۰۰۷	زعفران	۰/۲۱	گیاهان دارویی	۱۹
۰/۰۰۰۲	گوجه	۰/۰۳	گوجه	۲۰
-	درختان غیرمثمر	-	درختان غیرمثمر	۲۱
-	قارچ	-	قارچ	۲۲
-	فندق	-	فندق	۲۳
-	آلو قطره طلا	-	آلو قطره طلا	۲۴
-	عناب	-	عناب	۲۵
-	بادام دیم	-	بادام دیم	۲۶
-	توت درختی	-	توت درختی	۲۷
-	توت فرنگی	-	توت فرنگی	۲۸
-	انجیر	-	انجیر	۲۹
-	زرشک	-	زرشک	۳۰
-	انار	-	انار	۳۱
-	سنجد	-	سنجد	۳۲
-	زالزالک	-	زالزالک	۳۳
-	سماق	-	سماق	۳۴
-	سایر آبی	-	سایر آبی	۳۵

منبع: یافته‌های تحقیق

بررسی مزیت جمعی محصولات باغی شهرستان سلماس نسبت به استان و نسبت به دو استان همجوار در جدول زیر آورده شده است. نتایج نشان داد که شهرستان سلماس در نه محصول باغی نسبت به استان آذربایجان غربی دارای مزیت جمعی می باشد. این نه محصول شامل سایر سبزیجات، سیب، شفتالو، پسته، خیار، گلابی، زعفران، گلستان، زردآلو و به می باشد. نتایج بررسی مزیت جمعی نسبت به دو استان همجوار نشان داد که شهرستان سلماس در هیچ یک از محصولات دارای مزیت جمعی نمی باشد. نتایج مزیت جمعی نشان داد که بیشترین مزیت جمعی را سایر سبزیجات نسبتبه استان و کمترین آن را گیلان دارد می باشد.

جدول ۵-۷۹- بررسی مزیت جمعی محصولات باغی شهرستان سلماس

مزیت جمعی				
ردیف	نسبت به استان		نسبت به دو استان همجوار	
۱	سایر سبزیجات	۶/۲۴	سایر سبزیجات	۰/۷۰
۲	سیب	۲/۰۸	سیب	۰/۱۹
۳	شفتالو	۱/۶۹	خیار	۰/۱۷
۴	پسته	۱/۶۱	شفتالو	۰/۱۰
۵	خیار	۱/۵۶	گیاهان دارویی	۰/۰۹
۶	گلابی	۱/۴۸	آلو	۰/۰۸
۷	زعفران	۱/۴۱	پسته	۰/۰۸
۸	گلستان	۱/۲۵	گلابی	۰/۰۷
۹	زردآلو	۱/۲۲	شلیل	۰/۰۷
۱۰	به	۱/۰۸	هلو	۰/۰۷
۱۱	آلبالو	۰/۹۴	به	۰/۰۶
۱۲	هلو	۰/۹۴	آلبالو	۰/۰۵
۱۳	آلو	۰/۸۳	گردو	۰/۰۵
۱۴	گردو	۰/۷۷	زردآلو	۰/۰۵
۱۵	بادام	۰/۷۰	بادام	۰/۰۴
۱۶	شلیل	۰/۶۷	گلستان	۰/۰۴
۱۷	انگور	۰/۴۳	زعفران	۰/۰۳
۱۸	گیاهان دارویی	۰/۳۹	انگور	۰/۰۳
۱۹	گوجه	۰/۲۵	گوجه	۰/۰۱
۲۰	گیلاس	۰/۲۰	گیلاس	۰/۰۱
۲۱	درختان غیرمثمر	-	درختان غیرمثمر	-
۲۲	قارچ	-	قارچ	-
۲۳	فندق	-	فندق	-
۲۴	آلو قطره طلا	-	آلو قطره طلا	-

۲۵	عناب	-	عناب	-
۲۶	بادام دیم	-	بادام دیم	-
۲۷	توت درختی	-	توت درختی	-
۲۸	توت فرنگی	-	توت فرنگی	-
۲۹	انجیر	-	انجیر	-
۳۰	زرشک	-	زرشک	-
۳۱	انار	-	انار	-
۳۲	سنجد	-	سنجد	-
۳۳	زالزالک	-	زالزالک	-
۳۴	سماق	-	سماق	-
۳۵	سایر آبی	-	سایر آبی	-

منبع: یافته‌های تحقیق

۵-۱-۴-۱۰- بررسی مزیت نسبی محصولات باغی میاندوآب

بررسی مزیت مقیاس محصولات باغی شهرستان میاندوآب در جدول زیر نشان داده شده است. این شهرستان در هشت محصول آلو، انگور، سنجد، زعفران، هلو، گوجه، قارچ و به دارای مزیت مقیاس نسبت به محصولات باغی استان می باشد. در بین محصولات تولیدی آلو بیشترین مزیت مقیاس و آلبالو دارای کمترین مزیت مقیاس می باشد. نتایج در این شهرستان نشان می دهد که باغداران نسبت به سایر شهرستان‌ها، تمایل بیشتری به کشت این هشت محصول باغی دارند. همچنین در شهرستان میاندوآب محصولات آلو، هلو، قارچ، انگور، گیاهان دارویی و سیب دارای مزیت مقیاس نسبت به دو استان همجوار می باشند.

جدول ۵-۸۰- بررسی مزیت مقیاس محصولات باغی شهرستان میاندوآب

مزیت مقیاس				
ردیف	نسبت به استان	نسبت به دو استان همجوار		
۱	آلو	۱/۹۲	آلو	۳/۳۵
۲	انگور	۱/۸۶	هلو	۲/۲۵
۳	سنجد	۱/۷۵	قارچ	۲/۰۱
۴	زعفران	۱/۷۴	انگور	۱/۸۵
۵	هلو	۱/۷۱	گیاهان دارویی	۱/۵۱
۶	گوجه	۱/۴۷	سیب	۱/۰۶
۷	قارچ	۱/۴۰	شفتالو	۰/۷۶
۸	به	۱/۱۲	گوجه	۰/۵۳
۹	گیاهان دارویی	۰/۹۵	به	۰/۴۷
۱۰	سیب	۰/۸۲	زعفران	۰/۴۵

۱۱	شفتالو	۰/۸۱	شلیل	۰/۳۰
۱۲	گلستان	۰/۷۴	گللابی	۰/۲۳
۱۳	گللابی	۰/۷۰	گردو	۰/۲۳
۱۴	بادام	۰/۳۶	سنجد	۰/۲۱
۱۵	زردآلو	۰/۳۶	زردآلو	۰/۱۸
۱۶	گردو	۰/۳۴	بادام	۰/۱۳
۱۷	توت درختی	۰/۲۲	گیلاس	۰/۱۲
۱۸	شلیل	۰/۱۶	گلستان	۰/۱۰
۱۹	گیلاس	۰/۱۵	آلبالو	۰/۰۸
۲۰	آلبالو	۰/۱۱	توت درختی	۰/۰۴
۲۱	درختان غیرمثمر	-	درختان غیرمثمر	-
۲۲	فندق	-	فندق	-
۲۳	آلو قطره طلا	-	آلو قطره طلا	-
۲۴	عناب	-	عناب	-
۲۵	بادام دیم	-	بادام دیم	-
۲۶	توت فرنگی	-	توت فرنگی	-
۲۷	انجیر	-	انجیر	-
۲۸	زرشک	-	زرشک	-
۲۹	انار	-	انار	-
۳۰	پسته	-	پسته	-
۳۱	زالزالک	-	زالزالک	-
۳۲	سماق	-	سماق	-
۳۳	خیار	-	خیار	-
۳۴	سایر سبزیجات	-	سایر سبزیجات	-
۳۵	سایر آبی	-	سایر آبی	-

منبع: یافته‌های تحقیق

جدول زیر نشان دهنده مزیت تولیدی محصولات باغی در شهرستان میاندواب نسبت به استان آذربایجان غربی و نسبت به دو استان همجوار می باشد. نتایج حاصل از این بررسی نشان داد که نه محصول باغی زعفران، هلو، انگور، آلو، سنجد، گوجه، گلستان، شفتالو و به دارای مزیت تولیدی در شهرستان میاندواب نسبت به استان آذربایجان غربی می باشند. این محصولات دارای مزیت تولیدی بزرگتر از یک می باشند که بیانگر درجه تمرکز این محصولات در این شهرستان در مقایسه با استان آذربایجان غربی می باشد. نتایج در این شهرستان نشان می دهد که باغداران نسبت به سایر شهرستان ها، تمایل بیشتری به تولید این محصولات دارند. بیشترین درجه تمرکز در این شهرستان مربوط به زعفران و کمترین درجه تمرکز مربوط به محصول آلبالو است. همچنین محصولاتی که دارای مزیت تولیدی نسبت به

دو استان همجوار هستند شامل هلو، انگور و آلو می باشد.

جدول ۵-۸۱- بررسی مزیت تولید محصولات باغی شهرستان میاندوآب

مزیت تولید				
ردیف	نسبت به استان		نسبت به دو استان همجوار	
۱	زعفران	۳/۶۵	آلو	۲/۳۹
۲	هلو	۲/۰۱	هلو	۱/۵۸
۳	انگور	۲/۰۱	انگور	۱/۲۱
۴	آلو	۱/۸۷	سیب	۰/۸۷
۵	سنجد	۱/۸۰	قارچ	۰/۸۷
۶	گوجه	۱/۱۶	گیاهان دارویی	۰/۷۵
۷	گلستان	۱/۱۲	شفتالو	۰/۵۱
۸	شفتالو	۱/۰۹	به	۰/۳۹
۹	به	۱/۰۵	زعفران	۰/۲۵
۱۰	قارچ	۰/۹۰	گوجه	۰/۲۵
۱۱	سیب	۰/۸۲	شلیل	۰/۲۱
۱۲	گلابی	۰/۶۵	گلابی	۰/۱۸
۱۳	گیاهان دارویی	۰/۶۲	گردو	۰/۱۷
۱۴	زردآلو	۰/۳۳	گلستان	۰/۱۲
۱۵	گردو	۰/۳۰	سنجد	۰/۱۰
۱۶	بادام	۰/۲۰	زردآلو	۰/۰۸
۱۷	توت درختی	۰/۱۹	بادام	۰/۰۷
۱۸	شلیل	۰/۱۶	گیلاس	۰/۰۶
۱۹	گیلاس	۰/۱۲	توت درختی	۰/۰۵
۲۰	آلبالو	۰/۱۱	آلبالو	۰/۰۴
۲۱	درختان غیرمثمر	-	درختان غیرمثمر	-
۲۲	فندق	-	فندق	-
۲۳	آلو قطره طلا	-	آلو قطره طلا	-
۲۴	عناب	-	عناب	-
۲۵	بادام دیم	-	بادام دیم	-
۲۶	توت فرنگی	-	توت فرنگی	-
۲۷	انجیر	-	انجیر	-
۲۸	زرشک	-	زرشک	-
۲۹	انار	-	انار	-
۳۰	پسته	-	پسته	-

۳۱	زالزالک	-	زالزالک	-
۳۲	سماق	-	سماق	-
۳۳	خیار	-	خیار	-
۳۴	سایر سبزیجات	-	سایر سبزیجات	-
۳۵	سایر آبی	-	سایر آبی	-

منبع: یافته‌های تحقیق

جدول زیر نشان دهنده بررسی مزیت کارایی محصولات باغی شهرستان میاندوآب نسبت به استان و نسبت به دو استان همجوار می باشد. نتایج نشان می دهد که شهرستان میاندوآب در هیجده محصول باغی، زعفران، گلستان، شفتالو، هلو، انگور، سنجد، شلیل، سیب، آلو، آلبالو، به، گلابی، زردآلو، گردو، توت درختی، گیلان، قارچ و بادام نسبت به استان مزیت دارای مزیت کارایی می باشد. بیشترین مزیت کارایی نسبت به استان به محصول زعفران و کمترین مزیت کارایی به محصول گوجه اختصاص دارد.

جدول ۵-۸۲- بررسی مزیت کارایی محصولات باغی شهرستان میاندوآب

مزیت کارایی				
ردیف	نسبت به استان	نسبت به دو استان همجوار		
۱	زعفران	۱۴/۳۲	گلستان	۰/۰۶۶
۲	گلستان	۱۰/۲۶	توت درختی	۰/۰۶۰
۳	شفتالو	۹/۱۳	سیب	۰/۰۴۵
۴	هلو	۷/۹۹	گلابی	۰/۰۴۵
۵	انگور	۷/۳۶	به	۰/۰۴۵
۶	سنجد	۷/۰۰	گردو	۰/۰۴۱
۷	شلیل	۶/۹۸	آلو	۰/۰۳۹
۸	سیب	۶/۸۲	شلیل	۰/۰۳۹
۹	آلو	۶/۶۲	هلو	۰/۰۳۸
۱۰	آلبالو	۶/۶۱	شفتالو	۰/۰۳۷
۱۱	به	۶/۳۷	انگور	۰/۰۳۶
۱۲	گلابی	۶/۳۲	بادام	۰/۰۳۱
۱۳	زردآلو	۶/۲۱	زعفران	۰/۰۳۰
۱۴	گردو	۶/۰۳	آلبالو	۰/۰۲۹
۱۵	توت درختی	۵/۹۱	گیلاس	۰/۰۲۷
۱۶	گیلاس	۵/۴۴	سنجد	۰/۰۲۶
۱۷	قارچ	۴/۴۰	زردآلو	۰/۰۲۵
۱۸	بادام	۳/۷۶	قارچ	۰/۰۲۴
۱۹	گیاهان دارویی	۰/۳۵	گیاهان دارویی	۰/۰۱۳
۲۰	گوجه	۰/۰۷	گوجه	۰/۰۰۰

۲۱	درختان غیرمثمر	-	درختان غیرمثمر	-
۲۲	فندق	-	فندق	-
۲۳	آلو قطره طلا	-	آلو قطره طلا	-
۲۴	عنان	-	عنان	-
۲۵	بادام دیم	-	بادام دیم	-
۲۶	توت فرنگی	-	توت فرنگی	-
۲۷	انجیر	-	انجیر	-
۲۸	زرشک	-	زرشک	-
۲۹	انار	-	انار	-
۳۰	پسته	-	پسته	-
۳۱	زالزالک	-	زالزالک	-
۳۲	سماق	-	سماق	-
۳۳	خیار	-	خیار	-
۳۴	سایر سبزیجات	-	سایر سبزیجات	-
۳۵	سایر آبی	-	سایر آبی	-

منبع: یافته‌های تحقیق

جدول زیر مزیت جمعی محصولات باغی شهرستان میاندوآب را نسبت به استان و نسبت به دو استان همجوار نشان می‌دهد. نتایج نشان داد که شهرستان میاندوآب در شانزده محصول زعفران، هلو، انگور، سنجد، گلستان، شفتالو، شلیل، سیب، آلو، زردآلو، به، گلابی، گردو، توت درختی، قارچ و بادام نسبت به استان دارای مزیت جمعی می‌باشد. زعفران دارای بیشترین مزیت جمعی و گوجه دارای کمترین مزیت جمعی نسبت به استان می‌باشد. این شهرستان در محصولات باغی تولیدی نسبت به دو استان همجوار دارای مزیت جمعی نیست.

جدول ۵-۸۳- بررسی مزیت جمعی محصولات باغی شهرستان میاندوآب

مزیت جمعی				
ردیف	نسبت به استان		نسبت به دو استان همجوار	
۱	زعفران	۴/۹۹	آلو	۰/۳۶
۲	هلو	۳/۷۰	هلو	۰/۲۹
۳	انگور	۳/۷۰	انگور	۰/۲۶
۴	آلو	۳/۵۷	سیب	۰/۲۲
۵	سنجد	۳/۵۰	قارچ	۰/۲۲
۶	گلستان	۲/۷۶	شفتالو	۰/۱۷
۷	شفتالو	۲/۷۳	به	۰/۱۵
۸	به	۲/۶۷	گیاهان دارویی	۰/۱۴
۹	قارچ	۲/۴۸	زعفران	۰/۱۲
۱۰	سیب	۲/۳۷	شلیل	۰/۱۱

۱۱	گلابی	۲/۱۱	گلابی	۰/۱۰
۱۲	زردآلو	۱/۴۹	گردو	۰/۱۰
۱۳	گردو	۱/۴۴	گلستان	۰/۰۸
۱۴	بادام	۱/۱۷	سنجد	۰/۰۷
۱۵	توت درختی	۱/۱۵	زردآلو	۰/۰۷
۱۶	شلیل	۱/۰۶	بادام	۰/۰۶
۱۷	گیلاس	۰/۸۹	گیلاس	۰/۰۶
۱۸	آلبالو	۰/۸۷	آلبالو	۰/۰۵
۱۹	گیاهان دارویی	۰/۵۸	توت درختی	۰/۰۵
۲۰	گوجه	۰/۳۲	گوجه	۰/۰۱
۲۱	درختان غیرمثمر	-	درختان غیرمثمر	-
۲۲	فندق	-	فندق	-
۲۳	آلو قطره طلا	-	آلو قطره طلا	-
۲۴	عناب	-	عناب	-
۲۵	بادام دیم	-	بادام دیم	-
۲۶	توت فرنگی	-	توت فرنگی	-
۲۷	انجیر	-	انجیر	-
۲۸	زرشک	-	زرشک	-
۲۹	انار	-	انار	-
۳۰	پسته	-	پسته	-
۳۱	زالزالک	-	زالزالک	-
۳۲	سماق	-	سماق	-
۳۳	خیار	-	خیار	-
۳۴	سایر سبزیجات	-	سایر سبزیجات	-
۳۵	سایر آبی	-	سایر آبی	-

منبع: یافته‌های تحقیق

۵-۱-۴-۱۱- بررسی مزیت نسبی محصولات باغی نقده

جدول شماره ۵-۸۴ بیانگر مزیت مقیاس محصولات باغی شهرستان نقده نسبت به استان آذربایجان غربی و نسبت به دو استان همجوار می باشد. نتایج نشان داد که این شهرستان در چهار محصول توت درختی، بادام، خیار و سیب دارای مزیت مقیاس هم نسبت به استان آذربایجان غربی و هم نسبت به دو استان همجوار می باشد. نتایج در این شهرستان نشان می دهد که باغداران نسبت به سایر شهرستان ها، تمایل بیشتری به کشت این چهار محصول باغی دارند. بیشترین درجه تمرکز در این شهرستان مربوط به محصول توت درختی و کمترین درجه تمرکز محصول آلو می باشد.

جدول ۵-۸۴- بررسی مزیت مقیاس محصولات باغی شهرستان نقده

مزیت مقیاس				
نسبت به دو استان همجوار		نسبت به استان		ردیف
۵۵/۹۹	توت درختی	۲۸۵/۹۴	توت درختی	۱
۵/۹۸	خیار	۳۳/۹۹	بادام دیم	۲
۵/۴۱	بادام دیم	۲/۹۰	خیار	۳
۱/۸۰	سیب	۱/۴۰	سیب	۴
۰/۷۹	انگور	۰/۸۰	انگور	۵
۰/۷۰	هلو	۰/۵۶	شفتالو	۶
۰/۵۴	شلیل	۰/۵۳	هلو	۷
۰/۵۲	شفتالو	۰/۴۵	به	۸
۰/۱۹	به	۰/۲۹	شلیل	۹
۰/۱۴	گیاهان دارویی	۰/۲۶	گلابی	۱۰
۰/۱۲	گردو	۰/۲۴	گلستان	۱۱
۰/۱۰	آلو	۰/۱۸	گردو	۱۲
۰/۰۸	گلابی	۰/۰۹	گیاهان دارویی	۱۳
۰/۰۳	زردآلو	۰/۰۷	بادام	۱۴
۰/۰۳	گلستان	۰/۰۷	زردآلو	۱۵
۰/۰۲	بادام	۰/۰۶	آلو	۱۶
-	سنجد	-	سنجد	۱۷
-	زالزالک	-	زالزالک	۱۸
-	سماق	-	سماق	۱۹
-	سایر سبزیجات	-	سایر سبزیجات	۲۰
-	زعفران	-	زعفران	۲۱
-	درختان غیرمثمر	-	درختان غیرمثمر	۲۲
-	قارچ	-	قارچ	۲۳
-	فندق	-	فندق	۲۴
-	آلو قطره طلا	-	آلو قطره طلا	۲۵
-	عناب	-	عناب	۲۶
-	توت فرنگی	-	توت فرنگی	۲۷
-	انجیر	-	انجیر	۲۸
-	زرشک	-	زرشک	۲۹
-	انار	-	انار	۳۰
-	پسته	-	پسته	۳۱
-	آلبالو	-	آلبالو	۳۲
-	گیلاس	-	گیلاس	۳۳

۳۴	گوجه	-	گوجه	-
۳۵	سایر آبی	-	سایر آبی	-

منبع: یافته‌های تحقیق

نتایج نشان می‌دهد که محصولات توت درختی، بادام، خیار و سیب در شهرستان نقده دارای مزیت تولیدی نسبت به استان آذربایجان غربی می‌باشند. این محصولات دارای مزیت تولید بالای یک می‌باشند که بیانگر درجه تمرکز این محصولات در این شهرستان در مقایسه با استان آذربایجان غربی و منطقه مورد بررسی می‌باشد. نتایج در این شهرستان نشان می‌دهد که باغداران نسبت به سایر شهرستان‌ها، تمایل بیشتری به تولید این محصولات دارند. بیشترین درجه تمرکز در این شهرستان مربوط به توت درختی و کمترین درجه تمرکز مربوط به گیاهان دارویی و زردآلو است.

جدول ۵-۸۵- بررسی مزیت تولید محصولات باغی شهرستان نقده

مزیت تولید				
ردیف	نسبت به استان		نسبت به دو استان همجوار	
۱	توت درختی	۲۵۵/۴۵	توت درختی	۶۳/۲۵
۲	بادام دیم	۱۵۳/۲۵	بادام دیم	۳۱/۰۵
۳	خیار	۲/۱۹	خیار	۳/۳۸
۴	سیب	۱/۱۸	سیب	۱/۲۵
۵	شفتالو	۰/۶۲	شفتالو	۰/۳۷
۶	انگور	۰/۵۱	هلو	۰/۳۲
۷	هلو	۰/۴۱	انگور	۰/۳۱
۸	به	۰/۳۳	شفتالو	۰/۲۹
۹	شلیل	۰/۲۹	به	۰/۱۲
۱۰	گل‌ابی	۰/۱۹	گردو	۰/۰۷
۱۱	گلستان	۰/۱۶	گل‌ابی	۰/۰۵
۱۲	گردو	۰/۱۳	آلو	۰/۰۳
۱۳	زردآلو	۰/۰۵	گیاهان دارویی	۰/۰۲
۱۴	آلو	۰/۰۳	گلستان	۰/۰۲
۱۵	بادام	۰/۰۳	بادام	۰/۰۱
۱۶	گیاهان دارویی	۰/۰۲	زردآلو	۰/۰۱
۱۷	سنجد	-	سنجد	-
۱۸	زالزالک	-	زالزالک	-
۱۹	سماق	-	سماق	-
۲۰	سایر سبزیجات	-	سایر سبزیجات	-

۲۱	زعفران	-	زعفران	-
۲۲	درختان غیرمثمر	-	درختان غیرمثمر	-
۲۳	قارچ	-	قارچ	-
۲۴	فندق	-	فندق	-
۲۵	آلو قطره طلا	-	آلو قطره طلا	-
۲۶	عناب	-	عناب	-
۲۷	توت فرنگی	-	توت فرنگی	-
۲۸	انجیر	-	انجیر	-
۲۹	زرشک	-	زرشک	-
۳۰	انار	-	انار	-
۳۱	پسته	-	پسته	-
۳۲	آلبالو	-	آلبالو	-
۳۳	گیلاس	-	گیلاس	-
۳۴	گوجه	-	گوجه	-
۳۵	سایر آبی	-	سایر آبی	-

منبع: یافته‌های تحقیق

بررسی مزیت کارایی محصولات باغی شهرستان نقده نسبت به استان آذربایجان غربی و نسبت به دو استان همجوار نشان می‌دهد این شهرستان در بادام دیم، هلو، شلیل، شفتالو، سیب، خیار، گلابی، به، زردآلو، گردو، گلستان، انگور، آلو و بادام نسبت به استان دارای مزیت کارایی می‌باشد. بیشترین مزیت کارایی برای شهرستان نقده، محصول بادام دیم و کمترین مزیت کارایی محصول گیاهان دارویی می‌باشد. همچنین این شهرستان در محصول بادام دیم نسبت به منطقه نیز دارای مزیت کارایی است.

جدول ۵-۸۶- بررسی مزیت کارایی محصولات باغی شهرستان نقده

مزیت کارایی				
ردیف	نسبت به استان		نسبت به دو استان همجوار	
۱	بادام دیم	۲۳/۵۴	بادام دیم	۵/۷۳۷
۲	شفتالو	۳/۷۷	توت درختی	۰/۰۳۱
۳	شلیل	۳/۳۷	سیب	۰/۰۱۹
۴	توت درختی	۳/۰۳	شلیل	۰/۰۱۹
۵	سیب	۲/۸۷	گلابی	۰/۰۱۸
۶	هلو	۲/۵۹	به	۰/۰۱۸
۷	خیار	۲/۵۶	گردو	۰/۰۱۷
۸	گلابی	۲/۵۲	شفتالو	۰/۰۱۵
۹	به	۲/۵۱	خیار	۰/۰۱۵

۱۰	زردآلو	۲/۴۹	گلستان	۰/۰۱۴
۱۱	گردو	۲/۴۵	هلو	۰/۰۱۲
۱۲	گلستان	۲/۲۳	بادام	۰/۰۱۱
۱۳	انگور	۲/۱۸	انگور	۰/۰۱۱
۱۴	آلو	۱/۶۵	زردآلو	۰/۰۱۰
۱۵	بادام	۱/۳۵	آلو	۰/۰۱۰
۱۶	گیاهان دارویی	۰/۰۵	گیاهان دارویی	۰/۰۰۲
۱۷	سنجد	-	سنجد	-
۱۸	زالزالک	-	زالزالک	-
۱۹	سماق	-	سماق	-
۲۰	سایر سبزیجات	-	سایر سبزیجات	-
۲۱	زعفران	-	زعفران	-
۲۲	درختان غیرمثمر	-	درختان غیرمثمر	-
۲۳	قارچ	-	قارچ	-
۲۴	فندق	-	فندق	-
۲۵	آلو قطره طلا	-	آلو قطره طلا	-
۲۶	عنان	-	عنان	-
۲۷	توت فرنگی	-	توت فرنگی	-
۲۸	انجیر	-	انجیر	-
۲۹	زرشک	-	زرشک	-
۳۰	انار	-	انار	-
۳۱	پسته	-	پسته	-
۳۲	آلبالو	-	آلبالو	-
۳۳	گیلاس	-	گیلاس	-
۳۴	گوجه	-	گوجه	-
۳۵	سایر آبی	-	سایر آبی	-

منبع: یافته‌های تحقیق

در جدول زیر به بررسی مزیت جمعی محصولات زراعی شهرستان نقده پرداخته شده است. نتایج نشان داد که این شهرستان در هر نه محصول توت درختی، بادام دیم، هلو، شلیل، شفتالو، سیب، خیار، به، انگور نسبت به استان آذربایجان غربی دارای مزیت جمعی می‌باشد. بیشترین مزیت جمعی مربوط به توت درختی و کمترین مزیت جمعی مربوط به گیاهان دارویی می‌باشد. همچنین دو محصول بادام دیم و توت درختی جزو محصولات با مزیت کارایی بالای یک در شهرستان نقده نسبت به دو استان همجوار هستند.

جدول ۵-۸۷- بررسی مزیت جمعی محصولات زراعی شهرستان نقده

مزیت جمعی				
ردیف	نسبت به استان		نسبت به دو استان همجوار	
۱	توت درختی	۲۹/۴۴	بادام دیم	۵/۵۷۲
۲	بادام دیم	۲۸/۲۹	توت درختی	۱/۳۱۴
۳	خیار	۲/۷۳	خیار	۰/۳۰۴
۴	سیب	۲/۰۰	سیب	۰/۱۸۵
۵	شفتالو	۱/۴۵	شلیل	۰/۱۰۱
۶	انگور	۱/۳۲	هلو	۰/۰۹۴
۷	هلو	۱/۱۸	انگور	۰/۰۹۲
۸	به	۱/۰۶	شفتالو	۰/۰۸۹
۹	شلیل	۱/۰۰	به	۰/۰۵۸
۱۰	گللابی	۰/۸۰	گردو	۰/۰۴۵
۱۱	گلستان	۰/۷۳	گللابی	۰/۰۳۸
۱۲	گردو	۰/۶۷	آلو	۰/۰۳۱
۱۳	زردآلو	۰/۴۱	گلستان	۰/۰۲۱
۱۴	آلو	۰/۳۰	زردآلو	۰/۰۱۹
۱۵	بادام	۰/۳۰	بادام	۰/۰۱۶
۱۶	گیاهان دارویی	۰/۰۷	گیاهان دارویی	۰/۰۱۶
۱۷	سنجد	-	سنجد	-
۱۸	زالزالک	-	زالزالک	-
۱۹	سماق	-	سماق	-
۲۰	سایر سبزیجات	-	سایر سبزیجات	-
۲۱	زعفران	-	زعفران	-
۲۲	درختان غیرمثمر	-	درختان غیرمثمر	-
۲۳	قارچ	-	قارچ	-
۲۴	فندق	-	فندق	-
۲۵	آلو قطره طلا	-	آلو قطره طلا	-
۲۶	عناب	-	عناب	-
۲۷	توت فرنگی	-	توت فرنگی	-
۲۸	انجیر	-	انجیر	-
۲۹	زرشک	-	زرشک	-
۳۰	انار	-	انار	-
۳۱	پسته	-	پسته	-
۳۲	آلبالو	-	آلبالو	-
۳۳	گیلاس	-	گیلاس	-

۳۴	گوجه	-	گوجه	-
۳۵	سایر آبی	-	سایر آبی	-

یافته‌های تحقیق

نتایج بررسی مزیت محصولات باغی شهرستان‌های همجوار دریاچه نشان می‌دهد محصولاتی نظیر سنجد، پسته، قارچ، گیلان، عنب، پسته، به، توت درختی، سیب، آلبالو در اکثر شهرستان‌های مورد مطالعه دارای مزیت کارایی هستند که این نشانگر کارتر بودن این محصولات در این شهرستان‌ها نسبت به سایر شهرستانهای دو استان همجوار دریاچه می‌باشد. برخی از این محصولات تطابق خوبی با شرایط بوجود آمده در منطقه دارند و مقاوم به کم آبی و شرایط نامساعد خاک می‌باشند. می‌توان با استفاده از این مزیت رقابتی و افزایش سطح زیر کشت و تولید این محصولات، به رقابت با سایر شهرستان‌های پرداخت.

۵-۱-۵- انتخاب اولیه محصولات منتخب بر مبنای شاخص‌های آبی و مزیتی (محصولات سازگار)

پس از محاسبه نیاز خالص، ناخالص آبی، شاخص‌های بهره‌وری فیزیکی و بهره‌وری اقتصادی آب، محصولات سازگار با دریاچه ارومیه اولویت‌بندی شدند. سپس با استفاده از شاخص‌های مزیت وضعیت اقتصادی و تمرکز محصولات در قیاس با مناطق سایر مناطق و مناطق همجوار توجه‌پذیر بودن این محصولات از دیدگاه اقتصادی بررسی شد و در نهایت در استان آذربایجان شرقی و غربی به تفکیک زیربخش‌های زراعی و باغی به ترتیب در جدول‌های ۵-۸۸ تا ۵-۹۱ ارائه می‌شوند.

جدول ۵-۸۸- محصولات باغی سازگار با دریاچه استان آذربایجان شرقی

ردیف	محصول	نیاز آب مصرفی خالص	نیاز آب مصرفی ناخالص	بهره‌وری اقتصادی آب	مزیت جمعی	مزیت کارایی
۱	زعفران	۱۴۱۴	۳۲۵۰	۶۴۸۷۴	۰/۰۲۳	۰/۰۱۸
۲	گلستان	۲۴۰۰	۵۵۱۷	۳۹۷۳۳	۱/۸۵۶	۲/۲۳۶
۳	سنجد	۴۱۱۵	۹۴۶۰	۵۴۳۹۹	۳/۱۹۹	۲/۱۳۹
۴	عنب	۴۵۰۰	۱۰۳۴۵	۱۱۶۰۰۰	۰/۲۸۶	۲/۰۰۸
۵	پسته	۴۵۰۰	۱۰۳۴۵	۹۱۶۰۰	۰/۱۹۲	۲/۱۳۶
۶	توت درختی	۴۷۸۴	۱۰۹۹۸	۲۵۲۱	۱/۷۲۸	۱/۶۹۱
۷	به	۵۵۰۰	۱۲۶۴۴	۸۵۹۴	۰/۹۳۹	۱/۴۱۱
۸	زردآلو	۵۸۱۸	۱۳۲۷۵	۸۶۹۶	۲/۴۵۱	۱/۴۲۵
۹	انگور	۵۹۰۴	۱۳۵۷۲	۲۱۹۱۷	۱/۶۴۹	۱/۶۲۷
۱۰	آلبالو	۶۱۹۶	۱۴۲۴۴	۱۳۳۵۹	۲/۰۸۲	۱/۹۰۲
۱۱	گیلان	۶۱۹۶	۱۴۲۴۴	۱۰۹۴۹	۱/۱۱۷	۱/۴۹۹
۱۱	بادام	۶۸۷۴	۱۵۸۰۲	۱۴۷۶۵	۱/۷۹۳	۱/۵۹۲
۱۲	انار	۷۰۰۰	۱۶۰۹۲	۸۳۸۹	۰/۴۰۱	۱/۵۵۹

۱۳	گوجه سبز	۷۰۵۰	۱۶۲۰۷	۴۷۸۴	۰/۳۶۸	۰/۰۳۱
۱۴	آلو قطره طلا	۷۰۵۰	۱۶۲۰۷	۱۰۲۷۹	۰/۸۲۰	۱/۲۴۲
۱۵	آلو	۷۰۵۰	۱۶۲۰۷	۷۹۹۱	۰/۶۸۷	۰/۹۸۰

منبع: یافته‌های تحقیق

مطابق با جدول ۵-۸۸، زعفران، گلستان، سنجد، عناب، پسته، توت درختی، به، زردآلو، انگور، آلبالو، گیلان، بادام، انار، گوجه سبز، آلو قطره طلا و آلو با استفاده از شاخص‌های آبی و اقتصادی به عنوان محصولات سازگار با دریاچه در زیر بخش باغبانی در استان آذربایجان شرقی تعیین و اولویت‌بندی گردیدند.

جدول ۵-۸۹- محصولات باغی سازگار با دریاچه استان آذربایجان غربی

ردیف	محصول	نیاز آب مصرفی خالص	نیاز آب مصرفی ناخالص	بهره‌وری اقتصادی آب	مزیت کارایی	مزیت جمعی
۱	زعفران	۱۴۹۹	۲۷۵۰	۶۱۴۹۹	۰/۰۰۰۳	۲/۳۹۶*۱۰ ^{-۵}
۲	گلستان	۲۴۰۰	۴۴۰۴	۸۱۴۶۶	۰/۰۳۳۳	۰/۰۰۹۹
۳	سنجد	۳۵۰۰	۶۴۲۲	۵۴۷۲۲	۰/۰۴۰۱	۰/۰۰۵۲
۴	انجیر	۴۵۰۰	۸۲۵۷	۳۸۷۴۱	۰/۰۰۶۵	۰/۰۰۴۳
۵	زرد آلو	۴۵۱۰	۸۲۷۵	۲۰۰۸۸	۰/۰۷۱۸	۰/۰۰۳۴
۶	توت درختی	۴۷۸۴	۸۷۷۸	۲۴۵۶۸	۰/۰۴۹۸	۰/۰۱۲۶
۷	پسته	۴۹۰۵	۹۰۰۰	۶۷۸۴۲	۰/۰۰۶۲	۰/۰۱۰۹
۸	انگور	۴۹۶۵	۹۱۱۰	۲۷۲۲۷	۰/۰۸۷۰	۰/۰۰۴۶
۹	آلبالو	۵۰۹۸	۹۳۵۳	۱۵۷۶۲	۰/۰۷۶۱	۰/۰۰۴۹
۱۰	گیلاس	۵۰۹۸	۹۳۵۳	۴۸۷۴۰	۰/۰۵۱۸	۰/۰۰۴۵
۱۱	سیب	۵۶۲۸	۱۰۳۲۶	۴۹۵۵۲	۰/۰۰۷۰	۰/۱۹۹۹
۱۲	گلابی	۵۶۲۸	۱۰۳۲۶	۳۸۹۷۲	۰/۰۰۵۸	۰/۰۵۰۳
۱۳	گوجه سبز	۵۷۶۰	۱۰۵۶۹	۵۱۱۷	۰/۰۳۴۶	۰/۰۰۷۰
۱۴	آلو	۵۷۶۰	۱۰۵۶۹	۱۱۹۹۹	۰/۰۰۳۵	۰/۰۹۹۵
۱۵	شفتالو	۵۷۶۰	۱۰۵۶۹	۱۸۸۸۰	۰/۰۰۳۳	۰/۰۸۵۳

منبع: یافته‌های تحقیق

مطابق با جدول ۵-۸۹، زعفران، گلستان، سنجد، انجیر، زرد آلو، توت درختی، پسته، انگور، آلبالو، گیلان، سیب، گلابی، گوجه سبز، آلو و شفتالو با استفاده از شاخص‌های آبی و اقتصادی به عنوان محصولات سازگار با دریاچه در زیر بخش باغبانی در استان آذربایجان غربی تعیین و اولویت‌بندی گردیدند.

جدول ۵-۹۰- محصولات زراعی سازگار با دریاچه استان آذربایجان شرقی

ردیف	محصول	نیاز آب مصرفی خالص	نیاز آب مصرفی ناخالص	بهره‌وری اقتصادی آب	مزیت کارایی	مزیت جمعی
------	-------	--------------------	----------------------	---------------------	-------------	-----------

۱	جو	۱۹۰۸	۴۳۸۶	۸۵۸۳	۱/۲	۱/۱۱
۲	عدس	۲۱۰۰	۴۸۲۸	۸۱۷۷	-	-
۳	نخود	۲۸۰۶	۶۴۵۱	۱۱۶۶۸	۱/۱۱	۱/۰۳
۴	زیره	۳۰۰۰	۶۸۹۷	۱۶۱۵۷	-	-
۵	خریزه	۳۰۱۰	۶۹۲۰	۲۳۴۶۶	۱/۶۷	۰/۵۵
۶	کلزا	۳۱۸۰	۷۳۱۰	۴۳۱۶	۰/۹۲	۰/۹۵
۷	سیر	۳۳۳۰	۷۶۵۵	۸۹۷۸۳	-	-
۸	هویج	۳۳۳۰	۷۶۵۵	۴۳۶۹۳	-	-
۹	هندوانه	۳۴۲۶	۷۸۷۶	۱۳۷۰۳	۱/۲۶	۰/۵۳
۱۰	انواع لوبیا	۳۴۵۶	۷۹۴۵	۲۰۳۳۱	۱/۰۸	۱/۲۳
۱۱	ذرت دانه ای	۳۷۵۰	۸۶۲۱	۱۲۳۳۵	-	-
۱۲	آفتابگردان	۴۰۰۰	۹۱۹۵	۲۴۶۶	۱/۶۲	۱/۵۳
۱۳	خیار	۴۰۴۴	۹۲۹۷	۲۹۷۸۸	۱/۱۱	۰/۷۰
۱۴	پیاز	۵۴۳۶	۱۲۴۹۷	۳۴۶۲۷	۱/۳۹	۱/۳۷
۱۵	ذرت علوفه‌ای	۵۶۳۰	۱۲۹۴۳	۶۲۶۲	۱/۲۱	۰/۷۰

منبع: یافته‌های تحقیق

مطابق با جدول ۵-۹۰، جو، عدس، نخود، زیره، خربزه، کلزا، سیر، هویج، هندوانه، انواع لوبیا، ذرت دانه‌ای، آفتابگردان، خیار، پیاز و ذرت علوفه‌ای با استفاده از شاخص‌های آبی و اقتصادی به عنوان محصولات سازگار با دریاچه در زیر بخش زراعی در استان آذربایجان شرقی تعیین و اولویت‌بندی گردیدند.

جدول ۵-۹۱- محصولات زراعی سازگار با دریاچه استان آذربایجان غربی

ردیف	محصول	نیاز آب مصرفی خالص	نیاز آب مصرفی ناخالص	بهره‌وری اقتصادی آب	مزیت کارایی	مزیت جمعی
۱	جو	۱۷۲۵	۳۱۶۵	۱۳۵۵۹	۰/۹۱	۰/۶۸
۲	کلزا	۲۳۰۰	۴۲۲۰	۱۷۰۴۵	۰/۹۸	۰/۷
۳	گندم	۲۴۶۰	۴۵۱۴	۱۰۴۲۹	۰/۷۷	۰/۸۸
۴	فلفل	۲۵۸۰	۴۷۳۴	۳۴۷۴۴	-	-
۵	سیر خشک	۲۵۸۰	۴۷۳۴	۸۶۲۳۲	-	-
۶	چغندر لبویی	۲۵۸۰	۴۷۳۴	۵۵۷۵۳	-	-
۷	هویج	۲۵۸۰	۴۷۳۴	۴۶۳۴۰	-	-
۸	نخود	۲۷۶۸	۵۰۷۸	۱۶۵۳۱	۰/۶۹	۰/۱۳
۹	کدو مسمایی	۳۱۸۰	۵۸۳۵	۱۲۲۷۵۰	-	-
۱۰	کدو آجیلی	۳۱۸۰	۵۸۳۵	۸۸۰۲۶	-	-
۱۱	انواع لوبیا	۳۲۴۰	۵۹۴۵	۲۱۶۹۷	۰/۶۸	۰/۴۶
۱۲	خیار	۳۲۵۸	۵۹۷۷	۱۵۵۳۲۷	۱/۱۴	۰/۵

۱۳	هندوانه	۳۴۰۸	۶۲۵۲	۷۳۹۹۵	۱	۰/۴۱
۱۴	خریزه	۳۴۰۸	۶۲۵۲	۷۳۴۱۴	۱/۰۶	۰/۴۶
۱۵	ماش	۳۵۰۰	۶۴۲۲	۶۳۷۷	-	-

منبع: یافته‌های تحقیق

مطابق با جدول ۵-۹۱، جو، کلزا، گندم، فلفل، سیر خشک، چغندر لبویی، هویج، نخود، کدو مسمایی، کدو آجیلی، انواع لوبیا، خیار، هندوانه، خربزه و ماش با استفاده از شاخص‌های آبی و اقتصادی به عنوان محصولات سازگار با دریاچه در زیر بخش زراعی در استان آذربایجان غربی تعیین و اولویت‌بندی گردیدند.

۵-۲- تحلیل شاخص‌های کیفی شناسایی محصولات سازگار با دریاچه ارومیه (کنش با جوامع

محلی و مطالعه میدانی)

در پژوهش جاری و به منظور شناسایی محصولات کشاورزی و صنایع تبدیلی حوضه دریاچه ارومیه و مشکلات تولید و بازاریابی آنها، پرسشنامه‌ای تهیه و تدوین گردیده است. آذربایجان شرقی شامل شهرستان‌های اسکو، آذرشهر، بناب، شبستر، عجبشیر (پنج شهرستان) و شهرستان‌های ارومیه، سلماس، میاندوآب و نقده (چهار شهرستان) از استان آذربایجان غربی بر مبنای همجوار بودن با دریاچه ارومیه جامعه آماری هدف را تشکیل می‌دهند. به منظور شناسایی محصولات منطقه و مشکلات تولید و بازاریابی آن‌ها، با خبرگان و کارشناسان و کشاورزان با تجربه شهرستان‌های همجوار با دریاچه ارومیه، مصاحبه‌های حضوری و تلفنی به صورت تفصیلی انجام شد. همچنین به منظور کاملتر شدن اطلاعات و پوشش تمامی مناطق مورد مطالعه و همچنین شیوع بیماری کووید-۱۹ (موسوم به کرونا)، پرسشنامه الکترونیک نیز طراحی و آدرس اینترنتی (لینک) آن برای اعضای تعاونی‌های کشاورزی، اعضای اتحادیه‌ها و سازمان نظام مهندسی و کشاورزان منطقه با استفاده از اطلاعات دریافت شده از سازمان جهاد کشاورزی دو استان ارسال گردید. در ابتدا از مصاحبه شوندگان درخواست شده با توجه به شرایط آب و هوایی منطقه، امکانات موجود و نیز تجربه شخصی، محصولات غالب منطقه، محصولاتی که سود دهی بالایی دارند و محصولاتی که از نظر مسائل فنی و نهاده‌ای، بدون مشکل تولید می‌شوند، اما در مرحله فروش دچار مشکل هستند را معرفی نمایند. در ادامه در رابطه با وضعیت نیاز آبی محصولات و همچنین سیستم آبیاری از مصاحبه شوندگان پرسیده شده است.

- سه محصول غالب منطقه به ترتیب از نظر شما کدامند؟

از مصاحبه‌شوندگان خواسته شد تا سه محصول غالب شهرستان خود را معرفی نمایند. زارعین و باغداران هر یک به محصولاتی در زمینه کاری خود اشاره نمودند، با جمع‌بندی نظرات و پاسخ‌ها در هر شهرستان به سه یا دو محصول منتخب در زمینه محصولات زراعی و باغی رسیدیم. در شهرستان‌های نامبرده محصولات مشخص شده دارای گستره تولید بیشتری هستند و می‌توان گفت عمده تولید در این مناطق متعلق به این محصولات می‌باشد.

جدول شماره ۵-۹۲- محصولات غالب منطقه

شهرستان	محصولات زراعی	محصولات باغی
آذرشهر	سیر - پیاز - گندم	بادام - آلو - گردو

اسکو	گندم- یونجه - گوجه فرنگی	پسته- بادام
بناب	پیاز- گندم- جو	انگور- پسته- بادام
شبستر	گندم- جو	هلو- گلابی- گوجه سبز
عجبشیر	سیب زمینی- پیاز- سیر	انگور- گردو- بادام
ارومیه	گندم- یونجه- نخود	سیب- انگور- گردو
نقده	گندم- چغندر قند	سیب

منبع: یافته‌های تحقیق

- به نظر شما کشت چه محصولی در منطقه برای شما به لحاظ سوددهی جذاب‌تر است؟

از مصاحبه شوندگان درخواست شده با توجه به شرایط آب و هوایی منطقه، امکانات موجود و نیز تجربه شخصی، محصولاتی که سود دهی بالایی دارند را معرفی نمایند. در ادامه در رابطه با وضعیت نیاز آبی محصولات پرسیده شده است. اکثر پاسخ دهندگان به محصولات نام برده شده در جدول دو اشاره کردند و از دلایل معرفی این محصولات می‌توان به کیفیت محصول تولیدی در منطقه، شرایط بازار و حمایت دولت اشاره کرد.

جدول شماره ۵-۹۳- محصول سود ده در منطقه

شهرستان	محصول سود ده	نیاز آبی
آذرشهر	سیر	کم
اسکو	پسته و بادام	کم
بناب	انگور	کم
شبستر	هلو	متوسط
عجبشیر	سیب زمینی و گندم	متوسط و کم
ارومیه	انگور و سیب	کم و متوسط
نقده	گندم و چغندر قند	کم و زیاد

منبع: یافته‌های تحقیق

- به نظر شما محصولی که هم مصرف آب برای آن زیاد نباشد و هم با حل مشکل فروش آن، سودآور هم

باشد، کدام محصول است؟

از پاسخ دهندگان درخواست شد تا محصولاتی که نیاز آبی کمی داشته و سازگاری با شرایط منطقه داشته و در صورت رفع مشکلات تولید و فروش، سودآوری خوبی خواهند داشت رو معرفی کنند. اکثرا به پاسخی مشابه با سوال قبل در مورد محصولات سود ده اشاره کردند.

جدول شماره ۵-۹۴- محصول کم آب بر و سود ده در منطقه

شهرستان	محصول کم آب بر و سود ده
آذرشهر	سیر و سنجد
اسکو	پسته و بادام

بناب	انگور
شبستر	زعفران و پسته
عجبشیر	گندم
ارومیه	انگور
نقده	انگور

منبع: یافته‌های تحقیق

- به نظر شما دولت از توسعه تولید کدام محصول در منطقه شما حمایت بیشتری می‌کند؟

در سوالی در مورد حمایت دولت از محصولات در شهرستان‌ها پرسیده شد. بسیاری از افراد به عدم حمایت دولت از کشاورزان و محصولات معتقد بودند و برخی به سطحی بودن و در حد حرف بودن این حمایت معتقدند، چراکه در برخی موارد صرفاً محصولی جهت تولید و کشت معرفی شده اما توجیهی مبنی بر چگونگی محصول و مراحل کاشت تا برداشت محصول ارائه نشده است. در اصل برخی به عدم فرهنگ سازی و آماده سازی کشاورزان برای محصولات اشاره می‌کنند.

جدول شماره ۵-۹۵- محصولات مورد حمایت دولت در منطقه

شهرستان	محصول پیشنهادی دولت
آذرشهر	گندم و کلزا
اسکو	پسته
بناب	پسته و کلزا
شبستر	کلزا و پسته
عجبشیر	کلزا
ارومیه	انگور
نقده	چغندر قند

منبع: یافته‌های تحقیق

- آیا برای کشت محصولات مشکلی در مرحله تولید (مثل تامین کود، سم، آب و ...) دارید؟

در راستای مشکلات تولیدی، اکثر مصاحبه شوندگان از قیمت بالای نهاده‌های تولیدی نظیر کود و سم در بازار آزاد و عرضه محدود و گاهی عدم عرضه این نهاده‌ها توسط جهاد کشاورزی، عرضه محدود بذور مرغوب و مورد نیاز کشاورزان، در برخی مناطق شوری آب، کیفیت نامناسب آب برای برخی محصولات مانند گیلاس و آلبالو و گاهی گردو که منجر به حذف این محصولات از چرخه تولید شده، قیمت بالای آب و عدم حمایت نهادهای مرتبط با جهاد کشاورزی گلایه‌مند بوده و به شرایط اقتصادی بد حاصله از این شرایط و افزایش چشمگیر قیمت محصولات اشاره نمودند.

- آیا در سال‌های اخیر به دلیل مشکلات تولید یا فروش محصول تولیدی خود را تغییر داده‌اید؟

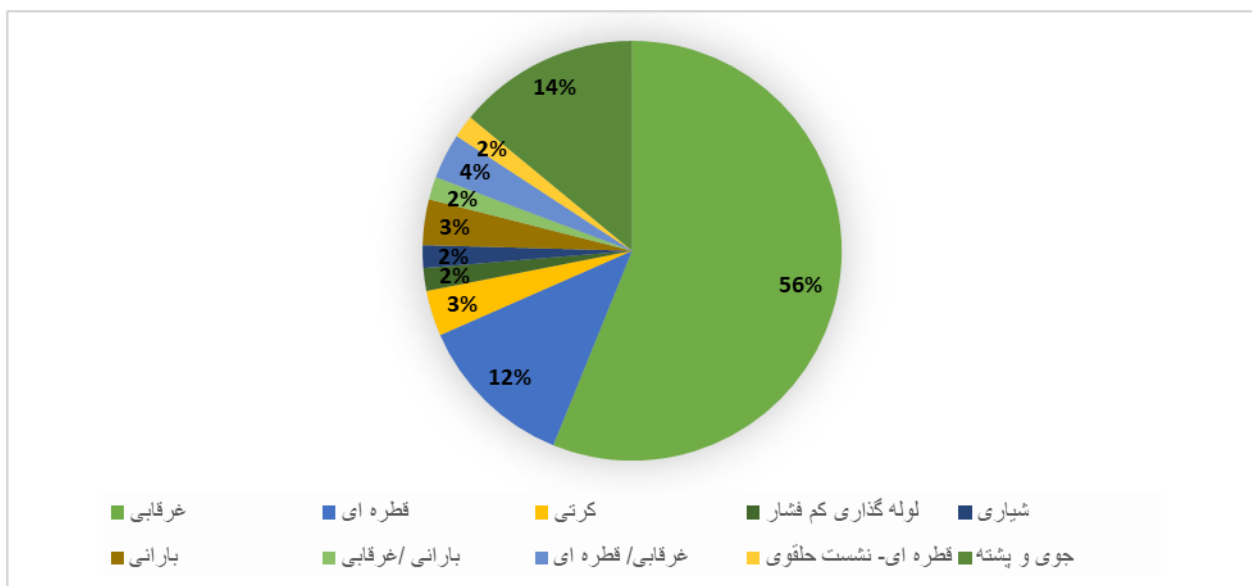
در اکثر شهرستان‌هایی که محصولات با نیاز آبی تولید می‌شدند، به دلیل کاهش مقدار آب در دسترس و کاهش کیفیت آب مثل افزایش شوری آب‌ها، محصولات تولیدی حذف گردیدند. بعنوان مثال در شهرستان شبستر که

معروف به تولید بالای گیلان و آلبالو با کیفیت خوب بوده، بعلاوه شرایط بوجود آمده در منطقه، درختان این محصولات اکثراً قطع شده و به تولید محصولات با نیاز آبی کمتر و مقاوم به شرایط منطقه روی آورده شده است.

• وضعیت آبیاری محصولات

از مصاحبه‌شوندگان در مورد سیستم‌های آبیاری که در مزرعه یا باغ خود بکار می‌گیرند سوال شد و به سیستم‌های آبیاری مناطق به آبیاری غرقابی، آبیاری قطره‌ای، آبیاری شیاری، آبیاری جوی و پشته، آبیاری بارانی، آبیاری کرتی و در مواردی به ترکیب دو روش مانند غرقابی-بارانی اشاره گردید.

طبق نمودار زیر آبیاری غرقابی با ۵۶ درصد دارای بیشترین فراوانی بوده، آبیاری جوی و پشته و آبیاری قطره‌ای به ترتیب با ۱۴ و ۱۲ درصد در رده دوم و سوم قرار دارند. همچنین آبیاری به روش غرقابی/قطره‌ای با ۴ درصد در رده چهارم و کرتی و بارانی/غرقابی با سه درصد مشترکاً در جایگاه پنجم قرار دارند. در مناطق استفاده از چاه‌های عمیق و استفاده از موتور آب بسیار مرسوم بوده که منجر به تخلیه آب‌های زیرزمینی در منطقه می‌گردد. در پاسخ به دلایل عدم بکارگیری آبیاری قطره‌ای به مناسب نبودن آب برای آبیاری قطره‌ای، هزینه بالای ایجاد شبکه آبیاری قطره‌ای، اجاره‌ای بودن زمین‌های کشاورزی اشاره شده است.



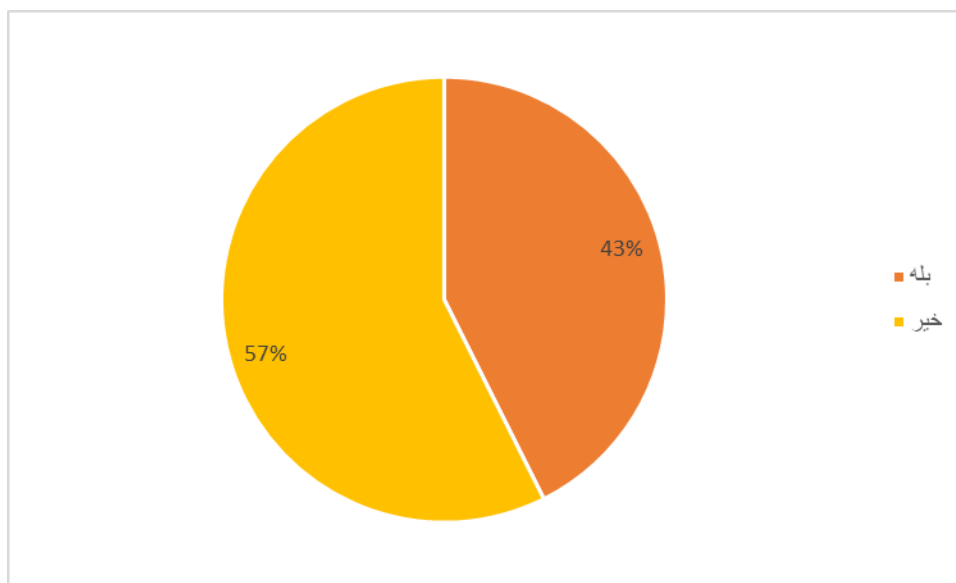
نمودار ۵-۱- توزیع فراوانی روش آبیاری در مناطق مورد مطالعه

• وضعیت گردشگری در منطقه

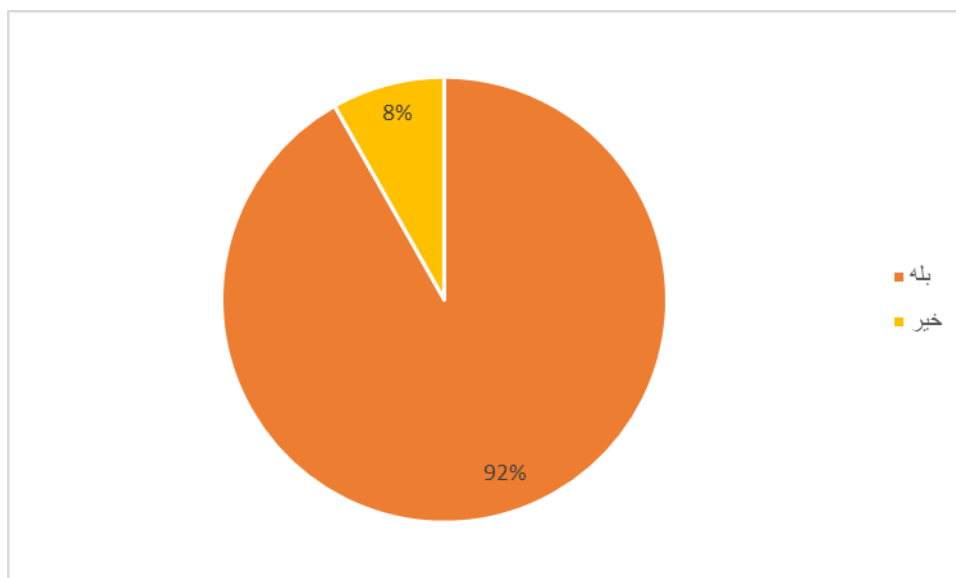
با توجه به تغییرات بوجود آمده در ابعاد اراضی منطقه و احداث باغ در ابعاد حدود هزار متر مربع و حفر چاه‌های متعدد در منطقه و مصرف بیش از حد آب به منظور افزایش تولید و در نتیجه سود بیشتر، به عنوان یک راهبرد پیشنهادی، توسعه گردشگری به منظور ایجاد درآمد پایدار در منطقه و جلوگیری از حفر چاه غیر مجاز و خرد شدن

بیشتر اراضی، در مصاحبه با کشاورزان و خبرگان مطرح گردید. در رابطه با امکان توسعه گردشگری، تمایل افراد به وجود گردشگر در منطقه، امکانات موجود اعم از امکان اسکان، عرضه و فروش محصولات بومی و صنایع دستی سوالی پرسیده شد. همچنین در ادامه برای سنجش اهمیت گردشگری و دریافت دیدگاه مصاحبه شوندگان، سوالی مبنی بر تمایل آنان برای اجازه ساخت و ساز در ملک، مشروط بر قبول الگوی کشت پیشنهادی از سوی سازمان‌های مربوطه در جهت حفاظت و احیای دریاچه ارومیه مطرح شد.

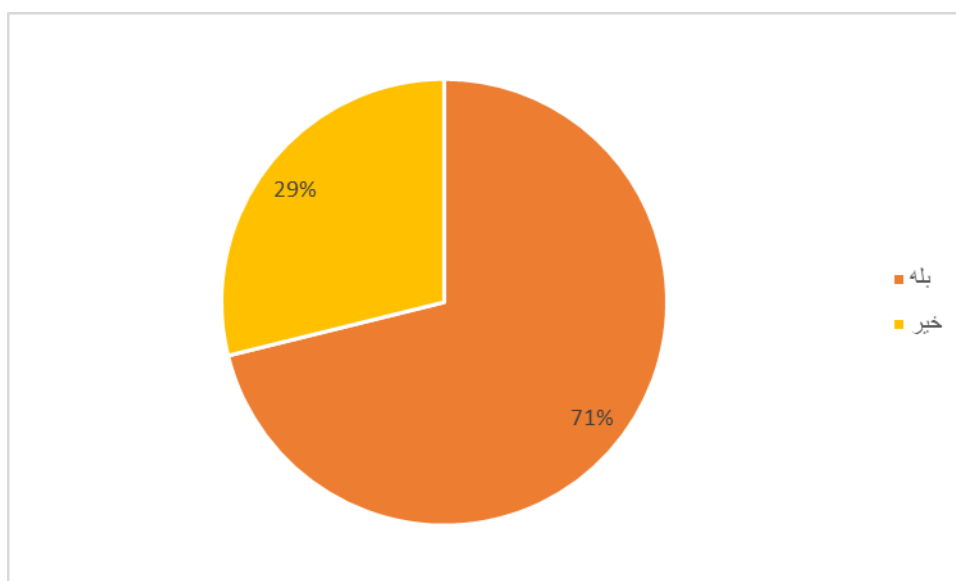
با توجه به نمودار ۲-۳، در ۵۷ درصد از موارد کشاورزان و باغداران امکانات مورد نیاز برای گردشگری را ندارند، و ۴۳ درصد باغات و مزارع نیز دارای امکانات گردشگری هستند. همانطور که در نمودارهای ۳-۳ و ۴-۳ نشان داده شده است، ۹۲ درصد از افراد از توسعه گردشگری در منطقه استقبال کرده و بسیار مشتاق ایجاد فضای مناسب برای نیل به این هدف می‌باشند. لیکن در راستای دستیابی به این مقصود برخی مشکلات در منطقه از جمله عدم صدور مجوز ساخت در زمین‌های زراعی و باغات، عدم وجود امنیت وجود دارد. در سوالات مبتنی بر تمایل مصاحبه شوندگان برای اجازه ساخت و ساز در ملک، مشروط بر قبول الگوی کشت پیشنهادی، اکثراً از این موضوع استقبال کرده و اکثراً این پیشنهاد را به صورت مشروط و به شرط تضمین کیفیت، فروش و بازار مناسب برای محصولات قبول کردند.



نمودار ۲-۵- توزیع فراوانی امکان گردشگری و خرید مستقیم از مزارع/باغات



نمودار ۳-۵- توزیع فراوانی تمایل به گردشگری در باغ/مزرعه

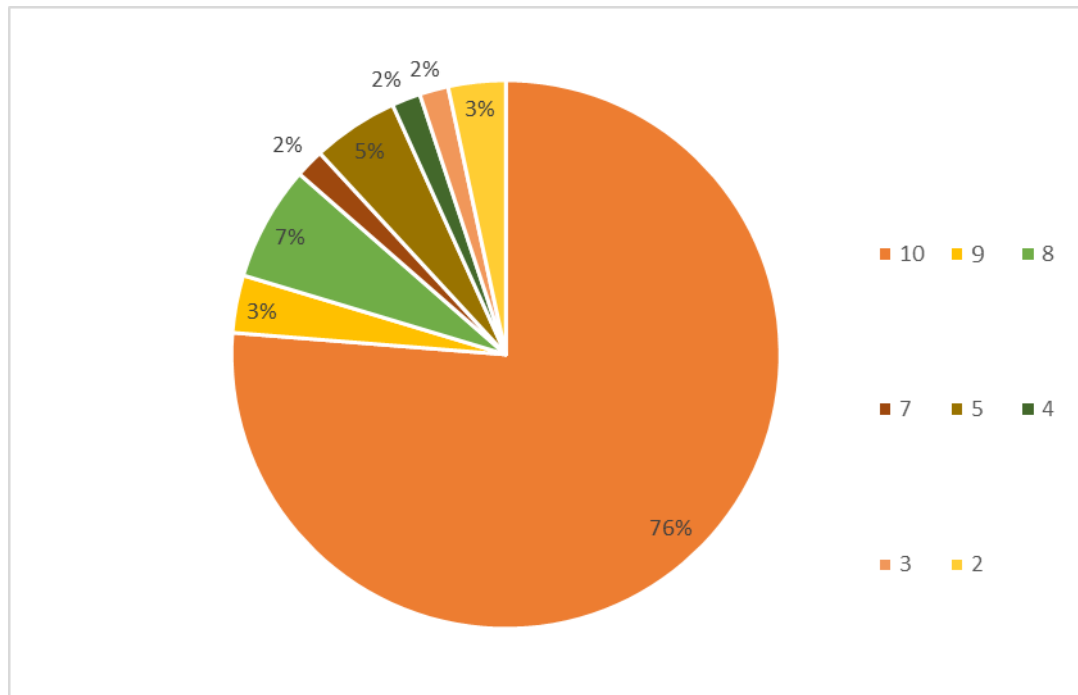


نمودار ۴-۵- توزیع فراوانی تمایل به اجاره اتاق یا خانه در باغ/مزرعه به گردشگر

با توجه به اینکه این پژوهش در نهایت سعی در طراحی نرم افزاری کاربردی دارد تا در بستر آن مسائل مربوط به تولید تا عرضه محصولات سازگار با دریاچه ارومیه (محصولات مناسب در جهت حفظ و احیای دریاچه) رصد و رفع گردد. لذا در راستای دریافت دید روشن از دیدگاه کشاورزان نسبت به نرم افزار ذکر شده، با استفاده از طیف لیکرت با دامنه از صفر (عدم مطلوبیت و عدم موافقت) شروع تا ۱۰ (حداکثر مطلوبیت و موافقت)، نظر آنان با گویه‌های زیر پرسش گردیده است که اگر نرم افزار دارای مشخصات و ویژگی‌های زیر باشد، تا چه میزان مایل به استفاده از آن هستند.

- فروش اینترنتی محصول شما را با قیمتی مناسب تر از فروش فعلی شما انجام دهد.

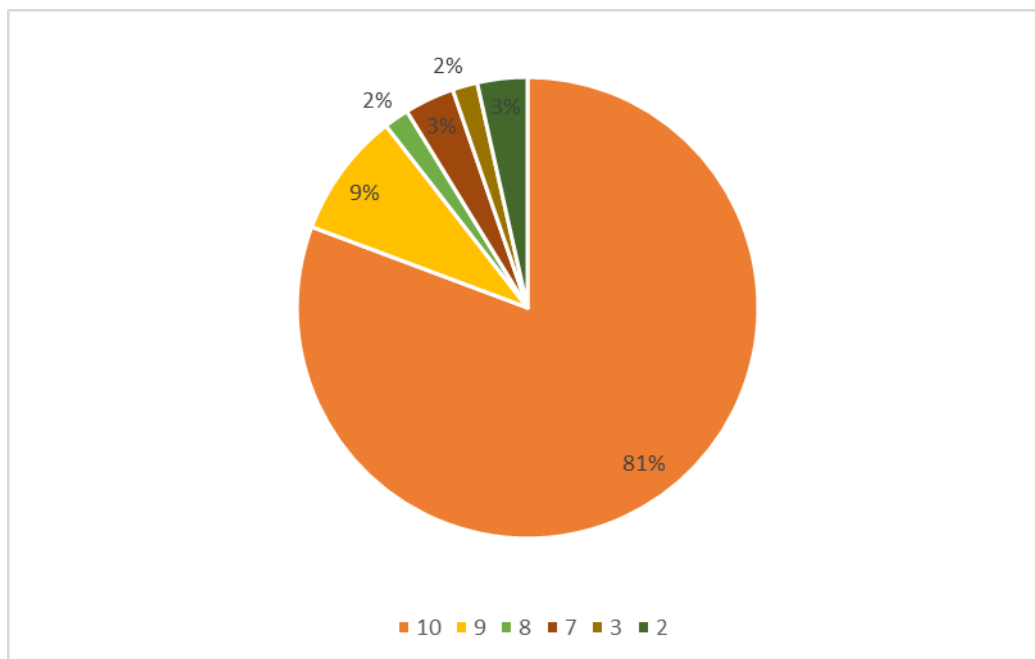
مطابق نمودارها اگر نمایه ۷-۱۰ را نشانگر مطلوبیت بالا برای کشاورزان در نظر بگیریم، فروش اینترنتی با قیمتی مناسب تر از فروش فعلی برای ۸۶ درصد از افراد دارای مطلوبیت بالایی است. ۷ درصد از افراد ابراز داشته اند که این ویژگی دارای اهمیت کمی برای ایشان است. همچنین برای ۷ درصد نیز از اهمیت و مطلوبیت متوسطی برخوردار است.



نمودار ۵-۵- توزیع فراوانی تمایل به فروش اینترنتی محصول با قیمتی مناسب تر از فروش فعلی

- بتواند امکان خرید و دسترسی شما به نهاده‌های تولید را با قیمت کمتر و در زمان مناسب فراهم کند.

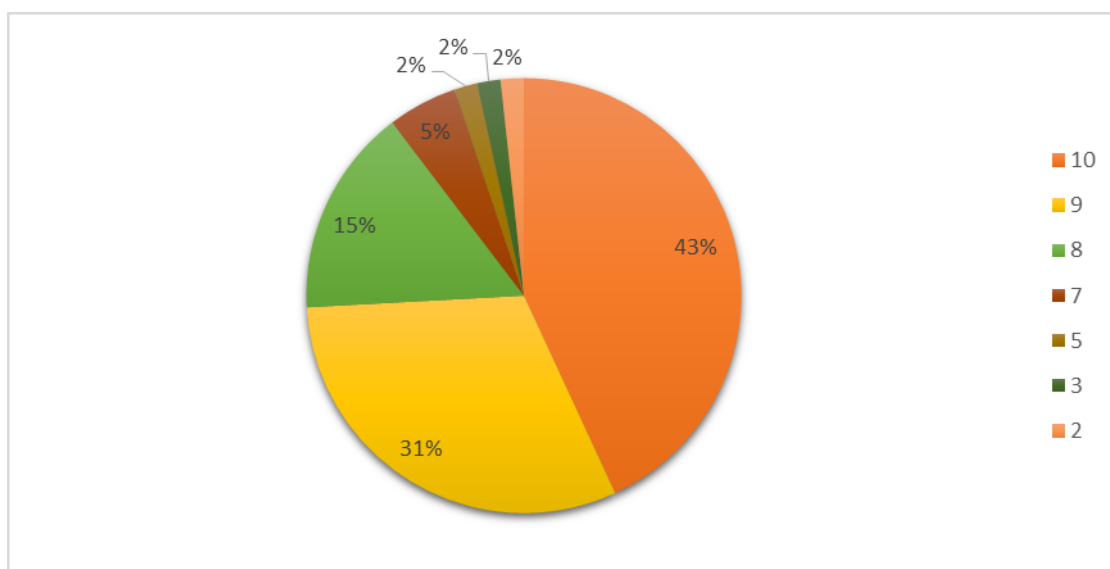
ویژگی مورد نظر برای ۹۲ درصد افراد دارای مطلوبیت بسیار بالایی بوده است و استقبال بسیار خوبی از این آیتم شده است. این استقبال با توجه به مشکلات تولیدی ذکر شده توسط اکثر مصاحبه شونده‌گان از جمله عدم دسترسی بودن کود و سم و قیمت بالای این نهاده‌ها قابل پیش بینی بود.



نمودار ۵-۶- توزیع فراوانی تمایل به امکان خرید و دسترسی شما به نهاده‌های تولید را با قیمت کمتر و در زمان

- بتواند امکان خرید مستقیم کارخانه‌های فراوری از شما را فراهم کند و حتی بتوانید از طریق آن قرارداد خرید پیش از تولید با کارخانه ببندید.

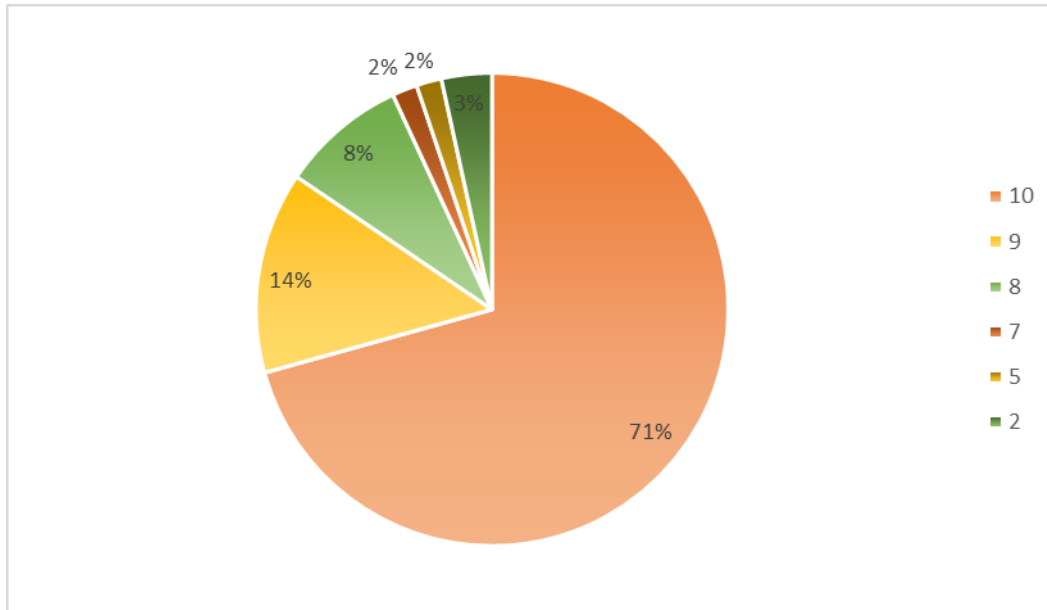
این پرسش نیز با استقبال بسیار بالای ۸۹ درصدی مصاحبه شوندگان مواجه گردیده که می‌تواند بازتابی از نگرانی کشاورزان و باغداران از آینده تولیدات خود و نوسانات تقاضا و قیمت بازار باشد. در حالی که ۴ درصد از افراد نیز باور دارند این بخش دارای اهمیت و مطلوبیت کمتری است.



نمودار ۵-۷- توزیع فراوانی تمایل به امکان خرید مستقیم کارخانه‌های فراوری از شما و قرارداد خرید پیش از تولید با کارخانه

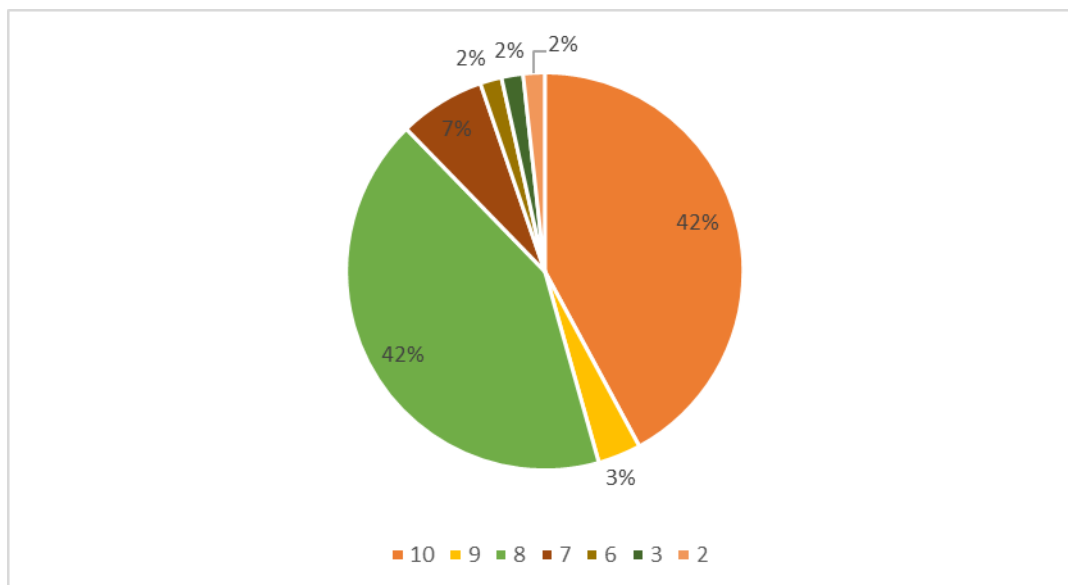
- بتوانید از طریق این نرم افزار با توزیع کنندگان داخلی یا صادرکنندگان عمده محصول خود ارتباط برقرار کنید و محصول خود را به بالاترین قیمت پیشنهادی بفروشید.

همانطور که در نمودار زیر مشاهده می شود ۹۳ درصد از افراد بیان کرده اند که این ویژگی نرم افزار برای آنها دارای مطلوبیت حداکثری است. ۵ درصد از افراد نیز معتقدند که این ویژگی دارای اهمیت و مطلوبیت پایینی است.



نمودار ۵-۸- توزیع فراوانی تمایل به برقراری ارتباط با توزیع کنندگان داخلی یا صادرکنندگان عمده محصول خود از طریق نرم افزار و فروش محصول بالاترین قیمت پیشنهادی

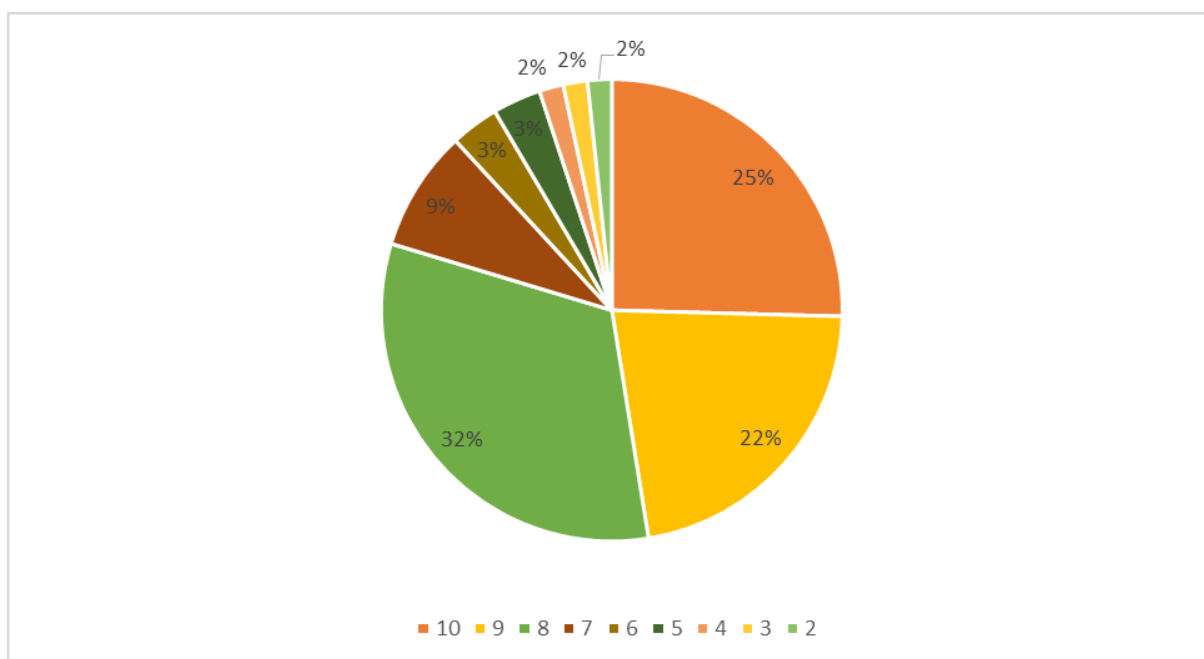
- بتواند مشکلات تولید، فروش و صادرات شما را آنلاین به مسئولین منتقل کند.
- همانطور که در نمودار زیر نشان داده شده است ۸۷ درصد از افراد اظهار داشتند که این ویژگی نیز دارای مطلوبیت و اهمیت بسیار بالایی دارد، برای ۹ درصد از افراد نیز از اهمیت متوسطی برخوردار است.



نمودار ۵-۹- توزیع فراوانی تمایل به انتقال مشکلات تولید، فروش و صادرات آنلاین به مسئولین

- بتواند حمایت‌ها، تغییر قوانین و تصمیم‌گیری مسئولین را به طور آنلاین به شما اطلاع دهد.

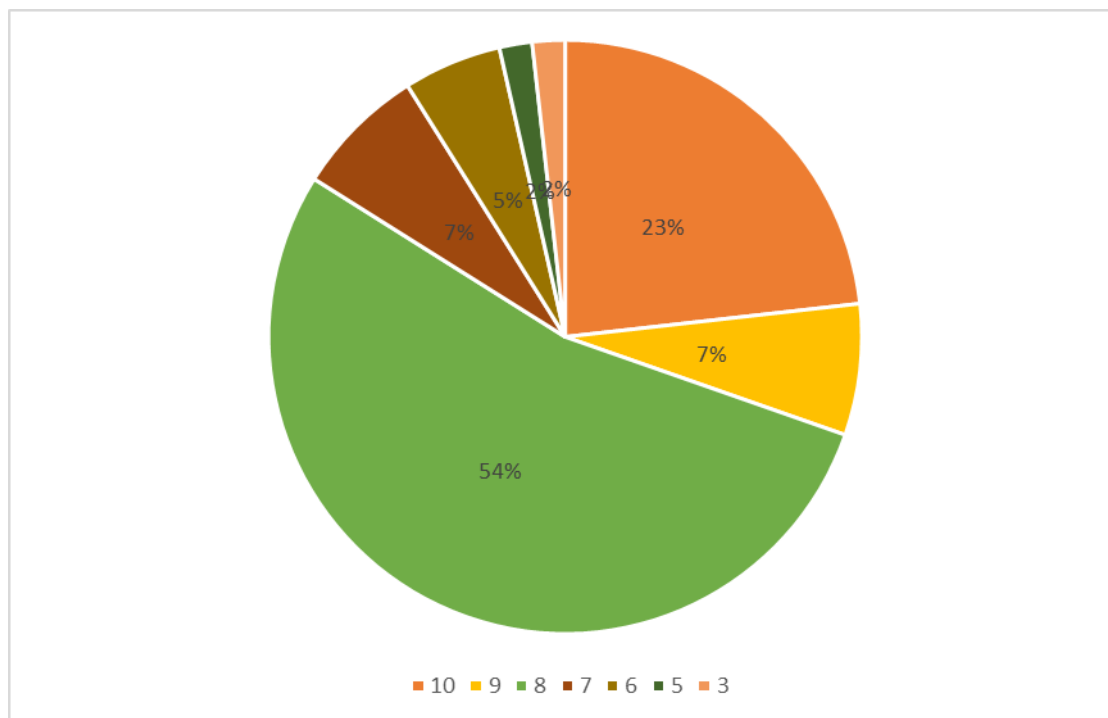
نمودار زیر نشان می‌دهد این ویژگی ۷۹ درصد با استقبال بالا مواجه شده است و این در حالی است که ۱۲ درصد از افراد بیان کرده اند که این ویژگی اهمیت متوسطی دارد.



نمودار ۵-۱۰- توزیع فراوانی تمایل به از اطلاع رسانی حمایت‌ها، تغییر قوانین و تصمیم‌گیری مسئولین را به طور آنلاین

- بتواند ارتباط شما را با انبارها و سردخانه‌ها و شرکت‌های باربری برقرار کند و ظرفیت انبارهای موجود را در نزدیکی شما نشان دهد.

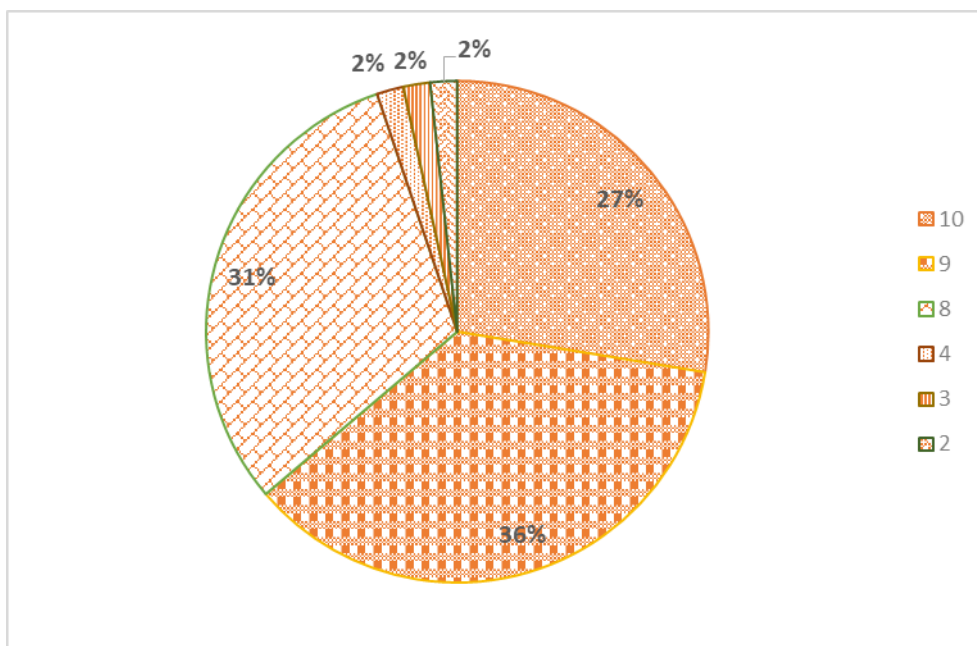
ویژگی برقراری ارتباط با انبارها و سردخانه‌ها با استقبال بالای حدود ۸۴ درصد از مصاحبه شوندگان روبه رو شد. از دلایل این اتفاق می‌تواند مشکلات عدیده ای باشد که کشاورزان و باغداران در رابطه با حمل محصولات خود به بازارها و انبار کردن این محصولات با آنها مواجه هستند. تنها برای ۲ درصد از افراد این ویژگی دارای اهمیت کمی بوده است.



نمودار ۵-۱۱- توزیع فراوانی تمایل به برقراری ارتباط با انبارها و سردخانه‌ها و شرکت‌های باربری و نمایش ظرفیت انبارهای نزدیک

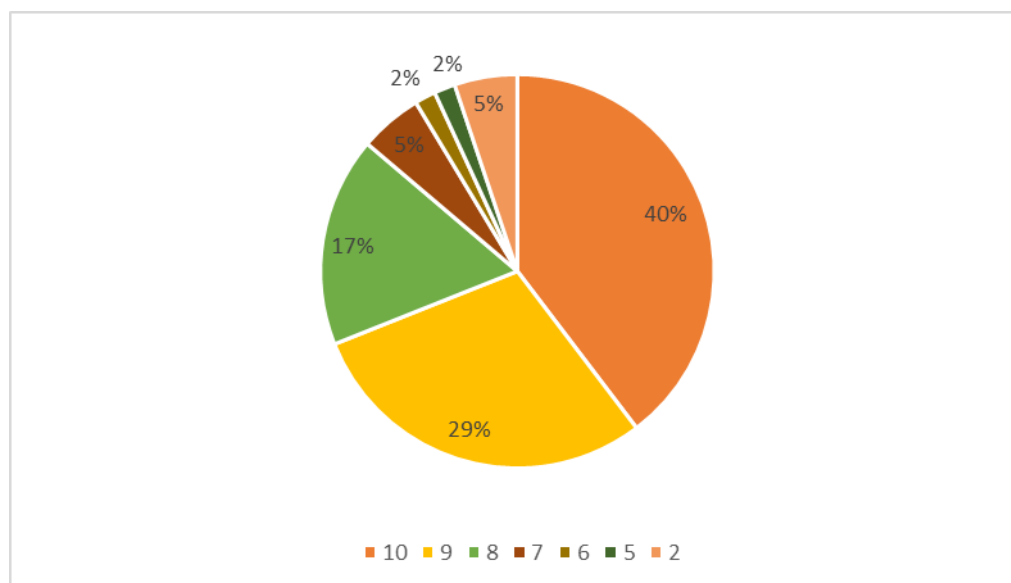
- بتواند اطلاعات هواشناسی و اقدامات مختلف در طول فصل کشت به شما بدهد و هشدارهایی برای شرایط آب و هوایی نامطلوب به شما ارائه دهد.

آگاهی و اطلاع رسانی تغییرات آب و هوایی در طول فصل کشت برای ۹۴ درصد از مصاحبه شوندگان دارای اهمیت و مطلوبیت بالایی بوده است و برای ۶ درصد از افراد اهمیت کمی داشته است. کشاورزان به این ویژگی دیدگاه بسیار مثبتی داشته و از آن استقبال کرده اند.



نمودار ۵-۱۲- توزیع فراوانی تمایل به ارائه اطلاعات هواشناسی و اقدامات مختلف در طول فصل کشت و هشدارهایی برای شرایط آب و هوایی نامطلوب

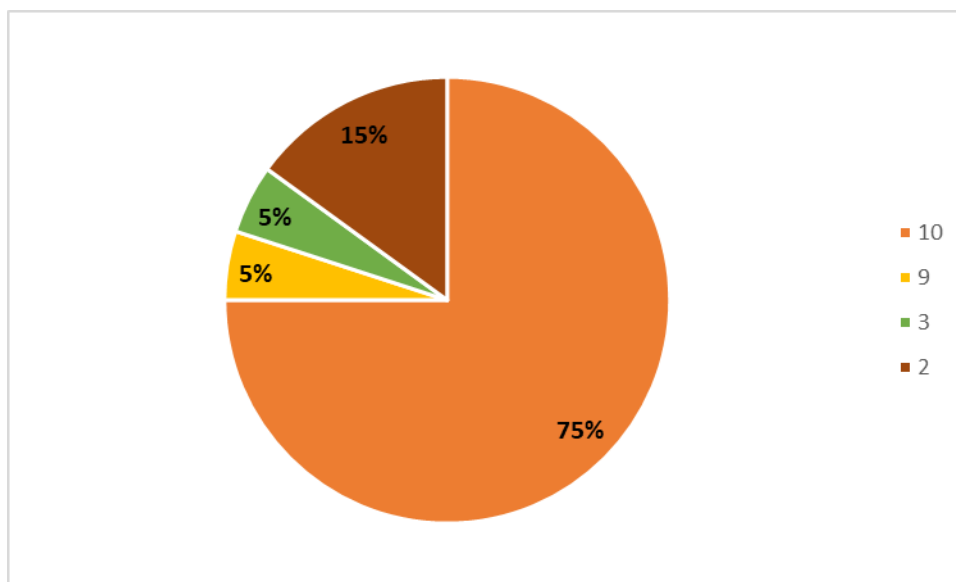
- بتواند از طریق توسعه گردشگری کشاورزی درآمدزایی در منطقه ایجاد کند.
- همانطور که در سوالات قبل مطرح گردیده بود، استقبال بسیار بالایی از توسعه گردشگری در منطقه و درآمدزایی از این طریق بعمل آمده است. در نمودار زیر نیز مشاهده می شود که ۸۶ درصد افراد به اهمیت بالای این مورد اشاره کرده اند و ۹ درصد نیز بیان کرده اند که این ویژگی دارای مطلوبیت متوسطی است.



نمودار ۵-۱۳- توزیع فراوانی تمایل به امکان درآمدزایی از طریق توسعه گردشگری کشاورزی

- بتواند با افزایش منافع کشاورزان به حفظ و احیای دریاچه ارومیه نیز کمک کند

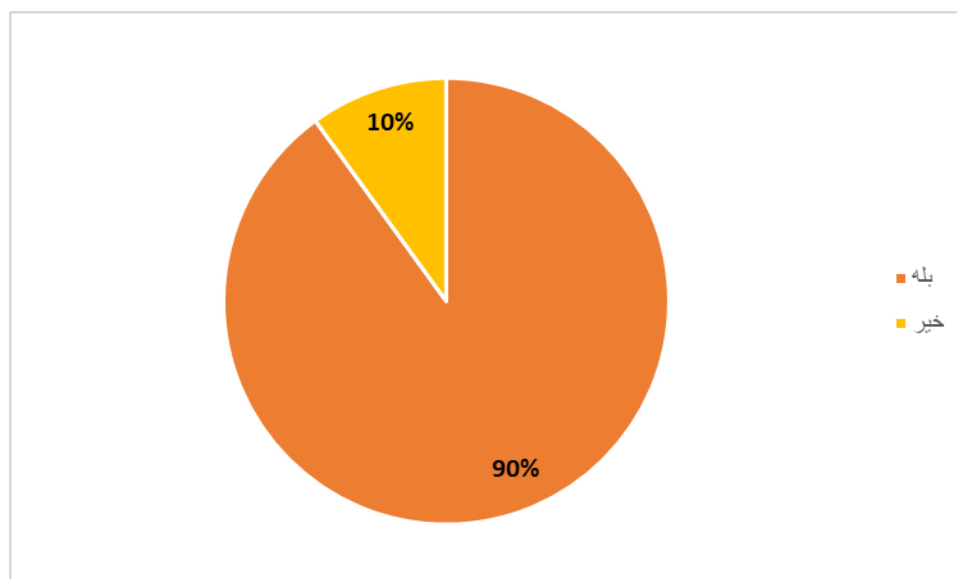
با توجه به نتایج، ۸۰ درصد از افراد اهمیت بالایی برای حفظ و احیای دریاچه ارومیه به کمک افزایش منافع کشاورزان از طریق گردشگری و ... قائل هستند و از نظر ۲۰ درصد از مصاحبه شوندگان این ویژگی اهمیت کمتری دارد.



نمودار ۵-۱۴- توزیع فراوانی تمایل به کمک به حفظ و احیای دریاچه با افزایش منافع کشاورزان

• تمایل به همفکری

در نهایت از مصاحبه‌شوندگان سوال گردید که اگر برای طراحی این سامانه و نرم‌افزار به همفکری افراد نیاز باشد آیا مایل هستند این همفکری را با ما انجام دهند، ۹۰ درصد از کشاورزان و باغداران محترم آمادگی و تمایل خود را برای همفکری و همکاری اعلام کردند و تنها ۱۰ درصد تمایلی به همکاری نداشتند.



نمودار ۵-۱۵- توزیع فراوانی تمایل به همفکری و همکاری

۶- بررسی فنی، مالی و اقتصادی تولید محصولات سازگار در مناطق همجوار با دریاچه ارومیه

۶-۱- گزارش ارزیابی مالی محصولات زراعی و باغی سازگار با دریاچه ارومیه در استان‌های آذربایجان شرقی و غربی (ارزیابی ارزش حال خالص (NPV)، نسبت منفعت به هزینه (BC)، نرخ بازدهی داخلی (IRR)، نرخ بازگشت سرمایه (ROI))

۶-۱-۱- گل محمدی

گل محمدی گیاه بومی کشور بوده و ایران پیشینه‌ی کهن در تولید، فرآوری و صادرات گل محمدی به صورت تازه و خشک دارد. گل محمدی برترین گونه دارای اسانس رز است و هدف اصلی از کشت آن در ایران تولید گلاب می‌باشد. گل محمدی به دلیل عطر و بویی که دارد به "طلای معطر" معرف است. در مورد موارد مصرف گل محمدی علاوه بر استفاده از آن در عطرسازی‌ها، از این محصول در تهیه مربا و گلاب نیز استفاده می‌شود. در سال‌های اخیر با توجه به برداشت مناسب و مصرف کم آب و قرار گرفتن در الگوی کشت مناسب، اراضی کشاورزی بیشتری در استان آذربایجان شرقی و غربی به کاشت این گل اختصاص یافته است. طبق گزارش سازمان وزارت جهاد کشاورزی در کل کشور ۳۷۶۰ هکتار از اراضی گل محمدی به صورت آبی و ۸۲۲ هکتار گل محمدی به صورت دیم کاشته می‌شود. همچنین در سال ۱۳۹۸ میزان تولید گل محمدی در کل کشور (به صورت آبی و دیم) ۴۸۷۲۶ تن بوده است. استان آذربایجان شرقی و غربی با عملکرد ۱۲ تن در هکتار به ترتیب ۴۲۰۰ تن و ۴۰۰ تن تولید (۱۰ درصد از تولید کل کشور) این محصول را به خود اختصاص داده‌اند.

هر کیلوگرم گل محمدی در استان آذربایجان شرقی و غربی با قیمت ۸۰۰،۰۰۰ الی ۱،۲۰۰،۰۰۰ ریال در سال ۱۳۹۹ به فروش رسیده و نقطه سر به سر آن بدون در نظر گرفتن قیمت زمین در سال دوم کاشت است. همچنین در دوره کاشت ۱۲ ساله این محصول ارزش فعلی خالص ۱۵،۱۸۳،۳۷۹،۵۲۴ ریال نسبت سود به هزینه ۱/۶۸ و نرخ بازدهی داخلی ۵۱ درصد محاسبه شده است.

جدول ۶-۱- ارزیابی مالی گل محمدی

متغیر	مقدار
P	قیمت هر واحد (ریال)
NPV	ارزش فعلی خالص (ریال)
B/C	نسبت سود به هزینه
IRR	نرخ بازده داخلی

دوم	دوره بازگشت سرمایه بدون زمین (سال)	ROI
-----	------------------------------------	-----

ماخذ: یافته‌های تحقیق

۶-۱-۲- انگور

ایران یازدهمین تولیدکننده انگور و سومین صادرکننده کشمش در جهان می‌باشد. حدود ۳۱۰ هزار هکتار سطح زیر کشت انگور در ایران است و استان‌های خراسان، قزوین، آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی مهم‌ترین تولیدکنندگان این محصول هستند. مهمترین ارقام تازه خوری انگور شامل یاقوتی، خلیلی بی‌دانه سفید و قرمز، عسگری، سفید فخری، سرخ فخری، صاحبی، شیرازی، تبرزه، لعل سفید و قرمز و ... می‌باشد. قابلیت خشک شدن میوه انگور و تولید فرآورده‌ی کشمش، نگهداری آن را آسان و دسترسی به یک منبع غنی غذایی در فصول مختلف سال را به راحتی فراهم می‌کند. ارزش این محصول به لحاظ قابلیت مصرف آن به طریق مختلف از جمله تازه خوری و تهیه کشمش، کنستانتیره، آبمیوه، فرآورده‌های تخمیری، مربا، شیر و روغن بذر انگور بسیار زیاد است و از این لحاظ نقش مهمی در اقتصاد کشورهای تولیدکننده آن دارد. علاوه براین، فرآورده‌های دیگری چون اتانول و آنتوسیانین از انگور تهیه می‌شود که در بخش صنعتی و پزشکی است. پسمانده کارخانه‌های تولید آب انگور به عنوان خوراک دام مورد استفاده قرار می‌گیرد.

۶-۱-۲-۱- انگور دانه قرمز

هر کیلوگرم انگور دانه قرمز در استان آذربایجان شرقی و غربی با قیمت ۳۵۰،۰۰۰ ریال در سال ۱۳۹۹ به فروش رسیده و نقطه سر به سر آن بدون در نظر گرفتن قیمت زمین در سال دوم کاشت است. همچنین در دوره کاشت ۱۶ ساله این محصول ارزش فعلی خالص ۹،۰۲۶،۶۴۳،۱۵۷ ریال، نسبت سود به هزینه ۱/۰۶ و نرخ بازدهی داخلی ۴۳ درصد محاسبه شده است.

جدول ۶-۲- ارزیابی مالی انگور دانه قرمز

مقدار	متغیر	
۳۵۰،۰۰۰	قیمت هر واحد (ریال)	P
۹،۰۲۶،۶۴۳،۱۵۷	ارزش فعلی خالص (ریال)	NPV
۱/۰۶	نسبت سود به هزینه	B/C
۰/۴۳	نرخ بازده داخلی	IRR
دوم	دوره بازگشت سرمایه بدون زمین (سال)	ROI

ماخذ: یافته‌های تحقیق

۶-۱-۲-۲- انگور کشمش

هر کیلوگرم انگور کشمش در استان آذربایجان شرقی و غربی با قیمت ۲۲۰,۰۰۰ ریال در سال ۱۳۹۹ به فروش رسیده و نقطه سر به سر آن بدون در نظر گرفتن قیمت زمین در سال دوم کاشت است. همچنین در دوره کاشت ۱۶ ساله این محصول ارزش فعلی خالص ۲,۶۲۵,۵۱۸,۴۱۷ ریال و نسبت سود به هزینه ۰/۳۱، نرخ بازدهی داخلی ۲۶ درصد محاسبه شده است.

جدول ۶-۳- ارزیابی مالی انگور کشمش

متغیر	مقدار
P	قیمت هر واحد (ریال)
NPV	ارزش فعلی خالص (ریال)
B/C	نسبت سود به هزینه
IRR	نرخ بازده داخلی
ROI	دوره بازگشت سرمایه بدون زمین (سال)
	دوم

ماخذ: یافته‌های تحقیق

۶-۱-۲-۳- کشمش

هر کیلوگرم محصول کشمش در استان آذربایجان شرقی و غربی با قیمت ۵۵۰,۰۰۰ ریال در سال ۱۳۹۹ به فروش رسیده است. همچنین ارزش فعلی خالص این محصول در هر دوره ۶۲۴,۸۵۹,۳۰۹ ریال، نسبت سود به هزینه ۰/۴۸ و نسبت درآمد به هزینه ۱/۴۸ محاسبه شده است.

جدول ۶-۴- ارزیابی مالی کشمش

متغیر	مقدار
P	قیمت هر واحد (ریال)
NPV	ارزش فعلی خالص (ریال)
B/C	نسبت سود به هزینه
IRR	نرخ بازده داخلی
	۱,۴۸

ماخذ: یافته‌های تحقیق

۶-۱-۳- زردآلو

هر کیلوگرم زردآلو در استان آذربایجان شرقی و غربی با قیمت ۲۵۰,۰۰۰ ریال در سال ۱۳۹۹ به فروش رسیده و نقطه سر به سر آن بدون در نظر گرفتن قیمت زمین در سال سوم کاشت است. همچنین در دوره کاشت ۱۶ ساله این محصول ارزش فعلی خالص ۱,۷۱۵,۶۲۴,۴۵۷ ریال و نسبت سود به هزینه ۰/۲۲، نرخ بازدهی داخلی ۲۶ درصد

محاسبه شده است.

جدول ۵-۶- ارزیابی مالی زردآلو

مقدار	متغیر	
۲۵۰,۰۰۰	P	قیمت هر واحد (ریال)
۱,۷۱۵,۶۲۴,۴۵۷	NPV	ارزش فعلی خالص (ریال)
۰,۲۲	B/C	نسبت سود به هزینه
۰,۲۶	IRR	نرخ بازده داخلی
سوم	ROI	دوره بازگشت سرمایه بدون زمین (سال)

ماخذ: یافته‌های تحقیق

۶-۱-۳-۱- قیسی

هر کیلوگرم قیسی در استان آذربایجان شرقی و غربی با قیمت ۱,۲۰۰,۰۰۰ ریال در سال ۱۳۹۹ به فروش رسیده است. همچنین ارزش فعلی خالص این محصول در هر دوره ۱,۶۹۵,۹۹۹,۹۹۹ ریال، نسبت سود به هزینه ۰/۷۶ و نسبت درآمد به هزینه ۱/۷۶ محاسبه شده است.

جدول ۶-۶- ارزیابی مالی قیسی

مقدار	متغیر	
۱,۲۰۰,۰۰۰	P	قیمت هر واحد (ریال)
۱,۶۹۵,۹۹۹,۹۹۹	NPV	ارزش فعلی خالص (ریال)
۰,۷۶	B/C	نسبت سود به هزینه
۱,۷۶	IRR	نرخ بازده داخلی

ماخذ: یافته‌های تحقیق

۶-۱-۴- گیلان:

۶-۱-۴-۱- گیلان تک دانه

هر کیلوگرم گیلان تک دانه در استان آذربایجان غربی با قیمت ۳۸۰,۰۰۰ ریال در سال ۱۳۹۹ به فروش رسیده و نقطه سر به سر آن بدون در نظر گرفتن قیمت زمین در سال پنجم کاشت است. همچنین در دوره کاشت ۱۶ ساله این محصول ارزش فعلی خالص ۵,۹۱۶,۶۸۵,۸۵۴ ریال و نسبت سود به هزینه ۰/۷۶، نرخ بازدهی داخلی ۳۲ درصد محاسبه شده است.

جدول ۷-۶- ارزیابی مالی گیلان تک دانه

مقدار	متغیر	
۳۸۰,۰۰۰	P	قیمت هر واحد (ریال)

NPV	ارزش فعلی خالص (ریال)	۵,۹۱۶,۶۸۵,۸۵۴
B/C	نسبت سود به هزینه	۰,۷۶
IRR	نرخ بازده داخلی	۰,۳۲
ROI	دوره بازگشت سرمایه بدون زمین (سال)	پنجم

ماخذ: یافته‌های تحقیق

۶-۱-۴-۲- گیلان خوشه‌ای

هر کیلوگرم گیلان خوشه‌ای در استان آذربایجان غربی با قیمت ۲۲۰,۰۰۰ ریال در سال ۱۳۹۹ به فروش رسیده و نقطه سر به سر آن بدون در نظر گرفتن قیمت زمین در سال پنجم کاشت است. همچنین در دوره کاشت ۱۶ ساله این محصول ارزش فعلی خالص ۱,۸۴۲,۷۴۷,۸۷۵ ریال و نسبت سود به هزینه ۰,۲۴، نرخ بازدهی داخلی ۲۶ درصد محاسبه شده است.

جدول ۶-۸- ارزیابی مالی گیلان خوشه‌ای

مقدار	متغیر	
۲۲۰,۰۰۰	قیمت هر واحد (ریال)	P
۱,۸۴۲,۷۴۷,۸۷۵	ارزش فعلی خالص (ریال)	NPV
۰,۲۴	نسبت سود به هزینه	B/C
۰,۲۶	نرخ بازده داخلی	IRR
پنجم	دوره بازگشت سرمایه بدون زمین (سال)	ROI

ماخذ: یافته‌های تحقیق

۶-۱-۵- آلبالو

آلبالو در بیشتر مناطق رشد می‌کند و از رشد آسان و سریعی نیز برخوردار است طوریکه از سال چهارم و پنجم شروع به باردهی می‌کند که از باردهی بالایی نیز برخوردار است. علاوه بر مصرف خوراکی و تازه برای تهیه مربا، شربت، ژله و نیز استفاده می‌کنند. به گزارش وزارت جهاد کشاورزی، آلبالو در ایران به صورت آبی و دیم کاشته می‌شود. عملکرد آلبالو آبی در کل کشور ۶/۵ تن در هکتار، در آذربایجان شرقی ۶ تن در هکتار و در آذربایجان غربی ۹/۵ تن در هکتار است. همچنین عملکرد آلبالو دیم در کل کشور ۲/۲ تن در هکتار است لازم به ذکر است که در آذربایجان غربی و آذربایجان شرقی این محصول به صورت دیم کاشته نمی‌شود. همچنین میزان تولید کل آلبالو در کشور در سال ۱۳۹۸ برابر با ۱۲۵ هزار تن بوده است که ۱۲/۵ تن آن در استان آذربایجان شرقی و ۹/۵ تن در استان آذربایجان غربی (۱۸ درصد از تولید کل کشور) تولید شده است.

هر کیلوگرم آلبالو مجاور و اسرائیلی در استان آذربایجان غربی با قیمت ۳۰۰,۰۰۰ ریال در سال ۱۳۹۹ به فروش

رسیده و نقطه سر به سر آن بدون در نظر گرفتن قیمت زمین در سال سوم کاشت است. همچنین در دوره کاشت ۱۶ ساله این محصول ارزش فعلی خالص ۱,۷۳۲,۳۶۳,۹۳۸ ریال و نسبت سود به هزینه ۰/۲۳، نرخ بازدهی داخلی ۲۶ درصد محاسبه شده است.

جدول ۶-۹- ارزیابی مالی آلبالو مجاور و اسرائیلی

مقدار	متغیر	
۳۰۰,۰۰۰	قیمت هر واحد (ریال)	P
۱,۷۳۲,۳۶۳,۹۳۸	ارزش فعلی خالص (ریال)	NPV
۰,۲۳	نسبت سود به هزینه	B/C
۰,۲۶	نرخ بازده داخلی	IRR
سوم	دوره بازگشت سرمایه بدون زمین (سال)	ROI

ماخذ: یافته‌های تحقیق

۶-۱-۶- پسته

کشور ایران بزرگترین تولید کننده و صادر کننده پسته در جهان می‌باشد. هر کیلوگرم پسته در استان آذربایجان شرقی و غربی با قیمت ۲,۰۰۰,۰۰۰ ریال در سال ۱۳۹۹ به فروش رسیده و نقطه سر به سر آن بدون در نظر گرفتن قیمت زمین در سال هفتم کاشت است. همچنین در دوره کاشت ۴۷ ساله این محصول ارزش فعلی خالص ۲,۴۲۴,۱۲۲,۷۰۹ ریال و نسبت سود به هزینه ۰/۳۰، نرخ بازدهی داخلی ۲۳ درصد محاسبه شده است.

جدول ۶-۱۰- ارزیابی مالی پسته

مقدار	متغیر	
۲,۰۰۰,۰۰۰	قیمت هر واحد (ریال)	P
۲,۴۲۴,۱۲۲,۷۰۹	ارزش فعلی خالص (ریال)	NPV
۰,۳۰	نسبت سود به هزینه	B/C
۰,۲۳	نرخ بازده داخلی	IRR
هفتم	دوره بازگشت سرمایه بدون زمین (سال)	ROI

ماخذ: یافته‌های تحقیق

۶-۱-۷- پسته و زعفران

محصول پسته و زعفران در استان آذربایجان شرقی و غربی به صورت توأم کشت می‌شود. در این دو استان پسته و زعفران تازه به ترتیب با قیمت ۲,۰۰۰,۰۰۰ ریال و ۱,۲۰۰,۰۰۰ ریال در سال ۱۳۹۹ به فروش رسیده و نقطه سر به سر آن بدون در نظر گرفتن قیمت زمین در سال هفتم کاشت است. همچنین در دوره کاشت ۴۷ ساله پسته و ۸ ساله زعفران ارزش فعلی خالص ۲,۶۳۰,۶۱۸,۶۸۳ ریال و نسبت سود به هزینه ۰/۳۳، نرخ بازدهی داخلی ۲۳ درصد

محاسبه شده است.

جدول ۶-۱۱- ارزیابی مالی پسته و زعفران

مقدار	متغیر	
۲,۰۰۰,۰۰۰	قیمت هر واحد پسته (ریال)	P1
۱,۲۰۰,۰۰۰	قیمت هر واحد زعفران تازه (ریال)	P2
۲,۶۳۰,۶۱۸,۶۸۳	ارزش فعلی خالص (ریال)	NPV
۰,۳۳	نسبت سود به هزینه	B/C
۰,۲۳	نرخ بازده داخلی	IRR
هفتم	دوره بازگشت سرمایه بدون زمین (سال)	ROI

ماخذ: یافته‌های تحقیق

۶-۱-۸- سنجد و عناب

سنجد یک جایگزین عالی برای استفاده در اراضی تخریب شده و شور معرفی و تأثیرات آن بر کشاورزی و توسعه روستایی بسیار مثبت ارزیابی شده است. بنابراین توسعه کاشت گیاه دارویی سنجد، بدلیل نیاز آبی کم در شرایط دیم، با کمترین هزینه نگهداری و برداشت مناسب می‌تواند موجب ایجاد اشتغال پایدار، افزایش درآمد کشاورزان و گسترش صنایع جانبی آن شود. علاوه بر تازه خوری میوه سنجد، با استخراج اسانس از گل سنجد، ارزش افزوده خوبی بدست می‌آید. اما یکی دیگر از ویژگی‌های درخت سنجد، قابلیت ایجاد کمر بند سبز بعنوان بادشکن است. احداث بادشکن‌های نواری چندمنظوره با گونه غالب سنجد پیرامون باغات، مزارع، مراتع، دیمزارها و دامداری‌ها هم برای کشاورزان آورده اقتصادی دارد و هم از جابجایی و فرسایش خاک آن‌ها در اثر عوامل طبیعی و انسانی جلوگیری می‌کند که ویژگی بسیار ارزنده‌ای برای حفظ زیست‌بوم کشور است. طبق آمار سازمان وزارت جهاد کشاورزی، عملکرد سنجد آبی در کل کشور ۲/۲۳ تن در هکتار و عملکرد سنجد دیم در کل کشور ۰/۰۸ تن در هکتار است. به طور کلی در سال ۱۳۹۸ میزان ۴۰۰۰ تن سنجد در کل کشور تولید شده که از این مقدار تولید ۳۸۰ تن در استان آذربایجان شرقی و ۹۰ تن در استان آذربایجان غربی (۱۱ درصد از تولید کل کشور) به خود اختصاص داده است.

هر کیلوگرم سنجد و عناب در استان آذربایجان شرقی و غربی به صورت توام کشت می‌شود. در این دو استان سنجد و عناب به ترتیب با قیمت ۳۰۰,۰۰۰ ریال و ۲۵۰,۰۰۰ ریال در سال ۱۳۹۹ به فروش رسیده و نقطه سر به سر آن بدون در نظر گرفتن قیمت زمین در سال پنجم کاشت است. همچنین در دوره کاشت ۱۶ ساله سنجد و زعفران ارزش فعلی خالص ۴۶۷,۰۵۰,۵۹۲ ریال و نسبت سود به هزینه ۲/۷۶، نرخ بازدهی داخلی ۳۱ درصد محاسبه شده است.

جدول ۶-۱۲- ارزیابی مالی سنجد و عناب

مقدار	متغیر	
۳۰۰,۰۰۰	P1	قیمت هر واحد سنجد (ریال)
۲۵۰,۰۰۰	P2	قیمت هر واحد عناب (ریال)
۴۶۷,۰۵۰,۵۹۲	NPV	ارزش فعلی خالص (ریال)
۲,۷۶	B/C	نسبت سود به هزینه
۰,۳۱	IRR	نرخ بازده داخلی
پنجم	ROI	دوره بازگشت سرمایه بدون زمین (سال)

ماخذ: یافته‌های تحقیق

۶-۱-۹- پسته، زعفران و عناب

هر کیلوگرم پسته، زعفران و عناب (حاشیه) در استان آذربایجان شرقی و غربی به صورت توام کشت می‌شود. در این دو استان پسته، زعفران تازه و عناب به ترتیب با قیمت ۲,۰۰۰,۰۰۰ ریال، ۱,۲۰۰,۰۰۰ ریال و ۲۵۰,۰۰۰ ریال در سال ۱۳۹۹ به فروش رسیده و نقطه سر به سر آن بدون در نظر گرفتن قیمت زمین در سال هفتم کاشت است. همچنین در دوره کاشت ۴۷ ساله پسته و عناب و ۸ ساله زعفران ارزش فعلی خالص ۲,۹۲۴,۷۴۵,۵۰۸ ریال و نسبت سود به هزینه ۰/۳۶، نرخ بازدهی داخلی ۲۳ درصد محاسبه شده است.

جدول ۶-۱۳- ارزیابی مالی پسته، زعفران و عناب

مقدار	متغیر	
۲,۰۰۰,۰۰۰	P1	قیمت هر واحد پسته (ریال)
۱,۲۰۰,۰۰۰	P2	قیمت هر واحد زعفران (ریال)
۲۵۰,۰۰۰	P3	قیمت هر واحد عناب (ریال)
۲,۹۲۴,۷۴۵,۵۰۸	NPV	ارزش فعلی خالص (ریال)
۰,۳۶	B/C	نسبت سود به هزینه
۰,۲۳	IRR	نرخ بازده داخلی
هفتم	ROI	دوره بازگشت سرمایه بدون زمین (سال)

ماخذ: یافته‌های تحقیق

۶-۱-۱۰- پسته، زعفران و سنجد

هر کیلوگرم پسته، زعفران و سنجد (حاشیه) در استان آذربایجان شرقی و غربی به صورت توام کشت می‌شود. در این دو استان پسته، زعفران تازه و سنجد به ترتیب با قیمت ۲,۰۰۰,۰۰۰ ریال، ۱,۲۰۰,۰۰۰ ریال و ۳۰۰,۰۰۰ ریال در سال ۱۳۹۹ به فروش رسیده و نقطه سر به سر آن بدون در نظر گرفتن قیمت زمین در سال هفتم کاشت است. همچنین در دوره کاشت ۴۷ ساله پسته و سنجد و ۸ ساله زعفران ارزش فعلی خالص ۳,۰۱۱,۸۱۵,۵۵۱ ریال و

نسبت سود به هزینه ۰/۳۷، نرخ بازدهی داخلی ۲۳ درصد محاسبه شده است.

جدول ۶-۱۴- ارزیابی مالی پسته، زعفران و سنجد

مقدار	متغیر	
۲,۰۰۰,۰۰۰	قیمت هر واحد پسته (ریال)	P1
۱,۲۰۰,۰۰۰	قیمت هر واحد زعفران (ریال)	P2
۳۰۰,۰۰۰	قیمت هر واحد سنجد (ریال)	P3
۳,۰۱۱,۸۱۵,۵۵۱	ارزش فعلی خالص (ریال)	NPV
۰,۳۷	نسبت سود به هزینه	B/C
۰,۲۳	نرخ بازده داخلی	IRR
هفتم	دوره بازگشت سرمایه بدون زمین (سال)	ROI

ماخذ: یافته‌های تحقیق

۶-۱-۱۱- توت درختی:

۶-۱-۱۱-۱- توت تازه

هر کیلوگرم توت سفید تازه در استان آذربایجان شرقی و غربی با قیمت ۱۲۰,۰۰۰ ریال در سال ۱۳۹۹ به فروش رسیده و نقطه سر به سر آن بدون در نظر گرفتن قیمت زمین در سال پنجم کاشت است. همچنین در دوره کاشت ۲۵ ساله این محصول ارزش فعلی خالص ۱,۴۷۷,۵۵۰,۷۵۵ ریال و نسبت سود به هزینه ۰/۲۸، نرخ بازدهی داخلی ۲۵ درصد محاسبه شده است.

جدول ۶-۱۵- ارزیابی مالی توت سفید تازه

مقدار	متغیر	
۱۲۰,۰۰۰	قیمت هر واحد (ریال)	P
۱,۴۷۷,۵۵۰,۷۵۵	ارزش فعلی خالص (ریال)	NPV
۰,۲۸	نسبت سود به هزینه	B/C
۰,۲۵	نرخ بازده داخلی	IRR
پنجم	دوره بازگشت سرمایه بدون زمین (سال)	ROI

ماخذ: یافته‌های تحقیق

۶-۱-۱۱-۲- توت خشک

هر کیلوگرم محصول توت خشک در استان آذربایجان شرقی و غربی با قیمت ۷۰۰,۰۰۰ ریال در سال ۱۳۹۹ به فروش رسیده است. همچنین ارزش فعلی خالص این محصول در هر دوره ۴,۳۴۲,۸۹۶,۱۷۵ ریال، نسبت سود به هزینه ۱/۳۱ و نسبت درآمد به هزینه ۲/۳۱ محاسبه شده است.

جدول ۶-۱۶- ارزیابی مالی توت خشک

مقدار	متغیر	
۷۰۰,۰۰۰	قیمت هر واحد (ریال)	P
۴,۳۴۲,۸۹۶,۱۷۵	ارزش فعلی خالص (ریال)	NPV
۱,۳۱	نسبت سود به هزینه	B/C
۲,۳۱	نرخ بازده داخلی	IRR

ماخذ: یافته‌های تحقیق

۶-۱-۱۲- سیر:

طبق آمار مرکز خوار و بار جهانی (فائو) میزان تولید سیر در ایران در سال ۲۰۱۸ برابر ۵۸۲۲۶ تن بوده است. بیشترین صادرات این محصول از ایران به کشور روسیه صورت گرفته که در سال ۲۰۱۸ سهمی معادل ۵۰٪ از صادرات این محصول را شامل می‌شود. صادرات با سهم بالا محدود به یک کشور، ریسک صادرات را افزایش می‌دهد. علاوه بر مصرف مستقیم توسط خانوار (به صورت تازه، سیر ترشی یا چاشنی)، در موارد صنعتی از جمله مواد نگهدارنده و استفاده در تولید دارو (درمان فشارخون و بیماری‌های قلبی و کاهش کلسترول خون، خواص ضد انگلی و ضد میکروبی و درمان دستگاه گوارش) کاربرد ویژه‌ای دارد. سیر از جمله محصولات کم آب‌بر به شمار می‌رود که نیاز به آب کمی برای رشد دارد. با وجود کاهش سطح آب‌های زیر زمینی کشت چنین محصولاتی هم به-صرفه است و هم دارای ارزش افزوده بالایی است. کم آب‌بر بودن، زودبازده بودن نسبت به دیگر محصولات و مقاومت در برابر آفات از مزایای کشت این محصول است. از طرف دیگر ماندگاری بالای سیر به صورت خشک و قابلیت آن در مصارف صنایع تبدیلی و غذایی، جایگاه خاصی به این محصول در دنیا داده است.

یکی از بزرگترین بازارهای خرید و فروش سیر شمال غرب کشور در شهر تیمورلو واقع در استان آذربایجان شرقی قرار گرفته و بسیاری از کشاورزان و خریداران سیر برای خرید و فروش به بازار تیمورلو می‌آیند. عملکرد این محصول در استان آذربایجان شرقی ۱۵ تن در هکتار می‌باشد و همچنین قیمت هر کیلوگرم سیر در بازارهای داخلی ۵۰۰۰۰ ریال می‌باشد.

هر کیلوگرم سیر در استان آذربایجان شرقی و غربی با قیمت ۵۰,۰۰۰ ریال در سال ۱۳۹۹ به فروش رسیده است. همچنین ارزش فعلی خالص این محصول در هر دوره ۲۴۴,۳۳۱,۹۶۷ ریال، نسبت سود به هزینه ۰/۶۷ و نسبت درآمد به هزینه ۱/۶۷ محاسبه شده است.

جدول ۶-۱۷- ارزیابی مالی سیر

مقدار	متغیر	
۵۰,۰۰۰	قیمت هر واحد (ریال)	P

NPV	ارزش فعلی خالص (ریال)	۲۴۴,۳۳۱,۹۶۷
B/C	نسبت سود به هزینه	۰,۶۷
R/C	نسبت درآمد به هزینه	۱,۶۷

ماخذ: یافته‌های تحقیق

۶-۱-۱۳- حبوبات:

حبوبات بعنوان دومین منبع غذایی انسان مطرح بوده و از ویژگی‌های غذایی و زراعی قابل توجهی برخوردار می‌باشد. حبوبات با سطح زیر کشت ۱۲۰۰ هزار هکتار و تولید ۷۰۰ هزار تن، پس از غلات دومین سطح زیر کشت را در کشور به خود اختصاص داده و نقش مهمی در تامین نیازهای پروتئینی کشور ایفا می‌کند. از مجموع میزان تولید حبوبات در سطح کشور، ۳۷,۲ درصد مربوط به محصول نخود، ۴۰,۹ درصد مربوط به محصول لوبیا، ۱۵ درصد مربوط به محصول عدس و ۶,۹ درصد مربوط به سایر محصولات حبوبات هستند. حبوبات محصولات کم توقعی هستند و می‌توانند در شرایط سخت و کم آب رشد کنند از طرفی با توجه به توانایی تثبیت نیتروژن این گیاهان، قرار دادن آن‌ها در تناوب به پایداری سیستم‌های زراعی کمک می‌کند (وزارت جهادکشاورزی، ۱۳۹۹).

در استان آذربایجان شرقی عملکرد محصول زراعی لوبیا و نخود ۲۰۰۰ کیلوگرم بر هکتار و عدس ۱۵۰۰ کیلوگرم بر هکتار می‌باشد. از طرفی جدول شماره ۱۸، ۱۹ و ۲۰ نشان می‌دهد که محصول لوبیا بیشترین ارزش فعلی خالص (۲۰۶ میلیون ریال در هر دوره) در بین حبوبات را به خود اختصاص داده است.

هر کیلوگرم لوبیا در استان آذربایجان شرقی و غربی با قیمت ۲۲۰,۰۰۰ ریال در سال ۱۳۹۹ به فروش رسیده است. همچنین ارزش فعلی خالص این محصول در هر دوره ۲۰۶,۵۶۱,۲۱۳ ریال، نسبت سود به هزینه ۱/۳۴ و نسبت درآمد به هزینه ۲/۳۴ محاسبه شده است.

جدول ۶-۱۸- ارزیابی مالی لوبیا

متغیر		مقدار
P	قیمت هر واحد (ریال)	۲۲۰,۰۰۰
NPV	ارزش فعلی خالص (ریال)	۲۰۶,۵۶۱,۲۱۳
B/C	نسبت سود به هزینه	۱,۳۴
R/C	نسبت درآمد به هزینه	۲,۳۴

ماخذ: یافته‌های تحقیق

هر کیلوگرم عدس در استان آذربایجان شرقی و غربی با قیمت ۱۸۰,۰۰۰ ریال در سال ۱۳۹۹ به فروش رسیده است. همچنین ارزش فعلی خالص این محصول در هر دوره ۱۵۰,۳۰۶,۲۶۲ ریال، نسبت سود به هزینه ۲/۱۲ و نسبت درآمد به هزینه ۳/۱۲ محاسبه شده است.

جدول ۶-۱۹- ارزیابی مالی عدس

مقدار	متغیر	
۱۸۰,۰۰۰	P	قیمت هر واحد (ریال)
۱۵۰,۳۰۶,۲۶۲	NPV	ارزش فعلی خالص (ریال)
۲,۱۲	B/C	نسبت سود به هزینه
۳,۱۲	R/C	نسبت درآمد به هزینه

ماخذ: یافته‌های تحقیق

هر کیلوگرم نخود در استان آذربایجان شرقی و غربی با قیمت ۲۰۰,۰۰۰ ریال در سال ۱۳۹۹ به فروش رسیده است. همچنین ارزش فعلی خالص این محصول در هر دوره ۱۸۶,۱۸۵,۳۹۳ ریال، نسبت سود به هزینه ۱/۳۱ و نسبت درآمد به هزینه ۲/۳۱ محاسبه شده است.

جدول ۶-۲۰- ارزیابی مالی نخود

مقدار	متغیر	
۲۰۰,۰۰۰	P	قیمت هر واحد (ریال)
۱۸۶,۱۸۵,۳۹۳	NPV	ارزش فعلی خالص (ریال)
۱,۳۱	B/C	نسبت سود به هزینه
۲,۳۱	R/C	نسبت درآمد به هزینه

ماخذ: یافته‌های تحقیق

۶-۱-۱۴- تخم آفتاب گردان

هر کیلوگرم تخم آفتاب گردان در استان آذربایجان شرقی و غربی با قیمت ۲۵۰,۰۰۰ ریال در سال ۱۳۹۹ به فروش رسیده است. همچنین ارزش فعلی خالص این محصول در هر دوره ۲۹۵,۹۴۲,۰۴۹ ریال، نسبت سود به هزینه ۲/۲۰ و نسبت درآمد به هزینه ۳/۲۰ محاسبه شده است.

جدول ۶-۲۱- ارزیابی مالی تخم آفتاب گردان

مقدار	متغیر	
۲۵۰,۰۰۰	P	قیمت هر واحد (ریال)
۲۹۵,۹۴۲,۰۴۹	NPV	ارزش فعلی خالص (ریال)
۲,۲۰	B/C	نسبت سود به هزینه
۳,۲۰	R/C	نسبت درآمد به هزینه

ماخذ: یافته‌های تحقیق

۶-۱-۱۵- تخم کدو

هر کیلو گرم تخم کدو در استان آذربایجان شرقی و غربی با قیمت ۴۵۰,۰۰۰ ریال در سال ۱۳۹۹ به فروش رسیده است. همچنین ارزش فعلی خالص این محصول در هر دوره ۲۳۴,۴۶۶,۶۳۹ ریال، نسبت سود به هزینه ۱/۷۴ و نسبت درآمد به هزینه ۲/۷۴ محاسبه شده است.

جدول ۶-۲۲- ارزیابی مالی تخم کدو

مقدار	متغیر	
۴۵۰,۰۰۰	P	قیمت هر واحد (ریال)
۲۳۴,۴۶۶,۶۳۹	NPV	ارزش فعلی خالص (ریال)
۱,۷۴	B/C	نسبت سود به هزینه
۲,۷۴	R/C	نسبت درآمد به هزینه

ماخذ: یافته‌های تحقیق

۶-۱-۱۶- زنبورداری

عسل در استان آذربایجان شرقی و غربی به دو صورت عسل کندو سنتی و عسل کندو مدرن تولید می‌شود. هر کیلوگرم عسل کندوی سنتی و مدرن به ترتیب با قیمت ۸۰۰,۰۰۰ ریال و ۲۵۰,۰۰۰ ریال و محصولات جانبی آن از جمله موم، بره موم، گرده، ژل رویال و بچه کندو به ترتیب با قیمت ۷۰۰,۰۰۰ ریال، ۱,۹۰۰,۰۰۰ ریال، ۹۰۰,۰۰۰ ریال، ۹۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال و ۲,۹۰۰,۰۰۰ ریال در سال ۱۳۹۹ به فروش رسیده است. همچنین ارزش فعلی خالص این محصول در هر دوره ۷,۴۴۶,۷۲۱,۳۱۱ ریال، نسبت سود به هزینه ۳/۹۴ و نسبت درآمد به هزینه ۴/۹۴ محاسبه شده است.

جدول ۶-۲۳- ارزیابی مالی زنبورداری (۲۰۰ کلنی سنتی و ۶۰۰ کلنی مدرن)

مقدار	متغیر	
۸۰۰,۰۰۰	P1	قیمت هر واحد عسل کندو سنتی (ریال)
۲۵۰,۰۰۰	P2	قیمت هر واحد عسل کندو مدرن (ریال)
۷۰۰,۰۰۰	P3	قیمت هر واحد موم (ریال)
۱,۹۰۰,۰۰۰	P4	قیمت هر واحد بره موم (ریال)
۹۰۰,۰۰۰	P5	قیمت هر واحد گرده (ریال)
۹۰,۰۰۰,۰۰۰	P6	قیمت هر واحد ژل رویال (ریال)
۲,۹۰۰,۰۰۰	P7	قیمت هر واحد بچه کندو (ریال)
۷,۴۴۶,۷۲۱,۳۱۱	NPV	ارزش فعلی خالص (ریال)
۳,۹۴	B/C	نسبت سود به هزینه
۴,۹۴	R/C	نسبت درآمد به هزینه

ماخذ: یافته‌های تحقیق

۷- بررسی نقاط قوت و ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها و زنجیره عرضه محصولات منتخب حافظ دریچه ارومیه

۷-۱- بررسی نقاط قوت و ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها و زنجیره عرضه محصول گیلان

همان‌طور که در شکل (۱) مشاهده می‌شود، عوامل بازاریابی گیلان در استان‌های آذربایجان شرقی و غربی عبارتند از:

۱. تولیدکننده: عوامل اصلی ایجاد بازارها هستند که بعضی از آنها فقط محصول باغی را تولید کرده و هیچ فعالیت بازاریابی انجام نمی‌دهند. در مقابل برخی دیگر اقدام به برداشت، بسته‌بندی، انبارداری و فروش محصول می‌کنند.

۲. اجاره کننده

۳. عمده فروش

۴. خرده فروش

۵. صادر کننده

۶. تبدیل کننده

تولیدات گیلان در قالب یکی از سه حالت زیر به فروش می‌رسد:

۱. محصول درجه ۱: توسط کشاورز یا عمده فروشان (خریداران گیلان) در انبار نگه‌داری و در زمان نیاز

بازار و افزایش قیمت محصول به بازار داخلی ارسال و یا مستقیماً به صادرکننده‌ها فروخته می‌شود.

۲. محصول درجه ۲: مقدار قابل توجهی از این محصولات بلافاصله برای فروش به بازار محصولات کشاورزی

ارسال می‌شوند.

۳. ضایعات: غالباً برای تبدیل به محصولات ثانویه (مربا، کمپوت و...) به کارخانجات فرآوری محصولات

کشاورزی فرستاده می‌شوند.

زنجیره عرضه محصول گیلان در شکل ۷-۱ نشان داده شده است. رایج‌ترین مسیر عرضه گیلان کانال

تولیدکننده، بازار میوه و تره بار، بازار سایر شهرستان‌ها، خرده فروش و مصرف‌کننده بوده است که در سال‌های اخیر با

افزایش آگاهی کشاورزان و حضور صادرکنندگان در شهرستان‌های مربوطه عمده مسیر عرضه محصول گیلان به کانال تولیدکننده، عمده فروشی، صادرکننده و مصرف کننده تغییر یافته است. شایان ذکر است که در مواردی خود کشاورزان مستقیماً با صادرکنندگان ارتباط گرفته و نقش واسطه‌ها در بازاریابی محصول را به حداقل می‌رسانند. صادرات گیلان در سال‌های اخیر از مناطق مورد مطالعه به کشورهای روسیه، ترکیه و آذربایجان بوده است.



شکل ۷-۱- زنجیره عرضه و مسیرهای بازاریابی گیلان

مهم‌ترین حلقه مفقوده در زنجیره عرضه محصول گیلان به عنوان یکی از محصولات صادراتی مهم در منطقه مورد بررسی (مناطق همجوار دریاچه ارومیه)، عدم وجود کارخانجات تولیدکننده جعبه‌های استاندارد بسته‌بندی محصول گیلان و تعداد کم واحدهای سورتینگ این محصول در منطقه می‌باشد.

بازیگران این زنجیره در مسیر عرضه محصولات خود با مسایلی روبه‌رو هستند که می‌تواند در بهبود سودآوری، تولید و بازاریابی آنها مفید و یا چالش‌برانگیز باشد. در این راستا، در جدول (۱) نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای زنجیره عرضه گیلان براساس دیدگاه تولیدکنندگان، خبرگان منطقه و مطالعات مختلف ارائه شده است.

جدول ۷-۱- تحلیل نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید گیلان

تحلیل نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید گیلان

ضعف‌ها		قوت‌ها		عوامل درونی
اهمیت	عامل	اهمیت	عامل	
۱	وجود واسطه‌های فراوان در بازار این محصول	۱	بازار مناسب محصول با توجه به شهرت برند منطقه و تنوع ارقام	
۲	قیمت پایین خرید محصول سر زمین	۲	توان مناسب صادراتی و ارزآوری محصول گیلان	
۳	نیاز به شرایط خاکی خاص برای رشد	۳	شهرت برند گیلان استان آذربایجان غربی در داخل و خارج از کشور	
۴	سودآوری پایین و عدم توان سرمایه‌گذاری در تکنولوژی‌های جدید و ادامه روند باغداری سنتی	۴	کیفیت منحصر به فرد از جمله شفافیت رنگ، طعم و عطر مطبوع و ماندگاری بالای گیلان در منطقه، بویژه آذربایجان غربی	
۵	هزینه تولید بالا به دلیل باغداری سنتی و همچنین افزایش قیمت ملزومات باغداری از جمله سم و کود	۵	سابقه طولانی و مهارت باغداران گیلان در منطقه	
۶	عدم کنترل به موقع و مناسب آفات با شیوع آن و کاهش تولید ناشی از آن	۶	تنوع ارقام گیلان مانند تكدانه‌ای سیاه و صورتی، خوشه‌ای، زرد دانشکده، سفید و قرمز ارومیه و نوع محلی زودرس بنام خومالی در استان‌های آذربایجان غربی و شرقی	
۷	هزینه بالای سرمایه‌گذاری برای احداث باغ گیلان	۷	فراآوری محصول در قالب لواشک، تارت، پای، آبمیوه، مربا، کمپوت و ژله در کارخانه‌های فراآوری محصولات	
۸		۸	سطح زیر کشت بالای گیلان در استان آذربایجان غربی	
۹		۹	کمتر بودن ریسک تولید به دلیل مقاومت درخت گیلان به سرما و زودرس بودن محصول آن در مقایسه با سایر هسته‌داران	
۱۰		۱۰	وجود ظرفیت توسعه گردشگری کشاورزی در باغ‌های گیلان، بویژه در فصل بهار	
تهدیدها		فرصت‌ها		عوامل بیرونی
اهمیت	عامل	اهمیت	عامل	
۱	قیمت پایین خرید محصول توسط واسطه‌ها از تولیدکننده	۱	نزدیکی به مرز مشترک با کشورهای همسایه برای صادرات محصول	
۲	نبود واحدهای مناسب سورت و بسته‌بندی میوه گیلان در استان‌های آذربایجان غربی و آذربایجان شرقی	۲	شرایط اقلیمی مناسب (میزان نور، حرارت، دما و رطوبت کافی و حاصلخیز بودن خاک) استان‌های آذربایجان غربی و	

		آذربایجان شرقی برای این محصول	
۳	وجود ظرفیت سردخانه‌ای و صنایع تبدیلی در استان‌های آذربایجان غربی و آذربایجان شرقی	۳	ریسک آب و هوا برای تولید از جمله سرمای زودرس بهاره
۴	امکان تولید و توسعه ماشین آلات مورد نیاز برای باغ‌های گیلان در داخل کشور	۴	کمبود صنایع تبدیلی مرتبط با گیلان در مناطق آذربایجان غربی و آذربایجان شرقی
۵	امکان فروش محصول به صورت آنلاین به منظور افزایش سودآوری و کاهش فعالیت‌های واسطه‌گری در استان	۵	نوسان قیمت‌ها در بازار و احتمال خطا در پیش بینیمت
۶	شناساندن ظرفیت‌های منطقه و محصولات باغی استان از طریق برگزاری جشنواره گیلان	۶	نبود ناوگان مناسب صادراتی
۷	ظرفیت بالای گردش پذیر بودن استان‌های آذربایجان غربی و شرقی به عنوان بستری برای توسعه اکروتوریسم	۷	چالش بازاریابی و بازاریابی در منطقه به دلیل نبود برنامه‌ریزی در تولید و عرضه
۷	هزینه‌های بالای حمل و نقل	۸	موانع صادراتی مانند مشکل سپرده‌گذاری ارزی، وجود تعرفه‌های بالای گمرکی و هزینه‌های حمل و نقل
		۹	نوسانات بازار ارز و تاثیر آن بر قیمت نهاده‌های مصرفی باغداران
		۱۰	عدم ورود بخش خصوصی برای سرمایه‌گذاری در صنایع فراوری
		۱۱	حمایت نامناسب دولت از باغداران برای صادرات محصول
		۱۲	فقدان برنامه‌های آموزشی و ترویجی برای باغداران منطقه توسط جهاد کشاورزی

۷-۲- بررسی نقاط قوت و ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها و زنجیره عرضه محصول پسته

همان‌طور که در شکل (۱) مشاهده می‌شود، عوامل بازاریابی پسته در استان‌های آذربایجان شرقی و غربی عبارتند

از:

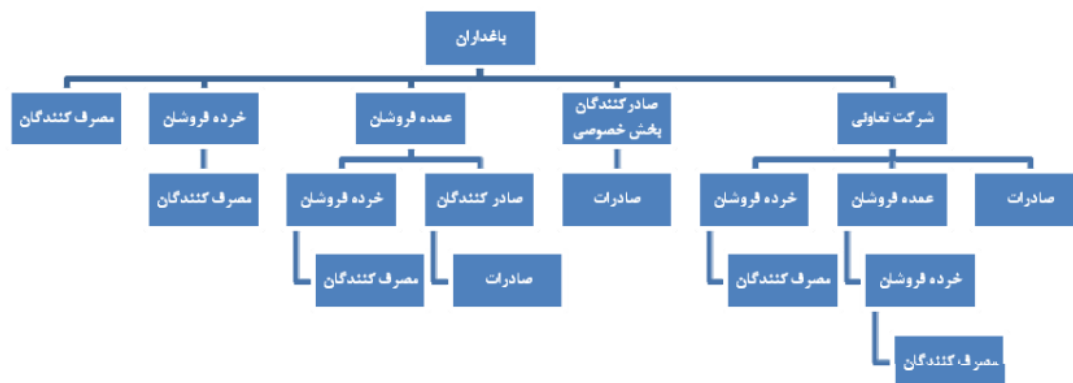
۱. تولید کنندگان یا باغداران پسته: باغداران از اولین بازیگران زنجیره عرضه پسته هستند. ایشان فعالیت‌ها و اقدامات متعددی در مراحل کاشت، داشت و برداشت پسته انجام می‌دهند که تولید محصول را شکل می‌دهد. فعالیت‌های حوزه تولید با احداث باغ پسته توسط تولیدکنندگان شروع شده و ضمن گذر از

- مراحل داشت و نگهداری باغ با برداشت محصول و حمل به پایانه‌ای فرآوری خاتمه می‌یابد.
۲. به دلیل اینکه اکثر باغداران نسبت به فرآوری محصول خود در واحدهای خانگی غیر رسمی اقدام می‌کنند، می‌توان فرآوری کنندگان را به عنوان دومین نقش آفرینان زنجیره نام برد.
۳. واحدهای فرآوری پسته: محصول جمع آوری شده پس از جمع آوری جهت فرآوری به واحدهای ضبط ارسال می‌شود.
۴. فعالین بازار داخلی پسته: که شامل خریداران محلی، عمده فروشان و خرده فروشان می‌باشند.
۵. تجار و بازرگانان پسته: که تقاضای خود را به طور مستقیم از باغداران و یا غیر مستقیم از عمده فروشان بزرگ تامین می‌کنند. صادرکنندگان به عنوان بازیگران اصلی زنجیره عرضه محصول در بخش خصوصی و تعاونی مبادرت به صادرات پسته می‌نمایند.
۶. مصرف کنندگان پسته: حلقه نهایی زنجیره عرضه پسته، مصرف کنندگان نهایی محصول هستند. که در دو بخش فعالین بازار داخلی و صادرکنندگان قرار دارند.
۷. موسسات مالی و اعتباری در تامین مالی بازار پسته: تامین مالی زنجیره عرضه محصول از تامین نهاده تا مصرف از دیگر حلقه های زنجیره عرضه است.
۸. دولت و نهادهای دولتی: دولت و مجموعه سازمان ها و موسسات دولتی از حلقه های دیگر زنجیره عرضه هستند که عملکرد آن ها بر رفتار بازیگران زنجیره، اثرگذار است.
۹. نهادهای غیر دولتی: موسسات غیر دولتی دخیل در زنجیره پسته شامل انجمن ها، اتحادیه ها و تعاونی های مرتبط بوده که رفتار آن ها بر عملکرد فعالین زنجیره تاثیرگذار است. (اتاق بازرگان، صنایع، معادن و کشاورزی ایران، انجمن پسته ایران، شرکت تعاونی تولیدکنندگان پسته رفسنجان، اتحادیه صادرکنندگان خشکبار ایران).
۱۰. بازار جهانی پسته: تولید و تجارت پسته در جهان، بر رفتار بازیگران زنجیره عرضه محصول اثرگذار بوده و به بیان دیگر بخش موثری از این زنجیره محسوب می شوند.
- تولیدات کشاورزان در غالب یکی از سه حالت زیر به فروش می‌رسد:
۱. محصول درجه ۱: توسط کشاورز یا عمده فروشان (خریداران پسته) در انبار نگهداری و در زمان نیاز بازار و افزایش قیمت محصول به بازار داخلی ارسال و یا مستقیماً به صادرکننده‌ها فروخته می‌شود.

۲. محصول درجه ۲: مقدار قابل توجهی از این محصولات بلافاصله برای فروش به بازار محصولات کشاورزی ارسال می‌شوند.

۳. ضایعات: ضایعات محصول پسته در مراحل مختلف کاشت، داشت، برداشت و پس از آن اتفاق می‌افتد. بیشترین ضایعات در باغ ایجاد می‌شود که در اثر عوامل اقلیمی و آفات به وجود می‌آید و پس از آن ضایعاتی که در اثر سنتی بودن دستگاه‌ها به هنگام درجه بندی و یا تنظیم نبودن آن‌ها (منجر به شکسته شدن پوست پسته می‌شود) اتفاق می‌افتد. همچنین ضایعات برای تبدیل به محصولات ثانویه (روغن پسته، مغز پسته، پودر پسته، خلال پسته و...) به کارخانجات فرآوری محصولات کشاورزی فرستاده می‌شوند.

زنجیره عرضه از مرحله تأمین نهاده‌ها برای تولیدکنندگان بخش کشاورزی شروع شده و به کالاهای در دسترس مصرف‌کنندگان در قفسه خرده فروشی‌ها خاتمه می‌یابد. بنابراین، در طول این زنجیره مجموعه زیادی شامل تولیدکنندگان، واسطه‌ها، دلال‌ها، صنایع فرآوری، صنایع بسته‌بندی، صنایع حمل و نقل، عمده‌فروشان، خرده‌فروشان و غیره فعالیت می‌کنند تا کالای مطلوب مصرف‌کنندگان را در زمان و مکان مناسب در اختیار وی قرار دهند.



شکل ۷-۲- زنجیره عرضه و مسیرهای بازاریابی پسته

۷-۲-۱- حلقه‌های مفقوده زنجیره پسته:

۷-۲-۱-۱- در حوزه تولید:

۱. اولین حلقه مفقوده زنجیره پسته وجود چندگانگی آماری در تولید محصول است.

۲. ضایعات محصول پسته در مراحل مختلف کاشت، داشت، برداشت و پس از آن اتفاق می‌افتد که منجر به افزایش هزینه‌های باغدار و در نتیجه کاهش کارایی می‌شود.

۷-۲-۱-۲- در حوزه فرآوری و تبدیل:

۱. بخشی از پسته تولید شده در کشور به صورت سنتی و در واحدهای خانگی غیر رسمی فرآوری می شود که مشکلات بهداشتی و کاهش کیفیت محصول را به همراه دارد.
۲. در بررسی فعالیت واحدهای مکانیزه و نیمه مکانیزه بیشترین تولید عملی مربوط به واحدهای بسته بندی، بسته پاک کنی، و درجه بندی است. برخی واحدهای تبدیلی نظیر خلال پسته و روغن پسته نیز با تولید عملی محدود، به فعالیت مشغول هستند. برخی دیگر از واحدها نیز مانند واحدهای برشته کردن پسته، تهیه پودر از پوست سخت پسته و خندان کردن پسته، تنها مجوز دریافت نموده و عملاً غیر فعال هستند. به این ترتیب واحدهای تبدیلی پسته در کشور محدود می باشد. با توجه به قابلیت تبدیل محصول به محصولاتی همچون کره، شکلات، حلوای پسته با ارزش افزوده بالا و مصرف پایین پسته به صورت تنقلی از سویی دیگر همچنین ضایعات موجود حلقه مفقوده تبدیل محصول در صنایع تبدیلی ا ز جمله مواردی است که می بایست در زنجیره ارزش بدان توجه ویژه شود.

۷-۲-۱-۳- در حوزه صادرات:

۱. عمده صادرات پسته ایران به صورت فله است.
- پسته یکی از اقلام عمده صادرات غیرنفتی و کشاورزی ایران به شمار می رود. ایران عمده ترین تولیدکننده و صادرکننده پسته در جهان به شمار می آید، گسترش و حتی حفظ سهم پسته ایران در بازارهای جهانی می تواند منجر به افزایش انگیزه تولید داخلی، سرمایه گذاری و اشتغال در بخش کشاورزی شود و بویژه از جنبه ارزآوری و ایجاد اشتغال در بخش های مختلف تولید، فراوری، بازرگانی و نیز توسعه صادرات غیرنفتی حائز اهمیت باشد. بازیگران این زنجیره در مسیر عرضه محصولات خود با مسایلی روبه رو هستند که می تواند در بهبود سودآوری، تولید و بازاریابی آنها مفید و یا چالش برانگیز باشد. در این راستا، در جدول ۷-۲ نقاط قوت، ضعف، فرصت ها و تهدیدهای زنجیره عرضه پسته براساس دیدگاه تولیدکنندگان، خبرگان منطقه و مطالعات مختلف ارایه شده است.

جدول ۷-۲- تحلیل نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید پسته

تحلیل نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید پسته				
ضعفها		قوتها		عوامل درونی
عامل	اهمیت	عامل	اهمیت	
فقدان یک سیستم بازاریابی بسته بندی - تبلیغات مناسب در مقایسه یا رقبا	۱	مقاومت به شرایط خاک	۱	
عدم شناخت متغیرهای محیطی تاثیرگذار بر فرآیند بازاریابی	۲	مقاوم به کم آبی	۲	

تحلیل نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید پسته			
۳	استفاده مطلوب از نام و برتری پسته ایران	۳	فقدان نام تجاری و برند معتبر و لگوی مناسب برای صادرات
۴	طول عمر درخت	۴	نداشتن آشنایی صادرکنندگان با فنون نوین بازاریابی
۵	زمین‌های کشاورزی مساعد برای تولید	۵	نداشتن آشنایی با بازارهای جهانی و سلیقه مشتریان و مصرف کنندگان
۶	کیفیت برتر پسته ایران در مقایسه با سایر رقبا	۶	عدم استفاده از فناوریهای نوین برای تسریع در امر تولید و تجارت
		۷	هدفمند نبودن فرآیند بازاریابی پسته و پیدا کردن بازارهای نو
		۸	عدم تسهیلات ارزی و مشوق‌های صادراتی برای صادرکنندگان
		۹	نداشتن اطلاعات جامع از تحولات بازارها
		۱۰	بالا بودن هزینه بازاریابی، بسته بندی و تبلیغات
فرصت‌ها		تهدیدها	
اهمیت	عامل	اهمیت	عامل
۱	سابقه تولید و صادرات پسته ایران	۱	تشدید رقابت جهانی و حضور رقبای جدید
۲	شناسایی و تفکیک بازارهای جدید	۲	فقدان مدیران مخصص و کارآمد در صنعت پسته و جارت آن
۳	وجود موسسات تحقیقاتی فعال در زمینه پسته	۳	عدم آشنایی با روش های قیمت گذاری در بازارهای جهانی و مقایسه آن با داخل
۴	برگزاری نمایشگاه‌های داخلی و ملی	۴	فقدان مدیران مناسب و کارآمد بعنوان واسطه بازاریابی
۵	استفاده از رویکرد مشتری مداری در تولید و صادرات پسته	۵	افزایش هزینه‌های بازاریابی و بسته بندی‌های مناسب
۶	تسهیلات لازم برای بازاریابی و بازاریابی از محل مشوق‌های صادراتی	۶	عدم بودجه‌ریزی مناسب در بخش بازاریابی و عدم کارایی آن
۷	توجه به عوامل محیطی موثر بر بازاریابی و صادرات پسته		

۷-۳- بررسی نقاط قوت و ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها و زنجیره عرضه محصول توت درختی

همان‌طور که در شکل ۷-۳ مشاهده می‌شود، عوامل بازاریابی توت درختی در استان‌های آذربایجان شرقی و غربی عبارتند از:

۱. تولیدکننده

۲. اجاره کننده

۳. عمده فروش

۴. خرده فروش

۵. تبدیل کننده

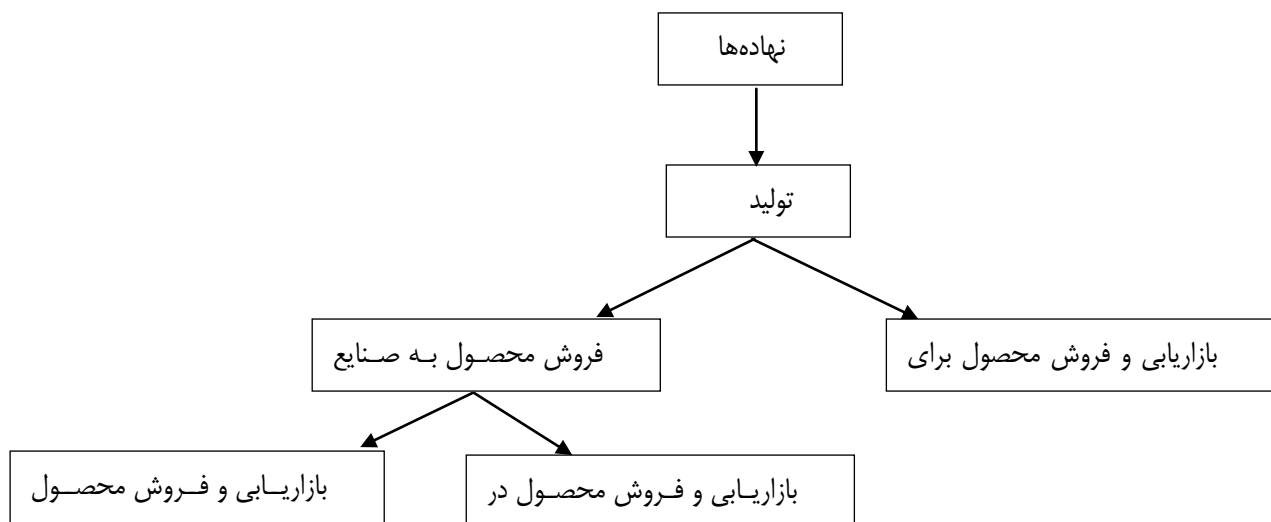
۶. صادر کننده

تولیدات کشاورزان در غالب یکی از سه حالت زیر به فروش می‌رسد:

۱. محصول درجه ۱: توسط کشاورز یا عمده فروشان (خریداران توت درختی) در انبار نگهداری و در زمان نیاز بازار و افزایش قیمت محصول به بازار داخلی ارسال و یا مستقیماً به صادرکننده‌ها فروخته می‌شود.

۲. محصول درجه ۲: مقدار قابل توجهی از این محصولات بلافاصله برای فروش به بازار محصولات کشاورزی ارسال می‌شوند.

۳. ضایعات: غالباً برای تبدیل به محصولات ثانویه (توت تازه و خشک، سرکه، پودر توت خشک، شیر توت، عصاره توت، آبمیوه، ژله، کمپوت، بستنی، مربا و در تهیه شیرینی‌ها) به کارخانجات فرآوری محصولات کشاورزی فرستاده می‌شوند.



شکل ۷-۳- زنجیره عرضه و مسیرهای بازاریابی توت درختی

۷-۳-۱- حلقه‌های مفقوده زنجیره توت درختی

نبود صنایع تبدیلی حلقه مفقوده توت درختی می باشد. با ایجاد صنایع تبدیلی و افزایش سرمایه‌گذاری دولت در این بخش، هم می‌توان سود حاصل از تولید و عرضه توت فرنگی را در کشور افزایش داد و هم این‌که فرصت بسیار خوبی در جهت ایجاد اشتغال برای جوانان فراهم کرد. همچنین به دلیل فسادپذیری بالا برای این محصول، ضعف

مدیریتی در سیستم توزیع و فروش وجود دارد و عدم وجود سیستم اطلاعاتی گسترده و یکپارچه نیز از حلقه‌های مفقوده توت درختی می‌باشد. این محصول، بسیار حساس بوده و قابلیت نگهداری و پیش رس نمودن را ندارد و به دلیل حجم بالای تولید و فسادپذیری آن نیازمند ایجاد صنایع تبدیلی و زیرساختهای حمل و نقل جهت بازاررسانی سریع محصول می‌باشد.

بازیگران این زنجیره در مسیر عرضه محصولات خود با مسایلی روبه‌رو هستند که می‌تواند در بهبود سودآوری، تولید و بازاریابی آنها مفید و یا چالش‌برانگیز باشد. در این راستا، در جدول ۷-۳ نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای زنجیره عرضه توت درختی براساس دیدگاه تولیدکنندگان، خبرگان منطقه و مطالعات مختلف ارائه شده است.

جدول ۷-۳- تحلیل نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید توت درختی

تحلیل نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید توت درختی			
ضعف‌ها		قوت‌ها	
عامل	اهمیت	عامل	اهمیت
بالا بودن رطوبت و حساس بودن این محصول به حمل و نقل و نگهداری	۱	عمر طولانی درخت	۱
ریزش توت پس از رسیدن	۲	بازدهی بالا	۲
به دلیل عدم پوسته بیرونی به راحتی آلودگی جذب می‌کند و یا مورد حمله حشرات قرار می‌گیرد	۳	مقاوم به شوری، آهکی بودن و خشکی خاک	۳
		تحمل نوسانات درجه حرارت	۴
		مقاومت بالا در برابر بیماری‌ها	۵
تهدیدها		فرصت‌ها	
عامل	اهمیت	عامل	اهمیت
عدم دانش فنی مناسب برای فرآوری محصول توت	۱	استفاده از برگ درخت توت در بهار برای تربیت کرم ابریشم	۱
ضایعات بالا و گاهی عدم تمایل باغدار به برداشت محصول	۲	استفاده از چوب درخت توت با ارزش صنعتی در کشتی و لنج سازی	۲
زمان نگهداری پایین	۳	استفاده از چوب درخت توت ساخت آلات موسیقی به ویژه تار و سه تار	۳
		استفاده از چوب درخت توت ساخت گاواهن محلی برای برنج کاری	۴
		استفاده دارویی	۵
		توسعه صنایع روستایی و منطقه ای	۶
		استفاده از برگ درخت توت در پاییز به	۷

تحلیل نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید توت درختی			
	۸	عنوان علوفه دام	
		تولید فرآورده های مختلف با کیفیت بالا	

۷-۴- بررسی نقاط قوت و ضعف، فرصت ها و تهدیدها و زنجیره عرضه محصول حبوبات

حبوبات بعنوان دومین منبع غذایی انسان مطرح بوده و از ویژگی های غذایی و زراعی قابل توجهی برخوردار می باشد. حبوبات پس از غلات دومین سطح زیر کشت را در کشور به خود اختصاص داده و نقش مهمی در تامین نیازهای پروتئینی کشور ایفا می کند. همان طور که در شکل ۷-۴ مشاهده می شود، عوامل بازاریابی حبوبات در استان های آذربایجان شرقی و غربی عبارتند از:

۱. تولیدکنندگان: صنایع غذایی، تولیدکنندگان مواد و بسته بندی مواد غذایی

۲. واسطه ها: واردکنندگان، صادرکنندگان، توزیع کنندگان و فروشندگان

۳. مصرف کنندگان: خانوار ها، صنایع و سایر بخش ها

تولیدات کشاورزان در غالب یکی از سه حالت زیر به فروش می رسد:

۱. محصول درجه ۱: توسط کشاورز یا عمده فروشان (خریداران حبوبات) در انبار نگه داری و در زمان نیاز

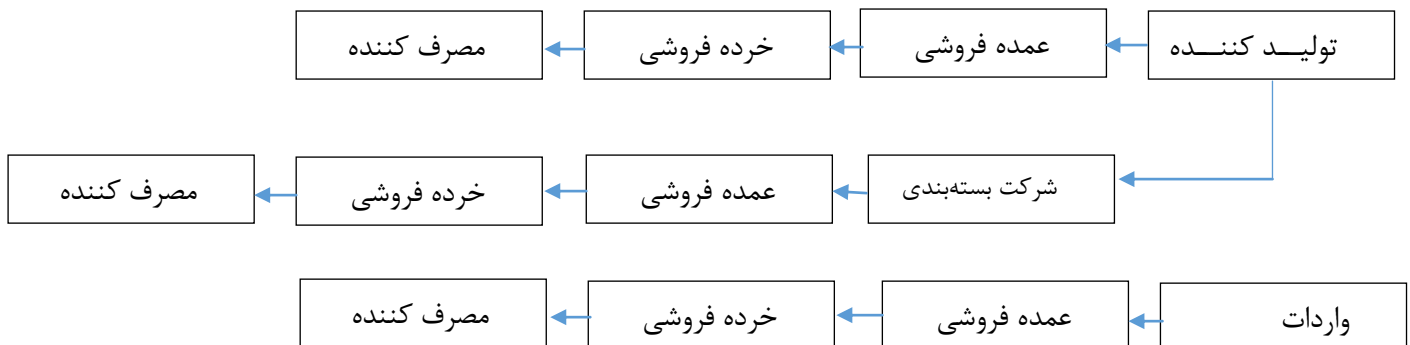
بازار و افزایش قیمت محصول به بازار داخلی ارسال و یا مستقیما به صادرکننده ها فروخته می شود.

۲. محصول درجه ۲: مقدار قابل توجهی از این محصولات بلافاصله برای فروش به بازار محصولات کشاورزی

ارسال می شوند.

۳. ضایعات: غالبا برای تبدیل به محصولات ثانویه (کنسرو و...) به کارخانجات فرآوری محصولات کشاورزی

فرستاده می شوند.



شکل ۷-۴- زنجیره عرضه و مسیرهای بازاریابی حبوبات

۷-۴-۱- حلقه‌های مفقوده زنجیره حبوبات

حلقه‌ی مفقودی کشاورزی عدم مدیریت صحیح منابع آبی است. همچنین لزوم صنعتی شدن واحدهای تولیدی بخش کشاورزی، توسعه صنایع تبدیلی، فرآوری و بسته بندی، ایجاد ارزش افزوده، به روز رسانی ماشین آلات، افزایش میزان صادرات و جلوگیری از ضایعات محصولات از جمله اساسی ترین و مهم ترین مسائل در رابطه با حبوبات می باشد. سرمایه گذاران یا به نوعی دلالتان صنعت کشاورزی نبض بازار، علی الخصوص در بخش عرضه حبوبات را به دست گرفته اند و این افراد همیشه در بازار هستند و باعث می شوند که دچار مشکلات عرضه و تقاضا باشیم. این معضل سبب شده که تولید کننده از تولید محصولات به نفع خودش استفاده نمی کند.

بازیگران این زنجیره در مسیر عرضه محصولات خود با مسایلی روبه‌رو هستند که می‌تواند در بهبود سودآوری، تولید و بازاریابی آنها مفید و یا چالش برانگیز باشد. در این راستا، در جدول ۷-۴ نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای زنجیره عرضه حبوبات براساس دیدگاه تولیدکنندگان، خبرگان منطقه و مطالعات مختلف ارائه شده است. همچنین حلقه مفقوده کشت حبوبات شامل عدم وجود مدیریت صحیح در بخش کشاورزی و کمبود آب و عدم استفاده از روش‌های نوین آبیاری می‌باشد.

جدول ۷-۴- تحلیل نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید حبوبات

تحلیل نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید حبوبات			
ضعف‌ها		قوت‌ها	
عامل	اهمیت	عامل	اهمیت
حساسیت لوبیا به شرایط آب و خاک و سرما و شوری	۱	منفعت اقتصادی مناسب برای کشاورزان	۱
بیش از حد بومی ماندن و عدم رجوع و استفاده از فناوری‌ها و تجربیات دیگران در زمینه کشت حبوبات	۲	ایجاد زمینه اشتغال و کمک به اقتصاد خانوار روستایی	۲
فقدان علف کش برای کنترل علف های هرز پهن برگ از جمله زراعت نخود	۳	کاهش نیاز به کود با فرایند تثبیت زیستی نیتروژن (کشت متناوب با دیگر محصولات کشاورزی موجب پایداری سیستم های زراعی میشود).	۳
مناسب نبودن وضعیت و سطح مکانیزاسیون کشت نخود در کشور	۴	مصونیت از بیماری هایی مظیر با کشت ارقام اصلاح شده ومقاوم	۴
نبود صنایع غذایی جانبی متناسب با ذائقه جامعه	۵	برداشت مکانیزه ارقام اصلاح شده (استفاده از دستگاه کمباین تاثیر مستقیم برکاهش	۵

تحلیل نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید حبوبات			
		هزینه تولید و مدیریت زمان کشاورزان (دارد)	
۶	قابلیت رشد حبوبات در شرایط سخت و کم آب	۶	مدیریت ضعیف عملیات زراعی (آماده سازی زمین، روش کشت، میزان بذر، زمان کشت، کنترل آفات و علف هرز، روش برداشت)
		۷	نیاز نخود به آبیاری به موقع و منظم
		۸	کاهش عملکرد عدس با انجام آبیاری غرقابی در خاک های سنگین و مزارع مسطح
فرصت ها		تهدیدها	
اهمیت	عامل	اهمیت	عامل
۱	شرایط اقلیمی مناسب جهت کشت دیم	۱	تنش خشکی
۲	برنامه های جهاد کشاورزی در جهت ترویج کشت مکانیزه، استفاده از ارقام اصلاح شده، تامین ماشین آلات کاشت، داشت و برداشت انواع حبوبات	۲	وجود عواملی نظیر بیماری برق زدگی، بیماری فوزاریوم و بیماری ویروسی، تنش خشکی و تنش سرما
		۳	ضعف شدید بیمه محصولات کشاورزی (به خصوص در زراعت نخود که درصد ریسک آن بالا می باشد)
		۴	عدم سیاست گذاری مناسب در بخش کشاورزی
		۵	نظام مند نبودن برنامه های صادرات و واردات
		۶	عدم قیمت تضمینی برابر هزینه تولید
		۷	دخالت دولت در تعیین بسیار پایین قیمت
		۸	ممنوعیت صادرات و آزاد سازی واردات با تعرفه بسیار پایین
		۹	فقدان یارانه
		۱۰	حضور کم رنگ تحقیقات در معرفی ارقام لپه ای و نخود بهاره مقاوم به بیماری و پا بلند

عوامل بیرونی

۷-۵- بررسی نقاط قوت و ضعف، فرصت ها و تهدیدها و زنجیره عرضه محصول زعفران

یکی از مرغوبترین زعفران های کشور از لحاظ عطر، طعم و رنگ در دل آذربایجان شرقی و شهر جدید بناب مرند در آذربایجان شرقی کشت می شود و می توان گفت که گرانبهاترین طلای سرخ ایران در این منطقه وجود دارد و اکنون به همت اهالی پر تلاش شهر و روستاهای اطراف، برداشت می شود. همان طور که در شکل ۷-۵ مشاهده می شود، عوامل بازاریابی زعفران در استان های آذربایجان شرقی و غربی عبارتند از:

۱. تولید کننده: عوامل اصلی ایجاد بازارها هستند که بعضی از آنها فقط محصول باغی را تولید کرده و هیچ فعالیت بازاریابی انجام نمی دهند. در مقابل برخی دیگر اقدام به برداشت، بسته بندی، انبارداری و فروش محصول می کنند.

۲. اجاره کننده

۳. عمده فروش

۴. خرده فروش

۵. صادر کننده

۶. تبدیل کننده

تولیدات کشاورزان در غالب یکی از سه حالت زیر به فروش می رسد:

۱- محصول درجه ۱: توسط کشاورز یا عمده فروشان (خریداران زعفران) در انبار نگهداری و در زمان نیاز بازار و افزایش قیمت محصول به بازار داخلی ارسال و یا مستقیماً به صادرکننده ها فروخته می شود.

۲- محصول درجه ۲: مقدار قابل توجهی از این محصولات بلافاصله برای فروش به بازار محصولات کشاورزی ارسال می شوند.

۳- ضایعات: غالباً برای تبدیل به محصولات ثانویه به کارخانجات فرآوری محصولات کشاورزی فرستاده می شوند.

انواع فرآوری های زعفران

۱. قرص های زعفران: این قرص ها جهت سهولت و سرعت در انجام خرد کردن زعفران جهت سهمیه بندی مقدار آن استفاده می گردد.

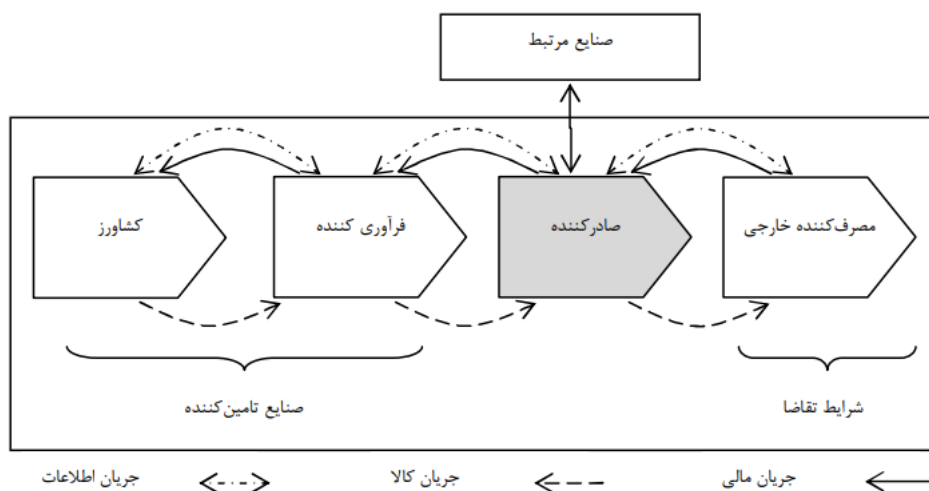
۲. افشانه زعفران: افشانه ها به صورت مستقیم قابل مصرف هستند و بیشتر در مواقعی که سرعت زیادی در بحث زیبا کردن رویه غذا ها و دسر ها مورد استفاده می شوند.

۳. چای کیسه ای زعفرانی: چای کیسه ای زعفرانی نیز همانند دیگر چای کیسه ای برای سرعت بخشیدن در آماده سازی دمنوش ها مورد استفاده می شود.

۴. مورد استفاده در صنعت لبنیات و مواد غذایی: دسر های زعفرانی انواع نوشیدنی های گازدار و بدون گاز ، بستنی زعفرانی و ، روغن با رایحه زعفران، کیک و کلوچه

از زعفران به جز ادویه‌ای برای برنج و شربت زعفرانی، در بخش‌های مختلف صنایع غذایی هم استفاده می‌شود. برای نمونه در تولید نوشابه‌ها، تولید کیک و نان، محصولات لبنی و حتی صنایع گوشتی، از زعفران به مقادیر مختلفی استفاده می‌شود. انواع خشک شده زعفران، ایمنی پوست را تقویت کرده و تولید بافت‌ها را بهبود می‌دهد. رشته‌های زعفران که از دل گل آن بیرون کشیده می‌شوند، کارتنوئید دارند که ماده مفیدی برای پوست است. به همین خاطر شرکت‌های تولید محصولات آرایشی، کاربرد زعفران را جدی گرفته‌اند.

زنجیره عرضه محصول زعفران در شکل (۱) نشان داده شده است. از آنجا که بخش اعظمی از ارزش افزوده ایجاد شده در طول زنجیره عرضه محصول زعفران در حلقه بازرگانی خارجی آن می‌باشد و این تولید ارزش براساس عوامل پیشرفته‌ای چون نظام بازاریابی علمی و بروز می‌باشد لازم است که برای حفظ و ارتقا قدرت رقابت پذیری این محصول تمرکز را از عوامل اولیه برداشته و بر خلق و توسعه عوامل پیشرفته تاکید نمود. این عوامل میتواند نیروی کار ماهر و تحصیل کرده باشد که در زمینه تولید و یا بازاریابی زعفران تخصص یافته‌اند، یا ماشین آلات کشاورزی، فرآوری و بسته بندی که بر اساس شرایط کشورمان و ویژگی های زعفران بومی شده‌اند.



شکل ۵-۷- زنجیره عرضه و مسیرهای بازاریابی زعفران

۷-۵-۱- حلقه مفقوده زنجیره زعفران

به دلیل کمبود تعداد واحدهای فعال بسته بندی بسیاری از زعفران تولیدی به صورت خام و کلی به دیگر نقاط یا خارج کشور صادر و در برخی موارد به نام نقاط دیگر در بازار مصرف قرار می‌گیرد. و لذا صنایع بسته بندی حلقه مفقوده فرآوری زعفران می‌باشد.

بازیگران این زنجیره در مسیر عرضه محصولات خود با مسایلی روبه‌رو هستند که می‌تواند در بهبود سودآوری،

تولید و بازاریابی آنها مفید و یا چالش برانگیز باشد. در این راستا، در جدول ۷-۵ نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای زنجیره عرضه زعفران براساس دیدگاه تولیدکنندگان، خبرگان منطقه و مطالعات مختلف ارائه شده است.

جدول ۷-۵- تحلیل نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید زعفران

تحلیل نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید زعفران			
ضعف‌ها		قوت‌ها	
عامل	اهمیت	عامل	اهمیت
صادر کردن فله ای	۱	شرایط اقلیمی مناسب	۱
بسته بندی نا مناسب	۲	منابع قابل دسترس فراوان	۲
خشک کردن سنتی در شرایط محیطی	۳	نیروی انسانی جوان و تحصیل کرده	۳
کاشت، داشت و برداشت به روش سنتی	۴	وجود اراضی مناسب و بلاکشت	۴
آلودگی به دلیل جمع آوری با دست	۵	امکان بهره برداری از زعفران به مدت طولانی	۵
نبود تبلیغات	۶	نیروی کار ارزان و فراوان	۶
عدم آگاهی از زعفران اصل و تقلبی	۷	عدم نیاز به ماشین الات	۷
کیفیت پایین تولیدات	۸	عدم نیاز به سمپاشی های مکرر	۸
تهدیدها		فرصت‌ها	
عامل	اهمیت	عامل	اهمیت
بسته بندی مناسب زعفران اسپانیا	۱	مزیت نسبی و مطلق ایران در تولید زعفران	۱
نداشتن برند	۲	ارزآوری	۲
صادرکردن زعفران ایران به کشور های دیگر توسط اسپانیا	۳	خواص درمانی	۳
قاچاق به وسیله تجار محلی	۴	تولید در مناطق خشک و نیمه خشک	۴
سودجویی دلالتان	۵	عدم آگاهی مردم از خواص درمانی	۵
تغییر در قوانین دولت در صادرات	۶	باز شدن بازار های جدید	۶
کمبود افراد متخصص	۷	وجود صنایع فراوری وابسته	۷
نوسانات شدید قیمتی	۸		
اطلاعات کم از بازار	۹		

یافته‌های پژوهش

۷-۶- بررسی نقاط قوت و ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها و زنجیره عرضه محصول سنجد

همان‌طور که در شکل ۷-۶ مشاهده می‌شود، عوامل بازاریابی سنجد در استان‌های آذربایجان شرقی و غربی عبارتند از:

۱. تولید کننده: عوامل اصلی ایجاد بازارها هستند که بعضی از آنها فقط محصول باغی را تولید کرده و هیچ

فعالیت بازاریابی انجام نمی‌دهند. در مقابل برخی دیگر اقدام به برداشت، بسته‌بندی، انبارداری و فروش محصول می‌کنند.

۲. اجاره کننده

۳. عمده فروش

۴. خرده فروش

۵. صادر کننده

۶. تبدیل کننده

تولیدات کشاورزان در غالب یکی از سه حالت زیر به فروش می‌رسد:

۱- محصول درجه ۱: توسط کشاورز یا عمده فروشان (خریداران سنجد) در انبار نگهداری و در زمان نیاز بازار و افزایش قیمت محصول به بازار داخلی ارسال و یا مستقیماً به صادرکننده‌ها فروخته می‌شود.

۲- محصول درجه ۲: مقدار قابل توجهی از این محصولات بلافاصله برای فروش به بازار محصولات کشاورزی ارسال می‌شوند.

۳- ضایعات: غالباً برای تبدیل به محصولات ثانویه به کارخانجات فرآوری محصولات کشاورزی فرستاده می‌شوند.

موارد استفاده از محصول سنجد

۱. تازه خوری میوه سنجد و به صورت خشکبار

۲. از گل‌های این درخت برای تهیه عسل مرغوب

۳. در طب سنتی از میوه سنجد، گل، برگ و پوست سنجد

۴. موارد مصرفی در کارخانه‌های دارویی

۵. آرد سنجد

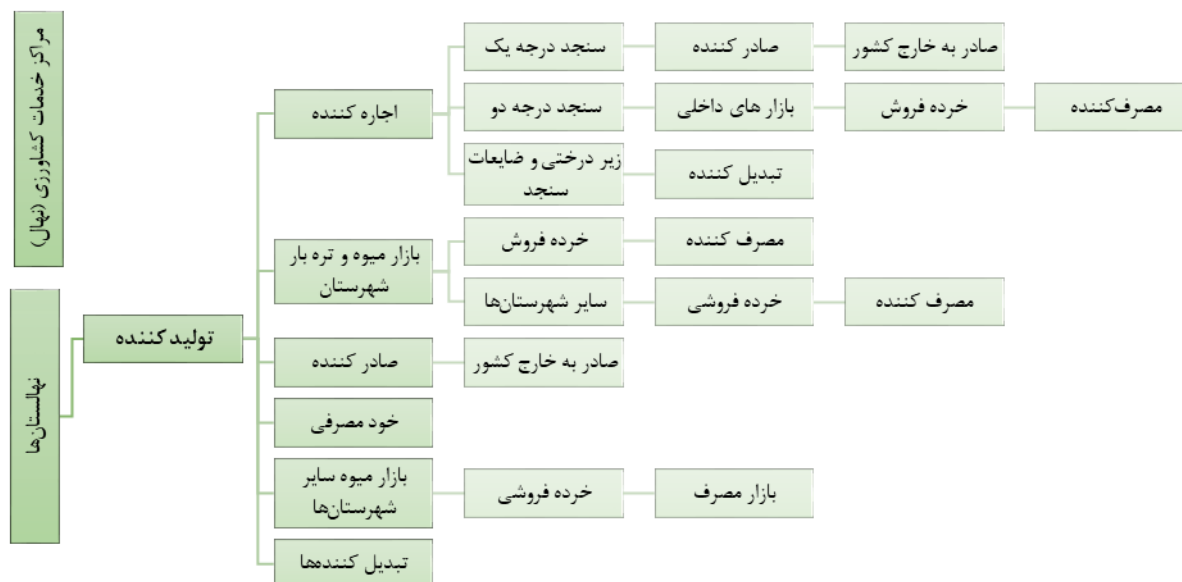
۶. تهیه اسانس از گل سنجد

۷. از چوب درخت سنجد در صنایع چوب اعم از صنایع خاتم‌سازی، تهیه روکش‌های نقش‌دار و حتی تهیه

عصا و چوب دستی و مجسمه‌های چوبی

۸. پودر سنجد

زنجیره عرضه محصول سنجد در شکل ۶-۷ نشان داده شده است.



شکل ۶-۷- زنجیره عرضه و مسیرهای بازاریابی سنجد

۷-۶-۱- حلقه‌های مفقوده زنجیره سنجد

حمایت از محصول سنجد و تبدیل این ثروت و ظرفیت عظیم به محصولات فرآوری شده و افزایش مدت مصرف، کاهش هزینه‌ها و هدررفت محصولات و ایجاد اشتغال پایدار، در گرو توسعه و گسترش صنایع تبدیلی و تکمیلی در این حوزه است. لذا نبود صنایع تبدیلی و تکمیلی در این حوزه از حلقه‌های مفقوده این محصول می‌باشد.

بازیگران این زنجیره در مسیر عرضه محصولات خود با مسایلی روبه‌رو هستند که می‌تواند در بهبود سودآوری، تولید و بازاریابی آنها مفید و یا چالش‌برانگیز باشد. در این راستا، در جدول ۶-۷ نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای زنجیره عرضه سنجد براساس دیدگاه تولیدکنندگان، خبرگان منطقه و مطالعات مختلف ارایه شده است.

جدول ۶-۷ تحلیل نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید سنجد

تحلیل نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید سنجد			
ضعف‌ها		قوت‌ها	
عوامل	اهمیت	عوامل	اهمیت
سنجد محصول راهبردی و استراتژی تلقی	۱	ارزش غذایی بالای آن و کاربرد دارویی	۱

تحلیل نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید سنجد			
		بسیار	نمی‌شود بنابراین مداخلاتی نیز در ارتباط باقیمت‌گذاری آن صورت نمی‌گیرد
	۲	مقاومت بسیار بالای درخت سنجد در برابر بسیاری از عوامل طبیعی از جمله سیل، خشکسالی های شدید، طوفان‌های سنگی و شنی و طوفان‌های شور	۲ صنایع تبدیلی سنجد محدود است و محصول را بعد از برداشت برای کاربری طب سنتی، دارویی و آسیاب کردن و ترکیب آن با دیگر محصولات استفاده می‌کنند
	۳	کاربرد قسمت‌های گوناگون این گیاه در صنایع مختلف؛ از جمله، طب سنتی، داروسازی، عطرسازی و صنایع چوب	۳ با توجه به اینکه فراوری خاصی روی محصول سنجد صورت نمی‌گیرد چیزی به نام ارزش‌افزوده نمی‌توان برای آن در نظر گرفت
	۴	کمترین میزان سرمایه گذاری	۴ ضعف در بسته بندی
	۵	کمترین هزینه نگهداری و برداشت	
	۶	عمر طولانی درخت سنجد (۸۰ تا ۱۰۰ سال)	
	۷	مقاوت کامل در برابر سرمازدگی	
	۸	کمترین نیاز آبی (یک سوم بادام دیم)	
	۹	سریع الرشد بودن	
	۱۰	دارا بودن رتبه نخست تولید در آذربایجان شرقی	
	۱۱	قابلیت ایجاد کمربند سبز بعنوان بادشکن	
	۱۲	محدود بودن خسارات و آفات و بیماری‌ها بر درخت سنجد	
عوامل بیرون ی	فرصت‌ها		تهدیدها
	اهمیت	عامل	اهمیت
	۱	وجود مزیت سنجد در تولید برخی اقلام دارویی برای فعالان بازار تولیدکنندگان	۱ عدم شناخت کافی از بازار این محصول
	۲	وجود تنوع مصرفی در سنجد هم به صورت خشکبار و هم به لحاظ دارویی	۲ عدم شناسایی صنایع تبدیلی برای محصول سنجد
	۳	استفاده از سنجد برای کارخانه‌های فراوری دارویی	۳ تولید سنجد به شکل سنتی در منطقه
	۴	قابلیت نگهداری تا چندین ماه در انبارها	۴ عدم شناسایی بازار هدف تولیدکنندگان در محصول سنجد
	۵	وجود فرصت های صادراتی مناسب	۵ عدم حمایت و توجه برای این محصول از جانب دولت به دلیل غیر استراتژیک بودن محصول
۶	سازگار با شرایط منطقه (با توجه به ویژگی های منطقه مورد بررسی)	۶ فعالیت زیاد واسطه‌گران و دلالان	

تحلیل نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید سنجد			
افزایش اشتغال و سودآوری در منطقه با تمرکز بر توسعه و تحقیق بر محصول سنجد	۷	وجود نوسان در قیمت	۷
استفاده از چوب درخت سنجد در صنایع چوب اعم از صنایع خاتم سازی، تهیه روکش های نقش دار و حتی تهیه عصا و چوب دستی و مجسمه های چوبی	۸	گرانی کارگر و کودهای شیمیایی	۸

۷-۷- بررسی نقاط قوت و ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها و زنجیره عرضه محصول عنب

عنب سهم بزرگی در اقتصاد منطقه دارد چراکه درآمد هزاران خانوار روستایی به تولید عنب وابسته است و توسعه کشت عنب به عنوان گیاهی مقاوم در شرایط کم آبی می تواند در کاهش نرخ بیکاری تأثیر به سزایی داشته باشد و از عوامل مهم جلوگیری از مهاجرت روستاییان محسوب شود. در صورتی که این محصول جایگاه واقعی خود را در صادرات کسب کند، تأثیر آن بر اقتصاد منطقه به خصوص در زمان های خشکسالی چشمگیر خواهد بود. همان طور که در شکل ۷-۷ مشاهده می شود، عوامل بازاریابی عنب در استان های آذربایجان شرقی و غربی عبارتند از:

۱. تولید کننده: عوامل اصلی ایجاد بازارها هستند که بعضی از آنها فقط محصول باغی را تولید کرده و هیچ فعالیت بازاریابی انجام نمی دهند. در مقابل برخی دیگر اقدام به برداشت، بسته بندی، انبارداری و فروش محصول می کنند.

۲. اجاره کننده

۳. عمده فروش

۴. خرده فروش

۵. صادر کننده

۶. تبدیل کننده

تولیدات کشاورزان در غالب یکی از سه حالت زیر به فروش می رسد:

۱- محصول درجه ۱: توسط کشاورز یا عمده فروشان (خریداران عنب) در انبار نگهداری و در زمان نیاز بازار و افزایش قیمت محصول به بازار داخلی ارسال و یا مستقیماً به صادرکننده ها فروخته می شود.

۲- محصول درجه ۲: مقدار قابل توجهی از این محصولات بلافاصله برای فروش به بازار محصولات کشاورزی ارسال می‌شوند.

۳- ضایعات: غالباً برای تبدیل به محصولات ثانویه به کارخانجات فرآوری محصولات کشاورزی فرستاده می‌شوند.

موارد استفاده از محصول عنب

۱. به صورت خشک و تازه

۲. عصاره عنب

۳. عنب به صورت حبه

۴. چیپس عنب

۵. شکلات عنب

۶. اسانس

۷. پودر

۸. آبنبات

۹. لواشک

۱۰. دم نوش و چای

۱۱. عسل عنب

۱۲. روغن هسته عنب

۱۳. فرآوری هسته، برگ، پوست

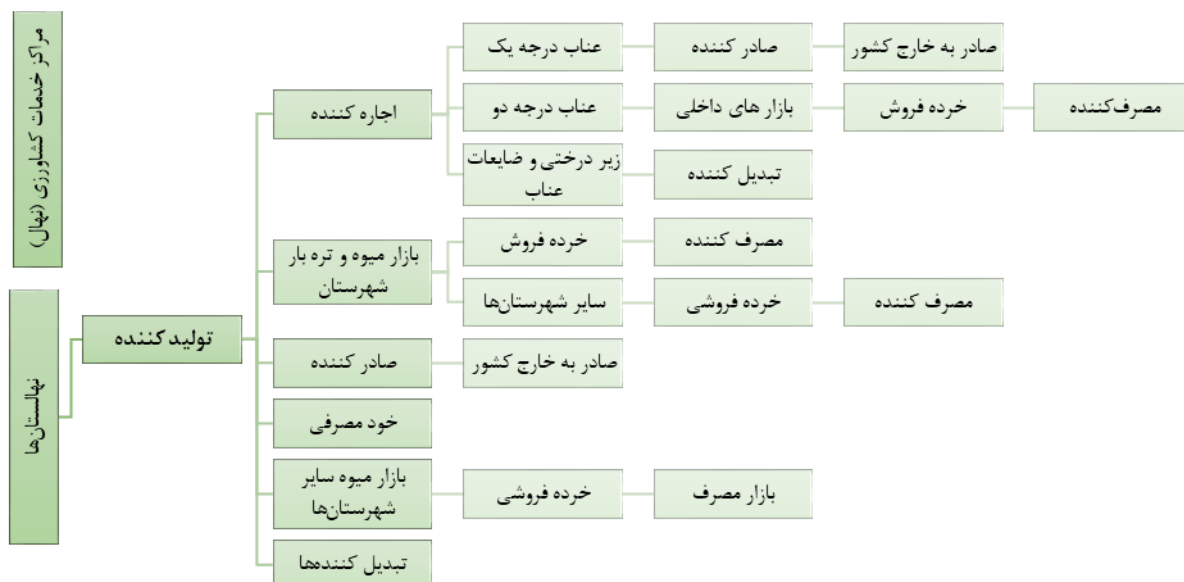
۱۴. استفاده از چوب آن

۱۵. شربت شیرین میوه عنب

۱۶. تهیه سرکه

۱۷. عنب کنسرو شده

زنجیره عرضه محصول عنب در شکل ۷-۷ نشان داده شده است.



شکل ۷-۷- زنجیره عرضه و مسیرهای بازاریابی عنب

۷-۷-۱- حلقه‌های مفقوده زنجیره عنب

وقفه‌ای که سبب پاره شدن زنجیره تولید تا بازار این محصول نیز همانند دیگر محصولات خاص و مزیت دار شده نبود حلقه‌هایی به نام فراوری و بازار است هر چند تلاش‌ها و رایزنی‌هایی در این زمینه انجام شده اما کافی و وافی نیست و نیاز است سرمایه‌گذاران و استارت‌آپ‌هایی در دو حوزه بازار و فراوری عنب ورود کنند تا ارزش افزوده این محصول سرخ کویر نیز به بهره‌برداران آن برگردد. همچنین صنایع فراوری نیز در این محصول وجود ندارد.

بازیگران این زنجیره در مسیر عرضه محصولات خود با مسایلی روبه‌رو هستند که می‌تواند در بهبود سودآوری، تولید و بازاریابی آنها مفید و یا چالش‌برانگیز باشد. در این راستا، در جدول (۱) نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای زنجیره عرضه عنب براساس دیدگاه تولیدکنندگان، خبرگان منطقه و مطالعات مختلف ارایه شده است.

جدول ۷-۷- تحلیل نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید عنب

تحلیل نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید عنب			
عوامل درونی	قوت‌ها		ضعف‌ها
	اهمیت	عامل	اهمیت
	عامل	اهمیت	عامل
	۱	ارزش دارویی و غذایی بالا	۱
			عدم توجه به بسته بندی مناسب و متنوع هنگام

تحلیل نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید عناب			
عرضه محصول عناب و نبود بازاریابی درست برای این محصول			
اگرچه درخت بالغ به خشکی مقاوم است ولی برای رسیدن به رشد ایده آل و محصول مناسب، حتماً باید آبیاری منظم صورت گیرد.	۲	قابلیت رشد در زمین های کم آب و با کیفیت پایین (مقاومت درخت عناب به کم آبی)	۲
پایین بودن قدرت ریشه زایی آن (پس باید در کندن و انتقال آن احتیاط کرد)	۳	مناسب کشت برای مناطق خشک که دارای خاک و آب نسبتاً شور	۳
حساس به یخبندان؛ ولی گرمای شدید را با ریزش برگها و رفتن به حالت خواب به خوبی تحمل می کند.	۴	موارد استفاده بسیار از جمله استفاده از برگ و سرشاخه های سبز آن در مناطق خشک برای خوراک دام، علاوه بر استفاده از میوه و برگ آن استفاده از بذر، برگ، ریشه و پوست آن نیز به جهت خاصیت دارویی	۴
درخت عناب را معمولاً پیوند نمی زنند؛ زیرا نوع مرغوبتری ندارد ولی در صورت پیوند زدن زودتر به بار مینشینند.	۵	مقاوم به خشکسالی و سرمازدگی	۵
عدم ترویج مصرف آن و کم دانشی مردم در رابطه با خواص عناب	۶	به دلیل داشتن خارهای فراوان، درشت و محکم مناسب برای حصار کشی اطراف باغات و مزارع به عنوان پرچین و حصار	۶
اکثر فروش این محصول به صورت خرده فروشی و محلی می باشد	۷	جایگاه ویژه در صنایع تبدیلی فرآوری میوه، هسته، برگ، پوست و چوب آن می تواند ارزش افزوده قابل توجهی در تولید این محصول داشته باشد.	۷
وجود مشکلات در حمل و نقل برای محصول عناب	۸	عناب در خاک های خیلی سبک، کم عمق، سنگلاخی و خاکهای سنگین و حتی خاکهای شور رشد میکند. بنابراین از نظر خاک محدودیتی برای رشد ندارد و مقاوم میباشد.	۸
عدم شناسایی بازارهای هدف در محصول عناب	۹	قابلیت رشد و تولید در زمین های شور	۹
ضعف کمیت تولید و عدم پاسخگویی به نیازهای بازار داخلی و بین المللی	۱۰	تنه و شاخه های عناب محل خوبی برای تولید رطوبت و رشد گیاه جلبک سبز و	۱۰

تحلیل نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید عنب			
		برخی حشرات مانند مانتیس	
	۱۱	استفاده از چوب آن برای صنایع چوبی مانند منبتکاری، ساخت قنداق تنفنگ، لنجسازی و سقف قنوات	
تهدیدها		فرصتها	
عامل	اهمیت	عامل	اهمیت
عدم شناخت بازار در توسعه این محصول	۱	ایجاد اشتغال مولد و پایدار در حوزه گیاهان دارویی با استفاده از توسعه این محصول	۱
سازماندهی نشدن مشاغل حوزه صنعت گیاهان دارویی و نبود استاندارد سرمایه گذاری در این حوزه	۲	ظرفیت گسترده برای توسعه کشت و تولید این محصول	۲
عدم تولید انبوه فرآورده‌های متنوع غذایی و دارویی از عنب با رعایت استانداردهای مربوطه	۳	امکان کشت عنب با هدف کاربری تزیینی (استفاده در فضای سبز شهری)	۳
عدم رعایت نکات فنی علمی در مراحل تولید و فناوری عنب	۴	کاهش هزینه های بازاریابی، حمل و نقل و حذف واسطه ها در فرآیند تولید گیاهان دارویی به واسطه تمرکز و اهمیت بر محصول عنب	۴
افزایش یا کاهش کمی و کیفی تولید محصول به سبب عوامل رویشگاهی از جمله اکولوژی منطقه، دما، رطوبت و...	۵	سودآوری بالا به سبب عرضه میوه و پوست آن به صورت خشک و تازه به بازارهای داخلی و خارجی در بسته بندی مناسب	۵
نوسان قیمت	۶	امکان صادرات محصولات نهایی و فرآورده های عنب به ویژه کشورهای به کشورهای همجوار و حاشیه خلیج فارس	۶
عدم آگاهی کافی از این محصول و خواص و کاربردهای آن در بازارهای هدف	۷	ایجاد و توسعه واحد بسته بندی عنب در سطح منطقه	۷
عدم توجه به مسائل به نژادی عنب و توسعه ارقام مطلوب و مناسب با منطقه	۸	ایجاد اتحادیه و صنف تولیدکنندگان و صادرکنندگان عنب برای ساماندهی فرایند تولید و صادرات و تنظیم بازار	۸
وجود مشکلات روند صادرات شامل فرآوری، بسته بندی و نگهداری و از طرفی کمبود و یا نبود تبلیغات لازم در سطح بین‌المللی	۹	همکاری در تأمین مواد اولیه مورد نیاز شرکت های سرمایه گذار برای فراوری عنب	۹
عدم توجه دولت و پوشش بیمه ای برخی از داروهای گیاهی، برای تولید محصول بیشتر و افزایش توان تأمین نیازهای بازار مصرف این	۱۰		

تحلیل نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید عنباب			
محصول			
وجود دلالت ها در بازار این محصول	۱۱		

منبع: یافته‌های پژوهش

۷-۸- بررسی نقاط قوت و ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها و زنجیره عرضه محصول گل محمدی

گل محمدی برترین گونه ی دارای اسانس رز است و هدف اصلی از کشت آن در ایران تولید گلاب میباشد. به غیر از ایران در سایر کشورهای تولیدکننده ی گل محمدی گلاب محصول فرعی است. ایران بیشترین سطح زیر کشت گل محمدی در جهان را دارد اما سهمی تقریباً معادل صفر از بازار جهانی نهایی ترین فرآورده های زنجیره ی ارزش گل محمدی که اسانس تام، ابلوت، کانکریت، عطرو ادکلن و خشبوکننده‌ها، مکمل‌ها و دارو می‌باشد را داراست که این شرایط باید در جهت بهره برداری حداکثری از زنجیره ارزش این گیاه تغییر یابد. همان‌طور که در شکل ۷-۸ مشاهده می‌شود، عوامل بازاریابی گل محمدی در استان‌های آذربایجان شرقی و غربی عبارتند از:

۱. تولید کننده: عوامل اصلی ایجاد بازارها هستند که بعضی از آنها فقط محصول باغی را تولید کرده و هیچ فعالیت بازاریابی انجام نمی‌دهند. در مقابل برخی دیگر اقدام به برداشت، بسته‌بندی، انبارداری و فروش محصول می‌کنند.

۲. اجاره کننده

۳. عمده فروش

۴. خرده فروش

۵. صادر کننده

۶. تبدیل کننده

تولیدات کشاورزان در غالب یکی از سه حالت زیر به فروش می‌رسد:

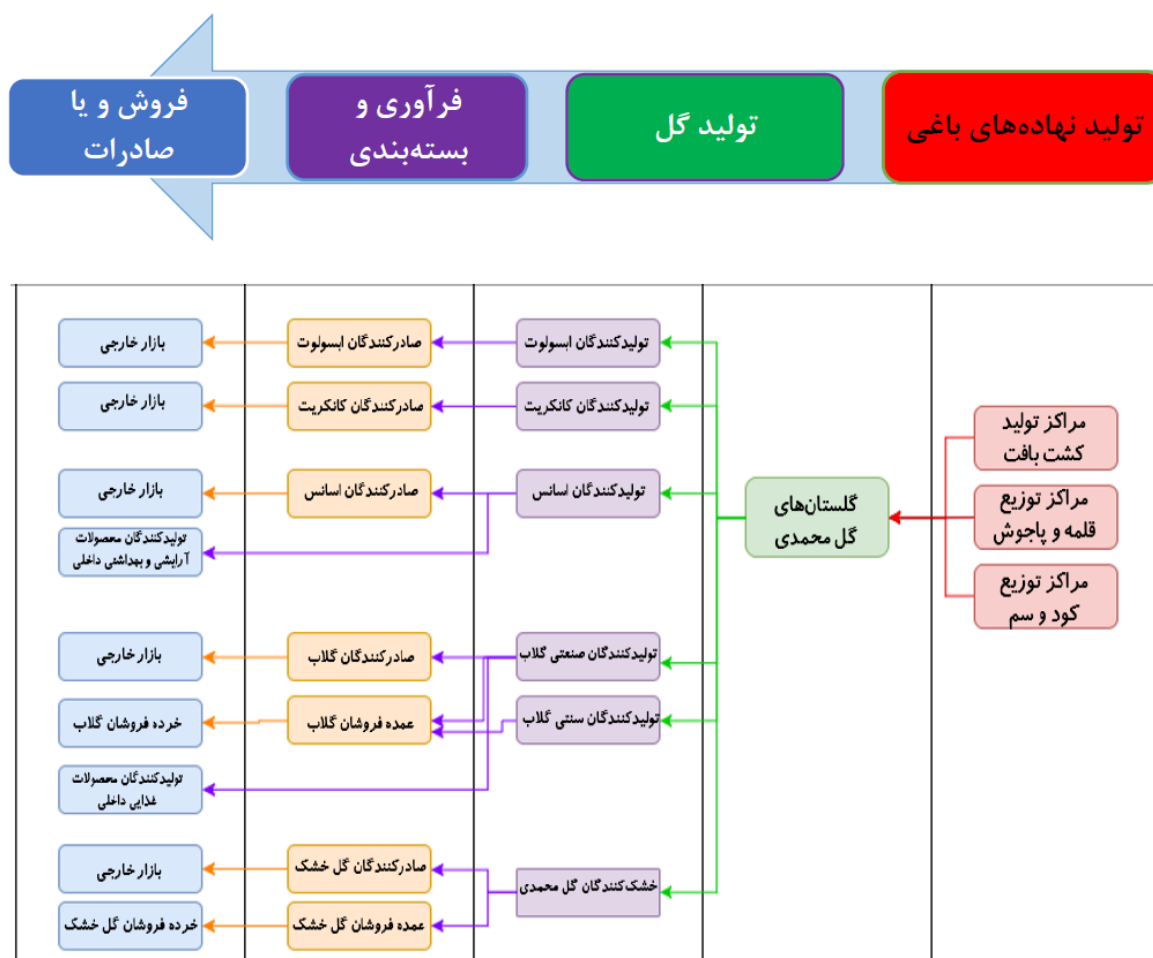
۱- محصول درجه ۱: توسط کشاورز یا عمده فروشان (خریداران گل محمدی) در انبار نگهداری و در زمان نیاز بازار و افزایش قیمت محصول به بازار داخلی ارسال و یا مستقیماً به صادرکننده‌ها فروخته می‌شود.

۲- محصول درجه ۲: مقدار قابل توجهی از این محصولات بلافاصله برای فروش به بازار محصولات کشاورزی ارسال می‌شوند.

۳- ضایعات: غالباً برای تبدیل به محصولات ثانویه (گلاب، پودر، خشک و...) به کارخانجات فرآوری محصولات

کشاورزی فرستاده می‌شوند.

زنجیره عرضه محصول گل محمدی در شکل ۷-۸ نشان داده شده است. نبود صنایع تبدیلی در گل محمدی یکی از اصلی ترین مشکلات و کمبودها بوده و به عنوان حلقه مفقوده در این صنعت ارزشمند به شمار می‌رود. این در حالی است که هزاران تن از گل‌های محمدی تولید شده هر ساله به صورت خام و فله‌ای به کارگاه‌های تولید گلاب فرستاده می‌شود و در آنجا به گلاب و دیگر فراورده‌ها تبدیل می‌شود و در این بین کشاورزان کمترین سود را از این موضوع می‌گیرند.



شکل ۱: نقشه کلی زنجیره ارزش گل محمدی

شکل ۷-۸- زنجیره عرضه و مسیرهای بازاریابی گل محمدی

۷-۸-۱- حلقه‌های مفقوده زنجیره گل محمدی:

فراهم کردن شرایط برای ایجاد صنایع تبدیلی در منطقه یکی از نیازهای مهم است. فراهم بودن زمینه تولید اسانس، گلاب، انواع مرباها و شربت‌ها و دمنوش‌ها نیاز منطقه است که باید حمایت شود و اکنون به دلیل عدم وجود

صنایع تبدیلی و فرآوری، این امکان از این محصول کمتر دیده شده است. تولید هر محصول نیازمند فرآوری است و تازه خوری تنها بخشی از مصرف محصول است و بخش اعظمی از آن باید فرآوری شود که اکنون از این صنایع محروم هستیم و تا زمانی که عزم و اراده واقعی برای حمایت از صنایع تولید فرآورده های گیاهان دارویی وجود نداشته باشد، نمی توان شاهد توسعه اقتصادی بود.

بازیگران این زنجیره در مسیر عرضه محصولات خود با مسایلی روبه رو هستند که می توانند در بهبود سودآوری، تولید و بازاریابی آنها مفید و یا چالش برانگیز باشد. در این راستا، در جدول (۱) نقاط قوت، ضعف، فرصت ها و تهدیدهای زنجیره عرضه گل محمدی براساس دیدگاه تولیدکنندگان، خبرگان منطقه و مطالعات مختلف ارائه شده است.

جدول ۷-۸- تحلیل نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید گل محمدی

تحلیل نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید گل محمدی			
ضعف ها		قوت ها	
عامل	اهمیت	عامل	اهمیت
عدم برداشت مکانیزه	۱	صادراتی بودن فرآورده های این گیاه و شهرت جهانی در تولید گلاب و اسانس در سطح جهان	۱
کوتاه بودن فصل برداشت و کارگر در زمان برداشت گل محمدی	۲	گیاه سازگار و مقاوم با شرایط نامساعد و خشکسالی با نیاز آبی کم	۲
عدم برنامه ریزی اولیه جهت تامین کارگر برای برداشت گل محمدی در فصول برداشت	۳	امکان کشت این گیاه در زمین های درجه دو و سه	۳
		امکان کشت دیم گل محمدی در مناطق مستعد کشور	۴
		دارا بودن فرهنگ و پیشینه ی کهن در تولید، فرآوری و صادرات	۵
		امکان استفاده از گلبرگ های استفاده شده در تولید کمپوست های گیاهی	۶
تهدیدها		فرصت ها	
عامل	اهمیت	عامل	اهمیت
اشباع بازارهای جهانی به علت افزایش توسعه ی کشت گل محمدی در بسیاری از کشورهای در حال توسعه مانند افغانستان	۱	تولید وسیع اسانس و اِسلوت گل محمدی با توجه به نیازهای جهانی	۱
لزوم افزایش کیفی و اخذ گواهی ارگانیک به علت گرایش بازارهای جهانی به فرآورده های	۲	شرکت در نمایشگاه های بین المللی جهت عرضه فرآوری های گل محمدی در	۲

تحلیل نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید گل محمدی				
		بازارهای جهانی		ارگانیک
		به کارگیری روش های استحصال بارندگی برای آبیاری مکمل جهت افزایش عملکرد درکشت دیم گل محمدی	۳	
		امکان توسعه ارگانیک گل محمدی در بسیاری از نقاط کشور	۴	

منبع: یافته‌های تحقیق

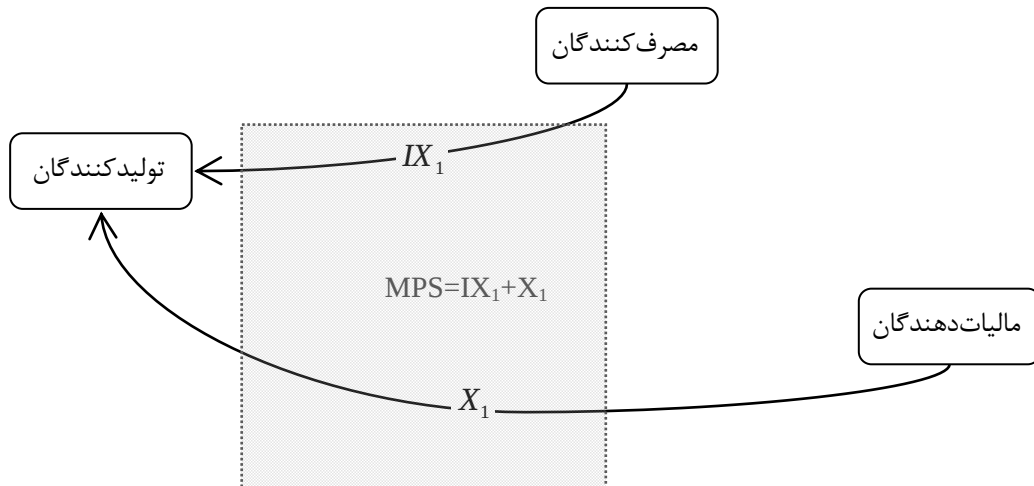
۸- بررسی ساختار حمایت‌های بازاری دولت در محصولات سازگار منتخب

۸-۱- مقدمه

به‌طور کلی درآمد تولیدکنندگان محصولات کشاورزی از دو راه مورد حمایت قرار می‌گیرد. بخشی از آن به‌دلیل انتقال‌های قیمتی است که بر اثر تفاوت قیمت سرمرعه با قیمت مرجع به کشاورزان منتقل می‌شود که در محاسبه شاخص برآورد حمایت از تولیدکننده (PSE) به عنوان حمایت از قیمت بازاری (MPS)^۱ بیان می‌شود. بخش دیگر، انتقال‌های غیرقیمتی (پرداخت‌های بودجه‌ای و حمایت براساس درآمدهای غیرمستقیم) دولت به کشاورزان است که در محاسبه PSE با عنوان کلی پرداخت‌های بودجه‌ای (BP) بیان می‌شود که براساس تعریف سازمان همکاری و توسعه اقتصادی، خود به هفت دسته تقسیم می‌شود. در این روش، شاخص برآورد حمایت از تولیدکنندگان بر حسب واحد پولی، یا به شکل درصد محاسبه می‌شود. درصد برآورد حمایت از تولیدکنندگان در سطح ملی به شکل نسبت برآورد حمایت از کل تولیدکنندگان بخش کشاورزی به کل دریافت‌های ناخالص کشاورزان ارائه می‌شود. کل دریافت‌های ناخالص کشاورزان شامل ارزش محصول بر حسب قیمت‌های سرمرعه به علاوه پرداخت‌های دولت به کشاورزان است (OECD، ۲۰۰۹).

به‌دلیل اجرای سیاست‌های حمایتی، قیمتی که تولیدکننده دریافت می‌کند با قیمت مرجع (قیمت جهانی) متفاوت است، به‌طور کلی تفاوت این دو قیمت، به‌عنوان حمایت از قیمت بازاری شناخته می‌شود. هزینه حمایت از تولیدکنندگان توسط مصرف‌کنندگان و مالیات‌دهندگان تأمین می‌شود. حمایت از قیمت بازاری ممکن است منفی باشد که در این صورت به شکلی از تولیدکنندگان به نفع مصرف‌کنندگان و مالیات‌دهندگان مالیات گرفته می‌شود. شکل ۸-۱ تصویری شماتیک از جریان انتقال‌ها برای حمایت از قیمت بازاری را نشان می‌دهد، که در آن MPS حمایت از قیمت بازاری؛ IX_1 انتقال از مصرف‌کننده به تولیدکننده و X_1 انتقال از مالیات‌دهنده (دولت) به تولیدکننده است (مهرپرور حسینی، ۱۳۹۲).

¹ Market Price Support (MPS)



شکل ۸-۱- الگوی شماتیک جریان انتقال‌های قیمتی در محاسبه حمایت از قیمت بازاری

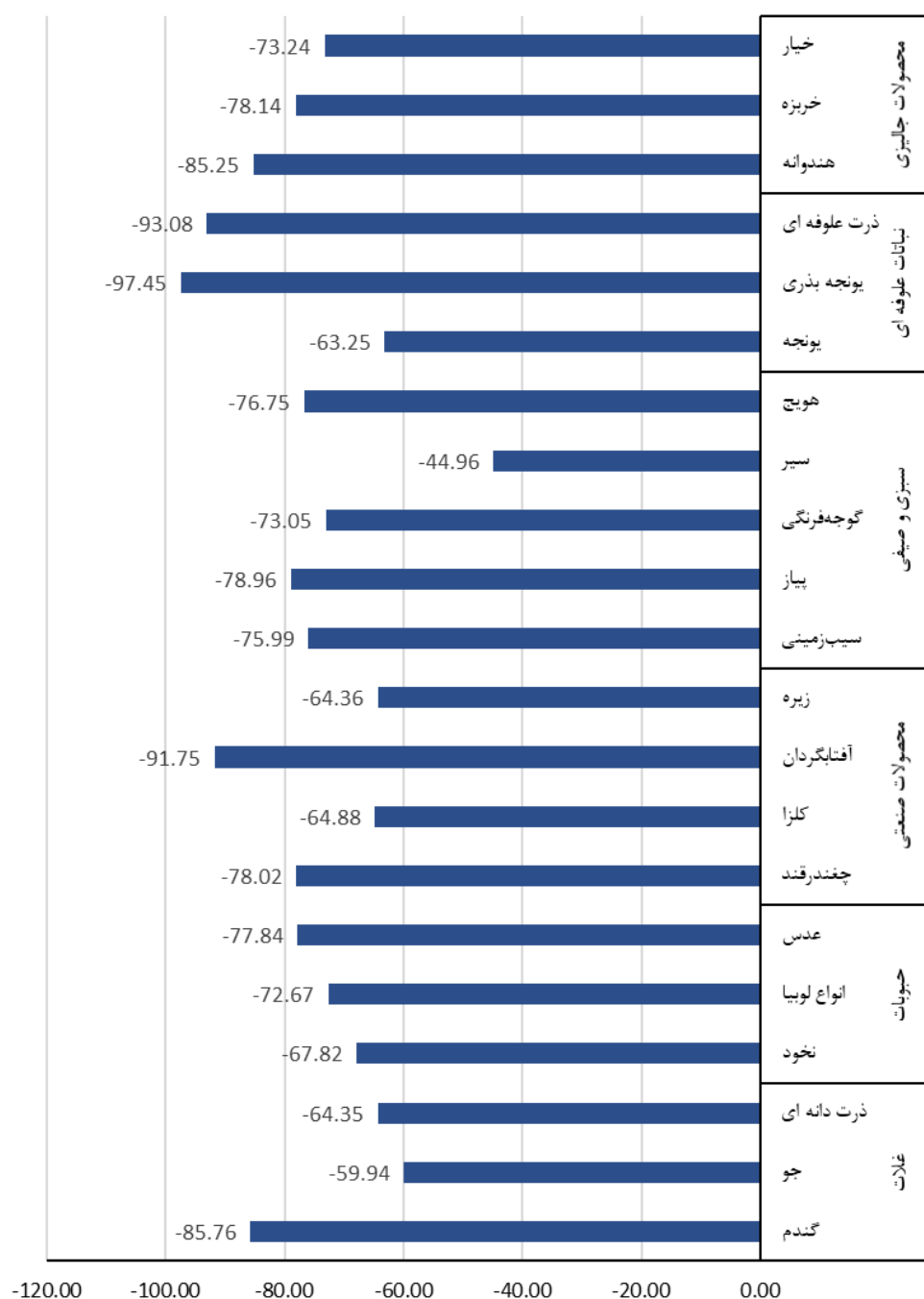
شاخص حمایت از قیمت بازاری (MPS) بیشتر بازتاب‌دهنده سیاست‌های مؤثر بر قیمت- در ایران قیمت تضمینی- و سیاست‌های ارزی است. اما به طور کلی در برگیرنده کلیه سیاست‌های قیمتی، تجاری و ارزی کشور که به طور مستقیم و غیرمستقیم بر قیمت تأثیر می‌گذارد، می‌باشد (OECD, ۲۰۰۹). شاخص درصدی حمایت از قیمت بازاری نسبت تفاوت قیمت دریافتی تولیدکنندگان داخلی را با قیمت جهانی تعدیل شده با نرخ ارز بازار به قیمت جهانی نشان می‌دهد.

با توجه به آنچه درباره ساختار حمایت از تولیدکنندگان بخش کشاورزی بیان شد و یکی از اهداف این پژوهش که بررسی مسایل بازاریابی تولیدکنندگان بخش کشاورزی در حوزه دریاچه ارومیه است، در این فصل به بررسی شاخص حمایت بازاری از تولیدکنندگان در دو استان آذربایجان شرقی و غربی پرداخته می‌شود. در محاسبه شاخص حمایت بازاری از تولیدکنندگان از اطلاعات قیمتی آمارنامه‌های کشاورزی مرکز آمار، جهاد کشاورزی و سایت مرکز تجارت بین‌الملل برای محصولات مختلف استفاده شده است. متوسط هزینه حمل و نقل برای هر تن کیلوگرم از مراکز دو استان تا مرز بازرگان، بزرگترین و نزدیکترین گمرک کشور به استان‌های آذربایجان شرقی و غربی از سالنامه وزارت راه و شهرسازی و نرخ ارز غیررسمی از بانک مرکزی برای سال ۱۳۹۸ استخراج شده است.

۸-۲- شاخص حمایت بازاری از تولیدکنندگان محصولات زیربخش زراعت استان‌های آذربایجان

شرقی و غربی

شاخص حمایت بازاری از تولیدکنندگان که براینده سیاست‌های اثرگذار بر قیمت محصولات کشاورزی را نشان می‌دهد، برای شش گروه از محصولات زیربخش زراعت در استان‌های آذربایجان شرقی و غربی در سال ۱۳۹۸ محاسبه شده است که نتایج آن در نمودار ۸-۱-نمودار ۸-۲-ارایه شده است.



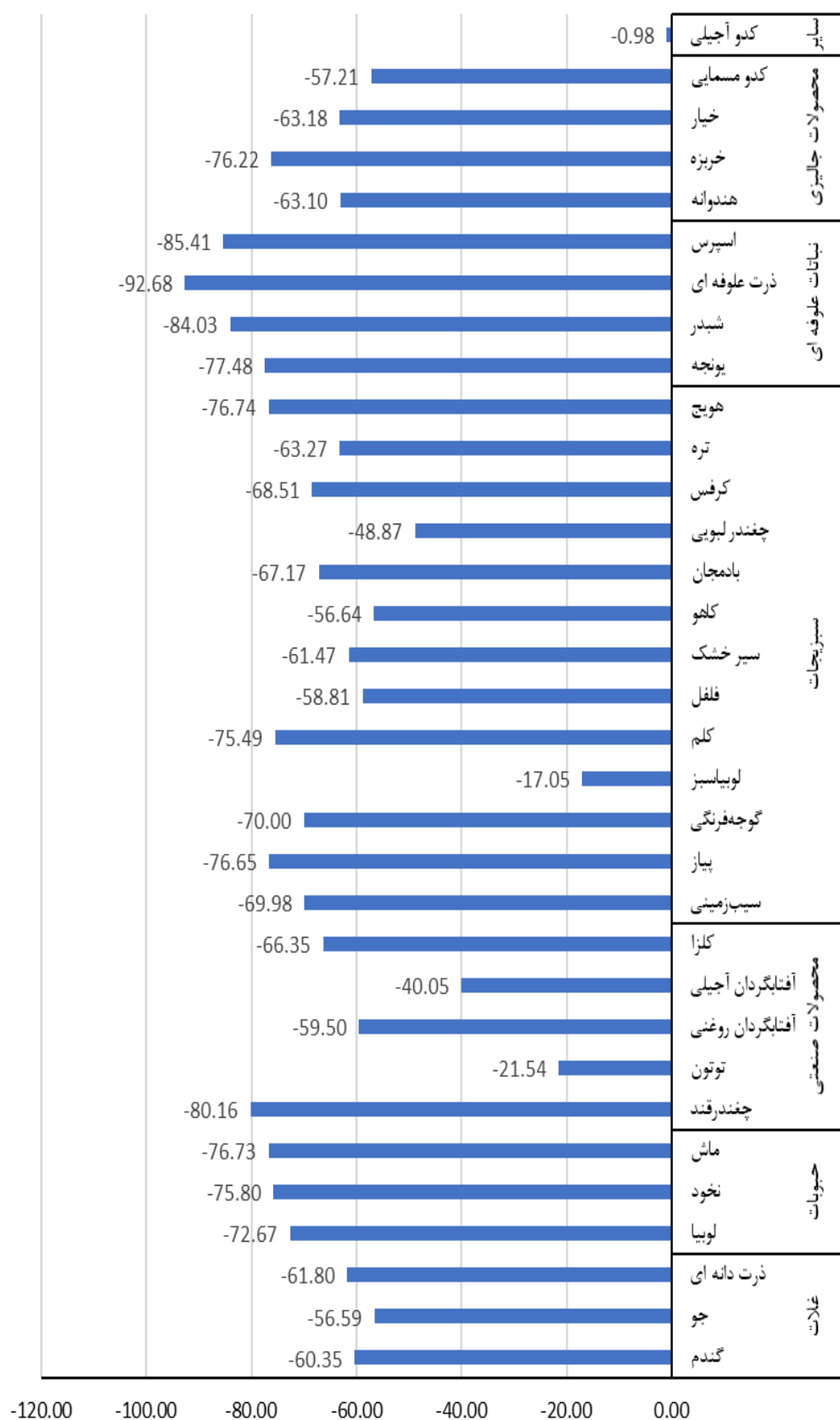
نمودار ۸-۱- شاخص حمایت بازاری از تولیدکنندگان محصولات زیربخش زراعت استان آذربایجان شرقی

براساس نتایج، شاخص MPS برای همه محصولات این زیربخش در هر دو استان منفی بوده است. بدین معنا که قیمت تولیدکننده محصولات زراعی از قیمت مرجع تعدیل شده با نرخ ارز و هزینه حمل و نقل کمتر بوده است و تولیدکنندگان محصولات زراعی در مقایسه با رقبای خارجی، در پی اجرای سیاست‌های قیمتی و کلان دولت، ناگزیر از پرداخت مالیات شده‌اند و این سیاست‌ها حمایتگر تولیدکنندگان نبوده است.

در گروه غلات، شاخص MPS برای گندم به عنوان مهم‌ترین محصول کشاورزی کشور که سیاست خرید تضمینی در سطح گسترده در مورد آن اجرا می‌شود برای دو استان آذربایجان شرقی و غربی به ترتیب ۸۵/۷۶- و ۶۰/۳۵- درصد بوده است. بدین معنی که با وجود آنکه هزینه‌های مستقیم و غیرمستقیم بسیاری برای اجرای سیاست خرید تضمینی گندم به عنوان حمایت از تولیدکننده صرف می‌شود، اما تولیدکنندگان این محصول حدود ۶۰ تا ۸۵ درصد از قیمت جهانی این محصول را مالیات پنهان می‌پردازند. علت این موضوع سیاست‌های کلان اقتصادی و سیاست‌های ارزی کشور است که بر بخش کشاورزی نیز اثر می‌گذارد و موجب تضعیف این بخش می‌شود. شایان ذکر است، با وجود آنکه قیمت تضمینی اعلام شده برای محصولات مشمول این سیاست برای سراسر کشور یکسان است، تفاوت مقدار شاخص محاسبه شده برای دو استان برای محصول گندم به این علت است که افزون بر تفاوت هزینه حمل و نقل، متوسط قیمت پرداختی به کشاورزان بر اساس کیفیت و خلوص محصول عرضه شده به مراکز خرید تضمینی در دو استان متفاوت بوده است.

در گروه حبوبات نیز که براساس نتایج فصل پیشین، از محصولات دارای بهره‌وری آبی بالاتری در مقایسه با سایر محصولات زراعی هستند نیز بیش از ۷۰ درصد قیمت جهانی از تولیدکنندگان مالیات پنهان دریافت می‌شود. در واقع تولیدکنندگان این محصولات فقط حدود یک سوم رقبای جهانی خود دریافت می‌کنند. با کاهش فعالیت‌های سوداگرانه و واسطه‌ای در بازار و افزایش سهم تولیدکنندگان از حاشیه بازار می‌تواند دریافتی تولیدکنندگان به رقبای جهانی نزدیک‌تر شود.

در بین تمام محصولات زراعی، در استان آذربایجان شرقی، تولیدکنندگان سیر با ۴۴/۹۶ درصد کمترین مالیات پنهان را می‌پردازند و حتی زیره که محصولی صادراتی است، مشمول دریافت مالیات پنهان است. یعنی تولیدکنندگان این محصول سهم کمی از درآمدی صادراتی آن دارند. در استان آذربایجان غربی، تولیدکنندگان کدو آجیلی با ۰/۹۸- درصد بهترین وضعیت را در مقایسه با سایر محصولات زراعی دارند و قیمت دریافتی آنان تفاوت چندانی با سایر رقبای جهانی ندارد. پس از آن لوبیا سبز با ۱۷/۰۵- جای دارد که شاخص آن به معنای آن است که اگر تولیدکنندگان لوبیا سبز محصول خود را در بازار جهانی عرضه می‌کردند، ۱۷ درصد قیمت جهانی به درآمد فعلی آنها افزوده می‌شد.

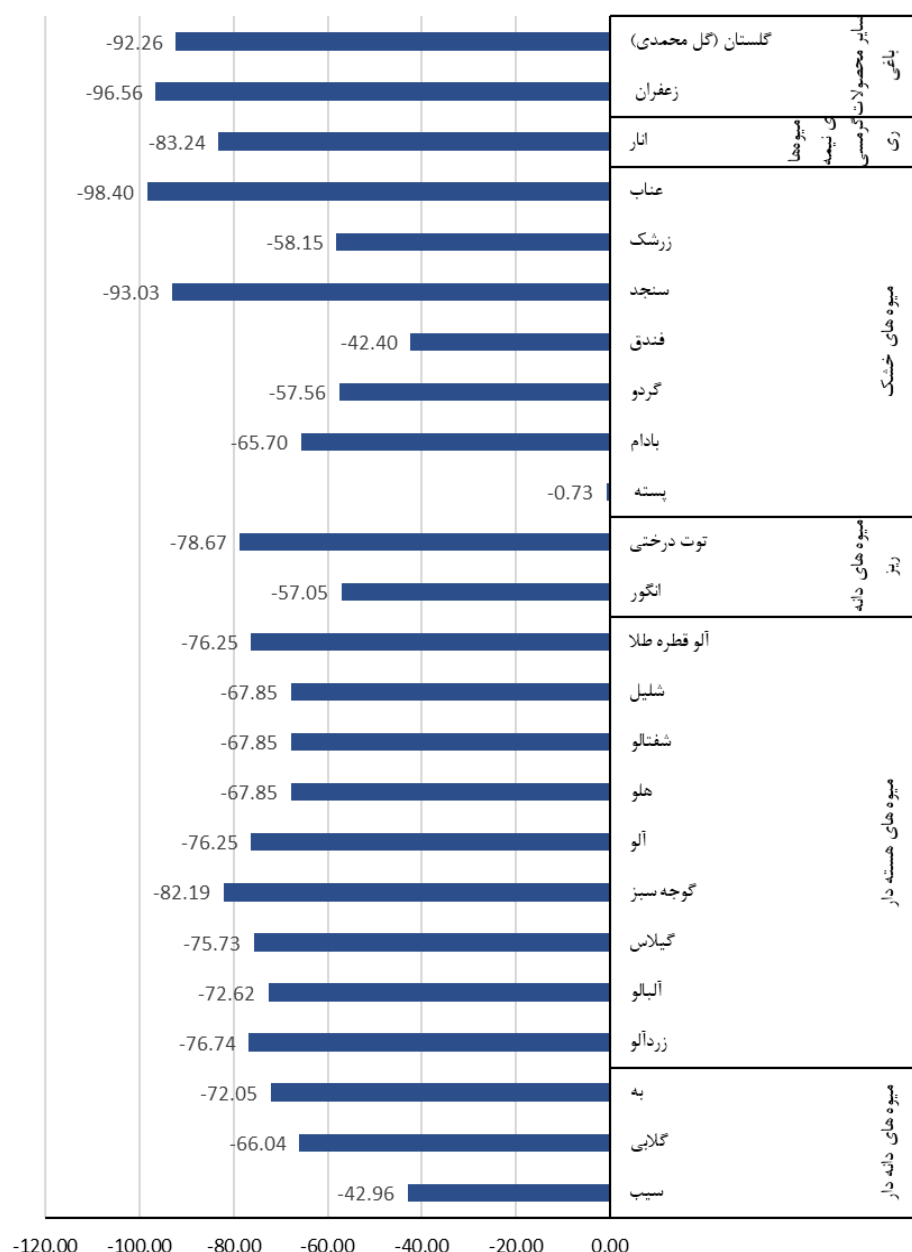


نمودار ۸-۲- شاخص حمایت بازاری از تولیدکنندگان محصولات زیربخش زراعت استان آذربایجان غربی

۸-۳- شاخص حمایت بازاری از تولیدکنندگان محصولات زیربخش باغبانی استان‌های آذربایجان

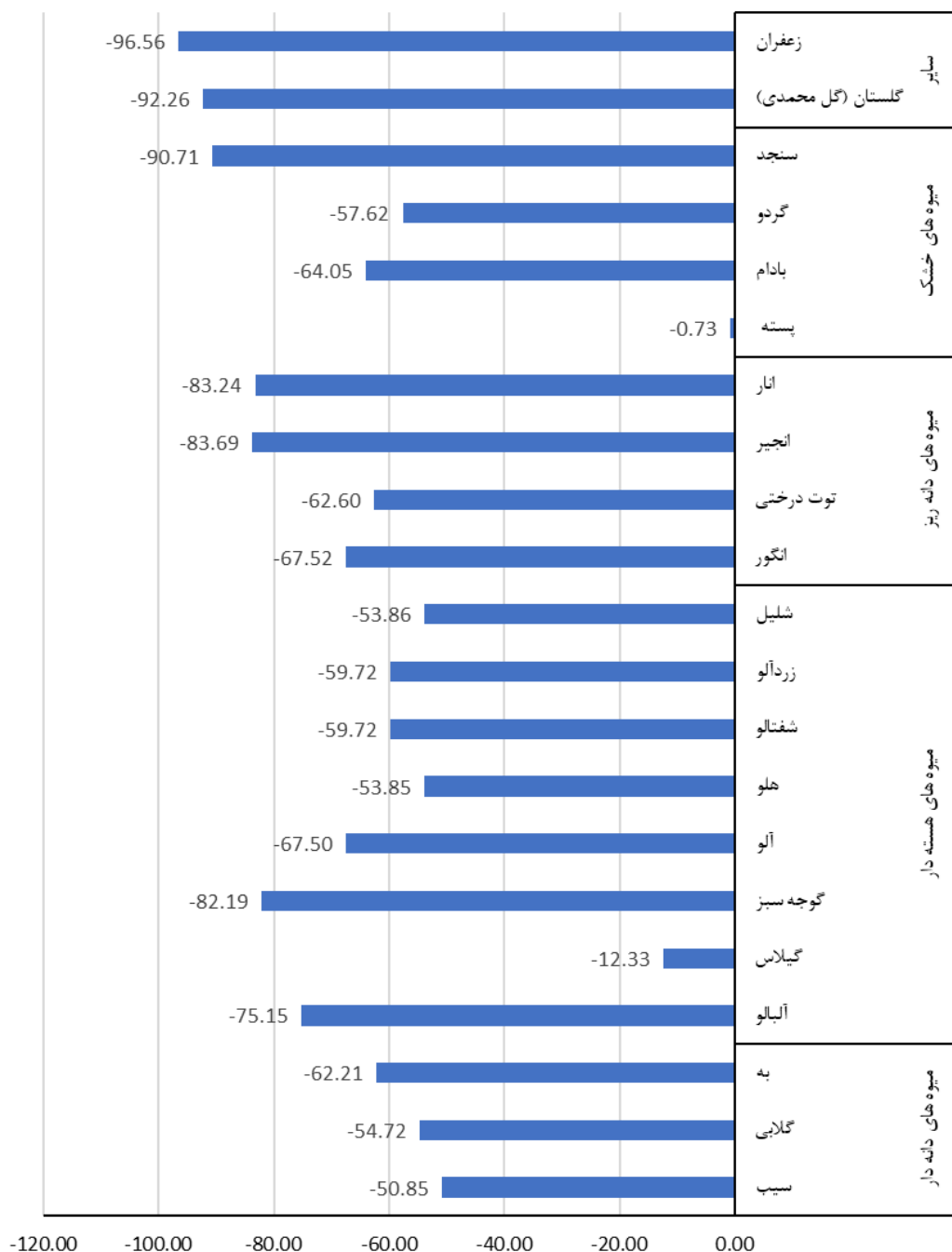
شرقی و غربی

نتایج برآورد شاخص حمایت بازاری از تولیدکنندگان زیربخش باغبانی که بخش مهمی از محصولات آن را محصولات صادراتی در برمی‌گیرد، در دو استان آذربایجان شرقی و غربی در دو نمودار ۸-۳ و ۸-۴ مشاهده می‌شود. شایان ذکر است، سیاست قیمتی ویژه‌ای در زیربخش باغبانی اجرا نمی‌شود و سیاست‌های قیمتی برای این محصولات متأثر از سیاست‌های کلان اقتصادی، سیاست‌های گمرکی و تجاری و سیاست‌های ارزی است.



نمودار ۸-۳- شاخص حمایت بازاری از تولیدکنندگان محصولات زیربخش باغبانی استان آذربایجان شرقی

مقادیر این شاخص برای تمام محصولات زیربخش باغبانی نیز منفی است که بیانگر آن است که سهم کشاورزان از درآمد صادراتی این محصولات بسیار اندک است و دریافتی تولیدکنندگان در مقایسه با قیمت صادراتی تعدیل شده با نرخ ارز و هزینه حمل و نقل به طور چشمگیری کمتر است.



نمودار ۴-۸- شاخص حمایت بازاری از تولیدکنندگان محصولات زیربخش باغبانی استان آذربایجان غربی
مقدار شاخص MPS برای محصولات زعفران، گل محمدی، سنجد و عناب که از محصولات صادراتی هستند و سیاست های امنیتی غذایی و حمایت از مصرف کنندگان نیز در مورد آنها چندان مطرح نیست، بیش از ۹۰ درصد

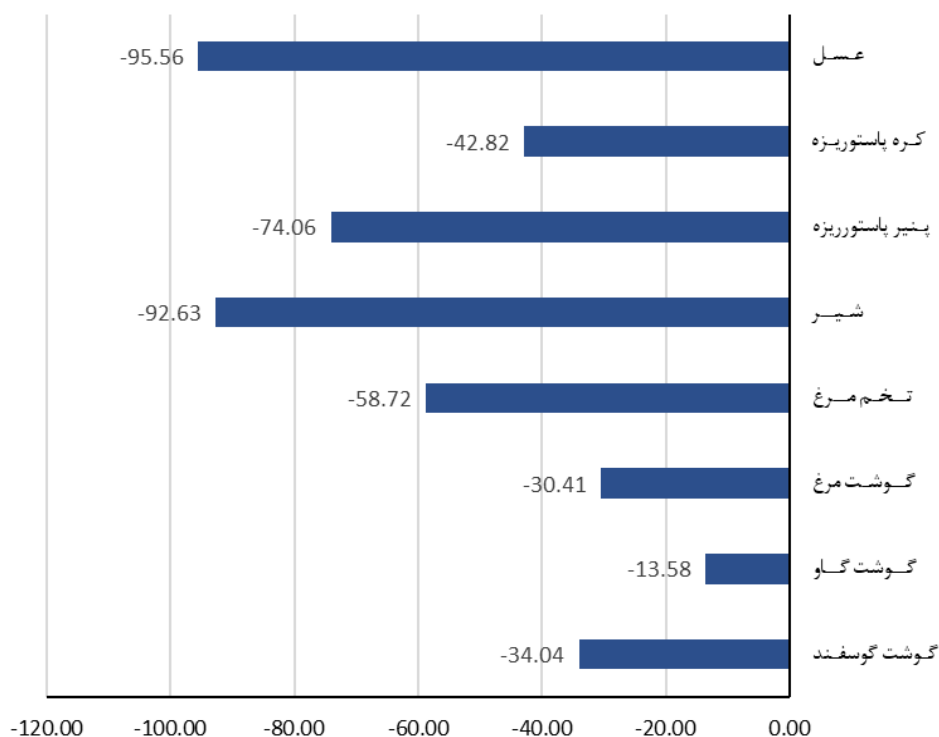
منفی است و بیان می‌کند تولیدکنندگان این محصولات ارزآور، تنها حدود ۱۰ درصد از قیمت صادراتی محصول بهره‌مند می‌شوند که میزان مالیات پنهان برای تولیدکنندگان عنباب در آذربایجان شرقی ۹۸/۴۰ درصد از قیمت جهانی است. این درحالی است که این گروه از محصولات از نظر شاخص‌های بهره‌وری آبی مصرف آب کمتری دارند و حمایت از رقابت‌پذیری آنها به جای دریافت مالیات پنهان، می‌تواند موجب بهبود کارایی و بهره‌وری منابع آبی منطقه شود.

پسته به عنوان مهم‌ترین محصول صادراتی کشاورزی ایران، وضعیت بهتری در مقایسه با سایر محصولات باغی دارد. با وجود این، تولیدکنندگان پسته نیز به اندازه ۰/۷۳ ارزش جهانی محصول خود مالیات پنهان می‌پردازند. در استان آذربایجان غربی شاخص MPS محصول گیلان ۱۲/۳۳- درصد است که در مقایسه با سایر محصولات عدم حمایت کمتری را نشان می‌دهد و با وجود همین تفاوت اندک، رونق صادرات این محصول در استان در سال‌های اخیر مشاهده می‌شود.

۸-۴- شاخص حمایت بازاری از تولیدکنندگان محصولات زیربخش دامپروری استان‌های

آذربایجان شرقی و غربی

نتایج حمایت بازاری از تولیدکنندگان زیربخش دامپروری در استان‌های آذربایجان شرقی و غربی در نمودار ۵-۸ مشاهده می‌شود که براساس آن تولیدکنندگان عسل (۹۵/۵۶-٪) بیشترین و تولیدکنندگان گوشت گاو (۱۳/۵۸-٪) کمترین مالیات پنهان را پرداخت می‌کنند. براساس نتایج، شاخص MPS تولیدکنندگان انواع گوشت سفید و قرمز از وضعیت بهتری در مقایسه با سایر محصولات این زیربخش برخوردار است و تولیدکنندگان این محصولات به طور متوسط به اندازه ۷۵ درصد ارزش جهانی محصول خود را دریافت می‌کنند. شایان ذکر است، رویکرد سیاست‌های قیمتی در زیربخش دامپروری بیشتر حمایت از مصرف‌کنندگان است که اثر آن به زیان تولیدکنندگان است. همچنین سیاست‌های کلان اقتصادی، ارزی، تجاری و گمرکی نیز مانند سایر زیربخش‌ها بر آن اثرگذار است. از آنجا که اطلاعات در دسترس برای زیربخش دامپروری در دو استان نشان‌دهنده تفاوت چشمگیری نبود، یک شاخص برای محصولات هر دو استان گزارش شده است.



نمودار ۸-۵- شاخص حمایت بازاری از تولیدکنندگان محصولات زیربخش دامپروری استان‌های آذربایجان شرقی و غربی

۸-۵- جمع‌بندی

در این فصل شاخص حمایت بازاری از تولیدکنندگان در راستای بررسی چالش‌های بازاری تولیدکنندگان محصولات کشاورزی و دامپروری در مناطق همجوار دریاچه ارومیه برآورد شد که براساس نتایج، تولیدکنندگان تمام محصولات ناگزیر از پرداخت مالیات پنهان بودند. یعنی قیمتی دریافتی تولیدکنندگان از قیمت جهانی تعدیل شده با نرخ ارز بازاری و هزینه حمل و نقل کمتر بوده و سیاست‌های بخش کشاورزی نتوانسته‌اند از دیدگاه بازاری حمایتگر تولیدکنندگان این بخش باشند که علت مهم آن سیاست‌های کلان اقتصادی، بویژه سیاست‌های ارزی است. با کاهش ارزش پول ملی، قیمت جهانی محصولات تفاوت چشمگیری با قیمت‌های داخلی پیدا می‌کند که اگرچه آثار تورمی آن در بلندمدت بر قیمت‌های تولیدکننده نیز وارد می‌شود، اما در کوتاه‌مدت باعث دریافتی اندک تولیدکنندگان در مقایسه با رقبای خارجی می‌شود. علت دیگر آن رویکرد حمایت از مصرف‌کننده در بخش کشاورزی به دلیل اهداف امنیت غذایی و رضایت شهروندان است که موجب تلاش دولت‌ها در کنترل و تثبیت قیمت‌ها به زیان تولیدکننده در بازار داخلی می‌شود و موضوع دیگر، سهم اندک تولیدکنندگان از حاشیه بازار در پی فعالیت ناکارآمد واسطه‌ها است. به طوری که در مورد محصولات صادراتی که سهمی در سبد کالاهای اساسی نیز ندارند تا سیاست‌های حمایت از مصرف دربار آنها به اجرا درآید مانند زعفران، عناب، سنجید، گل محمدی و خشکبار نیز بیش از ۹۰ درصد مالیات پنهان پرداخت می‌شود که از رقابت‌پذیری کشاورزان می‌کاهد. در حالی که تنظیم و اجرای سیاست‌های کلان، ارزی،

تجاری و گمرکی و همچنین سیاست‌های قیمتی و بودجه‌ای در بخش کشاورزی در جهت حمایت از این محصولات که دارای شاخص‌های بهره‌وری آبی مناسب‌تری هستند، با تقویت رقابت‌پذیری، افزون بر ارزآوری، حفظ منابع آبی را به‌ویژه در مناطق همجوار دریاچه ارومیه در پی دارد.

۹- طراحی سامانه جامع بازار محصولات سازگار با دریاچه ارومیه محصولات سازگار با دریاچه

۹-۱- ارائه بسته پیشنهادی نهایی کاربردی در جهت کاهش معیشت‌های آب‌بنیان و برندسازی و توسعه کسب و کارهای سازگار

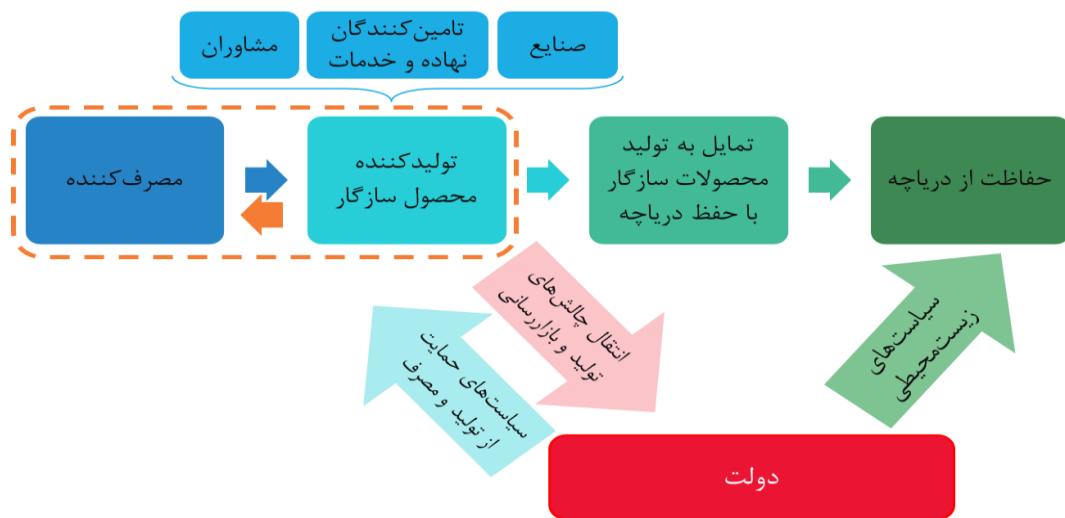
۹-۱-۱- مقدمه

در دهه‌های اخیر، افزایش فزاینده جمعیت بشر بر روی کره زمین نیاز به تولیدات کشاورزی و دامی را افزایش داده و در کنار آن استفاده نامناسب و غیر اصولی از منابع طبیعی بدون توجه به قابلیت و توان تولید آن سبب تخریب گسترده آن شده است. وضعیت کنونی دریاچه ارومیه که حاصل عملکرد مجموعه‌ای از عوامل انسانی و طبیعی طی دهه‌های گذشته است، از ابعاد مختلف آن طی چند سال گذشته مورد مطالعه و بررسی قرار گرفته است. علی‌رغم ارائه راهکارهای متعدد، احیای دریاچه ارومیه همچنان در صدر مطالبات زیست محیطی کشور قرار دارد.

از آنجایی که هدف اصلی این مطالعه ساماندهی بازار و برندسازی برای محصولات حافظ دریاچه ارومیه است، سامانه بازار محصولات سازگار دریاچه ارومیه نیز همگام با این مطالعه به صورت الکترونیکی طراحی شده است که گامی اجرایی برای حل مشکلات تولید و بازاریابی محصولات منتخب پس از بررسی‌های متعدد بخش مطالعاتی که در فصول پیشین به تفصیل بیان شد، به شمار می‌آید.

بر اساس شکل ۹-۱ این سامانه اجزای زنجیره تامین محصولات سازگار با دریاچه ارومیه را از تامین نهاده تا تولید محصول و بازاریابی تا مصرف‌کننده نهایی در بر می‌گیرد. همچنین در این سامانه امکان خرید و فروش محصولات سازگار فراهم شده و به وسیله آن نظام عرضه و تقاضا هوشمندسازی خواهد شد. از اهداف دیگر این سامانه ثبت آنلاین چالش‌های تولید و بازار برای محصولات سازگار با دریاچه و انتقال این چالش‌ها به صورت آنلاین و در کمترین زمان به سیاست‌گذار است تا نسبت به رفع این چالش‌ها برای محصولات سازگار با دریاچه ارومیه اقدام شود و به این ترتیب اقبال کشاورزان بیش از پیش به این محصولات افزایش خواهد یافت. به طور کلی این سامانه در دسترس مصرف‌کنندگان، تولیدکنندگان، تامین‌کنندگان نهاده‌ها، واسطه‌ها، کارخانجات تولیدی، سازمان‌های جهاد کشاورزی،

تعاونی‌ها و اتحادیه‌های تولیدی و سایر ذی‌نفعان با کاربردهای مختلف قرار می‌گیرد.



شکل ۹-۱- بازیگران بازار اصلی و سامانه محصولات منتخب سازگار با حفظ و احیای دریاچه ارومیه

منبع: یافته‌های پژوهش

۹-۱-۲- امکانات و اهداف سامانه

همانطور که در مقدمه هم بیان شد، مهم‌ترین هدف این سامانه ایجاد رفاه اقتصادی بیشتر برای کشاورزان منطقه و در عین حال کمک به احیای سرمایه‌های ملی است. از این رو برای آن امکانات مختلفی در نظر گرفته شده است که از میان آن‌ها می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

- فروش اینترنتی محصولات سازگار با احیای دریاچه ارومیه با قیمتی مناسب‌تر از فروش فعلی
- انتقال آنلاین مشکلات تولید، فروش و صادرات به مسئولین
- اطلاع‌رسانی آنلاین حمایت‌ها، تغییر قوانین و تصمیم‌گیری مسئولین به فعالان زنجیره تأمین
- فراهم‌آوری امکان خرید مستقیم کارخانه‌های فراوری از تولیدکنندگان و کشاورزی قراردادی
- فراهم‌آوری امکان خرید و دسترسی تولیدکنندگان به نهاده‌های تولید با قیمت کمتر و در زمان مناسب
- برقراری ارتباط تولیدکنندگان با انبارها و سردخانه‌ها و شرکت‌های باربری و رصد ظرفیت انبارهای موجود در جوار محل تولید
- برقراری ارتباط تولیدکنندگان از طریق این نرم‌افزار با شرکت‌های بازرگانی خارجی
- درآمدزایی برای کشاورزان از طریق توسعه گردشگری کشاورزی

- ایجاد اطمینان در مصرف‌کنندگان از خرید محصول بی‌واسطه، با کیفیت، با قیمت مناسب از منطقه

۹-۱-۳- منافع سامانه برای تولیدکنندگان محصولات سازگار

از جمله منفعی که برای تولیدکنندگان در این سامانه پیش‌بینی می‌شود شامل موارد زیر است که می‌تواند به افزایش انگیزه کشاورزان برای تولید محصولات سازگار با حفظ و احیای دریاچه ارومیه بیانجامد.

- افزایش منافع با بهبود بازاریابی، افزایش فروش، افزایش سهم از حاشیه بازار و کاهش هزینه‌های مبادله
- افزایش کارایی زنجیره تامین با تسهیل ارتباط با تامین‌کنندگان خدمات و نهاده‌ها، صنایع تبدیلی و شرکتهای بازرگانی خارجی
- تسریع انتقال مشکلات تولید و بازاریابی به نهادهای مربوطه
- دریافت رایگان خدمات مشاوره فنی و اقتصادی
- کاهش ضایعات
- امکان کسب درآمد از گردشگری کشاورزی (اگروتوریسم)
- احساس مثبت کمک به مسئولیت اجتماعی در مقابل محیط زیست

۹-۱-۴- منافع سامانه برای مصرف‌کنندگان محصولات سازگار

علاوه بر منفعی که برای تولیدکنندگان ذکر شد، مصرف‌کنندگان نیز در این سامانه از منفعی برخوردار خواهند بود که چهار مورد اصلی آن به شرح زیر است:

دسترسی مستقیم برای خرید محصولات خاص منطقه شمال غرب کشور
اطمینان از قیمت و کیفیت مناسب با ایجاد شناخت و اعتماد به برند دریاچه ارومیه
امکان استفاده از خدمات مطمئن گردشگری کشاورزی (اگروتوریسم)
احساس مثبت کمک به مسئولیت اجتماعی در مقابل محیط زیست

۹-۱-۵- چشم‌انداز سامانه برندسازی محصولات سازگار با حفظ دریاچه ارومیه

همان‌طور که در **Error! Reference source not found.** مشاهده می‌شود، اهداف مختلفی از جمله برندسازی جغرافیایی، حفظ دریاچه ارومیه و احیای آن و بهبود معیشت تولیدکنندگان کشاورزی منطقه در چشم‌انداز اهداف

این سامانه قرار دارد که برندسازی محصولات سالم منطقه در چشم‌انداز بلندمدت آن است.



شکل ۹-۲- چشم‌انداز سامانه برندسازی محصولات حافظ دریاچه ارومیه

۹-۱-۶ معرفی نام و نشان سامانه

با توجه به اهداف سامانه، زبان غالب منطقه، ابعاد بازاریابی داخلی و بین‌المللی این سامانه با نام (دنیز مارکاسی و دامنه denizmarkasi.com) راه اندازی شده است که به معنای برند دریاچه است. مفهوم نشان (لوگو) انتخابی نیز به شرح زیر می‌باشد که در شکل ۹-۳ مشاهده می‌شود:

- قطره آب (نمادی از دریاچه ارومیه و آبادانی)
- پیکان صعودی (نمادی از رشد اقتصادی و بهبود بازار محصولات سازگار با دریاچه ارومیه)
- در هم تنیدگی رنگها (نمادی از رابطه متقابل و بهم گره خوردن محیط زیست، آب و اقتصاد و بازیگران اقتصاد اعم از تولیدکنندگان، مصرف‌کنندگان و دولت)
- شکل گرافیکی آبی کمرنگ (نماد حرف اول لاتین نام سامانه(d))



شکل ۹-۳- نشان گرافیکی سامانه برندسازی دریاچه ارومیه

۹-۱-۷- معرفی اجزای سامانه

سامانه برندسازی محصولات حافظ دریاچه ارومیه با هدف بهبود معیشت کشاورزان و افزایش رفاه مصرف‌کنندگان در دسترسی به محصولات این منطقه به نام دنیزمارکاسی طراحی و راه‌اندازی شده است که در این بخش به معرفی اجزای مختلف آن و کارکرد هر یک پرداخته می‌شود. در شکل ۹-۴ شمایی از صفحه اول سامانه دنیزمارکاسی مشاهده می‌شود.

شکل ۹-۴- شمایی از صفحه اول سامانه دنیزمارکاسی

۹-۱-۷-۱- صفحه اصلی

شکل ۹-۵- شمایی کلی از صفحه اصلی سامانه را نشان می‌دهد که شامل بخش‌های زیر است و در بخش‌های

بعدی معرفی خواهد شد:

- بازار نهاده
- بازار محصول
- بخش گردشگری
- بخش خدمات

- کشاورزی قراردادی
- ثبت چالش‌های تولید و بازار
- مشاوره مالی و اقتصادی
- مشارکت کسب و کار و تامین مالی
- آئین نامه‌ها و قوانین روزآمد کشاورزی



شکل ۹-۵- شمایی از صفحه اول سامانه دنیزمارکاسی

۹-۱-۷-۲- ورود و ثبت نام در سامانه

به منظور سهولت ورود و ثبت نام در سامانه، ثبت نام فرد تنها با شماره تلفن همراه، نام خانوادگی و ایجاد یک نام کاربری از طریق صفحه مشاهده شده در شکل ۹-۶ امکان پذیر خواهد بود.

شکل ۹-۶- صفحه ورود و ثبت نام سامانه دنیزمارکاسی

۹-۱-۷-۳- امکانات صفحه کاربری

امکانات صفحه کاربری اعضا شامل موارد مختلفی است که از مهم‌ترین آن‌ها می‌توان به ثبت تقاضا و عرضه به صورت آگهی، ویرایش آگهی‌های ثبت شده، ویرایش اطلاعات حساب کاربری، امکان طراحی بازاریابی شبکه‌ای و در نهایت به امکان رتبه‌بندی کاربران اشاره کرد.

The image shows two parts of a web application interface. The top part is a user profile page with a light blue background. It features a circular profile picture of a person in a field, a header with the name 'آقای تست' (Mr. Test), and a list of user details including 'مشاهده حساب کاربری' (View account), 'تقاضای محصول' (Request product), 'عرضه ی محصول' (Offer product), 'ویرایش محصول' (Edit product), 'تغییر نام کاربری' (Change username), and 'تغییر کلمه عبور' (Change password). Below this, there are fields for 'نام و نام خانوادگی' (Full name), 'نام کاربری' (Username), 'نام برند تجاری' (Commercial brand name), 'شماره تلفن' (Phone number), and 'پست الکترونیکی' (Email). A 'ذخیره تغییرات' (Save changes) button is at the bottom. The bottom part of the image shows a registration form with a light blue background. It includes dropdown menus for 'استان' (Province) and 'شهرستان' (County), followed by a 'نوع آگهی' (Ad type) dropdown. There are also dropdowns for 'گروه' (Group) and 'زیرگروه' (Subgroup). A 'تقاضا یا عرضه' (Request or Offer) dropdown is present. Below these are text input fields for 'عنوان آگهی' (Ad title), 'توضیحات آگهی' (Ad description), 'قیمت' (Price), and 'قیمت به ازای (واحد قیمت)' (Price per unit). A note below the price field says 'مثال: کیلوگرم، گرم، لیتر، روزانه، هفتگی، ماهانه، سالانه و...'. There is a checkbox for 'تلفن همراه شما نشان بده' (Show your mobile phone). At the bottom, there are two date input fields labeled 'از تاریخ' (From date) and 'تا تاریخ' (To date), both with a placeholder 'مثال: 0000/00/00'. A green 'ثبت آگهی' (Post ad) button is at the very bottom.

شکل ۹-۷- امکانات صفحه کاربری سامانه دنیزمارکاسی

۹-۱-۷-۴- بازار نهاده

در این بخش، تمرکز سامانه بر آن است که با فراهم کردن بازار آنلاین برای عرضه و تقاضای نهاده‌های کشاورزی از قبیل سموم شیمیایی، بذر، کودهای شیمیایی و... به رفع موانع و چالش‌های موجود در بازار نهاده و حلقه تولید در زنجیره ارزش کمک کند و با حداکثر کردن سهولت و سرعت ارتباط بین عرضه کننده و تقاضا کنند و کاهش هزینه‌های مبادله با روشی نوین به رونق بازار نهاده و محصول بیافزاید (شکل ۹-۸).



شکل ۹-۸- عرضه و تقاضای بازار نهاده در سامانه دنیزارکاسی

۹-۱-۷-۵- بازار محصول

در بخش بازار نهاده، همانطور که در

شکل ۹-۹ مشاهده می‌شود، با ثبت تقاضای کاربران و متقابلاً تطبیق آن با عرضه‌های ثبت شده توسط تامین کنندگان، بستر مناسبی برای بهبود کارایی بازار محصولات سازگار با دریاچه ارومیه ایجاد می‌شود که توأم با رشد اقتصادی و رونق بازار و منافع اقتصادی آن، منابع زیست محیطی منطقه نیز حفظ می‌شود.

The image displays two screenshots of a web application interface for agricultural products. The top screenshot shows the 'Market Offer' (بازار عرضه محصول) page, which lists four products: Eran (عنان), Angur (انگور), Pسته, and Semip (سمپ). Each product card includes details such as 'Fresh and Organic' (تازه و مرغوب), price (قیمت), date (از تاریخ), and a 'Buy' button (افزودن به سبد خرید). The bottom screenshot shows the 'Market Demand' (بازار تقاضای محصول) page, which lists eight products: Nakhod (نخود), Adas (عدس), Semip (سمپ), Angur (انگور), Soghd (سجده), Eran (عنان), Pسته, and Lubiya (لوبیا). Each product card includes details such as 'Fresh and Organic' (تازه و مرغوب), price (قیمت), date (از تاریخ), and a 'Buy' button (تأمین کنید). A red box highlights the 'Market Offer' link in the top navigation bar of the first screenshot.

شکل ۹-۹- عرضه و تقاضای بازار محصول در سامانه دنیزمارکاسی

۹-۱-۷-۶- فرایند خرید

تلاش شده است تا فرایند خرید در سامانه دنیزمارکاسی برای کاربران، در عین کاربردی بودن، ساده‌سازی شود تا افراد مختلف در حداقل زمان و با هر سطحی از دانش فناوری اطلاعات (رایانه و تلفن همراه) توانایی استفاده از آن را داشته باشند که در ادامه به شرح این مراحل پرداخته می‌شود:

۹-۱-۷-۷- نمایش سبد خرید

پس از انتخاب محصولات، مطابق شکل ۹-۱۰ کاربر می‌تواند با مشاهده سبد خرید اقدام به تکمیل فرایند یا حذف محصولات نمایند.

شکل ۹-۱۰- سبد خرید در سامانه دنیزمارکاسی

۹-۱-۷-۸- ورود مشخصات

در این بخش اگر کاربر تصمیم نهایی برای تکمیل فرایند خرید داشته باشد، اطلاعات تکمیلی را طبق فرم شکل ۹-۱۱ وارد کرده و به بخش بعدی خرید هدایت خواهد شد.

شکل ۹-۱۱- تکمیل اطلاعات خرید

۹-۱-۷-۹- نمایش سفارش در انتظار ارسال

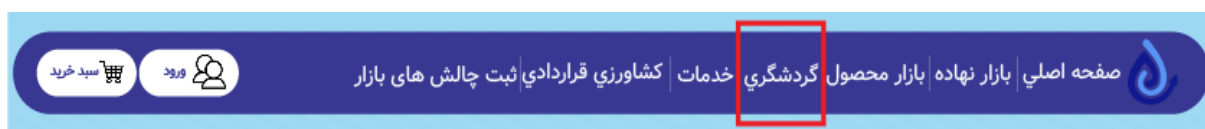
پس از تکمیل مراحل خرید توسط کاربر، صفحه‌ای مطابق شکل ۹-۱۲ نمایش داده می‌شود که شامل مشخصات سفارش ارسال شده و مرحله انجام درخواست خرید است.

لوگو		صفحه اصلی بازار نهاده بازار محصول گردشگری خدمات کشاورزی قراردادی درباره ما تماس با ما						حساب کاربری	خروج
تصویر محصول	نام محصول	تعداد درخواستی	مبلغ پرداخت شده	نام مشتری	تلفن همراه	موقعیت مکانی	آدرس تحویل		
	سیب	1	7000000	احمد رضا ایرجی	09224260645	آذربایجان، شهرستان ارومیه	آدرس من این است		

شکل ۹-۱۲- نمایش سفارش در انتظار ارسال، پس از تکمیل مراحل خرید

۹-۱-۷-۱۰- گردشگری

همان‌طور که در فصل‌های پیشین بیان شد، یکی از علاقمندی‌های باغداران و مردم، گردشگری کشاورزی است. در این قسمت تلاش سامانه، فراهم کردن پلتفرمی برای عرضه و تقاضای گردشگری باغ و باغچه و غیره برای تفریح و همچنین خرید مستقیم محصولات می‌باشد. امید است با گسترش گردشگری در حوزه دریاچه ارومیه و رونق کسب و کارهای مرتبط از جمله صنایع دستی، وابستگی معیشت کشاورزان به درآمد آب‌بنیان کاهش یابد.



شکل ۹-۱۳- گردشگری کشاورزی در سامانه دنیزارکاسی

۹-۱-۷-۱۱- خدمات

خدمات در بخش‌های مختلف زنجیره عرضه محصولات کشاورزی از اهمیت فراوانی برخوردار است که برای تسهیل دسترسی تولیدکنندگان و سایر فعالان بخش کشاورزی، این بخش نیز در سامانه دنیزارکاسی در نظر گرفته شد. بخش خدمات در این سامانه متشکل از چهار بخش زیر است:

۱. بازار خدمات بازرگانی

۲. بازار حمل و نقل

۳. بازار اجاره انبار و سردخانه

۴. بازار اجاره واحدهای سورتینگ و بسته بندی

در هر بخش عرضه کننده با ثبت توانایی خویش در ارائه خدمات و تعیین زمان آن و از طرفی دیگر تقاضا کننده با ثبت نیاز خود به موارد بالا در بازه زمانی مشخص شده و تطبیق آنها، می‌توانند نیاز یکدیگر را در زمان مناسب با بهترین هزینه تامین کنند (شکل ۹-۱۴).

شکل ۹-۱۴- عرضه و تقاضای خدمات کشاورزی در سامانه دنیزارکاسی

۹-۱-۷-۱۲- کشاورزی قراردادی

کشاورزی قراردادی در واقع یک نوع قرارداد مشخص میان کشاورزان و خریداران است که تفسیر حقوقی آن صرفاً یک رابطه مستقیم میان فروشنده و خریدار نیست، بلکه ایجاد کننده زمینه همکاری مستمری است که در قالب مشارکت تجاری ایجاد شده در قالب عقود مشارکتی قرار می گیرد که در آن کشاورز متعهد به تامین حجم و کیفیت مطروحه در قرارداد و خریدار متعهد به تحویل گرفتن به موقع محصول و پرداخت حقوق کشاورز مطابق با توافق مندرج در قرارداد می شود. عقد این نوع قرارداد با کشاورزان کوچک موجب مقابله با محدودیت زمین شده و محصول همگن تولید شده و ریسک درآمدی کشاورزان نیز کاهش می یابد. از این رو در سامانه دنیزارکاسی نیز این قابلیت وجود دارد تا در زنجیره عرضه، بخش کشاورزی را به بخش صنعت مرتبط ساخته و در جهش تولید مؤثر باشد (شکل ۹-۱۵).

شکل ۹-۱۵- کشاورزی قراردادی در سامانه دنیزارکاسی

۹-۱-۷-۱۳- ثبت چالش های بازار

از گذشته تا به امروز مشکلاتی در مراحل مختلف پیش تولید تا بازار برای کشاورزان بوده است که رسیدگی به آنها به دلایل مختلف ناممکن بوده و گاهی از دید مسئولین مرتبط دور مانده است؛ به همین دلیل براساس



شکل ۹-۱۶ یکی از بخش های پیش بینی شده برای سامانه دنیزارکاسی، ثبت چالش های بازار به صورت آنلاین

گزارش نهایی: مطالعات بازار، برندینگ و توانمندسازی گروه اقتصاد کشاورزی دانشگاه

است و پیام‌های ثبت شده در این بخش در کمترین زمان به نهاد مربوطه ارجاع داده می‌شود که با همکاری سازمان‌های مختلف می‌تواند گامی بلند در برطرف کردن سریع و به‌هنگام این مشکلات باشد.



صفحه اصلی | بازار نهاده | بازار محصول | گردشگری | خدمات | کشاورزی قراردادی | ثبت چالش‌های بازار | ورود | سبد خرید

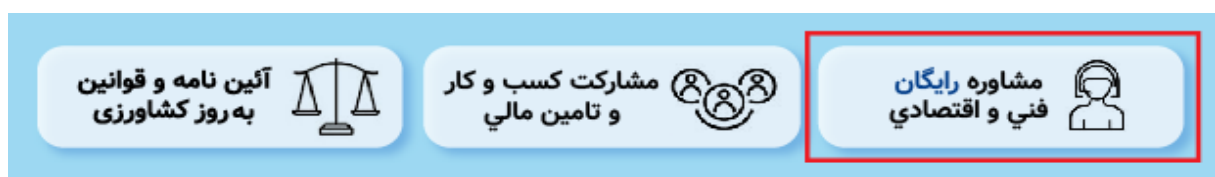


استان انتخاب کنید...
شهرستان انتخاب کنید...
عنوان کسب و کار
توضیح مشکلات
ثبت و ارسال

شکل ۹-۱۶- ثبت چالش‌های تولید و بازار در سامانه دنیزارکاسی

۹-۱-۷-۱۴- مشاوره فنی و اقتصادی (به صورت رایگان)

براساس شکل ۹-۱۷ در این بخش مشاوره توسط تیم مشاوره سامانه (متشکل از کاربران متخصص احراز هویت شده و دارای صلاحیت) به تقاضا کننده به دو صورت حضوری و تلفنی ارائه می‌شود تا تقاضاکننده مشاوره، چالش‌ها و موانع و همچنین نقاط قوت و ضعف تولید و بازار خود را بهتر مدیریت کند؛ شایان ذکر است تمامی حق‌الزحمه کارشناسان، از طریق سود برند دنیزارکاسی امکان‌پذیر است.



آیین نامه و قوانین به روز کشاورزی | مشارکت کسب و کار و تامین مالی | مشاوره رایگان فنی و اقتصادی

شکل ۹-۱۷- مشاوره فنی و اقتصادی در سامانه دنیزارکاسی

۹-۱-۷-۱۵- مشارکت در کسب و کار و تامین مالی

تقاضا یا عرضه

انتخاب کنید...

حداکثر نیاز مالی (به ریال)

حداکثر تامین مالی (به ریال)

کسب و کار

کسب و کار مورد نظرتان

امکانات

انتظارات

تلفن همراه (توجه داشته باشید که پس از تایید شدن این آگهی توسط پشتیبانی سامانه از طریق این تلفن همراه با دیگران در ارتباط خواهید بود)

ثبت

همان‌طو که در

شکل ۹-۱۸ مشاهده می‌شود، هدف از ایجاد این بخش در سامانه کمک به مشارکت میان کشاورزان، صنایع، سرمایه‌گذاران و سایر افرادی است که به طرق مختلف با امکانات خود مایل به مشارکت در کسب و کارهای کشاورزی هستند تا با ایجاد بستری مناسب فضای مطلوب تری را برای توسعه سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی و تامین مالی آن فراهم آورد.



تقاضا یا عرضه

انتخاب کنید...

حداکثر نیاز مالی (به ریال)

حداکثر تامین مالی (به ریال)

کسب و کار

کسب و کار مورد نظرتان

امکانات

انتظارات

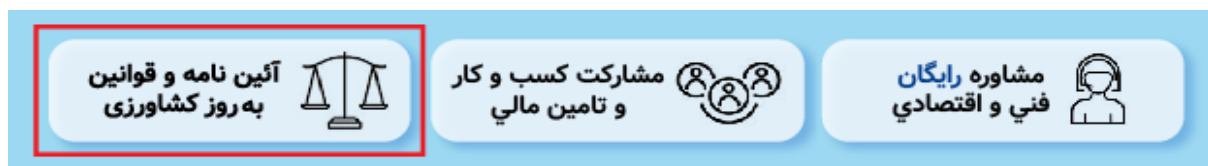
تلفن همراه (توجه داشته باشید که پس از تایید شدن این آگهی توسط پشتیبانی سامانه از طریق این تلفن همراه با دیگران در ارتباط خواهید بود)

ثبت

شکل ۹-۱۸- مشارکت کسب و کار و تامین مالی در سامانه دنیزمارکاسی

۹-۱-۷-۱۶- آئین نامه ها و قوانین به روز کشاورزی

با توجه به تغییراتی که همواره در قوانین و آئین نامه ها ایجاد می شود، تیم دنیز مارکاسی برای سهولت دسترسی کشاورزان و آگاهی از این تغییرات، مجموعه ای از قوانین و آئین نامه ها و استانداردهای به روز مرتبط با تولید، بازار و صادرات محصولات کشاورزی را در این بخش از سامانه درج کند (شکل ۹-۱۹).



شکل ۹-۱۹- آئین نامه ها و قوانین به روز کشاورزی در سامانه دنیزمارکاسی

۹-۱-۷-۱۷- کسب و کارهای نمونه

به منظور ایجاد انگیزه و تقویت رقابت پذیری بین کسب و کارهای فعال در سامانه، بخشی برای نمایش کسب و کارهای نمونه طراحی شده است. در این بخش کشاورزان و دیگر کاربرانی که امتیاز بیشتری از نظرات مشتریان،

کیفیت محصول و انجام به موقع تعهدات در تامین محصولات درخواستی و سایر شاخص‌ها در یک بازه زمانی کسب کنند، معرفی می‌شوند که دیگران نیز می‌توانند با آنها وارد معامله و یا رقابت شوند (شکل ۹-۲۰).



شکل ۹-۲۰- کسب و کارهای نمونه در سامانه دنیزارکاسی

۹-۱-۷-۱۸- تازه‌های تقاضا

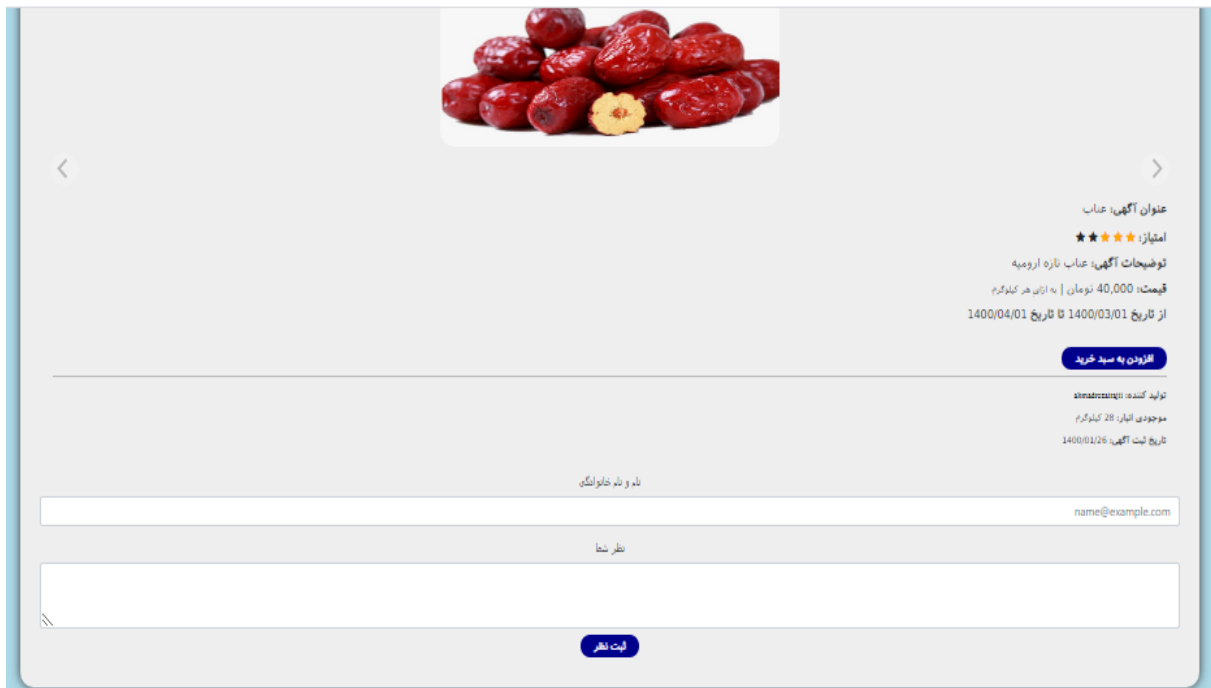
براساس شکل ۹-۲۱ تازه‌های تقاضا در برگیرنده بخشی از صفحه اصلی است که تقاضاهای تازه ثبت شده در چندین ساعت گذشته را نشان می‌دهد و می‌تواند میانبر خوبی برای دسترسی بهتر برای دیدن همه تقاضاها و سوق دادن کشاورزان به سوی تامین این آگهی‌ها باشد.



شکل ۹-۲۱- تازه‌های تقاضا در سامانه دنیزارکاسی

۹-۱-۷-۱۹- محصولات جدید

همانطور که اشاره شد هدف از ایجاد این سامانه ساماندهی بازار است و در عین حال تامین کیفیت و ایجاد رضایت برای مصرف کننده؛ به همین دلیل بخشی که در شکل ۹-۲۲ مشاهده می‌شود در قسمتی از صفحه اصلی طراحی شده است تا هم محصولات جدیدتر را به متقاضیان نشان دهد و هم موجب سهولت و سادگی بازدید از این محصولات شود. شایان ذکر است، با باز کردن صفحه مربوط به هر آگهی در بخش‌های مختلف سامانه، اطلاعات مرتبط با آن از جمله موجودی انبار، زمان عرضه، ویژگی‌ها و سایر اطلاعات درج شده توسط آگهی‌کننده درباره محصول قابل مشاهده است. همچنین نمایش امتیاز داده شده به هر محصول و تامین‌کننده توسط کاربران سامانه نیز برای کمک به تصمیم‌گیری بهتر کاربران در نظر گرفته شده است.



شکل ۹-۲۲- محصولات جدید در سامانه دنیزمارکاسی

۱۰- بررسی تمایل به مشارکت و استقبال از سامانه از منظر مصرف کنندگان و جوامع محلی در بازارهای مصرف

جدول زیر نشان دهنده ویژگی‌های جامعه مورد مطالعاتی می باشد. کمترین میزان سن افراد ۱۵ سال و بیشترین آن ۵۸ سال می باشد. همچنین جامعه مورد مطالعه دارای میانگین سنی ۲۹ سال می باشد. نتایج آماری نشان داد ۶۹ درصد از افراد مصاحبه شونده را زن و ۳۰ درصد را مردان تشکیل می دهند. همچنین ۷۰ درصد جامعه مورد مطالعه مجرد و ۲۰ درصد آن ها متأهل می باشند. نتایج بررسی میزان تحصیلات نشان داد که بیشتر افراد دارای تحصیلات فوق لیسانس می باشند (۴۲/۵۷ درصد) و همچنین کمترین گروه مربوط به افراد دارای فوق دیپلم (۴/۴۶ درصد) می باشد. ۱۱/۳۹ درصد افراد فعالیت حفاظت از محیط زیست داشته اند و بیشتر افراد (۸۸/۶۱ درصد) در فعالیتهای حفاظت از محیط زیست مشارکت نداشته اند. نتایج حاصل از مخارج افراد نشان داد که بیشتر افراد در گروه مخارجی

۴ تا ۶ میلیون قرار می گیرند (۳۰/۲۰ درصد).

جدول ۱۰-۱ ویژگی های جامعه مورد مطالعاتی

ویژگی های جامعه مورد مطالعاتی		
سن	کمترین	۱۵
	بیشترین	۵۸
	میانگین	۲۹
جنسیت	زن	۶۹/۸۰
	مرد	۳۰/۲۰
وضعیت تاهل	مجرد	۷۰/۳۰
	متاهل	۲۰/۷۰
میزان تحصیلات	دیپلم و زیر دیپلم	۹/۹۰
	فوق دیپلم	۴/۴۶
	لیسانس	۲۲/۷۷
	فوق لیسانس	۴۲/۵۷
	دکتری و بالاتر	۲۰/۳۰
فعالیت حفاظت از محیط زیست	بلی	۱۱/۳۹
	خیر	۸۸/۶۱
مخارج خانوار	۲ میلیون یا کمتر	۵/۹۴
	۲ تا ۴ میلیون	۲۲/۲۸
	۴ تا ۶ میلیون	۳۰/۲۰
	۶ تا ۸ میلیون	۱۳/۳۷
	۸ تا ۱۰ میلیون	۱۷/۳۳
	۱۰ تا ۱۵ میلیون	۷/۹۲
	۱۵ میلیون به بالا	۲/۹۷

منبع: یافته های پژوهش

جدول ۱۰-۲ شهر محل سکونت و اصالت قومی افراد پاسخگو را نشان می دهد. ۲۲/۷۸ درصد افراد پاسخگو ساکن شهر تهران می باشند و ۷۷/۲۳ درصد غیر تهرانی می باشند. همچنین ۲۳/۷۷ درصد افراد در مناطق و استان های همجوار دریاچه ساکن هستند و ۷۴/۲۴ درصد شامل سایر استان ها می شوند. ۳۱/۱۹ درصد افراد پاسخگو اصالتا آذری می باشند و ۶۸/۸۱ درصد افراد را غیر آذری ها شامل می شوند.

جدول ۱۰-۲- شهر محل سکونت و اصالت قومی افراد پاسخگو

شهر محل سکونت و اصالت قومی افراد پاسخگو		
شهر محل سکونت تهران	تهرانی	۲۲/۷۸
	غیر تهرانی	۷۷/۲۳
شهر محل سکونت مناطق همجوار دریاچه	استان های همجوار	۲۳/۷۷

۷۶/۲۴	سایر استان ها	
۳۱/۱۹	آذری	اصالت قومی
۶۸/۸۱	غیر آذری	

منبع: یافته‌های پژوهش

جدول ۳-۱۰ نشان می‌دهد که نزدیک به ۶۰ درصد افراد تا کنون از دریاچه بازدید نداشتند و ۳۹ درصد افراد نیز دریاچه ارومیه را مشاهده کرده‌اند. نتایج نشان داد ۳۹ درصد افراد امکان خرید حضوری محصولات آذربایجان را داشته‌اند. بیشتر افراد با برندهای خوراکی آذربایجان آشنایی متوسطی (۲۷/۷ درصد) را داشته‌اند. بیشتر افراد پاسخگو (۲۷/۷۲ درصد) در یک سال گذشته تبلیغات محصولات خوراکی یک منطقه خاص را در رسانه های عمومی و یا فضایای اجتماعی، کم ارزیابی کردند.

جدول ۳-۱۰- گزاره های مربوط به دریاچه

گزاره		
بازدید از دریاچه ارومیه	بلی	۳۹/۱
	خیر	۶۰/۹
امکان خرید حضوری محصولات آذربایجان	بلی	۳۹/۱
	خیر	۶۰/۹
آشنایی با برند خوراکی آذربایجان	خیلی کم	۲۱/۳
	کم	۲۵/۲
	متوسط	۲۷/۷
	زیاد	۱۳/۴
	خیلی زیاد	۴
	اصلا	۸/۴۱
مشاهده تبلیغات برند جغرافیایی	خیلی کم	۲۵/۲۵
	کم	۲۷/۷۲
	متوسط	۱۶/۸۳
	زیاد	۶/۹۳
	خیلی زیاد	۴/۴۶
	اصلا	۱۶/۳۴

منبع: یافته‌های تحقیق

مطابق با جدول ۴-۱۰، ۷۱/۲۹ درصد افراد بیشتر اوقات محصولات خوراکی معروف مناطق خاص را از مراکز خرید شهر محل سکونت خود تهیه می‌کنند. ۱۹/۸۰ درصد افراد به مراجعه حضوری به منطقه مورد نظر و تنها ۸/۴۲ درصد افراد از سایت های اینترنتی معتبر خریداری می‌کنند. این در حالی است که هنگامی که از افراد پرسیده شد که در صورتی که در شهر محل سکونت خود امکان خرید محصولات خوراکی معروف یک منطقه جغرافیایی را نداشته

باشید و علاقمند به مصرف آن ها باشید، ترجیح شما برای خرید این محصولات کدام می باشد، ۴۸/۰۲ درصد افراد سفر و خرید مستقیم از منطقه را ترجیح دادند، ۳۵/۱۵ درصد افراد تمایل به خرید مستقیم از تولیدکنندگان و کشاورزان منطقه از طریق سایت اینترنتی معتبر داشتند و ۱۶/۸۳ درصد افراد خرید از سایت معتبر را مد نظر قرار دادند.

جدول ۱۰-۴- کانال خرید و ترجیح کانال خرید

گزاره	
۷۱/۲۹	مراکز خرید شهر محل سکونت خود
۱۹/۸۰	مراجعه حضوری به منطقه موردنظر
۸/۴۲	سایت اینترنتی معتبر
۴۸/۰۲	سفر و خرید مستقیم از منطقه
۳۵/۱۵	خرید مستقیم از تولیدکنندگان و کشاورزان منطقه از طریق سایت اینترنتی معتبر
۱۶/۸۳	خرید از سایت معتبر

منبع: یافته‌های تحقیق

جدول ۱۰-۵ درجه اهمیت هر یک از موارد زیر در خرید محصولات خوراکی یک منطقه جغرافیایی خاص را نشان می‌دهد. نتایج نشان داد که طبیعی و سالم بودن محصول و قیمت دو فاکتور مهمی هستند که برای مصرف کنندگان بسیار می‌توانند تاثیر گذار باشند.

جدول ۱۰-۵- درجه اهمیت در خرید محصولات خوراکی

درجه اهمیت	۱- طبیعی و سالم بودن	۲- قیمت	۳- طعم و عطر	۴- تبلیغات	۵- توصیه آشنایان
قیمت	۱/۹۸	۱۰/۴۰	۱۴/۸۵	۵۳/۹۶	۱۵/۳۵
خواص	۱/۹۸	۰/۹۹	۳/۹۶	۵۱/۴۹	۳۷/۶۲
عطر و طعم	۱/۹۸	۰/۵۰	۵/۹۴	۵۰	۳۸/۶۱
طبیعی و سلامت بودن	۰/۹۹	۱/۴۹	۲/۴۸	۴۴/۰۶	۴۷/۵۲
تبلیغات	۷/۹۲	۲۵/۲۵	۳۷/۶۲	۲۰/۷۹	۵/۴۵
توصیه آشنایان	۱/۹۸	۴/۹۵	۲۰/۳۰	۵۲/۹۷	۱۶/۸۳
بسته بندی	۳/۴۷	۱۰/۴۰	۲۵/۲۵	۴۴/۰۶	۱۳/۸۶
دسترسی	۰/۹۹	۱/۹۸	۱۱/۸۸	۵۰/۹۹	۳۰/۶۹

منبع: یافته‌های تحقیق

در جدول ۱۰-۶ فهرستی از محصولات باغی که در منطقه شمال غرب کشور (استان های آذربایجان شرقی و غربی)

تولید می‌شود، ارائه گردیده است. افراد پاسخگو میزان علاقه خود به مصرف هر یک از محصولات زیر اگر تولید این دو استان باشد را نشان دادند. آمارها نشان داد که افراد خیلی زیاد (۳۰/۲۰ درصد و ۴۸/۵۱ درصد) به مصرف عسل و فرآورده های آن تمایل نشان دادند.

جدول ۱۰-۶- فهرستی از محصولات باغی

گزاره	تازه و خشک	سبز	تازه و تر	سبز	تازه و تر
عسل و فرآورده‌های آن	۱/۹۸	۳/۴۷	۱۱/۳۹	۴۸/۵۱	۳۰/۲۰
زعفران	۷/۹۲	۱۰/۸۹	۱۹/۳۱	۳۹/۱۱	۱۸/۳۲
گل محمدی و فرآورده های آن (گلاب)	۴/۴۶	۱۲/۸۷	۲۰/۷۹	۳۸/۶۱	۱۸/۳۲
سنجد	۶/۹۳	۱۸/۸۱	۳۵/۶۴	۲۵/۲۵	۸/۴۲
عناب	۷/۴۳	۲۰/۷۹	۳۵/۶۴	۲۲/۷۷	۸/۹۱
پسته	۶/۹۳	۱۵/۸۴	۱۶/۸۳	۳۸/۱۲	۱۵/۸۴
انگور و فرآورده‌های آن	۲/۹۷	۸/۴۲	۱۹/۳۱	۳۸/۶۱	۲۵/۲۵
توت درختی (تازه و خشک)	۲/۴۸	۸/۹۱	۲۳/۲۷	۳۹/۶۰	۲۲/۲۸
زرد آلو	۱/۹۸	۶/۹۳	۱۸/۸۱	۴۳/۰۷	۲۵/۲۵
آلبالو	۱/۹۸	۶/۹۳	۱۶/۸۳	۴۲/۵۷	۲۷/۷۲
گیلاس	۱/۹۸	۵/۴۵	۱۷/۳۳	۴۳/۰۷	۲۸/۲۲

منبع: یافته‌های تحقیق

در جدول ۱۰-۷ فهرستی از محصولات زراعی که در منطقه شمال غرب کشور (استان‌های آذربایجان شرقی و غربی) تولید می‌شود، ارائه گردیده است. افراد پاسخگو در این جدول میزان علاقه خود به مصرف هر یک از محصولات زیر اگر تولید این دو استان باشد، را بیان کردند. نتایج نشان داد که افراد به مصرف آفتابگردان و سیر نسبت به سایر محصولات تمایل بیشتری دارند.

جدول ۱۰-۷- فهرستی از محصولات زراعی

گزاره	تازه و خشک	سبز	تازه و تر	سبز	تازه و تر
سیر	۸/۹۱	۱۶/۳۴	۱۸/۳۲	۳۹/۶۰	۱۰/۴۰
حبوبات (لوبیا، نخود و عدس)	۵/۹۴	۱۴/۸۵	۲۴/۷۵	۳۸/۱۲	۱۰/۸۹
آفتابگردان	۳/۹۶	۱۱/۸۸	۲۷/۲۳	۳۷/۱۳	۱۵/۳۵
کدو آجیلی	۸/۴۲	۱۵/۳۵	۳۰/۲۰	۲۹/۲۱	۱۱/۸۸

منبع: یافته‌های تحقیق

در جدول ۸-۱۰ فهرستی از محصولات فرآوری شده و صنایع دستی که در منطقه شمال غرب کشور (استان‌های آذربایجان‌های شرقی و غربی) تولید می‌شود، ارائه گردیده است. افراد پاسخگو میزان علاقه خود به مصرف هر یک از محصولات زیر اگر تولید این دو استان باشد، را بیان نمودند. همانطور که این جدول نشان می‌دهد برگه (قیسی یا پر زرد آلو) و سایر میوه‌ها از درصد بالاتری (۲۶/۷۳ درصد) نسبت به سایر محصولات برخوردار بود و افراد تمایل بیشتری به مصرف این محصول نشان دادند. همچنین خشکبار را می‌توان به محصول بعدی که افراد تمایل به مصرف آن را دارند نام برد.

جدول ۸-۱۰- فهرستی از محصولات فرآوری شده و صنایع دستی

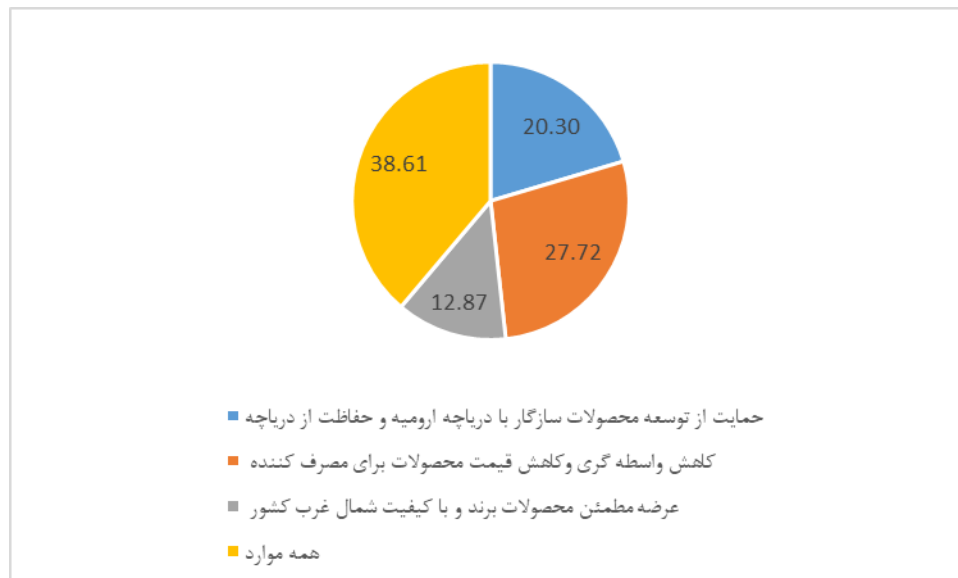
گزاره	۱	۲	۳	۴	۵
عرقیات گیاهی (گلاب و عرق نعنا و ...)	۵/۹۴	۱۵/۸۴	۲۴/۷۵	۳۱/۱۹	۱۷/۳۳
کشمش	۴/۴۶	۱۳/۸۶	۱۷/۳۳	۳۹/۱۱	۱۸/۸۱
مویز	۴/۹۵	۱۴/۳۶	۱۷/۳۳	۳۹/۱۱	۱۸/۳۲
میلاخ (خوشه نیمه خشک انگور، چیزی ما بین انگور و کشمش)	۱۱/۳۹	۱۶/۳۴	۳۰/۶۹	۲۷/۲۳	۱۰/۴۰
شیره انگور	۸/۴۲	۱۲/۸۷	۲۰/۷۹	۳۳/۶۶	۱۸/۸۱
انواع ترشیجات	۷/۴۳	۱۲/۸۷	۱۹/۳۱	۳۶/۱۴	۱۸/۳۲
برگه (قیسی یا پر زرد آلو) و سایر میوه‌ها	۳/۹۶	۶/۹۳	۱۶/۸۳	۴۲/۰۸	۲۶/۷۳
شربت‌های میوه	۷/۴۳	۶/۹۳	۲۶/۷۳	۳۹/۶۰	۱۵/۸۴
خشکبار	۲/۹۷	۶/۹۳	۱۳/۳۷	۴۸/۰۲	۲۳/۲۷
محصولات لبنی	۴/۴۶	۸/۴۲	۲۱/۲۹	۳۸/۱۲	۲۱/۲۹
لباس و کیف دستی (سایر صنایع دستی سنتی)	۶/۹۳	۱۶/۳۴	۲۱/۷۸	۳۸/۱۲	۱۳/۳۷
فرش دستبافت	۶/۹۳	۱۸/۸۱	۲۰/۳۰	۳۰/۲۰	۱۹/۳۱
گل‌های زینتی و آپارتمانی	۷/۴۳	۲۰/۳۰	۲۳/۷۶	۳۳/۶۶	۱۰/۴۰
شیرینی‌های سنتی و قنادی	۴/۴۶	۱۱/۳۹	۱۴/۸۵	۴۳/۰۷	۲۱/۲۹
مرغ بومی	۱۳/۳۷	۱۹/۳۱	۲۱/۲۹	۳۰/۶۹	۱۱/۸۸
محصولات چرمی	۷/۹۲	۱۲/۸۷	۱۷/۸۲	۳۸/۱۲	۱۷/۸۲

منبع: یافته‌های تحقیق

۱۰-۱- بررسی دیدگاه جوامع محلی و صاحبان کسب و کار از سامانه و تحلیل چالش‌های پیش رو

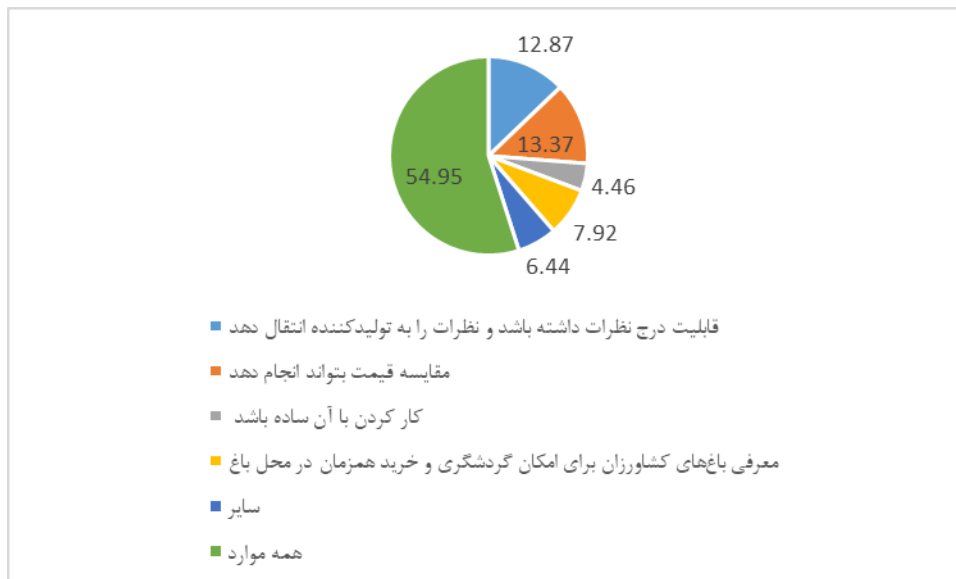
از افراد پرسیده شد که برای محصولات منتخب آذربایجان شرقی و غربی چنانچه سایتی آنلاین طراحی شود، کدام یک از گزینه‌های زیر شما را ترغیب می‌کنید تا از این سایت خرید نمائید. نتایج نشان داد که ۳۸/۶۱ درصد از افراد به

همه موارد اهمیت می دهند. ۲۷/۷۲ درصد افراد کاهش واسطه گری و کاهش قیمت محصولات برای مصرف کننده را مد نظر قرار دادند. برای ۲۰/۳۰ درصد افراد حمایت از توسعه محصولات سازگار با دریاچه ارومیه و حفاظت از دریاچه در درجه اهمیت بالاتری قرار گرفته است و ۱۲/۸۷ درصد افراد هم به دنبال عرضه مطمئن محصولات برند و با کیفیت شمال غرب کشور می باشند و آن را بیشتر از سایر موارد مد نظر قرار دادند.



شکل ۱۰-۱- پاسخ به پرسش؛ ویژگی‌های سایت شامل چه مواردی باشد؟

شکل ۱۰-۲ انتظار افراد را در صورت امکان دسترسی به سایتی جهت خرید و فروش آنلاین محصولات نامبرده آذربایجان غربی و شرقی نشان می دهد. ۵۴/۹۵ درصد افراد همه موارد را مد نظر قرار دادند. همچنین ۱۲/۸۷ درصد افراد امکان قابلیت درج نظر و انتقال آن به تولید کننده را مهم تر از سایر عوامل قرار دادند. ۱۳/۳۷ درصد افراد قابلیت مقایسه قیمت را از درجه اهمیت بالاتری دانستند. ۷/۹۲ درصد افراد گزینه معرفی باغ های کشاورزان برای امکان گردشگری و خرید همزمان در محل باغ را انتخاب کردند. و تنها ۴/۴۶ درصد افراد ساده بودن طراحی سایت را مد نظر قرار دادند.



شکل ۱۰-۲- انتظار افراد برای سایت که دارای چه ویژگی‌هایی باشد

۱۰-۲- بررسی تمایل به مشارکت و استقبال از سامانه از منظر مصرف کنندگان و جوامع محلی در

بازارهای مصرف

۱۰-۲-۱- مقدمه

همان‌طور که پیش از این بیان شد، یکی از اهداف این طرح، بررسی تمایل به مشارکت و استقبال از سامانه از منظر مصرف کنندگان بود. به این منظور پرسشنامه‌ای در ابعاد مختلف برای سنجش دیدگاه مصرف کنندگان درباره برند جغرافیایی و تمایل آنها به مصرف محصولات مشهور یک منطقه مانند عسل آذربایجان، ایجاد سامانه‌ای برای عرضه محصولات مشهور یک منطقه جغرافیایی اعم از ویژگی‌های سامانه فروش و ابعاد محصول (4P) و همچنین ایجاد چنین سامانه‌ای برای برندسازی محصولات حافظ دریاچه ارومیه از منظر منافع فردی و مسئولیت اجتماعی طراحی شد. برای تکمیل پرسشنامه از روش الکترونیکی به منظور دسترسی به طیف وسیع و متنوع از افراد استفاده شد. در ادامه نتایج الگوهای برآورد شده برای بررسی مسایل مرتبط با برند جغرافیایی ارایه شده است.

۱۰-۳- بررسی ادراک مصرف کننده از برند جغرافیایی (GB) محصولات منتخب سازگار

تعدادی از محصولات هر منطقه جغرافیایی از شهرت بیشتری برخوردار هستند و گاهی به عنوان سوغات آن منطقه نیز معرفی می‌شوند. همچنین این امکان وجود دارد که برای محصولات دارای پتانسیل تولید و بازاری، کیفیت و شهرت نسبی با استفاده از استراتژی‌های بازاریابی برندسازی انجام پذیرد. از این رو یکی از پرسش‌های طرح پیش رو این بود که در صورت ایجاد برندی معتبر برای عرضه محصولات برند جغرافیایی، چه عواملی بر اعتماد بیشتر بازار هدف آن اثرگذار است؟ برای پاسخ به این پرسش از الگوی لاجیت ترتیبی استفاده شد، زیرا متغیر وابسته به شکل

طیف لیکرت پنج تایی اندازه‌گیری شده بود که البته با توجه به فراوانی پاسخ‌ها در طبقات و برآورد اولیه الگو و شاخص‌های مورد بررسی، دو تا از طبقات با یکدیگر ادغام شدند. همان‌طور که در جدول ۱-۱۰ مشاهده می‌شود، متغیرهای الگو براساس آماره‌های والد و ضریب تعیین Pseudo به خوبی متغیر وابسته را توضیح می‌دهند. همچنین براساس آماره برنت، فرضیه خطوط موازی در الگوهای لاجیت ترتیبی بین طبقات مختلف نقض نشده و می‌توان ضریب مشترکی برای همه طبقات برآورد نمود و در واقع نیازی به برآورد سایر الگوهای پیشرفته لاجیت ترتیبی نیست.

براساس نتایج، اثر متغیر جنسیت منفی و معنی‌دار است، به طوری که در بخش اثرات نهایی مشخص است در سطوح اعتماد بالاتر، احتمال اعتماد مردان به برند جغرافیایی کمتر از زنان است. همچنین با وجود مثبت بودن ضریب ساکن تهران بودن، این افراد در سطوح پایین‌تر اعتماد، احتمال آنکه اعتماد کنند کمتر است، اما در سطوح بالاتر بیشتر اعتماد می‌کنند. یعنی نیاز به اعتمادسازی اولیه برای این افراد وجود دارد. متغیرهای اشتیاق به برند جغرافیایی و تجربه سفارش محصولات برند جغرافیایی به آشنایان ساکن منطقه مثبت و معنی‌دار است، یعنی تمایل به مصرف این محصولات موجب اعتماد بیشتر به برند عرضه‌کننده این محصولات می‌شود. متغیر اعتماد به فروشگاه‌های واقع در منطقه‌ای که محصولات به آن تعلق دارد مثبت و معنی‌دار است. اما چنانچه مشاهده می‌شود، در سطوح پایین اعتماد (کم و نسبتاً کم) احتمال آنکه اعتماد فرد افزایش یابد کمتر است. در واقع افرادی که به فروشگاه‌های منطقه اعتماد بیشتری دارند، نیاز به شواهد و اطلاعات بیشتری برای اعتماد کردن دارند. این عقیده که بهتر است هر کس براساس منطقه اصالت و قومیت خود خرید کند، اثر مثبت و معنی‌داری داشته است. بنابراین، ضروری است در برندسازی جغرافیایی این موضوع مدنظر قرار گیرد که روش‌های بازاریابی برای اعتمادسازی برای گروه دارای اصالت آن منطقه با سایر مناطق متفاوت باشد.

جدول ۱-۱۰ بررسی عوامل موثر بر اعتماد مصرف‌کنندگان به برند عرضه‌کننده محصولات دارای برند جغرافیایی

متغیر	ضریب	آماره P	کم	نسبت کم	نسبت زیاد	زیاد	کم	نسبت کم	نسبت زیاد	آماره P-value
سن	-۰/۰۱۶	۰/۱۸۶	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱۳	-۰/۰۰۰۱	-۰/۰۰۲۲	۰/۱۸۷۰	۰/۱۸۶	۰/۴۹۱	۰/۱۸۴
جنسیت	-۰/۲۹۶	۰/۰۸۵	۰/۰۱۸	۰/۰۲۳۹	-۰/۰۰۱۷	-۰/۰۴۰۵	۰/۰۸۵۰	۰/۰۸۸	۰/۴۷۳	۰/۰۸۳
تحصیلات	۰/۱۱۸	۰/۱۹۶	-۰/۰۰۷	-۰/۰۰۹۵	۰/۰۰۰۷	۰/۰۱۶۲	۰/۲۱۳۰	۰/۱۹۲	۰/۴۹۳	۰/۲۰۰
ساکن تهران بودن	۱/۰۵۰	۰/۰۰۰	-۰/۰۶۵	-۰/۰۸۴۷	۰/۰۰۶۱	۰/۱۴۳۷	۰/۰۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۴۴۰	۰/۰۰۰
تعداد اعضای خانواده	-۰/۱۳۲	۰/۰۳۹	۰/۰۰۸	۰/۰۱۰۶	-۰/۰۰۰۸	-۰/۰۱۸۰	۰/۰۳۶۰	۰/۰۴۷	۰/۴۶۹	۰/۰۳۷
هزینه ماهیانه خانوار	-۰/۰۵۲	۰/۳۷۶	۰/۰۰۳	۰/۰۰۴۲	-۰/۰۰۰۳	-۰/۰۰۷۱	۰/۳۷۹۰	۰/۳۷۸	۰/۵۷۳	۰/۳۷۵
اشتیاق به برند جغرافیایی	۰/۶۶۷	۰/۰۰۰	-۰/۰۴۱	-۰/۰۵۳۷	۰/۰۰۳۹	۰/۰۹۱۲	۰/۰۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۴۲۶	۰/۰۰۰
تجربه سفارش برند جغرافیایی	۰/۲۶۱	۰/۰۰۰	-۰/۰۱۶	-۰/۰۲۱۰	۰/۰۰۱۵	۰/۰۳۵۷	۰/۰۰۲۰	۰/۰۰۰	۰/۴۴۳	۰/۰۰۰
اعتماد به فروشگاه‌های واقع در منطقه برند جغرافیایی	۰/۵۷۸	۰/۰۰۰	-۰/۰۳۶	-۰/۰۴۶۶	۰/۰۰۳۳	۰/۰۷۹۱	۰/۰۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۴۳۷	۰/۰۰۰
اهمیت اصالت قومی در خرید	۰/۲۹۹	۰/۰۰۲	-۰/۰۱۹	-۰/۰۲۴۱	۰/۰۰۱۷	۰/۰۴۰۹	۰/۰۰۳۰	۰/۰۰۲	۰/۴۴۰	۰/۰۰۱
اهمیت قیمت	۰/۲۰۹	۰/۰۶۶	-۰/۰۱۳	-۰/۰۱۶۹	۰/۰۰۱۲	۰/۰۲۸۶	۰/۰۰۸۱۰	۰/۰۶۳	۰/۴۹۱	۰/۰۶۳
اهمیت عطر و طعم	-۰/۴۴۰	۰/۰۲۸	-۰/۰۲۷	-۰/۰۳۵۴	۰/۰۰۲۵	۰/۰۶۰۲	۰/۰۳۲۰	۰/۰۲۵	۰/۴۳۰	۰/۰۲۸
اهمیت سلامت محصول	-۰/۷۸۱	۰/۰۰۰	۰/۰۴۸	۰/۰۶۳۰	-۰/۰۰۴۵	-۰/۱۰۶۹	۰/۰۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۴۳۵	۰/۰۰۰
اهمیت تبلیغات	۰/۲۲۱	۰/۰۲۳	-۰/۰۱۴	-۰/۰۱۷۸	۰/۰۰۱۳	۰/۰۳۰۲	۰/۰۳۱۰	۰/۰۲۲	۰/۴۵۵	۰/۰۲۲
اهمیت توصیه نزدیکان	۰/۲۹۴	۰/۰۰۳	-۰/۰۱۸	-۰/۰۲۳۷	۰/۰۰۱۷	۰/۰۴۰۲	۰/۰۰۴۰	۰/۰۰۴	۰/۴۴۰	۰/۰۰۳
بسته‌بندی	۰/۰۱۹	۰/۸۴۵	-۰/۰۰۱	-۰/۰۰۱۵	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۲۶	۰/۸۴۵۰	۰/۸۴۵	۰/۸۴۵	۰/۸۴۵
سهولت دسترسی	۰/۴۵۴	۰/۰۰۵	-۰/۰۲۸	-۰/۰۳۶۶	۰/۰۰۲۶	۰/۰۶۲۱	۰/۰۰۵۰	۰/۰۰۶	۰/۴۳۸	۰/۰۰۵
۲۶۶/۳۵۰ Wald chi2										
۰/۰۰۰ Prob > chi2										
۰/۱۹۰ Pseudo R2										
-۶۶۴/۰۹۹ Log pseudolikelihood										
۳۱.۴۲ Brant chi2										
۰.۵۹۴ Prob > chi2										

منبع: یافته‌های پژوهش

بررسی اثر اجزای آمیخته بازاریابی بر اعتماد بازار هدف برند جغرافیایی نشان می‌دهد، اثر عوامل قیمت، ویژگی‌هایی مانند عطر و طعم، تبلیغات و سهولت دسترسی اثر مثبت و معنی‌داری دارند که البته در سطوح مختلف اعتماد می‌تواند متفاوت باشد. یعنی هر چه میزان اهمیت دادن افراد به اجزای آمیخته بازاریابی بیشتر باشد، احتمال اعتماد آنها به برند جغرافیایی در مصرف محصولات کشاورزی بیشتر می‌شود. بدین معنا که مصرف‌کنندگان دارای این ادراک هستند که یک برند جغرافیایی می‌تواند انتظارات آنها برای ویژگی‌های محصول در رابطه با آمیخته بازاریابی را برآورده کند. مثبت و معنادار بودن اثر توصیه دوستان و آشنایان نیز نشان‌دهنده اهمیت استراتژی بازاریابی دهان به دهان در برندسازی جغرافیایی است.

۱۰-۴- بررسی عوامل مؤثر بر استقبال مشارکت جامعه و مصرف‌کنندگان در سامانه بر مبنای

الگوهای وظیفه‌گرایی و پیامدگرایی

ایجاد سامانه برندسازی محصولات سازگار با دریاچه ارومیه، برندسازی جغرافیایی به شمار می‌رود که در کنار اهداف و آثار رشد اقتصادی منطقه و حفاظت از محیط زیست، دارای آثار اجتماعی نیز می‌باشد. این سامانه با بهبود

کارایی بازار محصولات سازگار برای تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان ضمن تامین منافع هر دو گروه و افزایش رفاه اقتصادی، انگیزه‌های اجتماعی را نیز برای حفاظت از دریاچه تقویت می‌کند. اما از این منظر، افراد مختلف براساس ویژگی‌های مختلف فردی، اجتماعی و اقتصادی دارای دیدگاه‌های مختلفی هستند. برخی حفاظت از منابع طبیعی را فارغ از منافع شخصی، یک وظیفه اخلاقی می‌دانند و برخی تنها در صورت دارا بودن منافع شخصی، حاضر به حفاظت از منابع زیست محیطی می‌شوند که این گروه پیامدگرا نامیده می‌شوند. از این رو، در این مطالعه برای بررسی این دو دیدگاه از افراد دو سوال مطرح شد که در صورت ایجاد سامانه‌ای برای عرضه محصولات منطقه آذربایجان‌های شرقی و غربی که ضمن حمایت از تولیدکنندگان از دریاچه ارومیه نیز حفاظت شود، خرید از سامانه را تا چه حد وظیفه خود می‌دانند و تا چه حد اگر قیمت‌های آن کمتر از سایر فروشگاه‌ها باشد، از آن خرید می‌کنند که در جداول ۲-۱۰ و ۳-۱۰ نتایج مربوط به آنها گزارش شده است. برای برآورد این الگوها نیز با توجه به نوع متغیر وابسته و آماره برنت از الگوی لاجیت ترتیبی استفاده شد و همچنین دیدگاه پاسخگویان در سه سطح کم، بی تفاوت و زیاد بررسی شد.

همان‌طور که در جدول ۲-۱۰ مشاهده می‌شود، متغیر سن منفی و معنی‌دار است، یعنی با افزایش سن افراد کمتر دیدگاه وظیفه‌گرایی برای استفاده از چنین سامانه‌ای دارند. متغیر آذری بودن اثر مثبت و معنی‌داری دارد، یعنی آذری‌ها تمایل بیشتری برای استفاده از سامانه از جنبه وظیفه‌گرایی دارند که با توجه به احساس تعلق بیشتر به منطقه قابل انتظار است. شایان ذکر است، این متغیر در الگوی پیامدگرایی نیز همین اثر را داشته که نشان می‌دهد، هر دو عامل اخلاقی و منافع در ترغیب افراد دارای اصالت آذری به استفاده از سامانه موثر است. اهمیت به اصالت قومی و زادگاه خود نیز در وظیفه‌گرایی اثر مثبت و معنی‌داری دارد. به عبارتی افرادی که ریشه‌ها و احساسات ملی‌گرایی برایشان اهمیت بیشتری دارد (با توجه به اینکه حتی در صورت تعلق به اقوام مختلف، به دلیل ایرانی بودن به دریاچه ارومیه تعلق خاطر دارند)، با احتمال بیشتری با انگیزه‌های وظیفه‌گرایی از سامانه استفاده می‌کنند. در حالی که اثر این متغیر در الگوی پیامدگرایی از نظر آماری معنادار نیست و اثری بر استفاده از سامانه ندارد.

جدول ۱۰-۲ بررسی دیدگاه وظیفه‌گرایی در استقبال از سامانه فروشگاه اینترنتی محصولات حافظ دریاچه ارومیه

متغیر	ضریب	آماره P	کم	بی تفاوت	زیاد	کم	بی تفاوت	زیاد	آماره P-value
سن	-۰/۰۶۹	۰/۰۰۰	۰/۰۰۵	-۰/۰۰۵	۰/۰۰۵	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰
تحصیلات	۰/۰۷۶	۰/۵۵۶	-۰/۰۰۶	-۰/۰۰۵	۰/۰۱۱	۰/۵۵۵	۰/۵۵۶	۰/۵۵۵	۰/۵۵۵
مخارج ماهیانه خانوار	-۰/۰۲۰	۰/۸۰۳	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	-۰/۰۰۳	۰/۸۰۵	۰/۸۰۳	۰/۸۰۴	۰/۸۰۴
آذری بودن	۱/۰۵۰	۰/۰۰۰	-۰/۰۷۷	-۰/۰۷۰	۰/۱۴۷	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰
اشتیاق خرید برند جغرافیایی	۰/۷۷۹	۰/۰۰۰	-۰/۰۵۷	-۰/۰۵۲	۰/۱۰۹	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰
اهمیت به اصالت قومی در خرید	۰/۳۹۳	۰/۰۰۵	-۰/۰۲۹	-۰/۰۲۶	۰/۰۵۵	۰/۰۰۵	۰/۰۰۷	۰/۰۰۵	۰/۰۰۵
پیگیری اخبار محیط زیستی	۰/۷۷۲	۰/۰۰۰	-۰/۰۵۷	-۰/۰۵۱	۰/۱۰۸	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰
امکان خرید مستقیم محصولات کشاورزی مطرح استانهای آذربایجان	۰/۱۰۰	۰/۷۱۶	-۰/۰۰۷	-۰/۰۰۷	۰/۰۱۴	۰/۷۱۶	۰/۷۱۴	۰/۷۱۵	۰/۷۱۵
تجربه خرید اینترنتی	۰/۰۸۲	۰/۴۳۶	-۰/۰۰۶	-۰/۰۰۵	۰/۰۱۲	۰/۴۳۹	۰/۴۳۴	۰/۴۳۶	۰/۴۳۶
اهمیت روش پرداخت و پیگیری خرید اینترنتی	-۰/۰۷۶	۰/۶۶۲	۰/۰۰۶	۰/۰۰۵	-۰/۰۱۱	۰/۶۶۲	۰/۶۶۳	۰/۶۶۲	۰/۶۶۲
اعتماد به اصالت جغرافیایی محصول در خرید اینترنتی	۰/۳۳۱	۰/۰۱۴	-۰/۰۲۴	-۰/۰۲۲	۰/۰۴۶	۰/۰۱۴	۰/۰۰۹	۰/۰۰۹	۰/۰۰۹
اهمیت جذابیت و نوآوری سایت خرید اینترنتی	۰/۳۵۵	۰/۰۹۲	-۰/۰۲۶	-۰/۰۲۴	۰/۰۵۰	۰/۰۸۲	۰/۰۸۳	۰/۰۷۹	۰/۰۷۹
اهمیت روش ارسال و حفظ تازگی محصول	۰/۴۹۱	۰/۱۶۰	-۰/۰۳۶	-۰/۰۳۳	۰/۰۶۹	۰/۱۵۶	۰/۱۷۰	۰/۱۵۹	۰/۱۵۹
اهمیت طول زمان ارسال در خرید اینترنتی	۰/۷۴۰	۰/۰۳۰	-۰/۰۵۴	-۰/۰۴۹	۰/۱۰۴	۰/۰۳۵	۰/۰۴۰	۰/۰۳۴	۰/۰۳۴
اهمیت قیمت	۰/۲۶۷	۰/۰۷۸	-۰/۰۲۰	-۰/۰۱۸	۰/۰۳۷	۰/۰۷۱	۰/۰۹۲	۰/۰۷۷	۰/۰۷۷
اهمیت عطر و طعم	۲/۰۷۲	۰/۰۰۰	-۰/۱۵۲	-۰/۱۳۷	۰/۲۹۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰
اهمیت سلامت محصول	-۱/۲۶۲	۰/۰۰۰	۰/۰۹۳	۰/۰۸۴	-۰/۱۷۷	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰
اهمیت تبلیغات	-۰/۱۷۸	۰/۱۷۷	۰/۰۱۳	۰/۰۱۲	-۰/۰۲۵	۰/۱۸۸	۰/۱۷۰	۰/۱۷۶	۰/۱۷۶
۲۰۲/۲۲ Wald chi2									
۰/۰۰۰ Prob > chi2									
۰/۳۵۷ Pseudo R2									
-۲۳۷/۵۵۹ Log pseudolikelihood									
۱۸/۱۵ Brant chi2									
۰/۴۴۶ Prob > chi2									

منبع: یافته‌های پژوهش

پیگیری اخبار محیط زیستی توسط فرد در هر دو دیدگاه اثر مثبت و معناداری دارد. یعنی افرادی که این اخبار را دنبال می‌کنند، هم انگیزه‌های اخلاقی حفاظت از محیط زیست و هم منافع شخصی را در رفتار اقتصادی خرید مدنظر دارند. افرادی که اشتیاق به خرید برند جغرافیایی دارند نیز در هر دو الگو احتمال استقبالشان از چنین سامانه‌ای بیشتر است. اینکه افراد امکان خرید مستقیم محصول از فروشگاه‌های منطقه آذربایجان داشته باشند اثر معناداری در هر دو الگو ندارد که به معنای آن است که احتمالاً وجود چنین سامانه‌ای برای این دسته از افراد مزیتی در دسترسی به این محصولات ایجاد نکرده است که لازم است در طراحی استراتژی بازاریابی سامانه، ایجاد جذابیت‌ها و منافی برای این گروه که اغلب ساکنان منطقه هستند و نقش زیادی در رونق سامانه به عنوان تولیدکننده یا مصرف‌کننده می‌توانند ایفا کنند، مدنظر قرار گیرد.

جدول ۱۰-۳ بررسی دیدگاه پیامدگرایی در استقبال از سامانه فروشگاه اینترنتی محصولات حافظ دریاچه ارومیه

متغیر	ضریب	آماره P	کم	بی تفاوت	زیاد	کم	بی تفاوت	زیاد	آماره P-value
سن	-۰/۰۳۱	۰/۰۹۷	۰/۰۰۲	۰/۰۰۳	-۰/۰۰۴	۰/۱۱۹	۰/۰۸۸	۰/۰۹۸	زیاد
تحصیلات	۰/۰۲۱	۰/۸۸۵	-۰/۰۰۱	-۰/۰۰۲	۰/۰۰۳	۰/۸۸۵	۰/۸۸۴	۰/۸۸۴	بی تفاوت
مخارج ماهیانه خانوار	-۰/۱۴۸	۰/۰۶۶	۰/۰۰۹	۰/۰۱۲	-۰/۰۲۱	۰/۰۶۹	۰/۰۶۲	۰/۰۶۱	کم
آذری بودن	۱/۲۵۶	۰/۰۰۰	-۰/۰۷۳	-۰/۱۰۲	۰/۱۷۴	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	بی تفاوت
اشتیاق خرید برند جغرافیایی	۰/۶۹۶	۰/۰۰۱	-۰/۰۴۰	-۰/۰۵۶	۰/۰۹۷	۰/۰۰۳	۰/۰۰۰	۰/۰۰۱	کم
اهمیت به اصالت قومی در خرید	۰/۱۵۳	۰/۲۲۹	-۰/۰۰۹	-۰/۰۱۲	۰/۰۲۱	۰/۲۳۳	۰/۲۲۷	۰/۲۲۷	بی تفاوت
پیگیری اخبار محیط زیستی	۰/۶۴۸	۰/۰۰۰	-۰/۰۳۷	-۰/۰۵۳	۰/۰۹۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	کم
امکان خرید مستقیم محصولات کشاورزی مطرح استانهای آذربایجان	۰/۲۰۳	۰/۴۵۱	-۰/۰۱۲	-۰/۰۱۶	۰/۰۲۸	۰/۴۵۴	۰/۴۵۰	۰/۴۵۰	بی تفاوت
تجربه خرید اینترنتی	۰/۳۰۳	۰/۰۰۵	-۰/۰۱۸	-۰/۰۲۵	۰/۰۴۲	۰/۰۰۳	۰/۰۰۷	۰/۰۰۴	کم
اهمیت روش پرداخت و پیگیری خرید اینترنتی	۰/۳۸۳	۰/۰۲۸	-۰/۰۲۲	-۰/۰۳۱	۰/۰۵۳	۰/۰۳۲	۰/۰۲۵	۰/۰۲۵	بی تفاوت
اعتماد به اصالت جغرافیایی محصول در خرید اینترنتی	۰/۰۶۳	۰/۶۴۹	-۰/۰۰۴	-۰/۰۰۵	۰/۰۰۹	۰/۶۴۹	۰/۶۴۶	۰/۶۴۷	بی تفاوت
اهمیت جذابیت و نوآوری سایت خرید اینترنتی	۰/۶۰۱	۰/۰۰۴	-۰/۰۳۵	-۰/۰۴۹	۰/۰۸۴	۰/۰۰۲	۰/۰۰۴	۰/۰۰۲	کم
اهمیت روش ارسال و حفظ تازگی محصول	-۰/۳۸۲	۰/۲۶۸	۰/۰۲۲	۰/۰۳۱	-۰/۰۵۳	۰/۲۶۶	۰/۲۶۹	۰/۲۶۶	بی تفاوت
اهمیت طول زمان ارسال در خرید اینترنتی	۱/۱۹۴	۰/۰۰۱	-۰/۰۶۹	-۰/۰۹۷	۰/۱۶۶	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	کم
اهمیت قیمت	۰/۳۸۲	۰/۰۱۴	-۰/۰۲۲	-۰/۰۳۱	۰/۰۵۳	۰/۰۱۶	۰/۰۱۷	۰/۰۱۴	بی تفاوت
اهمیت عطر و طعم	۱/۶۶۵	۰/۰۰۰	-۰/۰۹۶	-۰/۱۳۵	۰/۲۳۱	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	کم
اهمیت سلامت محصول	-۰/۳۴۸	۰/۱۶۷	۰/۰۲۰	۰/۰۲۸	-۰/۰۴۸	۰/۱۷۶	۰/۱۶۶	۰/۱۶۷	بی تفاوت
اهمیت تبلیغات	-۰/۵۶۶	۰/۰۰۰	۰/۰۳۳	۰/۰۴۶	-۰/۰۷۹	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	کم
۱۵۱/۱۰ Wald chi2									
۰/۰۰۰ Prob > chi2									
۰/۳۷۱ Pseudo R2									
-۲۳۲/۹۴۴ Log pseudolikelihood									
۳۲/۲۷ Brant chi2									
۰/۱۶۴ Prob > chi2									

منبع: یافته‌های پژوهش

ویژگی‌های یک سامانه فروشگاهی اینترنتی نیز بر انگیزه‌های استقبال افراد از سامانه برندسازی جغرافیایی محصولات حافظ دریاچه ارومیه، از دیدگاه وظیفه و پیامدگرایی موثر است. تجربه خرید اینترنتی برای افراد پیامدگرا یک عامل مثبت در استقبال از سامانه است که برای افراد وظیفه‌گرا معنی دار نبوده است که می‌توان چنین برداشت کرد که افراد وظیفه‌گرا در صورت داشتن یا نداشتن تجربه خرید اینترنتی به دلیل احساس مسئولیت از سامانه استقبال می‌کنند. روش پرداخت و پیگیری، جذابیت و نوآوری سایت و زمان ارسال از مواردی است که بر تقویت انگیزه‌های پیامدگرایانه در استفاده از سامانه اثر مثبت و معنی‌داری دارد. در مقابل برای انگیزه وظیفه‌گرایی، اعتماد به اصالت جغرافیایی (تعلق محصول به همان منطقه‌ای که سایت فروشنده ادعا می‌کند)، جذابیت و نوآوری و زمان ارسال دارای اثر معنی‌داری است.

درباره مجموعه متغیرهای آمیخته بازاریابی، قیمت، عطر و طعم و سلامتی محصول احتمال استقبال از سامانه را با

انگیزه‌های وظیفه‌گرایی افزایش می‌دهد که برای انگیزه‌های پیامدگرایی سلامت از اهمیت معنی‌داری برخوردار نیست و به جای آن تبلیغات مهم است. در واقع در رویکرد وظیفه‌گرایی، ابعادی مانند زندگی سالم نیز پررنگ‌تر است. در حالی که در رویکرد پیامدگرایی، تبلیغات با ارایه اطلاعات بیشتر به مصرف‌کننده، امکان مقایسه و ارزیابی سامانه را برای فرد فراهم می‌کنند که ضروری است این تفاوت‌ها در طراحی سامانه و در مراحل بازاریابی و سیاست‌گذاری براساس دیدگاه‌های انگیزشی مختلف مدنظر قرار گیرد.

۱۰-۵- بازمهندسی سامانه و ارائه الگوی سامانه نهایی کسب و کارهای سازگار با دریاچه ارومیه

همانطور که در بخش مربوط به سامانه ارائه گردید، این سامانه کوشش دارد کارایی زنجیره تامین محصولات کشاورزی را ارتقاء داده تا ضمن پایداری معیشت کشاورزان منطقه، به حفاظت و احیاء دریاچه ارومیه مساعدت نماید. علاوه بر آن، با توجه به نتایج که بیانگر وجود ادراک مصرف‌کنندگان نسبت به برند جغرافیایی است، با فعالیت این سامانه به برندسازی محصولات سازگار با دریاچه در بلندمدت کمک خواهد شد که حفاظت از دریاچه، پایداری معیشت کشاورزان و جلوگیری از معضلات اجتماعی - اقتصادی از جمله مهاجرت، فقر، بیکاری و سایر مشکلات مرتبط را به همراه خواهد داشت.

۱۱- فهرست منابع

- احمدزاده، ح. مرید، س. و دلاور، م. ۱۳۹۳. ارزیابی تغییرات عملکرد محصولات کشاورزی و ورودی به دریاچه ارومیه در حوضه زرينه‌رود تحت تأثیر تغییر سامانه‌های آبیاری از سطحی به تحت فشار با استفاده از مدل SWAT. نشریه آبیاری و زهکشی. شماره ۱. جلد ۸. صص ۱۵-۱.
- امیرنژاد ح، رفیعی ح. ۱۳۸۸. بررسی مزیت مقیاس، مزیت کارایی و مزیت جمعی محصولات زراعی دیم (مطالعه موردی: استان مازندران). مجله پژوهش در علوم کشاورزی، جلد ۵، شماره ۱.
- امینیان، س. (۱۳۸۹). بررسی توانمندی‌های اکو توریسم دریاچه ارومیه با استفاده از مدل SWOT. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه ارومیه.
- برنامه مدیریت جامع دریاچه ارومیه. ۱۳۸۹. اداره کل حفاظت محیط‌زیست آذربایجان غربی. ص ۲۱.
- بی‌نام. ۱۳۹۷. آمارنامه جهاد کشاورزی، وزارت جهاد کشاورزی، اداره کل آمار و اطلاعات.
- جمالی، ر. بشارت، س. یاسی، م. و امیرپور دیلمی، الف. ۱۳۹۷. ارزیابی راندمان‌های آبیاری، کارایی مصرف و بهره‌وری آب در حوضه دریاچه ارومیه (مطالعه موردی شبکه آبیاری و زهکشی زرينه‌رود). نشریه علوم آب‌و خاک (علوم و فنون کشاورزی و منابع طبیعی). سال بیست‌ودو. شماره سوم.
- حاج محمود عطار، ف. (۱۳۹۸). بررسی تغییرات سطح ارتفاعی آب دریاچه ارومیه با استفاده از داده‌های ماهواره‌ای. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت دبیر شهیر رجایی.
- حسین پور، م.، فاخری فرد، ا. و ناگیلی، ر. ۱۳۸۹. مرگ دریاچه ارومیه: یک فاجعه خاموش در حال بررسی علل، نتایج و راه‌حل‌های خشک شدن دریاچه ارومیه. کنگره بین‌المللی کاربردی زمین‌شناسی، مشهد، ایران.
- حسینی س.ص، رفیعی ح. ۱۳۸۷. بررسی مزیت نسبی تولیدی و صادراتی پسته ایران. مجله اقتصاد و توسعه کشاورزی (علوم و صنایع کشاورزی)، جلد ۲۲، شماره ۲.
- حصاری، ب و زینال‌زاده، ک. (۱۳۹۸). نقش تغییرات آبدی متوسط رودخانه‌های حوضه آبریز دریاچه ارومیه در افت سطح آب دریاچه. مجله تحقیقات آب‌و خاک ایران، ۵۰(۲): ۴۳۷-۴۴۷.
- حقی، ص. خاتون‌آبادی، الف. و ابراهیمی، م. ۱۳۹۵. تأثیر روند خشک شدن دریاچه ارومیه بر وضعیت اقتصادی مناطق روستایی اطراف از دیدگاه خانوارهای روستایی در دهستان بکشلوچای، شهرستان ارومیه. فصلنامه راهبردهای توسعه روستایی. جلد ۳. شماره ۳. پاییز ۱۳۹۵. صص ۳۰۲-۲۸۷.

- خوش اخلاق ، ف. ، حیدری ، م. الف ، مرادی مقدم ، م. و مولایی پرده ، ا. ۱۳۹۲. تغییر رژیم دمای مراغه با خشک شدن دریاچه ارومیه. جغرافیا و خطرات زیست محیطی. ۸ (۲) ، ۱-۱۸.
- دفتر برنامه ریزی و تلفیق ستاد احیای دریاچه ارومیه. ۱۳۹۸. مطالعات راهکارهای اجرایی نمودن مصوبه کاهش ۴۰ درصدی مصرف آب کشاورزی حوضه های نازلو، روضه چای، شهر چای و بار اندوز. دانشگاه ارومیه. شهریور ۱۳۹۸.
- زاهدپوریگانه، ح. رضوردی نژاد، و. و دهقانی سانج، ح. ارزیابی بازده کاربرد و بهره‌وری سامانه‌های آبیاری سطحی در مزارع منطقه نازلوچای، دشت ارومیه. نشریه پژوهش آب در کشاورزی. جلد ۳۱. شماره ۴.
- ستاد احیای دریاچه ارومیه. ۱۳۹۸. راهکارهای اجرایی نمودن مصوبه کاهش ۰ درصدی مصرف آب در بخش کشاورزی حوضه آبریز زرینه‌رود و سیمینه‌رود در محدوده‌های مطالعاتی بوکان، تکاب و سفز. جلد دوم گزارش وضع موجود. کشاورزی و برنامه‌های پیشنهادی. بخش اول: زراعت و باغبانی. آبان ماه ۱۳۹۸.
- ستاد احیای دریاچه ارومیه، گزارش بررسی‌های اقتصادی، ۱۳۹۹.
- ستاد احیای دریاچه ارومیه، مطالعات اقتصادی ستاد احیای دریاچه ارومیه (فاز دوم) - ویرایش سوم، ۱۳۹۸.
- سلیمی ترکمانی، ح. ۱۳۸۹. بررسی مشکل زیست محیطی دریاچه ارومیه از نظر حقوق بین‌المللی محیط زیست. فصلنامه راهبرد، ۲۰ (۵۸)، صص ۱۷۷-۱۷۸.
- صالحی باویل، س. (۱۳۹۵). بررسی رژیم بارش‌های حوضه دریاچه ارومیه و اثر آن بر طرح‌های آبیاری منطقه. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه ارومیه.
- علیقلی نیا، ت. رضایی، ح. بهمنش، ج. منتصری، م. ۱۳۹۵. تخمین و ارزیابی ردپای آب آبی و سبز محصولات عمده مورد کشت در حوضه آبریز دریاچه ارومیه. نشریه پژوهش‌های حفاظت آب و خاک. جلد بیست و سوم. شماره سوم.
- علیقلی نیا، ت. رضایی، ح. بهمنش، ج. و منتصری، م. ۱۳۹۶. مطالعه شاخص ردپای آب برای محصولات غالب مورد کشت در حوضه آبریز دریاچه ارومیه و ارتباط آن با مدیریت آبیاری. نشریه دانش آب و خاک. جلد ۲۷. شماره ۴. صص ۳۷-۴۸.
- قدمی فیروزآبادی، ع. و س. م. سیدان. ۱۳۸۶. ارزیابی راندمان کاربرد آبیاری شیاری تحت مدیریت زارعین (مطالعه موردی: دشت بهار - همدان). مجله پژوهش کشاورزی: آب، خاک و گیاه در کشاورزی ۷ (۳). صص

- قمیان محمد مهدی، وقفی سید حسام، خانمحمدی مروارید. ۱۳۹۷. الگوی تلفیقی SWOT-QSPM و کاربرد آن در تعیین استراتژی‌های بهینه شهرداری‌ها (مطالعه موردی: اداره حسابرسی عملکرد شهرداری مشهد). فصلنامه مهندسی تصمیم. ۲ (۶): ۱۲۳-۱۴۶.
- محمدرضایی ر، شهبازی ح، کاوسی کلاشمی م، خداوردیزاده م. ۱۳۸۸. ارزیابی شاخص‌های مزیت نسبی صادرات و تولید خرمای ایران. مجله دانش کشاورزی، جلد ۱۹، شماره ۲.
- مردانی نجف‌آبادی، م. زینالی، م. و صبوچی، م. ۱۳۹۷. بهینه‌سازی مصرف آب آبیاری و زمینه‌ای زراعی در حوضه آبریز دریاچه ارومیه. همایش یازدهمین کنفرانس دوسالانه اقتصاد کشاورزی.
- ملبویی، م.ع. و حبیب پور مهربان، ف. ۱۳۹۷. زیست‌فناوری کشاورزی و سلامت غذا. مجله پژوهش‌های راهبردی در علوم کشاورزی و منابع طبیعی. ۳ (۱): صص. ۱۱۲-۱۰۳.
- مهدوی دامغانی، ع. ۱۳۹۸. پهنه‌بندی اگرواکولوژیک حوضه آبریز دریاچه ارومیه (فاز ۱). دانشگاه شهید بهشتی (پژوهشکده علوم محیطی). گزارش نهایی. اسفند ۱۳۹۸.
- نراقی، م. اکبری، غ. و بنی حبیب، م. ۱۳۹۴. الگوی کشت بهینه در حوضه ی دریاچه ارومیه. اولین همایش بین‌المللی و چهارمین همایش ملی پژوهش‌های محیط‌زیست و کشاورزی ایران.
- نوروزی، ح.، حسینی، س.ص. و انصاری، و. ۱۳۹۷. بررسی اثر سیاست حمایت از تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان بر اشتغال در بخش کشاورزی. اقتصاد کشاورزی و توسعه. ۲۶ (۱۰۴): صص ۲۱۴-۱۸۷.
- نیکجو، ب. عبدشاهی، ع. و یزدان پناه، م. ۱۳۹۶. بررسی و اولویت‌بندی پیامدهای خشک شدن دریاچه ارومیه بر وضعیت اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی مناطق روستایی شهرستان ملکان. ۱۳۹۶. فصلنامه علوم محیطی، دوره پانزدهم. شماره ۱، صص ۴۴-۲۷.
- وفا بخش، ج. محمد زاده، الف. بازرگان، ک. و نویدی، م. ۱۳۹۸. مطالعه تطبیقی الگوی کشت و تناسب اراضی محصولات زراعی و باغی عمده در حوضه آبریز دریاچه ارومیه. نشریه بوم‌شناسی کشاورزی. جلد ۱۱، شماره ۳. صص ۷۷۵-۸۰۵.
- وفا بخش، ج. محمد زاده، الف. بازرگان، ک. و نویدی، م. ۱۳۹۸. نشریه بوم‌شناسی کشاورزی، جلد ۱۱. شماره ۳. صص ۷۷۵-۸۰۵.

- ولایی، م. محمدی یگانه، ب. چراغی، م. ۱۳۹۲. اثرات کاهش آب دریاچه ارومیه در اقتصاد کشاورزی روستاهای پیرامون (مطالعه موردی: دهستان مرحمت آباد شمالی شهرستان میاندوآب)، مجله جغرافیا و مخاطرات طبیعی، ۵۵-۷۱: (۵)۲.

- Anonymous 2010. Integrated management plan for Lake Urmia Basin. Prepared in cooperation with Governmental Organizations, NGOs and Local Communities of Lake Urmia Basin.
- Asem, A. Rastegar-Pouyani, N. & De Los Rios, P. (2010). "The genus *Artemia* Leach, 1819 (Crustacea: Branchiopoda): true and false taxonomical descriptions" (PDF). *Latin American Journal of Aquatic Research*. 38: 501–506.
- Asghari sarskanrood, s., jalali onsoroodi, t. and zinali, b., 2013. Variability analysis of tourist characteristics in cities located around lake urmia. *Journal of regional planning*. 11, 99-114. (in Persian).
- Behrouzirad, B. 2007. Identification of Fish Eating Bird. *International Journal of Environment Research*, 1 (2): 88-95.
- Cavallo, E. A., Sebastian, G., Ivan, N. and Juan, J. 2010. Catastrophic Natural Disasters and Economic Growth, IDB Working Paper Series IDB-WP-83, Washington, D.C.: Inter-American Development Bank
- Dong, H., Geng, Y., Sarkis, J., Fujita, T., Okadera, T. and Xue, B. (2013). Regional water footprint evaluation in China: A case of Liaoning. *Sci. Total Environ.*, 442, 215–224.
- Dumanski, J., Bindraban, P.S., Pettapiece, W., Bullock, P., Jones, R.J., and Thomasson, A. 2010. Land classifications, sustainable land management, and ecosystem health. *Interdisciplinary and Sustainability Issues in Food and Agriculture* 3: 244-266.
- Frisvold, G., Sanchez, C., Gollehon, N., Megdal, S. B. and Brown, P. (2018). Evaluating Gravity-Flow Irrigation with Lessons from Yuma, Arizona, USA. *Sustainability*, 10, 1548.
- Gleick, P. H. 2003. Global freshwater resources: soft-path solutions for the 21st century. *Science*, 302, 1524–1528.
- Konar, M., Dalin, C., Suweis, S., Hanasaki, N., Rinaldo, A. and Rodriguez-Iturbe, I. 2011. Water for food: the global virtual water trade network. *Water Resour. Res.*, 47, 143–158.
- Lee J. 1995. Comparative advantage in manufacturing as American determination of

- industrialization: The Korean case. *World Development*, 23: 1195-1214.
- Mitsch, W. J., Gosselink, J. G. 1993. *Wetlands*, 2nd ed. Van Nostrand Reinhold, New York.
 - Mohamadi yeganeh, b., valaei, m. and cheraghi, m., 2013. The effects of lake urmia water reducing on agricultural economics of surrounding villages (case study: nirth marhamat abad district, the town of meyandouab).
 - Rosegrant, M. W. and Ringler, C. 2000. Impact on food security and rural development of transferring water out of agriculture. *Water Policy*, 1, 567–586.
 - Sands, Q. C. and Philippe, R. 2003. *Principles of International Environmental Law*. Cambridge University Press
 - Shadkam, S., Ludwig, F., Oel, P., Kirmit, C. and Kabat, P. 2016. Impacts of climate change and water resources development on the declining inflow into Iran's Urmia Lake. *Journal of Great Lakes Research*, 42, 942-952.
 - The Ramsar Convention on Wetlands. 2006. Designating Ramsar Sites: Ramsar Handbooks for the wise use of wetlands, 3: 110.
 - UNEP. 2007. *Global Environment Outlook e Geo 4: Environment for Development*, United Nations Environment Programme, Valletta, Malta.
 - Walters, D. 2003. Agricultural drainage and wetland management in Ontario. *Journal of Environmental Management*, 69: 369–379.
 - Wetland International (WI). 2005. Available at web site: www.wetlands.org, Visited: 2005.05.24
 - Zargari asl, r. zekavati asl, s., motayaghani, y. mohebbi zadeh, g. h. sodeifi, a. rafii, p. 2014. Lake urmia and therapeutic effects with environment protect. *Bulletin of environment, pharmacology and life sciences*. 3(5), 1-4.
 - Zarrineh, n., and azari najaf abad, m., 2014. Integrated water resources management in iran: environmental, socio-economic and political review of drought in lake urmia. *International journal of water resources and environmental engineering*. 6(1), 40-48.
 - Zhuo, L., Mekonnen, M. M. and Hoekstra, A. Y. 2016. The effect of inter-annual variability of consumption, production, trade and climate on crop-related green and blue water footprints and interregional virtual water trade: A study for China (1978–2008). *Water Res.*, 94, 73–85.